Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXI
B
3
NAPOLI

XXI.
B.
3.

Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

TRACTATVS
DE IVRE
VNIVERSITATVM

OMNIBVS LEGVM STVDIOSIS,
& in Foro, & in Scholis verſantibus
maximè vtilis, ac neceſſarius.

AVTHORE NICOLAO LOSAEO
TAVRINENSI I. C.

ET SERENISSIMI SABAVDIAE DVCIS
Conſiliario Status, Referendario,
ac Senatore.

MEDIOLANI,

Apud Io. Baptiſtam Bidellium. M. DC. XIX.
SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

1619. die 4. Martij.

Imprimatur Fr. Ioan. Bapt. Spadius Vic. Gen. S. Inquiſit. Mediolani.

Gul. Vidonus Præpoſ. Sancti Nazarij pro Illuſtriſſ. Domino Cardinali Archiepiſcopo.

Vidit Saccus pro Excellentiſſimo Senatu.

Digitized by Google

SERENISSIMO

CAROLO

EMMANVELI

SABAVDIÆ, DVCI,

ET ITALIAE SVBALPINAE

Principi Inuictiſſimo.

Nicolaus Loſæus Sal. & Fęlicitatem.

C*VM variarum, pro vario cuiuſque genio & ingenio, apud omnes benè merendi ſtudium, & ratio probetur; tum verò illa commendabilis maximè videri poteſt (DVX SERENISSIME) quæ, ſcriptorum coniuncta & conſecrata monumentis, geſtorum ſimul ac animorum fidem, & beneuolentiam æternitati commendat. Vnde Caro ille maior, cum & armis inuictus eſſet, & Conſul exercitum ſæpe duxiſſet, plus ſe Reipub. credidit pro futurum, ſi diſciplinam militarem conferret in literas; Nimirum quòd vnius ætatis ſint res quæ fortiter fiunt, quæ verò pro Reip. vtilitate ſcribuntur æterna ſunt. Glorioſum equidem*

eſt Principi ſuo obſequioſum ſe præſtare, charum eſſe ciuibus, benè de Reip. mereri, laudari, diligi; glorioſius tamen, illa ipſa obſequia, beneuolentiam, ac merita in alienas etiam oras diffundere, quaſique beneficiorum, & officiorum mutuam maiorem gratiam capiendo, de eo, literis, teſtem memoriam prodere ſempiternam. In quo gloria genere ambitioſus ſanè fui (PRINCEPS INVICTISSIME) ſi minus Reip. literariæ ſtudia iuuandæ, at ſaltem propenſioris ad id animi, meæque in te obſeruantiæ, & grati animi teſtimonium exhibendi, vel ex eo potiſſimum, quòd ad varios dignitatum gradus (quæ tua fuit liberalitas) paruo temporis ſpatio euectus, parum cenſuerim coràm tantùm ſatagere, & opera ac induſtria præſenti, prout quotidiana exigunt, & ſecum ferunt officiorum, & Magiſtratus munia, gratiam aliquam inire, niſi etiam tantorum beneficiorum tuorum merita, enixumque meum benè merendi ſtudium, alienis etiam populis, & poſteris vulgatum relinquerem, his ſcriptis: quæ tanquam ex te orta, quaſi ſpiritum iiſdem, tuis ipſis beneficijs inſufflantibus, tibi quoque debita ſunt; ſacrique tui nominis, ac numinis ſuffulta præſidio, maiorem in dies acceptura vigorem: tuæque in me liberalitatis indicia, glorioſa pariter futura alijs ſunt ad laudem incitamenta. Ea igitur qualiacunq; ſunt, vt ſoles cætera, benigna fronte accipe, teque, ac tuam, fæliciùs iam adoleſcentem, diuinam Sobolem perpetua, nunc paimùm renouata, pace beet Summus ille rerum omnium arbiter, ac moderator Deus; Aeternùmque viue Chriſtianorum Principum decus, & Italiæ, adeoque orbis vniuerſi perpetuum ornamentum.

Digitized by Google

TRACTATVS DE IVRE Vniuerſitatum.

PARS PRIMA.

Operis Partitio.

INuocato prius Diuino auxilio, vbi enim Chriſtus non eſt fundamentum, ibi nullius boni operis, ſupereſt ædificium 1.quæſt.1. cum Paulus; Nam ex huiuſmodi Diuini nominis inuocatione, bonum principium, melius medium, & optimus finis prouenit. auth. quomodo oporteat Epiſcop. in princip. Bart. & alij Doct. in procem. Digeſtorum. in princ. gloſ. prima. Rub. procemij Inſtitutionum, quia ex diuiſione, & diſtinctione quæſtionum, negotium fit clarius, cap. ſuper literis. extra de reſcrip. Diſtinctio enim & partitio tria oneratur, animum legentis incitat, mentem intelligentis præparat, memoriam artificioſè reformat. l. 1. in princip. ff. de doli exceptio. gloſ. in §. igitur. in verbo eaſdem inſtitutiones. in procemio Inſtitutionum. Ideo diuidendum duxi hunc tractatum in quinque partes principales. In prima videbimus quid ſit vniuerſitas, quot ſint vniuerſitatũ ſpecies, & poſtremo loco de officialibus, & adminiſtratoribus vniuerſi-

uerſitatum tractabimus. Secunda pars verſabitur circa actus iudiciales, qui fiunt nomine vniuerſitatum tàm in agendo, quàm in excipiendo. In tertia tractabitur de omnibus actibus extraiudicialibus, negotijs, contractibus, qui fiunt ab vniuerſitatibus earumque adminiſtratoribus, nec non bonis, rebus, priuilegiis, ſtatutis, conſuetudine, & alijs iuribus ipſarum Communitatum. In quarta de delictis, vel quaſi delictis vniuerſitatum diſpiciemus. In quinta, & vltima de ſucceſſionibus, quæ tàm ex teſtamento, quàm ab inteſtato competunt, & debentur vniuerſitatibus, diſputabitur. Quarum ſingulæ partes ſuas habebunt quæſtiones, & declarationes non ineptè accommodatas, & diſpoſitas.

Vniuerſitas quid ſit. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Præfationes quid operentur.*
2 *Vniuerſitas quid ſit.*
3 *Vniuerſitatis nomen eſt generaliſſimum, & extenditur ad vniuerſitatem rationabilem, & irrationabilem.*
4 *Vniuerſitas verè & propriè nihil aliud eſt, quàm ipſimet homines vniuerſitatis, collectiuè ſumpti.*
5 *Vniuerſitas ſecundum fictionem iuris repræſentat vnam perſonam, quæ eſt quid aliud diuerſum ab hominibus vniuerſitatis.*
6 *Vniuerſitas mortuis omnibus de ipſa vniuerſitate, & populo, & alijs ſubrogatis, eadem cenſetur vniuerſitas, & idem eſt populus.*
7 *Hæreditas aliud eſt, & quid diuerſum à rebus hæreditarijs.*
8 *Vniuerſitas eſt nomen iuris, & non perſonarum, non habens animum, intellectum, conſenſum, nec etiam corpus.*

9 *Vni-*

9 *Vniuerſitas legitimè congregata, & conuocata vicem perſonæ ſuſtinet.*

10 *Vniuerſitas conſideratur duobus modis; vno modo in abſtracto, & alio modo in concreto.*

11 *Actus aliqui an fiant ab vniuerſitate, ſeu ab hominibus, vt vniverſis, an verò à pluribus, vt à ſingulis, maxima eſt differentia.*

12 *Liberatio facta vniuerſitati, non afficit ſingulos homines vniuerſitatis, nec è contra.*

13 *Vniuerſitatis lis non dicitur ſingulorum, nec è contra.*

14 *Vniuerſitatis compromiſſum, non eſt compromiſſum ſingularium perſonarum, nec è contra.*

15 *Vniuerſitatis bona non ſunt, nec dicuntur bona ſingulorum, nec è contra.*

16 *Vniuerſitatis vaſallus, non eſt vaſallus ſingulorum, nec è contra.*

17 *Vniuerſitatis vaſallus non praſtat ſeruitium, & fidelitatem omnibus, & ſingulis de vniuerſitate; ſed duntaxat ei, qui vniuerſitati praeeſt, Sindico ſcilicet, vel Conſuli, aut etiam Procuratori ad id ſpecialiter electo.*

18 *Vniuerſitas vaſalla qualiter teneatur ad praſtationem ſeruitij, & fidelitatis.*

19 *Seruus manumiſſus ab vniuerſitate, non eſt libertus ſingulorum de vniuerſitate, ſed ipſius dumtaxat vniuerſitatis.*

20 *Vniuerſitatis libertus ipſi vniuerſitati tantum, & non ſingulis de vniuerſitate debet reuerentiam.*

21 *Vniuerſitatis libertus non poteſt in ius vocare ipſam vniuerſitatem ſine venia, ſingulos autem de ipſa vniuerſitate ſic.*

22 *Vniuerſitatis actor, non dicitur actor ſingulorum, ſed vniuerſitatis.*

23 *Vniuerſitatis ſeruus, non dicitur ſeruus ſingulorum, ſed dumtaxat ipſius vniuerſitatis, in cuius eſt poteſtate, & ideo ipſi vniuerſitati tantum, & non ſingulis de vniuerſitate ſtipulari poteſt.*

24 *Clericus iurans Epiſcopo, & Capitulo iuxta textum in cap. cum clerici, de verb. ſignif non eſt ſingulis canonicis ſubditus, ſed omnibus vt vniuerſis, & tanquàm capitulo.*

25 *Vniuerſitati, ſeu Reipublicæ ſubditus, eſt ſubditus omnibus vt vniuerſis, & non ſingulis ipſorum.*

26 *Vniuerſitatis debitum, non dicitur debitum ſingulorum, nec è contrá.*

27 *Vniuerſitatis bona, non debent capi pro debito particularium perſonarum, nec è contra.*

28 *Vniuerſitatis cauſa alia eſt, & alia particularium perſonarum eiuſdem vniuerſitatis.*

29 *Vniuerſitas eadem manet, licet mutentur perſonæ.*

30 *Vniuerſitatis ius, & nomen conſeruatur in vno ſolo, ſi vnus ſolus remanſit de vniuerſitate.*

31 *Vniuerſitas conſtituitur ex tribus perſonis.*

32 *Vniuerſitas hominum conſeruatur in vno, & etiam omnibus de vniuerſitate defunctis, ſecus eſt in vniuerſitate corporum.*

33 *Vniuerſitatis priuilegia, non cenſentur extincta mortuis omnibus de vniuerſitate.*

34 *Qualitates nullæ ſunt non entis.*

35 *Vniuerſitas quando deſtruitur caſu fortuito citra ipſius vniuerſitatis delictum retinet omnia priuilegia & iura, ſecus ſi authoritate ſuperioris propter ſuum delictum vniuerſitas deſtruatur, quia tūc amittit omnia priuilegia.*

36 *Vniuerſitas, ſeu Collegium poteſt hæres inſtitui, & grauari de reſtituenda hæreditate vni vel pluribus, vel etiam omnibus de eademmet vniuerſitate, &*

te, & Collegio.

37 *Actio, & paſſio non poſſunt ſtare in eodem ſubiecto.*

38 *Vniuerſitas an propriè & verè ſit, & dicatur perſona, & an veniat, & comprehendatur ſub nomine & appellatione perſonæ.*

39 *Fidelitatem iurans, ſeu promittens defendere contra omnem perſonam, vel omnem hominem mundi an teneatur etiam defendere aduerſus vniuerſitatem, & Collegium.*

40 *Statutum indiſtinctè compellens perſonas ad compromittendas differentias, & controuerſias an habeat locum, & comprehendat controuerſiam, quæ eſt cum vniuerſitate, vt de illa debeat fieri compromiſſum, & an huiuſmodi ſtatutum ſit fauorabile, vel odioſum.*

41 *Dictio alius, alia, denotat ſimilitudinem, & inducit repetitionem præcedentium.*

42 *Procurator conſtitutus ad agendum contra quamcunque perſonam, an intelligatur conſtitutus, & dicatur habere mandatum contra Communitatem, Collegium, & Vniuerſitatem.*

Tractatus de rebus publicis, & iure vniuerſitatum operæ pretiũ eſſe duxi prius quàm ad interpretationem huius materiæ perueniamus pauca de ſignificatione ipſius tituli referre, quę maximè ad totius præſentis operis intelligentiã
1 conferunt. † Namque, niſi fallor, iſtæ præfationes, & libentius nos ad lectionem propoſitæ materię perducunt, & cum ibi venerimus euidentiorem præſtant intellectum l.1.ff. de orig. iur. ciuil. l.1. ff. ſi cert. pet. facit tex. in §. his igitur generaliter. Inſtit. de iuſt. & iur. vniuerſitas igitur, vt ab eius definitione exordiamur ita à
2 Doctoribus noſtris deſcribitur; † Vniuerſitas eſt plu-

rium

rium corporum collectio, inter ſe diſtantium, vno nomine ſpecialiter eis deputato; Collectio plurium ideo dixi, vt notetur differre vniuerſitatem ab indiuiduis, vel ſpeciebus vt boue, & Socrate ſecundum legum interpretes, qui non plura corpora, ſed cuiuſlibet rei partes colligunt; Inter ſe diſtantium, ideò apponitur, vt diſcernatur totum integrale, quod non diſtantia, ſed coniuncta plura continet ab vniuerſitate, vt eſt in armario, naui, ædificio, quæ ex continentibus, hoc eſt ex pluribus inter ſe cohærentibus conſtant; Specialiter eis deputato, ideo ponitur vt per hoc appareat hoc nomen homo, licet plura corpora ſignificet, non tamen eſſe vniuerſitatem, quia nulli, vel nullus ſpecialiter eſt deputatus, quæ omnia poſſunt colligi ex l. rerum miſtura. ff. de vſucap. & quamuis hoc nomen vniuerſitatis
3 ſit nomen generaliſſimum † vt poſſit etiam trahi, & extendi ad vniuerſitatem irrationabilem, puta ad gregis vniuerſitatem, de qua loquitur Iuriſconſ. in l. ſi grege. ff. de leg. 1. & in d. l. rerum miſtura, nos tamen de rationabili vniuerſitate duntaxat loquimur, vt de populo, Collegio, ſocietate, & huiuſmodi, de quibus vniuerſitatibus loquitur I. C. in toto tit. ff. quòd cuiuſque vniuerſitatis nomine, & ibi Azo. num. 1. quem ſequitur Ioannes Oynotomus in §. vniuerſitatis, num. 1 Inſtit. de rerum diuiſ. Innocent. in cap. dilecta in Chriſto, num. 2. extra de exceſſib. prælat. Sed, vt propiùs accedamus ad explicandam naturam, eſſentiam, ſubſtantiam, & quidditatem iſtius nominis, nempè vniuerſitatis.
4 Scribunt Doctores noſtri † Vniuerſitatem nihil aliud eſſe, quàm ipſoſmet homines vniuerſitatis. ita ſcriptum reliquit Gloſ. in l. ſicut. §. 1. in verbo non debetur. in ſine. ff. Quod cuiuſque vniuerſitatis nomine, & in l. 1. ff. de Collegijs illicitis. Bald. in l. 7. §. 1. num. 1. ff. Quod cuiuſque vniuer. nom. Nam totum non differt realiter à ſuis partibus, verè enim, propriè, & realiter vniuerſitas nihil aliud eſt, quàm homines vniuerſitatis. Bartol. in l. aut facta. §. nonnunquam. numero 3. ff. de pœnis. Bocr. in tract. de ſeditioſis. cap. vlt. num. 14. & numero 22. niſi enim eſſent homines, non eſſet

vniuer-

vniuerſitas. Idem dicit Bald. in l. 5. numero 11. C. de exequu. rei iud. vbi ſcribit vniuerſitatem nihil aliud eſſe, quàm homines ipſiuſmet vniuerſitatis collectiuè ſumptos; nam homines ſeparati, & ſinguli non faciunt vniuerſitatem, & populum, & ideò vniuerſitas propriè non dicitur homines, ſed hominum collectio in vnum corpus myſticum, & abſtractiuè ſumptum, cuius ſignificatio eſt inuenta per intellectum, Ozaſ. deciſ. 17. numero 14. Hinc Caſtrenſ. in l. 7. numero 1. ff. quod cuiuſque vniuer. nomine, ſcribit vniuerſitatem eſſe quandam perſonam fictam, quæ conſtat ex pluribus ſingularibus perſonis, & in l. 2. numero 2. ff. eodem. ſcribit ſingulos homines de vniuerſitate eſſe quaſi membra facientia vnum totum, quod dicitur vniuerſitas. Idem voluit Myſingerius obſeruatione 78. Centur. 4. numero 7. 8. & 9. vbi verè, & propriè loquendo vniuerſitas nihil aliud eſt, quàm ſinguli homines de vniuerſitate, qui in corpus vnum collecti, illam vniuerſitatem faciunt; Idem ſcriptum reliquit Gaill. in libro 2. de pace publica, cap. 9. numero 11. 12. & 14. Aliud tamen; & diuerſum eſt ſecundum fictionem iuris, nam
5 vniuerſitas † repræſentat vnam perſonam; quæ eſt quid aliud diuerſum ab hominibus vniuerſitatis. l. mor-
6 tuo. ff. de fideiuſſor. quod apparet, quia † mortuis omnibus de populo, & alijs ſubrogatis, idem eſt populus. l. proponebatur ff. de iudicijs. l. 7. §. vlt. ff. Quod cuiuſque vniuerſ. nomine. Sic aliud eſt vniuerſitas, quàm perſonæ, quæ faciunt vniuerſitatem ſecundum iuris fictionem, quia eſt quædam perſona repræſentata. d. l. mortuo. Bartol. in d. l. aut facta. §. nonnunquam. nu-
7 mero 3. ff. de pœnis. Sicut aliud eſt hæreditas, † & aliud res hæreditariæ Caſtrenſ. in l. 7. numero 1. & 4. in fine. ff quod cuiuſque vniuer. nomine; Hinc Iaſon. in l. 1. §. municipes, numero 1. & 2. ff. de acquirenda poſ-
8 ſeſſione, ſcribit vniuerſitatem non habere † animum, & ſic nec conſenſum, & vniuerſitatem eſſe nomen iuris, & non perſonarum, non habens animum, nec intellectum, nec etiam corpus. Bald. in l. 22. numero 1. ff. de legat. 1. Innocent. in cap. grauem. num. 1. extra de

ſen-

ſentent. excommunicat. Caſtrenſ. in d.l.2. numero 2. ff. Quod cuiuſque vniuer. Gaill. in loco ſupra citato. vbi, licet vniuerſitas ſit nomen iuris, animo, & intellectu
9 carens, tamen legitimè † congregata, & conuocata vicem perſonæ ſuſtinet, & hoc fictione quadam, & repræſentatione per rectores, & adminiſtratores ipſius vniuerſitatis l. mortuo. ff. de fideiuſſor. & Myſinger. d. obſeruat. 78. numero 5. ſcribit vniuerſitatem non eſſe perſonam veram, ſed fictam, repræſentantem aliam perſonam, diuerſam à particularibus, & ſingularibus perſonis, & hoc impropriè, & ſecundum fictionem iuris, Neque hoc loco ſilentio omittam illud quod ſcribit Bald. in l.7. §. 1. in princip. & numero 1. ff. quod cuiuſque vniuer. nomine, & in l.6. §. vlt. numero 2. & 3. ff. de his, qui not. infam. vbi dicit vniuerſitatem poſ-
10 ſe conſiderari duobus modis; † vno modo in abſtracto, & hoc caſu non eſt perſona, nec animatum corpus, ſed eſt quoddam corpus intellectuale, & quoddam nomen iuris habens quandam repræſentationem; alio modo in concreto, & tunc eſt nomen perſonarum, & ſumitur pro ſingularibus perſonis in ipſa vniuerſitate contentis; Quod autem vniuerſitas per quandam fictionem, & repræſentationem aliud ſit, & quid ſeparatum, & diſtinctum à ſingulis hominibus de ipſa vniuerſitate, & aliam perſonam dici, & aliud corpus à ſingulis de vniuerſitate, tenent paſſim Doctores noſtri, Iaſ. in l. 1. §. Si autem Collegium. numero 2. ff. ad Senat. Conſul. Trebell. Rolan. à Valle conſilio 53. numero 6. volum. 4. Cagnol. in l. aliud. §. refertur. numero 14. cum pluribus ſequent. ff. de regulis iur. Bartol. in l. Ciuitas. numero 5. ff. ſi certum pet. Caſtrenſ. in l. 7. num. 1. ff. Quod cuiuſque vniuer. Ripa in d. §. ſi autem Collegium, numero 2. & quòd hoc ſit veriſſimum pluribus comprobatur rationibus, videmus enim maximam dif-
11 ferentiam † eſſe, an actus aliqui fiant ab vniuerſitate, ſeu ab hominibus, vt vniuerſis, an verò à pluribus, vt à ſingulis. l. 1. §. quibus. l. ſicut. §. ſi quid. ff. quod cu-
12 iuſque vniuer. nom. Hinc, † liberatio facta vniuerſitati, non afficit ſingulos homines vniuerſitatis, nec è con-

13 contra; ſimiliter lis † vniuerſitatis, non dicitur ſingu-
14 lorum, nec è contra. Item compromiſſum † vniuerſitatis non eſt compromiſſum ſingularium perſonarum, nec è contra. Rol. à Valle conſ. 53. nu. 9. 10. 11. volum. 4.
15 Idem videmus eſſe de bonis; vniuerſitatis † enim bona, non ſunt, nec dicuntur bona ſingulorum, nec è contra; nã quod vniuerſitatis eſt, vnius corporis eſt, ideo plurium, ſeu ſingulorum non eſt, quoniam vniuerſitas eſt perſona repræſentata per ſe. l. 6. §. vniuerſitatis. ff. de rerum diuiſione. §. vniuerſitatis. Inſtit. eodem tit. l. ſed ſi hac. §. qui manumittitur. ff. de in ius vocando. l. 1. §. ſeruum municipum. ff. de quæſtio. Bart. in l. 1. §. vlt. ff. de Colleg. illicitis, Bart. Soci. in l. 1. §. ſi autem Collegium, num. 2. ff. ad Sen. conſul. Trebell. Borgninus decif. 68. num. 2. fol 553. Bald. in d. l. 6. §. vniuerſitatis in vtraq; lectura. Ia ſ. in l. 10. num. vlt. ff. de in ius vocando. Marcus decif. 489. num. 2. vol. 1. & decif. 779. num. 7. vol. 1.
16 Hinc vaſallus † vniuerſitatis, non eſt vaſallus ſingulorũ nec è contra, Gloſ. in l. 2. ff. quod cuiuſq; vniuer. nomine, vti nec maioris partis vniuerſitatis vaſallus dici poteſt, quamuis aliàs quòd à maiore parte fit, & approbatur, ratum ſit, ac ſi à tota vniuerſitate factũ eſſet. l. quod maior. ff. ad municip. l. 3. & 4. ff. quod cuiuſq; vniuer. Rol. à Valle d. conſ. 53. num. 12. Bald. in l. 2. ff. Quòd cu-
17 iuſq; vniuer. Et per hoc vaſallus † vniuerſitatis, non præſtat ſeruitium, & fidelitatem omnibus, & ſingulis de vniuerſitate, ſed dumtaxat ei, qui vniuerſitati, ſeu Reipublicæ præeſt, ac rerum eiuſdem moderationem habet Syndico, ſcilicet, vel Conſuli, aut etiam procuratori, ad id ſpecialiter electo. arg. l. municipibus. ff. de condit. & demonſt. d. l. 2. l. item eorum §. ſed hodie. ff.
18 Quod cuiuſq; vniuer. nomine. Idem eſt in † Repub. vel vniuerſitate vaſalla; non enim ſinguli de ipſa vniuerſitate tenebuntur ad præſtationem ſeruitij, & fidelitatis, ſed huiuſmodi munus per eos, qui præſunt vniuerſitati, puta per Syndicos, Conſules, adminiſtratores, vel alios ad id ſpecialiter electos eiuſdem Republicę nomine adimpletur, quia ſinguli de vniuerſitate non ſunt vaſalli, ſed tantùm ipſa vniuerſitas, text. eſt in conſtitu-

rione

tione de pace cōſtantiæ. §.priuilegia omnia, & ibi etiā Bald.in ver.finito. Quæ omnia pulchrè explicat D. Antonius Borrinius in ſuo luculento tractatu de ſeruitijs vaſallorum in prima par.cap.16.& 17.circa finem.
19 Eodem modo ſeruus † manumiſſus ab vniuerſitate, nō eſt libertus ſingulorum de vniuerſitate, ſed ipſius dum-
20 taxat vniuerſitatis, & ideò ſingulis de vniuerſitate † nō
21 debet reuerentiam, ſed tantū ipſi vniuerſitati, † & per hoc poteſt ſingulos ipſos de vniuerſitate vocare in ius ſine venia. l.6.§.1.ff.de rerum diuiſ.l.10.§.qui manumittitur, & ibi Bald.in vtraque lectura. Caſtren. num. 1.& 2. Alexan. in princ. num. 1.ff. de in ius vocando; Hinc
22 actor ab vniuerſitate † ad agendum conſtitutus, non dicitur actor ſingulorum, ſed vniuerſitatis, nec pro ſingulis interuenit, ſed pro ipſa Republica, & vniuerſitate. l. 2. ff. quod cuiuſq; vniuerſitatis nomine; Hinc etiam
23 ſeruus † Reipublicæ, ſeu vniuerſitatis non dicitur ſeruus ſingulorum, ſed dumtaxat ipſius vniuerſitatis, in cuius eſt poteſtate, & ideò ipſi vniuerſitati tantùm, & non ſingulis de vniuerſitate ſtipulari poteſt l. vndecima verſ.quòd ſi ſeruus publicus. ff. de vſuris. text. eſt elegantiſſimus in l.1.§.ſeruum municipium. ff. de quæſtio. cuius verba hæc ſunt. Seruum municipium poſſe in caput ciuium torqueri, ſæpiſſimè reſcriptum eſt, quia nō ſit illorum ſeruus, ſed Reipublicæ. l.6. §. 1. ff. de rerum diuiſ. Alexan.in l.quadrageſima.nu.vlt.ff.de vulg.ſubſti-
24 tut. Hinc † Clericus iurans Epiſcopo, & Capitulo iuxta textum in cap.cùm clerici. de verbo. ſignific. non eſt ſingulis Canonicis ſubditus, ſed omnibus vt vniuerſis,
25 & tamquam Capitulo; Eodem modo ſubditus † alicuā Reipublicæ puta Venetæ, eſt ſubditus omnibus vt vniuerſis, & non ſingulis ipſorum. Cagnol.in l.aliud.§. refertur. nu. 14. cum pluribus ſequentibus ff. de reg. iur.
26 Hinc fit vt debitum † vniuerſitatis, non dicatur debitū ſingulorum, nec è contra; Et ob id vniuerſitatis debitum non poteſt peti à ſingulis de vniuerſitate, niſi habeant mandatum ab ipſa vniuerſitate, quia non debetur ſingulis, ſed dumtaxat ipſi vniuerſitati tex. eſt in l.7. §.1.& 2.ff.quod cuiuſque vniuer. nomine. ſi quid (ſcri-

bit

bit ibi I.C.) vniuerſitati debetur, ſingulis non debetur, nec quod debet vniuerſitas, ſinguli debent. Bal. in d. l. 7.
27 § 1. num. 1. † Et ibid. Caſtren. num. 1. Hinc bona particularium, & ſingularium perſonarum pro debito Communitatis capi non debent, nec è contra, Marcus deciſ. 489. num. 6. & deciſ. 803. num. 2. vol. 1. nec pro debito vniuerſitatis ſinguli de ipſa vniuerſitate regulariter poſſũt conueniri, & è contra Gloſ. magna in l. 1. ff. quod cuiuſq; vniuerſitatis. l. 7. & ibi Bar. nu. 1. & 2. ff. eod. Bona enim vniuerſitatis, non ſunt ſingulorum, nec è contra l. 6. §. 1. ff. de rerum diuiſ. §. vniuerſitatis. Inſtit. eo. Aliud igitur eſt facere tanquam vniuerſi, aliud tanquàm ſinguli.
28 † Benintendus deciſ. 128. num. 6. & alia eſt vniuerſitatis cauſa, & alia particularium perſonarum de ipſa vniuerſitate. Ludouicus deciſ. 39. nu. 31. Quod etiam cõ-
29 ſtat ex eo, quia vniuerſitas † eadem manet, licet mutẽtur perſonæ l. 7. §. in decurionibus. in prin. ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nomine. Et ibi etiam Bald. num. 1. l. 76. & ibi etiam Caſtren. nu. 3. ff. de iudicijs. Idem Caſtrenſ. in d. l. 7. nu. 1. ff. quòd cuiuſque vniuerſitatis. vbi populus idem cenſetur hodie, qui fuit iam centum annis, licet omnes, qui tunc erant mortui ſint, & alij ſubrogati. Aliud igitur eſt vniuerſitas, & aliud ſinguli de vniuerſitate, quod etiam ex eo comprobatur, quia vni-
30 uerſitatis † ius, & nomen conſeruatur in vno ſolo, ſi vnus ſolus remanſit de vniuerſitate. d. l. 7. §. in decurionibus. ff. quod cuiuſq; vniuer. nomine. Et ibi etiam Bart. in princ. pulchrè Dec. conſ. 451. num. 18. in princ.
31 † Licet enim vniuerſitas conſtituatur ex tribus perſo-
32 nis. l. Neratius. ff. de verb. ſign. † ſi tamen deueniat ad vnum, licet vnus non ſit vniuerſitas, ius tamen, & nomen vniuerſitatis conſeruatur in illo. glo. in d. l. 7. §. in decurionibus, in verbo nomen vniuerſitatis. Iaſ. in l. ſi grege. num. 7. 12. & 13. ff. de leg. 1. Caſtren. in d. l. 7. §. vlt. num. 1. ff. quod cuiuſq; vniuer. nomine, & ibi etiam Bal. num. 1. Et hoc habet locum in vniuerſitate hominum, ſecus tamen eſt in vniuerſitate rerum, ſeu corporũ, quæ non poteſt in vno ſolo remanere. Nam in vniuerſitate hominum duo conſiderantur, ſcilicet ipſi homines, &

res,

res, iuraque eorum. Vnde licet homines extinguãtur, remanent tamen res, & iura ipſorum hominum, quæ non extinguuntur propter mortem hominum, & propter illa iura repræſentatur tota vniuerſitas in vno, & etiam omnibus de vniuerſitate defunctis, ſed vniuerſitas corporum non habet iura, ſed duntaxat illa corpora, quibus extinctis, non poteſt hæc repræſentatio fieri, & induci. d.l.22.ſi grege, vbi glo. penult. & etiã Iaſ. num.7 ff.de legat. 1. & ibi etiam Bart. & Caſtren. num. vlt. Idem Caſtrenſ.in d.l.7.§.vlt.nu.4. ff. quod cuiuſq; vniuerſitatis nom. Quod autem mortuis omnibus de vniuerſitate remaneat vniuerſitas tenet glo.in l.1.in verbo competit. ff. de Collegijs illicitis. Marcus deciſ.1339. per totam. 1334. num.1.1036.num.2.783.num.6.vol.1.

Et hoc ſaltem habitu,& quoad iuris intellectum,ſeu in-
33 tellectualiter licet non actu, quod patet, quia † priuilegia vniuerſitatis non cenſentur extincta mortuis omnibus de vniuerſitate. Caſtren.in d l.ſi grege nu.4.ergo
34 † vniuerſitas remanet,quia nõ entis nullæ ſunt qualitates. l.eius qui ff.ſi certum petatur; ſperantur enim futuri alij ſubſtituti, & tunc redibit de habitu ad actum. Nam quod vniuerſale eſt, nõ poteſt morte perire,ſicut
35 homo in genere non moritur. † Hoc tamen verum eſt, quando deſtruitur vniuerſitas caſu fortuito, & propter hominum mortem, citra ipſius vniuerſitatis delictum, puta ſi à latronibus, prædonibus, hoſtibus, vel tiranno capiatur, & deſtruatur,vel alluuione,& caſmate pereat, hoc enim caſu ſine vllo corpore materiali viuit, quodam intellectu, & extat anima vt ita dicam, quaſi ſine corpore, & retinet omnia priuilegia,& ipſi ſemetipſos reædificare poſsũt, & omnia priuilegia,& iura,quę durabant habitu reducuntur ad actũ ipſo iure. Si verò auctoritate ſuperioris propter ſuum delictum deſtruatur, tunc deſinit eſſe, & habitu, & actu, & omnia priuilegia pereunt etiamſi extarent perſonæ, quæ non poſſunt amplius dici de ipſa vniuerſitate, & eſt ratio differentiæ, quia quando ob delictum, & ſic de iure vniuerſitas deſtruitur, titulus caſſatur, & annullatur, ſed facti calamitas titulum non aufert, nec nomen. Innocent.in

cap.

cap. cùm ex iniunctó num. 2. extra de op. nou. nunciat. Ioannes Mauritius in tract. de reſtitutione in integrum cap 404 num. 3. & 4. Bald. in conſt. de pace conſtantiæ in verbo Nos Romanorum Imperator. Caſtren. in d. l. 7. §. in decurionibus. num. 7 & ibid. Bald. num. 3. ff. quod cuiuſq; vniuer. nomine, idem Bald. in d. l. ſi grege. num. 1. ff. de leg. 1. de qua re ſuo loco, & tempore latius dicemus, & ex his ſatis ſuperque liquet, aliud eſſe vniuerſitatem, & aliud ſingulos de vniuerſitate; quod etiam apparet ex l. 1. §. ſi autem collegium. ff. ad S. C. Tre-
36 bellianum † vbi vniuerſitas, ſeu collegium poteſt hæres inſtitui, & grauari de reſtituenda hæreditate vni, vel pluribus, vel etiam omnibus de eadem met vniuerſitate, vel collegio quod eſſe non poſſet, ſi vniuerſitas, & ſinguli de vniuerſitate eſſent vnum, & idem, quia ſequeretur ipſam vniuerſitatem ſibimet poſſe reſtituere hæreditatem, quod eſſet abſurdum dicere; Debet enim eſſe differentia inter eum, quia eſt grauatus reſti-
37 tuere, & illum, cui fieri debet † reſtitutio, nam actio, & paſſio non poſſunt ſtare in eodem ſubiecto: ergo vniuerſitas aliud eſt à ſingulis de vniuerſitate; & hæc eſt ratio quam adducit. I. C. in d. §. ſi autem collegium in fine. Sed quia ſuperius obiter diximus vniuerſitatem eſſe quandam perſonam fictam, & repræſentatam operæpretium eſſe duxi hunc articulum latius diſcutere.
38 Videamus igitur an vniuerſitas † ſit perſona, & an veniat, & comprehendatur ſub nomine, & appellatione perſonæ. Primo igitur quòd vniuerſitas licet impropriè ſit perſona, veniat tamen appellatione perſonæ etiam in ſtatuto tenet Alexand. conſil. 17. num. 4. & 5. volum. 6. Baldus in l. 9. §. animaduertendum in vtraq; lectura, ff. quod metus cauſa, & in l. quicunque. C. de ſeruis fugitiuis, & in l. omnes populi, in penult. columna. ff. de iuſt. & iure vbi vult appellatione perſonæ comprehendi vniuerſitatem. Hinc Baldus in cap. it.
39 1. de noua forma fidelitatis ſcribit, quòd iurans † fidelitatem, ſeu defendere contra omnem perſonam, vel omnem hominem mundi, tenetur etiam defendere aduerſus Collegium, & vniuerſitatem, quia om-

nes compræhenduntur ſub iſto iuramento, & ſub iſtis
verbis, excepta propria patria, quia illa eſt prior tem-
pore, ſicut natura eſt potentior accidente, & excipitur
Papa, Imperator, & Rex, Superior ipſius iurantis ſecũ-
dum Baldũ ibi. Hinc Romanus in l. 2. in prin. ff. de ver-
40 borum oblig. tractat an ſtatutum indiſtinctè † compel-
lens perſonas ad compromittendas differentias, & con-
trouerſias habeat locum, & compræhendat controuer-
ſiam quæ eſt cum vniuerſitate, vt de illa debeat fieri cõ-
promiſſum, & ibi arguit pro vtraque parte tandem in-
clinare, & ſentire videtur quod ſic, quia ſtatutum fun-
dat ſe in ratione naturali, vt euitentur, & tollantur
diſcordiæ, & ideò largè debet interpretari tanquàm fa-
uorabile, vt perſonæ appellatione compræhendatur
vniuerſitas. Hanc tamen deciſionem Romani veram
eſſe non credo, quia iſtud ſtatutum indiſtinctè compel-
lens perſonàs ad cõpromiſſum exorbitat à iure, & ideò
ſtrictè eſt intelligendum. & ita tenet Franciſcus Cur-
tius, in l. vnica. §. hoc etiam. num. 2. cum pluribus ſeq.
C. de iureiur. propter calumniam dando. Præterea
vniuerſitatem venire appellatione perſonæ probat tex.
in conſtitut. ad reprimẽdum, verſic. ad hoc, quò loci
Imperator ſcribit hæc verba, ad hoc ſi qua Commu-
nitas, corpus, vel collegium, vel alia quæuis perſona,
41 &c. † conſidero enim dictionem illam alia, quæ de-
notat ſimilitudinem, & inducit repetitionem præce-
dentium. Decius conſil. 425. num. 12. ergo vniuerſi-
tas eſt perſona. Contrariam autem opinionem ſcili-
cet Ciuitates, Caſtra, Villas, & alias vniuerſitates,
non eſſe propriè & verè perſonas, ſed fungi vice perſo-
næ, & propriè & ſtrictè loquendo, & inſpecta propria
vocabuli ſignificatione appellatione perſonæ non veni-
re, tenet Iaſ. in l. ſi quis maior. num. 7. 8. 9. & 10. C. de
tranſact. quæ opinio probatur per textum: in l. me-
tum. §. animaduertendum. ff. quod metus cauſa. & in
Authen. item nulla Communitas. C. de Epiſc. & Cle-
ric. cuius verba hæc ſunt, Item nulla Cõmunitas, vel
perſona publica vel priuata, &c. ſi Communitas &
vniuerſitas eſſet perſona, vel veniret appellatione per-

ſonæ

ſonæ, ſatis fuiſſet ſi Imperator dixiſſet item nulla publica perſona vel priuata, nec erat neceſſarium facere mentionem ſpecialem Communitatis. Præterea dictio diſiunctiuaq; vel, ponitur inter diuerſa: ergo Communitas & perſona ſunt diuerſa, & ſeparata, nec vnum venit appellatione alterius. Hanc eandem opinionem probat text. in l. 2. §. hoc etiam huic legi. C. de iureiur. propter calum. dando in illis verbis, ſiue pro vna perſona quis litem mouere voluerit, ſiue pro aliquo corpore, vel vico, vel alia vniuerſitate. Si igitur vniuerſitas eſſet perſona, & veniret appellatione perſonæ quorſum ſeparatim Imperator feciſſet ſpecialem mentionem de perſona, & poſtea de vniuerſitate vt ſupra dixi. Hanc opinionem quòd perſonæ appellatione propria inſpecta ſignificatione non contineatur vniuerſitatis, maximè in ſtatuto odioſo tenent multi doctores, vt licet videre in addit. in margine apud Iaſ. in d. l. ſi quis maior. in ver. perſonæ, vbi dicit vniuerſitatem propriè & verè, non eſſe perſonam, ſed eſſe quandam perſonam fictam, & repræſentatam tex. eſt de hoc in cap. Romana. §. vniuerſitatem. de ſentent. excommunicat. in 6. Hanc eandem opinionem ſequitur Ludouicus deciſ. 39. num. 32. vſque in finem. fol. 322. vbi dicit appellatione perſonarum propriè non compræhendi, & contineri vniuerſitates, & ſtatutum faciens mentionem de perſona non compræhendere Ciuitatem, Caſtrum, vel aliam

42 vniuerſitatem, quæ eſt perſona ficta; † Hinc procurator conſtitutus ad agendum contra quamcunque perſonam non dicitur habere mandatum contra Communitatem, ſeu vniuerſitatem, & ob id iure meritò tabelliones apponunt in inſtrumentis iſta verba contra omnem perſonam, Corpus, Collegium, & vniuerſitatem. hanc eandem opinionem tenet Cagnol. in l. ſi quis maior. num. 17. cum ſequen. C. de tranſactio. vbi expreſsè dicit, quòd propriè appellatione perſonæ non venit vniuerſitas, cùm ſit quoddam corpus repræſentatum inanimatum, fictum, & quid intellectuale, & in iure conſiſtens. Et ideò ſtatutum loquens de perſona, non habet locum in vniuerſitate. Bartol. in rubr. ff.

quod cuiuſque vniuer. nom. & ibi in additio. Bart. in l. Ciuitas. num. vlti. ff. ſi cert. pet. & in l. 1. §. vlti. ff. de Collegijs illicitis & in l. aut facta. §. nonnunquam. nu. 3. ff. de pœnis. Imol. in l. 2. in princ. ff. de verb. oblig. Bald. in l. 2. num. 1. ff. quod cuiuſque vniuerſitatis & in l. 6. §. 2. num. 3. ff. de his, qui not. infam. Alex. in l. 25. §. 1. num. 8. & 9. ff. de acquir. hæredit. Bald. in Rub. C. ad S. C. Trebel. num. 2. & in Auth. item quæcunque. nu. 1. C. de epiſcopis & Clericis. Quibus in locis concludunt Docto. vniuerſitatem propriè non eſſe perſonam, nec venire, & compræhendi inſpecta propria, & ſtricta ſignificatione vocabuli appellatione perſonæ, & hæc opinio eſt vera, & hæc tanto magis locum habent vbi tractatur de materia odioſa & contra ius commune pulchrè. Decius conſil. 486. per totum, vbi multa ponit an vniuerſitas veniat appellatione perſonæ, & an ſtatutum, & prohibitio ad perſonas particulares relata locum habeat in vniuerſitate.

Quod ſint vniuerſitatum ſpecies. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitatum ſpecies quatuor ſunt.*

2 *Prouinciarũ diſtinctio, & cõſtitutio quadruplex eſt.*

3 *Prouincia appellatione, principaliter intelligitur de Italia.*

4 *Italia progreditur, & extenditur, vſque in Galliã & Siciliam.*

5 *Italia non dicitur ſimpliciter prouincia, ſed prouinciarum domina & Princeps, & eſt immunis à ſolutione tributorum.*

6 *Prouinciarum diſtinctio de iure gentium introducta, non poteſt tolli vniri, ſeu confundi per Imperatorem.*

7 *Pro-*

7 *Prouincia qualiter de iure ciuili conſtituatur.*
8 *Vniuerſitas Prouinciæ habet merum, & mixtum imperium.*
9 *Prouinciæ à iure ciuili introducta, et conſtituta poſſunt per Principem tolli, diuidi, & vniri.*
10 *Prouinciarum diuiſio, & conſtitutio qualiter emanauerit à iure Canonico.*
11 *Prouincia dicitur qualibet Ciuitas habens diſtinctum, & ſeparatum regimen, & territorium, & quæ ſuperiorem non recognoſcit, & ſic per conſequens habet merum, & mixtum imperium.*
12 *Prouinciæ verbum ſimpliciter prolatum qualiter intelligi debeat.*
13 *Ciuitas eſt nomen vniuerſitatis perſonarum, & domorum congregationem in ſe continens; necnon iuriſdictionem, honorem, diſtrictum et territoriũ ſub ſe complectens.*
14 *Ciuitas quid ſit?*
15 *Ciuitas vnde dicatur?*
16 *Ciuitas an dicatur, licet non habeat Epiſcopum, an verò de eſſentia Ciuitatis ſit, & requiratur, vt habeat Epiſcopum.*
17 *Ciuitas eſt quæ muris cingitur, & circundatur, & an de eſſentia Ciuitatis requiratur, vt habeat muros.*
18 *Ciuitas habens muros veteres, & nouos, dicitur eſſe, quæ eſt intra muros nouos.*
19 *Muri, & mœnia Ciuitatum, & municipiorum, sũt quaſi Diuini iuris.*
20 *Ciuitatum antiquitus tres fuerunt ordines.*
21 *Ciuitas Metropolitana quæ dicatur.*
22 *Ciuitas an habeat merum & mixtum imperium.*
23 *Ciuitas an, & quando poſſit conficere bona.*
24 *Ciuitas & vrbs vnum, & idem ſunt.*

25 *Ciuitatis & vrbis appellatione non continentur Caſtra & villæ.*

26 *Legatum factum de eo, quod eſt in vrbe non extenditur ad ea, quæ ſunt in Caſtris, & Villis.*

27 *Vrbis appellatio muris, Romæ autem continentibus ædificijs finitur.*

28 *Vrbs ſimpliciter poſita intelligitur de Roma.*

29 *Vrbs vnde dicatur.*

30 *Ciuitas vrbs, & patria vnum & idem ſunt; et æquiparantur, verbum tamen patriæ ponitur latiùs, quàm vrbis, vel ciuitatis nomen.*

31 *Municipiũ, & Ciuitas vnũ idem ſunt, latius tamẽ ponitur municipium, quam Ciuitas, quia municipium, poteſt etiam accipi pro Caſtro & villa.*

32 *Municipium, ſeu municipes vnde appellentur.*

33 *Communitas quid comprahẽdat, & vnde dicatur.*

34 *Reipublicæ nomen multis modis in iure noſtro accipitur.*

35 *Caſtrum, villa, oppidum, vicus, Burgus & huiuſmodi ſunt quid vniuerſale, & quædam vniuerſitatis nomina, continentia in ſe iura vniuerſitatis.*

36 *Caſtrum quid ſit, & vnde dicatur.*

37 *Caſtrum poteſt eſſe ſine vniuerſitate, ideſt ſine diſtrictu, territorio, & iuriſdictione.*

38 *Caſtrum habẽs ius territorij, ſeu vniuerſitatis vſa ẽ vtitur priuilegijs, & iuribus, quibus Ciuitas, vel alia vniuerſitas.*

39 *Villa quot modis accipiatur, & vnde dicatur.*

40 *Villa conſiſtit ex quinque hominibus patribus familias.*

41 *Villa vnde ſumat principium, & finem.*

42 *Natus in villa, caſtro, vel vico ſortitur originem ex illa Ciuitate, cui villa, vicus, vel Caſtrum ſubeſt.*

43 *Vicus*

43 *Vicus quid ſit, & vnde dicatur.*
44 *Oppidum quid ſit, & vnde dicatur.*
45 *Oppidum largè & generaliter dicitur qualibet Ciuitas, præter Romanam urbem.*
46 *Burgus eſt nomen vniuerſitatis.*
47 *Terra quid comprahendat, & vnde dicatur.*
48 *Territorium, diſtrictus, comitatus, curia, iuriſdictio, diœceſis & parrochia quid ſint, & quid cōprehendant.*
49 *Caſtrum, ſeu villa, an & qualem iuriſdictionem habeant.*
50 *Iuriſdictio omnis dumtaxat penes Principem reperitur, & poteſt illam prout vult alteri communicare.*
51 *Caſtrum de neceſſitate non eſt Ciuitati ſubiectum.*
52 *Seruitus nō præſumitur cùm qualibet res præſumatur libera.*
53 *Collegium quid ſit, & vnde dicatur.*
54 *Societas quid ſit, & qualiter differat à Collegio.*
55 *Corpus quid ſit.*
56 *Collegia multa nomina habent.*
57 *Collegium conſtituitur ex tribus perſonis de iure ciuili.*
58 *Collegium quare in duobus conſiſtere non poſſit.*
59 *Collegium an de iure Canonico conſtituatur ex duabus dumtaxat perſonis.*
60 *Congregationem duo homines faciunt, & conſtituunt.*
61 *Turba hominum, ſeu cætus hominum ſunt vnum, & idem, & fiunt ex centum hominibus.*
62 *Multitudo hominum in quo numero verificetur.*
63 *Populus conſtat, & conſtituitur ad minus ex decem hominibus.*

64 Gens verificatur in quatuor, vel quinque hominibus.
65 Populus & gens an vnum, & idem ſint.
66 Collegium ſimplex an, & qualem habeat iuriſdictionem.
67 Collegia an, & de quibus rebus poſſint condere ſtatuta.
68 Congregatio cuiuſcunque Caſtri, Ciuitatis, vel villa an & quando cenſeatur permiſſa, & approbata.
69 Ciuitas vel Caſtrum non poteſt ædificari ad æmulationem alterius.
70 Ciuitas non conſtituitur, niſi à ſolo Principe.
71 Ciuitas eo ipſo conſtituitur, quod Princeps, vel alius ſuperior ſibi reſcribit tanquam Ciuitati.
72 Ciuitates plures, Caſtra, & villa dominum, & ſuperiorem recognoſcentes, inuicem ſimul fœderari, & colligari ſine ipſius ſuperioris auctoritate non poſſunt, ſecus in Ciuitatibus liberis, & dominum non recognoſcentibus.
73 Burgus tamquam pars Ciuitatis, dicitur vniuerſitas à iure approbata.
74 Collegia ſimplicia an, & quando cenſeantur approbata licita, & permiſſa.
75 Collegium omne eſt reprobatū eo ipſo quòd non eſt ſpecialiter approbatum à iure, vel à Principe.
76 Collegium cuilibet permiſſum eſt facere ad ſuam iuſtitiam conſequendam.
77 Collegium omne quod fit pietatis cauſa, & religionis intuitu, eſt approbatum de iure communi.
78 Collegium cauſa religionis an, & quando poſſit inſtitui ſine auctoritate ſummi Pontificis.
79 Collegium licitum poſſunt facere plures ſimul habitantes; & ſic poſſunt conſtituere ſindicum.

80 Collegium

80 *Collegium plurium perſonarum, facientium vnam, & eandem artem, & profeſſionem in aliqua Ciuitate vel loco eſt approbatum de iure communi.*

81 *Collegium Doctorum, & vniuerſitas ſcholarium eſt approbata de iure communi.*

82 *Collegium pauperes perſonæ poſſunt facere ad ſuſtentationem eorum vitæ, & eſt approbatum de iure communi, dum tamen non conueniant plus quã ſemel in menſe,*

83 *Collegium, congregatio, ſeu curia decurionum dicitur vniuerſitas licita, & approbata.*

84 *Collegia illicita facientes qualiter puniantur.*

86 *Collegium illicitum, & reprobatum ſi diſſoluatur bona communia eiuſdem Collegij ad quos deuoluãtur.*

Explicita vniuerſitatis definitione conſequens eſt vt videamus de vniuerſitatum ſpeciebus. Quatuor igitur † vniuerſitatum

1 ſpecies tradunt vbique Doctores noſtri, eſt enim Prouincia, Ciuitas, Caſtrum, ſeu Villa, & ſimplex Collegium. Ita docuit nos Bart. in l. Imperium. num. 7. ff. de iuriſd. omn. iudic. & conſil. 189. num. 1. volum. 1. Purpuratus in d. l. imperium num. 121. cum ſequent. Marcus deciſ. 366. num. 16. volum. 1. Redeundo igitur ad primam vni-

2 uerſitatis † ſpeciem, ſciendum eſt quadruplicem eſſe prouinciarum diſtinctionem, ſeu conſtitutionem: Primò enim conſtituitur Prouincia, & vna diſtinguitur ab alia per idiomata penitus diuerſa, vt Gallia, Anglia, Alemania, Italia, & aliæ huiuſmodi generis, quæ diuerſo ſingulæ ipſarum vtuntur idiomate, & varijs lo-

3 quuntur † linguis, & in effectu appellatione Prouinciæ principaliter intelligitur de Italia. l. notionem. §. conti-

4 nentes. ff. de verbor. ſignificatione, † quæ progreditur vſque in Galliam & Siciliam ſecundum gloſ. in l. 1. in princip. in verbo Italiam. ff. de officio præfec. vrb. Reſpectu tamen huius diſtinctionis Italia non dicitur ſim-

5 pliciter † prouincia, ſed prouinciarum domina, & princeps, meritò enim olim, & hodie etiam iuris diſpoſitione attenta immunis erat, libera, & exempta à ſolutione tributorum, ſeu ſtipendiorum tanquam domicilium imperij, parenſque bonorum omnium, quod ius poſtea beneficio Imperatorum multis datum eſt Ciuitatibus. l. 1. & vlt. ff. de cenſibus. Nec obſtat ſi dicatur hodie eſſe ſublatam differentiam Italiæ, & aliarum prouinciarum, & per conſequens Italiam ſubiectam fuiſſe tributorum ſolutioni per textum in l. finali. C. ſine cenſu. vel reliq. vbi Imperator loquitur per ſignum vniuerſale de ſolutione tributorum omnium prouinciarum, & ſic videtur compræhendere Italiam, pro quo videtur facere textus in § per traditionem. Inſtit. de rerum diuiſione. & l. 1. C de vſucap. transform. quia reſpondetur ſecundum gloſ. in d. l. fin. quòd licet Prouinciæ ſint exęquatę quoad acquiſitionem tranſlationis dominij, & præſcriptionis rerum particularium, ſecus tamen quoad ſolutionem tributorum, quia Italia eſt libera, & ille terminus generalis, omnes reſtringitur, vt ibi gloſ. probat multis exemplis. & pro hoc facit textus in l. de his. C. de Epiſcopis & clericis. vbi fit mentio duntaxat de ſolutione tributorum prouincialium. Ita etiam dicit gloſ. in d. §. per traditionem, in verbo nulla eſt differentia. Hodie autem Italia non eſt prouinciarum domina, ſed ancillarū ancilla propter bella ciuilia, & ſubiacet multis afflictionibus. Archidiaconus in c. non vos. 23. q. 5. Marcus dicta deciſ. 366. num. 1. 2. 3. & 4. vol. 1.

6 † Et hæc prouinciarum diſtinctio eſt introducta de iuregentium. l. ex hoc iure. verſic. diſcretæ gentes. ff. de iuſtit. & iure. & ibi gloſ. & ob id Imperator non poſſet huiuſmodi prouincias tollere, vnire, ſeu confundere, vt ſi vellet vnire Galliam cum Alemania, vel Italiam, ita vt ambæ appellarentur eodem nomine. §. ſed naturalia. Inſtit. de iure nat. gent. & ciu. & de hac prouinciarum diſtinctione loquitur Bart. in conſtit. qui ſint rebelles in verbo Lombardiæ. num. 2.

7 † Secunda diſtinctio, diuiſio, ſeu conſtitutio prouinciarum emanauit à iure ciuili, & fit per Præſidiatus, vt dicunt

dicunt Doctores noſtri, olim enim, & antiquitus omnes Ciuitates, quæ ſuberant vni Præſidi, & vni Metropolitano habenti ſub ſe magnum territorium, faciebant vnā prouinciam. l. illicitas. §. qui vniuerſas. l. congruit. ff. de officio Præſidis. Bart. in dicta cōſtit. qui ſint rebelles in verbo Lombardiæ num. 7. Angelus in l. vnica. num 5. C.
8 de Metropoli. Beryto. libro 11. † Et huiuſmodi prouincia, ſeu Præſes ille, qui ipſi prouinciæ præerat de iure communi habebat merum & mixtum imperium. d. §. qui vniuerſas. l. 1. & toto. tit. C. de officio rectoris prouinciæ. Bart. in l. 1. num. vlt. ff. de damno infecto. & in l. imperium. num. 7. ff. de iuriſdict. omn. iud. & conſ. 189. num. 1. volum. 1. & quòd apud vniuerſitatem prouinciæ ſit merum & mixtum imperium. tenet gloſ. in l. 2. ff. de crim. ſtellionatus. Purpur. in d. l. imperium. num. 124. cum pluribus ſequent. vbi latè de hac materia Cagnol. ibid. num. 160. Marcus deciſ. 366. numero 16. volum 1.
9 † Hinc ſequitur, vt Princeps, ſeu Imperator huiuſmodi prouincias à iure ciuili introductas poſſit tollere, diuidere, & vnire ad ſui libitum faciendo de duabus prouincijs vnam, & de vna duas. l. ſi eadem. ff. de officio aſſeſſoris. d. §. ſed naturalia. Inſtit. de iure nat. gentium & ciuili. Bartol. in d. l. vnica num. 8. & 10. C. de Metropol. Beryto libro 11.

10 Tertia prouinciarum diuiſio & conſtitutio emanauit à iure canonico, & eſt illa, quæ fit per Archiepiſcopatus, quoties plures Ciuitates habentes Epiſcopos ſubſunt vni Archiepiſcopo. Prouincia enim ſecundum Doctores noſtros propriè dicitur, quæ habet ſub ſe decem, aut vndecim ciuitates, & vnum Regem, & totidem minores poteſtates ſub ſe, & vnum Metropolitanum aliosque ſuffraganeos, decem vel vndecim Epiſcopos. cap. ſcitote. 6. quæſtio. 3. licet ſecundum Archidiaconum ibi quædam prouinciæ hodie habeant plures Epiſcopos, & quædam minores. Marcus d. deciſ. 366. num. 7. cum pluribus ſeq. Canoniſtæ in cap. ſi ciuitas. extra de ſent. excomm. in 6. Bart. in d. ver. Lombardiæ, num. 7. in princ.

Quarta & vltima prouinciarum diſtinctio, & conſtitutio eſt, quę fit per vſurpationem, ſeu conſuetudinem, & præ-

& præſcriptionem, vt ſunt hodie multæ Ciuitates non
11 recognoſcentes ſuperiorem de facto.† Nam hodie prouincia dicitur quælibet Ciuitas habens diſtinctum & ſeparatum regimen & territorium, & quæ ſuperiorem non recognoſcit, & ſic per conſequens habet merum & mixtum imperium. gloſ. eſt de hoc ſingularis in l. vlt. C. de præſcript. longi temp. Bart. in l. vnica. num. 5. C. de Metropol. Berytio. libro 11. Cagnol. latè in l. imperium. num. 162. cum plurib. ſeq. ff. de iuriſd. omn. iudic. vbi explicat gloſ. in d. l. vlt. Marcus dicta deciſ. 366. num. 13. & 14. volum. 1. Caſtren.. in repetitione l. ex hoc iure num. 11. 12. & 13. ff. de iuſtit. & iure Alexand. in l. 9. §. tutor. num. 3. ff. qui ſatisdare cogantur. Ex ſupradictis igitur
12 patet qualiter verbum iſtud † prouinciæ ſimpliciter prolatum intelligi debeat, de qua materia me remitto ad ea, quæ ſcribit Bart. in dicta conſtit. qui ſint rebelles, in ver. Lombardiæ. num. 8. & 9. Caſtr. in repet. l. ex hoc iure. nu. 14. Hieronymus de monte in tract. de finibus regundis, cap. 4. per totum vbi multa de hac prima vniuerſitatis ſpecie, nempè de prouincia. Secunda vniuerſitatis ſpecies eſt minus larga, quàm ſit prima, & ap-
13 pellatur Ciuitas, † quæ vniuerſitatis nomen habet, perſonarum & domorum congregationem in ſe continens, necnon iuriſdictionem, honorem, diſtrictum, & territorium ſub ſe complectens. Marcus deciſ. 365. num. 2. & 3. volum. 1. cuius quidem licet multæ definitiones, ſeu deſcriptiones tradantur à Doctoribus noſtris, illa
14 tamen communiter recipitur, & admittitur, vt † Ciuitas dicatur hominum multitudo ſocietatis vinculo adunata, Epiſcopum habens, muris cincta, & quæ veterum auctoritate ciuitas eſt nuncupata, Doctores in cap. ſi ciuitas. extra de ſentent. excommunic. in 6. & ibi inter alios Ioannes Andreas. Ciuitas igitur eſt communio, ſeu, multitudo ciuium gratia commodioris vitæ quam maximè fieri poteſt, quæ certè non ex quorumcunque inhabitantium, ſed ex eorum multitudine coaleſcit, qui velut propriam ciuitatis partem referant.
15 Cagnol. in l. 2. num. 24. ff. de orig. iuris ciuil. & ob id † ciuitas teſte Cicerone a ciuibus appellata eſt, quaſi ciuium vnio,

vnio, congregatio, & multitudo. Cardinalis in Clementina prima, in verſic. extra ciuitates. extra de ſepulturis: ſed quia caſtra etiam & villæ poſſunt dici hominum multitudo ſocietatis vinculo adunata, idcirco poſita ſunt illa verba Epiſcopum habens: pro cuius rei intel-
26 ligentia videndum eſt, an de eſſentia † ciuitatis ſit, & requiratur quod habeat Epiſcopum. circa quam quæſtionem Bart. in l. vnica. num. 3. C. de Metropol. Beryto. lib. 11. & ibi Ang. num. 2. dicunt ciuitatem conſtitui, & appellari poſſe, ſola Principis voluntate volentis aliquẽ locum eſſe ciuitatem. vnde poſſibile eſt eſſe ciuitatem, licet non habeat Epiſcopum, quia Princeps non poteſt facere Epiſcopum, ſed dat alia priuilegia, & ſic non ſequitur ſi ſummus Pontifex priuat ciuitatem Epiſcopo, ergo deſinit eſſe ciuitas. Hinc ſcribit Innocent. in cap. cum ab Eccleſiarum extra de officio ordinarij. Si ſummus Pontifex, Imperator, vel alius Princeps ex certa ſcientia ſcribat vni loco tanquam ciuitati, ſciens non eſſe ciuitatem eo ipſo efficitur ciuitas, quia ſola Principis voluntas ſufficit vt ciuitas dicatur, & conſtituatur. Clementina ſi Summus Pontifex. de ſentent. excomm. Bart. in l. vlt. num. 5. ff. de Collegijs illicitis, dicẽdo enim quòd ſi ciuitas, videtur concedere ei omnia priuilegia ciuitatis. Bart. in conſtit. qui ſint rebelles. in verbo Lombardiæ. num. 5. & 6. vbi etiam dicit quod ciuitas verè ſine Epiſcopo dicatur, & licet ex cauſa ciuitas priuetur Epiſcopo, nõ tamen per hoc deſinit eſſe ciuitas, & quod ad eſſe ciuitatis non requiratur Epiſcopus, text. eſt in cap 1. extra de priuilegijs, & ibi Abbas in 1. notab. & etiam ibidem Decius. text. notab. in cap. Epiſcopi 80. diſtinctione, vbi Epiſcopi non debent in modicis & paruis ciuitatibus conſtitui, ne vileſcat nomen Epiſcopi, & in c. audiuimus. 3. quæſt. 2. & quòd hoc ſit verum demonſtratur: nam antequàm eſſet conſtituta dignitas Epiſcopalis iam erant ciuitates conſtitutæ, quia Epiſcopatus fuit creatus poſt aduentum Chriſti, tempore Apoſtolorum, in concilio publico 96. diſtinct. cap. olim. & tamen ciuitates erant ante aduentum Chriſti. l. ex hoc iure. ff. de iuſtit. & iure 21. diſt. cap. cleros. Iaſon in l. ſi

hæres

hæres.76.§.1, num.4.5.& 6.ff.de legat.1. Marcus deciſ. 366.num.26. volum.1. & hoc de iure puto veriſſimum. De conſuetudine tamen, & vſu communi maximè in Italia ciuitas illa dicitur, quæ habet Epiſcopum, Bart. in l.6.§.vlt.ff.de excuſ. tut. & ciuitas Metropolitana dicitur, quæ habet Archiepiſcopum, quæ etiam dicitur ciuitas maxima. Bartol.in d.l.6.§.1.num.5. in 2.lectura. gloſ. in l.vnica.& ibi Bart.& Angel.num.1.C.de Metropol.Beryto,lib.11.nam ciuitas honoratur quibuſdam dignitatibus, quibus alij loci ipſa ciuitate inferiores, vt ſunt villæ, caſtra, & vici non honorantur. gloſ. in d.l.ſi hæres §.1. ff.de leg.1.& inter alias Epiſcopali decoratur dignitate, moribus itaque receptum eſt, vt dignitas Epiſcopàlis, quæ eſt in loco faciat ciuitatem, & ita videtur ſentire Federicus Imperator in conſtitutione illa de pace Conſtantiæ. Bart. in l.2. num. vlt.ff. de verb. ſignific.& in l.vlt.num.5.ff.de collegiis illicitis,& in d ver. Lombardiæ num.5 & 6. Marcus dicta deciſ.366.num. 26.vol.1. Caſtr. in l.1.num.3.ff. quod cuiuſque vniuer. nom. vbi expreſsè dicit ciuitatem hodie non poſſe dici, & appellari,niſi habeat Epiſcopum à Summo Pontifice conſtitutum, licet olim aliud eſſet,& ita concludendum eſt, ad hoc vt aliquis locus Ciuitas dicatur,requiri Principis voluntatem, & Epiſcopi conſtitutionem, ſi hoc conſuetudo expoſcat. Ioannes Andreas in d.cap.ſi ciuitas. num.6. latè de hac materia Hieronymus de Monte in tract. de ſinib. regundis. cap.5. num.1. cum pluribus ſequentibus vbi multa ponit de hac ſecunda vniuerſitatis ſpecie, nempè de ciuitate. Sequuntur in deſcriptio-
17 ne ſupra dicta ciuitatis illa verba, muris cincta, † nam ciuitas eſt, quæ muris cingitur, & circundatur, & ciuitatis,ſeu vrbis appellatio muris finitur.l.2 &. ibi Bart. num.2.ff.de verb. ſignific. l. vt Alfenus.ff.eodem.l. nam quòd liquidè.§.ſi ita, & ibi etiam Bart. num. 1.ff de penu legata.l.1.C.ne ruſticani ad vllum obſequium deuot. lib.11. Doctores in d. cap.ſi ciuitas.Iaſon in l.ſi hæres.§. 1.num.4.5.& 6.ff.de lega.1.gloſ. in cap.1.in verbo ciuitatibus.extra de iureiurando in 6. Bart.in l.1.§.ſiue autem.ff. de oper. noui nunc. Marcus deciſ.365. num.34. vol.1.

vol.1. Hieronymus de Monte in d.c. 5.num.1. quibus in locis volunt ſupra dicti Doctores propriè & ſtrictè Ciuitatem eam dici, quæ muros habet, & ob id propriè loquendo continere,& includere id duntaxat, quod intra muros, & ambitum continetur, nō autem ſuburbia, & continentia ædificia compræhendere. licet Bald.in l. 8. in 2. lectura. num.1. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. dicat de eſſentia ciuitatis non eſſe neceſſe quod habeat
18 muros. † Quòd ſi ciuitas habeat muros veteres, antiquos, & etiam nouos dicitur ciuitas eſſe, quæ eſt intra muros nouos. Bart. in l.2.num.vlt.ff.de verbor. ſignific.
19 † Qui muri, & mœnia, ciuitatum, & municipiorum ſunt quaſi diuini iuris. vndè in eis delinquentes capitali afficiuntur pœna.§. ſanctę. Inſtit.de rerum diuiſione, quæ pœna ſecundum Angel. ibi num.1. & alios Doctores locum habet, duntaxat in violantibus almæ vrbis mœnia, in cæteris autem pœna ſit arbitraria. Hieronymus de Monte in tract. de finibus regundis. cap.5. num.11. Cæterùm ſciendum eſt olim & antiquitus antequam eſſent Epiſcopi & Archiepiſcopi, tres fuiſſe or-
20 dines ciuitatum. † Nam quædam maximæ, quædam magnæ, & quædam paruæ dicebantur; Maximæ ciuitates dicebantur illæ,in quibus erat forum cauſarum, cui ſuberant multæ aliæ ciuitates etiam habentes merum imperium; Magnæ ciuitates dicebantur illæ,quæ habebant merum imperium, non tamen habebant alias ciuitates ſub ſe; Paruæ dicebantur illæ, quæ non habebant merum imperium, ſed ſolum iuriſdictionem, quæ datur defenſoribus ciuitatum. Hanc diſtinctionem tra-
21 dit I.C.in l.ſi duas.§. decet.ff.de excuſ. tutorum. † Illa ergo ciuitas, quæ erat maxima vocabatur Metropolitana,& hoc reſpectu inuentum eſt vt Ciuitas, cuius ſedes eſt Archiepiſcopalis, dicatur Metropolitana; quia habet plures Epiſcopos ſub ſe habentes merum imperium. Illa verò quæ habet Epiſcopum dicitur ciuitas, non Metropolis.Bart.in l.vnica.num.2.C.de Metropoli. Beryto.lib.11.& ibi etiam Angel. in princ. Bart. in conſtitutione, qui ſint rebelles.in verbo Lombardię.num.7. Marcus deciſ.366. num.16.in fine, & num.19. 20. & 21.

vol.1.

volum. 1. Poſtremò pro complemento iſtius materiæ
22 ſciendum eſt vniuerſitati † ciuitatum de iure communi cohæret iuriſdictiones tantum vſque ad certam quantitatem, & in leuioribus criminibus, ſed merum, & mixtum imperium non habere. l. 1. C. de defenſoribus ciuitatum, & in Authen. de defenſ. ciuitatum. §. & iudicare. §. iudicent. §. iuſiurandum, in fine. fallit quibuſdam ciuitatibus, quibus hoc eſt conceſſum de iure communi, vt ciuitati Romanæ. l. 1. §. cum vrbem. ff. de officio præfecti vrbi, & in alijs quibuſdam ciuitatibus Lombardiæ, quæ hoc habent ex illa conſtitutione Federici extrauaganti de pace Conſtantiæ, de qua fecit mentionem gloſ. magna in fi. d. §. iuſiurandum. Aliæ verò ciuitates ſi habent merum vel mixtum imperium, illud habent vel ex priuilegio ſpeciali, vel ex præſcriptione, & conſuetud. ne legitima, vel forte vtuntur de facto. Bart. in l. 1. num. vlt. ff. de damno infecto & in l. imperium. nu. 7. ff. de iuriſdictione omnium iudicum, & in rubrica. C. de iure Reipublicæ. lib. 11. & conſil. 189. numero primo volum. 1. Purpuratus in d. l. imperium. num. 131. cũ pluribus ſequẽtibus. Marcus dicta deciſ. 366. num. 16. Bart. in d. verbo Lombardiæ. num. 5. Caſtrenſis in l. ſi hæres.
23 §. 1 num. vlt. ff. de legat. 1. † Hinc ciuitas non poteſt conſiſcare bona, nam confiſcare bona eſt meri imperij. l. 1. C. de bonis vacant. lib. 10. niſi hoc habeat ex priuilegio, vel conſuetudine, nam iſta ſunt paria. Innoc. in cap. po-
24 ſtulaſti. extra de foro competen. † Cæterum ciuitas & vrbs, vnum & idem ſunt. l. ſi quis. l. ſingulorum. C. de ædifi. priuatis. l. preſcriptio. C. de operibus publicis. Bart. in §. 1. num. 4. & 5. Auth. quibus modis natur. efficiant.
25 ſui. † Hinc fit vt vrbis appellatione non contineantur caſtra & villæ, quemadmodum nec appellatione ciuita-
26 tis. l. nam quod liquidè. §. fin. ff. de penu legata. † vbi legatum factum de eo, quod eſt in vrbe, non extenditur ad ea, quæ ſunt in caſtris, & villis. Bart. in l. 7. §. 1. num. vlt.
27 ff. de excuſat. tut. in 2. lectura. † Nam vrbis appellatio muris, Romæ autem continentibus ædificijs finitur. l. 2.
28 ff. de verb. ſignif. † vrbs autem ſimpliciter poſita intelligitur de Romana. §. ſed ius quidem ciuile. Inſtit. de iure

iure nat. gent. & ciu. Bart. in d. l. 2. num. 2. ff. de verb. ſi-
29 gni. † & vrbs dicitur ab vruo, quod eſt curuatura aratri,
quod in condenda ciuitate ſolet adhiberi. l. pupillus. §.
vrbs. ff. de verb. ſignif. glo. in l. 2. ff. eod. tit. antiqui enim
religionis cauſa die auſpicato iunctis bobus, interiore
aratro circumagebant ſulcum, intra quem vrbem ædi-
ficarent. vnde Virg. ſcriptum reliquit illud carmen:
Apta dies legitur, qua mœnia ſignet aratro.
Cagnol. in l. j. num. 6. ff. de orig. iur. ciuil. vt etiam è con-
trario in euertendis vrbibus aratrum pariter ſolebat
adhiberi. l. ſi vſusfructus ciuitati. ff. quibus modis vſuſ-
30 fruct. amitt. † Patria etiam, & ciuitas, ſeu vrbs, vnum
& idem ſunt, & æquiparantur. Bart. in l. 3. num. 2. ff. de
verbor. ſignificat. verbum tamen patriæ ponitur latius
quàm vrbis vel Ciuitatis nomẽ, vt ibidem ſcribit Bart.
in l. 5. C. de incolis lib. 10. & in l. 3. num. 2. C. de natura-
31 libus liberis. † Municipium etiam, & ciuitas vnum &
idem ſunt; latiùs tamen ponitur municipium, quàm ci-
uitas, quia municipium poteſt etiam accipi pro caſtro
& villa. l. j. ff. ad municipales. glo. 2. in l. legatis. ff. ex qui-
bus cauſis maiores. Alex. in l. 8. §. tutor. num. 2. ff. qui ſa-
32 tiſdare cogantur. Marcus deciſ. 800. num. 1. vol. 1. † qui-
bus etiam in locis ponitur vnde dicatur municipium,
ſeu vnde appellentur municipes. & gloſ. in rubrica. C.
33 de municipibus, & originarijs lib. 10. † Communitas
etiam eſt nomen generale pertinens ad vniuerſitatem
ciuitatis, caſtri, & villæ, & cuiuſlibet municipij, eo
quòd ab ipſa hominum communitate principaliter re-
gatur. Bart. in conſtitutione ad reprimendum, in verbo
34 Communitas, † Reipublicæ etiam nomen multis modis
accipitur in iure noſtro, *vt* ſcriptum reliquit Accurſius
in Authen. de hæredibus & Falcidia, in princ. in verbo
reipublicæ. & ibi Bart. num. 2. & in Rubrica. C. de iure
fiſci, lib. 10. num. 4.

Primo enim accipitur pro toto, & vniuerſo Impe-
rio Romano, vt in prooemio, ff. veteris. in principio,
omnem totius Reipublicæ noſtræ ſanctionem, id eſt to-
tius Imperij Romani, ita ibi explicat Accurſius in ver-
bo ſanctionem. Ita etiam accipitur in dicta Authent.

 de hæ-

de hæred. & Falcidia in principio occupatis nobis circa totius Reipublicæ curas, ideſt totius Imperij, vt ibi pariter exponit Accurſius in verbo Reipublicæ.

Secundo modo accipitur Reſpublica pro ciuitate Romana duntaxat, & ſic propriè. l. bona ciuitatis. ff. de verbor. ſignificat. bona ciuitatis ſcribit ibi I. C. abuſiuè publica dicta ſunt, ſola enim, & propriè publica dicenda ſunt, quę Populi Romani ſunt, idem dicitur in l. eum qui vectigal. ff. eodem. Cuius verba hæc ſunt: Eum qui vectigal Populi Romani conductum habet publicanum appellamus; nam publici appellatio in compluribus cauſis ad Populum Romanũ reſpicit, ciuitatas enim loco priuatorum habentur. Propriè igitur Reſpublica accipitur duntaxat pro ciuitate Romana. Ita etiam ſcriptum reliquit Bart. in l. 3. C. qui potiores in pign. habeantur. Iaſon in l. vt inter diuinum. num. 15. C. de ſacroſanctis Eccleſijs. Ioannes Oynotomus in §. rurſus. num. 51. Inſtit. de act.

Tertio modo accipitur Reſpublica pro qualibet ciuitate, & tunc impropriè. d. l. bona ciuitatis. & l. eum, qui vectigal. ff. de verb. ſignif. l. 1. C. de officio eius, qui vicem alterius iudicis. iuncta ibidem gloſ. 1. text. eſt in d. l. 3. C. qui potiores. vbi Bartol. & Bald. gloſ. & Bart. in rubrica. C. de iure reipublicę, lib. 11. gloſ. 1. in l. 1. C. eod. tit. Iaſon in d. l vt inter diuinum. num. 15. C. de ſacroſ. Eccleſijs, & in l. ſi domus. §. ſi fundus. num. 29. ff. de leg. 1. & Bald. in l. 3. C. ad Senatuſc. Treb. vbi quælibet ciuitas venit appellatione Reipublicæ, & habet Rempublicam.

Quartò, & vltimò ponitur Reſpublica pro quolibet municipio, caſtro, & villa. l. ſed & ſi. §. 1. ff. de publicanis & vectigalibus. Præterea & ſi quis vectigal conductum à Republica cuiuſdam municipij habet hoc edictum locum habet, ſcribit ibi I. C. Hoc etiam ſcriptum reliquit Iaſ. in d. l. vt inter diuinum. num. 15. & in d. l. ſi domus. §. ſi fundus. num. 29. Bald. in l. 4. num. 2. C. quibus ex cauſis maiores. Alex. conſ. 13 num. 4. vol 6. vbi dicunt, quamlibet villam, caſtrum, & municipium largo modo venire

appel-

appellatione Reipublicæ. Olim tamen Rempublicam
non habebat, niſi Populus Romanus, vel Imperator; ho-
die verò quælibet ciuitas, quę ſuperiorem non recogno
ſcit, aliæ verò ciuitates, caſtra, & municipia ſubdita non
dicuntur propriè & ſtrictè habere Rempublicam, ſed
impropriè, & largo modo. Caſtren. in l. 1. §. 1. in princ. ff.
quod cuiuſque vniuerſ. nom.

Explicitis quibuſdam verbis, ſeu nominibus vniuer-
ſitatem denotantibus, & maximè pertinentibus, ſeu cō-
ſtituentibus hanc ſecundum vniuerſitatis ſpeciem, de
qua ſupra loquuti ſumus, reſtat vt ad tertiam vniuerſi-
tatis ſpeciem accedamus, quæ eſt minima reſpectu ſu-
35 pradictarum, † & eſt caſtrum, villa, oppidum, vicus,
burgus, & huiuſmodi, quę ſunt quid vniuerſale, & quæ-
dam vniuerſitatis nomina continentia in ſe iura vni-
uerſitatis. ſ. iuriſdictionem, honorem, territorium,
diſtrictum, & pertinentias. Borgn. deciſ. 50. num. 1. folio
36 mihi 420. † Caſtrum autem dicitur, quaſi caſa alta, ſeu
fortis, & munita muris, ſeu vallo, vel dicitur caſtrum,
quaſi caſa ſtricta, quia habitatio caſtri non debet eſſe
diffuſa, & nimis ſpatioſa, ne multa egeat cuſtodia. l. qui-
cunque Caſtellorum. C. de fundis limitrophis lib. 11.
Doct. in cap. ſi ciuitas. de ſent. excōm. in 6. Bar. in conſtit.
qui ſint rebelles, in verbo Lombardiæ, num. 4. Felyn. in c.
Rodulphus. extra de reſcriptis, Iaſ. in l. ſi hæres. §. 1. nu.
7. ff. de leg. 1. Marcus deciſ. 366. num. 28. vol. 1. Gaill. ob-
ſeruat. 62. num. 1. lib. 2. & licet ſuperius dixerimus ca-
ſtrum continere in ſe vniuerſitatem, territorium, diſtri-
37 ctum, & iuriſdictionem, † poteſt tamen caſtrum eſſe ſi-
ne vniuerſitate, ideſt ſine diſtrictu, territorio, & iuriſdi-
ctione, l. per prouincias. C. de ædificiis priuatis, quo ca-
ſu de iure communi nullo ſpeciali gaudet priuilegio, ſed
38 ciuitati vicinæ ſubeſt, † ſecus ſi ſubditos habeat, & ius
territorij, ſeu vniuerſitatis, quo caſu caſtrum iiſdem
vtitur priuilegijs, & iuribus, quibus ciuitas, vel alia vni-
uerſitas. Gaill. d. obſeru. 62. num. 2. & 3 & per totam;
vol. 2. & obſeru. 61. per tot. lib. 2. vbi etiam latè tractat
de iuribus caſtro competentibus, & eius pertinentijs, &
39 de multis alijs rebus ad caſtra pertinentibus; † Villa aūt

cuius mentionem facit I. C. in l.83.§. qui fundum.ff.de legat.1. ponitur pro ædificio poſito in rure. l. fundi appellatione.ff.de verb. ſignif.glo. in l.8.§. vlt. in verbo villam.ff.ſol.mat.l.ſi ita.§.fin.ff.de fundo inſtructo.l.fundi. ff.quibus modis vſuſfr. amittatur. l. hæres.& ibi gloſ. ff. de vſufructu legato., inde venit, & dicitur villicus, qui propter fructus percipiendos in rure præponitur, vt dicit I. C. in l.ſi cum villico.ff.de inſtit. act. Iaſ. in d. §.qui fundum num.5. ſed nos in hoc noſtro tractatu vniuerſitatum accipimus villam, prout eſt congregatio hominum, & vnitas quarundam domorum,ſine muris, quaſi vallis vallata & circundata, quia non munitione murorum,ſed vallatione multorum fortificatur, nam villa illa eſt, quæ eſt extra muros ciuitatis l.1.C. ne ruſticani ad vllum obſeq.deuot.lib.11.Bart.in l.1.§.ſiue autem m.nu.1. ff.de operis noui nunc. Iaſ. in l. ſi hæres. §. 1.num.8.ff.de legat.1. & in l.83, §. qui fundum num.5. ff. eod. Marcus deciſ.366.num.27. vol.1.Bar. in d.l.ſi hæres.§.1.glo.in §. & quidem naturali,in verbo villis. Inſtit. de rerum diu. In Gallia tamen villa idem eſt, quod ciuitas, apud nos dicuntur ædificia ſine muris, & foſſis. Bart. in conſtit. qui ſint rebelles,in verbo Lombardię,num.3. Iaſ. in d.l. ſi hæres,§.1.num.6.ff.de lega.1. Marcus in loco ſupra al-
40 legato, † & conſiſtit villa ex quinque hominibus patri-
41 busfamilias.Alex.in l.31.num.7.C.de teſtamentis., † & ſumit principium ex ingreſſu, qui reſpicit ciuitatem. Nam ibi eſt frons, & caput villæ, ſi tamen vna domus multum diſtet ab alijs, in quibus eſt collectio familiarū; Talis domus non vocatur caput villæ,ſed dicitur de cohærentijs,& appenditijs villæ, non de intrinſeco corpore villę, & dicitur multum diſtare,ſi non audiant vocem ipſorum clamantium ad inuicem, cum enim villæ conſtruantur, vt vnus alijs ſubueniat, qui tantum diſtat, vt illam ſubuentionem de facili habere non poſſit, non dicitur propriè habitare in villa Bald.in rubr.ff.de rerum
42 diuiſ.num.27. † Natus autem in villa, caſtro, vel vico ſortitur originem ex illa ciuitate, cui villa, vicus, & caſtrum ſubeſt, tractanduſque eſt, vt ciuis illius ciuitatis, licet ſoleat eſſe in aliquo deterioris cōditionis. l.ſi quis. C.de

C. de natur. liberis, vbi nati in villa, vico, vel caſtro quò
ad honores; & onera gaudent ijſdem priuilegijs, ac ſi
fuiſſent nati in ciuitate cui ſubſunt, & hoc ibi tenet glo.
in verbo cenſeatur. Hinc Virgilius vocatur Mantuanus,
licet fuerit natus in vico, ſeu villa vicina. l. qui ex vico.
vbi de hoc eſt textus, & ibi etiam glo. ff. ad municipales,
Caſtrenſis in l.76.§.1.num.2. ff. de legatis 1. Marcus de-
ciſ.366. num.9. 10. 11. & 38. vol.1. Bart. in l.3. num.1. &
2. C. de natur. liberis. Cagnol. in l. imperium, num.174.
43 & 176 ff. de iuriſdict. omn. iud. † Vicus eſt nomen gene-
ris & de ipſo facit mentionem I. C. in d. l. qui ex vico. ff.
ad municipales, & in l. ſi hæres. §. vicis. ff. de legatis 1. &
vicus eſt, qui nulla ciuitatis dignitate honoratur, ſed
quia vice ciuitatis cui ſubeſt regitur, ideo vicus dicitur,
vel quia vijs, & non muris clauditur. glo. 1. in d. §. vicis.
44 † Oppidum autem quid ſit, & vnde dicatur ponit I. C.
in l. pupillus. §. oppidum. ff. de verb. ſignif. vbi dicit quòd
oppidum dicitur ab ope, cuius rei cauſa mœnia ſunt cō-
ſtituta, & dicitur terra muris cincta, quę fert opem con-
tra hoſtes. Iaſ. in l. ſi hæres. §. 1. num. vlt. ff. de legat. 1. &
45 hoc de ſtricta ſignificatione vocabuli † Largè enim &
generaliter oppidū dicitur quælibet ciuitas præter Ro-
manam vrbem. Marcus dicta deciſ.366. num.29. vol.1.
Cagnol. in procemio digeſtorum. §. illud verò num.274.
46 † Burgus etiam eſt nomen vniuerſitatis. l. penult. C. dę
fundis rei priuatæ. lib. 11. Bart. in d. l. ſi hæres. § 1. & bur-
gus dicitur pars ciuitatis cohærés, licet ſit extra muros,
& qui habitant in burgis, dicuntur habitare in ciuitatę
Marcus deciſ.365. num.41. vol.1. de quibus ſuburbijs,
ſeu pomærijs loquitur. I. C. in l.5. ff. de ſeruis exportan-
dis & multa ponit Hieronymus de Monte in tract. de
finibus regund. cap. 5. num.12. cum pluribus ſequenti-
47 bus: † Terra comprehendit non ſolum caſtrum, & vil-
lam, ſed etiam regnum, ciuitatem, & prouinciam. cap.
cum in partibus. extra de verb. ſignif. Hieronymus de
Monte in tract. de finib. regun. cap. 5. num.9. & in libris
feudorum titulo de pace tenenda in principio, à ter-
rendo tunc dicta prout, & territorium, nempè quod in-
tra eos terminos dominus vel magiſtratus terrendi ha-

beat poteſtatem. l. pupillus. §. territorium. ff. de verb. ſignif. De qua materia videre licet Bart. in l. 1. §. ſiue autem. Et ibi in addit. ff. de operis noui nunc. Alexan. conſil. 47. num. 9. vol. 6. Marc. deciſ. 365. per totam, vol. 1.

48 † Sed quia prouinciæ, ciuitates, caſtra, quę conſtituunt ſupradictas tres vniuerſitatum ſpecies regulariter habent ſub ſe territoria, diſtrictus, comitatus, curiam, iuriſdictionem, diœceſim, & parrochiam, & multa alia huiuſmodi generis, idcirco de eis eſſet videndum. Sed ne longius diſcurram, & vager, quàm par eſt; ideò me remitto ad ea, quæ plenè de hac materia ponit Hieron. de Monte in d. tract. de finib. regun. cap. 5. 6. 7. 8. & 9.

Videndum nunc reſtat poſt explicationem locorum, qui conſtituunt hāc tertiam vniuerſitatis ſpeciem, quænam iuriſdictio ſit penes iſtam caſtrorum, ſeu villarum

49 vniuerſitatem, † ſi quidem igitur iſta caſtra, ſeu villæ ſubſunt alicui ciuitati, vel alteri caſtro magno, nullam hoc caſu iuriſdictionem habent, ſed ciuitas cui ſubſunt habet iuriſdictionem in eis. l. qui ex vico, ff. ad municipales. l. 4. C. de natur. liberis, l. nulli. §. quòd ſi in vico. C. de epiſcopis, & clericis. §. ſi quis igitur ex qualibet auth. quibus modis naturales efficiantur ſui, nam ciuitas de iure communi habet plenam iuriſdictionem in locis ſibi ſubiectis, Popienſis in forma libelli in actione negatoria in verbo. ſpectat, & pertinet. num. 1. Quandoque talia caſtra, ſeu villæ nulli ciuitati ſubſunt, ſed ſoli Præſidi prouinciæ, tunc magiſtratus eius municipij habent eandem iuriſdictionem, quam defenſores ciuitatis, de quibus habemus titulum. C. de magiſtratibus municip. illa ergo caſtra, quæ vtuntur mero vel mixto Imperio, aut hoc habent ex priuilegio, aut ex conſuetudine, ſeu præſcriptione, aut de facto hoc faciunt Bart. in l. 1. num. vlt. ff. de damno infecto, & in l. Imperium. num. 7. ff. de iuriſdictione omn. iudic. & conſ. 189. num. 1. vol. 1. Purpuratus in d. l. Imperium, num. 199. in fine, & num. 200. & 201. Marcus deciſ. 366. num. 16. volum. 1. Caſtrenſ. in l. ſi hæres. §. 1. num. 3. ff. de legatis primo, vbi in ſpecie dicit penes vniuerſitates caſtrorum vel villarum nullam eſſe iuriſdictionem: ideo ſibi non poſſunt de iure communi elige-

eligere Magiſtratum, ſed mittuntur à ciuitate ſuperiori cui ſubſunt, qui ibi exercent iuriſdictionem. d.l. qui ex vico.ff.ad municipales, l.fin. C. de teſtamentis. Bart. in conſtitutione, qui ſint rebelles, in verbo Lombardiæ. num.4.& 6. Iaſon in l.1.in princ.ff.de iuriſd.omn. iudic. Quod autem ſupra dictum eſt caſtra ciuitati non ſubiecta eandem habere iuriſdictionem, quam ciuitas ſeu defenſores ciuitatum intelligitur, & procedit quando quis præeſt caſtro tanquam Magiſtratus, & Iudex, aliud ſi vt dominus, quia tunc habet merum, & mixtum imperiũ, niſi aliud eſſet ex conſuetudine, vel priuilegio, & con-
50 ceſſione Principis; † Cùm enim in eo, & penes eũ omnis iuriſdictio dumtaxat ſit, & reperiatur, poteſt illam prout vult alteri communicare. Cagnolus in d.l. impe-
51 rium.num.180.181. & 182.ff.de iuriſd. om. iud. † Ex ſupradictis igitur patet caſtrum de neceſſitate non eſſe ciuitati ſubiectum, non enim tenet conſequentia, eſt ca-
52 ſtrum, ergo eſt ciuitati ſubiectum, † maximè cum quælibet res præſumatur libera l.Altius. C.de ſeruitutibus. Cagnol. in d. l. Imperium.num.177 & 178.vbi etiam remiſſiuè ponit quo probetur caſtrum eſſe ciuitati ſubie-
53 ctum. † Quarta, & vltima ſpecies vniuerſitatis dicitur ſimplex collegium, quod dicitur qñ plures ſimul cohabitant, ſic dictum qm̃ plures ſimul colliguntur. gloſ. in rubrica.ff.de collegijs illicitis, & ibi etiam Bart. gloſ. in l.1.in verbo collegium.ff.quod cuiuſque vniuerſ. nomi-
54 ne. † Et in hoc differt à ſocietate, quia ſocietas dicitur quando ſimul non cohabitant. gloſſa j. in d. l. j. ff. quod
55 cuiuſque vniuerſ. nom. † Corpus vero eſt nomen generis, & dicitur propriè ſiue ſimul habitant, ſiue non. glo.j.in l.3. §. à municipibus.ff.de bonorum poſſeſſionibus. Bart. in d.rubrica.ff.de collegijs illicitis, gloſ. in l.j. in verbo corpus, & ibi etiam Bart. in princ. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Bart. in conſtitutione ad reprimendum, in verbo corpus. num.1. Marcus deciſ. 799. num.5.volum.1.Bald.in l.1.num.2.& 3.ff.quod cuiuſque vniuerſ. nom. vbi etiam ponit definitionem ſocietatis.
56 † Hinc Bart. in rubr. ff.de collegijs illicitis dicit collegia multa nomina habere, nam quædam collegia appellan-

tur ſocietates. l. j. in princ. ff. quod cuiuſq; vniuerſ. nomine; quædam appellantur fraternitates, vnde illi de tali collegio appellantur confratres. l. vlt. ff. de collegijs illicitis; quędam appellantur ſodalitia, vnde illi de tali collegio dicuntur ſodales. l. 1. l. ſodales. l. vltima. ff. eod. tit.
57 de collegijs illicitis. † Collegium autem conſtituitur, & conſiſtit ex tribus perſonis de iure ciuili. l. Neratius. ff. de verb. ſignific. l. ſicut. §. vltimo, & ibi gloſ. & Bart. in princ. & num. 1. ff. quod cuiuſque vniuerſ. Bartol. in l. 4. num. 1. ff. vi bonorum raptorum, gloſſa, & Bart. in rubr. ff. de collegijs illicitis. Bald. in rubr. C. pro ſocio. num. 3.
58 vbi ponit rationem † quare collegium in duobus conſiſtere non poſſit, quia in duobus non inuenitur maior pars, & ſi eſſet diſcordia non poſſet expediri per duos. l. ſi vnus. §. ſi in duos. ff. de receptis arbitris, gloſ. in cap. 1.
59 de electionibus † licet gloſ. in cap. 1. 10. q. 1. voluerit tenere q; de iure canonico duo faciant collegium; de quo videre licet Ioan. de Imol. & Panorm. in d. c. 1. de elect.
60 Marc. dicta deciſ. 799. num. 3. volum. 1. † Congregationem autem duo homines faciunt, & conſtituunt, glo. in d. c. 1. de elect. Bart. in l. 4. num. 3. ff. vi bonorum rapto-
61 rum † Turba hominum, ſeu cętus hominum ſunt vnum
62 & idem, & ſiunt ex centum hominibus. † Multitudo autem hominum poteſt verificari in maiori vel minori numero. Bart. in d. l. 4. num. 22. Boerius in tractatu de ſedi-
63 tioſis. c. 3. num. 2. † Populus conſtat, & conſtituitur ad minus ex decem hominibus. Glo. in d. c. 1. Bart. in d. l. 4.
64 num. 4. Boerius in loco citato. num. 3. † Gens dicitur ex minori numero decem; & verificatur in quatuor vel
65 quinque † licet populus, & gens vnum, & idem eſſe videantur. l. omnes populi. ff. de iuſt. & iure. iuncto §. omnes populi. Inſtit. de iure nat. gentium, & ciuil. vbi, in vno loco dicitur gens, & in alio populus, & ſic videntur poni pro vna, & eadem re, Bart. in d. l. 4 num. vlt. l. 1. & ibi glo. & etiam in addit. in margine. ff de probat. Bart. in l. 7. §. in decurionibus. nu. 2. ff. quod cuiuſque vniuer. nomine, & ibidem Caſtrenſis. num. 5. Innocentius in d. cap. 1. de electione, Boerius in tract. de ſeditioſis cap.
66 3. num. 1. Cæterum † illud ſciendum eſt penes iſtam

vniuer-

vniuerſitatem ſimplicis collegij non eſſe merum, neque
mixtum imperium neque iuriſdictionem. l. vlt. C. de iu-
riſd. omn. iud. Bar. in l. imperium. num. 7. ff. de iuriſdict.
omn. iud. Purp. ibid. num. 202. Præterquam in his, quæ
pertinent ad ipſum collegium, ſeu quæ reſpiciunt artẽ,
negotiationem, ſeu profeſſionem eorum, qui ſunt de ta-
67 li collegio. † In iſtis enim collegia habent iuriſdictionẽ,
& ſic poſſunt facere leges, & ſtatuta, ita tamen vt huiuſ-
modi ſtatuta alijs non præiudicent, vt puta ſi faciant
legem ſeu ſtatutum, vt certæ tantum perſonæ poſſint
illam profeſſionem exercere, & non alij: l. vltima. ff. de
collegijs illicitis. l. 1. C. de monopolijs, & de ijs tan-
tùm poſſunt ſtatuere, & diſponere quæ ſimul habent fa
cere, de alijs vero non. l. 1. & ibi not. ff. quod cuiuſque
vniuerſ. nom. Bart. in d. l. vltima num. 20. ff. de colle-
gijs illicitis.

Explicitis vniuerſitatum ſpeciebus, neceſſe eſt vt vi-
deamus an & quando vniuerſitates, collegia, aliaque
corpora cenſeantur, & ſint permiſſa, & approbata, &
68 quæ ſint illicita, & reprobata. † Sciendum itaque eſt,
vniuerſitatem, & congregationem cuiuſcunque caſtri,
ciuitatis, vel villæ eſſe permiſſam, & approbatam, de
iure gentium. l. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iure. gloſ. in
l. 1. in verbo aliorum ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom.
Innocentius tamen in capit. ab eccleſiarum, extra de
officio ordin. videtur tenere quòd non gaudeat huiuſ-
modi vniuerſitas priuilegio ciuitatis, caſtri, vel villæ,
niſi approbetur à ſuperiore; Sed veritas eſt iſtam ap-
probationem non eſſe neceſſariam, cùm à iure gentium
hoc ſit permiſſum. Item à iure ciuili hoc non eſt re-
69 probatum, † niſi quando illa ædificiorum collectio
tenderet ad æmulationem alterius ciuitatis, vel ca-
ſtri. l. opus. ff. de operibus publicis. l. per prouin-
cias. C. de ædificijs priuatis. gloſ. in l. 2. in verbo an-
tiquitas. C. de fundis limitrophis libro 11. Bar. in d. l.
ex hoc iure. num. 7. Prædicta autem ſunt vera, quan-
tum ad hoc vt dicatur populus, quàtum verò ad hoc vt
illa ædificiorum collectio ſit ciuitas, requireretur aucto-
70 ritas ſuperioris. † Ad Principem enim pertinet facere
aliquem

aliquem locum ciuitatem, maximè cùm in vſu communi præcipuè in Italia nõ appelletur ciuitas, niſi illa, quæ epiſcopum habet, ſed hoc fieri non poteſt ſine auctoritate Summi Pontificis, diceretur tamen caſtrum, terra, ſeu communitas, & eſſet populus ſeu vniuerſitas licita,
71 & approbata; fatetur tñ ibidem Innocentius, † quod talis vniuerſitas ciuitatis, caſtri, vel villæ cenſetur approbata, eo ipſo quòd ſuperior illi reſcribit tanquàm ciuitati, caſtro, vel villæ. Nulla tamen confirmatio, vt dictum eſt requiriritur. Bar. in l. vltima, num. 5. ff. de collegijs illicitis, & in l. 2. nu. vlt. ff. de verb. ſignif. vbi in terminis dicit, quòd homines poſſunt ciuitatem propria auctoritate ſibi ipſis conſtituere, ſine ſuperioris licentia. glo. in l. 1. & ibi etiam Bar. num. 1. & 2. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. Congregatio igitur cuiuslibet ciuitatis, caſtri, villæ, & populi eſt permiſſa, & approbata de iure
72 gentium, † non tamen poſſunt plura caſtra, villæ, ciuitates, dominum, & ſuperiorem recognoſcentes, inuicẽ ſimul fœderari, & colligari ſine ipſius ſuperioris auctoritate. Iſta enim ſunt ſodalitia, & collegia prohibita. l. 1. ff. de collegijs illicitis, ſecus in ciuitatibus, & alijs locis, qui non recognoſcunt de facto in temporalibus ſuperiorem. Poſſunt enim ſimul tanquàm loci liberi fœderari, & colligari. Bart. in l. vltima, num. 10. & 11. ff. de
73 colleg. illiciti. † Burgus etiam dicitur vniuerſitas à iure approbata, tanquàm pars ciuitatis Marcus deciſ. 800. num. 6. vol. 1. & deciſ. 365. num. 41. eodem vol. l. penult. C. de fund. rei priuat. lib. 11. Bar. in l. ſi hæres. §. vicis, ff.
74 de legat. primo. † Circa verò alia ſimplicia collegia an & quando cenſeantur approbata, licita, & permiſſa, ſupereſt videre. Præmittendum igitur eſt veriſſimam eſ-
75 ſe regulam illam, † collegium omne eſſe reprobatũ, eo ipſo quòd non eſt ſpecialiter approbatum à iure, vel à Principe. l. 1. ff. de collegijs illicitis, l. 1. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Bart. in l. ſi quis à filio, §. ſi parti. num. 1. ff. de legat. 1. l. 3. §. 1. ff. de collegijs illicitis. gloſ. in d. l. 3. in verbo illicita, ff de collegijs illicitis, Boerius in tract. de ſeditioſis, cap. 5. num. 1. 3. & 4. Bart. in l. vltima, nu. 5. ff. eod. & in l. ex hoc iure, num. 7. ff. de iuſt. & iure. Videamus

deamus igitur quæ ſint iſta collegia, quę ſpecialiter à iu
76 re reperiuntur conceſſą, & approbata. † Primò cuilibet permiſſum eſt facere collegium ad ſuam iuſtitiam conſequēdam, gloſa in l. 1. §. 1. in verbo aliorum, ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Bart. in d. l. ſi quis à filio. §. ſi par
77 ti. nu. 1. ff. de legat. 1. † Secundo collegium omne, quod ſit pietatis cauſa, & religionis intuitu eſt approbatū de iure communi, vt ſunt iſtæ fraternitates diſciplinatorū, & huiusmodi alia. l. 1. §. ſed religionis. ff. de collegijs illicitis. Bar. in l. cùm Senatus, num. 4. ff. de rebus dubijs, & in l. 5. §. quibuſdam, num. 2. ff. de iure immunit. & in l. vltima, num. 14. & 15. ff. de collegijs illicitis, gloſa in l. 1. §. 1. in verbo aliorum, ff. quod cuiuſq; vniuerſ. nom. Sed in huiuſmodi collegijs prætextu religionis non debent tractari alia, quæ reſpiciunt regimen ciuitatis, & huiuſmodi alia; & ſi hoc fieret, locus eſſet pœnæ. Bart. in l. 2. ff. de extraordin. criminibus, & in d. l. 1. §. ſed religionis. Supradictis tamen aduerſari videtur tex. in cap. religionū diuerſitatem. extra de religioſis domibus, in 6. vbi nullum collegium cauſa religionis poteſt inſtitui ſine auctoritate Summi Pontificis. ergo de iure communi huiuſmodi collegia cauſa religionis inſtituta non cenſentur approbata. Bart. in d. l. vlt. num. 6. ff. de collegijs illicitis. Huic dubitationi reſpondet hoc pacto diſtinguendo;
78 † aut quis vult inſtituere collegiū cauſa religionis, ita vt perſonæ remaneant ſæculares vt ſunt collegia diſciplinatorum, & huiuſmodi alia, & iſta permiſſa ſunt de iure communi. dicto §. ſed religionis; aut vult quis inſtituere collegium cauſa religionis, ita vt eccleſiaſticæ perſonę efficiantur, & iſtud non poteſt fieri ſine auctoritate Summi Pontificis, & ita procedit textus in d. c. religio-
79 num diuerſitatem. † Tertiò collegium licitum poſſunt facere plures ſimul habitantes, & ſic poſſunt facere ſindicum, vnde tres, vel quatuor ſcholares ſimul habitantes poſſunt facere collegium licitum, & Sindicum conſtituere, licet nonnulli teneant contrarium eò, quòd ſimul non habitent animo faciendi collegium, ſed vt cōmodius viuant. l. vlt. ff. de collegijs illicitis, & ibi Bart. num. 3. & 4. vbi omnes, qui habent multa facere, & tra-

ctare

ctare ſimul poſſunt facere collegiũ approbatum de iure commu. gloſa in l.1.§. 1. in verbo aliorum, & ibidem
80 Bart.nu.vltimo,ff. quod cuiuſq; vniuerſ.nom. † Quartò collegium plurium perſonarum facientium vnam, & eandem artem in aliqua ciuitate, vel loco eſt approbatum de iure communi l. vltima, & ibi Bart.num.8. ff. de collegijs illicitis. l. 1. cum gloſa, ff. quod cuiuſq; vniuerſ. quæ artes, profeſſiones, & negotiationes enumerantur in l.fin.ff. de iure immunit.glo.in d.l. 1. & ibi Bar. nu. 1. & 2.quod cuiuſque vniuerſ. nomine: quibus etiam collegijs, & corporibus artificium aliqua immunitatis priuilegia à iure conceſſa ſunt. l. penult. & vltima, ff. de iu-
81 re immunitatum † Quintò collegium Doctorũ, & vniuerſitas ſcholariũ eſt approbata de iure cõmuni. auth. habita. C. ne filius pro patre, glo. in d. l. 1. in verbo alio-
82 rũ. Bart. in d.l. vlt.num.9. ff. de collegijs illicitis. † Sextò collegium pauperes perſonæ poſſunt facere ad ſuſtentationem earum vitæ, & eſt approbatum de iure communi, dum tamen non conueniant plus quàm ſemel in menſe. l. prima. ff. de collegijs illicitis. Bart. in l. vltima,
38 num.9.ff.eod. † Septimò congregatio, ſeu collegium, & curia decurionum dicitur vniuerſitas licita, & approbata, glo. in l. 1. §. 1. in verbo aliorum, ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nom. de qua materia, quæ ſcilicet collegia dicantur licita, & approbata plenè tractat Innocent. in cap. dilecta in Chriſto per totum. extra de exceſſibus prælatorum. Azo. in ſumma tit. ff. quod cuiuſque vniverſ.nom. per totũ titulũ. Præter igitur ſupra dicta, & alia, quæ expreſsè, & ſpecialiter à iure vel à Principe reperiuntur conceſſa, & approbata, omnia alia collegia
84 ſunt illicita, & reprobata, † & auctores iſtorum collegiorum tenentur, l. Iulia maieſtatis, & l. Iul. de vi publica, quaſi hominibus armatis, & coadunatis hoc fecerint tex. eſt in l. 2. vbi etiam Bar. ff. de collegijs illicitis. glo. in l. 1. in verbo coercetur. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Licet autem auctores huiuſmodi collegiorum illicitorũ puniantur hac pœna, homines tamen de huiuſmodi collegijs etiam puniuntur, quia collegia ipſa diſſoluuntur, l. 3. vbi Bar. ff. de collegijs illicitis, & in l. 1. in prin. &

ibi

15 ibi etiam gloſa, ff. quod cuiuſq; vniuerſ.nom.† Sed hoc caſu permittitur ſingulis de ipſo collegio, & vniuerſitate diſſoluta pecunias communes, ſi quas habent diuidere,& alia bona communia inter ſe partiri,l.3. in prin. ff.de collegijs illicitis,glo.in l.7.in ver.non debetur, ff. quod cuiuſque vniuer.nom l.1.in fine cum glo. in verbo competit, ff.de collegijs illicitis, & per hoc reprobatur opinio Peregrini in tract.de iure fiſci, lib.3. tit. 12. num. penul.& vltimo,vbi dicit ſi collegium illicitum deſtruatur auctoritate ſuperioris bona per ipſum collegiũ poſſeſſa vacare, & ad fiſcum vti vacantia pertinere. Hoc enim eſt contra d.l.3.in prin. ff.de collegijs illicitis.

Hactenus vidimus quid ſit vniuerſitas, quæ & quot ſint vniuerſitatum ſpecies, & quæ vniuerſitates dicãtur à iure approbatæ, & conceſſæ, nunc reſtat pro complemento iſtius primæ partis huiuſce tractatus noſtri, vt aliqua breuiter, & ſtrictim dicamus de ipſarum vniuerſitatum adminiſtratoribus, & officialibus.

De Vniuerſitatum adminiſtratoribus, eorumque dignitate, qualitate,officio, priuilegijs, poteſtate, & auctoritate.

Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitates parũ eſt habere bona, res, priuilegia, & alia iura, niſi ſint officiales, qui ipſas vniuerſitates regant, & adminiſtrent.*

2 *Leges,ſeu iura parum eſt eſſe in ciuitate, niſi ſint magiſtratus, per quos ius quotidie in melius produci poſſit.*

3 *Adminiſtratores in duplici ſunt differẽtia, aut enim ſunt adminiſtratores bonorum, aut iuſtitiæ.*

4 *Populus vbi maximus eſt, ibi difficilis eſt eius congregatio.*

5 *Diff-*

5 *Difficile dicitur quod cum labore, aut multo tempore fit.*
6 *Vulgus facile ſolet diſſentire.*
7 *Plebs ineſt populo.*
8 *Homines faciles ſunt ad diſſentiendum.*
9 *Vniuerſitas conſentire non poteſt.*
10 *Decuriones quare fuerint conſtituti, & creati.*
11 *Decuriones vnde dicantur.*
12 *Decuriones hodie dicuntur Conſiliarij ciuitatũ, aliarumque communitatum.*
13 *Decurionatus olim erat principium onerum, & munerum municipalium.*
14 *Decurionum nomina ſcribenda ſunt in albo.*
15 *Decurionatus eſt dignitas, & honor.*
16 *Decuriones non debent exercere officium tabellionatus, nec etiam officium procuratoris, cum ſint officia vilia.*
17 *Infames repelluntur à dignitate Decurionatus.*
18 *Decurionatus honorem, & dignitatem libertus, qui ius aureorum annulorum adeptus non eſt, vel natalibus ſuis non eſt reſtitutus, non poteſt adipiſci, & multo minus ſeruus.*
19 *Decurionatus officium an ſpurij, & inceſtuoſi poſſint exercere.*
20 *Vtilitas publica facit, & operatur, vt etiam inhabiles admittantur.*
21 *Decuriones plures eſſe pertinet ad publicam vtilitatem, & concernit etiam vtilitatem, & commodum priuatum ipſorum Decurionum.*
22 *Decurionatus officium an Iudæus poſſit exercere.*
23 *Iudæis omnes interdictæ ſunt dignitates.*
24 *Decurionatus habet in ſe honorem, & onus.*
25 *Decurionatus officio miles fungi poteſt.*
26 *Filij familias poſſunt eſſe decuriones, & an pater pro eis teneatur.*

27 Pa-

27 *Patria poteſtas nõ curatur, neque attenditur, in his, quæ ſunt publici iuris.*

28 *Pater, filius, & plures fratres poſſunt eſſe ſimul decuriones, & alter alteri poteſt dare vocem ſuam; & ſuffragium.*

29 *Minores viginti quinque annis an et quando poſſint ad Decurionatus officium aſpirare.*

30 *Fœminæ non poſſunt fungi officio Decurionum, nec alijs virilibus officijs.*

31 *Decuriones non poſſunt torqueri.*

32 *Decuriones non poſſunt ad mortem damnari inconſulto Principe.*

33 *Decuriones appellantur principes ciuitatis.*

34 *Decurionum res, & bona immobilia, non poſſunt de iure communi ſine decreto alienari.*

35 *Decuriones poſſunt res proprias, etiam immobiles donare, & omnes alios contractus, excepto venditionis celebrare, ſine decreto Iudicis.*

36 *Decuriones ſi lapſi ſint facultatibus alimentá eis de publicis bonis, & reditibus decerni debent.*

37 *Decurionum ordo ſuccedit, fiſco excluſo, decurioni ſine hærede ab inteſtato decedenti.*

38 *Decuriones habent immunitatẽ ab extraordinarijs muneribus.*

39 *Decuriones habẽtes duodecim liberos excuſantur ab oneribus patrimonialibus.*

40 *Filius naturalis datus curiæ Decurionum efficitur legitimus.*

41 *Honos vbi eſt, ibi eſt & onus.*

42 *Decurionum officium quod ſit.*

43 *Decuriones non poſſunt aliquod officium extra ciuitatem acceptare, nec à ciuitate diſcedere ſine licẽtia ſuperioris.*

44 *Decurio ſi reliquit ciuitatem, & iuit ad habitandum in villa, cogitur redire ad ciuitatem.*

45 *Decuriones non poſſunt priuata, vel publica prædia conducere, neque pro huiuſmodi conductoribus fideiubere.*

46 *Decuriones maximam habent poteſtatem & auctoritatem circa regimen & adminiſtrationem rerum publicarum.*

47 *Ordo decurionum, ſeu concilium ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis an & quando repræſentet totum populum, & totam ciuitatem.*

48 *Factum à concilio ciuitatis, an, & quando cenſeatur factum à toto populo, & vniuerſa ciuitate.*

49 *Decurionum ordo ſeu concilium ciuitatis an habeat eandem poteſtatem, quam totus populus, & adunatia generalis.*

50 *Iudex appellationis quando non eſt in ciuitate poteſt appellari à ſententijs Iudicis ordinarij ad ordinem Decurionum.*

51 *Ordo Decurionum an, & quando poſſit tutorem pupillis conſtituere.*

52 *Concilium ciuitatis an, & quando poſſit conſtituere ſindicum.*

53 *Concilium ciuitatis poteſt eligere omnes officiales, qui ſunt neceſſarij pro adminiſtratione rerũ publicarũ.*

54 *Decurionum ordo qualiter gerere ſe debeat circa electionem officialium.*

55 *Electio officialium publicorum fieri debet ſecundum leges, ſtatuta & conſuetudines cuiuſque loci.*

56 *In electione officialium, qui ſunt neceſſarij pro adminiſtratione rerum publicarum debent interuenire duæ partes ex tribus, ordinis decurionum.*

57 *Decurionum ordo poteſt eligere legatum, & mittere ad Principem.*

58 *Ciuitas tenetur reficere omnia damna legatis data.*

59 *Legationis munus quis cogitur acceptare, cùm ſit munus neceſſarium.*

60 *Lega-*

60 *Legationis officium iuſtam petenda reſtitutionis cauſam inducit.*

61 *Concilium ciuitatis, nec non eiuſdem poteſtas poteſt creare aaminiſtratorem bonorum eiuſdem ciuitatis.*

62 *Ordo decurionum habet auctoritatem eligendi Medicos, pro ciuitate neceſſarios, ſalariaque eiſdem cōſtituere poteſt.*

63 *Decurionum ordo poteſt Doctoribus, & Medicis cōcedere immunitatem ab onerious, & muneribus, alijs verò perſonis non.*

64 *Conſiliarij, ſeu Decuriones iuſtum pretium frumento, & alijs victualibus ſtatuere poſſunt.*

65 *Decuriones non coguntur frumentum viliùs ciuibus vendere, quàm annona exigit.*

66 *Conſiliarij ciuitatum ſcientes ordinationem factam à concilio, vel de proximo fiendam cōcernētē pretiū frumenti ſi propriū frumentum cariori pretio vendiaerunt, certè reſcinditur huiuſmodi venditio.*

67 *Concilium ciuitatis ad hoc vt legitimè conuocetur, requiritur auctoritas Iudicis, Magiſtratus, vel alterius ſuperioris.*

67 *Concilium ciuitatis quando congregatur debet interuenire, & eſſe præſens in ipſo cōcilio Iudex, ſeu Magiſtratus ipſius loci, vel alius ſuperior, niſi de ipſius intereſſe tractetur.*

69 *Concilium ciuitatis, quando nō extat Magiſtratus, vel alius ſuperior poteſt conuocari, & congregari de auctoritate antiquioris decurionis.*

70 *Vniuerſitas an, et quando cenſeatur legitimè conuocata, licet nos fuerint obſeruatæ ſolemnitates à iure requiſitæ.*

71 *Cōcilium ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis ad hoc vt dicatur legitimè conuocatum, requiritur vt congregetur in loco publico ſolito, & conſueto.*

D 72 Con-

72 Concilium ciuitatis ſi propter aliquod impedimentum puta belli, peſtis, & huiuſmodi, non poteſt conuocari in loco ſolito, & conſueto, permittitur ei ſe alibi congregare.

73 Vniuerſitas ſeu ipſius concilium an poſſit in eccleſia conuocari.

74 Manumiſſio cùm ſit actus publicus, & fauorabilis poteſt fieri in eccleſia.

75 Concilium ciuitatis vel alterius vniuerſitatis ad hoc vt dicatur legitimè congregatum, requiritur vt omnes conſiliarij vocentur, & vt duæ partes ex tribus interueniant.

76 Vniuerſitatis pars maior, an & quando præiudicet minori parti.

77 Statutum, vel conſuetudo vt in actibus gerendis non ſtetur maiori parti non valet.

78 Concilium ciuitatis, an & quando poſſit negotia publica expedire, licet non interueniant duæ partes ex tribus totius ordinis decurionum, ſi modo omnes conſiliarij vocati ſunt.

79 Decuriones abſentes, an & quando ſpecialiter vocandi ſint.

80 Vniuerſitas, an & quando præſumatur legitimè congregata.

81 Concilium ciuitatis vel alterius vniuerſitatis poteſt expellere eos, qui non ſunt de concilio ſi ipſi concilio velint adeſſe.

82 Vniuerſitas ad hoc vt legitimè dicatur conuocata requiritur vt maior pars omnium decurionum congregatorum conſentiat.

83 Decurionum maior pars præiudicat minori, nec dignitas ipſorum eſt attendenda, ſed maior numerus.

84 Decuriones debent communiter, & ſimul in loco publico, non autem ſeparatim conſenſum præſtare.

85 *Reformationes quæ dicantur.*

86 *In concilijs ciuitatum, & aliarum vniuerſitatū, quis ordo, & quæ forma debeat obſeruari in faciendis reformationibus & decretis.*

87 *Statuta condita à ciuitate, ſeu ipſius concilio ſunt ſtrī cti iuris, & quare.*

88 *Reformatio, ſeu decretum factum à concilio ciuitatum an valeat, ſi non appareat de propoſitione facta.*

89 *Reformatio vel decretum factum per vniuerſitatem, ſeu ipſius concilium, an valeat, ſi propoſitio fuit facta per perſonam inhabilem.*

90 *Reformatio, ſeu decretum factum à concilio ciuitatis an valeat ſi propoſitio fuit facta ſuper materia prohibita.*

91 *Reformatio, ſeu decretum antequàm fiat à concilio ciuitatis debet ante præcedere propoſitio.*

92 *Statuta dicentia, quòd prius aliquid debeat proponi in concilio minori, antequàm proponatur & terminetur in concilio maiori ſunt rationabilia.*

93 *Decuriones, & conſiliarij in rebus, & negotijs publicis, maximè arduis tractandis, cautè, prudenter, & maturè debent procedere.*

94 *Decurionum decreta debent eſſe honeſta, iuſta & rationabilia, aliàs non valent.*

95 *Decurionum decreta ambitioſa non valent.*

96 *Decurionum decreta, an & quando poſſint reſcindi.*

97 *A decretis decurionum, an quando, & ad quem poſſit appellari.*

98 *Decuriones debent expreſsè contradicere quando in vniuerſitate, ſeu ipſius concilio aliquid damnoſum & illicitum tractatur, aliàs tenentur, & puniūtur.*

99 *In concilijs ciuitatum, quis debeat habere primam vocem.*

D 2 *Factum*

100 *Factum ab his, qui habent auctoritatem à concilio vniuerſitatis videtur factum ab ipſomet concilio.*

101 *Actus omnes noſtros facimus, quibus auctoritatem noſtram impartimur.*

102 *Officialis electus ab his, qui fuerunt deputati à concilio ciuitatis cenſetur ſpecialiter nominatus & electus ab ipſomet concilio.*

103 *Electio ſi eſt commiſſa aliquibus, ſi deputati elegerunt perſonam inhabilem, an poſſint iterum eligere.*

104 *Iudex delegatus, qui tulit ſententiam nullam an poſſit iterum iudicare, & quid de iudice ordinario.*

105 *Concilium ciuitatis ſi dat arbitrium, ſeu poteſtatē prioribus, vel alijs circa alicuius negotij expeditionem, an ipſi priores vel alij quibus datum eſt arbitrium poſſint alteri perſonæ committere, & transferre in alios auctoritatem ſibi ipſis conceſſam.*

106 *Concilium ciuitatis ſi committat aliquid prioribus ancianis ſeu alijs intelligitur, vel maiori parti eorum, ſi alij ſunt abſentes.*

107 *Concilium ciuitatis ſi aliquid prioribus, vel alijs perſonis committat, an poſſint huiuſmodi deputati cōtra ſtatuta & reformationes vniuerſitatis prouidere.*

108 *Sindici, procuratores, & actores poſſunt intentare & mouere actiones ipſi vniuerſitati competentes.*

109 *Sindici vniuerſitatum dicuntur habere liberam & generalem adminiſtrationem.*

110 *Sindici vniuerſitatum poſſunt vendere rem vniuerſitatis ſine mandato.*

111 *Sindici vniuerſitatum æquiparantur tutoribus.*

112 *Sindici & adminiſtratores publici, an & quando poſſint ſuper re ipſius vniuerſitatis tranſigere, & an & quando teneat huiuſmodi tranſactio.*

113 *Tranſactio requirit ſpeciale mandatum.*

Sindici,

114 *Sindici, procuratores, & adminiſtratores publici non poſſunt ius Reipublicæ, et debitum liquidum remittere, nec in præiudicium vniuerſitatis alicui gratificari.*

115 *Lex ſi quis maior. C. de tranſact. an habeat locum in ciuitate, vel alia vniuerſitate.*

116 *Confeſſio Sindici vel alterius adminiſtratoris publici, an & quando præiudicet vniuerſitati.*

117 *Adminiſtratores publici poſſunt debitum vſurariũ remittere.*

118 *Sindici & alij adminiſtratores publici quando plures ſunt ſimul conſtituti ab vniuerſitate, quilibet eorum habet poteſtatem, & mandatum inſolidum, licet hoc expreſſum non fuerit.*

119 *Adminiſtratores publici, quãdo plures ſunt conſtituti, quilibet eorũ tenetur inſolidũ, et alter pro altero.*

120 *Adminiſtratores publici an habeant beneficium diuiſionis & ordinis.*

121 *Adminiſtratores publici qualiter propter negligentiam puniantur, & ad quid teneantur.*

1 QVoniam parum eſſet † vniuerſitates habere bona, res, priuilegia, & alia iura, niſi etiam eſſent officiales, qui ipſas vniuerſitates regerent, & adminiſtrarent, earumq; bona iuraque protegerent, & defenderent glo.
2 in rubrica. C. de admin. rer. public. lib. 11. † Sicut etiam parũ eſſet ciuitates habere iura, ſeu leges niſi eſſent magiſtrat⁹, per quos ius quotidie in melius produci poſſit, vt dicit I.C. in l. 2. § poſt originem. ff. de orig. iuris ciuilis, id circo operæ pretium eſſe duxi antequam vlterius progrediar de adminiſtratoribus vniuerſitatum pertra
3 ctare † Intelligendo ſemper tam hic, quàm in toto hoc tractatu de adminiſtratoribus bonorum, non autem de adminiſtratoribus iuſtitiæ l. prohibere. §. planè. ff. quod vi, aut clam. Ripa in l. ſi is qui bona. num. 1. ff. de pignorib. Caſtrenſ. in l. 27. num. 1. ff. ſi certum petatur. gloſ. in

rubrica.C.de adminiſtratione rerũ publicarum. lib.11.
4 † Quia igitur vbi eſt maximus populus, ibi difficilis eſt
5 eius congregatio † Dicitur enim difficile, quod cum labore aut multo tempore fit, teſte Ariſtotele primo Politicorum. Cuius difficultatis prætextu, & ratione antiquitus Populum cornu, ſiue buccina fuiſſe in concionem vocatum tradit Dionyſius; quippe quòd fieri non poterat vt paruo tempore tanta hominum multitudo per noméclatores vocaretur, & cępit plebs difficile cõ-
6 uenire, Quia vulgares,& plebei facilè diſſentiunt iuxta Poetarum Principis ſententiam ſcinditur incertum ſtudia in contraria vulgus: Populus verò difficiliùs,quia augetur numerus perſonarum, & conſequenter diuerſi-
7 tas animorum.† In populo enim ineſt plebs. §. lex eſt.
8 verſ. plebs autem.Inſtit.de iure nat. gent. & ciuil.† homines enim faciles ſunt ad diſſentiendum. l. quia poterat. ff.ad Senatuſconſ.Trebell.c.ſuper literis.Ibi intelleximus diuerſos diuerſa ſentire, &c. extra de reſcriptis.
9 †Hinc propter difficultatem, quæ eſt in congreganda vniuerſitate totius populi dicitur vniuerſitatem conſentire non poſſe t.l.1.§.fin. vbi etiam gl. ff.de acquirenda poſſeſſ.l.vn.ff.de libert.vniuerſ.tex.eſt elegantiſſimus in l.2.§.deinde quia difficile.ff.de orig.iur.ciu.cuius verba hæc ſunt. Deinde quia difficilè plebs conuenire cœpit,populus certè multò difficilius in tanta turba hominum neceſſitas ipſa curam reipublicæ ad Senatum de-
10 duxit. † Hac igitur ratione & antiquitus decuriones conſtituti & creati fuerunt, & poſtea conſiliarij ciuitatum, & aliarum vniuerſitatum, qui decurionum loco ſuffecti & ſubrogati ſunt, vt ſcilicet faciliùs ſimul conuenire,& ſe congregare poſſent pro publicis negotijs expediendis, & terminandis, & per quos Reſpublicæ regerentur, adminiſtrarentur, nec non conſeruarentur,
11 † Quos decuriones quidam dictos aiunt, ex eo, quòd initio cùm coloniæ deducerentur decima pars eorum, qui ducerentur concilij publici gratia conſcribi ſolita ſit:olim enim cum Romani excreſcerent eorumq́ue numerus augeretur mittebantur aliqui in aliquam partẽ, quæ poſtea vocabatur colonia,quorum decima pars eli

geba-

gebatur vt publico præeſſet concilio publicarumq; reru adminiſtrationi.l.pupillus. §. decuriones. ff. de verb.ſi-
12 gnif.gl.in rubr. C.de decurionibus lib.10. † & decuriones hodie vt dixi dicuntur conſiliarij ciuitatum aliarumque communitatum glo.in d.rub.C.de decurionib. lib.10.Bar.in rubr.ff.eod. tit. de decurionibus. gl. in l.3. in verbo ordo, & ibi etiam Bart. nu.6. ff. quod cuiuſque vniuerſ.nom.gl.in l.2. in verbo decurionibus. C.de decurionibus.lib.10.vbi dicitur concilium ciuitatis eſſe ordinem decurionum idem tenet Bar. in d. l.5. num.3. C. de vſur. Alex.conſ.17.num.1.vol.6.Rol. à Val. conſ. 90. num.2.vol.1.Marcus deciſ.780.num.1.vol.1. glo. in l.ſed & ex dolo.§.de dolo autem decurionum. ff. de dolo malo. Concilium igitur ciuitatis æquiparatur ordini decu-
13 rionum,& ſic conſiliarij decurionibus, † Et olim decurionatus erat principium onerum, & munerum municipalium,vt dicit Bald.in l.3.nu.1. C. quando prouocare
14 non eſt neceſſe,† Decurionumq; nomina,& antiquitus & nunc ſcribenda ſunt in albo,ordine poſito per I.C.in
15 l.1 ff.de albo ſcribendo,† & quem eſſe decurionem eſt dignitas & honor.l.6.in princip.ff.de decurionibus.l.ne quis.C.de decurionibus lib.10.l.11.& 17.in fi.C.de quæſtionibus.l.3.C.de decurionibus.lib.10. gl.in Rub. C.de decurionibus.lib.10.Bar.in l.omnes 49. nume.1. C.eod. tit.de decurio.l.5. ff.de vacat. & excuſ. munerum.l.1.C. de decurionib. lib.10. l.8. C. quando prouocare non eſt
16 neceſſe, †ob id decuriones non debent exercere officiũ tabellionatus,nec officium Procuratoris, cùm ſint officia vilia.l.34.cum gl.C.de decurio.lib.10. l.vniuerſos,& ibi etiam gl.& Bar.nu.1.C.eo.tit. Rol. à Valle conſ.66. num.39.vol.1.aliàs priuilegium decurionatus amittunt Bart.in l.2.C.de tabularijs lib.10.& ob id decurionibus non ſunt danda officia vilia Bar.in l.vlt.num.1. C.de ſu-
17 ſceptoribus.lib.10.† Hinc infames repelluntur à dignitate decurionatus.l.infamia.C.de decurionib.libro 10.
18 † Hinc libertus qui ius aureorum annullorum adeptus nõ eſt v.l natalibus ſuis non eſt reſtitutus,non poteſt ad decurionatus honorem & dignitatẽ aſpirare , & multò minus ſeruus.l.1.& 2.C.ſi ſeruus aut libertus ad decurio

natum aſpirauerit. lib. 10.l.vnica C.ad legem viſcelliã.
19 † Sed ſi decurionatus eſt dignitas vt dixi,cur igitur ſpurij, & inceſtuoſi qui ipſo iure ſunt infames, & ab omnibus arcentur dignitatibus l.legem.l.vlt.C.de natu.liberis ad decurionatus officium minime aſpirare prohibentur.l.generaliter.§.ſpurios.l.ſpurij. ff.de decurionib. licet de iure canonico ſit diuerſum 6. diſtin.Can. 1. & 2. Bart.in tract.de differentijs inter ius ciuile,& canonicũ. num.65.hanc difficultatem hactenus non inueni ab ali-
20 quo tactam,ſed meo iudicio poteſt reſponderi, † Quia vbi tractatur de vtilitate publica, etiã inhabiles, & qui aliàs non admitterentur recipiuntur, & admittũtur. l.ſi quis in graui.§.hi quoque.ff.ad ſenatuſconſul.Syllania-
21 num, † Sed publicam reſpicit vtilitatem quamplures eſſe decuriones,per quos reſpublicæ poſſint adminiſtrari;intereſt etiam ipſius ordinis decurionum ipſum ordinem plenum eſſe,quantò enim maior eſt numerus ipſorum,tantò minus laboris,& oneris quiſque eorum ſentit: Ergo nil mirum ſi ſpurij & re, & vita honeſti ad decurionatum recipiantur, maximè vbi deſunt legitimi, qui poſſint eſſe decuriones,& hanc rationem meo iudicio videtur adducere I.C. in d. l. generaliter. §. ſpurios verſic.quod vtique non ſordi erit. ff. de decurionibus.
22 † Præterea ſi decurionatus eſt dignitas, & honor, cur igitur iudæus decurionatus officium exercere poteſt.d. l.generaliter. §.fin.ff.de decurionib. l.omnes 49. vbi glo.
23 & Bar.nu. 1. C.de decurionibus lib. 10. † tamen iudæis omnes interdictæ ſunt dignitates.l.fin. C.de iudæis.Iaſ. mouet hanc dubitationem in rubrica.ff.de iuſtit.& iure. num. 16.& Bart.in d.l.omnes.num.1. quibus in locis di-
24 cunt,† Decurionatum habere in ſe honorem, & onus, vt de hoc eſt glo. in rubrica.C.de decurionibus lib.10.in quantum igitur decurionatus continet honorem,& dignitatem non competit iudęis,ſed in quantum continet onus benè poteſt cadere decurionatus in iudæos, & hoc modo ſoluit Bart. ibi quam ſolutionem Iaſon in loco allegato multis comprobare nititur rationibus,& argumẽtis,& hanc ſolutionem ſequitur etiam gio.in d.l.omnes. 49. in verbo munera.C.de decur.lib.10. firma igitur ma

neat

neat concluſio decurionatum eſſe dignitatem & hono-
25 rem. † Hinc fit vt miles decurionatus officio fungi poſ-
ſit. Bar. in l. 5. C. de decurionibus lib. 10. quod non eſſet
26 ſi decurionatus non eſſet dignitas † ab hoc honore non
repelluntur etiam filijfamilias, nam & hi poſſunt eſſe
conſiliarij & decuriones ciuitatis, & pater tenetur pro
eis ſi conſenſerit vel etiam ratum habuerit. l. 6 §. pater
l. 7. §. vlt. ff. de decurionibus. l. 2. ff. ad municipales. l. 1. C.
de filijsfam. & quemadmodum pater pro his teneatur.
lib. 10. l. 1. C. de decurionibus lib. 10. cum l. 5. C. eod. tit.
27 Bart. in l. 5. & in l. 1. C. de decurio. lib. 10. † Nam in his
quæ ſunt publici iuris non curatur patria poteſtas. l. uñ
28 quod. ff. ad S.C. Macedonianũ. † Quinimo pater, filius,
& plures fratres poſſunt eſſe ſimul de concilio ciuitatis,
& alter alteri poteſt dare vocem ſuam & ſuffragiũ tex.
eſt in terminis in l. 5. & 6. ff. quod cuiuſque vniuer. nom.
quaſi decurio enim hoc dedit non quaſi domeſtica per-
ſona. Caſtr. in l. 3. num. 10. & 11. ff. eodem tit. Marcus
deciſ. 629. num. 2. & 6. vol. 1. Bart. in l. 5. num. 1. ff.
29 quod cuiuſque vniuerſ. nom. † Exceptis tamen mino-
ribus viginti quinque annis, qui non habent vocem in
concilio nec poſſunt ad officia publica aſpirare, ex qui-
bus poſſit eis damnum, & diſpendium euenire, & ob id
minor viginti quinque annis vocatus ad decurionatum
eſt ſine appellatione tutus mero iure, maximè ſi pater
non conſenſerit. l. 8. ff. de muneribus, & honoribus. l. 6.
§. 1. ff. de decurionibus. tex. eſt in l. 8. & ibi etiã Bald.
num. 1. & 2. C. quando prouocare non eſt neceſſe. Idẽ
Bald. in l. 5. nu. 3. ff. de oper. noui nunciat. & in l. exi-
gendi. num. 6. C. de procuratoribus, fallit in duobus
caſibus, in quibus minor viginti quinque annis ad-
mittitur ad decurionatum, primus eſt in defectum
maiorum, ſecundus quando conſuetudo longa in con-
30 trarium extat. l. 11. ff. de decurionibus, † Exceptis
etiam fœminis, quæ non poſſunt decurionum officio
fungi, & ſic eſſe de concilio ciuitatis. Bartol. in l. vlt.
num. 16. ff. de collegijs illicitis, ne contra pudicitiã ſexui
congruentem virilibus fungantur officijs. l. 1. §. 2.
loco. ff. de poſtulando. l. in multis. ff. de ſtatu hominum. l.
2. ff.

2. ff de reg. iur. Hinc etiam fit quòd cum decurionatus ſit dignitas ob id multis priuilegijs decoretur, vt apparet toto tit. ff. & C. de decurionibus, & inter alia illud
31 extat quod † Decuriones non poſſunt torqueri,& quęſtionem pati,excepto crimine lęſæ maieſtatis.l.16.C.de quæſtionibus,etiam ſi munera decurionatus quis depoſuerit. Nam & ipſe propter priſtinam dignitatem,quęſtionem non patitur.l.17. C.de quæſtionibus.l.vlt.ff. de decurionibus glo in rub. C. de decurionibus.lib.10.l.33. C.eodem cum gloſa in verbo ſubdendum, etiam ſi conſuetudo ſit in contrarium, quæ tamen non eſt ſeruanda d. l.omnes.33. & ibi etiam Bart.num.1.& 2. C. de decurionibus lib 10.gloſ.in rubrica.C.eodem Hyppolitus de Marſilijs in ſua practica crim. §.expedita.num.27.ſecun
32 dum priuilegium quod habent decuriones eſt, † Quia non licet contra decuriones ciuitatis ferre ſententiam mortis inconſulto Principe, nec ordinarius iudex quicunque ſit poteſt eos condemnare ad mortem l.moris. §. iſtæ ferè. ff.de pœnis.Bart.in conſtit. qui ſint rebelles. in verbo rebellando.num.vlt. Iaſ. in l.j.num.14.ff.de officio aſſeſſor.l. penult.ff.ad l.Corn. de ſicarijs, l.diui fra-
33 tres.§.1.ff.de pœnis, vbi etiam † Decuriones appellantur principes ciuitatis,id eſt dicuntur principales perſo-
34 næ ciuitatis. † Tertium priuilegium eſt, quia decurionum res, & bona immobilia non poſſunt de iure communi, ſine decreto alienari, ſed hodie hoc priuilegio nō vtuntur decuriones. Bart. in rubr.ff.de decurionibus, & in l.1.num.10.C.de impon.lucrat.deſcrip. lib.10.tex.eſt in l.j.& ibi etiam Bart. num.1. iuncta l.fin. C.de prædijs decurionum ſine decreto. lib. 10. decuriones igitur non poſſunt vendere bona propria immobilia, niſi in caſum neceſſitatis interueniente auctoritate & decreto iudicis; alias non valet venditio,& emptor perdit pretium, & reſtituit rem cum fructibus, & hoc imperator introduxit, vt reſpublicæ diuites haberent adminiſtratores, per quos functiones publicæ patriæque munera impleri poſſint.d.l.1.cum glo.j.C de prædijs decurionum. lib. 10.l.46.l.vlt. C.de decurionib. lib.10.licet tamen decuriones non poſſint res proprias immobiles ſine decreto alie-

35 alienare, & vendere, † poſſunt nihilominus eas donare, & omnes alios contractus excepto venditionis celebrare.l.vlt.C.de prædijs decurionum. lib.10. Iaſ. in l.cũ
36 dubitabatur. num.57. C. de iure emphyt. † Quartum priuilegium habent decuriones, quia ſi lapſi ſunt facultatibus, alimenta eis de publicis bonis & reditibus decerni debent, maximè ſi ob munificentiam in patriam
37 patrimoniũ exhauſerint.l.8.ff de decurionibus.† Quintum priuilegium habet ordo decurionũ, quia ſi aliquis ex decurionibus ſine hærede ab inteſtato decedat, non ſuccedit ei fiſcus, ſed ordo decurionum.l.j. & ibi etiam Bart C.de hæred. decurionum, Bald. in l.2.C.quando,&
38 quibus quarta pars lib. 10. † Sextum priuilegium ſuccedit, quia decuriones habent immunitatem ab extraordinarijs muneribus. Bart. in l.21.C.de decurionib.lib.
39 10. † Et habentes duodecim liberos excuſantur ab oneribus patrimonialibus l.4.C. eodem tit. ſi quis decurio, pater ſit duodecim liberorum honoratiſſima munerum quiete donetur, ſcribit ibi Imperator, glo. eſt de hoc in l. honorem ſuſtinenti.ff.de munerib.& honorib. glo. in l. actores C.de exactione tribut.lib.10.l.j.C.de vacat.munerum, Bart. in l.8.§.1.num.2.de excuſ. tut. in ſecunda lectura, Rolandus à Valle conſ.52.num.2.vol.2. Septimũ
40 ſequitur priuilegium,† Quia filius naturalis datus curiæ decurionum efficitur legitimus. §. vlt. Inſtit. de nuptijs.l. quoniam.C.de naturalib.lib.glo.in rub C.de decur. lib.10. in fine.l. vlt. in fine. C.de his qui ſpon. pub. mun. ſub lib. 10. Auth. quibus modis naturales efficiantur ſui per totè contra autem ſi decuriones habent dignitatem, honorem, & priuilegia, habent etiam onus.
41 † Nam vbi eſt honos, ibi eſt onus, vt dicit gl. in rubr. C.
42 de decur.lib. 10.† Ciuitatis enim munera ſubeunt, & publicas implere coguntur functiones.l.ad ſubeunda. C.de decurionib. lib.10. diligenter, & aſſiduè adminiſtrationi rerum publicarum ſtudere, & vacare debẽt, ciuitateſq; iura indefeſſo ſtudio tueri, textus eſt in conſtit. de pace conſtantiæ, & ibi etiam Bald. in verbo cõtra ciuitatem.
43 † Et ob id tanquàm aſcripti glebæ, non poſſunt aliquod officium, extra ciuitatem acceptare, nec à ciuitate diſcedere,

dere, ſine licētia ſuperioris, textus eſt elegātiſſimus in l. 1. ff. de decurionib. l. 50. l. 53. C. de decurionibus lib. 10. cum l. 16. C. eod. tit. & ibi etiam Bart. Marcus deciſ. 798.
44 num. 2. vol. 1. † Et ſi decurio reliquerit Ciuitatē, & iuerit ad habitandum in villa, ſeu Rure, cogitur redire ad ciuitatem, & ibi habitare, aliàs punitur. l. vnica, & ibi etiam Bart. C. ſi curialis relicta ciuit. rus habit. maluerit
45 lib. 10. Bart. in l. 1. ff. de decurionibus. † Hinc etiā fit, vt decuriones nō poſſint priuata, vel publica prædia aliaſque reſpublicas conducere, ſi tamen ſucceſſerunt ei, qui conduxerat, remanent in conductione. l. 2. §. 1. ff. de administratione rerum ad ciuitat. pertin. l. 4. l. 6. §. 2. ff. de decurion. neq; pro huiuſmodi conductoribus fideiubere poſſunt. l. curialis. C. locati, & hoc ne auocentur à cura, & adminiſtratione reipublicæ, vt in ſimili de militi-
46 bus dicit Imperator in l. milites. C. locati. † Maximā autē poteſtatem, & auctoritatem ordo decurionū, ſeu conciliū ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis habet à lege cōceſſam, circa regimen, & adminiſtrationem rerū publicarum, vt dicit glo. in l. 3. in verbo ordo. ff. quod cuiuſ-
47 que vniuerſ. nom. † Repræſentat enim totum populū,
48 & totam ciuitatem, † Et factum à concilio ciuitatis, & cuiuſque alterius communitatis videtur, & cenſetur factum à toto populo, & vniuerſa ciuitate glo. in rubr. C. quæ ſit longa conſuetudo glo. in l. aliud. §. refertur. ff. de reg. iur. l. nulli. & ibi not. ff quod cuiuſque vniuerſ. nom. Bart. in rubr. ff. de decurionib. & in l. ciuitas. num. 2. ff. ſi cert. petatur. glo. in l. de quib. in fine. & ibi Bar. num. 10. ff. de legib & in l. omnes populi. num. 16. ff. de iuſtit. & iure glo. in l. ſed & ex dolo. ff. de dolo malo. Bar. in l. 2. num. 8. C. de decurion. lib. 10. Alexan. conſ. 17. num. 1. vol. 6. Bar. in l. 5. nu. 2. C. de vſur. Rolan. à Valle conſ. 90. nu. 1. vol. 1. Marcus deciſ. 780. num. 4. vol. 1. Marcus deciſ. 95. num. 13. & 22. Alex. in l. 1. §. municipes num. 6. ff. de acqu. poſſeſſione, Caſtrenſis in l. 3. num. 6. & in l. 1. §. 1. num. 9. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Alex. conſ. 22. num. 2. vol. 7. & conſil. 40. num. 1. vol. 7. & conſ. 135. num. 1. eod. vol. Bar. Soci. in l. 1. num. 24. ff. quod quiſque iuris, Alex. in l. 26. num. 6. & 7. ff. ad Senatuſconſ. Trebellianum. Ri-

pa in l.ſi is,qui bona. num.6.ff. de pignorib. Caſtrẽſis in l.26.num.2.ff.ad Trebell. Alexan. conſ. 101. num. 1. vol. 1. Cagnol. in d.l.aliud.§.refertur.num.18.19.& 20.ff.de reg.iur.& in l.2.num. 141.cum pluribus ſequentibus.ff.
49 de orig.iur.ciuil.† Et ob id concilium ciuitatis, ſeu ordo decurionum videtur habere eandem poteſtatem, & omnia ea poſſe facere, quæ poteſt totus populus; & adunantia generalis, ita tenet Bart in d.l. 5. num. 2. C. de vſur.contrarium videtur ſentire idem Bart. in l ambitioſa. num. 7. ff. de decretis ab ordine faciendis, quẽ ſequitur Alexan. in l.5.num.15. ff. de verborum obligationibus, vbi dicit quod licet concilium ciuitatis,ſeu ordo decurionum non poſſit donare,tamen adunantia generalis, ſeu totus populus benè poteſt donare, & num. 12. vbi pariter Bart.dicit concilium ciuitatis arbitrium liberum, & generale habens,non poſſe facere ſtatutum per quod ius quæſitum alicui auferatur,licet adunantia generalis, ſeu totus populus hoc poſſit facere, & multa alia exempla adducit Bart. in d. l. ambitioſa,per totam; Ex quibus apparet concilium ordinarium ciuitatis, ſeu ordinem decurionum nõ habere eamdem poteſtatem, quam totus populus; Breuiter dicendum eſt decurionum ordinem, ſeu concilium ciuitatis de iure communi non habere eamdem poteſtatem, auctoritatem, & iuriſdictionem quam habet totus populus, niſi aliter expreſſim per legem ſtatuta, vel conſuetudinem ſit introductum, & ſancitum. ita Alexand. in d. l.5. num.15. ff.de verborum obligation. D. Sola in proœmio decret. antiq.in glo. 3. num. 3. & 4. vbi expreſsè dicit, quòd licet concilium ciuitatis repræſentet totum populum, id tamen eatenus intelligitur,quatenus conciliũ ex ſtatutis vel conſuetudine poteſtatem habet,& nemini dubium debet eſſe maximam ex iuris communis diſpoſitione circumſcripto omni ſtatuto, & conſuetudine cõpetere ordini decurionum & concilijs vniuerſitatũ poteſtatem,& auctoritatem,cuius rei aliquot adducã exẽ-
50 pla.† Primò enim quando iudex appellationis in ciuitate non eſt, vel quia abeſt,vel quia nemo eſt cõſtitutus poteſt appellari à ſententijs iudicis ordinarij,ad ordinẽ decurio-

decurionum. Bart. in l. vbi, num. 1. ff. de tut. & curat. facit l. j. §. ſi quis in appellatione. ff. de appellat. Bart. in l. 3. num. 6. ff. ad municipales, Maranta in ſua praxi par. 6. de
51 appellat. num. 389. † Secundo quando rectores, ſeu iudices deficiunt, & deſunt in ciuitate tutoris datio remanet apud ordinem decurionum, & hoc caſu quando ordo decurionum tutorem dat, poteſt dare vnum ex ipſiſmet decurionibus in tutoré pupillo, text. eſt in l. vbi abſunt, & ibi etiam Bart. ff. de tut. & cur. regulariter tamen vniuerſitates in ſuis concilijs non poſſunt creare tutores vel curatores, niſi ſpecialiter habeant poteſtatem à lege, vel à principe conceſſam. l. 6. ff. qui petant tutores cuius verba hæc ſunt. decreto decurionum, & ip-
52 ſum magiſtratum curatorem dari potuiſſe rñdi. † Tertiò conciliũ ciuitatis per quod regitur ciuitas habet auctoritatem conſtituendi ſindicum, niſi ſindicus ſit à lege vel conſuetudine conſtitutus. glo. in l. 27. & ibi etiam Bart ff. ad Senatuſconſ. Trebell. glo. & Bartol. in l. 2. in verbo ad certa. glo. in l. 30. C. de decurionib. lib. 10. decuriones enim ſunt procuratores & adminiſtratores rei publicæ, qui ideo actionibus publicis vti poſſunt, & agere nomine publico, vel per ſe ipſos, vel per actorem, ſeu ſindicum quem elegerunt. Nec eſt opus adunantia, ſeu concilio generali. Bart. in l. 30. vbi de hoc eſt text. in terminis. C. de decur lib. 10. & ibi etiam glo. d. l. 27. iuncta etiam glo. ff. ad Senatuſconſul. Trebell. glo. j. in l. vlt. C. de vend. reb. ciuitatis lib. 10. l. j. §. quibus autem l. 2. 3. 4. & 6. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. & non ſolum ſindi-
53 cos conſiliarij ciuitatis poſſunt eligere, † Sed etiam omnes alios officiales, qui ſunt neceſſarij pro adminiſtratione rerum publicarum. glo. in rubr. C. de adminiſtratione rerum publicarum. lib. 11. & ibi etiam Bart. facit l. 2. ff. ad municipales. Marcus deciſ. 779. num. 2. vol. 1.
54 † Et concilium debet potius eligere officiales, qui ſint de corpore ipſius vniuerſitatis, quàm alios exteros, & qui nõ ſint de ipſa vniuerſitate glo. magna in l. 4. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Caſtren. in l. 3. num. 12. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom ad concilium igitur ciuitatum pertinet eligere omnes officiales pro adminiſtratione

rerum

rerum publicarum neceſſarios. Angel. in rubr. C. de administratione rerum publicarũ. lib. 11. Bart. in l. 2. num.
55 8. C. de decurionibus, lib. 10. † in qua electione officialiũ debent ſeruari leges, ſtatuta, & conſuetudines cuiuſque loci. l. penult. C. de iure fiſci lib. 10. l. 6. ff. quod cuiuſque
56 vniuerſ. nom. Marcus deciſ. 800. num. 3. lib. 1. † Et debent interuenire duæ partes ex tribus ordinis decurionum, quarum duarum partium maior pars conſentiat, aliàs huiuſmodi electio officialium eſſet nulla. l. nominationum, la ſecunda. C. de decurionibus, lib. 10. l. 3. & 4. cum glo. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. l. 27. C. de ap-
57 pellat. † Ad concilium etiam ciuitatis pertinet legatũ eligere, & mittere ad principem Bart. in l. 6. num. 1. & ibi
58 etiam Angelus. C. de legationib. lib. 10. † Quibus legatis tenetur ciuitas reficere omnia damna eiſdem data ab hoſtibus vel à Piracis in itinere; Innocentius in c.
59 ſicut. 2. extra de iureiurando. num. 5. † & electus ad tale munus & officium legationis cogitur illud acceptare, eſt enim munus neceſſarium. l. ſi quis decur. C. de decurio-
60 nibus, & toto titulo. C. de legationibus, † Et ob id legationis officium tanquam neceſſarium iuſtam petendæ reſtitutionis cauſam inducit Ioãnes Mauritius in tract.
61 de reſtitutione in integrum cap. 422. per tot. † Ad hæc ordini decurionum cuiuſque ciuitatis medicorum intra terminum præfinitum conſtituendorum arbitrium commiſſum eſt, vt certi de probitate morum, & peritia artis, eligant ipſi decuriones quibus ſe, liberoſque ſuos in ægritudine corporum committant, ſalariaq; eiſdem medicis conſtituere ad ipſoſmet decuriones pertinet, ita vt nec Præſidi prouinciæ hæc liceat facere. l. j. l. 4. ff. de decretis ab ordine faciendis. l. vnica iuncta glo. 2. C.
62 de ſalario præbendo lib. 10. & quòd plus eſt, poteſt † ordo decurionum Medicis, & Doctoribus concedere immunitatem ab oneribus & muneribus, alijs verò perſonis non poſſet concedi per ipſum concilium ordinariũ, ſed benè per totum populum, & adunantiam generalem. l. j. C. de decretis decurionum, lib. 10. l. j. ff. de decretis ab ordine faciendis. Bart. in l. 2. num. 3. & 4. ff. de iu.
63 immunit. Alex. conſ. 30. num. 8. volum. 5. † Præterea ordo de-

do decurionum poteſt iuſtum pretium frumēto, & alijs victualibus ſtatuere. l.vlt. vbi etiam Bart. ff.ad l. Iuliam
64 de annona, † ipſi tamen decuriones non coguntur frumentum vilius ciuibus vendere, quàm annona exigit. l. 8. ff. ad municipales. l. 6. ff. de adminiſtratione rerum ad
65 ciuit. pertinen. † Quòd ſi in concilio ciuitatis fuerit tractatum & ratiocinatum de imponendo certum pretium frumento, quia nimis carè vendebatur, & vnus ex cōſiliarijs antequàm hoc fieret totum ſuum frumentum vendiderit caro pretio, ſi poſtea facta eſt ordinatio, per quam vilius pretium frumento eſt ſtatutum, certè emptor poterit agere contra venditorem, & reſcindere venditionem, tanquam factam in fraudem legis futurę, Bart. in l. 28. num. 2. ff. de legib. & in l. 40. ff. de act. empt. quòd autem ſupradictum eſt concilium ciuitatis repręſentare totum populum, & vniuerſam ciuitatem, factumque à concilio cęnſeri factum à toto populo, id ita demum procedit, & verum eſt ſi ipſa vniuerſitas, ſeu ipſius concilium rectè, ritè, & legitimè fuerit conuocatum, & congregatum, & conſenſum accommodauerit ſeruatis ſolemnitatibus à iuris ciuilis diſpoſitione introdu-
66 ctis, & adinuentis. † Primò enim concilium ciuitatis debet conuocari auctoritate iudicis, magiſtratus, rectorum, vel alterius ſuperioris quando aliquid de neceſſitate incumbit faciendum, aliàs huiuſmodi conuocatio, & congregatio non valet, & omnes actus facti nulli ſunt. l. 2. cum glo. ff. de decretis ab ordine faciendis, textus eſt elegantiſſimus in l. 2. C. de decurionibus, lib. 10. Bart. in l. 2. num. 1. 2. & 3. C. de decurionib. lib. 10. & in l. actor. colum. 2. ff. rem ratam haberi, & in l. omnes populi. nu. 16. ff. de iuſtit. & iure. Rolandus conſ. 90. num. 3. vol. 1. & quod ſit neceſſaria auctoritas iudicis vel alterius ſuperioris expreſſa vel tacita ad hoc vt vniuerſitas poſſit ſe congregare ad euitandum monopolium. l. j. C. de monopolijs, & ſi contra fiat, q̄ ſi inquiſitioni, & pœnæ locus, tenet in ſpecie Marcus deciſ. 800. num. vlt. vol. 1. & deciſ. 799. num. vlt. vol. 1. & deciſ. 780. num. 10. & 11. & deciſ. 779 num. 1. volum. 1. & deciſ. 640. num. 4. volum. 1. vbi poteſtates terrarum poſſunt conuocare concilium

vniuer-

vniuerſitatis, cui ipſi tanquam magiſtratus præſunt, & deciſ. 165. num. 3. volum. 1. idem tenet Boerius deciſ. 80. num. 12. Alexand. in l. 25. §. iuſſum, num. 12. ff. de acquir. hæred. Angelus in l. 2. num. 2. C. de decurionibus lib. 10. Bald. in l. 3. num. 3. & 4. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. quinimò quòd plus eſt, non ſolum requiritur auctoritas
67 ſuperioris in congreganda vniuerſitate, † ſed poteſtas magiſtratus, vel alius ſuperior debet interuenire, & eſſe præſens in ipſo concilio quando congregatur pro aliqua re ſtatuenda, & negotio expediendo, Bart. Socynus in l. j. num. 24. & 25. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. niſi de ipſius ſuperioris intereſſe tractetur. Hoc enim caſu permittitur vniuerſitati ſe congregare ſine eiuſdem ſuperioris interuentu. Sola in decretis folio 2. num. 4.
68 † Quando autem vniuerſitas non habet magiſtratum, rectorem, ſeu ſuperiorem, ille qui eſt antiquior in ipſa vniuerſitate, ſeu concilio ciuitatis poteſt conuocare ipſam vniuerſitatem, ſeu ipſius concilium, & alij decuriones tenentur ire ad concilium, ſed ſi non iuerint, nō poſſunt mulctari per eum, ipſis tamen non euntibus, poteſt eis non expectatis procedit ad negotiorum expeditio-
69 nem, & ad alios actus neceſſarios peragendos, † dummodo, vt infra dicemus, duæ partes ex tribus totius ordinis decurionum interueniant Bart. in l. j. num. 4. ff. de albo ſcribendo, Angelus in d. l. 2. num. 2. C. de decurionibus lib. 10. & quòd ius conuocandi vniuerſitatem abſente rectore, ſeu ſuperiore competat decurioni anti-
70 quiori tenet Marcus deciſ. 805. per totam. vol. 1. † Si tamen omnes conſiliarij ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis ſimul congregati ſint, cenſetur vniuerſitas legitimè conuocata, licet non fuerit congregata de mandato ſuperioris vel pulſata cāpana, vel ſono tubæ, vel voce præconia, vt requiritur, prout inferius dicemus. Baldus in l. 7. §. 1. num. 1. in fine. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Iaſ. in l. j. num. 4. ff. de in ius vocando. Secūdò ad hoc vt concilium vniuerſitatis dicatur legitimè cōuocatum, requi-
71 ritur, † vt congregetur in loco publico, ſolito & conſueto. l. vlt. verſ. in locum curiæ conuenire. C. de legationibus lib. 10. Bar. in l. 5. num. 1. & vlt. C. eod. tit. & ibi Ang.

num.1.in fine. idem Bart. in l. omnes populi. nu. 16. ff. de iuſtit.& iure., text. eſt de hoc in terminis. in l.2. C. de decurionib. lib.10. Theſaurus deciſ.257. num.3. Rolandus à Valle conſ.90.num.3.vol.1. Bart.in l. 2.num.5. C. de decur. lib.10.& ibi Angelus,num.7. Bald.in l.3.num. 2.ff.quod quiſque iuris; vbi limitat hoc non procedere,
72 † ſi propter aliquod impedimentum,puta belli, peſtis, & huiuſmodi non poſſet conuocari in loco ſolito & con-
73 ſueto. † Sed an licitum & permiſſum ſit congregare, & conuocare vniuerſitatem,ſeu ipſius concilium in eccleſia,vt faciunt ruſtici in villis,qui congregantur in eccleſia cum auctoritate magiſtratus,& ibi tractant de negotijs publicis. Bald. in l.2.num.6. C. de ſacroſan. eccleſijs mouet hanc difficultatem, & videtur tenere, quod valeat huiuſmodi congregatio, licet Epiſcopus poſſit hoc iure prohibere, pro hoc adduco tex.in §.pen. cum glo.j.
74 Inſtit. de libertinis,† vbi, quia actus manumiſſionis eſt pius & fauorabilis, huiuſmodi actus manumiſſionis poteſt fieri in eccleſia coram Antiſtite, & populo. Eodem modo videtur dicendum, quòd cum in concilijs Vniuerſitatum tractetur de rebus publicis, & ſic fauorabilibus, necnon de perſonis priuilegiatis,& miſerabilibus, puta pupillis, viduis, & huiuſmodi alijs, quæ etiam faciunt vniuerſitatem, & de quarum intereſſe, & præiudicio ét tractatur concilium conuocari poſſe in eccleſia, maximè cum vt plurimum in iſtis paruis villis & caſtris vniuerſitates nullum alium locum habeant magis idoneum, in quo poſſint ſe congregare, quàm eccleſias eorundem-
75 met locorum. Alex. conſ.68. num 9. vol.2. † Tertiò ad hoc vt concilium ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis dicatur legitimè congregatum, & vt decurionum decreta valeant, requiritur quòd publicè omnes conſiliarij, ſeu decuriones vocētur,ſcilicet per tubam, vel campanam vel voce pręconia, ſecundum conſuetudinem cuiuſque loci,& licet non omnes veniant, tamen videntur omnes facere quod faciunt, qui venerunt, ſi modò duæ partes ex tribus veniant.l.2.& 3.ff.de decret.ab ord. faciendis. illa decreta ſcribit ibi I. C. quæ non legitimo numero decurionum coacto facta ſunt, non valent. lege autem

muni-

municipali cauetur, vt ordo non aliter habeatur, quàm duabus partibus adhibitis. glo. in l. 2. in verbo ſolemniter C. de decurionib. lib. 10. & in verbo munera. l. nominationum, cum glo. j. & vlt. C. eodem. l. 2. C. de prædijs decurionum, lib. 10. glo. in l. 27. ff. ad Trebellianum. l. vlt. verſ. in prouincijs. C. de vend. reb. ciuit. lib. 11. Theſaurus deciſ. 257. num. 3. l. nulli. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. vbi etiam glo. in verſic. duæ partes. l. municipes. l. quod maior, & ibi etiam glo. ff. ad municipales. Refertur enim ad vniuerſos quod publicè fit per maiorem partem. l. aliud. §. refertur, & ibi glo. ff. de reg. iur. ideo autem hoc lex fingit, quia non poſſunt omnes facilè ſimul conuenire & conſentire l. j. ff. de libert. vniuerſ. l. j. §. vlt. ff. de acquir. poſſeſ. l. metum. §. animaduertendum. ff. qđ metus cauſa. l. 2. & ibi not. C. de decurionib. lib. 10. Bart. in repet. l. omnes populi. num. 16. ff. de iuſtit. & iure. & in l. ambitioſa. num. 1. ff. de decretis ab ord. facien. Bald. in l. 3. num. 2. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. nam ibi dicitur eſſe tota vniuerſitas, ſeu ipſius conciliũ quando duæ partes, vel plures reperiuntur. glo. in d. l. 3. & ibi Bart. nu. vlt. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. idem Bart. in l. 45. per tot. C. de decurionibus lib. 10. & in d. l. 2. num. 4. C. eod. tit. Marcus deciſ. 785. vol. 1. quod igitur à maiore parte totius ordinis decurionum ſalubriter cõſtituitur valet, & tenet, cum duæ partes ipſius ordinis totius curiæ inſtar exhibeant. Nam quod facit maior pars curiæ, pro eo habetur, ac ſi omnes egerint latè Cagnolus in l. aliud. §. refertur. num. 1. 2. cum plurib. ſequen. ff. de reg. iur. Iaſ. in l. j. §. municipes. num. 1. ff. de acquir. poſſeſ. Marcus deciſ. 783. per totam. volum. 1. & deciſ. 782. & deciſ. 367. num. 1. 2. & 3. volum. 1. & deciſ. 225. per totam eodem volumine, vbi dicitur, quòd ad hoc vt vniuerſitatis actus rectè gerantur, & valeant debent eſſe duæ partes ex tribus ipſius vniuerſitatis, ſeu curiæ, & ordinis decurionum præſentes. idem tenet Ozaſ. deciſ. 39. num. 2. Caſtren. in l. 3. num. 7. 8. & 9. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Nam maior pars vniuerſitatis dicuntur duæ partes ex tribus. Alexan. in l. 7. §. vlt. num. 12. ff. de pactis. & conſil. 68. num. 8. & 9. volum. 2. Angelus in l. 46. num. 1.

C.de decurionib. lib. 10. vbi expreſsè dicit omnes conſiliarios, ſeu decuriones vocandos eſſe ſono tubæ, vel campanæ, vel voce præconia, ſufficere tamen duas partes ipſorum eſſe præſentes, quia maior pars vniuerſitatis dicuntur duæ partes ex tribus, & factum à maiori parte valet quoad omnes. Alexan. in l. 7. §. vlt. num. 13. ff. de pactis, & in l. 9. num. 2. & 3. ff. eod. Bald. in l. 2. §. hoc etiam num. vlt. C. de iureiurando propter calum. dando, & in l. nominationum forma. C. de decurionibus, lib. 10.
76 † Nam vniuerſitatis pars maior præiudicat minori, vbi agitur de aliqua re communi pluribus vt ſingulis, Marcus deciſ. 489. num. 1. 4. 14. 15. 16. 17. & 18. & deciſ. 226.
77 per tot. volum. 1. & deciſ. 681. per tot. volum. 2. † Quinimo ſtatutum vel conſuetudo, vt in actibus gerendis non ſtetur maiori parti non valet, nam canonicum reputatur illud quod maior pars facit, & præſumptio eſt pro pluribus. Afflict. deciſ. 1. num. 4. & 5. concludo igitur quòd ad validitatem conuocationis, ſeu congregationis concilij vniuerſitatis, ſeu ordinis decurionum requiritur vt duæ partes ex tribus decurionum ſint præſentes, & non ſufficit ſi in inſtrumento dicatur conuocatis, & coadunatis cõſiliarijs, niſi dicatur interfuiſſe duas partes ex tribus ipſorum decurionum. Alexand. conſil. 195. num. 4. volum. 7. & num. 3. & conſil. 47. num. 11. vol. 6. Bart. in l. 3. num. 4. C. de prædijs decurionum, lib. 10. & notario atteſtanti in inſtrumento conſiliarios congregatos facere duas partes ex tribus creditur, donec contrarium probetur. Rolandus conſ. 90. num. 7. vol. 1. ſed Panormitanus in cap. cum omnes, extra de conſtit. refert communem opinionem canoniſtarum tenentiũ, ꝙ quando vniuerſitas eſt congregata & conuocata de mandato ſuperioris habentis poteſtatem conuocandi, & vocati fuerunt omnes conſiliarij per campanam, vel ſonum tubæ, vel voce præconia, ſecundum conſuetudinem locorum, & non omnes venerint, nec etiam facientes duas partes ex tribus, nihilominus illi conſiliarij qui venerunt poſſunt actus, & negotia ipſius vniuerſitatis explicare, & huiuſmodi geſta valebunt: rationem iſti D. D. adducunt, quia mandatum ſuperioris conſtituit

non

non venientes in contumacia, & contumacia priuat illos facultate dandi ſuffragia, quia non veniendo faciunt ſe alienos. Hanc eandem opinionem tenet Ioan. Andreas in cap. in cauſis. de elect. vbi ponit caſum in vniuerſitate, ſeu ipſius concilio, in quo eſſent centum conſiliarij, ſeu decuriones, quod concilium cum eſſet conuocatum ab habente poteſtatem, comparuerunt in concilio dumtaxat triginta, concludit ibi quòd ius vniuerſitatis reſidebat in illis triginta, quinimo ſecundum ipſos, quod plus eſt, ius vniuerſitatis in vno tantum reſidere poteſt, alijs abſentibus, vel defunctis, vel in remotis partibus exiſtentibus, l. ſicut. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. de qua materia latè Marcus deciſ. 783. per tot. & 367. vol. 1. & deciſ. 1339. per tot. vol. 1. veritas eſt in contrarium quicquid dicant canoniſtę, nempè quòd ad validitatem conuocationis concilij requiritur, vt interueniant duæ partes ex tribus ipſorum decurionum, & totius ordinis conſiliariorum. l. nominationum. C. de decurion. lib. 10. cuius verba hæc ſunt, nominationum forma vacillare non debet, ſi omnes qui albo curiæ detinentur adeſſe nō poſſunt, ne paucorum abſentia ſiue neceſſaria, ſiue fortuita debilitet, quòd à maiore parte ordinis ſalubriter fuerit conſtitutum, cum duę partes ordinis in vrbe poſitæ totius curiæ inſtar exhibeant glo. in l. 2. C. de decretis decurionum, lib. 10. l. 5. in fi. C. de legationibus, lib. 10. l. nulli. l. planè. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. l. obſeruare. C. de decurionib. lib. 10. l. 2. & 3. ff. de decret. ab ord. facié. vbi de hoc ſunt textus apertiſſimi, ob id ab hac
78 opinione non eſt recedendum. † Hinc dicunt Doctores noſtri, quòd in actibus vniuerſitatis, ſi ſunt præſentes duæ partes decurionum, non requiritur ſpecialis citatio abſentium, non ſunt enim expectandi abſentes extra ciuitatem. Item nec infirmi, vel aliter impediti. Bart. in l.
79 vlt. num. 2. C. de legationib. lib. 10. † Niſi in tribus caſibus, de quibus per gloſam in cap. præſentium. extra de electione, in 6. Marcus deciſ. 1339. num. vlt. volum. 1. & deciſ. 1030. per tot. vol. 1. 1334 num. 2. vol. 1. & 1036. per tot. vol. 1. Caſtrenſis in l. 11. num. 2. ff. de pactis, & in l. 1. num. 24. ff. de procur. & ſi quis plura alia velit vide-

re, de conuocatione concilij, & qui numerus decurionũ debeat interuenire pro validitate decretorũ ipſius vniuerſitatis, videat Marcũ dicta deciſ. 1036. per tot. 1335. 781. 783. vol. 1. in quibus locis plura ponũtur de hac materia; pro cuius complemento illud dumtaxat ſubijciã.
80 † Quod ſi dubitatur an vniuerſitas fuerit legitimè congregata, vel ne, præſumitur ob temporis antiquitatem, quòd fuerit legitimè congregata. Craueta de antiquit.
81 temp. fol. 128. num. 41. † Et ſi vniuerſitas eſſet coadunata ad aliquid faciendum, & ibi eſſet aliquis, qui non eſſet de ipſa vniuerſitate, & concilio, & vellet omnino ipſi concilio adeſſe, poſſet licitè per ipſam vniuerſitatem expelli, quia turbat vniuerſitatem in quaſi poſſeſſione iuris in qua eſt. Nam in quaſi poſſeſſione iuris habet locum quod dicitur vim vi repellere licet. glo. & Bart. in l. j. §. hoc interdicto num. 4. ff. de itinere, actuque priua-
82 to. † Quartò ad hoc vt teneat conuocatio concilij, & valeant geſta, & decurionum decreta requiritur, vt maior pars omnium decurionum congregatorum conſentiat, ſiue omnes de vniuerſitate, ſeu concilio conuocati ſint, ſiue duæ partes, vel plures, quia illud dicitur factum à concilio ciuitatis, quod eſt factum à maiori parte eorũ, qui faciunt ipſum concilium, ideſt à duabus partibus totius ordinis decurionum, & ſufficit maiorem partem iſtarum duarum partium conſentire, vbi duæ partes dumtaxat interueniunt. Sed ſi omnes decuriones interueniant, ſufficit maiorem partem omnium decurionum conſentire glo. j. in l. nominationum. C. de decurionib. lib. 10. glo. in l. 2. C. de decretis decurionum lib. 10. l. quòd maior. vbi etiam glo. ff. ad municip. l. nulli, cum l. ſequen. vbi glo. in verbo duæ partes, & Bald. num. 2. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. & in l. 8. §. j. num. 3. ff. de pact. vbi expreſè dicit, in actibus vniuerſitatum ſufficere conſenſum maioris partis conſiliariorum congrega-
83 torum, † & hoc caſu non dignitas, & auctoritas ipſorum decurionum eſt attendenda, ſed prævalet ſimpliciter maior pars, quæ minori præiudicat, Alexan. conſi. 192. per tot volum. 6. & conſil. 40. num. 1. volum. 2. l. j. & ibi Bart. C. de ſpectaculis lib. 12. vbi expreſſè dicit, q

con-

conſenſus populi, & ſic maioris partis in rebus agendis
84 ſufficit, licet primates reluctentur & diſſentiant, † & huiuſmodi conſenſus debet communiter, & ſimul in loco publico præſtari, nec ſufficit quòd ſeparatim præſtetur. l. 2. ff. de decret. ab ord. pulchrè Bart. in l. omnes populi. num. 18. ff. de iuſtit. & iure. Theſ. deciſ. 257. num. 8. Decius conſil. 437. num. 3. Caſtren. in l. j. num. 6. ff. de legib. Alexan. in l. 7. §. vlt. nu. 2. ff. de pact. nam in his, quæ pertinent ad plures, vt vniuerſos, ſufficit conſenſus maioris partis, debet tamen ſimul præſtari in vno loco, & non in diuerſis locis. Secus in his, quæ pertinent ad plures, vt ſingulos, in quibus conſenſus poteſt ſeparatim præſtari, ſed requiritur omniu conſenſus. l. per fundũ. ff. communia prędiorum. Innocentius pulchrè in cap. cum omnes. num. 3. extra de conſtit. Caſtren. in l. 3. num. 7. 8. & 9. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. quinimo in caſibus in quibus conſenſus maioris partis debet præiudicare minori, etiam ſi negotium pertineat ad plures vt ſingulos, requiritur conſenſus ſimultaneus. Bald. in §. ius autem ciuile. num. 16. 17. & 18. Inſtit. de iure nat. gentium & ciuil. Bart. in d. l omnes populi, num. 18. ff. de iuſtit. & iure: & quòd in actibus vniuerſitatum conſenſus ſimultaneus requiratur tenet Bald. in l. 3. num. 3. in fi. & etiam in ſecunda lectura, num. 1. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Ozaſ. deciſ. 39. num. 3. pulchrè Marcus deciſ. 784. per tot. volum. primo; vbi allegat huius rei rationem, quia quando conſenſus præſtatur ſimul & communiter, maior pars poteſt ad ſe trahere minorem, & è contra minor pars poteſt ad ſe trahere maiorem. Præterea conſenſus ſimul, & communiter præſtitus, eſt magis deliberatus, & maiori eſt ſubnixus firmitate, & robore. Hanc eandem opinionem tenet Iaſ. in l. ſi quis. §. ſi parti. num. 8. & 9. ff. de legat. 1.

Hactenus vidimus qualiter concilium ciuitatis, ſiue alterius vniuerſitatis legitimè conuocetur, & congregetur: Nunc diſpiciamus, quis ordo, modus, & quę forma obſeruanda ſit in concilijs vniuerſitatum, in reformationibus faciendis, & negotijs publicis expediendis. † Re-
85 formationes enim dicuntur, quæ ſunt à decurionibus,

vel ab antianis populi, & quæ non ſunt inſertæ in volumine ſtatutorum. Iaſ. in l. cũ prolatis, num. 6. 8. & 9. ff. de
86 re iudic. Caſtr. in l. j. nu. 4. ff. ad l. Falcid. † Primo igitur in huiuſmodi reformationibus, & actibus vniuerſitatum proponitur negotium quod fieri debet; Secundo conſulitur ſuper eo; Tertio fit reformatio, ſeu reſoluitur, & definitur ipſum negotium. Bart. in l. 2 nu. 1. ff. ad S C. Velleianum, & in l. 2. C. de decur. lib. 10. & in l. oẽs populi. ff. de inſtit. & iu. Maranta in ſua praxi fol. 2. nu. 7. vnus enim proponit in concilio, ſiue poteſtas, caput, ſeu rectores concilij, ſeu alius de conſiliarijs, & interrogat an placeat alijs talis reformatio, & ita poſtea reformatur, & conſtituitur prout placet concilio Bart. in l. j. nu. 5. ff.
87 de legibus. † Et ob id, ſtatuta condita à ciuitate, ſeu ipſius concilio ſunt ſtricti iuris, quia fiunt per ſtipulationem, quæ eſt ſtricti iuris, præcedente. ſ. interrogatione, & ſubſequente rñſione, vt dictum eſt. Ita dicit Bal in d. l. j. ff. de legib. §. conſtat. verſ. lex eſt, & ibi glo. in verbo veluti, & in verbo conſule. Inſtit. de iure nat. gent & ciuili, & practicam faciendi propoſitioné in concilio docet Bart. in l 5. nu. 1. C. de legat. lib. 10. & ibi etiam Ang. idé Bart. in d. l. oés populi, nu. 16. petit enim proponens vtile & ſanum cõſilium exhiberi, & hoc verum, qñ propoſitio fit ſuper aliquo dubio, ſed qñ fieret ſuper certo, ſecus: exempli gratia finitum eſt officium vnius officialis, congregatur concilium vt eligatur ſequens officialis, tunc quia certum eſt electionem debet fieri, non petit proponens conſiliũ ſuper hoc, ſed petit vt noua fiat electio alterius officialis per ipſos conſiliarios, & quod propoſitio fienda in concilio debeat fieri per maiorem, ſeu ſuperiorem tenet Bar. in l. 2. nu. 6. & 7 C. de decurionib. lib. 10. & ibi Ang. nu. 8. Caſtr. in l. 22. §. præter hæc nu. 4.
88 ff. de pet. hæred. & in l. j. nu. 4. ff. ad l. Falcid. † Sed an reformatio facta à cõcilio ciuitatis valeat, ſi non appareat de propoſitione facta? dic q̃ ſic. Caſtr. in d. l. j. nu. 5. ff. ad legem Falcid. Bart. in l. 2. & ibi etiam Ang. num. 8. C. de decur. lib. 10. etiam ſi extet ſtatutum, q̃ non fiat reformatio, niſi fiat propoſitio per priorem, ſeu antianum. Nam ſi reperiatur reformatio facta à concilio vel populo valet, li-

let, licet non appareat de propoſitione. Caſtr. in l. j. nu. 2. ff. de conſtit. Principum. Iaſ. in l. j nu. pen. & vlt. ff. de legib. & in l. vniuerſis. nu. 2. C. de prec. Imp. offer. Rolan.
89 conſ. 90. nu. 13. 14. & 15. vol. 1. † Quid ſi facta fuit propoſitio per perſonam inhabilem? puta infamem? an valeat reformatio facta? certè ſic, poſtquàm apparet de conſenſu, & voluntate populi, ſeu concilij ciuitatis. Iaſ. in d. l. vniuerſis. nu. 2. Caſtr. in d. l. j. nu. 6. ff. ad legem Fal-
90 cidiam. † Quid ſi propoſitio fuit facta ſuper materia prohibita, vt ſi ſtatutum dicit, q̃ tale negotiū non poſſit proponi in concilio, an valeat reformatio? certè non, niſi diſpēſaretur contra ſtatutum Caſtr. in d. l. j. nu. 6. ff. ad l. Falcid. Illud poſtremo circa hanc materiā propoſi-
91 tionis fiendæ in concilio ſciendum eſt, † q̃ debet fieri diu propoſitio ſuper rebus agendis, antequàm delibere-
92 tur, & fiat reformatio, ſeu decretum, † & ideo rationabilia ſunt ſtatuta dicentia, q̃ prius aliquid debeat proponi in concilio minori, antequàm proponatur, & ter-
93 minetur in concilio maiori, † debent enim conſiliarij in rebus, & negotijs publicis maximè arduis tractandis cautè, prudenter, & maturè procedere, non velo leuato, & perfunctoriè. Rolandus conſil. 90. nu. pen. & vlt. vol. 1.
94 Caſtr. in l. 22. §. præter hæc. nu. 4. ff. de pet. hæred. † Aduertantq; diligenter decuriones, vt eorum reformationes, & decreta ſint honeſta, iuſta, & rationabilia aliàs
95 non valerent. Ozaſ. deciſ. 17. num. 8. & 11. † & non ſint ambitioſa, & ad æmulationem facta, quia poſſunt reſcindi, caſſari, & reuocari. l. ambitioſa. ff. de decretis ab ord. facien. Marcus deciſ. 800. nu. 2. vol. 1. Bart. in l. 12 nu. 2.
96 & vlt. C. de tranſact. † licet enim quod ſemel ordo decreuit, non oporteat id reſcindi, ex cauſa, tñ hoc licet, videlicet ſi ad publicam vtilitatē reſpiciat reſciſio prioris decreti. l. quod ſemel. ff de decretis ab ord. faciend.
97 † Nam à decreto decurionum ciuitatis iniquo, & publicæ vtilitati contrario, poteſt appellari ad officialem ipſiuſmet ciuitatis: dummodo habeat merum & mixtum imperium, & non ſit creatus ab ipſis decurionibus, ſed à
98 ſuperiore. Maranta fol. 470. num. 395. † Caueant etiam conſiliarij, vt quando in vniuerſitate, ſeu cōcilio aliquid

damno-

damnoſum,& illicitum tractatur,vt expreſsè contradicant,alias ita inuoluuntur pęna delicti,quemadmodum conſentientes. Iaſ. in l.quæ dotis. nu.89.ff.ſol. matrim. Marcus deciſ.962.per tot.maximè. num. 2. vol.1. Conuocato igitur concilio, coadunatiſq; decurionibus, factaq; propoſitione,vt ſupra diximus,in reformationib9
99 deinde faciendis,is ordo ſeruari debet, † vt is qui maioris auctoritatis,& dignitatis eſt,debeat habere primã vocem,& ſic conſequenter & ſucceſſiuè ſuffragia danda ſunt ſecundum cuiuſque qualitatem,honorem, & prærogatiuam. Maranta in ſua praxi fol.2.num.8.l.6. §.priuilegijs. vbi Bart.ff. de decur. Sed quia aliquando ordo decurionum, vel quia multitudine negotiorum impeditus eſt, vel quia ita ipſi vniuerſitati expedit, nam ſegnius expediunt commiſſa negotia plures,committit aliquibus ex concilio, ſeu alijs perſonis, quæ non ſunt de corporē ipſius concilij alicuius negotij expeditionem, & dat ipſis ſuper eodem negotio arbitrium.idcirco aliqua circa hanc materiam ſubijciam, an ſcilicet, & quando decreta,ſeu reformationes factæ per ipſos deputatos valeant,necne. Prēmitto primò veriſſimam eſſe illam re-
100 gulam, † quod illud quod fit ab his, qui habent auctoritatem à cõcilio vniuerſitatis, videtur fieri ab ipſomet
101 cõcilio ciuitatis.† Nam omnia ea noſtra facimus,quibus auctoritatẽ noſtram impartimur,inquit Imperator in l.j C.de vet.iure enucl.text.eſt de hoc expreſſius, & in terminis materiæ noſtræ in l. 6. §. ſi decuriones.ff.quod
102 cuiuſq; vniuerſ. nom. † Hinc ſi concilium ciuitatis vel alterius vniuerſitatis eligat illum in officialem, quem priores, vel alij deputati nominauerint, nominatus à prioribus,ſeu ab alijs deputatis,cenſetur ſpecialiter nominatus,& electus ab ipſomet concilio ciuitatis.l.vnum ex familia §.1.ff. de leg.2. vbi de hoc eſt tex.& ibi etiam Bart.num.1.& Caſtr. vbi electus, ſeu nominatus ab aliquo,cenſetur ab illo electus,ſeu nominatus,qui eligenti poteſtatem tribuit eligendi, & ſic ille eligens, vel nominans dicitur exercere nudum miniſterium, & nullũ ius tribuit,ſed omne ius habet electus ab illo, qui poteſtatẽ dedit. d. l.6. §.ſi decuriones.ff.quod cuiuſque vniuerſit. nom.

nom. parui enim refert ipſe ordo eligat, an is cui ordo
103 negotium dedit d. §. ſi decuriones. † Sed quid ſi eorum electio non valeat, vt puta ſi elegerunt inhabilé, an poſſint iterum eligere? Caſtrenſis in l. 69. §. 1. nu. 3. ff. de leg. 2. tangit hanc difficultatem, & dicit quòd nõ poſſunt ite-
104 rum eligere, tanquam functi ſint eorum officio, † ſicut iudex delegatus, qui tulit ſententiam nullam, l. iudex poſteaquam. ff. de re iudicata. Bartol. tamen in l. 2. ff. de optio. legata circa hunc articulum diſtinguit, an iſtis deputatis fuerit collata ordinaria, vel delegata poteſtas, quia primo caſu iterũ poſſent eligere, ſicut ordinarius, qui tuliſſet ſententia nullam, quia poſſet iterum illam dare, l. ſi præſes. C. quomodo, & quando iudex, ſecus in ſecundo caſu, quia non poſſent iterum eligere. quando autem cẽſeatur collata ordinaria vel delegata poteſtas, ſeu iuriſdictio explicat ibid. Bart. ad quem me remitto. Hinc etiã ſequitur, quod ſi priores, ſeu antiani alicuius vniuerſitatis fecerint aliquod ſtatutum vigore auctoritatis ſibi ipſis conceſſæ, à concilio ipſius ciuitatis, certè iſtud ſtatutum non dicetur conditum per ipſos priores, ſed ab ipſomet ordine decurionũ, & per hoc, nec ijdem priores, nec alij ſequentes poſſunt iſtud ſtatutum ſine ipſius cõcilij auctoritate reuocare, ſecus ſi priores fecerũt ipſum ſtatutum ex eorum officio tanquam priores, quia erat eis hæc facultas, & poteſtas conceſſa, tunc enim & ipſi, & ſucceſſores in officio poſſunt illud reuocare. Bar.
105 in l. 2. §. 1. num. vlt. ff. de optione legata. † Sed quid ſi concilium ciuitatis dat arbitrium, ſeu poteſtatem prioribus vel alijs ſuper alicuius negotij explicatione vtrũ ipſi priores, vel alij, quibus eſt datum arbitrium, poſſint alij committere, & transferre in alios auctoritatem ſibi ipſis conceſſam. Bart. in l. 6. §. 1. ff. quod cuiuſq; vniuerſ. nom. ponit hanc quæſtionem, & dicit eſſe videndum vtrum populus, vniuerſitas, ſeu ipſius concilium trãſtulerit iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam. Primo enim caſu poteſt transferri in alios, quia cũ habeant ordinariam iuriſdictionem à populo, poterunt hanc eandẽ alijs demandare, niſi electa ſint induſtria perſonarũ, ſecus in ſecundo caſu. Qua in re faciunt, quæ ſcribit

Bart.

106 Bart.in l.omnes populi,nu.20.ff. de iuſt.& iure. † Cæterùm ſi vniuerſitas aliqua, ſeu ordo decurionũ per ſtatutum,reformationem, & decretum committat aliquid prioribus,antianis,ſeu alijs intelligitur, vel maiori parti eorum,ſi alij ſunt abſentes, debent tamen requiri, & vocari , quia forte eorũ præſentia traheret alios ad ſuã ſententiam, Bartol.in l.11.nu.1.ff.de pactis. Iaſ. in l. 10.
107 num.1.& 2.ff.eod. † Non poſſunt tamen priores quib. aliquid eſt commiſſum prouidere contra ordinamenta, ſtatuta, & reformationes ipſius concilij,niſi neceſſitate vrgente, & emergente, vel ex magna & euidenti cauſa, Bart.in l 4.num.2.C.de nauicularijs lib.10. Iaſ.in repet. l.9.ff.de iuſt.& iure,& quando aliquid committitur aliquibus per ipſum concilium ciuitatis valet,licet iterum non reducatur ad conciliũ, quia ſufficit ſemel fuiſſe commiſſum.Cagnol.in l.2.num.59.ff.de orig.iur.ciu.

Vidimus hactenus de decurionibus, ſeu conſiliarjs, qui ſunt generales adminiſtratores vniuerſitatũ rerumque publicarum,necnon aliqua diximus de his, quibus aliquid commiſſum eſt ab ipſomet ordine decurionum. Nunc ſupereſt pro cõplemẽto huius primæ partis præſentis tractatus, vt aliqua breuiter,& ſtrictim ſubijciamus de alijs particularibus officialib. ſeu adminiſtratoribus,qui ab ordine decurionum, & concilijs vniuerſitatum eliguntur, vt publica negotia gerant, publicaſque res adminiſtrent:latius particulatim, & ſigillatim ſuo lo
108 co,& tempore de hoc dicturi. † Iſti igitur adminiſtratores particulares ab vniuerſitatibus conſtituti veluti ſindici,procuratores, actores, ſeu negotiorum geſtores poſſunt intentare,& mouere actiones competentes ipſi vniuerſitati.Caſtrẽſis in l. vlt.ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom.Bald.in l. 30. vbi de hoc eſt text. C. de decurionibus lib.10.& poſſunt omnia alia negotia ipſius reipublicæ expedire,etiam ſi requirerent ſpeciale mandatum.
109 † dicuntur enim habere liberam,& generalem adminiſtrationem, ſeu mandatum, & poteſtatem generalem cum libera glo.vlt.in l.mandato generali.ff.de procurat. Decius conſ.297.num.2.Alex.in l.12.num.2. & 3. C. de
110 tranſact.& in l.16.num.2. C. de procurat. † vbi procu-

rator,

rator, ſeu ſindicus vniuerſitatis poteſt vêdere rem ciuitatis ſine mandato, quia dicitur habere liberam admini
111 ſtrationem, † æquiparantur enim iſti ſindici tutoribus, qui habent poteſtatem cum libera. Decius conſ. 297. num.1.& 2.& quòd iſti adminiſtratores publici cenſeantur habere liberã adminiſtrationem, ten. Alex. in l.11. §.plerumque.num.12.ff.de pact.& in l.27.num. 17.ff. ſi cert.pet.Caſtr.in d.§.plerumque.n.vlt.& in l.58 num.8. ff.de procurat.Bal. in l. vnica.nu. vlt. C. etiã per procur. cauſ.reſtitut.in integrum.vbi iſti adminiſtratores dicũtur habere publicum officium, & ſic ſpeciale mandatum.idem Bald.in l.12.num.2.C.de tranſact.vbi licet in mandato ſingularium perſonarũ ſit neceſſaria adiectio liberæ, vel æquipollentis, ad hoc vt libera cenſeatur data poteſtas, & adminiſtratio, in mandatis tamen vniuerſitatum tacitè hoc videtur ineſſe, ex legis diſpoſitione. Curtius iunior in l. Præſes.num.2. C. de tranſact. Marcus deciſ.780.num.8.vol.1.& deciſ.701. per tot. volu. 2. & ibi etiam in addit. Iaſ.in l.12.num.7.8. 9. & 10. C. de
112 tranſact.& ibid.Barto.num. 4. † Hinc cum iſti adminiſtratores habeant liberam & generalem adminiſtrationem, poſſunt ſuper re dubia ipſius vniuerſitatis tranſi-
113 gere, † & tenet tranſactio, licet in ipſa requiratur ſpeciale mandatum, ſi modò bona fide, & non ambitiose facta ſit. l.tranſactionis l.12.C. de tranſactio. & ibid. Alex. num.1.2.& 3 Bald. num. 1. cum ſequen. Curtius iunior num.2. Iaſ.nu.1.cum pluribus ſequen. Decius conſ.297.
114 num.4.5.& vlt.† Non enim poſſunt ius reipublicæ, & debitum liquidum remittere, nec donare, neç in præiudicium ipſius vniuerſitatis, alicui gratificari.l.ambitioſa.ff.de decret.ab ord.facien. l. 2. cum glo. C. de decret. decur.ſuper immunit.lib.10.Bald.in l.38.ff de pact. Alexan.in l.11.§.plerumque.nu.9.11.& 12. ff. eod. titul. de pact.& in d.l.12.num.1.2.& 3.C.de tranſact.Caſtren. in d.§.plerumque num vlt. & in d. l.38. num.1. ff.de pact. vbi expreſsè dicit iſtos adminiſtratores vniuerſitatum poſſe paciſci ad vtilitatem, & damnum ipſius vniuerſitatis, niſi huiuſmodi pacta ſint ambitioſa, cõtinentia ſcilicet donationem, & debiti liquidi remiſſioné.non enim

hoc

hoc poſſunt facere, vt de hoc eſt textus expreſſus in d. l. 12. C. de tranſact. Bald. in l. 22. num. 1. C. de pact. vbi huius rei ponit rationem, & in d. l. 12. num. 1. 4. 5. 6. & 7. C. de tranſact. & ibid. Iaſ. num. 1. 12. & 15. Curt. iunior. num. 5. & 6. Marcus decil. 207. per tot. volum. 2. Maſch.
115 conclu. 13[illegible] per tot. † Sed vtrum l. ſi quis maior C. eo. tit. de tranſact. habeat locum in ciuitate vel alia vniuerſitate, vide Cagnolum in d. l. ſi quis maior. num. 17. cum pluribus ſequen. & ibi Iaſ. num. 7 cum pluribus ſequen. deciſ. Auenionen. 128. num. 8. Licet autem iſti adminiſtratores particulares rerum publicarum non poſſint
116 gratis debitum liquidum vniuerſitatis remittere, † ſi tamen confiteantur ſolutum eſſe vniuerſitati, ſintque tales perſonæ quæ poſitæ ſunt, & conſtitutæ ad recipiendam ſolutionem, talis confeſſio præiudicat vniuerſitati,
117 & ei ſtatur. Caſtren. in l. 38. num. 3. ff. de pact. † Poſſunt etiam adminiſtratores vniuerſitatum debitum vſurarium, tamquam odioſum remittere, l. aduerſus, C. de vſuris, Curtius iunior in d. l. 12. num. 8. 9. & 11. C. de
118 tranſact. Caſtr. in d l. 38. num. vlt. ff. de pact. † Habent etiam aliud iſti publici adminiſtratores, quia quando plures ſunt ſimul conſtituti àb vniuerſitate, quilibet eorum habet poteſtatem & mandatum in ſolidum, etiã in his, quæ requirunt ſpeciale mandatum, licet hoc expreſſum non fuerit, l. 1 ſ. 12. 13. ff. ad municipales. Perſonam enim publicam gerunt, & ideo habent mandatum in ſolidum. Pulchrè Decius conſ. 297. per totum. Marcus deciſ. 780. num. vlt. vol. 1. Maſchar. concluſ. 1314.
119 per totam, Ripa in l. ſi is qui bona num. 4. ff. de pign. † & quilibet eorum tenetur in ſolidum & alter pro altero, & quòd vnus ſoluit propter culpam alterius, repetit ab illo per actionem negotiorum geſtorum, Caſtrenſ. in l. cum alicui. num. 4. & in l. 31. num. 1. & 2. ff. de negotijs geſtis, toto tit. C. quo quiſque ordine conuenien. lib. 10. l. 11. cum duabus ſequen. ff.
120 ad municipales. † An autem iſti adminiſtratores rerum publicarum habeant beneficium diuiſionis, & ordinis, ſicut contutores ponit latè Boerius deciſio. 60.
121 nu. 1. 2. & per totam vbi multa de hac materia, † Qualiter

liter autem propter negligentiam puniantur iſti adminiſtratores, & ad quid teneantur, vtrum dumtaxat de dolo, an verò etiam de lata culpa, leui, & leuiſſima, & de caſu fortuito vitioque naturali, vide Ozaſch. deciſ.109. num.7.& 8. Borgnin. deciſ. 37. nu. 12.& 14.19.20. cum plur. ſequen. fol.298. & deciſ.320. num. 22. fol. 292. De quibus omnib. latè differemus inferius ſuo loco & tempore. Et ex iſtis remaneat expedita iſta prima pars præſentis noſtri tractatus.

Primæ Partis finis.

TRACTA-

TRACTATVS DE IVRE Vniuerſitatum.

PARS SECVNDA.

De actibus iudicialibus, qui fiunt nomine vniuerſitatum, tàm in agendo, quàm in excipiendo. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas poteſt agere, & conueniri.*
2 *Vniuerſitas non poteſt per ſe in iudicio ſtare, ſed per ſuos ſindicos, ſeu actores.*
3 *Vniuerſitas poteſt cogi ad conſtituendum ſindicum.*
4 *Vniuerſitas æquiparatur pupillo.*
5 *Pupillus quando conuenitur in iudicio, actor debet petere, vt conſtituatur eidem pupillo tutor.*
6 *Curator ad lites conſtituitur minori etiam, inuito.*
7 *Vniuerſitas ſi nullum ſindicum habeat, per quem poſſit defendi, admittitur quilibet etiam extraneus ad defenſionem eiuſdem vniuerſitatis.*
8 *Abſens poteſt à qualibet perſona etiam extranea defendi,*

fendi; dummodo caueat de iudicato ſoluendo.

9 Reipublicæ intereſt quamplurimos ad defendendam ſuam cauſam admittere.

10 Satiſdatio, ſeu cautio rati, firmat perſonam eius, de cuius mandato dubitatur.

11 Sindicus vniuerſitatis, ſi de eius mandato, ſeu decreto dubitatur, admittitur cum cautione de rato.

12 Sindicus, ſeu actor eligitur ab ordine decurionum.

13 Sindicũ qualibet vniuerſitas approbata poteſt facere.

14 Pro vniuerſitate quis poſſit agere.

15 Iudex ordinarius, an & quando poſſit agere pro vniuerſitate, cui præeſt.

16 Pupillus ſi non habet tutorem, iudex ſupplet.

17 Iudex ordinarius, vel alius magiſtratus, an & quando poſſit agere pro ſingulis collegijs exiſtentibus in vniuerſitate, cui præeſt.

18 Sindicus vniuerſitatis qualiter conſtituatur.

19 Sindicum certa pars vniuerſitatis poteſt conſtituere.

20 Sindicus an poſſit conſtitui ab antianis, vel conſulibus.

21 Sindici conſtitutio ad hoc vt teneat, & valeat, quæ requirantur.

22 Sindici conſtitutio an requirat de neceſſitate decretum, & auctoritatem iudicis.

23 Sindici conſtitutio ad hoc vt ſubſiſtat an requiratur, vt in inſtrumento ſindicatus deſcribantur, & exprimantur nomina omnium decurionum, qui ipſi conſtitutioni fuerunt præſentes.

24 Sindici conſtitutio illegitima poteſt per vniuerſitatẽ ratificari verbo, & facto.

25 Sindicus conſtitutus ab vniuerſitate ſi appelletur procurator, an iſta nominatio habeat vitiare actum conſtitutionis.

26 Sindicus conſtituitur tam ad negotia, quàm ad iudicia.

27 *Actor conſtituitur ab vniuerſitate ad lites tantum.*
28 *Sindicus habet mandatum generale cum libera administratione.*
29 *Actor conſtituitur ab vniuerſitate ad vnam cauſam dumtaxat, & ſic habet tantum ſpeciale mandatū.*
30 *Sindicus conſtituitur ab ipſa vniuerſitate.*
31 *Actor non ſolum poteſt conſtitui ab ipſa vniuerſitate, ſed etiam ab antianis, prioribus, ſeu conſulibus ipſius vniuerſitatis.*
32 *Actor conſtituitur à tutore vel curatore.*
33 *Sindicus conſtituitur ab vniuerſitate, & ordine decurionum ſine decreto iudicis.*
34 *Actor quando conſtituitur non ab ipſa vniuerſitate, ſed ab eius adminiſtratoribus, requiritur decretum iudicis.*
35 *Sindicus conſtituitur ad lites præſentes, & futuras.*
36 *Actor conſtituitur ab vniuerſitate ad lites præſentes tantum, & non ad futuras.*
37 *Actor quare non poſſit dari, niſi ad lites præſentes: ſindicus autem ad præſentes & futuras.*
38 *Sententia non tenet, niſi ſuper re certa.*
39 *Procurator propriè eſt ille, qui à perſona ſingulari conſtituitur.*
40 *Sindicus propriè ille dicitur, qui eſt conſtitutus ab vniuerſitate & collegio.*
41 *Oeconomus duntaxat ab epiſcopo conſtituitur, & in rebus eccleſiaſticis.*
42 *Sindicus & procurator in effectu vnum, & idem ſunt.*
43 *Vniuerſitas non ſolum ſindicum, ſed etiam procuratorem conſtituere poteſt.*
44 *Procurator & ſindicus in multis pari paſſu ambulāt.*
45 *Sindicus eſt nomen græcum, & defenſorē ſignificat.*
46 *Vniuerſitatum cauſæ eo ordine tractantur, quo cauſæ ſingularium, & particularium perſonarum.*

Feria

47 *Feriæ meſſium, & vindemiarum non ſeruantur in cauſis vniuerſitatum.*

48 *Procurator conſtitutus à ſingulari perſona vtitur in procedendo iure communi tam in agendo, quàm in excipiendo.*

49 *Sindicus vel actor conſtitutus ab vniuerſitate vtitur iure communi in agendo, niſi aliud expreſſum ſit, licet in excipiendo vtatur iure ſingulari.*

50 *Procurator quis non præſumitur, niſi probetur mandatum.*

51 *Sindicus quis non præſumitur, niſi conſtet de mandato.*

52 *Procurator non poteſt eſſe teſtis in cauſa, in qua extitit procurator.*

53 *Sindicus in cauſis in quibus pro vniuerſitate interuenit, non poteſt eſſe teſtis.*

54 *Procurator poſt litem conteſtatam reuocari non poteſt, niſi cum cauſæ cognitione.*

55 *Sindicus ſiue actor ab vniuerſitate conſtitutus, non poteſt lite conteſtata ſine ſuperioris auctoritate reuocari.*

56 *Procuratori non datur actio iudicati, nec contra eũ, niſi in rem ſuam datus ſit.*

57 *Actori ab vniuerſitate conſtituto, ſeu ſindico non datur actio iudicati, nec ſimiliter contra eum.*

58 *Filiusfamilias poteſt conſtitui procurator.*

59 *Filiusfamilias poteſt ab vniuerſitate conſtitui actor & ſindicus.*

60 *Sindicus conſtitutus ab vniuerſitate, vſque ad certum tempus, an finito tempore, & lite conteſtata teneatur litem proſequi.*

61 *Sindicus ab vniuerſitate conſtitutus cum auctoritate magiſtratus, ſeu alterius ſuperioris, an & qualiter poſſit agere contra ipſum magiſtratum, & ſuperiorem.*

62 Citatio eſt principium, et fundamentum omnium iudiciorum.
63 Vniuerſitas qualiter citari debeat.
64 Vniuerſitas coram quo iudice conueniri debeat.
65 Sindicus vniuerſitatis agens quod nomen debeat in libello ponere, et qualiter libellum concipere debeat, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, quàm in criminalibus.
66 Iuramentum calumniæ hodie tam actores, quàm rei tenentur ſubire.
67 Vniuerſitas, an & qualiter teneatur de calumnia iurare.
68 Vniuerſitas caret anima & eſt nomen iuris, & non perſonarum.
69 Sindicus vniuerſitatis reſpondet poſitionibus cum iuramento calumniæ.
70 Reorum propriorum eſt fugere.
71 Vniuerſitas ſi eſt contumax, qualiter contra ipſam procedatur.
72 Decretum ſecundum non interponitur contra pupillum.
73 Decretum ſecundum interponitur contra vniuerſitatem.
74 Contumacia ſindici an, & quando noceat vniuerſitati.
75 Confeſſio ſindici facta in iudicio an noceat vniuerſitati.
76 Sindicus vniuerſitatis an, & quando poſſit deferre aduerſario iuramentum litis deciſum, vel ſuper aliquo emergenti.
77 Expenſas litis an & quando vniuerſitas iniuſtè litigans reficere, & ſoluere teneatur.
78 Vniuerſitas ſi litigat cum aliquo eiuſdemmet vniuerſitatis, & fuerit condemnata in expenſis, an is contra quem litigat vniuerſitas teneatur contribuere in

in expenſis litis per vniuerſitatem factis.

79 *Teſtes de vniuerſitate an & quando poſſint deponere, & probent in cauſa ipſiuſmet vniuerſitatis.*

80 *Compromiſſum ad ſimilitudinem iudiciorum pertinet, necnon ad finiendas lites.*

81 *Vniuerſitas an poſſit facere compromiſſum.*

82 *Compromiſſum factum ab vniuerſitate, an finiatur ſi ipſa vniuerſitas diminuatur.*

83 *Vniuerſitas eadem manet, licet aliqui ex ipſa vniuerſitate deficiant.*

84 *Compromiſſum ſi fiat per vniuerſitatem an requiratur decretum iudicis in compromiſſo, an vero, in laudo.*

85 *Laudum eſt tranſactio.*

86 *Laudum fundatur ſuper compromiſſo.*

87 *Sententia lata contra vniuerſitatem an & quando teneat.*

88 *Sententia lata contra uniuerſitatem quæ tranſiuit in rem iudicatam, an poſſit citra remedium appellationis retractari ex inſtrumentis de nouo poſt latam ſententiam repertis.*

89 *Vniuerſitas ſi habuit ſententiam contra debitorem ſuum, vel eius hæredem, poteſt petere ſe mitti in poſſeſſionem rerum tam hæredis, quàm hæreditariarum.*

90 *Sententiæ executio non poteſt fieri contra ſindicum, actorem, vel contra ſingulares perſonas de ipſa vniuerſitate, ſed tantum contra ipſam vniuerſitatem fieri debet.*

91 *Sententia lata cõtra vniuerſitatem, qualiter contra ipſam mandetur executioni.*

92 *Sententia lata contra particularem, & ſingularem perſonam, qualiter, quo ordine, & modo mandetur executioni.*

93 *Sententia lata contra vniuerſitatem an poſſit man-*

mandari executioni in vijs publicis & alijs rebus ſimilibus.

94 *Vniuerſitas condemnata ſi nulla bona habeat, in quibus poſſit fieri executio ſententia, debet, & cogitur collectam imponere, vt de eius exactione ſoluatur condemnatio.*

95 *Vniuerſitas ſi nolit imponere collectam, iudex citatis ipſis de vniuerſitate, eam imponet.*

1 CErtiſſimum eſt in iure, † Vniuerſitatem
poſſe agere, & conueniri, l. 1. §. 1. l. 2. 3. 7.
& 9. ff. quod cuiuſq; vniuerſ. nom. l. pro-
2 curatores. C. de decurio. lib. 10. † Non
tamen poteſt per ſe in iudicio ſtare, ſed
per ſuos ſindicos, & actores, per quos ip
ſa reſpublica repræſentatur, d. l. 2. & 3. ff. quod cuiuſque
vniuerſ. d. l. decuriones, & ibi etiam gl. l. 8. vbi de hoc eſt
tex. elegantiſſimus. ff. de policitationibus l. 27. iuncta gl.
ff. ad S.C. Trebell. l. 10. §. qui manumittitur. ff. de in ius
vocando. Bald. in l. 6. §. 2. num. 3. ff. de his qui not. infam.
3 & ideo † poteſt vniuerſitas cogi ad conſtituendum ſin-
dicum, l. 4. §. creditoribus ff. de fideicom. libertatibus, d.
l. 27. ff. ad S.C. Trebell. Caſtren. in d. l. j. §. 1. nu. 2. ff. quod
cuiuſque vniuerſ. nom. Bart. in d. l. 4. § creditoribus, &
in l. 3. num. vlt. ff. de alimentis, & cibarijs legat. Marcus
deciſ. 489. nu. 5. in fine vol. 1. Bart. & Ripa in l. 1. §. ſi au-
tem collegium nu. 9. ff. ad S.C. Trebell. vbi expreſſè dicit
vniuerſitatem poſſe officio iudicis compelli ad faciendũ
ſindicum contra quẽ creditores agant, & qui ipſam vni-
uerſitatem defendat, & vt faciliùs cauſæ tractentur, Frã
ciſcus Curtius in l. 2. §. hoc etiam. num. vlt. C. de iureiu-
rando propter calumniam dando, & ibi etiam Bald. nu.
2. & in l. 15. num. 5. C. de teſtamen. manumiſſ. & in l. 8. in
2. lectura. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. ratio eſt, quia
4 † reſpublica & vniuerſitas æquiparatur pupillo. l. 3. C.
de iure reipublicæ lib. 11. & ſicut quando igitur contra
5 pupillum † actor debet petere, vt conſtituatur eidem
pupillo tutor, curator, ſeu defenſor. l. 3. §. fin. ff. qui pe-
tut.

tur. ita quando agitur contra vniuerſitatem poteſt & debet petere actor vt conſtituatur Sindicus, & imputabitur actori ſi non petierit. l. 1. & ibi etiam Bart. nu. vlt.
6 C. de iure reipub. lib. 11. eodem modo videmus quod † minori, etiam inuito conſtituitur curator, ſeu defenſor
7 ad lites. §. 1. Inſtit. de curato. Quod † ſi nullus ſindicus ab vniuerſitate ſit conſtitutus per quem poſſit defendi ipſa reſpublica, vel ſi ſit conſtitutus, abſit, aut valetudine impediatur, aut inhabilis ſit ad agendum, admittitur quilibet etiam extraneus ad defenſionem eiuſdem
8 vniuerſitatis. Quemadmodum enim † ad defenſioné priuatæ perſonæ abſentis admittitur quilibet, dummodo caueat de iudicato ſoluendo, ita & ad defenſionem
9 vniuerſitatis, licet non ſit proprie abſens. Nam † reipublicæ intereſt quamplurimos ad defendendam ſuam cauſam admittere. l. 4. ff. de oper. nou. nunciat. quia hoc modo melior conditio vniuerſitatis fit. l. 1. §. vlt. & ibi etiam Bart. nu. vlt. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Caſt. in d. l. 1. §. 1. num. 7. & ſicut pro priuata perſona admitti-
10 tur quis cum cautione de rato; nam † per cautionem rati, firmatur perſona eius de cuius mãdato dubitatur,
11 ita & † pro vniuerſitate quis admittitur cum cautione de rato, quoties de mandato, ſeu decreto dubitatur. l. 6. §. actor vniuerſitatis. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. tex. eſt in l. 2. §. hoc etiam. C. de iureiuran. prop. calu. dan. & ibi etiam Bald. num. 1. & Franciſcus Curt. num. 6. glo. 1. in l. vlt. C. de vend. reb. ciuil. lib. 1. glo. vlt. in l. 1. §. vlt. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. l. nona, cum glo. magna. ff. rem ratam haberi. Non tamen actor ſeu ſindicus ab vniuerſitate conſtitutus tenetur cauere de iudicato ſoluendo, glo. in l. 6. §. actor vniuerſitatis, in verbo de rato ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nom. Iaſ. in l. 4. nu. 19.
12 ff. de re iudicata, † vniuerſitas igitur, ſeu ipſius concilium de iure communi habet auctoritatem eligẽdi ſindicos, ſeu actores per quos agere vel conueniri poſſit. Bart. in l. 2. num. 8. C. de decurio. lib. 10 l. 30. C. eod. titu. l. 27. & ibi glo. & etiam Bar. ff. ad S. C. Trebell. & ibid. Alexand. num. 5. 6. & 7. nec eſt neceſſe, quòd conſtituatur à concilio, ſeu ab adunantia generali, ſed ſufficit quòd conſti

tuatur à concilio ordinario. Caſtrenſ. in l. 3. numero 6. ff.
13 quòd cuiuſque vniuerſ. nom. Nam † quælibet vniuerſitas approbata poteſt facere ſindicū, Marcus deciſ. 800.
14 num. 5. & 6. vol. 1. † Is enim pro vniuerſitate poteſt experiri cui hoc conceſſum eſt à lege, vel conſuetudine, vel ab ordine decurionum, ſeu conſilio ipſius vniuerſitatis, vel à maiore parte, ideſt à duabus partibus totius ordinis decurionum. l. 27 cum glo. ff. ad Trebell. glo. 1. in l. vltima. C. de vend. reb. ciuit. li. 11. l. 2. & 3. ff. quod cuiuſ-
15 que vniuerſ. nom. † Nam iure communi magiſtratus, ſeu poteſtas, qui præeſt ipſi vniuerſitati agit pro ipſa communitate, quando reſpublica non habet caput, rectores, adminiſtratores, actores, ſeu ſindicos. gloſa 2. in l. 3. ff. qđ cuiuſque vniuerſ. æquiparatur enim vniuerſitas pupil-
16 lo. l. rempublicam. C. de iure reipublicæ libro 11. † Sed ſi pupillus non habet tutorem iudex ſupplet. l. bonorum. C. qui admitti ad bonorum poſſeſ. l. ſi infanti, in fine. C. de iure delib. ita in vniuerſitate iudex ſeu poteſtas ſupplet defectum adminiſtratoris, ſeu ſindici Barto. in l. 3. numero 2. 3. 4. & 5. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. ſicuti enim ad agendum pro ſingulari perſona, ſunt aliqui qui habent poteſtatem à lege, etiam ſine mandato expreſſo, ita ad agendum pro vniuerſitate. Caſtrenſ. in l. 3.
17 numero 1. ff. eodem tit. quod cuiuſque. Nec ſolùm † magiſtratus poteſt agere pro ipſa vniuerſitate, cui præeſt, ſi non habeat ſindicum, ſeu adminiſtratorem, ſed etiam pro ſingulis collegijs exiſtentibus in illa vniuerſitate, ſi non habeant rectorem. gloſa ſecunda in d. l. 3. ff. quod cuiuſque vniuerſ. Caſtr. in dicta l. 3. numero 1. 2. 3. 4. & 5.
18 † Sindicus igitur vniuerſitatis vel ipſo iure communi, & legis diſpoſitione, vel ab ipſamet vniuerſitate, ſeu or-
19 dine decurionum conſtituitur, & † non ſolùm tota vniuerſitas, ſed etiam certa pars vniuerſitatis poteſt facere ſindicum. Iaſon in repet. l. 9. num. 41. ff. de iuſtitia & iure, & in l. ſi quis. 32. §. ſi parti. nu. 2. & 7. ff de leg. 1. Caſtr.
20 in d. l. 32. §. vlt. nu. 3. ff. de leg. 1. Sed an † antiani vel conſules poſſint facere ſindicum? vide Alexan. in l. 11. §. plerunque, numero vlt. ff. de pact. Caſtrenſ. in l. 3. num. 6. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. Alex. in l. omnibus. num. 5.
6. &

21 6.& 7.ff.ad Senatuſc.Trebell. † In conſtitutione autem
huiuſmodi ſindicorum multa requiruntur, ad hoc vt ta-
lis conſtitutio teneat, & valeat, quorum aliqua ſunt ge-
neralia ad omnes alios actus qui fiunt ab vniuerſitati-
bus, aliqua autem ſunt particularia, ſpecialiter reſpi-
cientia modum, & formam conſtitutionis ipſius ſindi-
ci. Primò igitur requiritur, vt vniuerſitas, ſeu ipſius
concilium conuocetur mandato ſuperioris. l.obſeruare,
C.de decurionibus.lib.10. & vbi non ſit ſuperior, decu-
rioni antiquiori in officio competit hoc ius conuocandi
concilium. gloſ.in l.3. & ibi Doctores. ff. quod cuiuſque
vniuerſ.nom. Boer.in tract.de ſeditioſis. cap.vlt.nume-
ro 8. Secundò requiritur vt ipſum concilium congrege-
tur in loco publico, ſolito, & conſueto, vel per campa-
nam, vel tubam, vel præconis voce, iuxta conſuetudi-
nem cuiuſque loci.d.l.obſeruare, & ibi etiam glo. Glo.in
l.aliud. §.refertur. ff. de reg. iur. Boerius loco allegato.
numero 8. Tertiò quòd ſint præſentes, & interſint ipſi
concilio, ſaltem duæ partes ex tribus ipſorum decurio-
num.l.3.& 4.ff. quod cuiuſque vniuerſ.nom. gloſ. in l.27.
ff.ad Senatuſconſ. Trebell. Roland. conſilio 53. numero
31. volum.4. Quartò, quòd maior pars omnium congre-
gatorum ſimul conſentiat, ſiue omnes de concilio in-
terfuerint, ſiue duntaxat duæ partes. dicta l.3.& 4.& ibi
glo.ff.quod cuiuſque vniuerſ.nom.glo in d.§.refertur.l.
quòd maior. ff. ad municip.gloſa in l.30 in ver. reipubli
cæ. C.de decurionib. libro 10. & hæc requiſita ſunt ge-
neralia, ad omnes alios actus, qui fiunt ab vniuerſitati-
bus, & de quibus in prima parte huiuſce tractatus ſatis,
22 abundeque diximus. Quintò ſpecialiter † ad hoc vt ſin-
dici conſtitutio teneat, requiritur vt interueniat de-
cretum, & auctoritas iudicis, poteſtatis, ſeu alterius ma-
giſtratus, qui præeſt ipſi vniuerſitati, gloſa in l.3.ff.quod
cuiuſque vniuerſ.nom. Iaſ.in l.25. §.iuſſum.numero 39.
& 40. ff. de acquir. hæred. vbi dicit, quòd ad vniuerſi-
tatem ſpectat creare ſindicum, qui tamen venit confir-
mandus per ſuperiorem. Idem tenet Bartol. in l. pri-
ma. C.de ſeruis reip. manumitt. & ibi etiam Bal. num.
6. Contrarium tamen, ſcilicet in conſtitutione ſindi-

ci

ei ſufficere decretum decurionum, nec eſſe neceſſariam ſuperioris auctoritatem, ſeu iudicis, & magiſtratus decretũ, tenet glo. in l. actor. ff. rem ratam haberi, & in l. itẽ eorum. §. actor ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Nõ obſtat l. 1. & 2. C. de ſeruis reip. manum. ſuper quibus fundatur prima opinio, quia vbi tractabatur de alienatione rerũ, quę ſeruando ſeruari poterant, meritò requiritur decretũ ſuperioris, ſicut in alienatione rerũ pupilli, & minoris. Tutius tamen eſt, vt vltra decretũ decurionum, interueniat etiam in ſindici cõſtitutione, ſuperioris auctoritas. Bart. in l. 3. num. 7. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. & hanc opinionem, ſufficere decretum decurionum, nec eſſe neceſſarium decretum, ſeu auctoritatem ſuperioris, & iudicis, tenet Marcus deciſ. 782. per tot. vol. 1. Ripa in l. j. §. ſi autem collegium. num. 6. ff. ad S.C. Trebell. Bald. in l. 3. num. 3. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. pro qua opinione adducitur text. in d. l. 3. ff. quod cuiuſq; vniuerſ. nom. vbi is poteſt nomine vniuerſitatis experiri, cui lex permittit, aut, lege ceſſante, ordo decurionum dedit, ergo ſufficit decurionum decretũ. Idem dicit tex. in l. item eorum. §. 1. ff. eod. cũ §. quid ſi actor. quibus in locis. I.C. loquens de ſindici, & actoris conſtitutione, facit mentionẽ duntaxat de decreto decurionũ, & non de magiſtratus auctoritate, & decreto, maximè cum conſtitutio ſindici nõ reſpiciat iuriſdictionem, ſed adminiſtrationem rerum ipſius vniuerſitatis, ſuper quibus liberè poteſt ipſa vniuerſitas, ſeu ipſi⁹ concilium ſtatuere, & diſponere tanquam ſuper rebus proprijs ipſius vniuerſitatis: & quemadmodum quãdo procurator conſtituitur à domino, non eſt neceſſe quòd interueniat decretum iudicis, ſeu auctoritatis ſuperioris, quia rei ſuæ quilibet eſt dominus, & moderator, ita ẽt, eodem modo, videtur dicendum quãdo ſindicus, ſeu actor conſtituatur ab vniuerſitate, ſeu ordine decurionum, vt ſcilicet ſolum decretum decurionum, qui totũ populum repræſentant, ſufficiat, nec ſit neceſſaria alia ſuperioris auctoritas. Bal. in d. l. 3. in 2. lect. n. 2. ff. quod cuiuſque vniuerſ. Rol. à Valle. conſil. 90. num. 5. vol. j. & hæc eſt veritas. Pro conciliatione tamen harum opinionum

num contrariarum, Caſtr. in d. l. 3. num. 6. & in l. 6. §. ſed & ita. nu. vlt. cum §. quid ſi actor. ff. eodem, ſic diſtinguit, aut ſindicus conſtituitur ab aliqua vniuerſitate, ſeu cõcilio ciuitatis, quæ ciuitas ſuperiorem nõ recognoſcit, & hoc caſu non requiritur decretum, ſeu auctoritas iudicis, & magiſtratus, qui præeſt ipſi ciuitati; quia magiſtratus non eſt ſuperior, ſed inferior, cũ conſtituatur ab ipſa ciuitate non recognoſcente ſuperiorẽ, quæ tenet locum principis, & ita ſecundum eũ poteſt intelligi glo. in d. l. actor. rem ff. ratam haberi. ſufficit enim hoc caſu decretum ipſius ciuitatis, ſeu cõcilij; aut illa vniuerſitas à qua fuit ſindicus conſtitutus recognoſcit ſuperiorem, à quo ſolet cõſtitui iudex ſeu poteſtas, qui preeſt ipſi vniuerſitati, & hoc caſu poteſt procedere alia opinio de qua in l. 3. ff. quod cuiuſq. vniuerſ. nom. vt ſcilicet ſit neceſſaria auctoritas ipſius iudicis, & magiſtratus, & ita videtur ſecundum Caſtrenſem de facto ſeruari; nã in ſingulis deliberationibus, & concilijs, quæ ſunt in ciuitatibus ſubditis, & ſuperiorem recognoſcentibus, ſemper adſunt magiſtratus ipſorum locorum, qui repræſentant perſonam Principis, ſeu ſuperioris, & qui præbent auctoritatem ipſis concilijs, & congregationibus. Sextò

23 † ad hoc vt conſtitutio ſindici teneat requirit, vt in inſtrumento ſindicatus deſcribantur, & exprimatur, ſigillatim nomina omnium conſiliariorum, qui ipſi conſtitutioni interſunt. l. vlt. C. de vendend. rebus ciuit. lib. 11. & maximè in cauſis arduis, in quibus nõ ſufficeret dicere, quòd decuriones cõſtituunt, & faciunt talem ſindicum, vel nominare duos, vel tres ex ipſis decurionibus, & poſteà ſubijcere, & omnes alij, qui faciunt maiorem partem. Iaſ. in l. placet. num. 15. C. de ſacroſanct. eccleſ. Breuiter circa hanc materiam Doctores noſtri communiter dicunt, & diſtinguunt hoc pacto, aut tractatur de actibus vniuerſitatis multum ponderoſis, & præiudicialibus, & hoc caſu debent exprimi nomina omnium decurionum, qui illi actui interueniunt, vt quando conſtituitur ſindicus ad alienandam rem ipſius ciuitatis, d. l. vlt. C. de vẽd. reb. ciuitatis lib. 11. aut tractetur de alijs rebus, & negotijs, quæ non ſunt magni ponderis, & præiudi-

iudicij, & tunc ſi vniuerſitas, ſeu concilium eſt magnũ, frequens,& plenum,non eſt neceſſe quòd ſcribantur nomina omnium decurionum, propter difficilem, & longam dinumerationé, ſed ſufficit notarium dicere in inſtrumento omnes de concilio, ſeu duas ex tribus partes interfuiſſe: ſi verò vniuerſitas eſt parua, tunc ſcribi debent nomina omnium decurionum in inſtrumento ſindicatus, & alijs deliberationibus. ita dicit Bartol. in l.j. num.vlt.ff.de albo ſcrib. Bald. in l.3. num.3.ff. quod cuiuſque vniuerſ.nom. Rolandus conſil.90. num.16. 21.& 55. vol.1.& conſi.53.num.31.vol.4. Bart.in d.l.vlt.num. vlt.C.de vend.reb.ciu. & in l.6.§. actor num.vlt.ff.quod cuiuſque vniuerſ. nom. Padienſis. fol.375.nu.2. Marcus deciſ.780.num.9. vol.1. de qua materia latè Myſing. obſeruatione 8.per totam.cent.3.& obſeruatione 76.per tot.centur. vbi ſi ſindicus cõſtituatur ab vniuerſitate aliqua per nomen collectiuum,vt puta ſi dicatur, talis vniuerſitas, ſeu communitas conſtituit talem ſindicum, nõ debent exprimi in inſtrumẽto ſindicatus nomina ſingulorum, ſed ſufficit dicere omnes, vel maiorem partem interfuiſſe; ſecus ſi conſtituatur per nomina ſingularia puta; ciues, canonici, cõſtituunt ſindicum, quia talis ſermo poſſet verificari de duobus tantum, & ob id nomina omnium decurionum, qui ſunt præſentes ſigillatim, & nominatim ſunt exprimẽda. Maſchar.concl.1313.nu.7. vſque in finem. Et hęc ſufficiant circa requiſita ad hoc vt ſindicatus vniuerſitatis ſit legitimus, & validus. De qua materia ſi quis plura deſideret videre conſulat Cagnolum in l.aliud.§. refertur.nu.5.6. & 10.ff. de reg.iur. Bart. in l. actuarios 7.num.1.C. de numerarijs & actuar. lib.12 Rol conſ 90. num.5.cum ſeq. volum.1. Papiẽſem fol.375. num.3. Marcum deciſ.780. perrot. vol.1. Alex. in l.26.num.5.6.& 7.ff.ad S.C.Trebell. Caſtren. ibidem num.2. & in l.j.§.1. num.9.ff. quod cuiuſque vniu. nom Bald.in l.neque tutores,num.pen.& vlt.C.de procurat, & in l.30.C.de decurionib.lib.10.& in l.3.num.2.ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. in j. lect.& in 2.lect. num.2. Alexan. conſ.17. num.1.vol.6.& conſ.198. num vlt. vol.2.& conſ.49. num.1. volum.7. quibus in locis multa traduntur

tur de modo, forma, & requiſitis in cõſtitutione ſindici
24 Quod † ſi vniuerſitas conſtituerit ſindicum non ſerua-
tis ſupradictis ſolemnitatibus à iure ciuili requiſitis; &
ſic conſtitutio eſt illegitima, pôt per ipſam vniuerſitaté
ratificari hæc conſtitutio ſindici, valida non ſolum ver-
bo, ſed etiam facto, puta ſi vniuerſitas ſoluat expenſas
factas in lite per ſindicum non legitimè conſtitutũ: hoc
enim caſu geſta per eum ratificare videtur. Decius cõſ.
486. num. pen. & conſ. 262. num. 6. & conſ. 297. num. 3.
& conſ. 449. num. 35. Alexan. conſ. 127. num. 2. volum. 5.
25 Sed quid † ſi vniuerſitas conſtituit vnum ſindicum, &
appellat eum procuratorem, an per hoc vitietur inſtru-
mentum conſtitutionis ſindici? & è contra ſi ſindicum
appello eum, qui eſt procurator, an iſta nominatio, ſeu
appellatio habeat vitiare actũ? Pro declaratione iſtius
rei, ſciendum eſt, in iure noſtro circa hoc propoſitũ re-
periri quatuor nomina, de quibus eſt videndũ; eſt enim
26 ſindicus actor, procurator, & œconomus, † ſindicus cõ-
27 ſtituitur tàm ad negotia, quàm ad iudicia; ſed † actor
28 ad lites tantum l. 2. ff. quod cuiuſq; vniuer. nom. † Sin-
dicus regulariter habet mandatum generale cum libera
29 adminiſtratione. †. Actor verò conſtituitur ad vnam
30 cauſam, & ſic habet ſpeciale mandatum. Præterea † ſin
31 dicus conſtituitur ab ipſa vniuerſitate, † Actor pôt con-
ſtitui ab adminiſtratoribus vniuerſitatis, puta ab antia-
nis, prioribus, ſeu conſulibus ipſius vniuerſitatis; ſicut
32 † à tutore, vel curatore etiam conſtituitur, l. neque. C.
33 de procur. item † ſindicus conſtituitur ſine decreto iu-
dicis ab ordine decurionum. l. j. §. item collegium. ff. ad
34 S.C. Trebel. ſed † actor, qñ conſtituitur non ab ipſa vni-
uerſitate, ſed ab eius adminiſtratoribus, debet conſtitui
cum decreto iudicis, ſeu magiſtratus. d. l. neque. & l. ſi
35 actor. C. de appellat. item † ſindicus conſtituitur ad lites
36 præſentes & futuras, ſed † actor vniuerſitatis ad præ-
ſentes tñ. l. item eorum. §. ſed ſi ita. ff. quod cuiuſq; vni-
uerſ. nom. & ibi etiam Bart. num. 2. & 3. Caſtrenſ. in ru-
brica. ff. eo. DD. in d. l. neque, & ibi etiam glo. C. de pro-
37 cur. Sed quæ eſt ratio † cur actor non poſſit dari niſi
ad lites præſentes: & ſindicus ad præſentes, & futu-
ras?

ras? Reſpondetur, quia aliam naturam habet officium actoris,& aliam officium ſindici. Nam actor dicitur ab actu, vnde ſi lis non eſt in actu, ſed ſolum in potentia, nomen actoris non poteſt verificari, Bald. in l. item eorum,§.ſi decuriones, in prima lectura, num. vlt.ff. quod cuiuſque vniuerſ.nom. alia eſt ratio,quia cum huiuſm odi decretum,ſeu conſtitutio actoris ſit ſententia, † ſententia autem non teneat, niſi ſuper re certa. §. curare. Inſtit. de actionib. l. non quemadmodum.ff.de iudicijs. l.j.§.1. ff. de vſuris; ſequitur tale mandatum de futura lite,vtpotè incertum, non valere. glo.in l.6.§. ſed ſi ita. in verbo decretum. ff. quod cuiuſque vniuerſ.nom. † Procurator propriè eſt ille, qui à perſona ſingulari conſtituitur, l.j. in princ.ff. de procur. † Sindicus autem eſt ille,qui eſt conſtitutus ab vniuerſitate, & collegio,l.j.§. quibus.ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. & dicitur ſindicus,quaſi ſingulorum cauſas dicens. cap. 1. extra de ſindico. glo. in l.j.§.quibus autem in verbo,ſindicum.ff.qđ cuiuſque vniuerſ. & ad ſtipulandum non promittendū quandoque conſtituitur, l. fin. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Ripa in l.ſi is qui bona. ff.de pignoribus. Actor autem dicitur in vna cauſa tantum, licet ſindicus ad omnes. † Oeconomus verò duntaxat ab Epiſcopo conſtituitur, & in rebus eccleſiaſticis. glo. in d.§. quibus, in verbo,ſindicum,quæ ponit differentias inter ſindicum, actorem, & œconomum. glo. in l item eorum.§.actor,in verbo,defendere, & in verbo,de rato.ff. quod cuiuſque vniuerſ. Papien.fol.37 5.num.1.glo.in l.neque.C.de procurat. in verbo debent, Caſtrenſ. in l.6.§. vlt. ff. quod cuiuſque vniuerſ.nom.& in §. ſed ſi ita, & in l.9. num.2, 3.& 4.ff.rem rat. haberi. Bart.in l.j.§.1.n. 1.ff.quod cuiuſque vniuerſ nom.vbi plenè tractatur de ſupradictis differentijs inter ſindicum,actorem, procuratorem, & œconomum. In effectu tamen † ſindicus & procurator vnum, & idem ſunt, & potius debet fieri diſtinctio in qualitate conſtituentis, ſeu in modo & forma, conſtituendi, quàm in nomine adminiſtratorum, ſeu eorum, qui conſtituuntur; vnde ſi vniuerſitas dicit ita conſtituimus talem procuratorem, iſte propriè eſt ſindicus, & ſi

Margin numbers: 38 (beside "di decretum"), 39 (beside "in verbo decretum"), 40 (beside "tuitur"), 41 (beside "nes"), 42 (beside "conomum").

& ſi vnus priuatus diceret, conſtituo talem ſindicum meum, iſte eſſet procurator, & ſi omnia iſta nomina ſimul ponantur, verbi gratia, ſi quis dicat, conſtituo talem meum ſindicum, actorem, & procuratorem, in ea ſignificatione quodlibet iſtorum nominum ſumetur, quod congruit qualitati conſtituentis. Bald. in l.j.§. quibus autem, num. 2. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. & in l. 21. num. 1. in 2. lectu. ff. de his qui not. infam. & in l. neq; tutores, num. 11. C. de procurat. vbi dicit, quòd non eſt vis in nomine, ſed in modo cōſtituendi, & qualitate rei mandatæ. Bart in l. 6. num. vlt. & ibidem Caſtren. num. 5. ff. de præſcript. verbis. idem Bart. in l. j. §. 1. num. 2. & 3. ff. quod cuiuſque vniuerſ. vbi expreſsè dicit, ſi appello ſindicum eum, qui eſt procurator, vel è contra iſta appellatio ſeu nominatio non habet vitiare actum, vnum enim interdum ponitur, & intelligitur pro altero, ſecundum ſubiectam materiam, & qualitatem perſonarum. Caſtr. in l. j. §. 1. num. vlt. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Innoc. in cap. 6. num. 2. & in cap. 3. in princ. extra de iu-
43 ramento calumniæ. Et per hoc † vniuerſitas in cauſa vniuerſitatis non ſolum ſindicum, ſed etiam procuratorem conſtituere poteſt. glo. in l. neque tutores. in verbo debent, in fine. C. de procurat. Bart. in §. ſi quis Epiſcopus. auth. de ſanctiſſ. epiſ. Caſtr. in l. 8. §. veterani procuratores. num. vlt. ff. de procur. & in l. j. num. pen. & vlt. ff. eod. & in l. 6. §. ſed ſi ita num. 2. ff. quod cuiuſque vni-
44 uerſ. nom. † Procurator enim, & ſindicus in multis pari paſſu ambulant, vt dicit I. C. in l. 6. §. actor vniuerſitatis. verſ. actor itaque iſte. ff. quod cuiuſq; vniuerſ. nom. Nam eo modo quo defendit procurator cauſam ſui domini, agit & defendit ſindicus cauſam vniuerſitatis iux
45 ta notata in rubrica extra de ſindico. † Sindicus enim, nomen Græcum eſt, & defenſorem ſignificat, ſecundum glo. in cap. 1. & ibi Ant. de Butr. num. 13. extra de ſindi-
46 co. † Cauſæ enim vniuerſitatum eo ordine tractantur. quo cauſæ ſingularium, & particularium perſonarum Bald. in l. j. in 2. lect. num. 2. ff. quod cuiuſque vniuer. nom.
47 † In cauſis tamen vniuerſitatum non ſeruantur feriæ meſſium, & vindemiarum. Bald. in l. 5. num. 2. C. de ferijs; Et

48 rijs ; Et quemadmodum † procurator conſtitutus à ſingulari perſona vtitur in procedendo iure communi, tàm
49 in agendo, quàm in excipiendo ita etiam † ſindicus, vel actor conſtitutus ab vniuerſitate vtitur iure communi in agendo, niſi aliud expreſſum ſit; licet in excipiendo vtatur iure ſingulari Bart. in l. 3. num. 6. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Bald. in l. 27. num. 4. ff. ſi cert pet.
50 & ſicut quis † procurator non præſumitur, niſi probe-
51 tur mandatum; ita nec † ſindicus quis præſumitur, niſi probet ſe fuiſſe non ſolum conſtitutum, ſed etiam legi-
52 timè conſtitutum. & quemadmodum etiam † procurator non poteſt eſſe teſtis in cauſa, in qua extitit procu-
53 rator; ita † nec ſindicus in cauſis, in quibus pro vniuerſitate interuenit. Maſcar. concluſ. 1313. per tot. &
54 quemadmodum † procurator poſt litem conteſtatam reuocari non poteſt, niſi cum cauſæ cognitione. l. poſt
55 litem. ff. de procurat. eodem modo † ſindicus ſiue actor ab vniuerſitate conſtitutus non poteſt, lite conteſtata, ſine ſuperioris auctoritate reuocari. Bart. in l. 6. §. quid actor. num. 1. & ibid. etiam Caſtren. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. d. l. 6. §. ex iiſdem cauſis, vbi de hoc eſt
56 tex. in terminis. Præterea ſicut † actio iudicati non datur procuratori, nec contra eum, niſi in rem ſuam da-
57 tus ſit, ita etiam nec † actori ab vniuerſitate cōſtituto, nec contra eum datur actio iudicati, l. 6. §. actor vniuerſitatis. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. Inſuper quemad-
58 modum † filiusfam. poteſt cōſtitui procurator. l. filiuſ-
59 fam. §. ipſe quoque. ff. de procurat. ita etiam † filiusfamilias poteſt actor & ſindicus ab vniuerſitate dari. d. l. 6.
60 §. vlt. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. Sed quid ſi † ſindicus fuit conſtitutus ab aliqua vniuerſitate vſque ad certum tempus, & lis fuit conteſtata, & tempus eſt finitum, an finito tempore teneatur litem proſequi? Diſtinguitur, aut quæritur vtrum poſſit compelli ad cauſam peragendam ab aduerſario, & dico quòd ſic; niſi ſindicus alleget aliquam iuſtam cauſam ex his, quæ ponuntur in d. l. poſt litem, cum legibus ſequen. ff. de procurat. non enim poteſt reuocari in præiudicium aduerſarij, vt ibi: aut quæritur an poſſit cogi ab ipſamet vniuerſitate à

qua

qua fuit conſtitutus, ita vt ei teneatur ſi non exerceat officium, & hoc caſu dicendum eſt non poſſe eum cogi, nec teneri; niſi fortè ceſſauerit in reddendis inſtrumentis, & in reddenda ratione, quemadmodum dicitur de tutore, & curatore, qui poſt completam tutelam, & curam cogitur litem cœptam perficere, niſi inſtrumenta litis, & rationes reddiderit, l.5.§. poſt completum. vbi Bart. ff. de adminiſtr. tut. Bart. in l. vlt. §. vlt. ff. de appellat. Marcus deciſ.55. num.2. volum.1. Alexand. conſilio
61 135. num.2. volum.2. Cæterũ † ſi vniuerſitas conſtitui ſindicum, ſeu procuratorem, vel actorem cum auctoritate magiſtratus, ſeu alterius ſuperioris, non poteſt ille ſindicus agere contra ipſum magiſtratum & ſuperiorẽ. Qualiter autem conſtituatur tunc ſindicus quando ſubditi volunt agere contra ſuperiorem, ponit Bart. in l. poteſt 18 num. vlt. ff. de auctorit. tut. Innocen. in cap. edoceri, extra de reſcript. Bart. in l.6. actor. num.1. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. vbi docet qualiter conſtituatur ſindicus, quando eſt contentio inter vniuerſitatem, & rectorem, ſeu ſuperiorem.

Hactenus vidimus de his perſonis, quæ tàm ex iuris communis diſpoſitione pro vniuerſitatibus experiuntur, quàm de his, quæ ab ipſiſmet vniuerſitatibus eligũtur. Nunc tractandũ eſt de actibus iudicialibus, qui fiũt ab ipsis vniuerſitatibus, ſeu earum nomine ab adminiſtratoribus & officialibus ſupradictis, tàm in agendo, q̃
62 in excipiendo. † Sed quia citatio eſt principium, & fundamentum omnium iudiciorum. §. fin. Inſtit. de pœna
63 temerè litigantium, idcirco prius videamus, † qualiter vniuerſitas citari, & in ius vocari debeat. Poteſt igitur vniuerſitas citari per edictum in loco affixum, vbi conſueuit congregari; & ſi ciues clauderẽt portas ciuitatis, poteſt affigi edictum in porta ciuitatis, quando nuntius prohiberetur ingredi. quod ſi non eſſet tutus acceſſus ad portam ciuitatis, poteſt edictum affigi in ciuitate vicina, in eccleſia ſcilicet ipſius ciuitatis vicinæ, nec ſufficit citari rectores, ſeu adminiſtratores ipſius vniuerſitatis in eorum domibus, ſed debent citari in loco vbi conſueuerunt congregari publicè. Poteſt ẽt citari vniuerſitas

per proclama factum in locis publicis ipſius ciuitatis, ſeu alterius vniuerſitatis, legendo citationem publicè. Maranta in ſua practica in verbo rectè concipiatur citatio, num.94. fol.284. Caſtren. in l.j. §.1.num. 5. ff. quod cuiuſq; vniuerſ. nom. vbi dicit vniuerſitatem citari debere in arengo, ideſt quando ſunt ſimul congregati in loco publico; citatio enim facta in perſona ſindici nõ ſufficeret, vt vniuerſitas dicatur eſſe in dolo, & cõtumacia. Idem tenet Bald. in l.5.num.4.& 15.C.de execu.rei iud. & in l.j. in 2. lectura, num.1.ff.quod cuiuſque vniuerſ. nom. vbi ſcribit vniuerſitatem debere citari in concilio congregato, nec ſufficere ſi citetur poteſtas, vel alius officialis, quia eius contumacia non nocet vniuerſitatis. Dupliciter igitur poteſt ipſa vniuerſitas citari, ſ. perſonaliter & ad domum; tunc dicitur perſonaliter citari, quando citatur congregata in concilio; tunc dicitur ad domum citari, quando ſchedula citatoria ianuis, vel locis publicis affigitur, ita vt in publicam perueniat notitiam: idem enim eſt modus citandi vniuerſitatem, qui ſeruatur in citatione fienda contra ſingularem perſonam, nempè perſonaliter, & ad domum per literas, & antequàm vniuerſitas poſſit ſe congregare, non poteſt dici contumax, neĉ in contumacia conſtitui. Bald. in d.l. j.§.quod ſi nemo.num 1. 2. & 3.ff.quod cuiuſq; vniuerſ. nom. Non ſufficit igitur citare ſindicum, ſed eſt citanda ipſa vniuerſitas ſupradicto modo, niſi nolet ſe congregare; quia tunc ſufficere citare ſindicos, adminiſtratores, & rectores ipſius vniuerſitatis, glo. in l. non pót, & ibi etiam Bart.ff.de reg.iur. vbi ponit, & docet modum citandi vniuerſitatem, & eam conſtituendi in contumacia. Idem Bart. in l.fin.ff.quod cuiuſq; vniuerſ. & latius in extrauaganti, ad reprimendum, in verbo, citatũ corpus. Idem tenet Socinus in tract. de citatione art. 17. vbi expreſsè dicit, vniuerſitatem citandam eſſe in arengo, ideſt qñ ſimul eſt congregata in loco publico ſolito & deputato, & citationem factam in perſonam ſindici, vel actoris vniuerſitatis, vel aliorum adminiſtratorum, & officialium non ſufficere, & per talem citationem vniuerſitatem ipſam non poſſe conſtitui in dolo, & contumacia,

macia, quia ea, quæ expediunt vniuerſitati, poſſunt fieri per eoſdemmet ſindicos & adminiſtratores, non autem ea, quæ nocent. Idem tenet Bart. in §. ſportularũ. Auth. de ſanctiſſ. epiſcopis, & in l. j. num. 2. & 3. C. de iure Reipublicæ lib. 11. vbi dicit non ſufficere citari ſindicum, ſi enim non comparuerit, eius contumacia non nocet vniuerſitati, ſed ſi comparuerit & litigauerit tenet iudiciũ. Contrariam autem opinionem, citationem ſcilicet factam in perſonam ſindici vniuerſitatis ſufficere, eiuſque contumaciam officere ipſi vniuerſitati, tenet Bald. in l. j. §. omnibus. ff. quod cuiuſque vniuer. Guido Papę q. 321. idem Bald. in l. 6. num. 3. C. de remiſſ. pign. vbi expreſsè dicit, quando negotium tangit vniuerſitatem ſufficere citari ſindicos ipſius vniuerſitatis. Verum meo iudicio ſecurius & tutius eſt tenere cum glo. in d. l. nõ poteſt. ff. de reg. iur. & ibi Bart. Rectè igitur ad euitandas prædictas contrarias opiniones obſeruatur in hac noſtra patria Pedemontana, vt in literis citatorijs, quæ conceduntur contra vniuerſitates ponatur clauſula ſalutaris, decernentes citationem fiendam in perſona vnius ex conſulibus, ſindicis, vel duorum ex credendarijs, ſeu conſiliarijs ipſius vniuerſitatis perinde valere hac ſi vniuerſitas ipſa citata, & apprehenſa foret. Cagnol. in d. l non põt. ff. de reg. iur. Hodie aũt extat in hac patria decretũ nouum ſub tit. de citationibus, quo cauetur vniuerſitatem poſſet citari in perſonam ſindicorum & adminiſtratorum ipſius vniuerſitatis. Si quis aũt plura circa hanc materiam deſideret videre, qualiter ſ. vniuerſitas ſecũdum iuris cõis diſpoſitionem citari debeat, conſulat Hier. de Monte in tract. de finib. reg. c. 72. num. 23. & 24. Bald. in l. etiam. C. de execu. rei iud. & in Auth. ſed cum teſtator num. 5. & 6. C. ad leg. Falc. & in l. ciuitas. nu. 10. in fine. ff. ſi cert. petatur, & in l. 2. num. 2. C. de decur. lib. 10. & in l. 2. num. 2. & vlt. C. de indict. lib. 10. vbi plenè de hac materia.

Qualiter citari debeat vniuerſitas vidimus. Nũc di-
64 ſpiciamus † coram quo iudice vniuerſitas, in qua ſunt laici, & clerici debeat conueniri, vtrum coram iudice ſeculari, an verò eccleſiaſtico. Diſtinguitur, aut in ipſa

vniuerſitate, quæ conuenitur maior numerus eſt clericorum, & hoc caſu tota vniuerſitas cõuenietur coram iudice Eccleſiaſtico, aut maior numerus eſt laicorum, & tunc conuenietur coram iudice ſeculari, & hoc quando plures vt vniuerſi conueniuntur, ſecus ſi plures vt ſinguli conueniuntur; vt ſi ſint plures ſingulares perſonæ repertæ in eodem crimine, inter quas eſt vnus duntaxat clericus & alij omnes laici, & omnes inquirerentur per iudicem ſecularem, & clericus declinaret forum, poſſent omnes alij laici ſimiliter petere ſe remitti ad iudicem eccleſiaſticum contẽplatione illius clerici, ne cauſæ continentia diuidatur. Maranta in ſua pract. in 4. par. princip. diſtinct. 11. fol. 175. num. 22. & 23. Bart. tamen in l. cum ſenatus. num. 4. ff. de rebus dubijs, & in l. j. ff. de collegijs illicitis indiſtinctè videtur tenere quòd vniuerſitas in qua ſunt clerici, & laici debeat coram iudice eccleſiaſtico conueniri. Videtur tamen dicendum contrarium, quòd imò ipſa vniuerſitas conueniri poſſit coram iudice vniuerſali ipſius lòci, & ſic coram iudice laico, ex quo eſt corpus imaginatum, ſeu repræſentatum, de quo non eſt aliqua lege diſpoſitum, ſub quo iudice debeat conueniri, vnde conueniatur corã iudice loci vbi eſt; hoc enim caſu non conſiderantur ſinguli de vniuerſitate vt ſinguli, ſed vt vniuerſitas, & vt vnum corpus fictum. l. j. §. 1. l. in tãtum. §. vniuerſitatis. ff. de rerum diuiſ. De qua re vide Marian. Soc. in cap. 1. verſ. 14. declara, extra de foro compet.

Viſo qualiter vniuerſitas citari debeat, & coram quo iudice debeat conueniri, videndum nunc reſtat de multis alijs actibus, qui in iudicijs ſiunt ab vniuerſitatibus, ſeu earum nomine ab adminiſtratoribus. Et primò

65 † ſi ſindicus vniuerſitatis agat, quod nomen debeat in libello ponere. In quo dicendum eſt, quod in ciuilibus debet libellum nomine vniuerſitatis cõcipere, & ſi ageret, & conciperet libellum, & non diceret nomine vniuerſitatis, vel ſindicario nomine, videretur potius agere proprio nomine. textus eſt de hoc in terminis in l. 8. verſ. ꝗ ſi detrectat, actoris conſtituti, qui legitimè pro ciuitate agere poſſit nomine publico, adire aduerſus eũ

iudices

iudices poterunt.ff.de policitationibus. l.j.in fine. C.de periculo nominatorum lib.11.in criminalibus verò, ſindicus non poteſt concipere libellum nomine vniuerſitatis, vel ſindicario nomine, ſed proprio nomine debet libellum formare, & agere. Maranta folio 296. num.7. Bald.in l.j.in 2. lectura num.2.ff.quod cuiuſque vniuerſ. nom. vbi remiſſiuè tractat,qualiter libellus concipiatur à ſindico, & cōtra ſindicū vniuerſitatis. Præterea, quia
67 † hodie tàm actores,quàm rei tenētur iurare de calumnia. §.ecce enim. §.item actoris. Inſtit. de pœna temerè litigantium. Vniuerſitas,an & qualiter iuramentum ca-
67 lumniæ ſubire teneatur videamus.† Et certum eſt, vniuerſitatem iurare de calumnia per eius adminiſtratores,ſeu rectores: nam,non ſolum in priuatorum cauſis, ſed etiam in cauſis vniuerſitatum, iurandum eſt de calumnia, per eius adminiſtratores,ſindicos,ſeu actores, glo.in l.6.§.actor vniuerſitatis,in verbo defendere,in fi. ff.quod cuiuſq; vniuerſ. nom.l. 2.§. hoc etiam.C.de iureiur. propter cal. dan. cum glo.in verbo plurima.glo.j. in l.vlt.C.de vend. reb. ciu.lib.11. textus eſt elegantiſſimus in l.municipibus.ff.de cōd.& demonſtr.& ibi etiam Bart. idem Bartolus in d. §.hoc etiam. num.2. & 3. Cagnol.in l.2.num.146.ff.de orig. iuris ciu. Innocen. in capite 2.nu.9.extra de teſtibus,& atteſtationibus fol.112. & num.4.Caſtren.in l.6.§.vlt.num.vlt.& per tot.ff.quod cuiuſq; vniuerſ. nom.& in l.97.num.1.& 2.ff.de reb. dubijs. Innocen. in cap 1.extra de ſindico. Bald.in d. §.hoc etiam,num.1.vbi expreſsè dicit,quòd in caſus vniuerſitatum eſt iurandum de calumnia, ſicut in cauſis ſingularium perſonarum.Iurabitur autem per adminiſtratores,vel maiorē partem ipſorum, nomine vniuerſitatis, vel per ſindicū legitimè conſtitutum:& erit forma iuramenti, quia iurabit in animam conſtituentium, non in
68 animam vniuerſitatis, quia.† vniuerſitas caret anima: vniuerſitates enim, in quantum vniuerſitates ſunt,nomina ſunt iuris,non nomina perſonarum. Eodem modo
69 videmus† ſindicum vniuerſitatis reſpondere poſitionibus cum iuramento calumniæ.cap.pręſentium.extra de teſtib. in 6. gl.in l.2.§.hac etiam,vbi Franc.Curt.nu.vlt.

C de iureiuran.propter cal.dan.Bald.in ead. l.1.§.quod obſeruari,verſ.nunc veniamus ad quæſtione, Marc.deciſ.477.per tot.vol.2.vbi pulchrè circa hanc materiam.
Ad hæc quia plerunque hi,qui conueniuntur ſunt con-
70 tumaces,† mos enim reorum eſt fugere,qualiter cõtra vniuerſitatem procedendum ſit,ſi nullus exiſtat pro ea, qui ipſam defendat diſpiciamus. Qua in re dicendũ eſt
71 †eodem modo procedi contra vniuerſitatem contumacem,quo contra ſingulares,& particulares perſonas cõtumaces. Poterit igitur contra ipſam vniuerſitatẽ perueniri ad primum,& ſecundum decretũ,licet enim pupillus & reſpublica æquiparentur,l.rempublicam,C.de
72 iure reip.lib.11.&† contra pupillum non interponatur ſecundum decretum,l.apud Iulianũ. ff.ex quib. cauſ.in
73 poſſeſ.eatur. Diuerſum tamen eſt in vniuerſitate,†cõtra quam peruenitur ad ſecundum decretum. Ratio diuerſitatis eſt, quia pupillus ſperatur fieri maior,ſed vniuerſitas nunquam,arg.l.4.§.fin. ff.de tutelis & ratio diſtrahen.Bart.in l.1.num.1.C.de iure reip.lib.11. & in d. l.rempublicam per tot.C.eod.tit.l.1.§ quòd ſi nemo.& ibi etiam glo.in verbo,proconſul,& Bart.num.1.ff.quod cuiuſque vniuerſ. nom.& ibi Bald.num.3. & hoc eſt verum ſi vniuerſitas ſit citata in arengo, id eſt quando eſt ſimul congregata in loco publico, & conſueto: citatio enim ſindici vel actoris ipſius vniuerſitatis non faceret cenſeri ipſam vniuerſitatem eſſe in dolo, latitatione,& contumacia; nec huiuſmodi citatio prodeſſet, nec ſufficeret ad interpoſitionem ſecũdi decreti. ita in terminis dicit Caſtren.in l.1.§. 1.nu.5. ff.quod cuiuſque vniuerſ.
74 nom. † ſindici enim contumacia non nocet ipſi vniuerſitati, Bart.in l j.num.2.C.de iure reip. lib. 11. glo. in l. non poteſt,ff.de reg.iuris, licet Bart.ſibi contrarius, dicat nocere ſindici contumaciam vniuerſitati in l 5.§.& ſi fortè nu.vlt. ff.quod vi,aut clam. ſindicus enim, vt ſupra dictum eſt,ea quæ expediunt vniuerſitati poteſt facere,non autem ea, quæ nocent.glo. in d. l. non poteſt 60. vnde quemadmodum eius contumacia non nocet
75 reipublicæ,ita nec eius†confeſſio in iure, & iudicio facta,l.certũ.§.ſed an & ipſos,& ibi glo.ff.de confeſſ.glo.in d. l.

d.l non poteſt, de qua materia vide Cagnolum remiſſiuè in l. vnica.§.ſi procurator. num.26. ff.ſi quis iuſdicenti non obtemp. Contrarium tamen, nempe quòd ſindici legitimè conſtituti confeſſio præiudicet vniuerſitati, tenet Ozaſ.deciſ.39.num.5.6.35. & 36. Decius conſ.297.
76 num.vlt. Quærunt præterea Doctores noſtri † an ſindicus, ſeu defenſor vniuerſitatis poſſit deferre aduerſario iuramentum litis deciſiuum, vel ſuper aliquo emergenti, & dicunt quòd ſic ſi habeat ad hoc ſpeciale mandatum, l.34.§.1.& ibi etiam Bart.nu. 1. ff. de iureiuran.
77 De expenſis verò litis illud dici poteſt, quòd † vniuerſitas iniuſtè litigans condemnatur in expenſis litis. Adminiſtratores enim vniuerſitatis non debent differre ſolutionem debiti liquidi, aliàs tenetur vniuerſitas ad vſuras, & expẽſas litis iniuſtè & temerè ſuſceptę, quas vniuerſitas recuperat ab adminiſtratoribus, qui bonam fidem non agnouerunt. tex. eſt elegantiſſimus in l.80. §.2.
78 & ibi etiam Bald.num.1.ff.de legat.2. Sed † an is contra quẽ vniuerſitas litigat teneatur, ſi ſit de illamet vniuerſitate, vel ibi habeat bona, contibuere in expenſis litis, quas vniuerſitas fecit litigando cum eo? Dic quòd ſic. Marcus deciſ.489.num.13.vol.1. Verùm, quia plerunque vniuerſitates tam in agendo, quàm in excipiendo producunt teſtes in iudicio, vt examinentur, eorumque depoſitiones recipiantur; qui teſtes, vt plurimum, ſolẽt eſſe de ipſamet vniuerſitate, à qua producũtur, & ad cuius inſtantiam debent in iudicio deponere, idcirco vi-
79 deamus † an, & quando teſtes de vniuerſitate probent in cauſa ipſiuſmet vniuerſitatis. Circa quam quæſtionẽ ſic diſtinguunt Doctores. Quædam ſunt, quæ non poſſũt probari, niſi per illos de vniuerſitate, vt electiones, & alia negotia, quæ fiunt ſecretò, & inter ipſos tantum de vniuerſitate; & iſto caſu ille qui eſt de vniuerſitate eſt idoneus teſtis pro vniuerſitate, arg.l.conſenſu. C.de repudijs. Quædã sũt quæ poſſunt de ſui natura probari per alios, quam per illos de vniuerſitate, quo caſu diſtinguitur, Aut illud negotium, ſuper quo deponunt teſtes de vniuerſitate, eſt negotium quod principaliter ſpectat ad vniuerſitatem quantum ad honorem, & cómo-

dum, & tunc quilibet de vniuerſitate eſt idoneus teſtis, quia debitum vniuerſitatis, nõ eſt debitum ſingulorum. l. ſicut. §. 1. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. gl. in l. in tantum. §. vniuerſitatis, in verbo, reſcripſerũt, ff. de rerum diuiſ. glo. in l. 1. ff. de colleg. illic. circa finem. glo. magnæ. Non enim dicitur vniuerſitas teſtificari, ſed ſinguli, glo. in terminis in l. 2. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. licet enim nemo in re propria teſtis eſſe poſſit, l. nullus. ff. de teſtibus, l. omnibus C. eodem, ille tamen, qui eſt de vniuerſitate admittitur ad teſtimonium dicendum in cauſa vniuerſitatis, cùm illa non ſit ſingulorum, ſed vniuerſitatis cauſa, & idem eſt ſi illud negotium principaliter non ſpectat ad vniuerſitatem, ſed in conſequentiam, vt eſt videre exemplum in legatario, qui poteſt eſſe teſtis in teſtamento, in quo aliquid eſt ſibi legatũ, l. qui teſtamento ff. de teſtamentis. Dicunt tamen Doctores quòd minor fides ſemper adhibetur in his caſib. in quibus teſtis de vniuerſitate admittitur ad teſtificandum pro vniuerſitate, & de hoc eſt glo. in §. cogitandum Auth. de monachis. Non enim hoc caſu poteſt dici teſtis integer. Et quanta fides huiuſmodi teſtibus ſit adhibenda, iudicis arbitrio committitur, l. 3. ff. de teſtibus. Aut illud negotium, de quo agitur, non tangit nomen, honorem, nec commodum vniuerſitatis, ſed principaliter reſpicit commodum & vtilitatem ſingulorum de vniuerſitate, & tunc teſtes de vniuerſitate non ſunt idonei teſtes, quia iſta videtur cauſa propria, ex qua principaliter quilibet de vniuerſitate conſequitur, & percipit commodum, vt eſt quando vniuerſitas habet paſcua, & non habet animalia, quæ ibi paſcantur, ſed ſinguli de vniuerſitate mittunt ſua animalia ad paſculandum: In hoc negotio, quod tangit ſingulos, vt ſingulos, teſtes de vniuerſitate non ſunt idonei teſtes; Idem eſt ſi vniuerſitas haberet nemora, in quibus ipſa non ſolet ligna incidere, ſed dumtaxat ſingulares, & particulares perſonæ de ipſa vniuerſitate: Hoc enim caſu ipſi de vniuerſitate non poſſent eſſe teſtes, quia teſtificarentur in cauſa propria, quæ eos vt ſingulos principaliter tangit, eorumque commodum, &

vtilitatem reſpicit. Hinc ſi teſtes vniuerſitatis deponant in cauſa eiuſdem vniuerſitatis, ex qua, ſi vniuerſitas ſuccumberet, damnū pertineret ad ſingulos de vniuerſitate, tanquàm ſingulos, vt quia imponenda eſſet collecta, certè illi de vniuerſitate non eſſent idonei teſtes in hac cauſa vniuerſitatis, quia tractant de cauſa propria; ſecus ſi principaliter ſingulos, vt ſingulos non tangeret, ſed reſpiceret vniuerſitatem, vt puta quia vniuerſitas eſt ſoluendo, & ſic ipſa poſſet ſoluere, & non grauare particulares de vniuerſitate. In his tamen caſibus, in quibus teſtes de ipſa vniuerſitate admittuntur ad teſtificandum in fauorem vniuerſitatis, ſi altera pars probat per teſtes magis idoneos contrarium eius, quod deponunt teſtes de vniuerſitate, magis eſt ſtandum teſtibus deponentibus contra teſtes vniuerſitatis, quàm ipſis teſtibus vniuerſitatis. latè Afflict. deciſ.400. per tot. Iaſon in l. 10. numero vltimo. ff. de in ius vocando, & in l.4. num.13. ff. ſi cert. pet. & in l.22. num. 41. C. de teſtam. Hyppolitus de Marſilijs in l. 1. §. ſeruum muni cipum. ff. de quæſtionib. Maſchar. de probat. conclu.318. per tot. conclu.295. num.14. vſque in finem illius concluſionis, conclu.316. num.1. & 2. conclu. 1421. per tot. conclu.395. num.8.9. cum pluribus ſequen. Didacus practicarum quæſt. cap.18. nu.4. Rolan. conſ.72 per tot. vol.2. Benintend. deciſ.70. num. 7. 8. & 17. Barto. in tractat. de reprobat. teſtium, num.12. & in tract. de teſtibus nu.13. & in §. cogitandum num. 3. & 9. Auth. de monachis, & in l.9. num.3. C. de teſtib. glo. in l.6. §. vniuerſitatis & ibi etiam Barto. num.1. ff. de rerum diuiſ. vbi facit ſupradictam diſtinctionem, de qua Afflict. in d. deciſ.400. per totam. facit etiam ad hāc materiam doctrina Bart. in l ex quacunque nu.12. ff. ſi quis in ius vocatus non ierit. vbi dicit, ſi teſtis deponens in cauſa ſuæ vniuerſitatis interrogetur an ad eundem pertineat commodum, vel non, & reſpondeat quod non, non ideò intelligitur falſum deponere, ſi in eum redūdet commodum, vel incommodum ſecundariò, & per indirectum, non autem directò, & principaliter. & de hac materia, an & qn̄ illi de vniuerſitate poſſint eſſe teſtes in cauſa vniuerſitatis. vide

Papienſem fol.311.nu.6.& ibi in addit. Crau. de antiq.
temp.fol.82.num.17.cum ſeq. Marcum deciſ.93.per tot.
vol.2.& deciſ.489.num.3.vol.1. Ozaſ.deciſ.99. num.39.
Alexan.in l.10.§.qui manumittitur num.2 ff. de in ius
vocando. Ripam in l.1.§. ſi autem collegium nu. 2. ff.ad
S.C.Trebell. Oynotomum in §.vniuerſitatis. num. vlt.
Inſtit.de rerum diuiſ. Caſtren.in d.§. qui manumittitur
num.3.& in l.2.num.3.ff.quod cuiuſque vniuerſ.nomin.
Bald. in l.5.num.vlt.C.de teſtib. & ibi etiam in addit.&
in l.2.num.2.ff.quemadm. teſtam. aper.& in rubr. ff. de
rerum diuiſ.num.19.& in l.6.§. vniuerſitatis in 1. & 2.
lect.ff.eodem tit. de rerum diuiſ.& in l.2.num.2.ff.quod
cuiuſque vniuerſ. nom. Alexand.conſ.99. num. 78. & 9.
volum.5.& conſ. 68. num. 18. volum. 2. Socinum in ti-
tulo ff.de in ius vocando. fol. 31.num. vltimo. Hierony.
de Monte in tract.de finibus regund.cap.58. per totum.
80 Verùm, quia † compromiſſum ad ſimilitudinem iudi-
ciorum,& ad finiendas lites pertinet, vt dicit I.C.in l.j.
ff.de receptis arbitris, idcirco operæ pretium eſſe duxi
aliqua breuiter, & ſtrictim hoc loco de hac materia di-
81 cere. † Vniuerſitatem igitur poſſe facere compromiſ-
82 ſum indubitati iuris eſt. Sed quærunt Doctores † nun-
quid compromiſſum factum ab vniuerſitate finiatur, ſi
ipſa vniuerſitas diminuatur, vt puta ſi multi ex ipſa vni
uerſitate, qui compromiſſum fecerunt ſint defuncti. vi-
detur dicendum quòd ſic, per text. in l. diem proferre.
§.1.l.ſed interpellatur. §. ſi ab altera. ff.de recept. arbi-
83 tris. Contrarium tamen eſt verius, quia † licet aliqui
ex ipſa vniuerſitate deficiant, non tamen mutatur vni-
uerſitas, ſed vna, & eadem remanet, l. proponebatur.
ff. de iudicijs, Bart. in l.quòd in rerũ.§.& ſi nauem.nu.
3. ff.de legat.1. Iaſon ibidem num.6.vbi dicit expreſsè,
ſi vniuerſitas in qua ſunt decem perſonæ faciat compro
miſſum, mortuis quinque vel ſeptem, & alijs ſubroga-
tis non extinguitur compromiſſum, & hoc verum eſt,
quando compromiſſum fuit factum pro vtilitate ipſius
vniuerſitatis, ſecus ſi pro vtilitate ſingularium perſona
rum, vt ibi ſcribit Iaſon. Idem ſcribit Alexand. in l.
22. num 3. ff. de legat. 1. vbi dicit, compromiſſum fa-

ctum

ctum per vniuerſitatem non expirare, etiam mortuis aliquibus de vniuerſitate; ius enim vniuerſitatis in vno poteſt, mortuis omnibus, reſidere, l. ſicut. §. finali. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. Caſtren. in l. proponebatur num 6. ff. de iudicijs, in 1. lect. & in 2. lect. num. 2. vbi dicit, compromiſſum factum ab vniuerſitate non extingui, licet omnes de vniuerſitate mutentur, & alij loco ipſorum ſubrogentur, ſed tranſire ipſum compromiſsũ ad ſucceſſores, quia eadem durat vniuerſitas, ſecus in hærede, d. l. diem proferre, §. 1. ff. de recept. arbit. nam durante identitate, res durat eadem, licet in ſubſtantia contingat mutatio, vt etiam ſcribit Bald. in dict. l. cum proponebatur in 1. & 2. lectura. Alia quæſtio circa hãc
84 materiam ſeſe offert, † quæ eſt talis. Vniuerſitas, ſeu eius adminiſtratores compromittunt adminiſtratorio nomine in arbitrum ſeu arbitratorem, de re immobili, quæritur vtrum requiratur decretum iudicis, ſeu ſuperioris in compromiſſo, an verò in laudo? Et vide-
85 tur quòd in laudo, quia ipſum † laudum eſt tranſactio. Contrarium eſt verius, nempe quod requiratur tempore compromiſſi, quia decretum reſpicit actum adminiſtratoris, non actum tertij; item quia laudum fundatur
86 ſuper compromiſſo, & ideo fundamentum debet eſſe rectè poſitum. Non obſtat quod laudum ſit quaſi quædã tranſactio, quia illud eſt verum, non tamen per ſe, ſed iunctum cum compromiſſo, Bald. in l. 12. num. 13. C. de tranſact. Nunc reſtat, vt aliqua de vltimo actu iudicij, nempe de ſententia, & eius executione dicamus. Videa-
87 mus igitur † an, & quando ſententia lata contra vniuerſitatem valeat, & teneat. Circa quam quæſtionem glo. in l. 1. C. de iure reipub. lib. 11. diſtinguit tres caſus, Quandoque ad ſententiam diffinitiuam contra vniuerſitatem in defenſam peruenitur, & tunc eſt ipſo iure nulla, d l. 1. C. de iure reipub. ſicut idem eſt in minore, & pupillo, l cùm & minores, C. ſi aduerſus rem iudicatam. Quandoque peruenitur ad interlocutoriam, & tunc valet, l. 1. §. quibus, l ciuitates. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. Quandoque vniuerſitas plenè defenditur, & tunc valet ſententia, ſed reſtituitur, ſi eſt læſa, l. rempubli-

publicam, C. de iure reipublicæ. lib. 11. Bartol. in d. l. 1.
88 num. 1 C. de iure reip. lib. 11. Sed quid † ſi contra rempu
blicam lata ſit ſententia, à qua vniuerſitas non appella-
uit, & ſic tranſiuit in rem iudicatam, & poſt latam ſen-
tentiam reperta ſint de nouo inſtrumenta facientia pro
ipſa vniuerſitate, an ſententia poſſit retractari, citra re
medium appellationis? Dic quòd ſic, dummodo, & in-
ſtrumenta de nouo reperta ſint, & ſubſit cauſa. De qua
re vide l. 35. & ibi glo. & Iaſ. num. 8. 11. & 12. ff. de re iud.
Marantam fol. 430. n. 98. Ioannem Mauritium in tract.
de reſtit. in integrum cap. 293. nu 3. & cap. 420. per tot.
89 Quid è contra † ſi reſpublica habuerit ſententiam con-
tra debitorem ſuum, vel eius hæredem? Certè pote-
rit mitti in poſſeſſionem rerum tam hæredis, quam hę-
reditariarum, quo caſu reſpublica habens pignus iudi-
ciale ob ſententiam, præfertur cæteris creditoribus
hæreditarijs, etiam prioribus, habentibus duntaxat
perſonalem actionem, l. 3. C. qui potiores in pignore.
Nunc diſpiciamus de executione ſententiæ, fienda cõ-
90 tra vniuerſitatem. Et primo dico † executionem
ſententiæ latæ contra vniuerſitatem, non poſſe fieri
contra ſindicum, actorem, ſeu defenſorem ipſius vniuer
ſitatis, nec contra ſingulos de vniuerſitate, ſed debere
fieri contra ipſam vniuerſitatem, Iaſ. in l. 4. num. 18. ff.
de re iudic. & ibi Ripa num. 4. & 23. tex. eſt de hoc in d. l.
91 4. §. actor municipum. † Qualiter autem fiat execu-
tio contra vniuerſitatem videamus. Et certè quemad-
92 modum † condemnata aliqua ſingulari perſona, ſi non
reperiuntur bona mobilia, & immobilia, capiuntur in
cauſam iudicati debitoris, nomina, ita etiam quando
condemnatur vniuerſitas, & fit contra ipſam executio.
text. eſt in l. 8. & ibi etiam Caſtren. ff. quod cuiuſq; vni-
uerſ. nom. Sed quid ſi vniuerſitas nomina debitorum
non habeat, nec aliqua bona mobilia vel immobilia,
93 † an executio ſententiæ latæ contra vniuerſitatem
poſſit fieri in vijs publicis, & alijs rebus ſimilibus? vide
94 Alex. in l. 40. num. vlt. ff. de re iudic. & hoc caſu † quan-
do vniuerſitas nulla bona habet, debet, imò cogitur col-
lectam imponere, & de eius exactione ſoluere, glo. in l.
1. §.

1.§. quod ſi nemo, in verbo, proconſul. ff. quod cuiuſq; vniuer.nom. Alex.in d.l. 4.num.12.ff.de re iudic. & ibid. Ripa num.26. Bald.in l 8.in 1.lectu. ff.quod cuiuſq; vni-
95 uer.nom. quod † ſi vniuerſitas nolit imponere collectam, iudex citatis ipſis de vniuerſitate, eam imponet, Oynotomus in §.vniuerſitatis num.4. Inſtitu.de rerum diuiſ. De qua materia collectarum, quæ ab vniuerſitatibus imponuntur ſuo loco, & tempore latius dicemus. Et hęc ſufficiant circa hanc ſecundam partem huius noſtri tractatus.

✠

Secundæ Partis finis.

TRA-

TRACTATVS DE IVRE Vniuerſitatum.

PARS TERTIA.

De Bonis vniuerſitatum. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas qualibet licita, & approbata, poteſt habere bona, & res in communi.*

2 *Aedificans in ſolo publico debet ſoluere debitam penſionem pro ædificio; ſi hoc expediat reipublicæ, aliàs ipſum ſolum cum ædificio vendicatur per ipſam rempublicam.*

3 *Vniuerſitas poteſt habere rem emphyteuticam.*

4 *Vniuerſitatum bona, non ſunt bona ſingulorum ſeparatim, ſed omnium, & vniuerſorum de vniuerſitate.*

5 *Vniuerſitatum res & bona qualiter differant à communibus, & publicis rebus.*

6 *Vniuerſitatum paſcua, & nemora an, & quando ſint*

ſint propria ipſarum vniuerſitatum, vel etiam communia ſingularibus perſonis.

7 *Vniuerſitatum paſcua, & nemora quando ſunt communia ſingularibus perſonis de vniuerſitate, qualiter vnuſquiſque ipſis paſcuis, & nemoribus vti debeat.*

8 *Vniuerſitatum paſcua, nemora, & alia bona quando ſunt communia ſingularibus perſonis, tunc nec vſum, nec vſumfructum dicuntur propriè in huiuſmodi bonis publicis habere, ſed quandam duntaxat facultatem.*

9 *Vniuerſitas per proprium ſtatutum introducere poteſt, vt paſcua, & nemora communia in certa parte anni ſint prohibita, & in alia parte anni conceſſa.*

NVnc ſeſe offert tertiæ partis huius noſtri tractatus explicatio, pro cuius intelligentia præmitto, certiſſimam, & indubitatã eſſe iuris regulam, & concluſionem,
1 † vniuerſitates omnes licitas & approbatas poſſe habere bona, & res in communi, ſicut quælibet perſona ſingularis poteſt habere bona propria, puta nemora, paſcua, piſcinas, ſalinas, vectigalia, & deniq; alia bona, item pecuniam in ærario, ſeu archam communem. l. j. §. quibus autem, cum §. vlt. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. l. bona ciuitatis, l. inter publica. ff. de verb. ſignif. l. 2. C. de diuerſ. prædiis vrban. lib. 11. vbi, quęlibet ciuitas poteſt acquirere ſibi bona, & ea firmiter habere, & poſſidere, & l. j. C. eod. tit.
2 vbi † ædificans in ſolo reipublicæ debet ſoluere debitam penſionem pro ædificio, ſi hoc expediat reipublicæ, aliàs ipſum ſolum cum ædificio vendicatur per ipſam rempublicam, & l. 5. C. eod. tit. vbi † ciuitas poteſt habere
3 rem emphyteuticam, quam ſi quis emat ab ipſa ciuitate, pacto adiecto ne teneatur ad canonẽ, tenet emptio,
4 ſed huiuſmodi pactum eſt irritum, & † hęc bona, dicuntur res,

tur res,& bona vniuerſitatis, quæ non ſunt ſingulorum ſeparatim, ſed omnium, & vniuerſorum de vniuerſitate vſibus ſimul, & coniunctim deſtinata.l.6.§.vniuerſitatis. ff.de rerum diuiſ.§.vniuerſitatis. Inſtit. eod. titu.
5 Quæ † res vniuerſitatum differunt à communibus, & publicis rebus, quòd rerum communium, & publicarũ vſus omnibus gentibus, & populis peræquè competit, ſaltem,quò ad vſus certos. §.flumina,cum duob.§§.ſeq. Inſtit.de rerum diuiſ.& ibi DD. vniuerſitatis verò rerũ vſus, tantùm eorum eſt,qui ſub illa vniuerſitate, ſeu cõgregatione ſunt,& harum rerum dominium ſemper eſt vniuerſorum, non ſingulorum; licet ſinguli his vti poſſint, ſi modo ad vſum ſingulorum ſint deſtinatæ, ſecus ſi
6 duntaxat ad vſum vniuerſitatis, puta † ſi vniuerſitas, ſeu eius adminiſtratores ſimpliciter emant paſcua, & nemora,non adiecto,neque expreſſo, vt particulares perſonæ de illa vniuerſitate ius paſcendi,& nemora incidẽdi habeant,tunc enim illa paſcua, & nemora eſſent propria vniuerſitatis, nec ſingulares perſonæ eiuſdem vniuerſitatis ius paſcendi,& ligna incidẽdi in eis haberent. Bar. in l. 20.§. 1.ff.ſi ſeruitus vindicetur glo.in l. 7.§.1.in verbo,non debetur.ff.quod cuiuſque vniuer.nom. Cæte-
7 rùm † ſi paſcua, & nemora ſint communia ſingularibus perſonis,ad earumque vſum deſtinata, tunc vnuſquiſque ipſis paſcuis, & nemoribus debet vti moderatè, abſque æmulatione,ſecundum quantitatem,& vires patrimonii. Marcus deciſ.223.nu.5. vol.1. quo caſu, propriè loquen-
8 do,iſtæ † perſonæ ſingulares, & particulares, nec vſum, nec vſumfructum dicuntur in huiuſmodi bonis publicis habere,ſed quandam duntaxat facultatẽ. Caſtren. in l. 7.num.4.ff.quod cuiuſque vniuer nom. Hiero. de Mon-
9 te in tract.de finib. regun. c.72. num.21. † Poteſt autem vniuerſitas per proprium ſtatutum introducere, vt paſcua communia in certa parte anni ſint prohibita, & in alia parte anni conceſſa,quo caſu, ille qui ſe fundat ſuper tempore permiſſo,& prohibito debet probare. Marcus dicta deciſ. 223. num. 4. de quibus paſcuis publicis habemus titu. C. de paſcuis publicis lib.11. tit.60.

De

De contractibus Vniuerſitatum. Et primò: Vniuerſitas qualiter poſsit contrahere. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas poteſt & per ſe, & per ſindicum contrahere, & alia publica negotia expedire.*

2 *Vniuerſitas an, & quando poſſit cogi ad conſtituendum ſindicum.*

3 *Vniuerſitas poteſt contrahere non ſolum cum exteris, & qui non ſunt de ipſa vniuerſitate, ſed etiam cum iiſdemmet de ipſa vniuerſitate.*

1 CErtiſſimum eſt in iure † vniuerſitatem, quæ per ſeipſam vult aliquem actum extraiudicialem facere, puta contractus inire, & huiuſmodi alia negotia publica expedire, non habere neceſſe, neq; compelli poſſe, vt conſtituat ſindicum ad illum actum expediendum, ſed poſſe per ſeipſam, & per proprium decretum hæc omnia facere. Ita docuit nos Iaſ. in l. j. §. ſi autem collegium. num. 6. ff. ad S. C. Trebel. & ibid. Alex. num. 3. & vlt. Ripa. num. 9. Caſtren. in l. j. §. j. num. 2. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. glo. in l. nulli. ff. eod. Bart. in d. §. ſi autem collegium, vbi vniuerſitas poteſt celebrare contractus per decretū ipſiuſmet vniuerſitatis, nec eſt neceſſaria ſuperioris auctoritas, nec ſindici conſtitutio. Nam, quando contrahitur cum aliqua vniuerſitate præſente, & legitimè conuocata, non eſt neceſſe quod ipſa vniuerſitas faciat ſindicum ad ſic contrahendū, ſed ipſa vniuerſitas poteſt principaliter per ſe contrahere. text. eſt in d. § ſi autem collegium. Poteſt igitur, & per ſe principaliter, & per ſindicum legitimè conſtitutum
2 vniuerſitas contrahere, & quod dicitur, † iudicem poſſe cogere vniuerſitatem ad conſtituendum ſindicū, habet locum duntaxat in actibus iudicialibus, vt latè diximus ſupra in 2. parte huius tract. nec ſibi vendicat,

locum in contractibus, & alijs negotijs extraiudicialibus, vt dicunt Doctores in locis ſupra allegatis. Nec
3 ſolum† vniuerſitas per ſe poteſt cum alijs, qui non ſunt de ipſa vniuerſitate contrahere, ſed etiam poteſt contractus inire cum ijſdemmet de ipſa vniuerſitate Bart. in d. §. ſi autem collegium, vbi de hoc eſt text.

Vniuerſitas an, & quando ex proprijs contractibus, tàm in vniuerſo, quàm in particulari obligetur. Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas ex proprijs contractibus obligari poteſt.*
2 *Conſenſus requiritur in contractibus.*
3 *Vniuerſitas conſentire non poteſt.*
4 *Vniuerſitas legitimè congregata vicem perſonæ ſuſtinet & ob id contractus, aliaque negotia ad rempublicam pertinentia expedire poteſt.*
5 *Vniuerſitas poteſt conſentire, licet non cum eadem facilitate, qua ſingulares perſonæ.*
6 *Vniuerſitas an, & quando vel per ſe, vel per ſindicum legitimè conſtitutum, poſſit obligare ſingulares perſonas, & bona particularium ipſiuſmet vniuerſitatis, ipſis particularibus non conſentientibus.*
7 *Contractus omnis, qui fit ab eo, qui habet poteſtatem legis condendæ, habet vim legis.*
8 *Vniuerſitas eſt quid aliud ſeparatum, & diuerſum à ſingularibus, & particularibus perſonis ipſius vniuerſitatis.*
9 *Vniuerſitas an, & quando poſſit, & perſonas, & bona ſingulorum, & particularium de vniuerſitate obligare, alia traditur diſtinctio.*
10 *Statutum conditum ab vniuerſitate, ad hoc vt validum ſit debet eſſe generale, aliàs ſi factum ſit contra ſingulares perſonas non valet.*

Contra-

11 *Contractus vnius perſonæ non extenditur ad aliam perſonam, nec alteri poteſt præiudicare.*
12 *Obligari ſine ſua voluntate alter per alterum non poteſt.*
13 *Vniuerſitas quando obligat ſingulares perſonas, an intelligatur eas obligare inſolidum, an verò tantum pro virili parte.*
14 *Adminiſtrator legitimus pro vniuerſitate quis dicatur.*
15 *Obligatio, ſeu hypotheca bonorum eſt ſpecies alienationis.*
16 *Adminiſtrator vniuerſitatis an, & quando poſſit alienare bona publica.*
17 *Adminiſtratores & ſindici, ſi plures ſint ab vniuerſitate conſtituti, an vnus ſolus poſſit obligare bona vniuerſitatis.*
18 *Adminiſtratores & ſindici publici, in dubio, officiũ, & adminiſtrationem inſolidum habere dicuntur.*

1 VNiuerſitatem † ex proprijs contractibus obligari poſſe, nemini dubium eſſe debet, vt ſcribunt omnes Doctores in l. ciuitas.
2 ff. ſi cert. pet. licet enim † in contractibus
3 conſenſus requiratur, † vniuerſitas autem conſentire non poſſit, l. j. §. vlt. ff. de
4 acquir. poſſeſ. tamen † vniuerſitas legitimè congregata vicem perſonæ ſuſtinet, & ob id contractus aliaque negotia ad rempublicam pertinentia explicare poteſt,
5 † conſenſumq; proprium in ſupradictis omnibus accõmodare, licet non cum eadem facilitate, qua ſingulares perſonæ, vt dicit glo. in d. §. vlt. Sed maius dubium eſt
6 † an, & quando vniuerſitas vel per ſe, vel per ſindicum poſſit obligare ſingulares perſonas, & bona particularium ipſiuſmet vniuerſitatis, ipſis particularibus non conſentientibus. Circa hunc articulum Doctores noſtri ſolent diſtinguere inter vniuerſitatem non recognoſcentem ſuperiorem, & ſic habentem poteſtatem con-

dendi legem vel ſtatutum, & vniuerſitatem, quæ ſuperiorem recognoſcit, & quæ per conſequens non poteſt legem vel ſtatutum facere; vt primo caſu poſſit vniuerſitas vel per ſe principaliter, vel per ſindicum legitimè conſtitutum, & qui habeat in mandatis ad ſic promittendum, obligare perſonas, & bona particularium, & ſingulorum de ipſa vniuerſitate; ſecus autem in ſecundo
7 caſu: † omnis enim contractus, qui fit ab eo, qui habet poteſtatem legis condendæ, habet vim legis. l. Cæſar. ff. de publicanis, l. penult. C. de donat. inter virum, & vxor. Quemadmodum igitur lex vel ſtatutum conditum ab aliqua vniuerſitate habente hanc poteſtatem ligat, & afficit omnes de ipſa vniuerſitate. l. j. ff. de legib. l. omnes populi. ff. de iuſtit. & iure. ita etiam contractus initi à tali vniuerſitate habente legis condendæ poteſtatem, ſeu ſuperiorem non recognoſcente, & locum principis tenente, ligat, & afficit bona & perſonas particulares de ipſa vniuerſitate; & pacta, quæ apponuntur in huiuſmodi contractibus, qui celebrantur à tali vniuerſitate poſſunt allegari in iudicio, tanquam ſtatuta, contra ciues eiuſdem ciuitatis, & vniuerſitatis, & contra omnes, quos ſtatuta eiuſdem communitatis ligant, & afficiunt. Bart. in l. ciuitas, num. 2. 3. & 4. ff. ſi cert. pet quem ſequitur Caſtr. in l. 4. num. vlt. ff. de re iudic. idem Bart. in d. l. 4. §. j. num. 9. 10. & 11. ff. de re iud. & in rubr. ff. quod cuiuſq; vniuerſ. nom & ibi in addit. Vniuerſitas igitur, ſeu eius ſindicus pōt facere contractum non ſolum in vniuerſo, ſed vt ēt ſingulares perſonæ de populo, ſeu vniuerſitate, earumq; bona obligentur; & ita poſſunt talem contractum facere conſiliarij, qui repræſentant totam vniuerſitatem, ſeu populum; & hoc qñ populus, ſeu vniuerſitas habet poteſtatem legis & ſtatuti condendi, quo caſu ſingulares perſonæ, ita ex hoc contractu & obligatione conueniri poterunt, ſicut ſi de hoc eſſet factum ſtatutum; nec hoc ex ſolo contractu iure obligationis proce-
8 dit, quia cum † alia perſona ſit populus, ſeu vniuerſitas, & aliæ perſonæ ſingulares & particulares ipſius populi, non poteſt vnus alterum obligare, ſed hoc procedit ex vi legis, quia talis contractus factus ab vniuerſitate habente

bente poteſtatem legis condendæ, habet vim legis. d.l. Cæſar. ff. de publicanis. Bartol. in d. l. ciuitas. num. 5. ff. ſi cert. pet. Secus igitur eſt in vniuerſitate, quæ ſuperiorem recognoſcit, & quæ per conſequens legem vel ſtatutum condere non poteſt, quia talis vniuerſitas non poteſt ſingulares perſonas non conſentientes obligare, ita vt ex huiuſmodi obligatione poſſint conueniri, earumdemq; bona capi; niſi illorum, qui fuerunt præſentes huiuſmodi contractui, & obligationi: nam & illi conueniri poterunt ex proprio mandato, vtili inſtitoria, cum illorum conſenſus interueniat. Bart. in l. 7. nu. 2. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. & in l. 26. num. 2. 3. & 4. C. de donat. inter vir. & vx. Hanc eandem diſtinctionem ſequitur idem Bart. in l. ſicut, in princ. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. quæ eſt d. l. 7. iam allegata Iaſ. in l. 4. num. 23. in fine. ff. de re iudicata, vbi dicit hanc opinionem, ſeu diſtinctionem eſſe veram & communem, & in l. ciuitas, num. 5. 6. 7. & 8. ff. ſi cert. pet. Doctores in l. ſi is qui bona. ff. de pignorib. Bald. tamen in l. j. num. 3. cum ſeq. C. ne filius pro patre. reprehendit hanc opinionem, & eum ſequitur Caſtrenſ. in l. 4. ff. de re iud. mouetur Baldus, quia iſta concluſio ſupra dicta, quod contractus factus ab eo, qui habet poteſtatem legis condendæ, habeat vim legis, procedit ſecundum ipſum Baldum, quando talis contractus fieret animo condendi legem, & adhibita forma quæ requiritur in lege condenda, ſed quando vniuerſitas creat ſindicum, vel facit contractum nō facit animo condendi legem, nam alia eſt forma legis condendæ, in qua requiritur maior deliberatio, & alia ad conſtituendum ſindicum, vel ad faciendum contractum: & ideo, vt concluſio ſupradicta Bar. procedat, eſſet opus quòd anteà vniuerſitas condidiſſet ſtatutum, quod omnis contractus ab ea celebrandus haberet vim legis. Hanc opinionem Baldi contra Bart. tenent multi Doctores, quos refert Iaſ. in l. 4. num. 24. & 25. ff. de re iudicata. Alex. in d. l. 4. num. 21. conciliat has opiniones Bar. & Baldi contrarias, & dicit opinionem Bartoli procedere in ciuitatibus, quæ non recognoſcunt ſuperiorem, & ſic tenent locum Principis; opinionem Baldi & ſequacium habere

locum in vniuerſitatibus recognoſcentibus ſuperiorem. Verùm, quicquid dicat Bal. non eſt recedendum ab opinione, & diſtinctione Bar. tanquàm vera, & communi, vt dicit Iaſ. in d.l.4.num.23. in fine. ff. de re iudi. Iaſ. in l. ciuitas. num. 9.10.& 11. ff. ſi cert. petatur. Circa hunc arti-
9 culum † an & quando vniuerſitas in contractibus, & obligationibus poſſit vel per ſe, vel per ſindicum legitimè conſtitutum obligare, & perſonas, & bona ſingulorum, & particularium de vniuerſitate pro obſeruatione contractus, vel ꝓ debito ipſiꝰ vniuerſitatis, & an teneat, & ſubſiſtat huiuſmodi obligatio, diſtinguit hoc pacto, & dicit quòd ita conſuleret ſi caſus veniret; Aut ciuitas creauit ſindicum, & dedit ei poteſtatem, vt poſſit obligare vnam, vel duas perſonas particulares, & ſingulares de ipſa vniuerſitate, non interueniente ipſorum particulariũ conſenſu; & hoc caſu, ſi ſindicus obligauit illas duas vel tres perſonas ſingulares non conſentientes obligationi, non tenet obligatio, & hoc probat per ſupradictam Bar. conclu. & diſtinctionem, quando conſtituitur ſindicus ab vniuerſitate, cum poteſtate obligandi vniuerſitatem, & ſingulares perſonas, earumq́ue bona, certè hæc conſtitutio ſindici habet vim legis, & ſtatuti, vt ſupra dictum
10 eſt: modo ſic, † quando vniuerſitas facit ſtatutum, debet illud facere generaliter, & ſi facit contra ſingulares, & particulares perſonas non habet vim legis, & factum nõ valet. l. 1. & 2. ff. de legib. Iaſon ibid. num. 10. ergo idem erit dicendum quando vniuerſitas conſtituit ſindicum ab obligandum vnam vel duas perſonas, vt in effectu huiuſmodi obligatio non ſubſiſtat: Aut verò vniuerſitas conſtituit ſindicum cum poteſtate & mandato vt poſſit obligare nõ ſolum ipſam vniuerſitatem, & eius bona, ſed etiam omnes perſonas particulares ipſius vniuerſitatis; & hoc caſu, ex cauſa publicę vtilitatis duntaxat, ſindicus poterit obligare omnes perſonas ſingulares ipſius vniuerſitatis, etiam non cõſentiẽtes obligationi, & tenebit obligatio, quia hoc caſu obligatio eſt generalis, & extenditur ad omnes perſonas particulares ipſius vniuerſitatis, non autem ad certas, & nominatas perſonas, vt in primo caſu. Hanc eandem diſtinctionem videtur tenere. Alex. in

in

in d. l.4. num. 24. ff. de re iud. Gail. in tract. de arreſtis imperij.cap.9. num. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10. cum ſequen. Poſſunt igitur huiuſmodi vniuerſitates ſuperiorem non recognoſcentes, vel per ſe ipſas principaliter, vel per ſindicũ legitimè ab ipſis conſtitutum cum mandato ſpeciali vniuerſitatis, obligare particulares omnes ipſius vniuerſitatis, eorumque bona pro debito, & contractu vniuerſitatis, idque ex cauſa publicæ vtilitatis, qua ceſſante ceſſabit etiam hæc poteſtas vniuerſitatis; multa enim publicæ vtilitatis gratia permiſſa ſunt, quæ alias prohibentur. Si igitur vniuerſitas velit obligare ſingulos de vniuerſitate pro cõtractu principaliter reſpiciente priuatã vtilitatem, puta ſi vniuerſitas fideiuberet pro aliqua perſona, & vellet obligare particulares ipſiuſmet vniuerſitatis, hoc facere non poteſt, ſecus pro contractu concernẽte principaliter vtilitatem reipublicæ. Non enim Princeps neque reſpublica in bonis ſingularium perſonarum quicquam iuris habent, quia bona ſingulorum non dicũtur bona vniuerſitatis; excepto duntaxat caſu concernente publicam vtilitatem, quo excepto, vniuerſitas non poteſt obligare ſingulares perſonas, non conſentientes, ſecundum glo. in l.2. C. quæ ſit longa conſuet. quia aliud eſt vniuerſitas, & aliud ſinguli de vniuerſitate. ergo
11 † contractus vnius non debet alteri præiudicare: regula
12 enim eſt, quòd † alter per alterum non poteſt obligari ſine ſua voluntate; & aliud eſt populus, ſeu vniuerſitas, & aliud ſunt ſingulares perſonę ipſius vniuerſitatis. Oynotomus in §. vniuerſitatis. num.4 Inſtit. de rerum diuiſ. Hanc eandem diſtinctionem ſequitur Ripa in l. 4. num. 39. 40. 41. 42. ff. de re iud. & in l. ſi is qui bona. nu. 5. cum ſeq. ff. de pignorib. Gaill. in loco ſupra allegato, fol. 383.
13 cap. 9. num. 7. cum plurib. ſequen. Cæterùm † quando ſindicus creatus ab vniuerſitate habente poteſtatem legis condendæ obligat vniuerſitatem, & ſingulares perſonas pro cauſa publicæ vtilitatis, vt ſupra dictum eſt, nõ intelligitur ſingulares perſonas obligare inſolidum, ſed tãtum pro virili parte, & ſic quilibet de vniuerſitate poterit tantùm conueniri pro ſua rata parte, & non in plus. l. reos. in fine. ff. de duobus reis; niſi aliud habeat ſindicus

in mandatis, ſcilicet obligandi inſolidum ſingulares per ſonas,& id in contractu expreſſerit Barto. in l.4. ff. de re iud. Diuerſum tamen eſt quando ſindicus obligat bona vniuerſitatis, & bona ſingularium perſonarum; intelliguntur enim hoc caſu bona ſingularium perſonarum inſolidum obligata. Bartol. in d. l. 4. ff. de re iud. Aliud eſt igitur ſecundum Bartol. ibi,in perſonarum, & aliud in rerum, ſeu bonorum obligatione. Alex. quem refert Iaſon in d.l.4.num.25. 26.& 27.reprælhendit hanc differentiam Bartoli, inter obligationem perſonarum, & bonorum; & mouetur,quia obligatio perſonalis,quę eſt principalis,non intelligitur in ſolidum, ſed pro virili parte, ſecundum eundemmet Bartolum, vt ſuprà diximus; ergo nec obligatio bonorum, quæ eſt acceſſoria; quia imitatur acceſſorium naturam ſui principalis. l.ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio. Contra eundem Barto. tenet Iaſ.in d.l.4. num.25.in fine,& num. 26. & 27. vbi dicit apertè, hanc differentiam à Barto. conſtitutam inter obligationem ſingularium per ſonarum, & obligationem bonorum, nullo modo poſſe ſubſiſtere, quia bonum eſt argumentum de perſonis ad res, & è contra, & tantò magis in propoſito noſtro; cùm obligatio perſonarum ſit principalis, & obligatio bonorum acceſſoria,vt ſupra dictum fuit. Alex. tamen in d.l. 4. num. vlt.in fine. ff. de re iudicata. dicit fore temeritatem velle recedere ab opinione Bartol. propter maximam eius auctoritatem, & concludit perpetuò tenendam eſſe menti deciſionem prædictam Bartoli, quẽ ſequitur Ripa in d.l.4. num. vlt. & in l. ſi is qui bona. ff. de pignorib. Bald. in l.1. §. quod ſi nemo. num.3. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. Quod autem ſupra dictum eſt, ſindicum & adminiſtratorem vniuerſitatis in contractibus, & obligationibus,quæ per ipſum celebrantur nomine vniuerſitatis, obligare poſſe bona particularium perſonarum, nec non bona ipſius vniuerſitatis,iuxta l. ſi is qui bona.ff.de pignoribus; intelligendum eſt de admini-
14 ſtratore,qui iure adminiſtrat: † Dicitur autem iure adminiſtrare is cui conceſſa eſt adminiſtratio cum libera.l. procurator cui libera. ff. de procurat. vel cum ſpeciali

manda-

mandato, ſecus in eo, qui habet ſimplicem adminiſtrationem. l. procurator tutorum.ff.de procurat. ratio eſt,
15 quia † ſupponere bona hypothecæ eſt ſpecies aliena-
16 tionis,l.fin. C.de rebus alienis non alienandis, † quam alienationem nullus adminiſtrator facere poteſt,niſi habeat ſpeciale mandatum cum libera ab vniuerſo populo, vel à concilio, totum populum repræſentante, legitimè conuocato; ſecus ſi adminiſtrator ſit conſtitutus à ſolis conſulibus, ſeu antianis ipſius vniuerſitatis, hic enim non iure adminiſtrat, & per hoc nec alienare nec obligare bona eiuſdem vniuerſitatis poteſt; non enim repræſentant totam vniuerſitatem ſicut concilium. Ripa in d.l.ſi is qui bona,num.1.2.3. & 4.ff.de pign. Bald. in l.ciuitas.num.9. ff. ſi cert. pet. Caſtren.in l.7.num.2.
17 ff.quod cuiuſque vniuerſ. nom.quod † ſi plures ſint cõſtituti adminiſtratores, ſeu ſindici, an vnus ſolus poſſit
18 obligare bona vniuerſitatis ?certè ſic, quia † officium adminiſtrandi in dubio cenſetur cuilibet conceſſum inſolidum Bald.in cap.1. verſic. hoc quod,num.5.de pace tenenda, in vſibus feudorum. Ripa in d.l.ſi is qui bona. num.1. 2. 3. & 4.ff.de pignoribus.

De mutuo facto vniuerſitati, ſeu eius adminiſtratoribus. Cap. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Mutui contractus eſt cæteris frequentior, multaque ſingularia, & ſpecialiter habet.*

2 *Digniora, & frequentiora ſunt præmittenda, & vberius pertractanda.*

3 *Ciuitas, & qualibet alia vniuerſitas ex cauſa mutui obligari poteſt.*

4 *Ciuitas & eccleſia æquiparantur.*

5 *Eccleſia ex cauſa mutui obligatur.*

6 *Legis ciuitas.ff.ſi cert. pet. diſpoſitio,non ſolum habet locum in ciuitate, ſed etiam in omnibus caſtris,*

villis,

villis, collegijs, & alijs vniuerſitatibus, quæ per alios reguntur.

7 *Lex ciuitas. ff ſi cert. petatur, an habeat locum duntaxat in contractu mutui, an verò etiam in cæteris contractibus.*

8 *Vniuerſitas legitimè conuocata, ſeu eius concilium ſi accipit pecuniam mutuo, tunc vniuerſitas indiſtinctè obligatur ex ipſa mutui datione, neque creditor tenetur probare pecuniam verſam eſſe in vtilitatem ipſius Reipublicæ.*

9 *Eccleſia quando præſente capitulo, & prælato accipit pecuniam mutuo, creditor tunc nō habet neceſſe probare pecuniam verſam fuiſſe in vtilitatem eccleſiæ.*

10 *Vniuerſitas circa alienationem, & adminiſtrationē rerum ſuarum eſt domina, & moderatrix, & poteſt liberè de his facere legem quam vult.*

11 *Vniuerſitas quando non accipit pecuniam mutuo, ſed eius adminiſtrator, & ſindicus habens ſpeciale mandatum ab ipſa vniuerſitate ad accipiendam pecuniam mutuo in certam cauſam vel in genere, tunc ipſa vniuerſitas obligatur indiſtinctè.*

12 *Vniuerſitas obligatur ſi prius adminiſtrator vel ſindicus non habens ſpeciale mandatum, ſed ſimplicem duntaxat adminiſtrationem, pecuniam mutuo accepit, ſi in vtilitatem ipſius reipublicæ conuerſa ſit, alias ipſe adminiſtrator duntaxat obligatur.*

13 *Eccleſia & minor non obligantur ex mutuo recepto à tutore, curatore. & œconomo; niſi probetur tale mutuum verſum fuiſſe in eorum vtilitatem.*

14 *Adminiſtrator vniuerſitatis non habens ſpeciale mandatum, ſed ſimplicem duntaxat adminiſtrationem, ſi pecuniam mutuam accepit, nec conuerſa eſt in vtilitatem reipublicæ, qua actione teneatur, vt poſſit conueniri.*

Obligatio

15 *Obligatio non obligat vltra animum, voluntatem, & intentionem contrahentium.*

16 *Actio de dolo cum alia non concurrit.*

17 *Pecuniam verſam eſſe in vtilitatem vniuerſitatis cui incumbat onus probandi; & qualiter hoc probetur.*

18 *Viſus teſtimonium eſt excellentius omni alio teſtimonio.*

19 *Aedificia non reficiuntur vento, ſed cum magno ſumptu, & opera.*

20 *Actus ſequens præſumitur factus in executionem tractatus præcedentis.*

HActenus vidimus aliqua in vniuerſum, ſiue
in genere de contractibus & obligationi-
bus, quę ab vniuerſitatibus, ſeu earum ad-
miniſtratoribus fiunt. Nunc ſigillatim &
particulatim diſpiciamus de ſpecialibus
contractibus, qui per communitates celebrantur, iuxta
l. j. ff. ſi cert. pet. §. his igitur generaliter. Inſtit. de iuſt.
1 & iure. † ſed quia contractus mutui eſt cęteris frequen-
tior, multaque ſingularia, & ſpecialia habet glo. in rub.
ff. ſi cert. pet. l. ſingularia. ff. eod. ideo prius ab hoc con-
tractu exordiamur, iuxta l. legaui. ff. de liber. leg. & l. 2.
ff. de ſtatu hom. §. vlt. Inſtit. de iure nat. gen. & ciuili. vbi
2 ea, † quæ ſunt frequentiora, & digniora ſunt præmit-
tenda, vberiuſque pertractanda. De mutuo igitur fa-
cto vniuerſitati, eiuſque adminiſtratoribus loquitur l.
ciuitas ff. ſi cert. petatur. cuius verba hæc ſunt, ciuitas
mutui datione obligari poteſt, ſi ad vtilitatem eius pe-
cuniæ verſæ ſunt, alioquin ipſi ſoli, qui contraxerunt,
non ciuitas, tenebuntur; ex qua lege, iunctis his quæ
ſcribunt Doctores in d. l. ciuitas, multæ eliciuntur con-
cluſiones, quas breuiter, & ſtrictim referam, ex quibus
tota hæc materia clarè, & apertè, & dilucidè remane-
bit explicata. Præmitto igitur certiſſimam eſſe iuris
3 concluſionem † ex cauſa mutui nedum ſingularem per-

ſonam

ſonam obligari, ſed etiam quamlibet vniuerſitatem, &
4 communitatem. d.l.ciuitas. ff. ſi cert.petatur. Nam † eccleſia, & ciuitas æquiparantur. l.vlt.C.de ſacroſanct.
5 eccleſijs; ſed † eccleſia ex cauſa mutui obligatur. Auth. hoc ius porrectum.C.eod.tit.de ſacroſanct.eccleſijs.ergo idem erit dicendum de ciuitate, vt ex mutui datione obligetur. Papienſis fol.746 num.2.& 3. Nec de hoc eſt dubitandum, quia eſt textus apertiſſimus in dicta
6 l.ciuitas. † cuius legis diſpoſitio non ſolum locũ habet in ciuitate, ſed etiam in omnibus caſtris, villis, collegijs, & vniuerſitatibus, quæ per alios reguntur. Bart. in d.l. ciuitas.nu.10.& 11.Rol à Valle conſ.90 num.25.vol.1.
7 An autem † diſpoſitio dictæ legis ciuitas habeat dũtaxat locum in cõtractum mutui, an verò etiam in cęteris cõtractibus. Bart.in l.1 C.de vend.reb ciuitatis lib.11. tenet quòd non; quem cõmuniter ſequuntur Doct. in dicta lege ciuitas, & benè probatur in l.1.C.ſi aduerſus credit. arguendo de pupillo ad rempublicam. l. reſpublica C. quibus ex cauſis maiores. Stante igitur hac concluſione veriſſima, vniuerſitatem obligari ex mutui datione, videndum eſt quando, & quibus in cauſis obligetur, & quando non. Qua in re ſubijcio primam conclu-
8 ſioné, quæ eſt huiuſmodi. † Quando vniuerſitas legitimè conuocata, ſeu eius conſilium quod vniuerſitaté repræſentat, accipit pecuniã mutuo, tunc vniuerſitas indiſtinctè obligatur ex ipſa mutui datione, neque creditor tenetur probare pecuniam verſam eſſe in vtilitatem ipſius reipublicæ: ex eo enim quòd ipſamet contraxit mutuum, & quòd pecunia eidemmet vniuerſitati, ſeu eius adminiſtratori, præſente tamé ipſa vniuerſitate, numerata eſt, pręſumitur verſa in eius vtilitaté, licet aliàs nõ probetur verſio. Bar.in l.ciuitas.num.2.3. & 4. ff.ſi cert. pet.& ibid.num.8.in fine, & num. 12.13.14.Iaſon in d.l. ciuitas.num.4.verſ.2. principaliter. Papienſis fol.746. num.4.Alex.ibid.num.11. Idem videmus eſſe in eccle-
9 ſia, quæ ciuitati æquiparatur. nam † quãdo mutuum fit præſente capitulo & prælato, non eſt neceſſe tunc probare pecuniam verſam fuiſſe in vtilitatem eccleſiæ. glo. in Auth. hoc ius porrectum, circa finem. C.de ſacroſan.

eccle-

eccleſijs. Maſchar. concl. 582. num. 3. ratio huius rei po-
10 teſt eſſe, quia † vniuerſitas circa alienationẽ, & admini
ſtrationem rerum ſuarum eſt domina, & moderatrix, &
poteſt liberè de ijs diſponere, & circa eas facere legem
quam vlt. l. prohibere. §. planè. ff. quod vi aut clam. Bar.
11 in d. l. ciuitas. nu. 2. 3 & 4. Secunda concluſio eſt, † quan-
do vniuerſitas non accepit pecuniam mutuò, ſed eius
adminiſtrator & ſindicus habens ſpeciale mãdatum ab
ipſa vniuerſitate ad accipiendum pecuniam mutuo in
certã cauſam, tunc ipſa vniuerſitas obligatur indiſtin-
ctè: præſumitur enim pecuniam verſam eſſe in illam cer
tã cauſam, & in vtilitatem vniuerſitatis, ſufficitq; hoc
caſu ſi adminiſtrator tempore mutui accepit dicat ſe ac
cipere in illam certam, & deſtinatam cauſam: præſumi-
tur enim pecuniam eſſe verſam in dictã certam cauſam,
licet aliter nõ appareat de ipſa verſione. l. qui habebat.
ff. de inſtitor. act. l. 1. §. vbi autem. verſic. quandoque quę-
ritur, cũ l. fin. ff. de exercit. act. nec creditor tenetur hoc
caſu probare pecuniam verſam in vtilitatem vniuerſita
tis: mandatum enim adimplet adminiſtrator; fuitque
ei conceſſum, vt pecuniam mutuò acciperet, in talem
cauſam, & hoc fecit, & vlterius creditor quærere nõ de-
bebat. Bar. in d. l. ciuitas. num 7. Iaſ. ibid. num. 1. & 2. Pa-
pienſis fol. 746. nu 4. Et idem dicendum eſt quando ad-
miniſtrator habebat mandatũ ſpeciale ab vniuerſitate
accipiendi pecuniam mutuo, in genere, & nõ in certam
expreſſam & deſtinatam cauſam: nam his duobus caſi-
bus nõ tenetur creditor probare pecuniam verſam eſſe
in vtilitatem vniuerſitatis, cùm hoc caſu præſumatur:
contrahentes enim, confiſi de mandato, decipiendi non
ſunt. l. 1. §. magiſtrum. ff. de exercit. actione. Doctores in
12 locis ſupra allegatis. Tertia eſt concluſio, † quando ad-
miniſtrator vniuerſitatis nõ habet ſpeciale mandatum
ab vniuerſitate ad accipiendum pecuniam mutuo, ſed
ſimplicem duntaxat adminiſtrationem, ſi pecuniam mu
tuo accepit, obligatur vniuerſitas, ſi in eius vtilitatem
probetur pecuniam eſſe verſam, aliàs adminiſtrator dũ-
taxat obligatur, & hic eſt caſus de quo in dict. l. ciuitas.
quę ita debet intelligi, ſecundum Bart. ibi num. 8. Gall.
fol.

fol 383.cap.9.num.5. & 6. l. ſi in rem. C. quando ex facto tuto. Caſtren. in l. 6. §. 1. nu. vlt. ff. de negot. geſtis. non enim iure adminiſtrat, qui pecuniam in vtilitatem vniuerſitatis non cōuertit. arg. l. ſi fundum. §. ſi tutor. ff. pro emptore. Ripa in l. ſi is qui bona. num. 8. 9. & 10. ff. de pignoribus, Caſtr. in d l. ciuitas per tot. & in l. 3. §. 1. num. 2. ff. de in rem verſo, Bal. & Socinus in d. l. ciuitas. Adminiſtrator igitur vniuerſitatis habens ſimplicem adminiſtrationem, & non ſpeciale mandatum ad accipiendam pecuniam mutuo, obligatur ipſe ſolus, & non vniuerſitas, ſi pecunia non eſt conuerſa in vtilitatem ipſi[9] reipublicæ. Idem videmus eſſe in eccleſia, & minore,
13 quibus vniuerſitas æquiparatur, † qui non obligantur ex mutuo recepto a tutore, curatore, & œconomo, niſi probetur tale mutuum verſum fuiſſe in eorum vtilitatem. Auth. hoc ius porrectum. C. de ſacroſanct. eccle.
14 Maſchardus concluſ. 582. num. 1. & 2. Sed, † qua actione teneatur, & poſſit conueniri huiuſmodi adminiſtrator, quærunt Doctores noſtri; & dicunt ſiquidem adminiſtrator accepit pecuniam mutuo ſimpliciter, vel etiam tamquam adminiſtrator vniuerſitatis, per hoc non excluditur, quin etiam ipſe proprio nomine teneatur ex eodem contractu, potuit enim mutuans contemplatione vtriuſque mutuam pecuniam dare, quod præſumitur in dubio; ſed ſi expreſſè fuit dictum, quod adminiſtrator accipiens mutuam pecuniam non teneatur proprio nomine, nec tanquam perſona priuata, tunc
15 non eſt dubium, quòd non tenebitur; nam † obligatio non obligat vltra animum, voluntatem, & intentionem contrahentium. l. non omnis. ff. ſi cert. petatur, ſi igitur adminiſtrator pecuniam mutuo accepit, & contraxit tanquam adminiſtrator vniuerſitatis, & ad eiuſdē vniuerſitatis vtilitatem, debet facere duo, ſcilicet ſe adminiſtratorem vniuerſitatis probare, & ſe ad eiuſdem vtilitatem feciſſe: aut ergo non docet ſe adminiſtratorem, vel docet ſe minus legitimum mandatum habuiſſe, & hoc caſu tenetur de dolo. l. quidam debitor. l. ſi legatarius. ff. de dolo malo; dolo enim facit aſſerendo ſe adminiſtratorem, cùm non eſſet: ſi verò docet ſe adminiſtratorem,

torem, non autem docet pecuniam verſam in vtilitatē vniuerſitatis, poterit conueniri condictione ob cauſam; fuit enim ipſi mutuò data pecunia in hanc cauſam, vt in vtilitatem vniuerſitatis verteret, quæ cauſa ſequuta nō eſt, toto tit. ff. de condict. ob cauſam: ſi verò neutrum doceret, nec ſe adminiſtratorem vniuerſitatis, nec pecuniam verſam in eius vtilitatem, hoc caſu ceſſat actio de dolo, & habet locum condictio ob cauſam, quia
16 † actio de dolo cum alia non concurrit. l. 1. & 2. ff. de dolo malo. l. 2. C. eod. tit. Poterit igitur hiſce caſibus ante omnia iudicis officium implorari contra talem adminiſtratorem, vt prædicta probet, & doceat, aliàs conuenietur ſupradictis actionibus. Bart. in d. l. ciuitas. num. 9. & 10. & conſ. 94. num. 2. vol. 1. Alex. in d. l. ciuitas. nu. 9. & 10. Quando igitur adminiſtrator non habens ſpeciale mandatum, ſed ſolum ſimplicem adminiſtrationem vniuerſitatis, accipit pecuuiam mutuo, ipſe ſolus obligatur, ſi pecunia non eſt conuerſa in vtilitatem publicam, & tenetur non ſolùm durante officio, ſed etiam finito officio, ac ſi mutuum eſſet factum proprio nomine; aliàs ſequeretur, quod mutuans neminem haberet obligatum finito officio, & ſic pecunia cederet lucro adminiſtratoris, contra, l. ſi me & Titium. ff. ſi cert. petat. Alex. in d. l. ciuitas. nu. 1. & 6. ſecus ſi ſit conuerſa in vtilitatem reipublicæ; hoc enim caſu reſpublica obligatur; ex eo enim quod pecunia verſa eſt in vtilitatem vniuerſitatis, videtur potius contractum fuiſſe cum ipſa vniuerſitate, quàm cum ipſo adminiſtratore. l. 1. ff. de in
17 rem verſo. Sed † cui incumbat onus probandi pecuniā verſam eſſe in vtilitatem vniuerſitatis, quærunt Doctores; & dicunt hanc probationem ſpectare ad creditorē volētem agere contra ipſam rempublicam, quia ex hoc fundat intentionem ſuam; & hoc ſiue agat, ſiue excipiat: fundamentum enim ſuæ intentionis, ſiue agat, ſiue excipiat, vnuſquiſque probare tenetur. l. 2. l. in exceptionibus ff. de probat. Maſchar. concl. 1167. num. 10. 11. & 19. Sed qualiter, & quomodo creditor poſſit & debeat probare pecuniam verſam eſſe in vtilitatem vniuerſitatis? Dic quod probatur, primò per probationes

locum in vniuerſitatibus recognoſcentibus ſuperiorem. Verùm, quicquid dicat Bal. non eſt recedendum ab opinione, & diſtinctione Bar. tanquàm vera, & communi, vt dicit Iaſ. in d. l. 4. num. 23. in fine. ff. de re iudi. Iaſ. in l. ciuitas. num. 9. 10. & 11. ff. ſi cert. petatur. Circa hunc articulum

9 † an & quando vniuerſitas in contractibus, & obligationibus poſſit vel per ſe, vel per ſindicum legitimè conſtitutum obligare, & perſonas, & bona ſingulorum, & particularium de vniuerſitate pro obſeruatione contractus, vel ꝓ debito ipſi⁹ vniuerſitatis, & an teneat, & ſubſiſtat huiuſmodi obligatio, diſtinguit hoc pacto, & dicit quòd ita conſuleret ſi caſus veniret; Aut ciuitas creauit ſindicum, & dedit ei poteſtatem, vt poſſit obligare vnam, vel duas perſonas particulares, & ſingulares de ipſa vniuerſitate, non interueniente ipſorum particulariũ conſenſu; & hoc caſu, ſi ſindicus obligauit illas duas vel tres perſonas ſingulares non conſentientes obligationi, non tenet obligatio, & hoc probat per ſupradictam Bar. conclu. & diſtinctionem, quando conſtituitur ſindicus ab vniuerſitate, cum poteſtate obligandi vniuerſitatem, & ſingulares perſonas, earumq́ue bona, certè hæc conſtitutio ſindici habet vim legis, & ſtatuti, vt ſupra dictum

10 eſt: modo ſic, † quando vniuerſitas facit ſtatutum, debet illud facere generaliter, & ſi facit contra ſingulares, & particulares perſonas non habet vim legis, & factum nõ valet. l. 1. & 2. ff. de legib. Iaſon ibid. num. 10. ergo idem erit dicendum quando vniuerſitas conſtituit ſindicum ab obligandum vnam vel duas perſonas, vt in effectu huiuſmodi obligatio non ſubſiſtat: Aut verò vniuerſitas conſtituit ſindicum cum poteſtate & mandato vt poſſit obligare nõ ſolum ipſam vniuerſitatem, & eius bona, ſed etiam omnes perſonas particulares ipſius vniuerſitatis; & hoc caſu, ex cauſa publicę vtilitatis duntaxat, ſindicus poterit obligare omnes perſonas ſingulares ipſius vniuerſitatis, etiam non cõſentiẽtes obligationi, & tenebit obligatio, quia hoc caſu obligatio eſt generalis, & extenditur ad omnes perſonas particulares ipſius vniuerſitatis, non autem ad certas, & nominatas perſonas, vt in primo caſu. Hanc eandem diſtinctionem videtur tenere. Alex. in

in

in d. l.4. num. 24. ff. de re iud. Gail. in tract. de arreſtis imperij.cap.9. num. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10. cum ſequen. Poſſunt igitur huiuſmodi vniuerſitates ſuperiorem non recognoſcentes, vel per ſe ipſas principaliter, vel per ſin dicũ legitimè ab ipſis conſtitutum cum mandato ſpecia li vniuerſitatis, obligare particulares omnes ipſius vniuerſitatis, eorumque bona pro debito, & contractu vniuerſitatis, idque ex cauſa publicæ vtilitatis, qua ceſſante ceſſabit etiam hæc poteſtas vniuerſitatis; multa enim publicæ vtilitatis gratia permiſſa ſunt, quæ alias prohibentur. Si igitur vniuerſitas velit obligare ſingulos de vniuerſitate pro cõtractu principaliter reſpiciente priuatã vtilitatem, puta ſi vniuerſitas fideiuberet pro aliqua perſona, & vellet obligare particulares ipſiuſmet vniuerſitatis, hoc facere non poteſt, ſecus pro contractu concernẽte principaliter vtilitatem reipublicæ. Non enim Princeps neque reſpublica in bonis ſingularium perſonarum quicquam iuris habent, quia bona ſingulorum non dicũtur bona vniuerſitatis; excepto duntaxat caſu concernente publicam vtilitatem, quo excepto, vniuerſitas non poteſt obligare ſingulares perſonas, non conſentientes, ſecundum glo. in l.2. C. quæ ſit longa conſuet. quia aliud eſt vniuerſitas, & aliud ſinguli de vniuerſitate. ergo
11 † contractus vnius non debet alteri præiudicare: regula
12 enim eſt, quòd † alter per alterum non poteſt obligari ſine ſua voluntate; & aliud eſt populus, ſeu vniuerſitas, & aliud ſunt ſingulares perſonę ipſius vniuerſitatis. Oynotomus in §. vniuerſitatis. num.4 Inſtit. de rerum diuiſ. Hanc eandem diſtinctionem ſequitur Ripa in l. 4. num. 39. 40. 41. 42. ff. de re iud. & in l. ſi is qui bona. nu.5. cum ſeq. ff. de pignorib. Gaill. in loco ſupra allegato, fol. 383.
13 cap. 9. num. 7. cum plurib. ſequen. Cæterùm † quando ſindicus creatus ab vniuerſitate habente poteſtatem legis condendæ obligat vniuerſitatem, & ſingulares perſonas pro cauſa publicæ vtilitatis, vt ſupra dictum eſt, nõ intelligitur ſingulares perſonas obligare inſolidum, ſed tãtum pro virili parte, & ſic quilibet de vniuerſitate poterit tantùm conueniri pro ſua rata parte, & non in plus. l. reos. in fine. ff. de duobus reis; niſi aliud habeat ſindicus

in mandatis, ſcilicet obligandi inſolidum ſingulares perſonas,& id in contractu expreſſerit Barto. in l.4. ff. de re iud. Diuerſum tamen eſt quando ſindicus obligat bona vniuerſitatis, & bona ſingularium perſonarum; intelliguntur enim hoc caſu bona ſingularium perſonarum inſolidum obligata. Bartol. in d. l. 4. ff. de re iud. Aliud eſt igitur ſecundum Bartol. ibi,in perſonarum, & aliud in rerum, ſeu bonorum obligatione. Alex. quem refert Iaſon in d.l.4.num.25. 26.& 27.reprahendit hanc differentiam Bartoli, inter obligationem perſonarum, & bonorum; & mouetur,quia obligatio perſonalis,quę eſt principalis,non intelligitur in ſolidum, ſed pro virili parte, ſecundum eundemmet Bartolum, vt ſuprà diximus; ergo nec obligatio bonorum, quæ eſt acceſſoria; quia imitatur acceſſorium naturam ſui principalis. l.ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio. Contra eundem Barto. tenet Iaſ.in d.l.4. num.25.in fine,& num. 26.& 27. vbi dicit apertè, hanc differentiam à Barto. conſtitutam inter obligationem ſingularium perſonarum, & obligationem bonorum, nullo modo poſſe ſubſiſtere, quia bonum eſt argumentum de perſonis ad res, & è contra, & tantò magis in propoſito noſtro; cùm obligatio perſonarum ſit principalis, & obligatio bonorum acceſſoria,vt ſupra dictum fuit. Alex. tamen in d.l. 4. num. vlt.in fine. ff. de re iudicata. dicit fore temeritatem velle recedere ab opinione Bartol. propter maximam eius auctoritatem, & concludit perpetuò tenendam eſſe menti deciſionem prædictam Bartoli, quā ſequitur Ripa in d.l.4. num. vlt. & in l. ſi is qui bona. ff. de pignorib. Bald. in l.1. §. quod ſi nemo.num.3. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. Quod autem ſupra dictum eſt, ſindicum & adminiſtratorem vniuerſitatis in contractibus, & obligationibus,quæ per ipſum celebrantur nomine vniuerſitatis, obligare poſſe bona particularium perſonarum, nec non bona ipſius vniuerſitatis,iuxta l. ſi is qui bona.ff.de pignoribus; intelligendum eſt de admini-
24 ſtratore,qui iure adminiſtrat:† Dicitur autem iure adminiſtrare is cui conceſſa eſt adminiſtratio cum libera.l. procurator cui libera. ff. de procurat. vel cum ſpeciali manda-

mandato, ſecus in eo, qui habet ſimplicem adminiſtrationem. l. procurator tutorum.ff.de procurat. ratio eſt,
15 quia † ſupponere bona hypothecæ eſt ſpecies aliena-
16 tionis,l.fin. C.de rebus alienis non alienandis, † quam alienationem nullus adminiſtrator facere poteſt,niſi habeat ſpeciale mandatum cum libera ab vniuerſo populo, vel à concilio, totum populum repræſentante, legitimè conuocato; ſecus ſi adminiſtrator ſit conſtitutus à ſolis conſulibus, ſeu antianis ipſius vniuerſitatis, hic enim non iure adminiſtrat, & per hoc nec alienare nec obligare bona eiuſdem vniuerſitatis poteſt; non enim repræſentant totam vniuerſitatem ſicut concilium. Ripa in d.l.ſi is qui bona,num.1.2.3. & 4.ff.de pign. Bald. in l.ciuitas.num.9. ff. ſi cert. pet. Caſtren.in l.7.num.2.
17 ff.quod cuiuſque vniuerſ. nom.quod † ſi plures ſint cõſtituti adminiſtratores, ſeu ſindici, an vnus ſolus poſſit
18 obligare bona vniuerſitatis ?certè ſic, quia † officium adminiſtrandi in dubio cenſetur cuilibet conceſſum inſolidum Bald.in cap.1. verſic. hoc quod,num.5.de pace tenenda, in vſibus feudorum. Ripa in d.l.ſi is qui bona. num.1. 2. 3. & 4.ff.de pignoribus.

De mutuo facto vniuerſitati, ſeu eius adminiſtratoribus. Cap. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Mutui contractus eſt cæteris frequentior, multaque ſingularia, & ſpecialiter habet.*
2 *Digniora, & frequentiora ſunt præmittenda, & vberius pertractanda.*
3 *Ciuitas, & qualibet alia vniuerſitas ex cauſa mutui obligari poteſt.*
4 *Ciuitas & eccleſia æquiparantur.*
5 *Eccleſia ex cauſa mutui obligatur.*
6 *Legis ciuitas.ff.ſi cert. pet. diſpoſitio,non ſolum habet locum in ciuitate, ſed etiam in omnibus caſtris,*

villis,

villis, collegiys, & alyis vniuerſitatibus, quæ per alios reguntur.

7 *Lex ciuitas. ff ſi cert. petatur, an habeat locum duntaxat im contractu mutui, an verò etiam in cæteris contractibus.*

8 *Vniuerſitas legitimè conuocata, ſeu eius concilium ſi accipit pecuniam mutuo, tunc vniuerſitas indiſtinctè obligatur ex ipſa mutui datione, neque creditor tenetur probare pecuniam verſam eſſe in vtilitatem ipſius Reipublicæ.*

9 *Eccleſia quando præſente capitulo, & prælato accipit pecuniam mutuo, creditor tunc nõ habet neceſſe probare pecuniam verſam fuiſſe in vtilitatem eccleſiæ.*

10 *Vniuerſitas circa alienationem, & adminiſtrationẽ rerum ſuarum eſt domina, & moderatrix, & poteſt liberè de his facere legem quam vult.*

11 *Vniuerſitas quando non accipit pecuniam mutuo, ſed eius adminiſtrator, & ſindicus habens ſpeciale mandatum ab ipſa vniuerſitate ad accipiendam pecuniam mutuo in certam cauſam vel in genere, tunc ipſa vniuerſitas obligatur indiſtinctè.*

12 *Vniuerſitas obligatur ſi prius adminiſtrator vel ſindicus non habens ſpeciale mandatum, ſed ſimplicem duntaxat adminiſtrationem, pecuniam mutuo accepit, ſi in vtilitatem ipſius reipublicæ conuerſa ſit, alias ipſe adminiſtrator duntaxat obligatur.*

13 *Eccleſia & minor non obligantur ex mutuo recepto à tutore, curatore. & œconomo; niſi probetur tale mutuum verſum fuiſſe in eorum vtilitatem.*

14 *Adminiſtrator vniuerſitatis non habens ſpeciale mandatum, ſed ſimplicem duntaxat adminiſtrationem, ſi pecuniam mutuam accepit, nec conuerſa eſt in vtilitatem reipublicæ, qua actione teneatur, vt poſſit conueniri.*

Obligatio

15 *Obligatio non obligat vltra animum, voluntatem, & intentionem contrahentium.*

16 *Actio de dolo cum alia non concurrit.*

17 *Pecuniam verſam eſſe in vtilitatem vniuerſitatis cui incumbat onus probandi; & qualiter hoc probetur.*

18 *Viſus teſtimonium eſt excellentius omni alio teſtimonio.*

19 *Aedificia non reficiuntur vento, ſed cum magno ſumptu, & opera.*

20 *Actus ſequens præſumitur factus in executionem tractatus præcedentis.*

HActenus vidimus aliqua in vniuerſum, ſiue
in genere de contractibus & obligationi-
bus, quę ab vniuerſitatibus, ſeu earum ad-
miniſtratoribus fiunt. Nunc ſigillatim &
particulatim diſpiciamus de ſpecialibus
contractibus, qui per communitates celebrantur, iuxta
l.j.ff.ſi cert. pet. §. his igitur generaliter. Inſtit. de iuſt.
1 & iure. † ſed quia contractus mutui eſt cęteris frequen-
tior, multaque ſingularia, & ſpecialia habet glo. in rub.
ff.ſi cert. pet. l. ſingularia. ff. eod. ideo prius ab hoc con-
tractu exordiamur, iuxta l. legaui. ff. de liber. leg. & l. 2.
ff. de ſtatu hom. §. vlt. Inſtit. de iure nat. gen. & ciuili. vbi
2 ea, † quæ ſunt frequentiora, & digniora ſunt præmit-
tenda, vberiuſque pertractanda. De mutuo igitur fa-
cto vniuerſitati, eiuſque adminiſtratoribus loquitur l.
ciuitas ff. ſi cert. petatur. cuius verba hæc ſunt, ciuitas
mutui datione obligari poteſt, ſi ad vtilitatem eius pe-
cuniæ verſæ ſunt, alioquin ipſi ſoli, qui contraxerunt,
non ciuitas, tenebuntur; ex qua lege, iunctis his quæ
ſcribunt Doctores in d. l. ciuitas, multæ eliciuntur con-
cluſiones, quas breuiter, & ſtrictim referam, ex quibus
tota hæc materia clarè, & apertè, & dilucidè remane-
bit explicata. Præmitto igitur certiſſimam eſſe iuris
3 concluſionem † ex cauſa mutui nedum ſingularem per-

ſonam

ſonam obligari, ſed etiam quamlibet vniuerſitatem, &
4 communitatem. d.l.ciuitas. ff. ſi cert.petatur. Nam† eccleſia, & ciuitas æquiparantur. l.vlt.C.de ſacroſanct.
5 eccleſijs; ſed † eccleſia ex cauſa mutui obligatur. Auth. hoc ius porrectum.C.eod.tit.de ſacroſanct.eccleſijs.ergo idem erit dicendum de ciuitate, vt ex mutui datione obligetur. Papienſis fol.746 num.2. & 3. Nec de hoc eſt dubitandum, quia eſt textus apertiſſimus in dicta
6 l.ciuitas. † cuius legis diſpoſitio non ſolum locũ habet in ciuitate,ſed etiam in omnibus caſtris,villis,collegijs, & vniuerſitatibus, quæ per alios reguntur. Bart. in d.l. ciuitas.nu.10.& 11.Rol à Valle conſ.90 num.25.vol. 1.
7 An autem† diſpoſitio dictæ legis ciuitas habeat dũtaxat locum in cõtractum mutui, an verò etiam in cæteris cõtractibus. Bart.in l. 1 C.de vend.reb ciuitatis lib.11. tenet quòd non;quem cõmuniter ſequuntur Doct. in dicta lege ciuitas,& benè probatur in l.1.C.ſi aduerſus credit. arguendo de pupillo ad rempublicam. l. reſpublica C. quibus ex cauſis maiores. Stante igitur hac concluſione veriſſima,vniuerſitatem obligari ex mutui datione, videndum eſt quando, & quibus in cauſis obligetur,& quando non. Qua in re ſubijcio primam concluſionẽ,quæ eſt huiuſmodi.
8 † Quando vniuerſitas legitimè conuocata,ſeu eius conſilium quod vniuerſitatẽ repræſentat,accipit pecuniã mutuo, tunc vniuerſitas indiſtinctè obligatur ex ipſa mutui datione, neque creditor tenetur probare pecuniam verſam eſſe in vtilitatem ipſius reipublicæ: ex eo enim quòd ipſamet contraxit mutuum, & quòd pecunia eidemmet vniuerſitati,ſeu eius adminiſtratori, præſente tamẽ ipſa vniuerſitate,numerata eſt,præſumitur verſa in eius vtilitatẽ,licet aliàs nõ probetur verſio. Bar.in l.ciuitas.num.2.3. & 4. ff.ſi cert. pet.& ibid.num.8.in fine,& num. 12. 13. 14.Iaſon in d.l. ciuitas.num.4.verſ.2. principaliter. Papienſis fol. 746. num.4.Alex.ibid.num.11. Idem videmus eſſe in eccle-
9 ſia,quæ ciuitati æquiparatur.nam† quãdo mutuum fit præſente capitulo & prælato, non eſt neceſſe tunc probare pecuniam verſam fuiſſe in vtilitatem eccleſiæ. glo. in Auth.hoc ius porrectum,circa finem. C.de ſacroſan.

eccle-

ecclesijs. Maſchar.concl.582 num.3. ratio huius rei po-
10 teſt eſſe, quia † vniuerſitas circa alienationē,& admini
ſtrationem rerum ſuarum eſt domina,& moderatrix,&
poteſt liberè de ijs diſponere, & circa eas facere legem
quam vlt.l.prohibere.§.planè.ff.quod vi aut clam. Bar.
11 in d.l.ciuitas.nu.2.3 & 4. Secunda concluſio eſt, † quan-
do vniuerſitas non accepit pecuniam mutuò, ſed eius
adminiſtrator & ſindicus habens ſpeciale mādatum ab
ipſa vniuerſitate ad accipiendum pecuniam mutuo in
certā cauſam, tunc ipſa vniuerſitas obligatur indiſtin-
ctè: præſumitur enim pecuniam verſam eſſe in illam cer
tā cauſam, & in vtilitatem vniuerſitatis, ſufficitq; hoc
caſu ſi adminiſtrator tempore mutui accepit dicat ſe ac
cipere in illam certam,& deſtinatam cauſam: præſumi-
tur enim pecuniam eſſe verſam in dictā certam cauſam,
licet aliter nō appareat de ipſa verſione.l.qui habebat.
ff.de inſtitor.act.l.1.§.vbi autem.verſic.quandoque quę-
ritur, cū l.fin.ff.de exercit.act. nec creditor tenetur hoc
caſu probare pecuniam verſam in vtilitatem vniuerſita
tis: mandatum enim adimplet adminiſtrator; fuitque
ei conceſſum, vt pecuniam mutuò acciperet, in talem
cauſam,& hoc fecit,& vlterius creditor quærere nō de-
bebat.Bar.in d.l.ciuitas.num 7.Iaſ.ibid.num.1.& 2.Pa-
pienſis fol.746.nu 4. Et idem dicendum eſt quando ad-
miniſtrator habebat mandatū ſpeciale ab vniuerſitate
accipiendi pecuniam mutuo,in genere,& nō in certam
expreſſam & deſtinatam cauſam: nam his duobus caſi-
bus nō tenetur creditor probare pecuniam verſam eſſe
in vtilitatem vniuerſitatis, cùm hoc caſu præſumatur:
contrahentes enim,confiſi de mandato,decipiendi non
ſunt.l.1.§.magiſtrum.ff.de exercit.actione. Doctores in
11 locis ſupra allegatis. Tertia eſt concluſio,† quando ad-
miniſtrator vniuerſitatis nō habet ſpeciale mandatum
ab vniuerſitate ad accipiendum pecuniam mutuo, ſed
ſimplicem duntaxat adminiſtrationem, ſi pecuniam mu
tuo accepit, obligatur vniuerſitas, ſi in eius vtilitatem
probetur pecuniam eſſe verſam, aliàs adminiſtrator dū-
taxat obligatur, & hic eſt caſus de quo in dict.l.ciuitas.
quę ita debet intelligi, ſecundum Bart.ibi num.8. Gaill.

fol.

torem, non autem docet pecuniam verſam in vtilitaté vniuerſitatis, poterit conueniri condictione ob cauſam; fuit enim ipſi mutuò data pecunia in hanc cauſam, vt in vtilitatem vniuerſitatis verteret, quæ cauſa ſequuta nō eſt, toto tit. ff. de condict. ob cauſam: ſi verò neutrum doceret, nec ſe adminiſtratorem vniuerſitatis, nec pecuniam verſam in eius vtilitatem, hoc caſu ceſſat actio de dolo, & habet locum condictio ob cauſam, quia
16 † actio de dolo cum alia non concurrit. l. 1. & 2 ff. de dolo malo. l. 2. C. eod. tit. Poterit igitur hiſce caſibus ante omnia iudicis officium implorari contra talem adminiſtratorem, vt prædicta probet, & doceat, aliàs conuenietur ſupradictis actionibus. Bart in d. l. ciuitas. num. 9. & 10. & conſ. 94. num. 2. vol. 1. Alex. in d. l. ciuitas. nu. 9. & 10. Quando igitur adminiſtrator non habens ſpeciale mandatum, ſed ſolum ſimplicem adminiſtrationem vniuerſitatis, accipit pecuuiam mutuo, ipſe ſolus obligatur, ſi pecunia non eſt conuerſa in vtilitatem publicam, & tenetur non ſolùm durante officio, ſed etiam finito officio, ac ſi mutuum eſſet factum proprio nomine; aliàs ſequeretur, quod mutuans neminem haberet obligatum finito officio, & ſic pecunia cederet lucro adminiſtratoris, contra, l. ſi me & Titium. ff. ſi cert. petat. Alex. in d. l. ciuitas. nu. 1. & 6. ſecus ſi ſit conuerſa in vtilitatem reipublicæ; hoc enim caſu reſpublica obligatur; ex eo enim quod pecunia verſa eſt in vtilitatem vniverſitatis, videtur potius contractum fuiſſe cum ipſa vniuerſitate, quàm cum ipſo adminiſtratore. l. 1. ff. de in
17 rem verſo. Sed † cui incumbat onus probandi pecuniā verſam eſſe in vtilitatem vniuerſitatis, quærunt Doctores; & dicunt hanc probationem ſpectare ad creditoré volētem agere contra ipſam rempublicam, quia ex hoc fundat intentionem ſuam; & hoc ſiue agat, ſiue excipiat: fundamentum enim ſuæ intentionis, ſiue agat, ſiue excipiat, vnuſquiſque probare tenetur. l. 2. l. in exceptionibus ff. de probat. Maſchar. concl. 1167. num. 10. 11. & 19. Sed qualiter, & quomodo creditor poſſit & debeat probare pecuniam verſam eſſe in vtilitatem vniuerſitatis? Dic quod probatur, primò per probationes

hoc

hoc neceſſariò concludentes, puta per teſtes, vel inſtrumenta; vel per apertam facti naturam, vt per ſenſum oculorum, quod fuit viſum expendi in eam cauſam: te-
18 ſtimonium enim viſus, † excellentius eſt omni teſtimonio. §. ſed cum magis. Inſtitut. de gradibus cognat. probatur etiam per coniecturas, & à poſteriori effectu & euentu, quia appareat illam cauſam in quam accepta eſt pecunia ſequutam fuiſſe, puta quòd refectio ſit ſequuta, ſed non apparet ex qua pecunia; nam præſumitur ex ea pecunia, quæ in hanc cauſam fuit mutuo ac-
19 cepta, † nec enim vento reficiuntur ædificia, ſed cum magno ſumptu, & opera, l. vltima C. de vſur. pupil. l. quæ tutores. C. de adminiſtrat. tutor. l. ex duobus. ff. de negot. geſtis. l. ſi ventri. §. vlti. ff. de priuil. credit.
20 nam † actus ſequens præſumitur factus in executioné tractatus præcedentis. Maſchar. concluſione 619. num. 2. & concluſione 1165. 1166. 1167. & hoc tantò magis habet locum, ſi probetur tempore mutui accepti vniuerſitatem indiguiſſe pecunia. Ripa in l. ſi is qui bona. numero 8. 9. & 10. ff. de pignoribus. Alexand. in l ciuitas num. 11. ff. ſi cert. petat. Papienſ. fol. 746. num. 6.

Cæterùm, quando non rectè pecunia ſoluitur adminiſtratori ciuitatis, non præſumitur verſa in vtilitatem reipublicæ, niſi probetur. l. vnica. & ibi Bart. num. 2. C. de ſolutio. & liberat. lib. 11. quando autem dicatur verſa pecunia in vtilitatem vniuerſitatis, vide textum elegantiſſimum in l. quòd ſi ſeruus. §. regulariter cum §. ſequen. ff. de in rem verſo. Sed quid ſi creditor, qui pecuniam mutuo dedit, dicat ſe dediſſe ipſam pecuniá theſaurario vniuerſitatis? certè creditor hoc caſu poteſt agere contra vniuerſitatem, vt contra theſaurarium cedat iura ſua; à quo theſaurario conſequitur ſuam pecuniam ſine diſpendio, & damno vniuerſitatis. l. creditore. ff. de euictio. Papienſis fol. 746. num. 7. & 8.

De

De alienatione rerum publicarum. Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas an, & quando poſſit propria bona alienare.*

2 *In re propria quilibet eſt arbiter, & moderator.*

3 *Vniuerſitas circa adminiſtrationem, & alienationem rerum ſuarum poteſt facere legem, quam vult.*

4 *Alienatio rerum publicarum ad hoc vt valida ſit, quæ requirantur.*

5 *Ordo decurionum ſeu concilium ordinarium an poſſit alienare bona publica, an verò hæc facultas alienandi competat concilio generali per capita domorum.*

6 *Alienatio rerum publicarum ad hoc vt valida ſit, debet obſeruari forma à conſuetudine introducta.*

7 *Alienatio rerum vniuerſitatis ad hoc vt ſit valida, requiritur vltra decretum curiæ, iudicis etiam decretum.*

8 *Alienatio rerum publicarum ad hoc vt ſit valida, emptor tenetur probare pretium verſum fuiſſe in vtilitatem reipublicæ.*

9 *Alienatio rerum publicarum, ad hoc vt valida ſit, debet præcedere ſubhaſtatio.*

10 *Alienatio bonorum mobilium ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis, quas ſolemnitates requirat.*

11 *Alienatio bonorum mobilium pupilli an requirat decretum iudicis.*

12 *Lex vltima C. de vend. reb. ciu. lib. 11. habet locum non tantum in alienatione rerum ciuitatis, ſed etiã vendicat ſibi locum in caſtris, villis, & alijs vniuerſitatibus quæ per alios reguntur.*

13 *Lex ult.C.de vend.reb.ciu.lib.11.habet locum, non ſolum in venditione,ſed etiam in qualibet alia alienatione.*

14 *Vniuerſitas an poſſit renuntiare ſolemnitatibus concernentibus alienationem rerum publicarum.*

15 *Legibus prohibentibus,ſeu earum ſolemnitatibus non poteſt renuntiari.*

16 *Dictio non aliter, & dictio niſi, inducunt formam.*

17 *Legibus dantibus ſolemnitatem, & formam non poteſt renuntiari.*

18 *Vniuerſitas ſuperiorem nõ recognoſcens, & ſic habens poteſtatem legis condendæ,poteſt facere ſtatutũ circa formam,& modum alienandi res publicas & valet, licet diſcrepet à forma iuris communis.*

19 *Alienatio rerum publicarum facta tiranno,poteſt reuocari, quaſi facta iuſto metu.*

20 *Sindicus, procurator,ſeu adminiſtrator vniuerſitatis an,& quando poſſit alienare rem publicam.*

21 *Alienatio rerum publicarum non venit in mandato vniuerſitatis quantumcunque generali.*

22 *Sindicus procurator,uel adminiſtrator uniuerſitatis, ad hoc vt poſſit vendere res, & bona ipſius reipublicæ, quid requiratur.*

23 *Alienatio rerum publicarum, facta ſeruatis ſolemnitatibus requiſitis, non poteſt retractari, licet alius offerat meliorem conditionem.*

24 *Actio redhibitoria habet locum in venditionibus rerum ciuitatis.*

25 *Actio redhibitoria habet locum tam in rebus immobilibus, quàm in rebus ſe mouentibus.*

26 *Sindici,officiales,ſeu adminiſtratores publici,qui vẽdunt bona publica, an teneantur de euictione finito officio, & adminiſtratione.*

27 *Tutor non tenetur de euictione finito officio.*

Tutoris

28 ***Tutoris officium, eſt neceſſarium, & non volunta-rium.***

29 ***Sindici & adminiſtratoris publici officium eſt neceſ-ſarium, & non voluntarium.***

30 ***Procuratoris officium eſt voluntarium, & non neceſ-ſarium.***

VIdimus ſupra de mutuo dato vniuerſita-
tibus, quæ pro eiuſdé pecuniæ mutuo ac-
ceptæ reſtitutione, vel plurimùm neceſſe
habent, & coguntur deuenire ad rerũ pu-
blicarum alienationem, locationem, colle
ctarum, nouorumq; vectigalium impoſitioné, pecunia-
rum debitarum exactionem, vt inde poſſint, & mutuam
pecuniã reddere; creditorib. ex alijs cauſis ſatisfacere, &
pro quotidianis neceſſarijſque impenſis publicis, & in
vſus cões pecuniam valeant erogare. Ideo de iſtis omni
bus diſpiciamus, & primo de alienatione, & diſtractio-
ne rerũ publicarũ. Indubitata igitur eſt iuris concluſio,
1 & regula, † vniuerſitatem poſſe propria bona mobilia,
& immobilia alienare, vel ex neceſſitate, puta pro ſolué
do ære alieno, expediédiſq; publicis negotijs, vel ex vti-
litate, etiam ſi debitum non ſubſit, vt quia alienatio ten-
dat in vtilitatem & commodum ipſius vniuerſitatis: re-
2 gula enim eſt generalis † quemlibet in proprijs rebus
eſſe arbitrum, & moderatorem. l. in re mandata. C. man-
dati. Theſ. in noſtris terminis deciſ. 257. num. 2. & 7. Bar.
in l. 3. in fine. C. de iure reipublicæ lib. 11. & de hoc non
eſt dubitandum; extat enim totus titulus C. de venden-
3 dis rebus ciuitatis. lib. 11. nam † vniuerſitas circa admini
ſtrationem & alienationem rerum ſuarum poteſt face-
re legem quam vult. l. prohibere. §. planè. ff. quod vi aut
clam. l. 2. §. viam publicam, & ibi glo. ff. ne quid in loco
4 publico. Sed † ad hoc vt huiuſmodi alienationes rerum
publicarum de iure ſubſiſtant, & validæ ſint, multæ ſo-
lemnitates requirũtur, de quibus in l. vlt. C. de véd. reb.
ciuit. li. 11. Primò enim, ſiue vniuerſitas per ſe ipſam cõ
tractum venditionis ineat, ſiue ſindicum ad alienandũ
conſtituat, debéteſſe præſentes, & interuenire huiuſmo

di alienationi, ſeu ſindici cõſtitutioni duę partes ex tribus concilij, ſeu ordinis decurionũ ipſius vniuerſitatis. d.l.vlt.verſ.in prouincijs vero.C.de vend.re.ciu. lib.11. & ſufficit, quòd maior pars ipſarum duarum partiũ conſentiat, deſcribique debent nomina omnium decurionum, qui conſentiunt dictæ alienationi: & cum curialibus, ſeu decurionibus, ſeu plurima parte eorum debet etiam interuenire maior pars honoratorum, & poſſeſſorum, id eſt eorum, qui in ciuitate bona poſſident, qui honorati, & poſſeſſores, propoſitis ſacroſanctis euangelijs, iurent ſimul cum conſiliarijs per relationem ad iuramentum primo loco præſtitum per eos ab initio ſui officij, quòd credant ipſam alienationem ſuæ patriæ eſſe vtilem. d.l.vlt.& ibi glo.& Ioannes de Platea. Rolandus à Valle conſ.90.num.19.20.& 21.vol.1. Bart. in l.2.nu.1. C.de prædijs decurio.lib.10.vbi de hoc eſt text. elegantiſſimus. † Concilium igitur ordinarium vniuerſitatis poteſt bona immobilia eiuſdẽ cõmunitatis alienare, cũ dictis ſolemnitatibus. Contrarium tamen tenet Bart in l.ambitioſa.num.10.ff.de decret.ab ord.facien vbi tenet hanc facultatẽ alienandi bona immobilia vniuerſitatis non competere concilio ordinario, ſeu ordini decurionum eiuſdem vniuerſitatis, ſed concilio, ſeu adunantiæ generali. Licet enim decuriones repræſentent totã vniuerſitatem & populum, tamẽ in arduis negotijs, & reb. magni ponderis, vt eſt alienatio rerũ immobilium, non poteſt concilium ordinarium aliquid decernere, niſi cõgregato cõcilio generali per capita domorum, à quo eidem concilio ordinario hæc poteſtas, & auctoritas tribuatur; & præſertim in villis, & alijs locis ciuitate inferioribus hoc locum habet, in quibus decuriones nõ ſunt perſonæ literatæ, & graues, & ſagaces. Theſ.deciſ.257. num.2. Hæc tamen opinio eſt dę directo contra d.l.finalem, verſ.in prouincijs verò, vbi imperator requirit interuentum duntaxat curialium, ſeu ordinis decurionũ, necnon honoratorum & poſſeſſorum, vel maioris partis eorum: nec eſt veriſimile imperatorem ſenſiſſe de concilio, & conuocatione generali totius vniuerſitatis, quia ſi hoc voluiſſet, fruſtra feciſſet mentionem honoratorũ, & poſ-

& poſſeſſorum, quorum interuentus comprahenderea-
tur ſub congregatione concilij generalis. Concludo igi-
tur, hanc poteſtatem alienandi bona immobilia vniuer-
ſitatis, reſidere penes concilium ordinarium, ſeu ordinē
decurionum, niſi aliter fuerit ſtatutū, vel per conſuetu-
6 dinem introductum; † forma enim introducta à conſue
tudine in alienatione rerum publicarum, ſi non ſeruet.
alienatio redditur nulla. l. vlt. cum glo. C. de iure reipu.
lib. 11. Rolandus d. conſ. 90 nū 29. Præterea, ad hoc vt
7 † alienatio rerū vniuerſitatis ſit valida, requiritur vltra
decretum curiæ, iudicis etiam decretum. d. l. vlt. C. de
vend. reb. ciu. lib. 11. l. 2. cum glo. in verbo, acta C. de prę-
dijs decurionum lib. 10. l. j. & 2. C. de ſeruis reip. manu-
mitten. Rol. d. conſ. 90. num. 22. requiritur etiam, vt em-
8 ptor probet pretiū † verſum fuiſſe in vtilitatem reipu-
blicæ. glo. vlt. in fine. in d. l. vlt. cum glo. vlt. in l. j. C. eod.
titu. de quo vide Bartolum in l. 1. num. 1. & 2. C. eod. tit.
9 de vend. reb. ciuit. Pręter ſupradictas ſolemnitates † de-
bet præcedere in alienationibus rerum publicarum ſub
haſtatio, ad inſtar rerum minoris & pupilli, quib. reſpu
blica æquiparatur, & inſtrumento alienationis rerum
vniuerſitatis non eſt ſtandum, in quo fit mentio de ſub-
haſtationibus, ſi tempore confecti inſtrumenti non po-
tuerunt interuenire. Rolan. conſ. 90. num. 41. & conſ. 99.
nu. 19. vol. 1. & iſtę ſolemnitates ſunt neceſſariæ vbi alie
nantur bona immobilia ipſius vniuerſitatis, necnon an-
nui reditus, & etiā bona mobilia, quæ ſeruando ſeruari
10 poſſunt; ſed † alia bona mobilia, quæ ſeruando ſeruari
non poſſunt, alienari poſſunt ſine decreto iudicis, curię,
11 ſeu decurionum, † ad ſimilitudinem bonorum pupilli.
l. lex quæ tutores. C. de admin. tut. Bar. in d. l. vlt. nu. 1.
C. de vend. reb. ciu. lib. 11. glo. 1. in fine. in d. l. fina. cuius
12 † legis vltimæ diſpoſitio, quæ loquitur de reb. ciuitatis,
vendendis, habet etiam locum in caſtris, villis, & alijs
vniuerſitatibus, quæ per alios reguntur. Rolan. conſ. 91.
13 num. 23. cum ſeq. & licet † d. l. vlt. loquatur de venditio-
ne, habet tamen locum in qualibet alia alienatione. Lu-
14 douicus deciſ. 93. num. 37. 38. & 39. Sed † an vniuerſitas
poſſit renunciare prædictis ſolemnitatibus cōcernenti-

De debitoribus vniuerſitatum. Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *Debitores publici, an & quando poſſint conueniri.*
2 *Debitores publici poſſunt cogi ad ſoluendum ante tẽpus, ſi hoc concernat vtilitatem, & neceſſitatem publicam.*
3 *Plus petere dicitur, qui ante tempus petit.*
4 *Vtilitatis publicæ gratia multa introducta ſunt, quæ aliàs adinuenta non fuiſſent.*
5 *Reſpublica reperitur aliquando magis priuilegiata, quàm fiſcus.*
6 *Fiſcus regulariter eſt magis priuilegiatus, quàm reſpublica.*
7 *Fiſcus non poteſt ante tempus agere contra ſuos debitores.*
8 *Debitor publicus non gaudet appellationis beneficio.*
9 *Appellationis beneficium regulariter nemini denegatur.*
10 *Vſuræ citra ſtipulationis vinculum non debentur.*
11 *Actio ex pacto nudo non oritur.*
12 *Vſuræ debentur ciuitatibus ipſo iure, & nudo pacto.*
13 *Debitores publici poſſunt cogere vniuerſitatem ad conſtituendum theſaurarium, cui poſſint ſoluere.*
14 *Theſaurarius, ſeu maſſarius ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis, ſi eſt debitor eiuſdem reipublicæ, debet à ſe ipſo exigere, aliàs tenetur, & punitur.*
15 *Debitor publicus, ſi pro ſolutione debiti alienauit Reipublicæ maiorem partem alicuius proprietatis, cogitur eidem alienare minorem.*

Fiſcus

16 *Fiſcus ſi habeat aliquam rem communem cum aliquo priuato, cogitur ille priuatus vendere fiſco ſuam partem.*

17 *Vendere rem ſuam nemo cogitur; fallit vbi tractatur de vtilitate publica.*

18 *Debitores publici non poſſunt habere in ciuitatibus, vel alijs vniuerſitatibus aliquem honorem, & dignitatem, niſi prius debita ſoluant.*

19 *Debitores publici qualiter liberentur.*

20 *Concilium ordinarium, ſeu ordo decurionum non poteſt publicos debitores dimittere, eosque gratis à ſolutione liberare.*

21 *Ciuitas vel alia vniuerſitas an gaudeat beneficio, & priuilegio tacita hypotheca.*

22 *Ciuitates regulariter vtuntur iure priuatorum.*

23 *Ciuitas vel alia reſpublica eſt priuilegiata in actione perſonali.*

24 *Compenſatio an poſſit reipublica per debitorem publicum opponi.*

25 *Adminiſtrator publicus, ſi pecuniam publicam minus idoneo crediderit, qualiter teneatur.*

1 NOtiſſimi iuris eſt, † debitores vniuerſitatum ſi idonei ſunt, & pecuniæ publicæ benè collocatæ ſint, in ſortem inquietari non debere, maximè ſi ipſæ pecuniæ publicæ pariant vſuras, ſi non pariant, proſpicere reipublicæ ſecuritati iudex debet; dummodò non acerbum ſe exactorem, nec contumelioſum præbeat, ſed moderatum, & cũ efficacia benignum, & cũ inſtantia humanum: nam inter inſolentiam curioſam, & diligentiã non ambitioſam multùm intereſt. Ad eiuſdem magiſtratus officium etiam pertinet ne pecuniæ publicę credantur ſine pignoribus, vel hypothecis. ita ſcriptum reliquit I.C. in l. ſi benè collocatæ. ff. de vſur. l. 2. in princip. C. de debit. ciu. libro vndecimo. Quòd igitur dictum eſt, non inquietandos eſſe debitores publicos in ſortem

ſonam obligari, ſed etiam quamlibet vniuerſitatem, & communitatem. d.l.ciuitas. ff. ſi cert.petatur. Nam † 4 eccleſia, & ciuitas æquiparantur. l.vlt.C.de ſacroſanct. eccleſijs; ſed † eccleſia ex cauſa mutui obligatur. Auth. 5 hoc ius porrectum.C.eod.tit.de ſacroſanct.eccleſijs.ergo idem erit dicendum de ciuitate, vt ex mutui datione obligetur. Papienſis fol.746 num.2.& 3. Nec de hoc eſt dubitandum, quia eſt textus apertiſſimus in dicta l.ciuitas. † cuius legis diſpoſitio non ſolum locũ habet 6 in ciuitate, ſed etiam in omnibus caſtris, villis, collegijs, & vniuerſitatibus, quæ per alios reguntur. Bart. in d.l. ciuitas.nu.10.& 11.Rol à Valle conſ.90 num.25.vol. 1.

7 An autem † diſpoſitio dictæ legis ciuitas habeat dũtaxat locum in cõtractum mutui, an verò etiam in cęteris cõtractibus. Bart.in l.1 C.de vend.reb ciuitatis lib.11. tenet quòd non; quem cõmuniter ſequuntur Doct. in dicta lege ciuitas, & benè probatur in l.1.C.ſi aduerſus credit. arguendo de pupillo ad rempublicam. l. reſpublica C. quibus ex cauſis maiores. Stante igitur hac concluſione veriſſima, vniuerſitatem obligari ex mutui datione, videndum eſt quando, & quibus in cauſis obligetur, & quando non. Qua in re ſubijcio primam concluſioné, quæ eſt huiuſmodi. † Quando vniuerſitas legitimè 8 conuocata, ſeu eius conſilium quod vniuerſitatẽ repræſentat, accipit pecuniã mutuo, tunc vniuerſitas indiſtinctè obligatur ex ipſa mutui datione, neque creditor tenetur probare pecuniam verſam eſſe in vtilitatem ipſius reipublicæ: ex eo enim quòd ipſamet contraxit mutuum, & quòd pecunia eidemmet vniuerſitati, ſeu eius adminiſtratori, præſente tamẽ ipſa vniuerſitate, numerata eſt, pręſumitur verſa in eius vtilitatẽ, licet aliàs nõ probetur verſio. Bar.in l.ciuitas.num.2.3. & 4. ff.ſi cert. pet.& ibid.num.8.in fine, & num. 12.13.14. Iaſon in d.l. ciuitas.num.4.verſ.2. principaliter. Papienſis fol.746. num.4.Alex.ibid.num.11. Idem videmus eſſe in eccleſia, quæ ciuitati æquiparatur. nam † quãdo mutuum fit 9 præſente capitulo & prælato, non eſt neceſſe tunc probare pecuniam verſam fuiſſe in vtilitatem eccleſiæ. glo. in Auth. hoc ius porrectum, circa finem. C.de ſacroſan.

eccle-

eccleſijs. Maſchar. concl. 582 num. 3. ratio huius rei po-
10 teſt eſſe, quia † vniuerſitas circa alienationẽ, & admini
ſtrationem rerum ſuarum eſt domina, & moderatrix, &
poteſt liberè de ijs diſponere, & circa eas facere legem
quam vlt. l. prohibere. §. planè. ff. quod vi aut clam. Bar.
11 in d. l. ciuitas. nu. 2. 3 & 4. Secunda concluſio eſt, † quan-
do vniuerſitas non accepit pecuniam mutuò, ſed eius
adminiſtrator & ſindicus habens ſpeciale mãdatum ab
ipſa vniuerſitate ad accipiendum pecuniam mutuo in
certã cauſam, tunc ipſa vniuerſitas obligatur indiſtin-
ctè: præſumitur enim pecuniam verſam eſſe in illam cer
tã cauſam, & in vtilitatem vniuerſitatis, ſufficitq; hoc
caſu ſi adminiſtrator tempore mutui accepit dicat ſe ac
cipere in illam certam, & deſtinatam cauſam: præſumi-
tur enim pecuniam eſſe verſam in dictã certam cauſam,
licet aliter nõ appareat de ipſa verſione. l. qui habebat.
ff. de inſtitor. act. l. 1. §. vbi autem. verſic. quandoque quę-
ritur, cũ l. fin. ff. de exercit. act. nec creditor tenetur hoc
caſu probare pecuniam verſam in vtilitatem vniuerſita
tis: mandatum enim adimplet adminiſtrator; fuitque
ei conceſſum, vt pecuniam mutuò acciperet, in talem
cauſam, & hoc fecit, & vlterius creditor quærere nõ de-
bebat. Bar. in d. l. ciuitas. num 7. Iaſ. ibid. num. 1. & 2. Pa-
pienſis fol. 746. nu 4. Et idem dicendum eſt quando ad-
miniſtrator habebat mandatũ ſpeciale ab vniuerſitate
accipiendi pecuniam mutuo, in genere, & nõ in certam
expreſſam & deſtinatam cauſam: nam his duobus caſi-
bus nõ tenetur creditor probare pecuniam verſam eſſe
in vtilitatem vniuerſitatis, cùm hoc caſu præſumatur:
contrahentes enim, confiſi de mandato, decipiendi non
ſunt. l. 1. §. magiſtrum. ff. de exercit. actione. Doctores in
12 locis ſupra allegatis. Tertia eſt concluſio, † quando ad-
miniſtrator vniuerſitatis nõ habet ſpeciale mandatum
ab vniuerſitate ad accipiendum pecuniam mutuo, ſed
ſimplicem duntaxat adminiſtrationem, ſi pecuniam mu
tuo accepit, obligatur vniuerſitas, ſi in eius vtilitatem
probetur pecuniam eſſe verſam, aliàs adminiſtrator dũ-
taxat obligatur, & hic eſt caſus de quo in dict. l. ciuitas.
quę ita debet intelligi, ſecundum Bart. ibi num. 8. Gaill.
foi.

torem, non autem docet pecuniam verſam in vtilitatẽ vniuerſitatis, poterit conueniri condictione ob cauſam; fuit enim ipſi mutuò data pecunia in hanc cauſam, vt in vtilitatem vniuerſitatis verteret, quæ cauſa ſequuta nõ eſt, toto tit. ff. de condict. ob cauſam: ſi verò neutrum doceret, nec ſe adminiſtratorem vniuerſitatis, nec pecuniam verſam in eius vtilitatem, hoc caſu ceſſat actio de dolo, & habet locum condictio ob cauſam, quia
16 † actio de dolo cum alia non concurrit. l. 1. & 2 ff. de dolo malo. l. 2. C. eod. tit. Poterit igitur hiſce caſibus ante omnia iudicis officium implorari contra talem adminiſtratorem, vt prædicta probet, & doceat, aliàs conuenietur ſupradictis actionibus. Bart. in d. l. ciuitas. num. 9. & 10. & conſ. 94. num. 2. vol. 1. Alex. in d. l. ciuitas. nu. 9. & 10. Quando igitur adminiſtrator non habens ſpeciale mandatum, ſed ſolum ſimplicem adminiſtrationem vniuerſitatis, accipit pecuuiam mutuo, ipſe ſolus obligatur, ſi pecunia non eſt conuerſa in vtilitatem publicam, & tenetur non ſolùm durante officio, ſed etiam finito officio, ac ſi mutuum eſſet factum proprio nomine; aliàs ſequeretur, quod mutuans neminem haberet obligatum finito officio, & ſic pecunia cederet lucro adminiſtratoris, contra, l. ſi me & Titium. ff. ſi cert. petat. Alex. in d. l. ciuitas. nu. 1. & 6. ſecus ſi ſit conuerſa in vtilitatem reipublicæ; hoc enim caſu reſpublica obligatur; ex eo enim quod pecunia verſa eſt in vtilitatem vniuerſitatis, videtur potius contractum fuiſſe cum ipſa vniuerſitate, quàm cum ipſo adminiſtratore. l. 1. ff. de in
17 rem verſo. Sed † cui incumbat onus probandi pecuniã verſam eſſe in vtilitatem vniuerſitatis, quærunt Doctores; & dicunt hanc probationem ſpectare ad creditorẽ volẽtem agere contra ipſam rempublicam, quia ex hoc fundat intentionem ſuam; & hoc ſiue agat, ſiue excipiat: fundamentum enim ſuæ intentionis, ſiue agat, ſiue excipiat, vnuſquiſque probare tenetur. l. 2. l. in exceptionibus ff. de probat. Maſchar. concl. 1167. num. 10. 11. & 19. Sed qualiter, & quomodo creditor poſſit & debeat probare pecuniam verſam eſſe in vtilitatem vniuerſitatis? Dic quod probatur, primò per probationes

hoc

hoc neceſſariò concludentes, puta per teſtes, vel inſtrumenta; vel per apertam facti naturam, vt per ſenſum oculorum, quod fuit viſum expendi in eam cauſam: te-
18 ſtimonium enim viſus, † excellentius eſt omni teſtimonio. §. ſed cum magis. Inſtitut. de gradibus cognat. probatur etiam per coniecturas, & à poſteriori effectu & euentu, quia appareat illam cauſam in quam accepta eſt pecunia ſequutam fuiſſe, puta quòd refectio ſit ſequuta, ſed non apparet ex qua pecunia; nam præſumitur ex ea pecunia, quæ in hanc cauſam fuit mutuo ac-
19 cepta, † nec enim vento reficiuntur ædificia, ſed cum magno ſumptu, & opera, l. vltima C. de vſur. pupil. l. quæ tutores. C. de adminiſtrat. tutor. l. ex duobus. ff. de negot. geſtis. l. ſi ventri. §. vlti. ff. de priuil. credit.
20 nam † actus ſequens præſumitur factus in executioné tractatus præcedentis. Maſchar. concluſione 619. num. 2. & concluſione 1165. 1166. 1167. & hoc tantò magis habet locum, ſi probetur tempore mutui accepti vniuerſitatem indiguiſſe pecunia. Ripa in l. ſi is qui bona. numero 8. 9. & 10. ff. de pignoribus. Alexand. in l ciuitas num. 11. ff. ſi cert. petat. Papienſ. fol. 746. num. 6.

Cæterùm, quando non rectè pecunia ſoluitur adminiſtratori ciuitatis, non præſumitur verſa in vtilitatem reipublicæ, niſi probetur. l. vnica. & ibi Bart. num. 2. C. de ſolutio. & liberat. lib. 11. quando autem dicatur verſa pecunia in vtilitatem vniuerſitatis, vide textum elegantiſſimum in l. quòd ſi ſeruus. §. regulariter cum §. ſequen. ff. de in rem verſo. Sed quid ſi creditor, qui pecuniam mutuo dedit, dicat ſe dediſſe ipſam pecuniã theſaurario vniuerſitatis? certè creditor hoc caſu poteſt agere contra vniuerſitatem, vt contra theſaurarium cedat iura ſua; à quo theſaurario conſequitur ſuam pecuniam ſine diſpendio, & damno vniuerſitatis. l. creditore. ff. de euictio. Papienſis fol. 746. num. 7. & 8.

De

De alienatione rerum publicarum. Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas an, & quando poſſit propria bona alienare.*

2 *In re propria quilibet eſt arbiter, & moderator.*

3 *Vniuerſitas circa adminiſtrationem, & alienationem rerum ſuarum poteſt facere legem, quam vult.*

4 *Alienatio rerum publicarum ad hoc vt valida ſit, quæ requirantur.*

5 *Ordo decurionum ſeu concilium ordinarium an poſſit alienare bona publica, an verò hæc facultas alienandi competat concilio generali per capita domorum.*

6 *Alienatio rerum publicarum ad hoc vt valida ſit, debet obſeruari forma à conſuetudine introducta.*

7 *Alienatio rerum vniuerſitatis ad hoc vt ſit valida, requiritur vltra decretum curiæ, iudicis etiam decretum.*

8 *Alienatio rerum publicarum ad hoc vt ſit valida, emptor tenetur probare pretium verſum fuiſſe in vtilitatem reipublicæ.*

9 *Alienatio rerum publicarum, ad hoc vt valida ſit, debet præcedere ſubhaſtatio.*

10 *Alienatio bonorum mobilium ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis, quas ſolemnitates requirat.*

11 *Alienatio bonorum mobilium pupilli an requirat decretum iudicis.*

12 *Lex vltima C. de vend. reb. ciu. lib. 11. habet locum non tantum in alienatione rerum ciuitatis, ſed etiã vendicat ſibi locum in caſtris, villis, & alijs vniuerſitatibus quæ per alios reguntur.*

13 *Lex vlt. C. de vend. reb. ciu. lib. 11. habet locum, non ſolum in venditione, ſed etiam in qualibet alia alienatione.*

14 *Vniuerſitas an poſſit renuntiare ſolemnitatibus concernentibus alienationem rerum publicarum.*

15 *Legibus prohibentibus, ſeu earum ſolemnitatibus non poteſt renuntiari.*

16 *Dictio non aliter, & dictio niſi, inducunt formam.*

17 *Legibus dantibus ſolemnitatem, & formam non poteſt renuntiari.*

18 *Vnuerſitas ſuperiorem nõ recognoſcens, & ſic habens poteſtatem legis condendæ, poteſt facere ſtatutũ circa formam, & modum alienandi res publicas, & valet, licet diſcrepet à forma iuris communis.*

19 *Alienatio rerum publicarum facta tiranno, poteſt reuocari, quaſi facta iuſto metu.*

20 *Sindicus, procurator, ſeu adminiſtrator vniuerſitatis an, & quando poſſit alienare rem publicam.*

21 *Alienatio rerum publicarum non venit in mandato vniuerſitatis quantumcunque generali.*

22 *Sindicus procurator, uel adminiſtrator uniuerſitatis, ad hoc vt poſſit vendere res, & bona ipſius reipublica, quid requiratur.*

23 *Alienatio rerum publicarum, facta ſeruatis ſolemnitatibus requiſitis, non poteſt retractari, licet alius offerat meliorem conditionem.*

24 *Actio redhibitoria habet locum in venditionibus rerum ciuitatis.*

25 *Actio redhibitoria habet locum tam in rebus immobilibus, quàm in rebus ſe mouentibus.*

26 *Sindici, officiales, ſeu adminiſtratores publici, qui vẽdunt bona publica, an teneantur de euictione finito officio, & adminiſtratione.*

27 *Tutor non tenetur de euictione finito officio.*

Tutoris

18 Tutoris officium, eſt neceſſarium, & non voluntarium.

19 Sindici & adminiſtratoris publici officium eſt neceſſarium, & non voluntarium.

30 Procuratoris officium eſt voluntarium, & non neceſſarium.

VIdimus ſupra de mutuo dato vniuerſitatibus, quæ pro eiuſdē pecuniæ mutuo acceptæ reſtitutione, vel plurimùm neceſſe habent, & coguntur deuenire ad rerū publicarum alienationem, locationem, collectarum, nouorumq; vectigalium impoſitionē, pecuniarum debitarum exactionem, vt inde poſſint, & mutuam pecuniā reddere; creditorib. ex alijs cauſis ſatisfacere, & pro quotidianis neceſſarijſque impenſis publicis, & in vſus cōes pecuniam valeant erogare. Ideo de iſtis omnibus diſpiciamus, & primo de alienatione, & diſtractione rerū publicarū. Indubitata igitur eſt iuris concluſio,
1 & regula, † vniuerſitatem poſſe propria bona mobilia, & immobilia alienare, vel ex neceſſitate, puta pro ſoluē do ære alieno, expediēdiſq; publicis negotijs, vel ex vtilitate, etiamſi debitum non ſubſit, vt quia alienatio tendat in vtilitatem & commodum ipſius vniuerſitatis: re-
2 gula enim eſt generalis † quemlibet in proprijs rebus eſſe arbitrum, & moderatorem. l. in re mandata. C. mandati. Theſ. in noſtris terminis deciſ. 257. num. 2. & 7. Bar. in l. 3. in fine. C. de iure reipublicæ lib. 11. & de hoc non eſt dubitandum; extat enim totus titulus C. de venden-
3 dis rebus ciuitatis. lib. 11. nam † vniuerſitas circa adminiſtrationem & alienationem rerum ſuarum poteſt facere legem quam vult. l. prohibere. §. planè. ff. quod vi aut clam. l. 2. §. viam publicam, & ibi glo. ff. ne quid in loco
4 publico. Sed † ad hoc vt huiuſmodi alienationes rerum publicarum de iure ſubſiſtant, & validæ ſint, multæ ſolemnitates requirūtur, de quibus in l. vlt. C. de vēd. reb. ciuit. li. 11. Primò enim, ſiue vniuerſitas per ſe ipſam cō tractum venditionis ineat, ſiue ſindicum ad alienandū conſtituat, debēt eſſe præſentes, & interuenire huiuſmo

di alienationi, ſeu ſindici cõſtitutioni duę partes ex tribus concilij, ſeu ordinis decurionũ ipſius vniuerſitatis. d.l.vlt.verſ.in prouincijs vero.C.de vend.re. ciu. lib.11. & ſufficit, quòd maior pars ipſarum duarum partiũ conſentiat, deſcribique debent nomina omnium decurionum, qui conſentiunt dictæ alienationi: & cum curialibus, ſeu decurionibus, ſeu plurima parte eorum debet etiam interuenire maior pars honoratorum, & poſſeſſorum, id eſt eorum, qui in ciuitate bona poſſident, qui honorati, & poſſeſſores, propoſitis ſacroſanctis euangelijs, iurent ſimul cum conſiliarijs per relationem ad iuramentum primo loco præſtitum per eos ab initio ſui officij, quòd credant ipſam alienationem ſuæ patriæ eſſe vtilem. d.l.vlt. & ibi glo. & Ioannes de Platea. Rolandus à Valle conſ.90.num.19.20.& 21.vol.1. Bart. in l.2.nu.1. C.de prædijs decurio.lib.10.vbi de hoc eſt text. elegantiſſimus. † Concilium igitur ordinarium vniuerſitatis poteſt bona immobilia eiuſdẽ cõmunitatis alienare, cũ dictis ſolemnitatibus. Contrarium tamen tenet Bart in l.ambitioſa.num.10.ff.de decret.ab ord.facien vbi tenet hanc facultatẽ alienandi bona immobilia vniuerſitatis non competere concilio ordinario, ſeu ordini decurionum eiuſdem vniuerſitatis, ſed concilio, ſeu adunantiæ generali. Licet enim decuriones repræſentent totã vniuerſitatem & populum, tamẽ in arduis negotijs, & reb. magni ponderis, vt eſt alienatio rerũ immobilium, non poteſt concilium ordinarium aliquid decernere, niſi cõgregato cõcilio generali per capita domorum, à quo eidem concilio ordinario hæc poteſtas, & auctoritas tribuatur; & præſertim in villis, & alijs locis ciuitate inferioribus hoc locum habet, in quibus decuriones nõ ſunt perſonæ literatæ, & graues, & ſagaces. Theſ.deciſ.257. num.2. Hæc tamen opinio eſt de directo contra d.l.finalem, verſ.in prouincijs verò, vbi imperator requirit interuentum duntaxat curialium, ſeu ordinis decurionũ, necnon honoratorum & poſſeſſorum, vel maioris partis eorum: nec eſt veriſimile imperatorem ſenſiſſe de concilio, & conuocatione generali totius vniuerſitatis, quia ſi hoc voluiſſet, fruſtra feciſſet mentionem honoratorũ, & poſ-

& poſſeſſorum, quorum interuentus compræhenderetur ſub congregatione concilij generalis. Concludo igitur, hanc poteſtatem alienandi bona immobilia vniuerſitatis, reſidere penes concilium ordinarium, ſeu ordinẽ decurionum, niſi aliter fuerit ſtatutũ, vel per conſuetu-
6 dinem introductum; † forma enim introducta à conſuetudine in alienatione rerum publicarum, ſi non ſeruet, alienatio redditur nulla. l. vlt. cum glo. C. de iure reipu. lib. 11. Rolandus d. conſ. 90 nu. 29. Præterea, ad hoc vt
7 † alienatio rerũ vniuerſitatis ſit valida, requiritur vltra decretum curiæ, iudicis etiam decretum. d. l. vlt. C. de vend. reb. ciu. lib. 11. l. 2. cum glo. in verbo, acta. C. de prędijs decurionum lib. 10. l. j. & 2. C. de ſeruis reip. manumitten. Rol. d. conſ. 90. num. 22. requiritur etiam, vt em-
8 ptor probet pretiũ † verſum fuiſſe in vtilitatem reipublicæ. glo. vlt. in fine. in d. l. vlt. cum glo. vlt. in l. j. C. eod. titu. de quo vide Bartolum in l. 1. num. 1. & 2. C. eod. tit.
9 de vend. reb. ciuit. Pręter ſupradictas ſolemnitates † debet præcedere in alienationibus rerum publicarum ſubhaſtatio, ad inſtar rerum minoris & pupilli, quib. reſpublica æquiparatur, & inſtrumento alienationis rerum vniuerſitatis non eſt ſtandum, in quo fit mentio de ſubhaſtationibus, ſi tempore confecti inſtrumenti non potuerunt interuenire. Rolan. conſ. 90. num. 41. & conſ. 99. nu. 19. vol. 1. & iſtę ſolemnitates ſunt neceſſarię vbi alienantur bona immobilia ipſius vniuerſitatis, necnon annui reditus, & etiã bona mobilia, quæ ſeruando ſeruari
10 poſſunt; ſed † alia bona mobilia, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, alienari poſſunt ſine decreto iudicis, curię,
11 ſeu decurionum, † ad ſimilitudinem bonorum pupilli. l. lex quæ tutores. C. de admin. tut. Bar. in d. l. vlt. nu. 1. C. de vend. reb. ciu. lib. 11. glo. 1. in fine. in d. l. fina. cuius
12 † legis vltimæ diſpoſitio, quæ loquitur de reb. ciuitatis vendendis, habet etiam locum in caſtris, villis, & alijs vniuerſitatibus, quæ per alios reguntur. Rolan. conſ. 90.
13 num. 23. cum ſeq. & licet † d. l. vlt. loquatur de venditione, habet tamen locum in qualibet alia alienatione. Lu-
14 douicus deciſ. 93. num. 37. 38. & 39. Sed † an vniuerſitas poſſit renunciare prædictis ſolemnitatibus cõcernẽtibus

busalienationem rerum publicarum, & de quibus in d.
15 l. vltima? Dic quod non. nam † legibus prohibentibus non poteſt renuntiari gl. in l. 1. & 2. C. de fideiuſſor. dot. dent. ſed in d. l. vlti. prohibetur bona ciuitatis poſſe alienari, niſi cum ſolemnitatibus ibidem deſcriptis, vt patet in d. l. fin. verſi. non aliter, niſi ergo eis renuntiari non
16 poteſt; maximè cùm dicta † verba non aliter, niſi, indu-
17 cant formam; & † legibus dantibus ſolemnitatem & formam non poteſt renuntiari: l. nemo poteſt. ff. de leg. 1. Rolan. conſ. 90. num. 40. vol. 1. veruntamen ſi eſſet ali-
18 qua † vniuerſitas, quæ haberet poteſtatem, & facultatem condendi legem, & ſtatutum, vt ſunt vniuerſitates ſuperiorem non recognoſcentes; tunc, faciendo primò legem, ſeu ſtatutum circa formam, & modum alienandi, vel circa ipſam alienationem, valeret, & ſufficeret ſeruari formam legis municipalis, licet diſcreparet à forma iuris communis. De qua in d. l. vlt. C. de vend. reb. ciu. vbi Bar. num. 4. l. prohibere. §. planè. ff. quod vi, aut clam. & ibi Bar. num. 2. l. 2. §. viam publicam. vbi glo. & Bart. ff. ne quid in loco publico. glo. in l. continuus. §. cùm quis ſub conditione, & ibi etiam Bar. num. 5. ff. de verbor. oblig.
19 † niſi vniuerſitas faciat tale ſtatutum, ſeu legem municipalem pro alienatione rerum ſuarum fienda tyranno: nam iſta alienatio, & ſtatutum, & omnia quæ facta ſunt poſſunt reuocari, quaſi facta iuſto metu. l. 1. §. quæ onerandæ. verſ. & in ſumma. ff. quarum rerum act. non dat. Bart. in d. l. 3. §. planè. nu. 3. ff. quod vi aut clam. Vniuerſitas igitur vel per ſe principaliter, & per proprium decretum, vel per ſindicum legitimè conſtitutum poteſt
20 propria bona alienare. nam † ſindicus, ſeu procurator vniuerſitatis habens liberam & generalem adminiſtrationem, vel ſpeciale mandatum, poteſt vendere rem vni-
21 uerſitatis, † ſecus ſi habeat ſimplicem adminiſtrationē. Ripa in l. ſi is cui bona. nu. 2. ff. de pignoribus. Supra di-
22 cta tamen procedunt † dummodò ſit expreſſum in licētia, ſeu mādato, & inſtrumento ſindicatus, quæ bona debeant vendi, aliàs ſimplex facultas vendendi non ſuffi-
23 cit. Rol. d. conſ. 90. num. 28. vol. 1. quòd ſi † alienatio rei publicæ facta ſit ſeruatis ſupradictis ſolēnitatibus, ſubſi-
ſtet

ſtet huiuſmodi venditio, emptorque rē emptam perpetuò poſſidere debet, nec ab eo pōt auelli, licet alius offerat meliorem conditionem. l.4. C. de diuerſ. prędi. vrban. lib.11. l.1. vbi etiam Bart. C. de vend. reb. ciu. lib.11. Ang. in l.1. C. de fund. rei priuatę libr.11. l. Lucius. §. fin. ff. ad municip. Marcus deciſ.565. nu.2. vol.1. vniuerſitas enim poteſt legem condere, intra quod tempus venditio rerū ſuarum fiat; intra quod tempus offerens maius pretium, & meliorem conditionem admittitur, licet res iam alteri fuerit vendita; poſt verò lapſum tempus non: nam à lege nullum tempus eſt pręfixum, intra quod publicę res vendi debeant. l.4. & ibi etiam glo.1. in fi. & Bart. num.2.
24 & 9. C. de fide inſtrum. lib.10. † In venditionibus tamen rerum ciuitatis tam mobilium, quàm immobilium habet locum actio redhibitoria. Bald. in l. vlt. num. pen. &
25 vlt. C. de ędilitijs actio. † actio enim redhibitoria habet locum tam in rebus immobilibus, quàm in rebus ſe
26 mouentibus. l. pen. C. eod. tit. Sed † vtrùm ſindici, officiales, ſeu adminiſtratores vniuerſitatum, qui vendunt bona publica, finito officio, & adminiſtratione teneātur de euictione? videtur quòd ſic, per tex. in l. procurator qui pro euictione. ff. de procurat. & per text. in l.4. §. in eum. ff. de admin. rerum ad ciu. pertinen. Contrarium
27 eſt verius; nam † tutor non tenetur de euictione finito
28 officio, quia † officium aſſumit ex neceſſitate: eadem ra-
29 tione, nec † tales officiales, quorum officium eſt neceſſarium. toto tit. ff. de muner. & honor. & ſic non obſtat. l.
30 procurator. quia ibi loquitur in procuratore, † cuius officium eſt voluntarium. Nec obſtat text. in d. §. in eum, quia ibi pecunia fuit promiſſa animo nouandi, & principaliter ſe obligandi. ita dicit Bart. in d. §. in eum. De qua tamen materia vide pleniùs per Bar. in l. poſt mortem. ff. quando ex facto tutor.

De debitoribus vniuerſitatum. Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *Debitores publici, an & quando poſſint conueniri.*
2 *Debitores publici poſſunt cogi ad ſoluendum ante tẽpus, ſi hoc concernat vtilitatem, & neceſſitatem publicam.*
3 *Plus petere dicitur, qui ante tempus petit.*
4 *Vtilitatis publica gratia multa introducta ſunt, qua aliàs admnenta non fuiſſent.*
5 *Reſpublica reperitur aliquando magis priuilegiata, quàm fiſcus.*
6 *Fiſcus regulariter eſt magis priuilegiatus, quàm reſpublica.*
7 *Fiſcus non poteſt ante tempus agere contra ſuos debitores.*
8 *Debitor publicus non gaudet appellationis beneficio.*
9 *Appellationis beneficium regulariter nemini denegatur.*
10 *Vſura citra ſtipulationis vinculum non debentur.*
11 *Actio ex pacto nudo non oritur.*
12 *Vſura debentur ciuitatibus ipſo iure, & nudo pacto.*
13 *Debitores publici poſſunt cogere vniuerſitatem ad conſtituendum theſaurarium, cui poſſint ſoluere.*
14 *Theſaurarius, ſeu maſſarius ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis, ſi eſt debitor eiuſdem reipublicà, debet à ſe ipſo exigere, aliàs tenetur, & punitur.*
15 *Debitor publicus, ſi pro ſolutione debiti alienauit Reipublica maiorem partem alicuius proprietatis, cogitur eidem alienare minorem.*

16 *Fiſcus ſi habeat aliquam rem communem cum aliquo priuato, cogitur ille priuatus vendere fiſco ſuam partem.*

17 *Vendere rem ſuam nemo cogitur; fallit vbi tractatur de vtilitate publica.*

18 *Debitores publici non poſſunt habere in ciuitatibus, vel alijs vniuerſitatibus aliquem honorem, & dignitatem, niſi prius debita ſoluant.*

19 *Debitores publici qualiter liberentur.*

20 *Concilium ordinarium, ſeu ordo decurionum non poteſt publicos debitores dimittere, eosque gratis à ſolutione liberare.*

21 *Ciuitas vel alia vniuerſitas an gaudeat beneficio, & priuilegio tacita hypotheca.*

22 *Ciuitates regulariter vtuntur iure priuatorum.*

23 *Ciuitas vel alia reſpublica eſt priuilegiata in actione perſonali.*

24 *Compenſatio an poſſit reipublicæ per debitorem publicum opponi.*

25 *Adminiſtrator publicus, ſi pecuniam publicam minus idoneo crediderit, qualiter teneatur.*

1 NOtiſſimi iuris eſt, † debitores vniuerſitatum ſi idonei ſunt, & pecuniæ publicæ benè collocatæ ſint, in ſortem inquietari non debere; maximè ſi ipſæ pecuniæ publicæ pariant vſuras, ſi non pariant, proſpicere reipublicæ ſecuritati iudex debet; dummodò non acerbum ſe exactorem, nec contumelioſum præbeat, ſed moderatum, & cũ efficacia benignum, & cũ inſtantia humanum: nam inter inſolentiam curioſam, & diligentiã non ambitioſam multùm intereſt. Ad eiuſdem magiſtratus officium etiam pertinet ne pecuniæ publicę credantur ſine pignoribus, vel hypothecis. ita ſcriptum reliquit I.C. in l. ſi benè collocatæ. ff. de vſur. l. 2. in princip. C. de debit. ciu. libro vndecimo. Quòd igitur dictum eſt, non inquietandos eſſe debitores publicos in ſortem

id ita demum locum habet, ſi hoc publica neceſſitas nō
2 exigat: nam † propter neceſſitatem publicam vniuerſitas poteſt cogere, & vrgere ſuos debitores ad ſoluendum, etiam ante tempus decurſum, & ſolutioni fiendæ præfixum. Iaſ. in l. 10. num. 3. & 4. ff. de condict. indeb. li-
3 cet enim † qui præmaturè, & ante tempus petit plus petere videatur. §. plus autem. Inſtit. de actio. hoc tamen
4 locum non habet, vtilitatis publicę gratia; † multa enim iure ciuili contra ſtrictam rationem diſputandi pro vtilitate communi recepta eſſe innumerabilibus rebus probari poteſt. vt ſcribit. I. C. in l. ita vulneratus. §. vlt. ff. ad l. Aquil. l. ſi quis in graui. §. vtrum autem. verſ. poterit propter hoc quod in commune vtile eſt. ff. ad S. C. Sylla-
5 nianum, & in hoc † Reſpublica eſt magis priuilegiata,
6 quàm fiſcus, licet regulariter ſit contrarium; quia † fiſcus in iure eſt magis priuilegiatus, quàm reſpublica, l.
7 ſimile priuilegium. ff. ad municipales, & tamen † fiſcus non poteſt ante tempus agere contra debitores, & ſi agat perdit actionem. l. 6. C. de iure fiſci. Præterea in alijs eſt etiam priuilegiata reſpublica, reſpectu ſuorum
8 debitorum; quia † ſi conſtat aliquem eſſe debitorem publicum, ei appellationis beneficium denegatur; dicitur autem conſtare quando manifeſtè, & apertè conuictus eſt, etiam ſi non eſt confeſſus. Bald. in l. vlt. num. 1. & 2. C. quorum appellationes non recipiuntur. licet re-
9 gulariter † appellationis beneficium nemini debeat denegari. toto tit. ff. C. & ext. de appellationibus. Ad hæc,
10 licet † vſuræ citra vinculum ſtipulationis non debean-
11 tur, l. j. & 3. C. de vſur. & † ex pacto nudo non oriatur actio. l. iuriſgentium. §. quinimo. ff. de pactis, hoc tamen
12 non habet locum † in vniuerſitatibus, quibus etiam ex nudo pacto, quinimo ipſo iure debentur vſuræ creditarum ab eis pecuniarum. l. 11. ff. de vſur. l. etiam ex nudo.
13 ff. eod. tit. quibus vſuris, † ne ipſi debitores publici diutius quàm par eſt grauentur, poſſunt officio iudicis cogere vniuerſitatem, vt conſtituat theſaurarium cui ſoluere poſſint. Ripa in l. j. §. ſi autem collegium. num. 9. ff.
14 ad S. C. Trebell. quòd † ſi ipſe theſaurarius, ſeu maſſarius vniuerſitatis ſit debitor eiuſdem vniuerſitatis de-
bet à

bet à ſeipſo exigere, aliàs tenetur, & punitur. Bald. in l. 70. num. 2. & 3. ff. de fideiuſſor. Quartum priuilegium
15 eſt, quia † ſi debitor publicus pro debiti ſolutione alienauerit ipſi reipublicæ, maiorem partem alicuius proprietatis, cogitur eidem vniuerſitati alienare minorem,
16 & reliquam partem. † Idem enim videmus eſſe in fiſco. l. vnica. C. de vend. rerum fiſcalium libro 10. Nam
17 † pro vtilitate publica cogitur quis vendere res ſuas. l. vlt. & ibi etiam Bart. num. 3. & 4. C. de debitorib. ciuit. lib. 11. §. ſed & maior aſperitas. Inſtit. de his, qui ſunt ſui vel alieni iuris, licet quis regulariter non cogatur vendere rem ſuam. l. inuitum. C. de contrahenda empt. & adeò ſunt priuilegiatæ vniuerſitates pro iſtis debitis pu-
18 blicis, & eorum ſolutione, vt huiuſmodi † publici debitores nō poſſint in ipſis vniuerſitatibus habere aliquem honorem, & dignitatem, niſi prius debita ſoluant. l. j. C. de debitorib. ciuit. lib. 11. l. 4. ff. de legatio. l. 6. §. debitores rerum publicarum, cum duob. §§. ſeq. ff. de muner. &
19 honor. † & ita liberentur cum decreto curiæ, ſeu iudicis. tex. eſt elegantiſſ. in l. 2. & ibi etiam Bart. C. de præd. decur. lib. 10. Bart. in l. vnica in princ. C. de ſolutionib. & liberat. lib. 11. vbi docet modum qualiter debitores publici debeant ſoluere, & reportare appocam de ſolu-
20 to. † Non enim poteſt ordo decurionum debitores publicos dimittere, eoſque gratis à ſolutione liberare. l. ambitioſa, in principio. ff. de decretis ab ord. facien. l. 2. cum glo. C. de decret. decurionum lib. 10. Licet autem reſpublica ſupradicta, & multa alia priuilegia habeat in bonis debitorum, & aliorum cum quibus cōtrahit; de quibus priuilegijs eſt glo. in l. vlt. in glo. vlt. C. de debit. ci-
21 uit. lib. 11. in iure tamen notiſſimum eſt, † nullam vniuerſitatē excepta ciuitate Romana habere tacitam hypothecam in bonis debitorum, & aliorum cum quibus contrahit, niſi ex ſpeciali priuilegio vel pacto. Regu-
22 lariter enim † ciuitates vtuntur iure priuatorum. l. 2. C. de iure reip. lib. 11. l. fin. & ibi etiam Bart. ff. ad municip. l. ſimile priuilegium. ff. eod. tit. gl. in rubr. C. de iure reip. lib. 11. glo. in l. vlt. in verbo obnoxijs. C. de debitorib. ciuit. glo. in l. 2. C. in quib. cau. pignus tacitè contrahatur.

tur: exceptis tamen quibuſdam caſibus, de quibus per Bartolus, in l. 2. in princip. & num. 1. C. de debit ciuit. libro 11. & quòd ciuitas, licet fiſcum habeat, iure tamen, & priuilegio tacitæ hypothecę non gaudeat, tenet Marcus deciſ. 339. num. 8. volum. 1. de qua materia vide Ripam in l. priuilegia, num. 29. & 30. ff. de priuileg. creditorum. Bald. in l. 19. num. 15. C. de ſacroſan. Eccleſ. Ang. in l. 2. C. de debitoribus ciuit. libro 11. Bartol. in Authen. vt exact. inſtrumenti dot. pri. & ſecun. in princ. num 4. gloſ. in l. vlt. in verbo, obnoxijs. C. de deb. ciuit. lib. 11. Licet tamen reſpublica iure & beneficio tacitæ hypo-
23 thecæ non gaudeat, † eſt tamen priuilegiata in actione perſonali, quia omnibus creditoribus actionem perſonalem duntaxat habentibus præfertur ipſa reſpublica, l. bonis. § reſpublica. ff. de priuil. creditorum; ſed ſi priuatus & reſpu. habeant expreſſam hypothecam præfertur priuatus reipublicæ, ſi priuatus habeat anteriorem hypotecam. l. 8. cum glo. vlt. ff. qui potiores in pign. ha-
24 beantur. l. 4. & 3. C. qui potiores in pign. Sed † an debitor publicus poſſit obiicere reipublicæ cōpenſationem quærunt Doctores noſtri. Circa quam materiam dicendum eſt, quòd ſit; niſi ſit debitor ex cauſis poſitis in l. 3. C. de compenſatio. circa quam rem videre licet. l. 13. C. eo. tit. l. 2. §. 2. 3. & 4. ff. de adminiſtratione rerum ad ci-
25 uit. pertinen. † Qualiter autem teneatur adminiſtrator vniuerſitatis, qui pecuniam publicam minus idoneo credidit, tractat I. C. in l. vnica. C. de his, qui ex officio quod adminiſtra. conueniuntur. lib. 11. vbi ſcribit hoc caſu teneri duntaxat ad ſortem, ſeu ſummam principalem quam credidit; non autem ad vſuras; & de hoc latiùs ſuo loco & tempore dicemus. Si quis autem plura deſideret videre de debitoribus publicis, videat totum titulum Codicis. ne fiſcus, vel reſpublica. tit. 18. lib. 2.

De

De locatione rerum publicarum. Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Communia communiter ſolent negligi.*

2 *Locatio rerum publicarum debet fieri de conſenſu totius ordinis decurionum, vel ſaltem maioris partis.*

3 *Locatio rerum publicarum quando fit debet praſtari per conductorem fideiuſſor.*

4 *Adminiſtratores publici tenentur reipublicæ, ſi locauerunt publicas res, nulla exacta cautione à conductoribus.*

5 *Fideiuſſores conductorum publicarum rerum tenentur vniuerſitati, etiam in vſuris, niſi aliud ſit expreſſum.*

6 *Locatio rerum publicarum ad hoc ut valeat requiritur, vt in ea interueniat ſubhaſtatio, ſicut requiritur in venditione.*

7 *Locatio perfecta, non poteſt reſcindi prætextu maioris penſionis per alium oblatæ in locatione rerum publicarum.*

8 *Locatio rerum publicarum facta ad certum tempus extinguitur finito tempore.*

9 *Locatione rerum publicarum finita, præfertur primus conductor, ſi tantum offert quantum nouus.*

10 *Locatio rerum publicarum quando fit debent ſeruari omnia pacta inita, circa remiſſionem penſionis propter ſterilitatem.*

11 *Locatio rerum publicarum, etiam ad modicum tempus facta, transfert vtile ius in conductorem.*

12 *Adminiſtratores publici locantes publicas res an finito officio, ſeu adminiſtratione teneantur de euictione.*

Quo-

1 QVoniam † ea, quæ ſunt communia, com-
muniter ſolent negligi. l. 2. C. quando, &
quibus quar. pars. lib. 10. Idcirco ſolent
adminiſtratores publici prędia, & alia iu-
ra communitatum locare, vt ex eorum
redditibus poſſint publicis neceſſitatibus,
muneribuſque ſubuenire, publicaque negotia expedire
iuxta l. 2. C. de prædijs decu. libro 10. Sciendum eſt ita-
2 que † cum prædia, & alia bona, iuraque vniuerſitatum
locantur, id fieri debere debere de conſenſu totius or-
3 dinis decurionum; vel ſaltem maioris partis, & † con-
ductores huiuſmodi rerum publicarum debere præſta-
re fideiuſſorem idoneum ipſi vniuerſitati, qui ſe obliget
ſi quid damni in ipſis rebus conductis euenerit culpa ip-
ſius conductoris, & etiam de penſionibus ſtatutis tem-
poribus ſoluendus text. eſt de hoc elegantiſſimus in d. l.
2. vbi etiam Bald. num. 2. & 3. C. de præd. decur. ſine de-
creto non alien. lib. 10. Locationes igitur rerum publi-
carum debent fieri per adminiſtratores publicos, exacta
cautione à conductoribus, l. 4. §. j. cum l. vlt. §. 3. ff. de ad-
4 miniſtratione rerum ad ciuit. pertinen. aliàs † tenentur
ipſi adminiſtratores reipublicæ, ſi conductores non ſunt
ſoluendo; & hoc ſolum pro tempore expreſſo in loca-
tione, non de tempore, quo tacita fit reconductio. d. l. 4.
5 §. 1. qui quidem † fideiuſſores eorum, qui conduxerunt
res publicas tenentur etiam vniuerſitati, in vſuris, niſi
aliud expreſſum ſit. l. 2. §. conductorem, cum §. qui fide-
iuſſerunt. ff. de adminiſtratione rerum ad ciuitatem per-
6 tinentium. Præterea ad hoc, † vt locatio rerum vni-
uerſitatum valeat, requiritur vt in ea interueniat ſub-
haſtatio, quæ ſicut requiritur in venditione, ita & in lo-
catione perpetua fundorum publicorum; qua præce-
7 dente † non poterit locatio perfecta reſcindi, prætextu
augmentatæ, & additæ per alium offerentem penſio-
nis, l. 2. & ibi etiam gloſ. C. de vend. reb. ciuit. lib. 11. l. 3.
C. de locatione prædiorum ciuilium lib. 11. l. 2. & vlt. C.
eod. tit. Rolandus conſil. 99. num. 20. volum. 1. textus eſt
de hoc in l. 21. §. vlt. ff. ad municip. Illud autem ſcien-
8 dum eſt, † locationem rerum publicarum factam ad

certum tempus finiri, & extingui finito tempore, neque vltra tempus expreſſum in locatione teneri conductores, neque eorum fideiuſſores, licet publicæ res tantidem locari non poſſint. l. 3. §. cum quinquennium. ff. de
9 iure fiſci. † ſi tamen finita locatione, conductor primus offert tantum quantum nouus, in locatione præfertur primus conductor. l. 4. C. de locatione præd. ciuil. lib. 11.
10 † pactaque inita circa remiſſione penſionis propter ſterilitatem in locatione rerum publicarum ſunt ſeruanda. l. 2. §. vlt. ff de admiſtratione rerum ad ciu. pertinen.
11 & † conductores huiuſmodi rerum publicarum, etiam ad modicum tempus, ſtatim habent vtile ius, & ea omnia poſſunt facere, quæ poteſt ipſa vniuerſitas. Iaſ. in l. in prouinciali. §. ſi ego ſuperficiarius, num. vlt. ff. de o-
12 per. noui nunc. Sed vtrum iſti † publici adminiſtratores, qui locant res vniuerſitatum finito officio, ſeu adminiſtratione teneantur de euictione? tex. in d. l. 4. §. in eum. ff de adminiſtratione rerum ad ciuit. pertinentium, videtur ſuadere quòd ſic; videmus enim eodem modo procuratorem finito officio teneri de euictione. l. procurator qui pro euictione. ff. de procur. Contrarium tamen eſt verius. nam tutor non tenetur de euictione, finito officio; quia officium aſſumit ex neceſſitate: eadem ratione nec huiuſmodi adminiſtratores, quorum officiũ eſt neceſſarium. toto tit. ff. de muner. & honor. & ſic non obſtat d. l. procurator, quia illa loquitur de procuratore cuius officium eſt voluntarium, nos autem loquimur de adminiſtratoribus publicis quorum officium eſt neceſſarium; multum enim intereſt inter officium voluntarium, & neceſſarium. textus eſt de hoc elegantiſſimus. in l. 2. C. de his, qui accuſ. non poſſunt. Nec obſtat tex. in d. §. in eum, quia ibi fuit promiſſa pecunia animo nouandi per adminiſtratorem, & ſe principaliter obligandi. ita dicit glo. & Bart. in d. §. in eum. De qua materia vide plenius per Bartol. in l. poſt mortem. ff. quando ex facto tut.

De

De vectigalibus, quæ ab vniuerſitatibus inſtituuntur. Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas an, & quando poſſit noua vectigalia imponere.*

2 *Vectigalium generalis impoſitio eſt de regalibus principis.*

3 *Regalia principis quanto tempore præſcribantur.* 11

4 *Vectigalium publicorum conductor, vel emptor non poteſt ab emptione vel conductione repelli, ſi pretium ſtatuto tempore ſoluit.*

5 *Vectigalium publicorum conductores habent eadem priuilegia, quæ habet ipſamet vniuerſitas.*

QVia plerunque vniuerſitates nulla habent bona, quæ poſſint alienare, vel locare, vel nullos debitores, quos poſſint ad ſolutioné vrgere, vt inde poſſint pecuniam in vſus publicos erogare; idcirco coguntur deuenire ad vectigalium, & collectarum impoſitionem, de quibus diſpiciamus. Communis igitur eſt Doctorum
1 ſententia, † vniuerſitates recognoſcentes ſuperiorem noua vectigalia imponere non poſſe, inconſulto ipſo ſu-
2 periore; quia talis † impoſitio generalis vectigalium eſt de regalibus principis, & de maximo imperio; necnon de reſeruatis principi inſignum ſupremæ poteſtatis, &
3 ob id † inferioribus à principe ad acquirendum conſuetudinem inducendi pedagia, requiritur tantum tempus, cuius initij memoria non extet in contrarium. Iaſ. in l. de quibus, num. 45. 46. 47. ff. de legib. vide de hoc l. 13. iuncta glo. in verbo exerceri. ff. de policitationibus: cum conſenſu tamen ipſius principis manifeſtum eſt poſſe ipſas vniuerſitates, vel earum conſilium, ſeu ordinem decurionum nouas gabellas imponere. Diuerſum tamen eſt in vniuerſitatibus nō recognoſcentibus ſuperiorem,

quia

quia illę poſſunt noua vectigalia imponere; habent enim imperium, & obtinent vicem principis. l. 2. 3 & toto tit. C. vectigalia noua inſtitui nō poſſe Bart. in l. ambitioſa. num. 15. ff. de decret. ab ord. faciendis. Ripa in l. 4. num. 29. ff. de re iudicata. Sed, quia vniuerſitates ſolent vt plurimum locare vel vendere fructus, ſeu reditus huiuſmodi vectigalium, & gabellarum; illud ſciendum eſt,
4 quòd † poſtquam reſpublica vendidit vel locauit alicui fructus, & prouentus huiuſmodi vectigalium, non poſſe ipſa vectigalia ab emptore, vel conductore auferri, ſi emptor vel conductor ſoluit pretium ſtatuto tempore, l. j. & ibi etiam Bart. C. de adminiſtratione rerum publicarum lib. 11. l. quod ſemel. ff. de decret. ab ord. facien. fa
5 cit. l. Cæſar. ff. de publicanis. Et iſti † ementes, ſeu conducentes à republica huiuſmodi vectigalia, gabellas, & dacia ſoluenda à priuatis, poſſunt capere res non ſoluentium, pro quibus debebat ſolui, & & ipſas ponere ſub haſta, ſicut poſſet ipſa vniuerſitas. Caſtren. in l. 54. num. 2. ff. de act. empt.

De collectis, quæ ab vniuerſitatibus imponuntur. Cap. IX.

SVMMARIVM.

1 *Collectam poteſt qualibet vniuerſitas imponere pro ære alieno ſoluendo, alijſque neceſſarijs publicis negotijs expediendis, etiam inconſulto ſuperiore.*

2 *Collectarum impoſitio regulariter eſt de regalibus principis.*

3 *Collectam imponere, quibus in caſibus non poſſit vniuerſitas ſine expreſſa licentia ſuperioris.*

4 *Collectam imponere tàm ex cauſa neceſſaria, quàm voluntaria poteſt vniuerſitas ſuperiorem non recognoſcens.*

5 *Collectam imponere ita demum vniuerſitas poteſt, ſi nulla habeat bona.*

X Collectam

6 Collectam imponere nedum poteſt vniuerſitas vbi nulla habet bona, ſed etiam cogitur officio iudicis ad imponendam collectam.

7 Bona particularium non poſſunt capi pro debito vniuerſitatis.

8 Solutio particularis multa affert incommoda, & diſpendia.

9 Executio pro debito vniuerſitatis, qualiter, & quo ordine fieri debeat.

10 Collecta qualiter imponi debeat per vniuerſitatem.

11 Collecta impoſitio debet fieri per vniuerſitatem cum conſenſu omnium, de quorum præiudicio, & intereſſe tractatur, vel ſaltem cum conſenſu maioris partis eorum.

12 Collecta impoſitio facta per vniuerſitatem, debet notificari populis, & omnibus poſſeſſoribus, vt præparent ſe ad ſoluendum.

13 Incerta, & inopinata plerunque turbant populos, & actus impediunt.

14 Collecta imponi debent per vniuerſitatem æqualiter.

15 Collectarum liber, ſeu impoſitio debet cuilibet petenti edi.

16 Collecta vtrum imponantur ab vniuerſitatibus pro facultate patrimonij & modo ſubſtantiæ cuiuſque, ideſt, vt vulgò dicitur, per ſolidum & libram, an verò per capita.

17 Collecta in dubio imponitur perſonis pro viribus patrimonij.

18 Collecta naturaliter ſunt onera rerum, ſeu patrimonij, ſed formaliter ſunt onera perſonarum ſubiectarum.

19 Forma & materia faciunt vnum totum.

20 Collecta quando imponitur per vniuerſitatem pro ſoluenda condemnatione ſequuta pro delicto, vel quaſi delicto, qui nam teneantur contribuere in ſolutio-

ſolutione dicta collecta.

22 *Collecta quando imponitur per ciuitatem, caſtra, villa, & alia terra adiacentes ciuitati ſoluunt collectam cum ipſa ciuitate.*

23 *Collectam impoſitam ab aliqua vniuerſitate, non ſoluunt pauperes perſonæ, & an alij teneantur pro ipſis ſoluere.*

24 *Vniuerſitas ſi aliquos immunes, & exemptos faciat à ſolutione collectarum, an hoc debeat accreſcere alijs, an verò defalcari, & diminui debeat illa pars, quæ ſpectabat ad huiuſmodi exemptos.*

25 *Collecta ſi eſt impoſita per vniuerſitatem pro debito iam contracto, an venientes de nouo ad habitandum in illa vniuerſitate teneantur contribuere in ſolutione collectæ.*

26 *Collecta ſi ſit impoſita ab vniuerſitate an recedentes ab ipſa vniuerſitate teneantur concurrere in ſolutione huiuſmodi collectæ.*

27 *Collecta an poſſit per vniuerſitatem imponi ſubditis pro boni exiſtentibus extra territorium ipſius vniuerſitatis.*

28 *Collecta an poſſit per vniuerſitatem imponi forenſibus pro bonis, quæ habent in territorio eiuſdem vniuerſitatis.*

29 *Collecta impoſita ab vniuerſitate an habeant executionem paratam.*

30 *Collectarum exactores habent eadem priuilegia, & eodem modo poſſunt procedere contra debitores particulares quemadmodū poteſt ipſamet vniuerſitas.*

1 VNiuerſitatem † poſſe imponere collectam pro ære alieno ſoluendo, alijſque neceſſarijs negotijs publicis expediendis, etiam inconſulto principe & ſuperiore, ſatis in iure notum & manifeſtum eſt. l. prima. §. vlt. & ibi glo. in verbo, proconſul, in fine. ff. quod cu-

 iuſque.

iuſque vniuer. nom Specul. in tit. de execut. ſentent. §. ſequitur. verſ. quid ſi vniuerſitas. Bart. in l. 3. num. vlt. ff. de alimen. & cibarijs lega. l. omnes. C. de oper. publicis. Bart. conſil. 180. num. 1. & 2. volum. 1. Ludouicus deciſ. 43. num. 1. 2. 3. & 4. vbi ſcribit vniuerſitates, & quælibet alia collegia ſimplicia, & approbata poſſe, neceſſitate publica ipſarum communitatum ſic exigente, imponere collectas, inconſulto principe; licet alias regulariter † ius indicendi collectas ſpectet ad ſupremos principes, & ſit de regalibus ipſius principis. Marcus deciſ. 780. num. 10. volum. 1 & deciſ. 803. num. 1. 2. & vlt. volum. 1. & deciſ. 489. num. 4. 5. 6. cum ſeq. volum. 1. Alexand. conſil. 78. num. 4. volum. 6. ſecus tamen eſt † ſi vniuerſitas ex cauſa voluntaria, vel propter publicam vtilitatem & neceſſitatem totius patriæ, imperij, dominij, ſeu ſtatus vellet collectam imponere, hoc enim non poteſt ſine expreſſa licentia principis & ſuperioris; puta ſi vellet donare alicui. Angel. in l. vnica. num. 12. C. de mulieribus, & in quo loco, lib. 11. & in l. vnica. nu. 2. C. de ſuperindicto. lib. 11. l. j. C. de ſuperindicto. l. placet. C. de excuſa. muner. lib. 11. Theſaurus deciſ. 149. per totam, & deciſ. 257. num. 1. & 4. Et ſupradicta procedunt, niſi in contrarium vigeat conſuetudo, vt ſcilicet vniuerſitas nulla ex cauſa poſſit inconſulto principe collectam imponere: hoc enim caſu lex municipalis ſeruanda eſt. Boerius deciſ. 60. num. 5. 6. 7. 8. Alexand. in l. 4. num. 13. ff. de re iudicata, & ibidem Ripa, num. 28. & 29. Nulla igitur conſuetudine in contrarium exiſtente, poteſt vniuerſitas ſibi ipſi pro neceſſitatibus ipſiuſmet vniuerſitatis collectam inconſulto principe imponere; ſed vbi pro donando principi, & alicui alteri perſonæ, vel pro vtilitate publica totius imperij collecta imponitur; Tunc non poteſt vniuerſitas ſibi ipſi eam imponere, ſed ad ſuperiorem ſpectat concedere eidem licentiam imponendi. Marcus dicta deciſ. 489. num. 4. 5. 6. cum ſequen. volum. 1. Ludouicus deciſ. 43. num. 9. & 10. Bart. in l. j. §. quòd ſi nemo, num. 3. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Prædicta autem procedunt in vniuerſitatibus, quæ recognoſcunt ſuperiorem; ſed ſi

eſſent

4 eſſent † vniuerſitates liberæ, & quæ non recognoſcunt
ſuperiorem poſſunt imponere collectas ad libitum, tam
ex cauſa neceſſaria, quàm ex voluntaria, cum princi-
pis locum teneant. Angel. in l. vnica, num. 12. in fine. C.
de mulieribus, & in quo loco, lib. 11. Præterea ea, quæ
5 ſupra diximus † vniuerſitatem ſcilicet pro neceſſitati-
bus ſibi occurrentibus poſſe collectam imponere, ita
demum procedunt, & locum ſibi vendicant, ſi vniuerſi-
tas nulla habeat bona, nec burſam communem: hoc
enim caſu pro debitis ſoluendis, alijsque rebus, & ne-
gotijs publicis peragendis nedum poteſt imponere col-
6 lectam, ſed † iudicis officio poteſt cogi ipſa vniuerſi-
tas ad imponendum collectam, quæ ſi nolit hoc facere,
vel eius adminiſtratores, iudex ipſe poterit collectam
imponere; vocatis tamen ipſis de vniuerſitate, l. finali,
C. de muner. patrim. libro 10. vt ſic vniuerſitas aliquid
habeat in communi; nam qui poteſt facere vt poſſit,
non dicitur non poſſe facere, l. qui poteſt. ff. de regulis
iuris gloſa in l. prima §. vlt. in verbo, proconſul, in fi.
7 ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. † Non enim pro de-
bito vniuerſitatis poteſt fieri executio contra particu-
lares; & hoc in fauorem, & gratiam tam ipſorum par-
ticularium, quos grauari iuſtum non eſt pro debito
vniuerſitatis, & ſic facto alieno, quàm in fauorem cre-
ditoris ipſius vniuerſitatis, qui non cogitur recipere
ſolutionem particularem à ſingulis de vniuerſitate pro
rata; quia hoc eſſet nimis diſpendioſum, & dam-
8 noſum: nam † particularis ſolutio multa affert incom-
moda. l. tutor. §. Lucius. ff. de vſur. cogitur ergo impo-
nere collectam, quando nulla bona in communi habet,
ſecus ſi habeat bona in communi, ſeu archam commu-
9 nem. Hoc enim caſu † pro ſolutione æris alieni, &
alijs rebus publicis neceſſarijs, in primis, & ante om-
nia debet excuti burſa communis; deinde bona mobi-
lia, immobilia, & nomina debitorum diſtrahi debent,
antequam deueniatur ad burſam ſingularium perſona-
rum: quibus ceſſantibus vniuerſitas poteſt, imò cogi-
tur imponere collectam. Bartol. in l. 4 §. actor. num. 1.
& 6. ff. de re iud. gloſ. & ibi etiam Bartol. in l. prima §.

quod ſi nemo. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Borgn. deciſ.68.num.1. 2. 3. & 4. fol. 533. Ludouicus deciſ. 43. num.11. Marcus deciſ.803.num.1.2.& vlt. vol. 1. & deciſ. 489.num.4.cum pluribus.ſeq. vol.1.& num.19 & num.vlt. Boer.deciſ.60.nu.5.cum plurib.ſequen. Alexand. in l.4. num.13.& ibidem Ripa num.28.& 29. ff.de re iudicata, & num.26.& 27.Caſtren.ibid.num. 3. Bal.in l. 27. num. 10.ff.ſi cert.petat.& in l.j.§.quòd ſi nemo.num.3. & 4. ff. quod cuiuſque vniuer.nom.& in l.5.num. 13. in fine. C. qui bonis cedere poſſ. Vidimus hactenus an, & quando vniuerſitas poſſit, imò cogatur imponere collectam, nũc

10 diſpiciamus † qualiter huiuſmodi impoſitio fieri debeat

11 per ipſam vniuerſitatem. † Vniuerſitas igitur, quando vult imponere collectam pro ſoluendo ære alieno, expe diendiſque alijs publicis negotijs, debent citari omnes de vniuerſitate, de quorum præiudicio, & intereſſe tractatur, & conſenſu omnium imponi, & fieri, nec ſufficeret conſenſus maioris partis; & debent citari, & vocari domini poſſeſſionũ, ſeu poſſeſſores ipſarũ proprietatũ,

12 etiamſi eſſent exempti, & † facta impoſitione collectæ, debet ipſa impoſitio notificari populis, & omnibus poſſeſſoribus, vt preparent ſe ad ſoluẽdum, ne ex abrupto, & ex improuiſo grauẽtur ſumptibus executionũ m. tex. eſt pulcherrimus in l. vlt. C. de indictio. lib. 10. & in Au-

13 then. de collat. in prin. plerunque enim † in certa & inopinata turbant populos, & actus impediunt. l.4. §. ante-

14 quam. in fine. ff. de officio proconſulis: & † impoſitio hu-

15 iuſmodi collectarũ debet fieri æqualiter; & † liber collectarum, ſeu impoſitio debet cuilibet petendi edi, & oſtendi, vt poſſit cognoſci an vnus ſit magis grauatus quàm alter. Borgn. deciſ.68. nu.4. cum pluribus ſequen. fol.533. Ludouicus deciſ.43. num.7. & 8. l. fin. C. de muner. patrim. lib. 10. Bald. in l. 5. num. 13. in fi. C. qui bonis

16 cedere poſſ. Sed † qualiter huiuſmodi collectæ imponãtur ab vniuerſitatibus, vtrum ſcilicet per ſolidum & liberam, vt vulgò dicitur, ideſt pro facultate patrimonij, & modo ſubſtantiæ cuiuſque, an verò per capita perſonarum, hoc eſt pro virili parte, quærũt Doctores noſtri. Innocentius in cap. graue. ext. de ſent. excom. videtur tenere

bere huiuſmodi collectarum impoſitionem fieri deberè ab vniuerſitatibus per ſolidum & libram. Bart. autem in l. 4. §. actor. num. 2. ff. de re iudicata. in ea reſidet opinione, vt ſit inſpicienda cauſa, quare facta eſt condemnatio, ſeu contracta obligatio; ſi enim vniuerſitas condemnata eſt vel obligata ex contractu mutui, emptionis, vel huiuſmodi, & mutuum fuit acceptum pro cauſa, quæ reſpicit onus vniuerſitatis pro virib. patrimonij. l. omnes. C. de oper. publicis, hoc caſu imponetur per ſolidum & libram; & idem dicendum eſt ſi aliquid fuit acceptam mutuo, vel aliquid eſt emptum pro expediendo aliquo munere patrimoniali, vel mixto; ſi verò pro exediendo aliquo munere perſonali, vt puta, ex forma ſtatuti quilibet debet ire ad exercitum, vel ad quid aliud, tunc ſi deuentum eſt ad compoſitionem, quod ſoluant aliquid, & nō vadant, tunc imponetur iſta collecta per capita: ſicut enim pro ea pecunia, quam ſoluerunt ſenſerunt releuamentum per capita; ita per capita ſoluāt: ſi verò debebant ſubire illud onus per fumantes, quia omnes habitantes in vna familia habebantur pro vno fumante, eadē ratio habebitur in impoſitione collectæ, ſcilicet per
17 capita. in dubio tamen, vbi hoc non liqueret, † collecta imponitur perſonis, pro viribus patrimonij. l. reſcripto. in fine. ff. de muner. & honor. Bar. in d. §. actor. num. 2. 3.
18 4. & 5. Borgn. deciſ. 68. fol. 533. in addit. num. 3. † collectæ enim naturaliter ſunt onera rerū, ſeu patrimonij; ſed formaliter ſunt onera perſonarum ſubiectarū, quia
19 inducuntur perſonis; & quia † forma, & materia faciunt vnum totum; ideo dicūtur munera mixta. d. l. reſcripto. §. fina. Bald. in l. 5. num. 3. & 4. C. qui bonis cedere poſſ.
20 Sed quid ſi aliqua † vniuerſitas eſt condemnata pro delicto, vel quaſi delicto, puta pro ſoluenda æſtimatione damni dati in territorio, qualiter hoc caſu imponetur collecta? vtrum per capita, an verò pro modo ſubſtantię? Et videtur imponendam fore per capita; quia vniuſcuiuſque par eſt delictum, ergo eadem pœna debet eſſe. l. ſi quemquam. C. de epiſ. & cler. Contrarium tamē eſt verius, ſcilicet locum eſſe impoſitioni collectæ pro modo ſubſtantiæ, & quantitate patrimonij cuiuſque. facit l. 2.

C. de muner. patr. lib. 10. & l. vlt. C. de naufrag. lib. 11. Barto. in l. 7. num. 5. ff. de incendio, ruina, naufr. & in l. 4. §. actor. num. 5. ff. de re iud. & in l. aut facta . §. nonnunquam. num. 8. & vlt. ff. de pœnis, vbi etiam dicit vnum
21 notatu dignum circa hanc materiam ; quod † quando vniuerſitas condemnatur pro aliquo delicto ab ipſa vniuerſitate commiſſo, illi qui non deliquerunt non debent contribuere, de iure, in ſolutione collectę pro hac cauſa impoſitæ, & dicit Bart. ibi, ſe hoc vidiſſe in quadam ſententia Imperatoris Henrici, quinimò pro ſoluenda condemnatione ſecuta pro delicto, vel quaſi delicto, per ipſam vniuerſitatem cōmiſſo, non debent in ſolutione collectæ, pro hoc facto impoſitæ, contribuere, de iure communi, minores viginti annis, mulieres, clerici, ſenes, infirmi, & abſentes, ſed ſolū alij de vniuerſitate habiles, & præſentes tempore delicti, vel quaſi delicti commiſſi, latè Borgn. deciſ. 68. num. 12. & 13. fol. 533. & vbi vniuerſitas imponit collectam pro quaſi delicto per ipſam commiſſo, puta pro ſoluenda æſtimatione, ſeu emendatione damni dati in eius territorio, certè ſi is, qui damnū paſſus eſt, ſit de eadem vniuerſitate, contribuet etiā ipſe ad ſolutionem collectæ, pro ſua rata parte; & idem generaliter dicendum eſt in quolibet creditore reipublicæ : ſi enim vniuerſitas pro ſoluēdā pecunia, quam debet vni ex eadem vniuerſitate imponat collectam, certè iſte creditor pro collecta, quæ imponitur, contribuere tenetur, & ſic deducta ſua parte, ſoluitur ſibi debitum. Caſtren. in l. 107. §. ſi Titio ita legatum fuerit. num. 2. & 5. ff. de legat. 1. Bal. in l. j. in 2. lect. num. vlt. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Si quis autem circa hanc quæſtionem, vtrum collecta impoſita per vniuerſitatem ſolui debeat, per capita, vel pro modo ſubſtantiæ, & quātitate patrimonij, velit plura videre, conſulat Alex. in l. 4. num. 15. ff. de re iud. Ripam ibidem num. 30. cum pluri b. ſeq. Bal. in l. 27. num 12. ff. ſi cert. pet. & in l. 5. num. 17. C. de execut. rei iud. & num. vlt. & in l. 1. num. 3. C. de apoch. pub. lib. 10. Marcum deciſ. 803. num. 4. volu. 1. & deciſ. 489. num. 10. vol. 1. Bald. in l. j. §. quòd ſi nemo num. 3. & 4. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. Cæterùm illud ſciendum eſt, quòd

quando

22 † quando ciuitas, vel alia vniuerſitas imponit collectã,
non ſolùm ipſa ciuitas tenetur concurrere, & contribue
re in ſolutione huiuſmodi collectæ, ſed etiã caſtra, vil-
læ, & aliæ terræ adiacẽtes ciuitati, eiuſque iuriſdictioni
ſuppoſitæ, & ſubiectæ, quæ vnà cũ ipſa ciuitate ſoluunt
collectam, & ius ciuitatis ſequuntur. textus eſt cum glo.
in Auth. quomodo natur. efficiuntur ſui. §. ſi quis igitur
ex qualibet. in verbo, perſoluit. col. 7. l. forma. ff. de cẽſib.
l. qui ex vico. ff. ad municip. Bart. in § j. nu. 6. Auth. qui-
23 bus modis natu. effi. ſui. † Exceptis tamen pauperibus,
quorum induſtria eſt neceſſaria ad alimenta, & eorum
victum, qui non debent concurrere in onere impoſitæ
collectæ. Iaſ. in l. 34. num. 13. ff. de pactis. Marcus deciſ.
489. num. 9. vol. 1. & deciſ. 490. num. 6. & 7. vol. 1. Alex.
in l. 4. num. 17. ff. de re iudic. Bald. in l. 5. num. 17. C. de
execut. rei iudic. Sed an hoc caſu, quãdo ſcilicet ſunt ali
qui, qui propter paupertatem non poſſunt ſoluere col-
lectam, an alij teneantur pro ipſis, qui non poſſunt ſolue
re? Certè ſic, tenebuntur per ſolidum & libram. l. 1. C. de
omni agro deſerto lib. 11. Bart. in l. 4. §. actor. num. 8. ff. de
re iudic. Iaſ. remiſſiuè in l. 33. num. 14. ff. de pact. Alexan.
in d. l. 4. num. 19. ff. de re iudic. Marcus deciſ. 803. num. 3.
24 vol. 1. & deciſ. 489. num. 8. vol. 1. Diuerſum tamen eſt † ſi
vniuerſitas pro neceſſitatibus proprijs occurrẽtib. im-
ponat collectam, & facta impoſitione eadẽ vniuerſitas
faciat aliquos immunes, & exemptos à ſolutione colle-
ctæ; hoc enim caſu non eſt æquum alios ſtudere titulo,
& materiæ de iure accreſcendi; debet enim in ſolutione
defalcari, & diminui illa pars, quæ ſpectabat ad iſtos fa-
ctos exemptos, nec debet alijs accreſcere, cùm non ſit
æquum alios de vniuerſitate ad integram ſolutionẽ cõ-
ſtringi; nam priuilegium, & immunitas vni conceſſa, nõ
debet in damnum aliorum redundare, maximè cùm be
neficia, & priuilegia ſint interpretanda cõtra ipſum cõ-
cedentem; & hæc opinio eſt communis, & magis beni-
gna, & æqua; De qua materia vide Iaſ. in l. 33. num. 9.
10. 11. & 12. ff. de pact. Marcum deciſ. 490. per tot. vol. 1.
Bald. in l. 5. num. 17. C. de execut. rei iud. & in l. 1. in 2. le-
ctu. num. 4. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. Eodem modo

† non

25 † non teneatur contribuere in ſolutione collectæ de nouo venientes ad habitandum in illa ciuitate, vel loco in quo impoſita eſt collecta, ſi debitum iam erat contra-
26 ctum. Sed † quid de recedentibus ab ipſa vniuerſitate? Dic quod tenentur, ſi debitum iam erat contractū; alias non. Bald. in l. 1. in 2. lect. num. vlt. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. & in l. 1. §. quòd ſi nemo. num. 4. in fine. & nu. 5.
27 ff. eod. Sed † an vniuerſitas poſſit collectam imponere ſubditis pro bonis, & ratione bonorum extra territoriū ipſius vniuerſitatis exiſtentium, vide Alex. conſ. 78 nu. 1. vol. 6. & conſ. 68. per tot. volum. 2. Et quid è contrario
28 † an vniuerſitas poſſit collectam imponere forenſibus, pro bonis quæ habent in territorio ipſius vniuerſitatis, quæ collectam imponit? dic quod ſic, ex communi conſuetudine, non ſolùm totius noſtræ Pedemontanæ patriæ, ſed etiam totius Italiæ. Theſ. deciſ. 149. per tot. & deciſ. 257. num. 1.

Vidimus hactenus, an quando, & qualiter vniuerſitas poſſit collectam imponere, & qui debeant concurrere, & contribuere in ipſius ſolutione. Nunc reſtat, vt aliquid breuiter dicamus de modo, & ordine quo exigi debent huiuſmodi collectæ per vniuerſitatem impoſi-
29 tæ. Quærunt igitur Doctores noſtri, nunquid † collectę impoſitæ ab vniuerſitate habeant executionem paratā? Oraſc. deciſ. 86. per tot. diſputat hunc articulum, & finaliter diſtinguit hoc modo, aut dubitatur an aliquis ſit debitor, & tunc impoſitio collectarum non habet executionem, pendente lite, ſed procedendum eſt cauſa cognita; & ita intelligi debet tex. in §. non aliter. Auth. de collat. l. 2. C. de offic. ciu. iud. l. prohibitum. C. de iure fiſci lib. 10. aut conſtat ipſum eſſe debitorem, puta quia deſcriptus eſt in æſtimo, & non docet de ſolutione, vel alia cauſa legitima, tunc fiet executio celeriter. l. publicas. C. de ferijs. l. miſſi opinatores. l. fin. C. de exact. tribu. lib. 10. Et prædicta, videlicet, vt non compellatur ad ſolutionē collectarum, ſi legitimè ſe defendat, & cauſas grauaminis alleget, locum habere debent, vbi agitur de collectis impoſitis occaſione onerum præteritorum, quibus non poteſt dici quod immineat damnum publicum, ſecus ſi

occa-

occaſione onerum futurorum; quemadmodum etiam dicitur de tranſactione alimentorum futurorum & præteritorum, iuxta l. 8. C. de tranſact. & hanc diſtinctionē dicit ibi Ozaſc. ſequutum fuiſſe Senatum. Sed quia, vt plurimum, vniuerſitates remittunt alicui priuato exactionem huiuſmodi collectarum, & talearum, qui exactor ſe obligat ad ſoluendum pecuniam vniuerſitati, & ipſe exigit à priuatis, & particularibus perſonis, & hoc fit, vt citius ipſa vniuerſitas habeat pecuniam, quam poſſit, in vſus, & neceſſitates publicas erogare: idcirco
30 ſciendum eſt, quòd illi † exactores, contra ipſos particulares nō ſoluentes, poſſunt procedere eodem modo, quo poſſet ipſamet vniuerſitas, & ſic poterunt capere eorum bona, & vendere; quæ venditiones habent illa priuilegia, quæ habent venditiones factæ à fiſco, ſeu ab ipſamet vniuerſitate, & eodem modo etiam, de iure communi, poterunt facere detrudi debitores in carcerem, & ea omnia facere, quæ poteſt ipſa reſpublica. Caſtren. in l. 54. num. 3. & 4. ff. de actio. empt. Bald. in l. 1. num. 4. in 2. lectu. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Si quis velit plura videre, circa hanc materiam collectarum, quæ ab vniuerſitatibus imponuntur, videat Aegid. de Tomatis in ſuo tracta. de collectis.

De immunitatibus, quæ ab vniuerſitatibus conceduntur. Cap. X.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas à collectis, & alijs oneribus, an poſſit per vniuerſitatem particularibus perſonis concedi.*

2 *Immunitatis decreta, & reſcripta cenſentur eſſe ambitioſa, & contra vtilitatem publicam, & ideò non valent.*

3 *Tutor, & curator non poſſunt rem pupillorum, & minorum donare, neque debitum liquidum remittere.*

4 *Immunitatis conceſſio eſt ſpecies donationis.*

5 *Vni-*

5 *Vniuerſitas minoribus, & pupillis æquiparatur.*

6 *Ordo decurionum, ſeu concilium ordinarium alicuius ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis, poteſt ex iuris communis diſpoſitione concedere immunitatem ab oneribus, Doctoribus & Medicis.*

7 *Immunitatis decreta facta ab vniuerſitate an ſint ipſo iure nulla, an verò valeant, ſed poſſint, & debeant reſcindi.*

8 *Ordo decurionum, ſeu conſilium ordinarium vniuerſitatis poteſt, ex iuris communis diſpoſitione, concedere immunitatem ab oneribus, perſonis grauibus, & in dignitate conſtitutis.*

9 *Immunitas, ex cauſa remunerationis, & propter benemerita, poteſt concedi per ordinem decurionum.*

10 *Donatio remuneratoria poteſt fieri per ordinationem decurionum.*

11 *Donatio remuneratoria multa habet priuilegia, & multa ex cauſa remunerationis à iure permittuntur quæ alias non concederentur.*

12 *Immunitas quando per vniuerſitatem conceditur alicui perſonæ particulari, ob eius benemerita, an ſtetur aſſertioni ipſius vniuerſitatis ſeu decurionum, circa benemerita; an verò alio modo probari debeat, quàm per ſimplicem aſſertionem ipſorum decurionum.*

13 *Immunitas ab oneribus poteſt particularibus perſonis concedi per ordinem decurionum, quando ſcilicet extitit in poſſeſſione, ſeu quaſi à tanto tempore, citra cuiusinitij non eſt memoria in contrarium concedendi huiuſmodi immunitates.*

14 *Poſſeſſio longiſſima habet vim priuilegij.*

15 *Immunitas nulliter per vniuerſitatem conceſſa an poſſit per principem confirmari, & approbari.*

16 *Immunitas ab oneribus poteſt per principẽ, vel alium ſuperiorem concedi.*

17 *Ver-*

17 *Verborum geminatio arguit, et oſtendit enixam volun tatem, & actus qui geritur validitatem.*
18 *Confirmari nequit, quod nullum eſt, confirmatio enim præexiſtentiam iuris quæſiti præſupponit.*
19 *Paria ſunt aliquid non fieri, & perperam, ſeu nulliter fieri.*
20 *Qualitates non entis nullæ ſunt.*
21 *Priuilegia etiam inualida, ſi ſint ex certa ſcientia principis confirmata valent.*
22 *Immunitas conceſſa per vniuerſitatem qualiter intelligatur conceſſa, & ad quæ onera extendatur, & porrigatur.*
23 *Immunitas à muneribus ſimpliciter conceſſa, comprahendit duntaxat munera perſonalia, & non patrimonialia, niſi aliter ſit expreſſum.*
24 *Immunitas à muneribus ſimpliciter conceſſa non comprahendit, nec intelligitur conceſſa ab oneribus, niſi ſit dictum.*
25 *Immunitas ſimpliciter conceſſa ab oneribus, intelligitur duntaxat de extraordinarys, nec comprahenduntur ordinaria, niſi ſit expreſſum.*
26 *Immunitas ſimpliciter conceſſa à muneribus, non porrigitur ad honores, niſi fuerit expreſſum.*
27 *Immunitas ab vniuerſitate conceſſa, an trahatur, & extendatur ad onera militaria.*
28 *Onera militaria nullus, quouis priuilegio ſuffultus poteſt detrectare.*
29 *Vtilitas publica eſt cuilibet priuilegio præferenda.*
30 *Priuilegium generaliter conceſſum, non includit caſum publicæ vtilitati contrarium, & ſi includeret, non valeret.*
31 *Immunitas conceſſa ab vniuerſitate, quando extendatur ad onera bellica, & militaria.*
32 *Immunitas conceſſa per vniuerſitatem particulari-* bus

bus perſonis, an & quando poſſit per ipſam vniuerſitatem reuocari.

33 *Immunitas conceſſa per vniuerſitatem, & confirmata à Principe, an poſſit per ipſam vniuerſitatem reuocari.*

VIdimus ſuperius de collectis, quæ ab vniuerſitatibus imponuntur, ſed quia communitates ſæpe concedunt immunitatem particularibus perſonis ab huiuſmodi oneribus, & collectis, ideo diſpiciamus de iſtis immunitatibus, quæ ab vniuerſitatibus conceduntur. Quærunt igitur Doctores

1 noſtri † an vniuerſitates poſſint immunitatem à collectis, & alijs oneribus concedere particularibus perſonis: qua in re dicunt vniuerſitatem, ſeu eius concilium ordinarium non poſſe regulariter concedere immunitates à collectis, & aliis oneribus, ſingularibus, & particularibus perſonis; ſed hanc poteſtatem, & auctoritatem reſidere penes concilium generale, ſeu congregationem totius populi per capita domorum, in ſui tamen præiudicium, non autem ſuperioris, cùm hoc non ſit de ſpecialiter reſeruatis principi. l. 1. & 2. C. de decr. decur. ſuper immunit. lib. 10 l. ambitioſa. ff. de decr. ab ordine faciend. l. vacuatis. C. de decur. lib. 10. l. 2. & ibi etiam Bart. num. 2. 3. & 4. ff. de iure immunit. Oza ſ. deciſ. 95. num. 18. cum pluribus ſeq. l. immunitates, & ibidem gloſ. & Barto. C. de agricolis, & cenſ. lib. 11. l 1. C. de immunit. nemini conced. lib. 10. Alex. conſ. 101. num. 7. & per totum, vol. 1. & conſ. 148. num. 8. 9. & 10. volu 6. & ratio, eſt ſecun

2 dum Doctores, quia huiuſmodi † immunitatis decreta & reſcripta cenſentur eſſe ambitioſa, & contra vtilitatem publicam. & ideo non valent. d. l. ambitioſa. ff. de decret. ab ord faciend. l. 1. l. præſcriptio. C. de operib. publ. nam

3 † ſicut adminiſtrator pupillorum, & minorum non poteſt remittere debitum liquidum, neque donare rem ipſorum, l. pactum curatoris. C. de pactis. ita nec adminiſtratores vniuerſitatis poterunt concedere immunitatem, & ſic debitum liquidum remittere, & donare, cùm

conceſſio

4 † conceſſio immunitatis ſit ſpecies donationis, & vni-
5 uerſitas † minoribus & pupillis æquiparetur. l. rempu-
blicam.C.de iure reipublicæ.lib.10.l.præſes.C. de tran-
6 ſact. Prætereaꝗ hoc ſpecialiter à iure communi cōceſſum
eſt vniuerſitati,ſeu curiæ,& ordini decurionum,vt poſ-
ſit cōcedere immunitatem Doctoribus, & Medicis à qui
buſcunque oneribus,etiam merè patrimonialibus.l.i. C.
de decret.decur. lib. 10. ergo in contrarium eſt ius com-
mune. Rolan.conſi.5.num.1.2.3.& 4.vol.1. Ozaſc. deciſ.
39.num.15. Alex.conſ.30.num.8.& 7.volum.5. Huiuſmo
7 di igitur † decreta vniuerſitatum, ſeu ordinis decurio-
num, quibus immunitates conceduntur, tanquam am-
bitioſa,non valēt;ſed an ipſo iure ſint nulla,an verò va-
leant, ſed reſcindi poſſint & debeant. vide Barto. in l.1.
num.1.C.de decre.decurio.ſuper immunit. lib.10. Exci-
pitur tamen,vt dixi,ſupradictus caſus; quando ſcilicet
conceditur immunitas Doctoribus, & Medicis; valet
enim & ſuſtinetur huiuſmodi conceſſio, cùm hoc ſit, de
iure communi, expreſsè ordini decurionum tributum:
8 idemq́ue dicendum eſt de alijs † perſonis grauibus,& in-
dignitate conſtitutis, quibus etiam poteſt per ordinem
decurionum concedi immunitas. Bartol. in l. 2. num.3.
ff.de iure immunit. Ozaſc.deciſ.95.num.15. Prætereà eſt
9 & alius caſus, in quo † ordo decurionum poteſt immu-
nitatem concedere, nempe propter benemerita, & ex
cauſa remunerationis,vt eſt text.in d.l.1. C. de decretis
decurionum. lib. 10. qui tex. licet loquatur de Doctori-
bus, & Medicis, idem eſt de alijs, ex cauſa remuneratio
10 nis;quia ſi † ordo decurionum poteſt facere donatio-
nem remuneratoriam, iuxta doct. Bart. in l. ambitioſa.
verſic.quæro vtrum liceat.ff de decretis ab ord.faciend.
ergo & ſimiliter conceſſionem immunitatis,quæ eſt ſpe-
11 cies donationis. Nam † ex cauſa remunerationis multa
à iure permittuntur,quæ aliàs non permitterentur. Ro-
landus conſ.5.num.8. cum plurib.ſeq.vol.1.Ozaſ.deciſ.
12 95.num.15.Sed an hoc caſu, † circa benemerita, ſtetur
aſſertioni ipſius vniuerſitatis, ſeu decurionum, an ve-
rò alio modo probari debeant, quàm per ſimplicem aſ-
ſertionem ipſorum decurionum? Videtur dicendum
requi-

requiri., & neceſſe eſſe quod verè conſtet de meritis, & aliter, quam per aſſertionem decurionum: nam cùm ex cauſa aliquid permittitur, non eſt ſumenda occaſio pro cauſa, ſed veram cauſam & ſufficientem ad id præcedere oportet. In prohibitis enim, licet certo caſu permiſſis, non ſtatur verbo, ſeu aſſertioni dicentis caſum permiſſum ſubeſſe. Contraria tamen opinio eſt verior, nempe, quòd quando immunitas conceditur per vniuerſitatem, ſeu ordinem decurionum ex cauſa remunerationis, ſtatur aſſertioni ipſorum decurionum circa benemerita, donec contrarium probetur, vt latè concludit Rolandus in d. conſ. 5. num. 22. cum plurib. ſeq. vbi reſpondet ſupradictis rationibus in contrarium adductis. Ozaſ. dicta deciſ. 95. num. 25. Eſt & alius caſus, in quo
13 † conſilium ordinarium, ſeu ordo decurionum poteſt immunitatem ab oneribus concedere particularibus perſonis, quando ſcilicet extitit in poſſeſſione, ſeu quaſi, à tanto tempore citra, cuius initij non eſt memoria in contrarium, concedendi huiuſmodi immunitates,
14 quo caſu huiuſmodi † poſſeſſio longiſſima habet vim priuilegij. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & æſti. Ozaſ. dicta deciſ. 95. num. 12. 13. 14. & num. 28. Exceptis igitur ſupradictis, & alijs caſibus à iure expreſſis conſilium ordinarium, ſeu ordo decurionum non poteſt particularibus perſonis immunitatem concedere à collectis, & alijs oneribus, & ſi conceſſerit, non valet,
15 niſi fuerit à ſupremo Principe approbata, † & confirmata, cum clauſula, non obſtante; quia tunc ipſa approbatio, ſeu confirmatio ſuperioris cenſetur noua conceſſio immunitatis. arg. l. adoptio nõ iure facta. ff. de adopt.
16 & nemini dubium eſſe debet † ſupremum Principem poſſe immunitatem concedere. Bar. in d. l. vacuatis; & tanto fortius valet huiuſmodi confirmatio, quando, nedum reperitur facta cum clauſula, non obſtante, &c. ſed etiã cum clauſulis, ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis; quæ quidem clauſulæ operantur idem quod clau-
17 ſula non obſtante: vndè cum ſint † geminatæ, & duplicatæ debent latiorem effectum producere, quàm ſimplex clauſula; quia oſtendunt confirmantis, & approbantis

bantis latiſſimam,& enixam voluntatem;& ex qua ver borũ geminatione enixè ad validitaté actus, qui geritur, arguitur, Rolandus conſilio quinto nume. octauo cum plurib.ſeq.vol.1. Barto.in l.cùm ſcimus. in fine. C. de agricolis & cenſit.lib.10. Ozaſ.deciſ.39.nu.16. Contrarium tamen,quòd immunitas conceſſa ab vniuerſitate,& ſic inualida,non teneat,etiamſi fuerit approbata, & confirmata à Principe, videntur multa ſuadere: nam
18 † quod nullum eſt cõfirmari nequit.l obligari. §.tutor. ff.de auctori.tutor.l.non dubium. C.de legibus accedat,
19 quia † paria ſunt aliquid non fieri,& perperam,ſeu nulliter fieri l.quoties.ff.qui ſatisdare cogãtur. & quod nõ
20 eſt, confirmari minime poteſt, cùm † non entis, nullæ ſint qualitates.l.eius qui in prouincia.ff ſi cert.pet.confirmatio enim præexiſtentiã iuris quæſiti præſupponit, ad illudque commenſuratur,quod cõfirmatur. Quibus tamen non obſtantibus contraria opinio eſt verior, cõfirmationem ſcilicet immunitatis nulliter per vniuerſitatem conceſſæ factam à Principe ex certa ſciẽtia, & de plenitudine poteſtatis,tribuere ius, & validum efficere ipſum priuilegium immunitatis per ſe nullũ, ſaltem in
21 vim noui priuilegij,& nouæ exemptionis;nam † priuilegia etiã inualida ſi ſint ex certa ſcientia principis confirmata, ſine dubio valẽt,maximè cùm Princeps habeat poteſtatem huiuſmodi exemptiones,& immunitates cõcedendi. Ozaſ.deciſ.39.nu.11.12.13.16,17.18.Alexand. conſ.30.num.8.cum pluribus ſequen.volum.5.

Vidimus hactenus an, & quando vniuerſitates poſſint concedere particularib. perſonis immunitaté à col
22 lectis,alijſque oneribus. Nunc diſpiciamus † qualiter huiuſmodi immunitates conceſſæ intelligantur, & ad quæ onera extendantur, & porrigantur. Sciendum eſt itaque,in priuilegio, & cõceſſione immunitatis,quę fit per vniuerſitatem, debere fieri ſpecialiter, & diſtinctè mẽtionem de muneribus realibus,& perſonalibus. Nã
23 ſi † ſimpliciter concederetur immunitas à muneribus, non compræhenderetur immunitas à patrimonialibus; conceſſa enim ſimpliciter immunitate, cenſetur regulariter,& duntaxat conceſſa à perſonalibus, non autem à

L patri-

patrimonialibus, ſeu realib. l. his onoribus. ff. de vacat. & excuſ. muner. l. fina. §. penult. ff. de muner. & honorib.
24 Ozaſ. deciſ. 95. num. 49. & 50. Præterea † in ipſa conceſſione debet exprimi, & ſpecialiter dici à muneribus, & oneribus, aliàs ab oneribus, quis non haberet immunitatem. l. cui mnneris. ff. de munerib. & honorib. Item
25 debet dici ab ordinarijs, & extraordinarijs, aliàs † in dubio cenſentur duntaxat remiſſa extraordinaria. l. hi qui muneris publici. l. in honoribus. §. qui muneris. ff. de vacat. & excuſ. muner. d. l. cui muneris. ff. de muner. & hon. l. j. C. de vacat. publicorum muner. Bart. in l. vacuatis. num. 5. C. de decurionib. lib. 10. Præterea huiuſmodi
26 † immunitates ſimpliciter conceſſæ à muneribus, non porriguntur ad honores. d. l. cui muneris. ff. de muner. & hon. ideo etiam de his expreſſa mentio fieri debet in ipſa immunitatis conceſſione: vndè ſit cautus is qui debet obtinere huiuſmodi priuilegia, & immunitates ab aliqua vniuerſitate, vt faciat fieri mentionem expreſsè de omnibus ſupradictis. ita nos docet Bart. in l. 2. num. 4. ff. de iure immunit. Marcus deciſ. 102. num. 1. vol. 2. & ſatis expreſſa mentio poteſt dici facta, ſiue ſit facta per verba generalia, ſiue per verba ſpecialia, ſiue per verba ſingularia. Alex. conſ. 30. num. 14. vol. 5. Socinus in l. ſi ex to-
27 to. num. 4. ff de lega. 1. Sed an huiuſmodi † immunitates ab vniuerſitatibus conceſſę trahantur, & extendantur ad onera militaria dubitant Doctores noſtri. Socinus in d. l. ſi ex toto. num. 6. & 7. ſcriptum reliquit, huiuſmodi immunitatem conceſſam per vniuerſitatem ab onerib. non habere locum, quando imminet publica neceſſitas, puta belli, cui per ipſam vniuerſitatem no poteſt prouideri, niſi veniatur contra talem immunitatem, & exempti grauentur. Nulla enim conceſſio eximit aliquem ab oneribus in caſu concernente publicam vtilitatem, & neceſſitatem. Nam vbicunque ſuperuenit neceſſitas valdè inſolita, talis conceſſio immunitatis nō habet locum: immunitatis igitur ab oneribus priuilegium conceſſum ab vniuerſitate, quantumuis generale ſit, non videtur compræhendere caſum belli, inſolitum, & caſum concernentem neceſſariam reipublicæ defenſionem. Ozaſ. deciſ.

deciſ.39.num.14. Doctores in d.l. ſi ex toto, regulariter
28 enim † nullus quouis priuilegio ſuffultus, etiam domus ipſa Auguſta ab oneribus militaribus immunis eſt. l.ſūt munera.ff.de muner.& honor.l.vacuatis. C.de decurio. lib. 10.l.j.3.& vlt.C.de muner. patrim. & toto tit.C. de quib.muner.ſeu prę ſtat. nemini liceat ſe excuſ.lib.10.& toto tit.C.vt nemini liceat in empt.ſpecier.& C.de immunit.nem.conced.lib.10.Doctores communiter in dict. l.ſi ex toto. Ozaſ.deciſ.39. num. 1. etiamſi priuilegium immunitatis eſſet amplum, quia non extenditur ad incogitata;& hæc eſt magis communis ſententia, vt dicūt DD in d.l.ſi ex toto. & inter alios Alexan. Ripa, & Iaſ. Pro qua opinione multa adducuntur. primo textus in l. iubemus nullam.C.de ſacroſan.eccleſijs. vbi Bald.in 1. notabili dicit,nota ex hac lege,quòd à neceſſitatib. imminentibus eccleſiæ Romanę propter bellum,nullus poteſt ſe excuſare ratione priuilegij,ſiue conceſſum ſit di-
29 gnitati,ſiue religioni,ſiue perſonæ,quia † publica vtilitas eſt cuilibet priuilegio præferenda,& in 2.notabili in-
30 quit idem Bald.quòd † priuilegium generaliter cōceſſum,non includit cauſam publicæ vtilitati contrariā,& ſi includeret, non valeret; & pro hac opinione adducitur textus in l.2.C.de quib. muner. nemini liceat ſe excuſare,& ibi Ioannes de Platea,vbi nullus,qualicunque priuilegio munitus, poteſt ſe excuſare à munerib. perſonalibus,realibus,mixtis,Principi,& eius exercitui exhibendis,per quęcunq; loca iter arripiat,ſiue ſint habitatores domorum Principis,vel Auguſtæ; ſiue eccleſiarum; ſiue ſint perſonæ illuſtres, & in alijs dignitatibus poſitæ;ſiue ſint perſonæ habentes excuſationē eis conceſſam per pragmaticam ſanctionem,ideſt cùm deliberatione procerum factam, vel per diuinā adnotationē, ideſt motu proprio factam,vel proprio oraculo viuę vocis; nemo inquam excuſatur ab angarijs, perangarijs, nec curribus, nec à quolibet alio miniſterio, & ſeruitio Principis in expeditione exiſtentis exhibendo. Tertiò, pro hac opinione facit tex. in l.1. C. vt nemini liceat ab emp. ſpecier. lib.10.vbi,quando publica neceſſitate indicuntur munera emendi, vel vendendi frumenta, vel

blada propter milites, nemo eſt immunis propter quodcunque priuilegium immunitatis, quocunque modo, & quocunq; tempore, vt dicit d.l.j.& ibi etiam glo. in verbo, neceſſitate, ponit exemplum de neceſſitate ratione belli. Nam neceſſitas omnibus legibus derogat, & omnem immunitatem excludit. Rolan.conſ.5. nu. 26. cum
81 plurib.ſeq.vol.1.& hęc procedunt in † immunitate ſimpliciter conceſſa, ſecus ſi ſit facta per verba multū prægnantia, & vniuerſalia; veluti ſi immunitas conceſſa reperiatur ab oneribus perſonalibus, realib. mixtis angarijs, perangarijs, ſolitis, & inſolitis, & ab omnib. & quibuſcuuque alijs oneribus, quæ imponi continget quocunq; modo, quomodocunque, & qualitercunque, quauis cauſa & occaſione, quę dici vel excogitari poſſit; quo caſu, cum verba, vt dixi, ſint multum pręgnantia, & vniuerſalia, dicēdum videtur, ſub huiuſmodi immunitatis priuilegio, venire etiam onera bellica, & militaria. Rol. d. conſ. 5. & idem dicendum fortius eſt ſi in priuilegio immunitatis conceſſo mentio expreſsè, & ſpecialiter facta fuiſſet de oneribus militaribus, vel etiamſi mētio expreſsè de his facta non fuerit, aliqua tamen coniectura præuideri poſſit cogitatum ſaltem fuiſſe de bello in genere, vt puta ſi immunitas conceſſa fuit tempore belli, vel conceſſa ſit, vt ſupra dixi, à quibuſcunque oneribus cogitatis, & incogitatis, ſolitis & inſolitis; vel niſi immunitas conceſſa ſit ex contractu, & ex cauſa onerosa. His enim caſibus huiuſmodi immunitates ad onera militaria extendentur. Ozaſ.dicta deciſ.39.num.20.& 21. Alexan.conſ.30.num.4.verſ.nec etiam obſtat.vol.5. Ozaſ. deciſ.95.per totam. Nunc ſupereſt pro complemento iſtius materiæ conceſſionis ſcilicet immunitatum vide-
82 re † an & quādo vniuerſitas poſſint priuilegium huiuſmodi immunitatum per ipſas conceſſum reuocare. Breuiter Doctores diſtinguunt communiter hoc pacto, aut priuilegium immunitatis conceſſum per vniuerſitatem tranſiuit in contractum, vel quaſi, & hoc caſu non poteſt reuocari; exemplum, ſi conceſſa eſt immunitas venientibus de nouo ad habitandum in ea vniuerſitate, per quā hoc priuilegium fuit conceſſum, certè valet huiuſmodi immu-

immunitas; & ipſis venientibus ad habitandũ, & ſic ex parte ſua adimplentibus, non poteſt reuocari. textus eſt de hoc in terminis, in l. 2. ff. de iure immunitatis. Alexan. conſ. 101. num. 1. cum plurib. ſequen. vol. 1. Aut nõ tranſiuit in contractum, vel quaſi, & hoc caſu poteſt reuocari. l. quod ſemel ff. de decret. ab ord. facien. Bart. in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iure. Caſtren. in l. 12. §. in legatis. num. 5. ff. de leg. 1. Alex. conſ. 30. num. 17. vol. 5. glo. & Bar. in d. l. quod ſemel. & in l. 2. in fine. ff. de iure immun. Ozaſ. deciſ. 95. num. 11. Barto. in l. 5. ff. de decret. ab ord. facien. Bart. in l. vacuatis. num. vlt. C. de decurio. lib. 10.
33 Marcus deciſ. 102. num. vlt. vol. 2. Sed quid † ſi vniuerſitas cõceſſit immunitatem, & fuit cõfirmata à Principe, an poſſit per ipſam vniuerſitatem reuocari? vide Alex. conſ. 30. num. 1. cum ſeq. vol. 5.

De donationibus, quæ fiunt ab vniuerſitatibus. Cap. XI.

SVMMARIVM.

1 *Immunitatum conceſſio eſt ſpecies donationis.*
2 *Donatio an, & quando poſſit fieri per vniuerſitatem, ſeu ipſius concilium ordinarium.*
3 *Adminiſtratores vniuerſitatis dicuntur habere legitimam adminiſtrationem.*
4 *Donatio poteſt fieri per vniuerſitatem, per capita domorum congregatam, ſeu per concilium generale.*
5 *Donatio propter benemerita, & ex cauſa remunerationis, poteſt fieri per ordinem decurionum, ſeu per concilium ordinarium vniuerſitatis.*
6 *Donatio remuneratoria poteſt fieri per tutorem, & curatorem nomine pupilli, & minoris.*
7 *Donatio remuneratoria habet multa priuilegia.*
8 *Donatio remuneratoria facta ab vniuerſitate, ſeu ordine decurionũ, ad hoc vt valeat, an aliter cõſtare*

debeat de meritis, quàm per aſſertionem ipſius vniuerſitatis, ſeu ordinis decurionum.

9 *Donatio remuneratoria, ſeu facultas, & poteſtas remunerandi benemeritos an tranſeat ad ſucceſſores.*

10 *Vniuerſitas eadem manet, licet mutentur perſonæ.*

QVoniam ſuperiore capite dictum eſt de immunitatibus, quę ab vniuerſitatibus conce-
1 dūtur à collectis, & alijs oneribus; quę † immunitatū conceſſio, eſt ſpecies donationis; ideo de alijs donationib. quæ ab vniuerſitatib. fiunt diſpiciamus, maximè cùm iam alqua in eodem capite obiter dixerimus de huiuſmodi donationi-
2 bus. Quærunt igitur Doctores noſtri † an vniuerſitas, ſeu ipſius concilium ordinarium, quod vniuerſitatē repræſentat, poſſit facere donationem alicui; & an valeat ipſo iure, ſed reſcindi debeat, an verò ſit nulla, ipſo iure. Bar. in l. ambitioſa. num. 1. & 3. ff. de decret. ab ordin. facien. hoc pacto diſtinguit; aut, quando facta fuit donatio per decuriones, nō interuenit ſolemnis numerus decurionū, & tunc ipſo iure huiuſmodi donatio eſt nulla. l. 2. & 3. ff. dee decr. ad ord. fac. aut ſolemnis numerus decurionum; & tunc, ſi donatio apertè & expreſsè facta fuit, donatio eſt nulla, ipſo iure d. l ambitioſa. verſ. proinde. ff. eod. tit. l. ordinis. C. eod. Si verò donatio apertè & expreſsè facta non ſit, ſed occultè, & ſecretò, vereque donatio facta ſit; veluti ſi in calculanda ratione decuriones decreuerunt rationem benè redditam, cùm in veritate non eſſet; vel locauerūt aliquam rempublicā viliori mercede, & pretio, & ſic velata adeſt donatio, certè ipſo iure valet, cùm non contineat expreſſum iuris errorem; ſed debet reſcindi. Aliam etiam circa hunc articulum adhibet diſtinctionem idē Bart. in loco præallegato; aut in donatione fuit appoſita aliqua cauſa ficta, & colorata, non tamen vera, tunc donatio ipſo iure valet, ſed debet reſcindi; aut verò nulla cauſa fuit appoſita, & tunc ipſo iure eſt nulla, & ita poteſt intelligi. d. l. ambitioſa. Patet igitur vniuerſitatem, ſeu decuriones, qui
3 ſunt † vniuerſitatis adminiſtratores, licet dicantur habere

Sere legitimam adminiſtrationem,non tamen poſſe facere donationem,& ſi fecerint, aut ipſo iure erit nulla, aut veniet reſcindēda,Caſtren. in l.58.n.8.ff.de procur. nam ordinis ambitioſa decreta ſacris conſtitutionibus reprobantur.d.l.ambitioſa,& l.2.cum glo. C. de decret. decurio.lib.10.Bar.in l.j.§.quod ſi nemo.num.3 ff.quod cuiuſque vniuerſ.nom. Marcus deciſ.489.num.5.vol.1. licet enim decuriones repræſentent totum populū, qui populus rei ſuæ eſt moderator, & arbiter.l.in re manda ta. C.mandati. hoc tamen non habet locum vbi de do-
4 nando tractatur. Theſa.deciſ.257.num.2.& 7.† concilium tamen generale, ſeu congregatio, & adunantia totius populi per capita domorum hanc habet poteſtatem,& facultatem donandi, cùm vnuſquiſque in rebus ſuis ſit moderator,& arbiter.d.l. in re mandata. C.mandati, & volenti & conſentienti nulla fiat iniuria. Quod autem ſupra dictum eſt conſilium ordinarium vniuerſitatis, ſeu ordinem decurionum non poſſe facere donationem,non habet locum,neque procedit in donatioue
5 remuneratoria,†poteſt enim ipſa vniuerſitas,ſiue ipſi conſilium ordinarium, & ordo decurionum facere donationem, exiſtente iuſta & legitima remunerationis cauſa, inſpecta magnitudine & dignitate ipſius vniuerſitatis donantis,& qualitate eius cui donatur videmus
6 enim ſimiliter,quòd licet†tutor vel curator pupilli, & minoris non poſſit donare.l.pactum curatoris. C.de pactis.poteſt tamē ex cauſa remunerationis donare.l.cùm plures.§.penul.l.tutor ſucundū dignitatem.ff.de adminiſtra.tuto.ergo nihil mirum,ſi vniuerſitas,quę pupillo æquiparatur,ſeu decuriones ipſius vniuerſitatis adminiſtratores, poſſint ēt facere donationem alicui,ex cau
7 ſa remunerationis, maximè cùm huiuſmodi † donatio remuneratoria multis decoretur priuilegijs. Nā ex cauſa remunerationis multa à iure conceduntur, & permittuntur,quę aliàs nō permitterentur. l.Aquilius regulus ff.de donationibus. Bar.in d.l.ambitioſa.num.2.Iaſ.in l. ex hoc iure.ff.de iuſti.& iure.Rolan.conſ.5.num.9. cum
8 plurib.ſeq.vol.1.Sed an†ad hoc vt valeat huiuſmodi donatio,facta ab vniuerſitate,ſeu ordine decurionum pro-

pter benemerita, ſufficiat aſſertio ipſi* vniuerſitatis, ſeu decurionum, circa benemerita, an verò aliter debeat de ipſis meritis conſtare? Certè dicendum eſt ſtandum huiuſmodi aſſertioni decurionum circa benemerita, donec contrarium probetur. De qua materia vide Bartolum in d.l. ambitioſa, & ibi in addit. Rolandum à Valle conſ. 5. num. 22. cum pluribus ſequen. vol. 1. Sed vtrum iſta
9 † facultas, & poteſtas remunerãdi benemeritos trãſeat ad ſucceſſores? vt puta aliquis fecit vnum magnum ſeruitium iſti communitati, tempore iſtorum decurionũ, ipſi nõ remunerauerunt, vtrum decuriones ſequentes, & ſuccedentes poſſint remunerare? videtur quod ſic, quia iſti decuriones hoc faciunt, non tanquam priuatæ perſonæ, & nomine proprio, ſed tanquàm decuriones, & publici adminiſtratores, nomineque totius vniuerſi-
10 tatis, & populi, qui † populus, & decuriones ipſum populum repræſentantes, licet mutentur, idem tamen cenſetur eſſe populus. l. proponebatur. ff. de iudicijs. l. 7. §. vlt. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. in decurionibus (ſcribit ibi I. C.) nihil refert vtrum omnes iidem maneant, an pars maneat, vel omnes immutati ſint. ergo videtur dicendum hanc facultatem remunerandi tranſmitti poſſe ad ſequentes decuriones. Contrarium tamen tenet Bart. in d.l. ambitioſa. nu. 4. & 5. ſcilicet, hanc poteſtatẽ remunerandi non tranſire ad alios decuriones in officio ſuccedentes, nam remuneratio eſt perſonalis, ex parte remunerantis, adeò vt non poſſit quis grauare hæredem ſuum, vt aliquem remuneret, vt ſit remuneratio in perſona hæredis. l. Diuus. ff. ſi quid in fraudem patroni. & ſicut quis non poteſt grauare hæredem ſuum de remunerando, ita decuriones non poſſunt grauare ſuos ſucceſſores. ſi enim ipſi non donauerint, ſed fecerint decretum continens futuram donationem, certè talis donatio eſt ipſo iure nulla. d.l. ambitioſa. vbi Bart. & alij Doctores. ff. de decret. ab ord. facien.

De

De donationibus, & pollicitationibus, quæ fiunt vniuerſitatibus. Cap. XII.

SVMMARIVM.

1 *Donatio in rempublicam fieri poteſt, & eſt valida.*

2 *Donatio facta reipublicæ recipit illas conditiones, quas vult donator, niſi publicæ vtilitati contrariæ ſint.*

3 *Donatio facta reipublicæ non poteſt pœnitentia donatoris reuocari.*

4 *Pollicitatio facta reipublicæ an, & quando valeat, & cogi poſſit is qui pollicitus eſt promiſſionem adimplere.*

5 *Donatio ſine cauſa in rempublicam facta non valet, & quæ ſit ratio differentiæ, quòd facta donatio priuatæ perſonæ etiam ſine aliqua cauſa teneat, & tamen facta reipublicæ ſine cauſa non valeat.*

6 *Operi publico an, & quando liceat proprium nomen inſcribere.*

DIximus ſupra de donationibus, quę fiunt ab vniuerſitatibus. Nunc aliqua dicamus de donationibus, & pollicitationibus, quę fiũt ipſis vniuerſitatibus. Certiſſimum igitur in
1 iure eſt † donationem in rempublicã fieri poſſe, & eſſe validam, l. hoc iure vtimur. ff. de don. l. fin. C. de ſacroſ. eccl. l. Imperatores, & toto tit. ff. de pollici-
2 tationibus, l. liberalitatis. ff. de vſuris. † In quibus donationibus poſſunt apponi illæ conditiones, quas vult donator; quæ ita demũ ratæ ſunt, ſi vtilitatis publicæ intereſt: q̃d ſi dãnoſæ, & vtilitati publicæ contrariæ ſint, obſeruari non debent, ſed ipſis cõditionibus reiectis, donatio in rempublicam collata erit valida, & ſubſiſtet. d. l. Imperatores. l. 5. in fine. ff. de adminiſtr. rer. ad ciu. per-
3 tinen. Neq; † pœnitentia donatoris reuocabitur huiuſmodi liberalitas. l. 3. ff. de pollicitationibus; & hęc ha-

bent

bent locum in donationibus, traditionibus rerum con-
4 firmatis. Sed quid † de pollicitationibus factis ex cauſa donationis, in ipſas vniuerſitates, an iſtæ valeant? & poſſit cogi is, qui pllicitus eſt reipublicæ opus aliquod ſe facturum, vel pecuniam daturum, ad implendam promiſſionem? Circa hanc materiam, ſic iura noſtra diſtinguunt, aut promiſſio eſt facta reipublicæ ob cauſam aliquam iuſtam, & tenet huiuſmodi pollicitatio. iuſtæ autem cauſæ ſunt, ſi ob aliquem honorem proprium, vel alienum decretum, vel decernendum promiſerit, quis reipublicæ; obligatur enim, & tenet pollicitatio. d.l.hoc iure vtimur.ff.de donat. l.j.§.1.l.3.l.6.l.9. 11. 13. 14. ff.de pollicitatio.l.6.§.planè vice ſolutionis.ff.de muner. & hon. cum l. 16. §.1. ff. eod. & non ſolum ipſe promiſſor obligatur, ſed & hæres eius, ſi modo, priuſquam deceſſerit, honorem, & dignitatem promiſſam adeptus fuerit, aliàs non tenetur hæres; niſi fortè ab eo, qui promiſit, eo viuente, vel ab ipſa republica opus promiſſum fuerit inchoatū, vel promiſſor cęperit ſoluere pecuniam, quam ſe daturum reipublicæ pollicitus eſt.l.11. l.6. l.pen.ff eod. tit. quo caſu hæres ſius extraneus tenetur, aut ad perficiendum opus, aut partem quintam patrimonij relicti ſibi ab eo, qui id opus facere inſtituerat ciuitati, in qua id opus fieri cœptum eſt dare. Diuerſum eſt in his, qui ex numero liberorum ſunt, qui ſi hæredes extiterint, non quintæ partis, ſed decimæ concedendæ neceſſitate afficiuntur. l. penult. & vlt.ff.de policit.cum l. ex pollicitatione.ff. eod. Prætereà, pollicitatio facta reipublicæ cenſetur facta ob iuſtam cauſam, adeò vt valeat ſi eſt facta ob aliquem caſum, quem ciuitas paſſa eſt, puta propter incendium, vel terremotum, vel aliquam ruinam, quæ reipublicæ contigit; quibus caſibus, ſi quis vniuerſitati promiſit opus aliquod facturum, vel pecuniam daturum, valet & tenet huiuſmodi pollicitatio, tanquàm facta ob cauſam iuſtam.l.4.l.7. ff.de pollicitationibus: ita tamè, vt is, qui promiſit opus facturum, non poſſit cogi pro ipſo opere pecuniam inferre, ſed ſufficiat, & debeat ipſum opus extruere, quod pollicitus eſt, l.13.in princ.ff.eod. Sed non tantum is qui promi-

promiſit, & pollicitus eſt reipublicæ ſe pecuniam daturum, vel opus facturum ob aliquam iuſtam cauſam, tenetur, & obligatur ad implendam promiſſionem, verum etiam, ſi eſt in mora, & ipſe, & hæres eius tenetur ad vſuras eidem reipublicæ, etiam ſine ſtipulatione. l. j. ff. de pollicit. l. liberalitatis. in princ. iuncta glo. ff. de vſur. l. 17. §. fin. ff. eod. tit. de vſur. Aut pollicitatio eſt facta ſine cauſa ipſi reipublicæ, & hoc caſu non valet huiuſmodi promiſſio. l. j. §. 1. ff. de pollicit. l. hoc iure vtimur. ff. de donat. l. iuriſgentium. §. ſed cum nulla ſubeſt cauſa. ff. de pact. niſi ſi is, qui promiſit ſine cauſa reipublicæ opus aliquod ſe facturum, vel pecuniam daturum, cœperit opus ipſum extruere, vel ſoluere pecuniam promiſſam; hoc enim caſu tenet policitatio, & obligatur promittens; quia hoc pactum nudum veſtitur rei principio, & ſic producit actionem; & per conſequens parit obligationem. gl. j. in d. l. iuriſgentium. §. quinimo, circa finē. ff. de pactis. d. l. j. §. 1. cum ſequen. l. 6. §. 1. ff. de pollicit. Sed
5 † quæ eſt ratio differentiæ, quod donatio poteſt fieri priuatæ perſonæ, etiam ſine aliqua cauſa, & tamen non poſſit conferri donatio ſine cauſa in rempublicam? nōne ſatis eſt ſufficiens cauſa ipſa liberalitas? Glo. vlt. in d. l. hoc iure. ff. de donationib. mouet hanc difficultatem, & innuit hanc ſolutionem, quæ colligitur ex l. vnica. C. de caducis tollen. in fine, & in Auth. vt iudices ſine quoquo ſuffragio. in princ. verſ. cogitatio. ſcilicet, Imperatorem, & Principem adeò ſtudere debere vtilitati ſubiectorum ſuorum, vt eam præponat propriæ vtilitati. Non igitur mirum eſt, ſi donatio etiam ſine aliqua cauſa fiat, priuatæ perſonæ, eam fore validam, ſecus ſi reipublicæ, hæc ratio poſſet habere locum ſi tractaremus de donatione facta Principi, vel eius fiſco, ſeu reipublicæ, quæ Principem non recognoſcit, & quæ per conſequens Princeps ſui ipſius eſt, & tenet locum Principis; ſed non poteſt militare, meo iudicio, in republica, quæ Principem recognoſcit, quia hoc caſu publicæ vtilitatis conſideratio vertitur potius, & conſiſtit reſpectu, & ex parte ipſius reipublicæ, quàm ex parte illarum priuatarum, particularium, & ſingularium perſo-

narum,

natum, quibus ſit donatio, reſpectu quarum tractatur, non de publica, & communi vtilitate, ſed de priuata eorundemmet hominũ vtilitate, cui debet ſemper præponi publica, & communis vtilitas totius reipublicæ; debet enim eſſe differentia inter publicum ius. & priuata commoda. l. vlt. in princ. C. de ſacroſ. eccleſ. vnde hæc ratio adducta per Accurſ. non mihi arridet, ideò cogita
6 aliam ſolutionem. Cæterum † is qui reipublicæ pollicitus eſt opus ſe facturum, vel pecuniam daturum habet hoc beneficium à iure conceſſum, vt quamuis operi publico nomen alterius, quàm Principis inſcribere non liceat, adeò vt ne præſidis quidem nomen liceat ſuperſcribere; hoc tamen ei liceat, cuius pecunia id opus publicum factum eſt, ptoerit enim proprium nomen ipſi operi publico inſcribere, & ſic munificentiæ, & liberalitatis ſuæ fructum capere non prohibetur. Si verò quis in opera, quæ publica pecunia fiunt aliquã de ſuo adiecerit ſummam, ita titulo inſcriptionis vti eum debere iure cautum eſt, vt quantam ſummam contulerit in id opus inſcribat. Quod ſi quis opus ab alio factum adornare marmoribus, vel alio quoquomodo ex voluntate reipublicæ, ſeu populi facturum ſe pollicitus ſit, nominis proprij titulum inſcribere ei permittitur, manentibus tamen priorum titulis, qui ea opera fecerunt, l. 2. 3. 4. & vlt. ff. de oper. publ. l. 5. in fine. ff. de adminiſtrat. rerum ad ciuit. pertinen.

De priuilegijs vniuerſitatum. Cap. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium conceſſum alicui vniuerſitati an, & quando trahatur, & extendatur ad caſtra, villas, & terras adiacentes, & ſubiectas eidẽ vniuerſitati.*

2 *Caſtra, villa, & terra adiacentes ciuitati veniunt acceſſoriè ad ipſam ciuitatem.*

3 *Iuriſdictio cohæret territorio.*

4 *Ciuitas eſt caput totius territorij.*

Mem-

5 *Membra non debent diſcrepare à capite.*

6 *Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.*

7 *Ciuitas, & caſtrum non differunt, niſi ſicut parua ciuitas à magna ciuitate, & caſtrum eſt membrũ ciuitatis.*

8 *Natus in vico, ſeu territorio ciuitatis, cenſetur habere domicilium in ciuitate, & illi de territorio iiſdem priuilegiis gaudent, ac ſi nati eſſent in ciuitate.*

9 *Beneficium principis latiſſimè eſt interpretandũ, & ad pertinentias rei conceſſæ eſt extendendum.*

10 *Conſuetudo ciuitatis non ſolum afficit, & ligat ipſam ciuitatem, ſed etiam villas eidem ciuitati ſubiectas.*

11 *Collecta impoſita à ciuitate debet etiam ſolui à villis, caſtris, & terris eidem ciuitati adiacentibus.*

12 *Priuilegium conceſſum Romanæ eccleſiæ circa præſcriptionem centum annorum extenditur ad omnes eccleſias, quæ ſpecialiter ſunt ſub Romana eccleſia.*

13 *Ciuitas, & vrbs vnum, & idem ſunt.*

14 *Vrbis appellatione non continentur caſtra, & villæ eidem vrbi adiacentes.*

15 *Legata recipiunt plenam interpretationem.*

16 *Legatum factum, de eo quod eſt in vrbe, non extenditur ad ea, quæ reperiuntur in aliis locis extra vrbem poſitis, licet ſint eidem vrbi adiacentes.*

17 *Priuilegia ſunt ſtrictiſſimè intelligenda.*

18 *Priuilegium præſcriptionis centum annorum, de quo l.fin.C.de ſacroſ. eccl. an habeat locum in caſtris, villis, & terris à ciuitate dependentibus.*

19 *Ciuitates habent multa priuilegia, quæ non competunt terris ſubditis, & adiacentibus eiſdem ciuitatibus.*

20 *Priuilegium conceſſum alicui vniuerſitati, an extendatur & porrigatur ad terras & villas eidem vniuerſitati ſubiectas, variæ afferuntur diſtinctiones.*

Priui-

21 *Priuilegium conceſſum comitatui, territorio, ſeu diſtrictui an extendatur ad ciuitatem.*

22 *Acceſſorium non influit in principale.*

23 *Priuilegium conceſſum à principe alicui vniuerſitati an, & quando poſſit reuocari.*

HActenus tractauimus de bonis, & contractibus vniuerſitatum. Nunc ſupereſt, vt aliqua dicamus de priuilegijs vniuerſitatum, ſtatutis, conſuetudine, poſſeſſione, præſcriptione, reſtitutione in integrum, & poſtremo loco, pro complemento huius tertiæ partis tractatus noſtri, de redditione rationum per adminniſtratores publicos ſienda. Quoniam igitur ſæpiſſimè de natura, & interpretatione priuilegiorum, quæ vniuerſitatibus conceduntur à Principe, vel alio ſuperiore diſputatur, & controuertitur; idcirco operæ pretium eſſe duxi aliqua generaliter de hac materia breui-
1 ter ſubijcere. Videamus igitur † an, & quando priuileginm conceſſum alicui vniuerſitati trahatur, & extendatur ad caſtra, villas, ſeu terras adiacentes, & ſubiectas eidem vniuerſitati. Pro parte affirmatiua multa
2 adducuntur. Primo quia iſtæ † villæ, caſtra, terræ, ſeu territorium tanquam adiacentia veniunt acceſſoriè ad ipſam ciuitatem, ſeu vniuerſitatem. l. prædijs. §. balnea. ff. de legatis 3. l. quæ religioſis. ff. de rei vendicat. l. in modicis. ff. de contrah. empt. l. quædam. ff. de acquir. rerum dom. l. Seiæ. §. Tirannæ. ff. de fundo inſtructo. maximè
3 cum † iuriſdictio cohæreat territorio. l. finali. C. vbi, &
4 apud quem. & † ciuitas ſit caput territorij, † membra
5 autem non debeant diſcrepare à capite. cap. cum non liceat. extra de præſcript. & debeat attendi locus capi-
6 tis. l. cum in diuerſis. ff. de religioſis. cum † acceſſorium ſequatur naturam ſui principalis. cap. acceſſorium. de
7 regul. iur. in 6. & quia etiam † caſtrum, & ciuitas non differunt, niſi ſicut parua ciuitas à magna ciuitate, & caſtrum eſt membrum ciuitatis; & plus, & minus non faciunt differre ſpecie. l. qui ex vico. ff. ad municip. Bald. in l. 19. num. 8. C. de ſacroſan. eccleſ. Quare dicendum

videtur,

Digitized by Google

videtur, priuilegium conceſſum ciuitati, extendi debere ad villas, & terras ſubiectas eidem ciuitati tanquam adiacentes, dependentes, & tanquàm acceſſoriè ad ipſam ciuitatem venientes. Secundò, pro iſta opinione adducitur. text. in l. j. §. cum vrbem. ff. de officio præf. vrb. vbi appellatione vrbis venit etiam territorium intra centeſimum milliarium; ergo priuilegium conceſſum ciuitati, nedum ipſi ciuitati, quatenus eſt intra muros competit, ſed etiam toti territorio, & comitatui. Tertiò, pro hac opinione affirmatiua adducitur textus in l. 2. §. finali. ff. de vacatione, & excuſatione munerum. vbi I. C. ait, magiſtros, qui pueros primas literas docent, non habere immunitatem à ciuilibus muneribus ſed ne cui eorum id quod ſupra vires ſit indicatur, ad præſidis religionem pertinere, ſiue in ciuitatibus, ſiue in vicis primas literas magiſtri doceant. Quarto, pro
8 iſta parte facit. l. qui ex vico. ff. ad municip. vbi ille, † qui eſt natus in vico, ſeu territorio ciuitatis, cenſetur habere domicilium in ciuitate, & ita illi de territorio, ſeu comitatu cenſentur eſſe de ciuitate, & debent gaudere iiſdem priuilegiis, quibus fruuntur ipſimet de ciuitate. l. nulli. §. qui ex vico. C. de epiſ. & cler. vnde vicus, & caſtra ciuitati ſuppoſita poſſunt dici pars ciuitatis; & comitatui poſſunt dici ciues; & ciues, & comitatenſes cenſentur habere vnum & idem domicilium. iuxta doctrinam Bartoli in l. j. in l. fin. §. item reſcripſerunt. ff. ad municipales. facit l. ſi quis. C. de natur. liberis. vbi nati in vico, quoad honores & onera, gaudent eodem priuilegio, ac ſi nati eſſent in vrbe; illi enim, qui ſunt de vico, territorio, & comitatu vniuerſitatis, cenſentur eſſe de ipſamet vniuerſitate, cui ſubiacent; & quis ſortitur originem ex illa ciuitate, cui illa terra, caſtrum, vel vicus ſubeſt, & ſubiacet. Ad idem eſt textus in §. ſi quis igitur. Auth. quib. mod. natur. effic. ſui. collat. 7. Caſtr. in l. 26. num. 1. ff. ad S. C. Trebell. Priuilegium itaque conceſſum ciuitati, vel alij vniuerſitati extenditur non ſolum ad ipſam ciuitatem, ſed etiam ad omnes alios locos, & terras eidem ciuitati adiacentes, & eius iuriſdictioni, & territorio ſubiectas. Quintò, pro has opinio-

opinione adducitur textus in l. ſi quando. C. de bonis
9 vacantibus. lib. 10. vbi ſi † princeps concedit aliquid alicui, veniunt in hac conceſſione adiacentia, & pertinentiæ, etiamſi de ipſis mentio facta non fuerit in ipſa conceſſione; ergo idem dicendum videtur in caſu noſtro, vt ſcilicet priuilegium vniuerſitati conceſſum porrigatur etiam ad terras eidem vniuerſitati adiacentes. Sextò,
10 quia ſimiliter videmus † conſuetudinem ciuitatis afficere, ligare, & aſtringere non ſolum ipſam ciuitatem,
11 ſed etiam villas eidem ciuitati ſubiectas, ita vt † collecta ciuitati impoſita ad ipſas villas, caſtra, & terras adiacentes extendatur. glo. in l. ex ea. ff. de poſtulando, & in d §. ſi quis igitur. Auth. quib. mod. natur. effic. ſui. ergo idem dicẽdum erit de priuilegio, vt vires ſuas, & ſuum effectum, nedum ad ipſam ciuitatem cui conceſſum eſt, ſed etiam ad alios locos ſubiectos eidem ciuitati porri-
12 gat. Septimò, † priuilegium conceſſum Romanę eccleſiæ circa præſcriptionem centum annorum extenditur ad omnes eccleſias, quę ſpecialiter ſunt ſub Romana eccleſia. glo. in Auth. vt eccl. Rom. col. 3. circa finem. & ibi Bart. dicit, quòd quando datur priuilegium exemptionis alicui eccleſiæ intelligitur cum omnibus ſuis eccleſiis; ergo idem dicendum eſt in priuilegijs conceſſis ciuitati, vt ſcilicet debeat porrigi ad omnes terras eidem adiacentes. Verum pro parte contraria multa etiam adducuntur, primo lex. 2. ff. de verborum ſignif. cum l. pupillus. §. vrbs. ff. eod. vbi, vrbis appellatio muris finitur: ergo priuilegium ciuitati conceſſum competit dũtaxat ciuitati, quæ eſt intra muros, nec extenditur ad territorium. Secundò, pro iſta opinione facit cap. ego Ludouicus 63. diſt. vbi in donatione ciuitatis Romanæ facta eccleſiæ, fuit expreſsè ét dictum cum Ducatu vrbis, & territorijs; & ſic appellatione ciuitatis non compræhenditur territorium; & per conſequens, priuilegium conceſſum ciuitati non trahitur ad illos, qui ſunt ſub eodem territorio. Tertiò, probatur tali ratione;
13 † vrbs, & ciuitas, vnum & idem ſunt. l. ſi quis. l. ſingulorum. C. de ædificijs priuatis. l. pręſcriptio. C. de oper. pu-
14 blicis. ſed certum eſt † appellatione vrbis, non conti-

neri

neri caſtra, & villas eidem vrbi adiacentes. l. nam quod liquidè. §. finali. ff. de penu legata; ergo nec appellatio-
15 ne ciuitatis; tanto magis, cum † in legatis fiat plena in-
16 terpretatio. l. in teſtamentis. ff. de reg. iur. & tamen † legatum factum de eo, quod eſt in vrbe, non extenditur ad ea, quæ reperiuntur in alijs locis extra vrbem poſitis, licet ſint eidem vrbi adiacentes. d. l. nam quòd liquidè. §. fin. ergo multò magis hoc erit in priuilegijs conceſſis ciuitati, vt non extendantur ad villas adiacentes, cum
17 † priuilegia ſint ſtrictiſſimè intelligenda. l. ſi quando. C. de inoffic. teſtam. Quartò, pro hac opinione negatiua adducitur. glo. in l. ſi finita. §. ſi de vectigali, in ver. per
18 longum. ff. de damno infecto. vbi tenet quòd † priuilegium præſcriptionis centum annorum, de quo in l. fin. C. de ſacroſan. eccleſ. non habet locum in caſtris, villis, & terris à ciuitate dependentibus, ſed præſcribitur, reſpectu iſtorum locorum adiacentium, decem annis. Idem tenet Caſtrenſ. in l. 76. §. 1. num. 2. ff. de lega 1. vbi
19 dicit, † ciuitatem habere quinque priuilegia, quæ non competunt terris ſubditis, & adiacentibus; inter quæ eſt illud præſcriptionis, de quo in d. l. fin. C. de ſacroſan. eccleſ. Quid ergo dicemus in quęſtione propoſita? Bart. in l. ſi finita. §. ex hoc edicto. num. 5. 6. & 7. ff. de damno infecto circa hunc articulum adhibet hanc diſtinctio-
20 nem, † aut priuilegium conceditur alicui vniuerſitati, hoc eſt ipſi loco, & hoc caſu nòn extenditur extra ipſummet locum, cui huiuſmodi priuilegium conceſſum eſt, nec trahitur ad comitatum, territorium, ſeu villas adiacentes. cap. ſi ciuitatis. de ſentent. excommun. in 6. l. 2. vbi etiam idem Bartol. ff. de verborum, & rerum ſignific. aut priuilegium conceditur alicui vniuerſitati, non tanquàm loco, ſed pro perſonis, ſeu perſonarum ratione, intuitu, & contemplatione; & hoc caſu priuilegium vniuerſitati tributum extenditur ad villas adiacentes, & ad omnes homines, qui ſunt ſubditi, & ſubiecti ipſi vniuerſitati. l. qui ex vico. ff. ad municip. Hinc, ſi legatum factum ſit hominibus alicuius ciuitatis, certè comitatenſes vocantur etiam ad hoc legatum. l. ciuinitatibus, & ibi Doctores. ff. de leg. 1. Item ſi condemne-

tur aliqua ciuitas, intelliguntur etiam condemnati comitatenſes, & omnes illi, qui ſunt ſubditi ipſi ciuitati. Alia idem Bart. circa hanc quæſtionem vtitur diſtinctione in l.71§.amplius, num.vlt.in 2.lectura.ff.de excuſ. tut. fol.91. quam facit etiam glo. in l.2.ff. de verborum ſignif. aut priuilegium eſt conceſſum Taurinenſi ciuitati, & ſic expreſſo, & præpoſito proprio nomine ipſius vniuerſitatis cui conceditur priuilegium, & tunc priuilegium extenditur ad continentia, caſtra, & villas, terraſque adiacentes; ſecus ſi in priuilegij conceſſione dicatur ciuitati Taurinenſi, & ſic poſtponitur nomen proprium ipſius ciuitatis, quia tunc muris finitur, & priuilegium non extenditur extra ipſam ciuitatem, prout muris circundatur: aut priuilegium ſimpliciter eſt conceſſum ciuitati, non expreſſo ipſius proprio nomine, & hoc caſu ciuitas duntaxat, quæ muris clauditur, & terminatur habebit & fruetur priuilegij conceſſione, nec huiuſmodi priuilegium extendetur ad terras adiacentes, & ſubiectas. Aliam etiam diſtinctionem facit circa hanc quæſtionem idem Bart. in d.l.ſi finita. §. ex hoc edicto.ff.de damno infecto; aut loquimur de priuilegio, quod eſt contra ius commune, & ſic de materia odioſa; & tunc cum huiuſmodi priuilegium ſit ſtricte intelligẽdum, iuxta d.l.ſi quando.C. de inoff. teſtamento. ideirco ſi ſit conceſſum ciuitati non extenditur ad caſtra, villas, ſeu terras adiacentes; & hoc quãdo priuilegium eſt conceſſum loco, ſecus ſi perſonis ſit conceſſum; aut agitur de beneficio principis conceſſo ciuitati, & ſic de materia fauorabili, in qua latiſſima fieri debet interpretatio, & hoc caſu huiuſmodi priuilegij conceſſio extendetur ad terras adiacẽtes. Marcus deciſ.365.per tot. vol.1.l.fin.ff.de conſtit. principum.& ſic intelligenda eſt. l.ſi quando. C. de bonis vacan.lib.10.vt declarat glo. in d.l.fin.ff.de conſtit. principum.

Vidimus ſupra an, & quando priuilegium ciuitati cõceſſum extẽdatur ad villas, & terras eidem ciuitati adiacentes, ſed quid è contra? Nunquid † priuilegium conceſſum comitatui, territorio, ſeu diſtrictui extendatur ad ciuitatem? Dic ꝙ non; nam † acceſſorium non

21

22

influit

influit in principale, & appellatione comitatenſium nō continentur cines. l. qui ex vico. ff. ad municip. iuncta l. fin. C. de municip. & orig. lib. 10. Bart. in l. 2. num. 4. ff. de verborum ſignific. Marcus deciſ. 365. per tot. volum. 1. Poſtremò pro complemento iſtius materiæ ſciendum
13 eſt, † priuilegium exemptionis, & quodcunque aliud priuilegium conceſſum à principe alicui vniuerſitati, per ingratitudinem poſſe reuocari, niſi eſſet conceſſum propter benemerita, & ſic ex cauſa remunerationis, quo caſu non poſſet reuocari. multa enim à iure permittuntur ex cauſa remunerationis, quæ aliàs non permitterentur. Iaſ. in l. 5. num. 54. ff. de iuſtit. & iure.

De conſuetudine vniuerſitatum. Cap. XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo poteſt induci per vniuerſitatem.*

2 *Conſuetudo poteſt induci per certam partem vniuerſitatis.*

3 *Legatum poteſt relinqui nedum toti ciuitati, vel alteri vniuerſitati, ſed etiam certæ parti ipſius vniuerſitatis.*

4 *Conſuetudo an poſſit induci ab aliqua vniuerſitate citra ſuperioris confirmationem.*

5 *Conſuetudo ciuitatis, an habeat locum, & extendatur, ad terras & villas eidem ciuitati adiacentes, & ſubiectas.*

6 *Conſuetudo ciuitatis an habeat locum in terris, & alijs locis eidem ciuitati poſteà vnitis, & eius iuriſdictioni ſubiectis.*

1 VNiuerſitatem † poſſe conſuetudinem inducere certiſſimum iuris eſt. l. de quibus. ff. de legibus. §. ex non ſcripto. Inſti. de iure natu. gent. & ciuil. glo. in l. 2. & ibi DD. C.
2 quæ ſit longa conſuetudo; & † nedum tota vniuerſitas

M 2 poteſt

poteſt conſuetudinem inducere, ſed etiam certa pars ipſius vniuerſitatis poteſt ex ſua parte hoc facere, per textum, in l.2.§.deinde cum eſſet.ff.de orig. iuris ciuilis. ſi enim tota vniuerſitas poteſt hoc facere quoad totum, vt ſupra diximus; ergo, & pars eiuſdem vniuerſitatis quoad partem. arg.l.quæ de tota.ff.de rei vendicat. item quia pars vniuerſitatis, ſeu populi cenſetur in hoc tanquam populus per ſe.arg.l.plane.§.fin.ff. de lega.1. Præ-
3 terea † parti vniuerſitatis poteſt legatum relinqui, ergo cenſetur vniuerſitas, & collegium legitimum, & approbatum, & aptum ad conſuetudinem inducendam.l. ſi quis à filio.§. ſi parti.ff.de legat.1.l. cum ſenatus.ff.de reb. dubijs.l.3.in princ.ff. de colleg. illicitis. Bart. in d.l. 2.num.18.C.quæ ſit longa cõſuetudo, & in l.de quibus, in vlt.col.in princ.ff.de legib. Iaſ. in d.§. ſi parti.num.3.
4 Sed † an ſit neceſſaria ſuperioris confirmatio vbi aliqua vniuerſitas vult inducere conſuetudinem. vide Alexan.
5 in l.31.num.vlt.C.de teſtam. & † an conſuetudo ciuitatis habeat locum, & extendatur ad terras, & villas eidem ciuitati adiacentes,& ſubiectas. glo. in l.ex ea.ff.de poſtulando, & in §.ſi quis igitur. Auth. quib. mod. nat. effi.ſui, tenet quòd ſic. Idem ſcribit Bartol. in l.7.§.1. num.vlt.ff.de excuſat. tut. in 2.lect. fol.91.& in l.9.num. vlt.ff de poſtulando.text.eſt de hoc in §.fin. Inſtit.de ſatiſd. Bart. tamen circa hanc quæſt. in l.2.num.4.C.quæ ſit longa conſuetudo: ſic diſtinguit; aut illud caſtrum, villa, ſeu alij loci adiacentes & ſubiecti in illo caſu habebant conſuetudinem ſpecialem, quod poteſt eſſe, & de iure permittitur, tunc conſuetudo ciuitatis non habet locum in locis eidem ciuitati ſuppoſitis, ſed propria cuiuſque loci conſuetudo ſeruari debet;aut tẽpore conſuetudinis ipſius ciuitatis illi loci, & terræ ſubiectæ eidem ciuitati non habebant de illo caſu ſpecialem conſuetudinem, & tunc conſuetudo ciuitatis vendicat ſibi locum in caſtris, villis, alijſque terris eidem ciuitati adiacentibus eiuſque iuriſdictioni ſuppoſitis. l. nulli.§. quod ſi in vico. C.de epiſc. & cler. l.ſi quis. C. de nat.liberis. l. qui ex vico.ff. ad municip. ſecus ſi illi loci non ſint de diſtrictu,territorio, & iuriſdictione ipſius ciuitatis;quia

tis; quia cum habeant proprios fines, diſtinctum, & ſeparatum territorium, conſuetudo ipſius ciuitatis non poteſt ad huiuſmodi locos extendi. arg.l. in agris. ff. de acquir.rerum dominio: ſupradicta autem procedunt in caſtris, villis, & alijs locis ciuitati ſubiectis tempore ipſius conſuetudinis. Sed quid in caſtris, villis & alijs lo-
6 cis, ciuitati poſteà vnitis, an † conſuetudo ciuitatis habeat locum in iſtis terris, & locis poſteà vnitis? Bart. in d.l.2.num.42.C. quæ ſit longa conſuet. ponit hanc quęſtionem, & ita diſtinguit; aut dicta vnio, ſeu translatio facta fuit per Principem, ſeu alium ſuperiorem, qui locum, & iura Principis obtinet, & tunc quia facta perfectè videtur huiuſmodi vnio, idcirco conſuetudo ciuitatis extenditur ad iſtas terras vnitas. nam quod iuris eſt in principali, idem iuris debet eſſe in eius adiuncto.l.inſulę Italiæ.ff.de iudicijs; aut per alium, quam per Principem eſt facta vnio, ſeu translatio; & tunc ſi per huiuſmodi vnionem locus ille tranſiuit in diſtrictum, territorium, & iuriſdictionem ipſius ciuitatis, idem erit dicendum. nam conſuetudo ipſius ciuitatis habebit locum in huiuſmodi caſtris, villis, alijſque locis; ſecus ſi huiuſmodi locus vnitus non factus fuerit ſubiectus iuriſdictioni ipſius ciuitatis, ſed proprios fines, propriumque habeat territorium; & iuriſdictionem. de qua materia vide Bart. in l.ſi conuenerit. §.ſi inſula.ff.de pignor. act. Hier. de Monte in tract. de finib. regun. cap.3.num.vlt. vbi dicunt; ſi caſtrum, aut villa adijciatur ciuitati, vel comitatui acceſſoriè tunc debet regi ſecundum conſuetudines ipſius ciuitatis, & comitatus cui adijcitur; ſi autem non adijciatur acceſſoriè, ſed principaliter, tunc debet regi ſecundum conſuetudines proprias.

De ſtatutis vniuerſitatum. Cap. XV.

S V M M A R I V M.

1 *Statuta an, & quando poſſit fieri, & condi per vniuerſitates.*

2 *Statuti condendi poteſtas dependet à iuriſdictione.*

3 *Statuta de quibus rebus poſſint fieri per vniuerſitates.*

4 *Statuta non ſolum tota vniuerſitas, ſed etiam vna, & certa pars vniuerſitatis poteſt facere.*

5 *Statuta an poſſint fieri per totam vniuerſitatem, vel partem ipſius vniuerſitatis, ſi expulſa ſit à proprio territorio, & alibi ſe congregauerit.*

6 *Statutis non poteſt vniuerſitas carens iuriſdictione pœnam & mulctam adyicere, niſi adſit conſuetudo in contrarium.*

7 *Statutum conditum per vniuerſitatem, vt certa duntaxat perſonæ poſſint aliquam artem, negotiationem, & profeſſionem exercere non valet, tanquam iuri naturali diuino, publicaque vtilitati contrarium.*

8 *Ciuitas vel alia vniuerſitas, an poſſit per proprium ſtatutum auferre dominium, vel quodlibet ius alterius.*

9 *Statutum an, & quando poſſit fieri per vniuerſitatem in odium ſingularium, & particularium perſonarum.*

10 *Lex debet eſſe communis, & vniuerſalis.*

11 *Statutum ſi fiat per vniuerſitatem in odium particularium perſonarum non valet, poteſtque ab ipſius iniquitate appellari, & doli exceptio opponi.*

12 *Statutum licet per vniuerſitatem fiat verbis generalibus, ſi tamen poteſt probari legitimis coniecturis factum fuiſſe ſpecialiter in odium particulariũ perſonarum, poteſt ab eo appellari.*

13 *Statutum poteſt per vniuerſitatem fieri in odium ſingularium, particulariumq; perſonarum vbi cauſa ſubeſt, & publica vtilitas requirit.*

14 *Statutum an poſſit fieri ab vniuerſitate habente furnos, & molendina, vt particulares, & ſingulares perſonæ eiuſdem vniuerſitatis cogantur ire ad molendum, & coquendum in furnis, & molendinis* ipſius

ipſius vniuerſitatis, in praiudicium ſingularium perſonarum habentium in eadem vniuerſitate furnos & molendina.
15 Statuta condita à laicis non ligant eccleſiaſticas perſonas, ex defectu iuriſdictionis, & poteſtatis.
16 Statuta laicorum condita contra libertatem eccleſiaſticam nullius ſunt momenti.
17 Vniuerſitas habens bona communia, ſeu publica iudicatur in illis bonis tanquam priuatus.
18 Statutum debet eſſe ſanctum, & honeſtum, non concernens propriam vtilitatem cum incommodo alterius.
19 Commodo, & vtilitati propriæ vnicuique licet inuigilare, licet ex eo damnum alijs proueniat, modo id non faciat, vt alijs noceat.
20 Lucri ceſſantis non habetur conſideratio.
21 Damnum, & praiudicium quod venit ſecundario, & in conſequentiam, non attenditur.
22 Statutum quando cenſeatur eſſe factum contra libertatem eccleſiaſticam.
23 Statutum conditum ab vniuerſitate ne quis ſubditus eidem vniuerſitati negotietur, & mercaturã exerceat extra territorium eiuſdem vniuerſitatis an valeat, & ſubſiſtat.
24 Iuſgentium dicitur naturale, ſaltem ſecundariò.
25 Statutum non extenditur extra territorium ſtatuentium.
26 Ciuitas, vel alia vniuerſitas poteſt contra ciuem, vel ſubditum aliquia facientem extra territorium ſtatuere.
27 Statuta ciuitatum, vel aliarum vniuerſitatum, an & quando extendantur ad caſtra, villas, & alias terras ijſdem vniuerſitatibus ſubiectas.
28 Statutum ciuitatis an habeat locum in caſtris, & villis ciuitati poſt ſtatutum conditum vnitis.

29 *Statuta vniuerſitatũ an egeant confirmatione Principis, vel alterius ſuperioris, an verò de per ſe ſine alia confirmatione ſint valida.*

30 *Statuta condita ab vniuerſitatibus an ſint annalia, vel perpetua, & an actio ex ipſis ſtatutis competens ſit annalis, vel perpetua.*

31 *Statuta ſunt ius ciuile.*

1 VNiuerſitas † an poſſit condere ſtatuta,
non modica eſt quæſtio inter Doctores
noſtros. nam Bart. in l. omnes populi. ff.
de iuſt. & iure diſtinguit, facitq; differé-
tiam inter vniuerſitatem non habentem
iuriſdictionem, & eam, quæ iuriſdictio-
nem habet, vt primo caſu q. ñ. ſ. caret iuriſdictione non
2 poſſit condere ſtatuta, cum † ſtatuendi poteſtas depen-
deat à iuriſdictione. glo. & Doct. in l. j. ff. de iurriſd. omn.
iud. cap. cum conſuetudinis. ext. de conſuetudine. glo. in
l. priuatorum. C. de iuriſd. omn. iud. Marcus deciſ. 802.
num. 1. vol. 1. ſecus aũt vbi vniuerſitas habet iuriſdictio
nem, quia tunc habet poteſtatem, & auctoritatem con-
dendi ſtatuta; & hæc opinio ſiue diſtinctio Bart. appro-
batur per Antonium de Butrio, & Imol. in cap. cum om
nes. ext. de conſtit. verum hæc ſnia Bartoli communiter
reprobatur, vt per Doctores. in d. l. oẽs populi, & hoc ex
generalitate, dictæ l. oẽs populi, quæ non diſtinguit in-
ter populum, ſeu vniuerſitatem habentem iuriſdictioné
vel non, & quæ ſimpliciter loquitur; quod et probatur
in l. item eorum, circa principium ff. quod cuiuſq; vni-
uerſ. nom. & in l. vt gradatim. §. 1. ff. de muner. & hon.
quæ leges expreſsè dicunt, legem municipij, vel oppidi
fore ſeruandam. Natt. conſ. 12. in princ. vbi dicit, opi-
nionem Bart. in d. l. omnes populi, tenentis contrarium,
cõiter reprobari, idem dicit Iaſon in eadem l. oẽs popu-
3 li. num. 6. & 7. † vniuerſitates igitur oẽs, & collegia om-
nia licita, & approbata, etiamſi iuriſdictione careant,
poſſunt condere ſtatuta circa ea, quæ pertinent ad admi
niſtrationem rerum ſuarum, & ſuper illis, quę pertinent
ad ar-

ad artem, & profeſſionem ſuam, & de ijs, quæ habent ſimul facere, & quæ concernunt priuata negotia ipſius vniuerſitatis, vt pro expendenda pecunia, & huiuſmodi alijs rebus concernentibus adminiſtrationem ipſius reipublicæ, de alijs verò non. l. vlt. C. de iuriſdic. om. iud. cũ ibi not. l. vlt. ff. de colleg. illicitis. l. 1. cum ibid. not. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. Barto. in d. l. vlt. num. 2. & 6. C. de iuriſd. omn. iud. DD. in l. receptitia. C. eod. tit. Maranta folio 148. num. 70. l. cunctos populos, & ibi Doctores. C. de ſumma Trinit. Papienſ. fol. 684. nu. 1. §. ius autem ciuile. Inſtit. de iure naturali gent. & ciuil. Ozaſ. deciſ. 17. num. 1. Ripa in l. ſi ſe non obtulit. ff. de re iudicata. num. 41. Bald. in l. 1. num. 1. ff. quod cuiuſque vniuer. latè Bart. Socinus in l. j. num. 22. 26. 27. 28. ff. quod quiſque
4 iuris. Bart. in l. vlt. num. 20. ff. de collegijs illicitis. † Nec ſolum tota vniuerſitas, ſed etiam vna, & certa pars vniuerſitatis poteſt facere ſtatuta circa ea, quæ incumbunt ipſi parti, & quæ pertinent ad adminiſtrationem rerum ſuarum. ita dicit Bart. & alij DD. in d. l. omnes populi.
5 ff. de iuſtit. & iure. † An autem tota vniuerſitas, vel pars ipſi⁹ vniuerſitatis expulſa de propria vniuerſitate, & territorio poſſit alibi ſe congregare, & ſtatuta condere, vide Baldum in l. j. n. 56. C. de ſumma Trinit. Iaſ. in l 32. §. ſi parti num. 2. ff. de legat. 1. & in l. 9. num. 40. ff. de iuſtit. & iure. Bald. in §. ius autem ciuile. num. 16. Inſtit. de iure naturali gent. & ciuili, & in d. l. omnes populi. num. 34. licet autẽ vniuerſitas carens iuriſdictione poſſit ſtatuta condere circa ea, quę reſpiciunt adminiſtrationem rerũ
6 ſuarum, vt ſupra diximus, † nõ tamen poteſt pœnam, & mulctam huiuſmodi ſtatutis adijcere, cùm impoſitio pœnæ ſpectet ad habentem iuriſdictionem; niſi vniuerſitas ſit ſolita, & conſueta ita facere. Iaſ. in d. l. omnes populi. num. 34. circa finem. & num. 35. ff. de iuſti. & iure. Marcus deciſ. 801. num. 2. volum. 1. Rolandus conſ. 99. num. 3. 20. 21. vol. 2. Curt. iunior in l. j. num. 18. ff. ſi quis iuſdicenti non obtemper. Innocent. in c. cùm acceſſiſſent. num. 2. ext. de conſtitutio. Quod autem ſupra dictum eſt vniuerſitates, & collegia poſſe condere ſtatuta, id ita demum
7 † procedit, dummodo nõ faciant inuicem ſtatutum, vt

certæ

certæ duntaxat perſonæ poſſint illam artem, negotiatio nem, & profeſſionem exercere, & non alij: hæc enim, & ſimilia ſtatuta iuri naturali, vel diuino, vtilitatique publicæ contraria, non valent. l. j. C. de monopolijs. Bartol. in l. vlt. num. 20. ff. de collegijs illicitis. Sed an † vniuer-
8 ſitas per proprium ſtatutum poſſit auferre dominium, vel quodlibet aliud ius alterius? Bart. in prima conſtitutione. ff. de veteris. in prin. num. 5. & in l. vlt. C. de iure ēcip. diſputant hanc quæſtionem, & tādem concludit, vniuerſitatem ſine cauſa nō poſſe auferre dominium, vel quodlibet aliud ius alterius, citra ipſius expreſſum, vel tacitū conſenſum; cum cauſa tamen poſſe, ſiue ſtatutum generaliter ſit factum, ſiue ſpecialiter in perſonam, & odium
9 vnius vel plurium; licet enim † vniuerſitas ſtatutum condere non poſſit in odiū certarum, & particularium per-
10 ſonarum, quia † lex debet eſſe communis, & vniuerſalis.
11 l. j. ff. de legibus; adeò vt † ſi huiuſmodi ſtatutum faciat, poſſit ab ipſius iniquitate appellari, poſſitque etiam op-
12 poni contra tale ſtatutum exceptio doli; imò, † etſi ſtatutum fieret verbis generalibus, ſi tamen poteſt probari legitimis coniecturis, quòd factum ſit ſpecialiter in odiū certarum, & particularium, ſingulariūmque perſonarū, poſſit ab eo appellari, necnon opponi exceptio doli: hæc
13 tamen † procedunt, vbi nulla ſubſiſtit cauſa ita ſtatuendi, ſecus ſi cauſa ſubſit. Nam ſtatutum in præiudicium, & odium particularium, & ſingularium perſonarum nō dicitur iniquum, quando vniuerſitas ita ſtatuens mouetur ex aliqua rationabili, & perſuaſiua cauſa, & ob bonum commodum, & vtilitatem publicam, & de omnibus ſupradictis ſunt textus, & infinitæ doctrinæ. l. toties. §. ſi cui. ff. de pollicit. l. ſi priuatus. ff. qui, & à quibus. l. non debere. ff. ad municip. l. vlt. ff. ad l. Iul. de annona. l. decuriones. ff. de adminiſtratione rerū ad ciuit. pertin. l. venditor. §. ſi conſtat. ff. commun. præd. l. Antiochenſium. ff. de priuil. cred. l. Lucius. §. fina. ff ad municipales. Barto. in d. §. ſi cui, & in d. l. Antiochenſium. glo. magna. in l. 2. circa finem. C. quæ ſit longa conſuetudo. l. 1. §. ſolent. ff. quando appell. ſit. l. qui grauatos. C. de cenſib. & cenſit. lib. 11. l. 1. §. fina. vbi glo. ff. de exceptio. doli. Rolandus

dus conſ. 99. numer. 11. 12. 13. 40. 41. 42. volum. 2. Iaſon in l. ciuitas. num. 27. & 10. ff. ſi cert. per & in l. 1. num. 2. ff. de legibus. l. certa forma. C. de iure fiſci lib. 10. patet igitur vniuerſitatem poſſe, & generaliter, & ſpecialiter in præiudicium ſingularium perſonarum ſtatuere, dummodo id faciat ex iuſta, & rationabili cauſa, publicam vtilitatem concernente, alias ſecus. Hinc Doctores no-
14 ſtri tractant† an vniuerſitas habens furnos, & molendina poſſit per ſuum ſtatutum decernere, & cogere homines, & particulares perſonas eiuſdem vniuerſitatis ad molendum, & coquendum in furnis, & molendinis ipſius vniuerſitatis, in præiudicium ſingularium perſonarum habentiū in eadē vniuerſitate furnos, & molendina, quæ per tale ſtatutum minoris reditus fiunt. Pro facilio rri intelligentia iſtius quæſtionis tres ſunt conſiderandi caſus, quorum primus eſt, an valeat tale ſtatutum condi tum per vniuerſitatem in præiudicium eccleſiæ. Secundus, an valeat in præiudicium laicorum ipſi vniuerſitati ſubditorum. Tertius, an valeat in præiudicium laicorū ipſi vniuerſitati non ſubditorum. Circa primum caſum
15 † in eccleſia, quod ſtatutum non valeat, facit, quia communitates ſeculares nullā habent iuriſdictionem, poteſtatem, vel auctoritatē in perſonas eccleſiaſtidas. Authen. item nulla communitas. C. de epiſcopis, & cler. ergo huiuſmodi ſtatutum conditum ab vniuerſitate ex defectu iuriſdictionis, & poteſtatis non valet, in præiudiciū
16 eccleſiaſticarum perſonarum. Secundò, † ſtatuta laicorum, condita contra libertatem eccleſiaſticam, nullius ſunt momenti. Auth. caſſa, & irrita. C. de ſacroſan. eccl. ſed hoc ſtatutum tendit contra libertatem eccleſiaſticā,
17 vt conſtat, ergo non valet. Tertiò, † vniuerſitas habens bona communia, ſeu publica, in illis bonis iudicatur vti priuatus; ſed priuatus non poteſt aliquid facere in præiudicium alterius; ergo nec vniuerſitas ſuo ſtatuto po-
18 terit eccleſiæ præiudicare; tantò magis, quia † ſtatutum debet eſſe ſanctum, & honeſtum, non concernens propriam vtilitatem cum incommodo alterius. Verum cōtraria opinio eſt magis cōmunis, nempe, vniuerſitatem laicorum poſſe præiudicare proprio ſtatuto eccleſiæ in

iure.

iure quærendo, ſaltem per indirectum, modò id non faciat principaliter, vt noceat eccleſiæ, ſed ad ſui commodum, & neceſſitatem; prout quãdo eccleſia abundat diuitijs, & laici pauperes ſunt; hoc enim caſu neſcio videre quomodo ipſa vniuerſitas dicatur fraudem cõmittere, & facere præiudicium contra eccleſiam, ſi neceſſitatibus ſuis prouidet; & contra perſonas eccleſiaſticas conquærentes poteſt reddi reſponſio Imperatoris contra philoſophum quærẽtem immunitatem ab oneribus, de qua in l. profeſſio. C. de muner. patrim. lib. 10. profeſſio, & deſiderium tuum inter ſe diſcrepant, cum philoſophi ſit contemnere pecunias, &c. ſed eas magis, quàm philoſophi contemnere debent religioſi, & eccleſiaſticæ perſonæ ſeculo renuntiantes, modò neceſſaria non deſint. fa-
19 cit etiam pro hac parte, quia † licitum videtur vnicuiq; inuigilare proprio commodo, licet ex eo damnum alijs proueniat, modò id nõ faciat, vt alijs noceat. l. Proculus. ff. de damn. infecto. Non obſtant modo ea, quæ in contrarium adducebantur, quia reſpondeo habere locum, quando agitur de præiudicio alterius in iure iam quæſi-
20 to, ſecus ſi in lucri amiſſione, quia † tale præiudicium amiſſionis, & ceſſantis lucri non habetur in conſideratione. Bart. in l. quominus. in 11. quæſt. in fine. ff. de fluminibus. præterea, licet ageretur de vero præiudicio, & nõ
21 de lucri amiſſione, adhuc tale † præiudicium non videtur conſiderabile, cùm veniat ſecundariò, & in cõſequẽtiam; principaliter enim tale ſtatutum non fit per vniuerſitatem, vel alteri noceat, ſed vt proprijs cõmodis, & neceſſitatibus ſuperueniat, licet in conſequentiã ex hoc damnum alijs proueniat, præiudicium autem, & damnum, quod venit in conſequentiam, & ſecundariò nec attenditur. glo. fina. in cap. quamuis. de pactis lib. 6. Nec etiam obſtat, quòd tale ſtatutum videatur eſſe contra libertatem eccleſiaſticam; quia reſpondetur, quòd tunc
22 † ſtatutum venit contra libertatem eccleſiaſticã, quando aufert, vel diminuit priuilegium eccleſiæ conceſſum à ſummo Pontifice, vel à iure communi; ſed hic non apparet de aliquo priuilegio eccleſiæ conceſſo, quod poſſit cogere laicos ad molendum in ſuis molendinis. Similiter

ter non poteſt dici, ꝙ tale ſtatutum tollat beneficium competens eccleſiæ de iure communi; quia iure communi non cauetur, quòd eccleſia, nec alius poſſit quem aſtringere ad molendum in ſuis molendinis. Supradicta autem concluſio procedit, vbi eccleſia non ſuſtinet onera ſpiritualia in loco, nec eſſet de eodem loco, ſecus ſi eccleſia habens molendina eſſet de eodem loco, & ibi ſuſtineret onera ſpiritualia, quia tunc contra eccleſiam non valeret ſtatutum, quia clerici habitantes in ciuitate iudicantur vt ciues, non vt forenſes, & extranei. Sit igitur concluſio, ꝙ ſi eccleſia non ſuſtinet onera ſpiritualia in loco, & ibi vel alibi habeat molendina, & furnos; & ſit eccleſia valde diues, adeò vt ceſſante reditu, vel aliqua eius parte ipſorum molendinorum, & furnorum non ob id indigebit; & ſtatutum, de quo dictum fuit, fiat in magnam vtilitatem reipublicæ, & vniuerſitatis, ita vt appareat de bono animo ſtatuentium, ꝙ non ex cauſa cupiditatis, & auaritiæ, ſed ob bonum publicum ita agunt, ita ꝙ maior ſit vtilitas ex huiuſmodi ſtatuto proueniens reipublicæ, quàm damnum eccleſiæ, valeat, eo caſu, huiuſmodi ſtatutum. Secundus caſus eſt, an valeat ſtatutum conditum per vniuerſitatem cogens ſubditos ad molendum, & coquendum in molendinis & furnis ipſius vniuerſitatis in præiudicium ſingularium perſonarum, & ſubditorum de ipſa vniuerſitate habentium molendina, & furnos in eadem vniuerſitate, & eius territorio. Videtur dicendum, ꝙ non; quia ſtatutum debet eſſe æquale, & commune inter omnes ſubditos, ſine damno aliquorum particularium tantum, & qñ ſtatutum concernit odium, & damnũ non vniuerſale, ſed aliquorum particularium tm̃, illud dicitur iniquum, & doloſum, adeò vt particulares ſic grauati poſſint à tali ſtatuto appellare. Bart. in l. omnes populi. in 5. quæſt. princip. in fi. ff. de iuſt. & iure. vt latius ſuperius diximus; cum enim particulares habentes molendina, & furnos in loco ſint de corpore vniuerſitatis, iniquum videtur, ꝙ conſulatur commodo reipublicæ, cum iniuria, & damno ipſorum particularium; æqualis enim omnium debet eſſe conditio, & dignum eſt, vt qui cum alijs vitam ſimilem

ducunt

ducunt ſimilem ſentiant in legibus diſciplinam. cap. recolentes de ſtatu monachorum; & licet ob vtilitatem publicam poſſit fieri ſtatutũ in præiudicium ſingulariũ perſonarum, vt ſupra oſtendimus, hęc tamen non eſt legitima cauſa præiudicandi particularibus habentibus molendina, & furnos, vt ſcilicet omnes reditus malturæ perueniant ad molendina vniuerſitatis, quia in effectu ipſi particulares ſoli viderentur ſubire onus talium redi tuum. Quando itaque alio modo poteſt ſuccurri neceſſitatib. ipſius vniuerſitatis, non videtur reipublicę conſulendum cum damno aliquorum particularium tantum. Concludo igitur in hoc ſecundo caſu, quòd in præiudicium aliquorum particularium ſubditorum, & qui ſunt de corpore vniuerſitatis, & qui onera publica cum alijs pariter ſuſtinent, nõ valet huiuſmodi ſtatutũ, & cõditum ab vniuerſitate, cogens ſubditos ad molendum, & coquendũ in molendinis, & furnis ipſius vniuerſitatis. Circa tertium caſum, an valeat tale ſtatutum conditum per communitatem cogens ſubditos ad molendum, & coquendum in molendinis, & furnis vniuerſitatis, quando ex tali ſtatuto fit præiudicium laycis nõ ſubditis ipſi vniuerſitati ſtatuenti, dic quòd ſic; modò principaliter non fiat in odium aliorum habentium molendina, & furnos, ſed principaliter ob bonum publicum, non habita ratione an alij layci ſint valdè diuites, vel non, ſed ſolum habita ratione an fiat ſtatutum animo nocendi; qui nocendi animus præſumi poterit, quando vniuerſitas, ex eo re nullum, vel minimum lucrum & commodum, breuique tempore duraturam vtilitaté ſit perceptura; iuxta doctrinam Caſtrenſis in l. fluminum. §. fin. ff de damno infecto. Oxaſ. deciſ. 17. per totam; Hinc etiam Doctores noſtri tractant aliam quæſtionem, nunquid † ſtatutũ

23 conditum ab vniuerſitate, ne quis ſubditus eidem vniuerſitati extra territorium ipſius vniuerſitatis negotietur, & mercaturam exerceat ſit validum, & ſubſiſtat? Videtur dicendum, quod non; quia hoc ſtatutum videtur factum ſpecialiter in odium, & præiudicium illorũ particularium, qui negotiantur, ergo non valet, vt ſuprà docuimus; nec poteſt dici hoc ſtatutum cõcernere publi-

cam

eam vtilitatem, quia tendit potiùs contra commodum,
& bonum publicum, ex eo, quod negotiationes reſtrin-
gantur, & coanguſtentur; & ob id, tanquam ſtatutum
iniquum, non debet valere. Bal. in l. 8. num. vlt. C. de he-
red. inſtit. Marcus deciſ. 780. num. 1. vol. 1. Præterea ſta-
tutum contrarium iuri naturali non valet, vt ſuprà etiã
diximus ex §. ſed naturalia quidẽ iura. Inſtit. de iur. nat.
gent. & ciuili, ſed hoc ſtatutum aduerſatur iuri gentiũ,
24 † quod naturale etiam dicitur, ſaltem ſecundario. §. ius
autem ciuile. verſ. quòd verò naturalis ratio, & ibi etiã
glo. Inſtit. de iure nat. gent. & ciuili. §. ſingulorum. Inſtit.
de rerum diuiſione. ergo non valet; minor probatur, cõ-
mercia enim ſunt de iure gentium. l. ex hoc iure. ff. de iu-
ſti. & iure. ſtatutum igitur huiuſmodi prohibens, ſeu ſal-
tem reſtringens libertatem, & facultatem commercio-
rum erit inualidum. huc pertinet l. vnica. C. de mono-
polijs. Tertiò, & vltimo pro hac opinione facit, quia
25 † ſtatutum latiùs non extenditur, nec debet habere effe-
ctũm extra territorium ſtatuentiũ. arg. l. vlt. ff. de iuriſd.
om. iudic. Contrariã autem opinionem, huiuſmodi ſci-
licet ſtatutum conditum ab vniuerſitate eſſe validum, &
de iure ſubſiſtere tenet Bart. in l. relegatorum. §. interdi-
cere. ff. de interdictis, per textum in l. fina. ff. de decre. ab
ord. facien. l. mercatores. C. de commercijs, & mer. Mar-
cus deciſ. 357. num. 2. vol. 1. Non obſtat. d. l. vlt. ff. de iu-
26 riſd. om. iudicum; quia ciuitas, & alia vniuerſitas poteſt
contra ciuem, vel ſubditum aliquid facientem extra ter-
ritorium ſtatuere. Bart. in l. 2. C. de eunuchis. Doctores
in l. cunctos populos. C. de ſumma trinit.

Vidimus hactenus an, & quando, & de quibus rebus
vniuerſitates poſſint condere ſtatuta, nunc diſpiciamus
27 † an, & quando ſtatuta ciuitatum, vel aliarum vniuerſi-
tatum extendãtur ad caſtra, villas, & alias terras iiſdem
vniuerſitatibus ſubiectas, ab ipſiſq; dependentes, earũ-
que iuriſdictioni ſuppoſitas. Bart. in l. 2. num. 41. C. quæ
ſit longa cõſue. ſic diſtinguit: aut caſtrum, villa, ſeu ter-
ra in illo caſu habebat proprium, & ſpeciale ſtatutum, &
tunc debet ſeruari ipſum ſtatutum, nec ſtatutum ciuita-
tis habet locum hoc caſu, aut verò nullum propriũ ſta-

rutum de illo caſu habebat, & tunc ſtatutum ciuitatis habet locum in caſtris, villis, alijſque terris eidem ciuitati ſubiectis.l.nulli.§.quod ſi in vico. C. de epiſ. & cler. l. ſi quis.C.de natur.liberis.l.qui ex vico. ff. ad municip. ſecus ſi illud caſtrum, ſeu villa non ſit de diſtrictu, & iuriſdictione illius ciuitatis; hoc enim caſu ſtatutum ciuitatis non vendicat ſibi locum in huiuſmodi caſtris, & villis: & ſupradicta procedunt in caſtris ſubiectis ciuitati
28 tempore ſtatuti. Sed † quid in caſtris, & villis ciuitati poſt ſtatutum conditũ vnitis? idem Bar. in d.l.2.num.42. C.quæ ſit longa conſuet.ſic diſtinguit; aut dicta vnio, ſeu translatio fuit facta per Principem, vel alium ſuperiorem, habentem iura Principis, & tunc ſtatutum ciuitatis habet locum in caſtris, & villis eidem ciuitati vnitis, etiam poſt conditum ſtatutum; quia translatio, ſeu vnio perfectè facta videtur; & ideò ſecundum ciuitatis ſtatutum debet regulari, & regi: nam quod iuris eſt in principali, idem iuris debet eſſe in adiũcto: aut per aliũ, quàm per Principem eſt facta vnio, & hoc caſu ſtatutũ ciuitatis habet locum in caſtris, & villis vnitis, ſi modò per talem vnionem trãſiuerunt in diſtrictum, & iuriſdictionem ipſius ciuitatis; ſecus ſi habeant, non obſtante vnione, proprium territorium, & diſtrictum. De qua materia vide eundem Bart.in l.1.§.cùm vrbem.nu. 8. ff. de officio præf.vrb.Cagnol.in l. imperium. num. 174. ff. de iuriſd.omn.iud.Barto.in l.ſi conuenerit.§.ſi inſula. ff. de pignorat.act.Hier.de Monte in tracta.de fin.reg capit.3. num.vlt.vbi, ſi caſtrum, vel villa adijciatur ciuitati, ſeu communi acceſſoriè, tunc debet regi ſecundum ſtatuta ipſius ciuitatis, & comitatus cui adijcitur; ſi autem non adijciatur acceſſoriè, ſed principaliter, tunc debet regi ſecundũ propria ſtatuta. Nunc aliqua dicamus de confirmatione ſtatutorum, quæ fiunt ab vniuerſitatibus, an
29 ſcilicet † ſtatuta vniuerſitatum egeant confirmatione Principis, vel alterius ſuperioris, an verò de per ſe, ſine alia confirmatione ſint valida. Bar.in l.omnes populi. in prima quæſt.principal. ff. de iuſtit. & iure, & in l.ſi quid extraordinarium. C.de legationibus.lib. 10.tenet, ſtatuta per vniuerſitates ſuperiorem recognoſcentes condita

egere

egere confirmatione ſuperioris, niſi ſtatuta concernant adminiſtrationem bonorũ ipſarum vniuerſitatũ; quia hoc caſu liberè poſſunt vniuerſitates ſtatuta cõdere, ſine aliqua confirmatione ſuperioris, de hoc eſt. glo. in l. priuatorum. C. de iuriſd. om. iud. & hanc opinionem ſequitur Bald. in l. fina. C. de iuriſd. om. iud. Marcus deciſ. 165. num. 1. 2. & 3. vol. 1. Borgni. deciſ. 28. num. 35. vbi ſcribit, vniuerſitatem recognoſcentem ſuperiorem non poſſe ſtatuta condere, ſine cõfirmatione ſuperioris, quæ ſi confirmentur ad tempus, poſt tempus debent iterum confirmari, aliàs non valent. Contrariam autem opinionem tenuit idem Baldus ſibimet cõtrarius. in l. receptitia. C. de conſtitu. pecunia, quem ibi ſequuntur multi DD. & in l. fina. C. de iuriſd. om. iudi. Iaſ. in l. omnes populi. num. 38. ff. de iuſti. & iure. nempe huiuſmodi ſtatuta condita ab vniuerſitatibus non egere confirmatione ſuperioris, cùm vniuerſitates hoc habeant, ex diſpoſitione iuris communis, & à iure communi ſint confirmata; & licet huiuſmodi ſtatuta confirmarentur à ſuperiore non per hoc deſinerent eſſe ſtatuta ipſarum vniuerſitatum, cùm talis confirmatio non ſit neceſſaria, & de natura, & eſſentia ipſorum ſtatutorum, quę ab vniuerſitatibus fiunt. Bald. in l. humanum. C. de legib. facit quandã diſtinctionẽ, nempe, aut princeps, vel ſuperior eſt præſens in loco, à quo fiunt ſtatuta, & tunc requiritur eius confirmatio; aut eſt abſens, & tunc non requiritur; quæ quidem diſtinctio eſt friuola, nullaque ratione & fundamento nititur. idem Bald. in d. l. omnes populi facit quãdam aliam diſtinctionem, quam poteris videre. Breuiter, puto opinionem. Bart. de iure veriorem eſſe, quam cõſuetudo, optima legum interpres, obſeruat; videmus enim quotidie huiuſmodi ſtatuta condita ab vniuerſitatibus, à principe, vel alio ſuperiore confirmari, niſi concernãt, vt dictum eſt ſupra, adminiſtrationem bonorum ipſarum vniuerſitatum. De qua re vide Marcum deciſ. 802. nu. 3. & 5. vol. 1. Nunc ſupereſt, vt aliqua dicamus de qualitate ſtatutorum, & de actione ex ipſis ſtatutis
30 competente; † an ſcilicet ſtatuta condita ab vniuerſitatibus ſint annalia, vel perpetua; & an actio ex ipſis ſtatu

tis competens ſit annalis, vel perpetua. Barto. diſputat hanc quæſtionem in l. vlt. ff. de pœnis. vbi tenet, ſtatuta condita aliqua vniuerſitate habente ſtatuendi pote-
31 ſtatem, eſſe perpetua; hæc enim † ſtatuta dicuntur ius ciuile. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iure. ergo ſunt perpetua. §. 1. Inſtit. de perpet. & temp. actio. & eodem modo, actio deſcendentes ex huiuſmodi ſtatuto, cōdito ab vniuerſitate, erit actio perpetua. idem tamen Bar. circa hāc quæſtionem. in l. 5. quem ibi ſequitur Iaſ. num. 8. ff. de verborum oblig. adhibet hanc diſtinctionem. Pręſuppoſitis igitur terminis habilibus, vt in vnaquaque quęſtione ſemper fieri debet, ſcilicet vniuerſitatem poſſe cōdere ſtatuta. Primò ſciendum eſt, ſi agatur de ſtatutis cōditis à toto populo, vniuerſitate, ſeu à concilio & adunantia generali, huiuſmodi ſtatuta eſſe ius ciuile, & conſequenter illorum actionē perpetuam, vt cæterę actiones à iure ciuili prouenientes; nempe ciuiles vſq; ad triginta, vel quadraginta annos. l. ſicut. l. omnes. C. de pręſcrip. 30. vel 40. annorum. criminales vſque ad annos viginti. l. querelam. C. ad l. Corneliam de falſis. Aut ſecundò ſtatuta conduntur ab antianis populi, ſeu vniuerſitatis; & hoc caſu, cùm iſtorum officiū non ſit perpetuum, ſed ad tempus, alia diſtinctio eſt neceſſaria; aut enim totum concilium populi ipſis antianis conceſſit facultatē, & poteſtatem condendi ſtatuta, tunc eùm ipſamet vniuerſitas cōdidiſſe ſtatuta cēſeatur, cuius ſtatuta, vt proximè dixi ius ciuile ſunt, actio conſequenter erit perpetua; aut carent ſpeciali auctoritate, ſed aliunde ea ſibi ipſis competit, quaſi totum populum repræſentent, & tantam habeant auctoritatem, quantam populus ipſe, prout voluit. Bald. in d. l. omnes populi. num. 10. & hoc caſu huiuſmodi ſtatuta erūt ius ciuile, actioque eorum ciuilis, aut impar eſt, vel diuerſa, & differens auctoritas antianorum ab auctoritate totius populi, & vniuerſitatis, prout imparem dixit. Alex. in d. l. 5. ſuſtinendo Bart. opinionem aduerſus Bald. & prout reuera eſt, cùm iſti antiani minus poſsint, quam vniuerſitas, ſeu ipſius cōcilium, & hoc caſu ſtatuta iſtorum antianorū, imò concilij ordinarij, & non totius vniuerſitatis, vim nō habēt iuris

iuris ciuilis,& ob id actio annalis erit, & non perpetua. Alexan.in d.l. 5.num. 5. alijque Doctores.ff.de verbor. obligat.Caſtren.in l.1.§.1.num.8. ff.quod quiſque iuris. Sola.in proœm.decret.antiq.in glo.3.num.1. 2 3. & 4.& hæc ſufficiant de ſtatutis vniuerſitatum. Si quis autem plura velit de hac materia videre,conſulat Doctores in l.omnes populi.ff.de iuſtit.& iure. Bald. & alios Doctores in §.ius autem ciuile.Inſtit.de iure natu.gent. & ciuili,quibus in locis hanc materiam ſtatutorum vniuerſitatum ad ſaturitatem explicatam inueniet.

Vniuerſitas an, & quando dicatur poſsidere. Cap. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio ſine poſſeſſione non procedit.*
2 *Vniuerſitas an propriè dicatur poſſidere.*
3 *Vniuerſitas eſt perſona repræſentata.*
4 *Hæreditas iacens non poteſt poſſidere.*
5 *Vniuerſitas dicitur non poſſe conſentire.*
6 *Poſſeſſio non acquiritur ſine animo,& conſenſu.*
7 *Vniuerſitas per ſe poteſt propriè poſſidere, vel etiam per ſeruos, vel per perſonas liberas, puta per ſindicos, vel alios adminiſtratores.*
8 *Vniuerſitas repræſentat perſonas viuentes, ideò poteſt, & dominium, & poſſeſſionem, & vſumfructũ ſibi acquirere.*
9 *Hæreditas iacens repræſentat perſonam defuncti, & ideo non poteſt dominium, neque poſſeſſionem acquirere.*
10 *Vniuerſitas dicitur poſſe conſentire, licet cum aliquali difficultate.*
11 *Vniuerſitatem non poſſe poſſidere, ſed duntaxat adminiſtratores vniuerſitatis falſum eſſe demoſtratur.*
12 *Poſſeſſio per quas perſonas nobis acquiri poſſit.*

13 *Vniuerſitas, qualiter dicatur poſſidere, & an ex actibus poſſeſſorijs particularium perſonarum vniuerſitatis acquiratur poſſeſſio eidem vniuerſitati.*
14 *Patientia habetur loco mandati.*
15 *Poſſeßio nobis per liberam perſonam ſine mandato ſpeciali non acquiritur.*
16 *Ratihabitio mandato æquiparatur.*

QVia ſuperius loquuti ſumus de bonis, quæ per vniuerſitates poſſidētur, & ſequēti capite locuturi ſumus de præſcriptione rerū
1 publicarum, quæ quidem † præſcriptio ſine poſſeſſione non procedit. §. 1. & toto tit. Inſtit. de vſuca. l. 25. ff. de vſucap. ſine poſſeſſione vſucapio contingere non poteſt, ſcribit I. C. quantum enim poſſeſſum, tātum præſcriptum, & nō plus. Iaſ. in d. l. de quibus. num. 24. & 25. ff. de legib. idcirco operę pretium eſſe duxi prius aliqua dicere de poſſeſſione vniuerſitatum.
2 † Vniuerſitas igitur an propriè dicatur poſſidere dubitant Doctores noſtri. Multi enim tenent vniuerſitatem propriè non poſſe dici poſſidere, ſed impropriè ſic. l. 2 §. vlt. ff. de acq. poſſeſſ. Alij dicūt ipſam vniuerſitatem, ſeu municipes non poſſidere, ſed illos duntaxat poſſidere, quibus adminiſtratio eſt commiſſa. l. municipibus. ff. de condit. & demonſtr. Pro hac opinione adducitur, primò
3 quia † vniuerſitas eſt perſona repræſentata ſicut hære-
4 ditas. l. mortuo. ff. de fideiuſſor. & ſic † nō poteſt poſsidere l. j. §. Scęuola. ff. ſi quis teſtam. liber eſſe iuſſus fuerit.
5 Secundò, pro hac opinione facit, quia † vniuerſitas non videtur poſſe cōſentire; quia in ipſa vniuerſitate sūt infantes, pupilli, furioſi, & multi alij, qui conſentire non
6 poſſunt; ſed † ſine animo, & conſenſu poſſeſsio non acquiritur; ergo vniuerſitas non poteſt poſsidere; vndè videtur, quòd ſicut ea, quæ ſunt in cōmuni, & promiſcuo vſu hominum, vt forum, baſilica, & huiuſmodi generis poſsideri non poſſunt, ſed promiſcuè vniuerſitas, & populus eis vtitur, ſic & aliæ res cōmunes ipſarum vniuer-
7 ſitatū. Contraria tamen opinio eſt verior, † vniuerſitatem

tem ſcilicet, & municipes per ſe propriè poſſe poſſidere, vel etiā per ſeruos, vel per perſonas liberas, puta per ſindicos, vel alios adminiſtratores. l. tigni. §. municipes. vbi etiam glo. ff. ad exhibendum. l. 2. §. vlt. ff. de acq. poſſ. Iaſ. in l j. §. municipes. num. 1. ff. eod. titu. de acquir. poſſ. textus eſt in terminis in l. 3. in fin. ff. de pollicitationib. Vniuerſitas enim, licet ſit perſona ficta & repręſentata, tamen tam dominium, quàm poſſeſsio eſt penes ipſam vniuerſitatem, & non penes ſingulos de vniuerſitate.
8 Nam † vniuerſitas repræſentat perſonas viuentes, ideò poteſt poſsidere, ſicut poteſt vſumfructū habere l vſuſfructus. ff. de ſtipulat. ſeruorū; ſecus in † hæreditate ia-
9 cente, quæ repræſentat perſonam mortui, & defuncti. l. Labeo. ff. de vſucap. & ideo non poteſt dominium, neq; poſſeſsionem acquirere. Caſtren. in l. 7. §. vlt. num. penu. in fine, & vlt. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. Alexand. in d. l. j. §. municipes. num. 1. & 2. ff. de acquir. poſſeſſ. & ibi etiam Caſtren. num. 1. & 2. Barto. in l. 2. §. vlt. num. 2. & 3. ff. de acquir. poſſ. & ex iſtis remanet ſublatum primum fundamentum poſitum. Nec obſtat ſecūdum fundamētum, dum dicebatur vniuerſitatem non poſſe conſentire, & per conſequens ex defectu conſenſus non poſſe
10 poſsidere; quia intelligēdum hoc eſt de facili, ſed † cum aliquali difficultate bene poteſt vniuerſitas conſentire. Alexan. in d. §. municipes. num. 1. & 2. Nec etiam eſt bo-
11 na opinio illorum, qui dixerunt † vniuerſitatem nō poſſe poſsidere, ſed dūtaxat adminiſtratores vniuerſitatis; ſequeretur enim vnum abſurdum, quòd quilibet officialis, & adminiſtrator nouus ipſius vniuerſitatis deberet de nouo accipere poſſeſsionem, & quòd mortuo adminiſtratore vacaret poſſeſsio; & ſic ſequeretur, quòd quoties mutarentur ipſi adminiſtratores, & officiales, toties diceretur interrupta vſucapio, & præſcriptio, quia poſſeſsio diceretur mutari, vnde vniuerſitates ferè nunquā poſſent vſucapere, & præſcribere; contra l. 2. ff. de acqu. poſſeſ. Alex. in d. §. municipes. num. 6. Barto. in d. l. 2. §. vlt num. 2. & 3. ff. de acquir. poſſeſ. vniuerſitates igitur verè & propriè dicuntur poſsidere, non ſolum per ſeipſas, ſed etiam per ſeruos, & perſonas liberas, puta per

adminiſtratores & ſindicos, per quos vniuerſitas regitur. Bart. in d. l. 2. §. vlt. nu. vlt. ff. de acquir. poſſeſ. Alex. in
22 d. §. municipes. num. 6. regula enim eſt, † non tantùm per perſonas noſtro iuri ſubiectas, ſed etiam per alias extraneas, & liberas noſtro iuri non ſubiectas poſſeſſionem nobis acquiri poſſe, vt per procuratorem, tutoré, curatorem, negotiorum geſtorem, & alium legitimum adminiſtratorem, ſi procuratorio, vel adminiſtratorio nomine appræhendant poſſeſſionem. l. j. §. per procuratoré. ff. de acqui. poſſeſ. Nec obſtat, quòd per liberam perſonã alteri regulariter non acquiratur. l. cùm hæredes. §. fin. ff. eod. quia hoc caſu miniſterium tantum nobis præſtãt adminiſtratores. l. & licet. ff. de conſtit. pecunia; & ideo, cùm nudam operam, ſeu miniſterium præſtent in acquirenda poſſeſſione, ita vt poſſeſſio non radicetur in perſona eorum, verè & propriè vniuerſitas, & quilibet alius dominus per eos poſsidere dicitur, & nó per fictionem. l. certè. §. 1. ff. de precario. Iaſ. in d. §. per procuratorem. num. 3. & 4. Oynotomus in §. poſsidere. num. 149. Inſti. de interdictis. Non ſolùm autem vniuerſitatem poſsidere probatur eo ipſo, quòd probatur aliquid fieri, ſeu poſſideri per ſindicos, vel alios adminiſtratores; ſed etiam
23 † vniuerſitati acquiritur poſſeſsio per particulares perſonas ipſius vniuerſitatis; vniuerſitas enim dicitur poſſidere, licet ſinguli de vniuerſitate poſsideant bona communitatis; vt quia in eis paſculent, vel nemora incidãt. Borgninus deciſ. 68. in addit. num. 12. fol. 533. glo. in l. 7. & ibi Caſtrenſ. num. vlt. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. vbi dicit, vniuerſitatem poſſe probare ſe fuiſſe in poſſeſſione alicuius rei tanto tempore, probando quòd ſinguli de vniuerſitate nomine ipſius vniuerſitatis poſſederunt ipſam rem, tanquam pertinentem ad ipſam communitatem, licet non appareat de mandato illorum particu-
24 larium quia † patientia vniuerſitatis habetur loco mãdati. l. qui patitur. ff. mandati. quod enim pauci poſſederunt, extenditur ad vniuerſos. Bald. in l. 7. §. 1. nu. vlt. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Ex quibus igitur poſſeſſorijs particulariũ non quæritur vniuerſitati poſſeſsio; niſi probetur, quod ſingulares perſonæ poſſederint de mã-

dato,

dato, vel ſcientia vniuerſitatis, & quòd vniuerſitas, vel eius adminiſtratores ſciuerint tales particulares nomine vniuerſitatis poſsidere, præcedente mandato ipſius
15 vniuerſitatis, vel ſubſequente ratificatione; nam † nobis per liberam perſonam ſine mãdato, etiam ſpeciali, poſſeſsio non acquiritur. l. communis ſeruus. ff. de acq. poſſeſ. poſſeſsio enim non acquiritur, niſi cõſtet de animo, & voluntate acquirendi ipſam poſſeſsionem; & de quo animo cõſtare debet, cùm in dubio non pręſumatur niſi probetur. l. in bello. §. factæ. ff. de captiuis. Bart. in l. pro hærede. in fine. ff. de acquir. poſſ. Ex actibus igitur poſſeſſorijs ſucceſsiuis, & continuatis, factis per particulares perſonas vniuerſitatis, probatur poſſeſsio ipſius vniuerſitatis; quia ex huiuſmodi actibus ſucceſsiuis, & cõ-
16 tinuatis præſumitur † ratihabitio, quæ mandato æquiparatur. l. fin. C. ad S. C. Macedonianum: vndè per ratihabitionẽ, efficitur, & dicitur actus vniuerſitatis; nam factum à ſingulis, cenſetur factum ab vniuerſitate, quãdo vniuerſitas ſciuit, & paſſa eſt, nec contradixit, & factum non erat momentaneum; & hęc tantò magis procedunt, quando actus poſſeſſorij, facti à particularibus, reſpiciũt vtilitatẽ ipſius vniuerſitatis, & ad ipſam principaliter pertinent, Benitend. deciſ. 70. per totam. latè de hac materia Hierony. de Monte in tract. de fin. regũd. cap 72. num. 4. cum plurib. ſeq.

Vniuerſitas an, & quãdo vſucapere, & præſcribere poſsit; & an, vel quando vniuerſitatum res præſcribi poſsint. Cap. XVII.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas præſcribere, & vſucapere poteſt.*

2 *Præſcriptio, & vſucapio ſine bona fide non procedit.*

3 *Vniuerſitas nõ poteſt incipere præſcribere, donec aliqui de vniuerſitate viuunt, qui habent ſcientiam rei alienæ, & ſic ſunt in mala fide, ſed illis mortuis poterit ab alijs initium ſumere præſcriptio.*

4 *Præſcriptio, & vſucapio an procedat contra vniuerſitates, & reſpublicas.*

5 *Præſcriptio non habet locum in his rebus, quæ alienari non poſſunt.*

6 *Alienatio rerum publicarum non poteſt fieri, niſi ſeruatis ſolemnitatibus à lege introductis.*

7 *Præſcriptio non currit contra pupillos.*

8 *Alienatio bonorum pupilli, et minoris regulariter eſt prohibita.*

10 *Alienatio bonorum dotalium regulariter eſt prohibita.*

11 *Cautio de damno infecto debet præſtari per vniuerſitatem pro publicis ædibus, quæ minantur ruinam; aliàs vicinus mittitur in poſſeſſionem ipſarum ædiũ.*

12 *Præſcriptio & vſucapio quanto tempore contra vniuerſitates currat.*

13 *Lex vlt. C. de ſacroſanctis eccl. an habeat locum non ſolum in ciuitatibus, ſed etiam in caſtris, villis, & alijs terris.*

14 *Lex vltima C. de ſacroſanct. eccl. quemadmodum eſt correcta in eccleſia, an etiam cenſeatur correcta in ciuitate.*

15 *Præſcriptio centenaria requiritur contra eccleſiam Romanam, quadragenaria autem, contra alias eccleſias.*

16 *Ratio eadem, vel maior vbi eſt, idem ius eſt ſtatuendum.*

17 *Religionis cauſa eſt priuilegiata, & fauorabilis.*

18 *Legum correctio in dubio præſumi, & admitti non debet.*

19 *Legum correctio ex identitate, vel maioritate rationis induci non debet.*

Vniuer-

1 VNiuerſitatem † poſſe vſucapere , & præ-
ſcribere, nemini dubium eſſe debet, ex
his, quæ ſuperiore capite diximus : Nam
cum propriè & verè dicatur poſſidere,me
ritò igitur poterit vſucapere , & præſcri-
bere. vt de hoc eſt textus in l.2. ff. de acquir.poſſe ſ.Alex.
2 in l. 1.§. municipes.num.6.ff.eod.ſed quia † præſcriptio,
& vſucapio ſine bona fide non procedunt.§.1. Inſtit. de
3 vſucap. ideo † vniuerſitas non poteſt incipere præſcri-
bere, donec aliqui de vniuerſitate viuunt, qui habent
ſcientiam rei alienæ, & ſic ſunt in mala fide ; ſed illis
mortuis poterit ab alijs initium ſumere præſcriptio ; &
ſic à principio requiritur bona fides : vnde ſi à princi-
pio vniuerſitas eſſet in mala fide,licet hodie eſſet in bo-
na,non præſcriberet,in æternum ; quia cum populus ſit
idem , ſemper videtur mala fides continuari : lapſo ta-
men ſpatio centum annorum præſumuntur eſſe mortui
omnes illi de vniuerſitate, & ſic incipere poteſt præſcri
ptio. Hieronymus de Monte in tract. de fin. regun. cap.
72. num. 1. 2. & 3. deciſ. Auenionenſis 128. num.24. &
25.Borgninus deciſ.45.in addit. num.59.fol.365. Nunc
videamus an, quando , & quanto tempore vniuerſitatũ
4 res præſcribi, & vſucapi poſſint. Dubitatur igitur † an
vniuerſitatum res valeant præſcribi. Pro opinione ne-
5 gatiua primò adducitur ; quia † ea, quæ non poſſunt
alienari, non poſſunt etiam præſcribi. l. ſi fundum.ff.de
6 fundo dotali, ſed † bona vniuerſitatum ſimpliciter, &
abſolutè non poſſunt alienari, niſi certa forma, & certis
ſolemnitatibus adhibitis, de quibus in l.fin. C. de vend.
reb. ciuit. lib.11. ergo etiam non poterunt præſcribi, &
7 vſucapi . Similiter videmus, ꝙ † res pupillorum non
præſcribuntur.l. bonæfidei. verſ. nec intereſt. ff. de acq.
8 rerum domin. Ratio eſt,quia † alienari regulariter non
poſſunt. l. lex quæ tutores. C.de adminiſtrat. tut. Item
9 † fundus dotalis non poteſt præſcribi,& vſucapi.l.ſi fun
10 dum.ff.de fundo dot. & hoc propter † prohibitam eius
alienationem.l.j.ff.eod.tit.de fundo dot.l.j §.& cum lex.
C. de rei vxor. act. glo. in §. res fiſci, in ver. non poteſt.
Inſtit. de vſucap. ergo idem dicendum eſt in rebus & bo-
nis pu-

nis publicis, vt quemadmodum non poſſunt alienari, ita nec præſcribi, & vſucapi. Secundò, pro iſta opinione adducitur textus in l. præſcriptio. C. de operibus publicis. l. 2. ff. de via publica. l. vlt. ff. de vſucapionibus cum l. 9. ff. eod. cuius l. 9. hæc ſunt verba vſucapionem recipiunt maximè res corporales, exceptis rebus ſacris, ſanctis, publicis populi Romani, & ciuitatum, item liberis hominibus. idem dicitur in l. 2. C. ne rei dominicæ. ergo res publicæ præſcribi, & vſucapi non poſſunt. Contraria tamẽ opinio eſt verior, ſ. res, & bona vniuerſitatum poſſe præſcribi, & vſucapi, & hoc probatur primò per textum in l. ſi finita. §. ſi de vectigalib. ff. de damno
11 no infecto. vbi † ſi vniuerſitas nolit cauere de damno infecto pro proprijs ædibus, quæ minantur ruinam, vicinus, qui petijt dictam cautionem, mittitur in poſſeſſionem ipſarum ædium, & incipit contra ipſam vniuerſitatem currere præſcriptio. Secundò, pro hac opinione adducitur textus in terminis in l. vlt. C. de ſacroſ. eccleſ. & in l. omnes. C. de præſcript. xxx. annorum. Ex quibus legibus apertiſſimè liquet contra vniuerſitates currere præſcriptionem. Non obſtant modo ea, quæ in contrarium adducebantur: nam ad primam reſpondetur bona vniuerſitatum, minorum, & pupillorum, & rerum dotalium poſſe alienari multis in caſibus, licet certæ ſolemnitates requirantur. Neque obſtat ſecundum argumentum, quia illæ leges loquuntur de his rebus, quæ ſunt in publico vſu, vt via, platea, theatrum, & huiuſmodi alia, quæ nullo tempore præſcribuntur; nos verò loquimur de alijs bonis communibus, & quæ ſunt vniuerſitatum: ita dicit Bart. in d. l. vlt. num. 13. C.
12 de ſacroſ. eccl. † Quanto autem tempore præſcribatur contra vniuerſitates diſpiciamus. Contra ciuitatem igitur in quatuor caſibus non currit præſcriptio, niſi centum annorum; qui caſus ſunt iſti, in rebus relictis iure hæreditario, legatis, donatis, & venditis. d. l. vlt. C. de ſacroſ. eccl. & ibi etiam Bart. num. 1. & Iaſ. num. 20.
13 † cuius legis vlt. diſpoſitio habet duntaxat locum in ciuitatibus, non autem in caſtris, villis, & alijs terris; ſecundum gloſam in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus, in ver.

per

per longum tempus.ff.de damno infect. Caſtr. in l.76.§.1.num.2.ff. de lega.1. Contrarium autem,nempè diſpoſitionem. d.l.vlt. non ſolum habere locum pro rebus ciuitatis,ſed etiam pro rebus alicuius caſtri, & villæ,tenet Bart. in d.l.vlt. num.9.& in Auth. de hæred. & Falcidia. in princip.num.3.Iaſ. in l.20.§. deinde.num.3.ff.de noui oper. nunc. & in l.ſi hæres. num.2.ff. de lega. 1. Rolan. à Val.conſ.90.num.24.vol.1.& hæc ſecunda opinio eſt verior, & magis communis. Sed dubitant Doctores no-
14 ſtri,vtrum quemadmodum † d.l.vlt. C. de ſacroſ. eccl. eſt correcta in eccleſia per auth. quas actiones.C.eo.tit.
15 hodie enim per dictam authen. † ſola Romana eccleſia gaudet centenaria præſcriptione,aliæ autem quadragenaria; an idem ſit in ciuitate;vt quemadmodum d.l.vlt. eſt correcta in eccleſia, ita etiam cenſeatur correcta in
16 ciuitate. Nonnulli dicunt, quod ſic; quia † vbi eſt eadem ratio, vel maior idem ius eſt ſtatuendum. l. illud. ff. ad legem Aquiliam; ſed eadem,vel etiam maior ratio cor-
17 rectionis eſt in ciuitate, quàm in eccleſia: nam † ſumma eſt ratio, quæ pro religione facit. l. ſunt perſonæ. ff. de religioſis; ergo correctio facta in eccleſia habebit locum in ciuitate; & ſic quemadmodum contra eccleſiam, excepta duntaxat Romana, præſcribitur hodie ſpatio xl. annorum d.authent. quas actiones. ita etiam præſcribi poſſit contra ciuitates, eodem temporis ſpatio, nempè xl. annorum. Contraria autem opinio eſt verior, & magis communis, ſ. d.auth. quas actiones.corrigentem in eccleſia,non intelligi corrigere in ciuitate,quia quod non mutatur,quare prohibetur,firmum manere?maxi-
18 mè cum † in dubio legum correctio præſumi, & admitti non debeat. l.præcipimus.in fi C.de appellat. & quod
19 plus eſt, † etiam ex identitate, vel maioritate rationis non inducitur correctio legis. l. ſi verò. §. de viro. ff.ſol. matrim. Circa quam materiam vide gloſam in d. auth. quas actiones. in ver. excluduntur, & ibi Bart. num.8. & in l.vlt.num.12. 14. 18. 19. C. eod. tit. de ſacroſ. eccl. Bald. in d. authen. quas actiones. num.4. & ibid. Iaſon num.21.Rol.à Valle conſ.27.num.16. volum.1. plura de materia, & intellectu dictæ auth. quas actiones Craueta

ſcribit

ſcribit, in tract. de antiq. temp. fol. 149. num. 98. 99. cum plurib. ſeq. & fol. 182. num. 37. & 38. Extra autem ſupradictos quatuor caſus, de quibus in d. l. vlt. C. de ſacroſ. eccleſijs præſcribitur contra vniuerſitatem xxx. vel xl. annorum ſpatio. l. j. 3. & 4. C. de præſcript. xxx. annorum, glo. in d. l. vlt. in verbo centum annorum. verſ. vel dic ſecundum Ioannem, &c.

Vniuerſitas an, & quando habeat in integrum reſtitutionem. Cap. XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas pupillo, & minori æquiparatur.*

2 *Reſtitutio in integrum quemadmodum competit pupillis, & minoribus, ita & vniuerſitatibus.*

3 *Pupilli, & minores ſunt conſtituti ſub regimine, & adminiſtratione tutorum, & curatorum.*

4 *Vniuerſitas per eius adminiſtratores, ſeu rectores regitur, cuſtoditur, & gubernatur.*

5 *Reſtitutio in integrum competit minoribus, & pupillis aduerſus præſcriptionem, contractus, pacta, & rem iudicatam.*

6 *Priuilegia omnia conceſſa pupillis, & minoribus cenſentur etiam conceſſa vniuerſitatibus, quæ per adminiſtratores reguntur.*

7 *Reſtitutio in integrum vtrum competat duntaxat reipublicæ & ciuitati Romanæ, an verè omnibus alijs ciuitatibus.*

8 *Reipublicæ appellatione propriè intelligitur duntaxat de republica, & ciuitate Romana.*

9 *Legis verba debent intelligi ſecundum propriam ſignificationem.*

10 *Lex generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda.*

11 *Extenſio legis per identitatem rationis eſt permiſſa.*

Legis

12 *Legis mens, nihil aliud eſt, quàm ratio.*
13 *Ciuitates omnes poſſunt dici reſpublicæ.*
14 *Reſtitutio in integrum competit Legatis ciuitatum,*
15 *Ius omne potentius eſt in cauſa, quàm in cauſato.*
16 *Reſtitutio in integrum vtrùm competat villis, terris, caſtris, & alijs locis ciuitatibus inferioribus.*
17 *L. vlt. C. de vend. reb. ciuit. lib. 10. non ſolum habet locum in ciuitatibus, ſed etiam in caſtris, villis, alijſque terris.*
18 *L. vlt. C. de ſacroſ. eccl. & l. ciuitas ff. ſi cert. pet. locum habent non ſolum in ciuitatibus, ſed etiam in caſtris, villis, & alijs terris, quæ per alios reguntur, & adminiſtrantur.*
19 *Reipublicæ appellatione largo modo veniunt caſtra, & villæ.*
20 *Reſtitutio in integrum intra quantum tempus ab vniuerſitate peti debeat.*
21 *Reſtitutio in integrum an competat vniuerſitati læſæ, contra aliam vniuerſitatem.*
22 *Reſtitutio in integrum competit priuilegio, aduerſus alium priuilegiatum.*
23 *Sententia lata contra vniuerſitatem, an retractetur propter inſtrumentum de nouo repertum.*
24 *Reſtitutio in integrum an poſſit peti per ſindicum vniuerſitatis nomine ipſius communitatis, ſine ſpeciali mandato, an verò requiratur ſpeciale mandatum.*
25 *Sindici vniuerſitatum dicuntur habere publicum officium, & ſic ſpeciale mandatum.*
26 *Mandatum ſpeciale non eſt neceſſarium ijs perſonis, quæ habent publicum officium.*
27 *Reſtitutio in integrum poteſt peti per legitimum adminiſtratorem ſine ſpeciale mandato.*
28 *Sindicus vniuerſitatis æquiparatur legitimo adminiſtratori.*

Quo-

QVoniam vniuerſitates aduerſus præſcri-
ptiones, ſententias, & contractus, de qui-
bus ſuperius loquuti ſumus, ſæpè petunt
reſtitutionem in integrum; idcirco operæ
pretium eſſe duxi hoc loco aliqua de reſti
tutione in integrum vniuerſitatibus com
petente ſcribere. Certiſſima igitur eſt iuris concluſio
1 † rempublicam, ſeu vniuerſitatem pupillo, & minori
2 æquiparari; ideoque † in integrum reſtitutionis auxi-
3 lium implorare poſſe; quemadmodum enim † pupilli,
& minores ſunt conſtituti ſub regimine, & adminiſtra-
4 tione tutorum, & curatorum, ita & † vniuerſitates ſub
cura, cuſtodia, & regimine adminiſtratorum. l. reſpubli-
ca, & ibi etiam gloſa 2. in verſ. ſolet. C. ex quibus cauſis
maiores in integrum reſtit. l. rempublicam. C. de iure
reip. lib. 11. glo. in l. 3. & ibi etiam Bart. ff. de manumiſſ.
quæ ſeruis. glo. in l. j. §. vlt. ff. quod cuiuſq; vniuerſ. nom.
Alex. conſi. 196. num. 3 volum. 6. Bald. in l. 80. §. 1. num. 2.
ff. de lega. 1. Si igitur vniuerſitas æquiparatur pupillis,
5 & minoribus, ſequitur quòd, ſicut † minores, & pupilli
reſtituuntur aduerſus præſcriptionem. l. fin. in fi. C. in
quib. cau. in integrum reſtitutio non eſt neceſſaria. l.
vnica. C. ſi aduerſ. vſucap. & etiam aduerſus cõtractus,
pacta, rem iudicatam; toto tit. ff. de minor. xxv. annis. &
C. de in integr. reſtitutione minorum xxv. annis, & tit. ſi
aduerſ. rem iudicatam, & multis alijs titulis poſitis lib.
2. Codicis, ſ. à tit. 22. vſq; ad titulum 55. in quibus hæc
materia reſtitutionis tractatur. Ita etiam dicendum
eſt, idem reſtitutionis in integrum auxilium, & benefi-
6 cium competere vniuerſitatibus; ex quo omnia † priui-
legia conceſſa pupillis, & minoribus cenſentur etiam
omnibus cõceſſa; qui per adminiſtratores regũtur, prout
ſunt vniuerſitates, vt de hoc eſt glo. in l. 2. C. de curat.
7 furioſ. Sed dubitant Doctores noſtri, † vtrum hoc be-
neficium reſtitutionis in integrum competat duntaxat
reipublicæ, & ciuitati Romanæ; an verò omnibus alijs
ciuitatibus. Quidam dicunt, reſtitutionis in integrum
auxilium, & remedium competere ſolum ciuitati Ro-
8 manæ, & non alijs ciuitatibus. Nam † appellatione
reipu-

Digitized by Google

reipublicæ propriè intelligitur duntaxat de republica
& ciuitate Romana. l.eum qui vectigal. l. ſed & hi.ff. de
9 publicanis, ſed † verba legis debent intelligi ſecundum
propriam ſignificationem. l.j.§. ſi is, qui nauem. ff. de
exercit. actio. l.non aliter.ff.de leg.3. ergo verbum rei-
publicæ poſitum in d. l. reſpublica. C. quibus ex cauſis
maiores, & in d.l.rempublicam. C. de iure reip.lib.11.
propriè intelligendum eſt de ciuitate, & republica dun-
taxat Romana. Contrariam autem opinionem, nempè
reſtitutionis in integrum beneficium, non ſolùm com-
petere ciuitati Romanæ, ſed etiam omnibus alijs ciui-
tatibus, tenet glo. in d.l.reſpublica, & in d.l.rempubli-
cam. Quæ opinio, primò probatur per d. l. reſpublica,
10 & per rempublicam, quæ † loquuntur generaliter, ergo
11 generaliter ſunt intelligendæ. Secundò, † lex debet ex-
12 tendi per identitatem rationis, † non enim aliud eſt
mens legis, quam ratio. l.non dubium.C.de legib. ſed ea-
dem eſt ratio in qualibet ciuitate, quæ eſt in republica
& ciuitate Romana; quia per alios reguntur, & admini-
ſtrantur; ſicut minores, & pupilli reguntur per tutores,
& curatores; ergo idem ius eſt ſtatuendum. l.illud.ff.ad
l. Aquiliam; & ſic nulla, quoad hoc reſtitutionis in inte-
grum auxilium, conſtitui debet differentia inter ciuita-
13 tem Romanam, & alias ciuitates; maximè cum † om-
nes ciuitates, dicãtur reſpublicæ. l 3.C.qui pot.in pign.
cum glo.j.l.j cum glo.j. cum l.2. per tot. C de debit. ciu.
lib.11. Tertiò propter quòd vnumquodq; tale, & illud
14 magis.auth. multò magis.C.de ſacroſ. eccl. ſed † legati
ciuitatum propter ipſas ciuitates, ideſt intuitu, & con-
templatione ipſarum ciuitatum, habent beneficium re-
ſtitutionis in integrum. l.legatis.ff.ex quibus cauſis ma-
iores. ergo multò magis ipſæ ciuitates habebunt idem
15 beneficium reſtitutionis in integrum; † Omne enim ius
potentius eſt in cauſa, quàm in cauſato; & hoc, ſi non
ex diſpoſitione dictæ l.reſpublica.& l.rempublicam. ſal-
tem ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa eſſe vi-
debitur: & hæc opinio tanquàm magis vera commu-
niter approbatur per Doctores noſtros. Bart in d.l.reſ-
publica.num.1.&.2.C.quib. ex cauſ. maiores.& ibidem
etiam

etiam Bald. num. 1.& alij Doctores. Specul.in tit.de reſtit. in integr. §.2. verſ. idem quoq; iuris. Quare concludendum eſt, auxilium, & remedium reſtitutionis in integrum, non ſolum ciuitati Romanæ, ſed etiam omnibus alijs ciuitatibus competere. Ita tenet Ioannes Mauritius in tract. de reſtit. in integr. cap.417. per tot.
16 & cap.418. Sed quid dicemus de † villis, caſtris,& alijs terris, ciuitatibus inferioribus,an & ipſis quoque,vt ciuitatibus, huiuſmodi reſtitutionis in integrum beneficium detur? an verò non? glo.j.in fi.in d.l.reſpublica.C. quib. ex cauſis maior. tenet quòd non. Bart.in d.l.reſpublica, & l.rempublicam diſtinguit hoc modo circa hanc quæſtionem,num.3. Quædam ſunt caſtra, vel villæ,quæ habent multitudinem hominum, & habét regi per ſuos adminiſtratores, & publica negotia non poſſunt eſſe in omnibus verè, tunc in eis eſt eadem ratio, quæ in ciuitatibus, quantum ad hoc reſtitutionis beneficium, &
17 etiam quoad multa alia; videmus enim † diſpoſitioné legis vlt. C. de vend. reb. ciuit. lib. 10. quæ loquitur de rebus ciuitatis védendis habere etiam locum in caſtris, villis, alijſque terris, quæ per alios reguntur. ſimiliter
18 † diſpoſitio l.finalis. C. de ſacroſ. eccl. quæ eſt exorbitans,& l.ciuitas.ff.ſi cert. pet. quæ loquuntur de ciuitatibus, locum etiam habent in caſtris, villis, & alijs terris, quæ per alios reguntur,& adminiſtrantur: nam huiuſmodi caſtra, & villæ ſunt pars reipublicæ.l.inſulæ.ff.
19 de iudicijs, & † largo modo dicuntur reſpublicæ. l. ſed & hi. §.præterea.ff.de publicanis. Rolandus conſ.90.nu. 23.cum plurib.ſeq. vol.1.cap.1.& ibi Doctores. extra de reſtit. in integrum. Rol. conſ.68.num.20. 21. 22. vol.3. Iaſ. in l.20.§ deinde, num.3.ff.de oper. noui nunciat. & in l.vlt.num.16.C.de ſacroſ. eccl.& in l.ſi hæres,num.3. ff. de lega.1. quibus in locis ſcribitur, beneficium reſtitutionis in integrum, non ſolum ciuitatibus, ſed etiam villis, caſtris, cæteriſq; terris, quæ per alios reguntur, & adminiſtrantur cópetere.Ioannes Mauritius in tract. de reſtit.in integr.cap.417.per totum, & cap.418. Quędam verò ſunt caſtra, & villæ, inſequendo Bart.diſtinctionem,quæ habent paucos homines, fortè ſex vel de-

cem,

cem, & ſic tractant negotia communitatis, tanquàm propria, & quilibet ſcit omnia ipſa negotia publica, & hoc caſu, ex quo per ſe, & non per alios reguntur, eſt eadem ratio, quæ eſt in priuato maiore, & ideò reſtitutionis auxilium non habent; ceſſat enim ratio, quæ militat in ciuitatibus & caſtris, aliiſque magnis vniuerſitatibus, in quibus eſt multitudo hominum, qui reguntur per alios, ſcilicet adminiſtratores; & inter alias perſonas ſunt pupilli, viduæ, & alię perſonę miſerabiles, quarum cauſa, & contemplatione conceditur reſtitutio in integrum vniuerſitatibus. Hanc diſtinctionem, ſeu differentiam Bartoli inter vniuerſitatem magnam, & paruam, quoad reſtitutionis in integrum beneficium ſequuntur multi Doctores. Cagn. in l. ſi quis maior. num. 20. & 21. C. de tranſact. Alex. in l. ciuitas. num. 4. & 5. ff. ſi cert. pet. Maranta fol. 430. num. 97. Solus Baldus quem viderim in l. reſpublica, num. 2. C. quib. ex cauſ. maior. repræhendit hanc differentiam, quam facit Bart. inter paruam, & magnam vniuerſitatem, tenendo indiſtinctè non ſolum ciuitates, ſed etiam caſtra, villas, & alias terras ſiue magnas, ſiue paruas habere reſtitutionis in integrum beneficium. Dicit enim diſtinctionem, & differentiam Bartoli inter magnam, & paruam vniuerſitatem, non probari lege, neque ratione; quia ſiue parua, ſiue magna ſit vniuerſitas non eſt ibi reperire verum conſenſum, nec veram negligentiam, ſed fictam, cum multi ſint in vniuerſitate, qui non poſſunt verè conſentire, vt pupilli, viduæ, minores, & multæ aliæ perſonæ miſerabiles, quarum fauore huiuſmodi caſtra, & villæ habent reſtitutionis in integrum auxilium, cum ſint ex eodem corpore vniuerſitatis. Hanc Baldi opinionem contra Bartolum ſequitur Ioannes Mauritius in tract. de reſtit. in integr. cap. 417. num. 6. 7. & vlt. ſed licet Baldus repræhendat hanc Bart. differentiam, tamen in effectu video vtrunque ex his Doctoribus, vnum, & idem dicere. Bartolus enim præſupponit, quòd in illa parua vniuerſitate ſint omnes maiores xxv. annis, qui per ſe, nec per alios regãtur, nec in ea aliquis priuilegiatus exiſtat, qui per ſe mereatur hoc beneficium reſtitutionis in

integrum; quod poteſt eſſe preſupponendo paucitatem numeri perſonarum, puta ſex, vel decem; ſecus eſſet ſi in illo pauco numero perſonarum illius vniuerſitatis reperirentur pupilli, viduæ, & aliæ perſonæ, quibus de per ſe hoc reſtitutionis in integrum auxilium cōpetit; quia hoc caſu, licet ſit vniuerſitas parua tamen quia eſt eadē ratio, quæ in alijs caſtris, & vniuerſitatibus magnis, quia. ſ. extant pupilli, minores, viduæ, & aliæ perſonæ miſerabiles, quæ per ſe non reguntur, ſed per alios; idcirco hoc caſu huiuſmodi vniuerſitas, licet parua, gaudebit, & fruetur reſtitutionis in integrum beneficio.

20 Nunc videamus † quantum tempus habeat vniuerſitas læſa ad petendam reſtitutionem. Qua in quæſtione magna eſt differētia inter legiſtas, & canoniſtas. nam legiſtæ, & inter alios Accurſius in l. ſuperuacuam. C. de temporibus in integrum reſtit. & in l. Diuus. ff. de in integr. reſtit. & Azo. in ſumma, de reſtit. milit. tenent, quando vniuerſitas eſt læſa in tempore minori quadriennio non detur quadriennium ad petendam reſtitutionem in integrum, ſed duntaxat tantum tempus ad petendam dictam reſtitutionem in integrum, quantum fuit tempus, quod ei induxit læſionem. Hanc opinionē etiā tenet Dynus in §. rurſus. Inſtit. de actionibus. Bart. & Bald. in l. interdum. ff. de minoribus, & in l. quod tempore. C. de reſtit. milit. licet aliter dicat in l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter. in 7. colum. ff. ex quibus cauſis maiores. vbi pleniſſime hunc articulum examinat. Sed multi Doctores tenuerunt contrarium, ſcilicet, tempus quadriennij, quod datur ad petendam reſtitutionem in integrum eſſe vniforme, ſiue læſio ſit reſpectu contractus, ſiue reſpectu ſententiæ, ſiue reſpectu temporis vltra quadriennium, ſiue minus quadriennio, vt per Doctores in d. l. ſuperuacuum, vbi Albericus de Roſate dicit hanc opinionem eſſe approbatam de iure canonico, in Clem. j. de reſtit. in integrum, vbi Doctores dicūt nullo iure, neque aliqua lege probari reſtitutionem in integrum peti debere intra tantum tempus quantum fuit tempus impedimenti, ſed ſufficere proponere reſtitutionem in integrum intra quadriennium d. Clem. j. & d. l. ſu-

d.l.ſuperuacuum, quæ hoc vult, ſi bene eius verba conſiderentur. Ioannes Mauritius in tract. de reſtit. in integrum. cap.42. per totum; & hæc opinio eſt magis communis, vt teſtatur Afflictus deciſ.175. per totam. Hanc eandem opinionem tenet Bart. in l.3. num.3. C. de iure Reip. lib.11. & in l reſpublica num.5. C. quibus ex cauſis maiores. glo. in §. pro temporalibus in verbo, annorum, in fine. Auth. de eccleſiaſt. titulis. glo. in l.3. C. de iure Reip. lib. 11. gl. vlt. in l.35. ff. de re iudic. vbi expreſsè dicit, vniuerſitatem poſſe reſtitui in integrum vſque ad quadriennium, nec enim in ipſa republica poteſt expectari tempus maioris ætatis; quod eſt hodie expreſſum in cap.1. ext. de in integr. reſtit. lib.6. Sed an vna
21 † vniuerſitas læſa reſtitui poſſit in integrum aduerſus
22 aliam vniuerſitatem? Dic q. ſic. Nam † priuilegiatus reſtituitur in integrum aduerſus priuilegiatum l. finali, cum glo. ff. ex quib. cau. maiores. Maranta in ſuo Speculo aureo, in 6. par. in verſ. & quandoque appellatus,
23 fol.430. num.97. in fine, & num.98. vbi ſi † vniuerſitas habuit ſententiam contra ſe, demùm reperit inſtrumētum propter quod proculdubio retractanda venit ſententia, certè reſtituetur in integrum aduerſus rem iudicatam, poteritque inſtrumentum de nouo repertum produci. Reſtat nunc pro complemento iſtius materię,
24 vt diſpiciamus † an ſindicus vniuerſitatis poſſit petere reſtitutionem in integrum pro ipſa vniuerſitate, ſine ſpeciali mandato; an verò ſpeciale mandatum requiratur ad petēdam huiuſmodi reſtitutionem in integrum. Dic quod ſindici vniuerſitatum poſſunt, etiam ſine ſpeciali mandato, petere reſtitutionem in integrum, pro
25 ijſdem vniuerſitatibus; quia † dicuntur habere publi-
26 cum officium, & † in publicis officijs non requiritur ſpeciale mandatum; ſi autem eſſet ſindicus alicuius collegij, puta fabrorum, vel mercatorum, tunc non poſſet petere reſtitutionem in integrum ſine ſpeciali mandato; quia non gerit officium publicum. Pro hac opinio-
27 ne facit, quia † legitimus adminiſtrator poteſt petere reſtitutionem in integrum ſine ſpeciali mandato. l.2. C. ſi ſæpius in integr. reſtit. poſtulet. ergo idem erit dicen-

18 dum in † ſindico, quia æquiparatur legitimo admini-ſtratori. Bald. in l. iuſiurandum. §. defenſor. ff. de iureiur. & in l. vnica, num. vlt. C. etiam per procurat. cauſ. reſtit. in integr. & in l. 26. §. 1. num. vlt. ff. de minor. xxv. annis.

De redditione rationum ſienda per adminiſtratores vniuerſitatum. Cap. Vltimum.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtratores omnes regulariter tenentur conficere librum rationum, & in eo data, & accepta ſcribere; finitaque adminiſtratione, rationem adminiſtrationis reddere, cum reliquatus reſtitutione.*

2 *Tutores, & curatores tenentur reddere rationem adminiſtrationis, cum reliquatus reſtitutione, & ſimiliter.*

3 *Negotiorum geſtores.*

4 *Procuratores ad lites, & negotia.*

5 *Exequutores teſtamentorum.*

6 *Exequutores ſententiarum.*

7 *Curatores ad lites.*

8 *Hoſpitalarij, & œconomi.*

9 *Hæredes grauati per fideicommiſſum.*

10 *Serui, & ſocij.*

11 *Frater qui exiſtens cum fratribus in communione adminiſtrauit bona communia.*

12 *Pater licet non teneatur reddere rationem filijs de bonis in quibus habet legitimam adminiſtrationem, tamen quando non eſt legitimus adminiſtrator, & gerit negotia filij, tenetur reddere rationem.*

13 *Sindicus, actor, & quilibet alius adminiſtrator publicus tenetur reddere rationem adminiſtrationis, cum reliquatus reſtitutione.*

Admi-

14 *Adminiſtratores publici poſſunt compelli per ſuperiorem ad reddendum rationem eorum adminiſtrationis, & ad exhibendos libros rationum, & impenſarum.*

15 *Liber rationum qualiter per adminiſtratores publicos confici debeat.*

16 *Adminiſtratores publici an, & quando præſumantur locupletati ex publica adminiſtratione, & quando non.*

17 *Ratio edi debet à capite.*

18 *Adminiſtratores publici non exhibentes librum rationum, an, quando, & qualiter teneantur.*

19 *Dolus quid ſit.*

20 *Adminiſtratores publici ſi dicant libros rationum non habere, vel amiſiſſe, an eis credatur.*

21 *Libri rationum, confecti per adminiſtratores publicos, finito officio, vel adminiſtratione, cui reſtitui debeant.*

22 *Sententia quo caſu poſſit contra abſentem proferri.*

23 *Error calculi quando poſſit opponi in redditione rationum facta per adminiſtratores publicos.*

24 *Adminiſtratores publici tenentur præſtare fideiuſſores reipublicæ de rectè adminiſtrando.*

25 *Fideiuſſores adminiſtratorum publicorum ad quid teneantur.*

26 *Fideiuſſores adminiſtratorum publicorum non poſſunt conueniri, niſi excuſſis bonis principalis.*

27 *Pater non tenetur cauere pro filio publicam adminiſtrationem acceptante, nec filius pro patre.*

28 *Filius ſi volente, & conſentiente patre adminiſtrationem reipublicæ ſuſcepit, in ſolidum obligatur pater pro filio, quaſi eius fideiuſſor.*

29 *Pater an, & quando teneatur pro filio.*

30 *Adminiſtratores publici ad quid teneantur reipublicæ.*

31 Adminiſtrator publicus electus ab vniuerſitate an poſſit ab huiuſmodi nominatione, & electione appellare?

32 Adminiſtratores, & officiales publici tenentur erga rempublicam de negligentia.

33 Adminiſtratores publici differentes ſolutionem publici debiti ad quid teneantur.

34 Adminiſtratores publici ſi publicam pecuniam mutuò alicui minus idoneo dederint, an, quando, & qualiter teneantur, & quando liberentur.

35 Adminiſtratores publici negligentes in exigendis publicis debitoribus an, & quando teneantur, ſi nomina debitorum facta ſint deteriora.

36 Adminiſtratores publici qualiter propter negligentiam puniantur.

37 Adminiſtratores publici tenentur de dolo.

38 Adminiſtratores, & officiales publici retinentes, & vſurpantes pecuniam publicam qualiter teneantur, & puniantur.

39 Adminiſtratores publici ſi quid dolo malo in adminiſtratione geſſerint puniuntur in quadruplum.

40 Adminiſtratores publici ſi plures ſint, & delinquāt in officio, & adminiſtratione, an pluribus pœnis, an verò vna duntaxat teneantur?

41 Adminiſtratores publici ſi aliquid de facto, & iniustè exigant, ab aliqua particulari perſona, & indebitè exactum peruenerit ad ipſam vniuerſitatem, ſeu eius theſaurarium, qualiter conſulatur ei, à quo indebitè exactum eſt.

42 Adminiſtratores publici tenentur de lata culpa, & leui, non autem de leuiſſima culpa, vel caſu fortuito, vel vitio naturali.

43 Adminiſtratores publici an teneantur, ſi nomina debitorum ſint facta deteriora?

44 Caſus fortuitos nullū humanū conſiliū prauidere pōt.

45 *Caſus fortuiti periculum an, & quando pertineat ad adminiſtratores publicos, tutores, negotiorum geſtores, & procuratores.*

46 *Adminiſtratores publici quando cenſeantur liberati à dolo, lata, & leui culpa, & à præſtatione damnorum, & intereſſe.*

47 *Adminiſtratores publici quando plures reperiuntur, an vnus teneatur pro alijs.*

48 *Adminiſtratores publici an, & quando teneantur pro officialibus nominatis.*

QVoniam redditio rõnum eſt extremus & vltimus actus, qui geritur per adminiſtratores, idcirco hoc poſtremo capite huius tertiæ partis præſentis noſtri tractatus reſeruaui aliqua de iſta materia breuiter, & ſtrictim pertractare. Certiſſima eſt igi-
1 tur, & indubitata iuris concluſio, † vnumquemq; adminiſtratorem regulariter teneri conficere librum rõnum, & in eo data, & accepta ſcribere, finitaq; adminiſtratione, rõnem adminiſtrationis reddere, cum reliquatus re-
2 ſtitutione. † Hoc enim videmus in tutoribus. toto tit. C. arbitrium tutelæ. l. j. & toto tit. ff. de tutel. & rat. diſtrah.
3 in curatoribus. l. aduerſus. l. rõnes. C. de admin. tut. † in
4 negotiorum geſtoribus. l. 2. & ibi Bart. ff. de neg. geſt. † in procuratoribus ad lites, & negotia. l. ſi remunerandi. l. ſi
5 procuratorem. §. j ff. mandati. † in executoribus teſta-
6 mentorum. cap. tua nobis. ext. de teſtam. † in executio-
7 nibus ſnīarum. l. executorem. C. de execu rei iud. † in curatorib. ad lites. §. vlt. cum glo. Inſtit. de auctorit. tut.
8 † in hoſpitalarijs, & œconomis. §. œconomos autem. Auth. de ſanctiſſ. epiſcopis. glo. in l. 30. in glo. vlt. C. de
9 epiſc. & clericis, & not. in §. pen. in Auth. de eccl. tit. † in hæredib. grauatis per fideicommiſſum, vt per Bart. in l.
10 cùm talem. ff. de cond. & demonſtrat. † in ſeruis, & ſo-
11 cijs. Socinus conſ. 24. num. 37. † in fratre, qui exiſtens cum fratribus in communione adminiſtrauit bona com-
12 munia. Socinus conſ. 37. per totum. † Idem videmus in

patre, qui licet non teneatur reddere rationem filijs de bonis, in quibus habet legitimam adminiſtrationem, iuxta l. cum oportet. C. de bonis, quæ liberis, tamen qñ nõ eſt legitimus adminiſtrator, & gerit negotia filij, tenetur reddere rationem. l. litis. §. pater. & ibi Bart. ff. de
13 negotijs geſtis. † Idem ét videmus in actore, ſindico, & quolibet adminiſtratore reipublicæ, ſeu vniuerſitatum.
14 † Quos omnes ſuperior poteſt etiam ex officio, compellere ad reddendam rationem; necnon poteſt libros rationum, & impenſarum per ipſos publicos adminiſtratores ſcriptos videre. Bart. in l. 3. & ibi in addit. ff. ad l. Iul. de annona. & deciſ. Auenio. 13. per totam. l. j. l. item eorum. §. ſi decuriones. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. Bart. in l. comperimus. C. de nauiculariis. lib. 11. & vt generaliter concludam, quicunque alienarum rerum adminiſtrationem ſuſcipit, regulariter tenetur ad redditionem rõnis, cum reliquatus reſtitutione; iuxta illud Euãgelij. redde rõnem villicationis tuæ, vt habetur in cap. qualiter, & quando. col. 2. ext. de accuſat. Rol. à Valle,
15 conſ 49. per tot. vol. 1. † Adminiſtratores igitur rerum publicarum tenentur cõficere librum adminiſtrationis, & in eo data vel accepta cui, vel à quo, & ex qua cauſa, & qua die nominatim, & ſingulariter ſcribere: nam niſi hæc fiant, non poteſt poſtea conuenienter reddi ratio adminiſtrationis. tex. eſt in l. comperimus, & ibi etiam Bart. C. de nauicularijs. lib. 11. text. eſt elegantiſſ. in l. 2. §. quod de frumentaria. in illis verbis. ratio tñ adminiſtrationis ſecundum fidem acceptorum, & datorum ponatur. ff. de adminiſtr. rer. ad ciu. pertin. l. j. C. de appochis publicis. lib. 10. & ſi perfectè omnia non ſcribant, dicuntur eſſe in dolo, & puniuntur. l. excellentia. C. de erogatione milit. anno. lib. 12. Bald. in l. vbi exigitur. §. dolo. ff.
16 de adendo. nec mirum, quia † ex huiuſmodi publica adminiſtratione præſumuntur locupletati, niſi aliud doceatur; maximè ſi tempore quo cœperunt adminiſtrare erant pauperes, & tempore finitæ adminiſtrationis repeririuntur diuites; præſumuntur enim ditati ex pecunijs publicis; ſecus ſi bonam rationem eorum adminiſtrationis reddant, quia hoc caſu non præſumuntur fuiſſe ali-

quid

quid lucrati ex bonis publicis adminiſtratis. Bald. in l. 6. num. 13. C. de bonis, quæ liberis. Borgninus deciſ. 37. num. 36. fol. 292. glo. in l. verum, & ibi Angel. ff. de petit. hæred. glo. in l. ſiue. §. Modeſtinus. ff. de adminiſtr. tut.

Debent igitur in huiuſmodi libris rationum, adminiſtratores publici deſcribere, & notare reditus, & fructus, qui percipiuntur ex bonis publicis, quorum adminiſtrationem habent, & non confuſè, nec in genere, aſſerentes ſe tantum expendiſſe, & tantum recepiſſe, ſed ſigillatim, & diſtinctè, vt puta ex tali fundo, & à tali colono tantum percepi, & à tali tantum, omniaque in ipſo libro rationum data, & accepta nominatim, & ſpecificè

31 ſcribere; quia aliàs non eſſet rationem reddere. l. cum ſeruus. ff. de condit. & demonſtrat. ſi enim ſic ſint ſpecificè ſingula declarata, veritas, & falſitas deprehendi poteſt; non ſub nube, & generaliter affirmando ſic eſſe, vel non eſſe. l. argentarius. ff. de edendo. quia qui aliter reddit rationem non dicitur reddere; quia intelligi non poteſt l. antepenult. ff. de condit. & demonſtrat. Tenentur igitur rectores, & adminiſtratores rerum publicarũ conficere librum, vel codicem rationũ, de his, quæ ad ipſos perueniunt ex bonis publicis; quoniam impoſſibile eſt, niſi oſtendatur liber rationum, in quo accepta & data

17 ſint deſcripta, vt reddi poſſit ratio. Nam cùm † rationẽ edi à capite ſit neceſſe. l. argentarius. §. edi. ff. de edendo. quomodo caput, & finis, rationibus non compoſitis, & reductis in codicem, poterit fieri? certè nullo modo; &

18 ideo † ſi ipſi publici adminiſtratores librum rationum non exhibeant, eo quia nullũ confecerint, ex quo ſtatim in eis dolus præſumptus deprehenditur, tenebuntur ad intereſſe, declarandum per iuramentum in litem, quod preſtabitur per vniuerſitatem, in perſonam eorum, qui ipſam regunt; idemq; iuris eſt ſi confecerint, & exhibuerint ipſum librum rationum, ſed minus legitimè, & rectè, vt quia multa omiſerint ſcribere, quę ad ipſos peruenerunt, vel in ipſo libro rationum ſcripſerint ſe ſoluiſſe pecunias, quas verè non ſoluerunt, quia cum arguatur in eis dolus, & falſitas in præiudicium vniuerſitatis conuertendo pecuniam publicam in propriam vtilitatem,

tem,proprioſque vſus, poſſunt dici prædones. eſt enim
19 † dolus,falſa aſſeueratio, ſcienter facta,cum animo fallendi. l. j.ff. de dolo. & ideò contra ipſos iuratur in li-
20 tem † nec digni ſunt excuſatione ſi dicant libros non habere, vel amiſiſſe ; quia eis non creditur, niſi hoc probent, cùm eorum eſſet officium diligenter ipſos libros rationum cuſtodire;vndè præſumuntur malitiosè eos occultare, iuxta nota t.in l. ſi quis ex argentarijs. §. penult.ff.de edend. Rolandus conſil.49. per totum vol.
21 1. Borgninus deciſione 37.num. 10. folio 298. quos † libros rationum, finito officio, ſeu adminiſtratione reſtituere debent ipſi communitati, & vniuerſitati, uel reuiſoribus rationum ab vniuerſitate deputatis; qui reuiſores poſſunt pronuntiare officialem,& adminiſtratorem præteritum eſſe debitorem vniuerſitatis, etiam eo abſente : cùm enim non requiratur alia cognitio, niſi
22 computatio rationis, meritò † poteſt proferri ſententia contra huiuſmodi officialem præteritum, etiam abſentem. textus eſt in l.2. §. quod de frumentaria, ubi etiam Bartol. ff.de adminiſtrat. rerum ad ciuit.pertin. Peregrin in tractat.de iure fiſci.lib.6.tit.7.num.6. Hieronym.de Monte,in tract.de fin.regun.c.32.num.6. Cæ-
23 terùm † reipublicæ rationes ſubſcriptæ,& expunctę aduerſus eum quidem qui adminiſtrauit ultra uiginti, aduerſus uerò eius hæredem ultra decem annos retractari non poſſunt.l.13.§.j.ff.de diuerſ.& temp.præſcript.l.9.ff. de adminiſtratione rerum ad ciu.pertin.l.1. cum glo.C. de iure fiſci lib. 10. quibus in legibus tractatur an, & quando error calculi, in redditione rationis reipublicæ facta,opponi poſſit. Quid autem veniat in hac redditione rationum per adminiſtratores publicos præſtan-
24 dum breuiter dicamus. Præmitto igitur,† adminiſtratores publicos teneri cauere reipublicæ de rectè admi-
25 niſtrando, & rempublicam ſaluam fore, † qui fideiuſſores non tenentur in vſuras, nec in alias pœnas pro ipſis adminiſtratoribus, ſed duntaxat in ſortem. l. 21. §. Paulus reſpondit. ff.ad municipales. l. vnica. C.de periculo eorũ, qui pro magiſtrat. interuen. lib. 11. l. 69.ff.de
26 fideiuſſ. & huiuſmodi † fideiuſſores adminiſtratorum publi-

publicorum non poſſunt conueniri; niſi principali excuſſo;etiamſi de bonis principalis aliqua bona emerint. l.1.cum glo. C. de conueniendis fiſci debitoribus lib. 10.
27 non tamen † pater tenetur cauere pro filio, nec filius pro patre. l 4.§.pen.ff.de adminiſtratione rerum ad ciuit.pertin.iuncto §.vlt.l.24.ff.ad municip.l.16. §.2. ff.de
28 muner. & honor.ſi tamen † filius volente, & conſentiẽte patre adminiſtrationem reipublicæ ſuſcepit, inſolidum, obligatur pater, quaſi fideiuſſor pro filio,excuſſis tamen prius bonis filij. l. 8. ff. eodem. l. 2. ff. ad muni-
29 cip. l. 17. §. j. ff. de muner. & honor. idem eſt † ſi ex poſt facto pater ratificauit electionem factam in perſona filij. l.6.§.pater.ff de decurio.l.7.§.vlt.ff.eod l.j.C.de decurion.lib.10. Sciendum itaque eſt † adminiſtratores publicos teneri reſarcire omnia damna, quæ ob eorum culpam reipublicæ eueniunt. l.j.C. de periculo nominatorum lib: 11.l.80.§. 2.ff.de legat. 2. nec fit compenſatio damni prouenientis ex culpa publici adminiſtratoris cum lucro proueniente ex lege vel conſuetudine, licet prouenerit propter ipſius contractum; ſed cum proueniente ex contractu, & diligentiâ ipſius adminiſtratoris benè admittitur compenſatio. l.11. ff. de vſur. qui text. in hac materia eſt elegantiſſimus: quod ſi adminiſtratores publici, electi ab vniuerſitate, iniunctum munus ſuſcipere ſuperſederint, tenentur ad omnia damna,quę propter hoc reipublicæ eueniunt. l. 21. ff. ad municipa-
30 les: † poſſunt tamen, à tali nominatione appellare; ſed ſi fruſtratoriam interpoſuerint appellationem, tenẽtur pariter reipublicæ de damno, quod interim ei accidit. l.1 .ff.ſi tutor vel curator, vel magiſtratus crea. appell. l.27.C.de appell.l.2.l.18. C. de decurion.lib.10.l. 1. Cod. ſumptus iniuncti muneris. lib. 11. quare in hac ratione
31 redditionis † venit omne illud quod ipſi adminiſtratores, & officiales negligenter omiſerunt, puta ſi fuerunt negligentes in exigendo cautionem de legato vel fideicommiſſo prçſtandam,hoc enim caſu tenebuntur ad intereſſe ipſi vniuerſitati. tex. eſt elegantiſſimus in l. 2.C. de admi.re.publ.lib. 11. vel etiam ſi negligentes fuerunt in exigendis legatis relictis ciuitati,vel omnimodò ceſſauerint,

ſauerint, nam & ipſi, & eorum hæredes, & fideiuſſores tenentur. l. vlt. §. 2. ff. ad municip. l. 1. C. de periculo no-
33 minatorum, lib. 11. vel etiam † ſi legatum, vel fideicom miſſum debitum ab vniuerſitate ſuperſederint ſoluere; tenentur enim damnum quod reipublicæ ex huiuſmodi
34 mora accidit ſarcire. l. 80. §. 2. ff. de legat. 2. vel etiam † ſi publicam pecuniam mutuam dederint alicui minus idoneo, cuius facultates, conditionem, & qualitatem diligenter perſcrutari, & inueſtigare debebant. l. qui cum alio. ff. de reg. iur. hoc enim caſu huiuſmodi adminiſtratores publici tenentur ipſi reipublicæ ad ſortem duntaxat, non autem ad vſuras. tex. eſt in l. vnica. & ibi etiam Bart. C. de his qui ex officio quod adminiſtrauerũt conuen. lib. 11. l. vlt. in princ. ff. de admin. rerum ad ciu. pertin. l. 21. §. Paulus reſpondit. ff. ad municipales. Huiuſmodi tamen adminiſtratores publici ſi mutuo pecuniam publicam alicui dederint, & pignus acceperint, certè liberantur ſi pignus non ſufficiat, vel debitor non ſit ſoluendo, ſi ſequentes adminiſtratores nomen debitoris, & pignus approbauerint. l. 36. §. Titius, ff. ad municipa-
35 les vel etiam † ſi negligentes fuerunt in exigendis publicis debitoribus. hoc enim caſu ſi nomina debitorum deteriora facta ſunt tempore adminiſtrationis alicuius officialis reipublicæ, huiuſmodi periculum ad ipſum administratorem pertinet; ſecus ſi ante adminiſtrationem per eum ſuſceptam idonea non erant. l. vlt. §. pen. ff. de
36 adminiſtratione rerum ad ciuit. pertinen. † Quoties autem adminiſtratores publici propter negligentiam puniuntur, conſtat eos duntaxat in ſimplum puniri, & teneri. l. imperatores. §. item reſcripſerunt curatores. cum l. 7. ff. de adminiſtratione rerum ad ciuit. pertinent.
37 Ozaſ. deciſ. 109. num. 8. ſi igitur † publici adminiſtratores, tenentur de negligentia, multò magis tenebuntur de dolo. l. 7. ff. de adminiſtrat. rerum ad ciuit. pertinen. vn-
38 dè † adminiſtratores publici dolo malo retinentes pecuniam publicam, tenentur eam reipublicæ reſtituere, cum vſurarum etiam præſtatione; niſi aliquam iuſtam cauſam allegent, ob quam tardius ſoluerunt pecuniam publicam. l. vlt. in princ. iuncto §. vlt. ff. de adminiſtratione rerum

ne rerum ad ciuit. pertinen. l. cùm quidam. §. eos. ff. d vſur. cuius verba hæc ſunt; eos qui ex adminiſtratione rerum ciuitatum conueniuntur, vſuris obnoxios eſſe ſatis notum eſt. Idem obſeruatur in operum curatoribus, ſi pecunia apud eos remanſit; ſed in ea quam redemptoribus commiſerunt, etiamſi negligenter dederint, vſura eis remittitur. Hæc autem ſunt ita, ſi nulla fraus arguitur, alioquin etiam vſuræ applicabuntur. Si igitur adminiſtratores publici pecuniam publicam in vſus ſuos conuertant, & ſic dolum committant circa adminiſtrationem, non ſolum tenentur ipſi, ſed & eius fideiuſſores, ad reſtituendam pecuniam cum vſurarum præſtatione; ſecus ſi per culpam & negligentiam malè adminiſtrauerunt; hoc enim caſu tam ipſi, quàm eorum fideiuſſores tenentur ſolum in ſortem, & non ad vſuras.
39 l. in conſtitutionibus. ff. ad municipales. Præterea, † ſi quid dolo malo adminiſtratores publici in adminiſtratione geſſerint, non ſolum ad vſuras vſurarum, & ad vſuras centeſimas tenentur, ſed etiā puniuntur in quadruplum. Caſtrenſ. in l. 40. num. 1. & 2. ff. de neg. geſt. Borgnin. deciſ. 26. num. 64. fol. 576. & tenentur lege Iulia de reſiduis, non autem lege Iulia peculatus, ſi pecuniam publicam ſubtrahant, & ſi quid apud eos remanſit de bonis, & rebus communitatis. l. lege. §. lex Iulia. ff. ad l.
40 Iuliam peculatus, & hoc caſu † ſi plures ſint adminiſtratores vna duntaxat pœna omnes tenentur. l. ſi multi ff. de publicanis. l. tres tutores. ff. de adminiſtratione tut. Bart. in l. 9. §. Labeo. num. 2. ff. ad l. Iuliam peculatus. tenentur etiam furti hi adminiſtratores, qui ſubtrahunt pecuniam publicam alicuius ciuitatis; exceptis adminiſtratoribus ciuitatis Romanę, qui ſubtrahūt pecuniam ipſius ciuitatis. lege Iul. peculatus tenentur. l. ob pecuniā. ff. de furtis. l. 4. §. pen. ff. ad l. Iul. pecul. §. item lex Iulia peculatus, & ibi etiam glo. 1. Inſtit. de publicis iudi. Rolan. à Valle conſ. 84. num. 26. vol. 2. Caſtrenſ. in rubr. ff. ad l. Iul. peculatus. num. 1. de qua materia, qualiter ſcilicet puniatur vſurpans pecuniam publicam, vide Ang.
41 in l. 9. C. de ſuſcep. lib. 11. Quid autē † ſi adminiſtratores publici aliquid de facto exigant indebitè, & illud peruenerit

nerit ad ipſam vniuerſitatem, ſeu eius theſaurarium? Certè hoc caſu debet hoc reſtitui per vniuerſitatem ei à quo exactum eſt indebitè; ſecus ſi præceſſit ſententia condemnatoria, licet iniuſta; tunc enim ab vniuerſitate non poſſet condemnatus repetere condictione indebiti; Bart. in l.2.§.graui.ff.de adminiſtratione rerum ad ciui-
42 tat. pertinen. † Non ſolùm autem adminiſtratores publici tenentur de dolo, ſed etiam de lata culpa, & leui. ſecus de leuiſſima culpa, vel caſu fortuito, vel ſi quid vi tio naturali acciderit. Borgninus deciſ.37.nu. 12. & 22.
43 fol.298.& ob id † ſi à principio debitores publici erant idonei, ſed poſtea ex aliquo caſu fortuito lapſi ſunt facultatibus, non tenentur adminiſtratores publici, qui
44 cum huiuſmodi debitoribus contraxerũt, quia † fortuitos caſus nullum humanum conſilium prçuidere poteſt. l.2.§.ſi eo tempore. ff.de adminiſtratione rerum ad ciui
45 tatem pertinentium; Videmus enim † idem eſſe in tutore. l.ſi res pupillaris. ff. de adminiſtratione tutorum; in negotiorum geſtore, & procuratore. l.22.C. de neg.
46 geſtis, cum glo.1. † Quoties autem huiuſmodi publici adminiſtratores faciunt illud quod quilibet bonus paterfamilias feciſſet in rebus ſuis adminiſtrandis, dicuntur liberati à dolo, lata, & leui culpa. Borgnin. d.deciſ. 37.num.14. idemque iuris eſt, ſi ſe geſſerunt in adminiſtratione ſecundum morem,& conſuetudinem aliorum adminiſtratorum. Borgnin.ibidem num.19. & prædicta locum habent, quando huiuſmodi adminiſtratores publici habent liberam adminiſtrationem; ſecus ſi non habeant liberam adminiſtrationem, vt quia non poſſint adminiſtrare ſine clauibus, & præſentia aliarum perſonarum; hoc enim caſu ſi adminiſtrauerunt cum dictis clauibus, & perſonis non tenentur ad damna, & intereſſe, nec ad aliquid aliud, nec contra eos poteſt iurari in litem. Borgnin.dicta deciſ.37.num.20. cum pluribus
47 ſeq. † An autem, quãdo plures adminiſtratores publici reperiuntur, vnus teneatur pro alijs? vide tex.in l.2. §.ius reipublicæ, cum glo.in verbo, facto.ff.de adminiſtratione rerum ad ciui.pertinen.cum l.3. & 4. l. vlt. §. antepen.cum glo.ff.eodem. l.11,12.13,21, ff. ad municipales.

pales. l. 1. & 3. C. de conuen. fiſc. debit. lib. 10. & toto titu.
48 C. quo quiſque ordine conueniatur. lib. 11. Et † an, & quando adminiſtratores vniuerſitatum teneantur pro officialibus nominatis. vide l. 2. §. ſi eo tempore, iuncta ibid. glo in verbo, idoneus ff. de adminiſtratione rerum ad ciuitat. pertinen. lib. 11. 12. 13. 25. §. j. l. 17. §. pen. & vlt. ff. ad municip. l. vltima. C. de filijs famil. & quemadmodum pater. lib. 10. l. 3. C. de conuenien. fiſci debit. lib. 10. l. 1. & 2. C. de periculo nominatorum lib. 11. & l. 2. 3. & 4. C. quo quiſque ord. conueniatur lib. 11. quibus in locis hæc materia pleniſſimè tractatur. Et ex iſtis impoſitus ſit finis huic tertiæ parti huiuſce noſtri tractatus.

Tertiæ Partis finis.

TRA-

TRACTATVS DE IVRE Vniuerſitatum.

PARS QVARTA.

De delictis, vel quaſi delictis vniuerſitatum. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas an propriè, & verè poſſit delinquere.*
2 *Vniuerſitas poteſt metum inferre.*
3 *Metum inferre eſt delinquere, & delictum importat metus illatio.*
4 *Pœna præſupponit delictum, vbi enim non eſt delictum, ibi non eſt pœna.*
5 *Vniuerſitas poteſt contrahere, & ſe ex contractu obligare.*
6 *Argumentum de contractibus ad delicta, & è contra validum eſt in iure.*
7 *Vniuerſitas poteſt mulctari pœna banni, & excommunicationis.*
8 *Vniuerſitas an poſſit dolum committere.*

9 *Vniuerſitas eſt nomen iuris. & nomen perſonarum; & eſt quoddam corpus intellectuale, carens animo, & intellectu.*

10 *Delictum non poteſt committi ſine animo, & voluntate delinquendi.*

11 *Vniuerſitas legitimè conuocata, & congregata vicem perſonæ ſuſtinet.*

12 *Vniuerſitas non eſt vera perſona, ſed ficta, & repræſentata.*

13 *Inquiſitio ſi generaliter eſt commiſſa alicui contra quoſcunq; delinquentes & malefactores, an intelligatur etiã cõmiſſa cõtra vniuerſitatẽ quæ deliquit.*

14 *Vniuerſitas ad hoc vt dicatur delinquere, & ex delicto teneatur, quid requiratur.*

15 *Poteſtas generalis ſi alicui data fuerit, nõ per hoc includitur poteſtas delinquendi, niſi expreſsè in ipſa conceſſione poteſtatis dicatur, vel poſtea ratificetur.*

16 *Vniuerſitas non debet puniri propter delictum aliquorum particularium.*

17 *Vniuerſitas aliud eſt, & quid diuerſum à ſingulis de vniuerſitate.*

18 *Lex quod maior. ff ad municipales. non habet locum in delictis.*

19 *Vniuerſitas quando committit delictum momentaneum, vt homicidium. & huiuſmodi alia, tunc ad hoc vt teneatur de delicto requiritur probatio communis, & ſimultanea deliberationis facta ad delinquendum; ſecus quando delictum habet tractum, & cauſam ſucceſſiuam.*

20 *Voluntas hominis melius, & euidentius declaratur factis quàm verbis.*

21 *Vniuerſitas quando poſſit puniri ex delicto commiſſo per particulares homines ipſiuſmet vniuerſitatis.*

22 *Ratihabitio mandato, etiam in delictis, comparatur.*

23 *Patientia habetur loco mandati.*

Digitized by Google

24 *Sindicus ſi legitimè non fuerit conſtitutus, videtur vniuerſitas geſta per ipſum ratificare, ſi expẽſas per ipſum ſindicum in lite factas ſoluat.*
25 *Vniuerſitas quando videatur ratificare delictum per ſingulares, & particulares perſonas factum, ita vt ex ipſo delicto teneatur.*
26 *Vniuerſitas ad hoc vt teneatur de delicto, an ſemper ſit neceſſaria probatio communis, & ſimultanea deliberationis facta ad delinquendum.*
27 *Vniuerſitas delinquens an puniri poſſit.*
28 *Delicta non debent remanere impunita.*
29 *Vniuerſitas poteſt pro delicto cõueniri ciuiliter de eo, quod ad ipſam peruenit.*
30 *Vniuerſitas an poſſit pro delicto criminaliter puniri.*
31 *Filius in multis delictis à patre commiſſis punitur.*
32 *Filius regulariter non punitur propter patrem, nec è contra.*
33 *Pœna ſuos auctores tenere debent.*
34 *Collecta ſi imponitur per vniuerſitatem pro ſoluenda condemnatione ex cauſa delicti ſequuta, quinam debeãt cõtribuere in ſolutione dicta collecta, et qui nõ.*
35 *Vniuerſitas ſi eſt punita pro aliquo delicto, an poſſint adhuc pro eodem delicto puniri aliqui homines ſingulares eiuſdemmet vniuerſitatis, qui etiam delicto perpetrato interuenerunt.*
36 *Delictũ, ſi ſemel punitũ fuerit, an poſſit iterũ puniri.*
37 *Delictum commiſſum per multitudinem hominum qualiter puniatur*
38 *Ciuitas auctoritate ſuperioris ob delictum damnata ad murorum deſtructionem, perpetuò debet remanere ſine muris.*
39 *Ciuitas, vel alia vniuerſitas an, & quando propter delictum amittat priuilegium.*
40 *Ciuitas propter delictũ condemnata, & poſtea à principe reſtituta, an reciperet priuilegia.*

Vniuer-

41 *Vniuerſitas an poſſit excommunicari.*
42 *Excommunicatio continet pœnam inſeparabilem à perſona, & ideò ad alium tranſire non poteſt.*
43 *Vniuerſitas an poſſit interdicti pœna puniri.*
44 *Vniuerſitas committens delictum, ex quo infamia irrogatur, an efficiatur infamis.*
45 *Pœnæ omnes aut ſunt pecuniariæ, aut corporales, aut reſpicientes, & concernentes famam, dignitatem, & exiſtimationem.*
46 *Procurator non poteſt interuenire in cauſis criminalibus, in quibus agitur de pœna corporali, & quæ ſit huius concluſionis ratio.*
47 *Vniuerſitas tam in cauſis ciuilibus, quàm in criminalibus, non poteſt per ſe in iudicio ſtare, ſed per eius procuratorem, ſeu ſindicum.*
48 *Neceſſitas facit licitum illud, quòd alias eſſet illicitum.*
49 *Infamis non efficitur is, qui alieno nomine cõdemnatur, nec is cuius nomine condemnatur.*
50 *Vniuerſitas propriè non eſt perſona, nec animatum corpus, ſed eſt quoddam corpus intellectuale.*
51 *Vniuerſitas legitimè congregata, & conuocata ſuſtinet vicem perſonæ.*
52 *Vniuerſitas habet animam, & in animam vniuerſitatis iuratur.*
53 *Vniuerſitas an poſſit inquiri de delicto ſi publica vox, & fama extet vniuerſitatem ipſum delictum commiſiſſe.*
54 *Infamia duobus modis poteſt conſiderari.*
55 *Vniuerſitas, quando ex quaſi delicto obligetur, & cõueniri poſſit.*
56 *Vniuerſitas, an ex diſpoſitione iuris communis teneatur denuntiare maleficia, quæ in eius territorio fiũt, teneaturque capere malefactores, & delinquentes, necnon emendare damna data in proprio territorio.*

57 *Stat. diſponẽtia vniuerſitates teneri dentiare maleficia, capere malefactores, & propria cuſtodire territoria ſub pœna emẽdationis dãni dati, an ſint valida et iuſta, an verò tãquã iniqua ſeruari nõ debeãt.*

58 *Pœna non debent egredi ſuos auctores.*

59 *Delictum vbi non eſt, vbi non debet eſſe pœna.*

60 *Statuta, quibus diſponitur vniuerſitates teneri pro delictis in proprio territorio commiſſis, ſtrictiſſimè ſunt intelligenda.*

61 *Sindici, & officiales ad denuntiandum maleficia, ab ipſis vniuerſitatibus eliguntur.*

62 *Sindici electi ab vniuerſitatib. ad denuntiãdum maleficia, non poſſunt exercere officium, niſi prius iurauerint benè, rectè & fideliter ipſum officiũ exercere.*

63 *Sindici & officiales electi ab vniuerſitatibus ad denũtiandum maleficia tenentur de dolo, lata culpa, & de exacta diligentia.*

64 *Sindicus deputatus ad denũtiandum maleficia ſi accipit pecuniam, vel aliquem falsò denũtiet, punitur pœna falſi.*

65 *Sindici & officiales deputati ad denuntiandum maleficia ſi ad inſtantiam malefactorum pecunia accepta non denuntiant puniuntur.*

66 *Sindici electi ab vniuerſitate ad denuntiandum maleficia, tenentur duntaxat de euidenti calumnia, nõ autem de præſumpta.*

67 *Accuſatores, ſeu denuntiatores an, et quando tenẽtur probare ea, quæ denuntiant.*

68 *Sindici deputati ad denuntiandum maleficia, non tenentur probare contenta in denũtiatione, ſed ſolùm nomina teſtium dare iudici.*

69 *Tutores, & curatores non tenentur de præſumpta calumnia ſed duntaxat de euidenti.*

70 *Sindici & officiales electi ab vniuerſitate ad denuntiandum maleficia, ſi reperiantur in dolo, & euidẽti*

calum-

calumnia, qualiter puniantur.

71 *Sindici deputati ad denuntiandum maleficia, an & quando excuſentur, ſi ad alterius inſtigationē falsò aliquem denuntiauerint.*

72 *Sindici qui ex neceſſitate officij tenentur denuntiare maleficia, excuſantur à præſumpta calumnia, propter quamlibet coloratam cauſam.*

73 *Sindici deputati ad denuntiandū maleficia, excuſantur ſi maleficiū denūtiauerint de quo erat publ. vox et fama; ſecus ſi temerè procedant ad denuntiandū.*

74 *Sindici & officiales electi ab vniuerſitate ad denuntiandum maleficia, debent ipſa maleficia denuntiare taliter, qualiter ſciunt, & non aliter.*

75 *Sindici deputati ad denuntiandum maleficia, excuſantur, ſi notarius per errorem in ſcribendo relationem errauerit in nomine delinquentis, vel loco.*

76 *Statutum quod denuntiationi maleficij facta per ſindicum communitatis & relationi ipſius ſtetur, qualiter debeat intelligi.*

77 *Sindicus conſtitutus ad denuntiandum maleficia ſi fuerit præuentus per accuſatorem, vel à principali offenſo, vel à iudice qui inquiſiuit, excuſatur; neque tenetur denuntiare ipſa maleficia.*

78 *Sindici qui tenentur denuntiare maleficia, excuſantur ſi maleficium ſtetit occultum, & clandeſtinum.*

79 *Sindici conſtituti ad denuntiandum maleficia, non tenentur denuntiare maleficia de nocte, vel alio tēpore cōmiſſa, ſi impoſſibile eſt ſindico ſiue malefactori.*

80 *Sindici ſi ex forma ſtatuti teneātur denuntiare percuſſiones ſanguinolentas, non tenentur denuntiare percuſſiones in quibus eſt leuis cutis ſciſſura.*

81 *Sindicus excuſatur ſi propter abſentiam iudicis non potuit intra tempus præfixum à ſtatuto denuntiare maleficia; cautela tamen traditur, vt compareat intra terminū, in loco tribunalis, & ibi proteſtetur.*

82 *Sindicus ſi denuntiauit maleficia compulſus à indi-ce, an & quando excuſetur à pœna.*

83 *Sindicus ſi omiſit denuntiare unum ex pluribus delinquentibus, an teneatur ad integram pœnam in ſtatuto comprehenſam, ac ſi nullum denuntiaſſet.*

84 *Sindicus conſtitutus ad denuntiandum maleficia, an teneatur ſeipſum denuntiare, ſi verè delictum commiſit, vel ſi non commiſit, extet tamen publica vox, & fama, ipſum tale delictum commiſiſſe.*

85 *Sindicus communitatis ſi ex forma ſtatuti debeat denuntiare maleficia intra certum tempus, ſub certa pœna, & aliquis antequàm eſſet creatus ſindicus denuntiauit, certè poſtquam eſt creatus ſindicus nō habet neceſſe iterum denuntiare.*

86 *Sindicus non tenetur denuntiare maleficia, commiſſa per perſonas contra quas non tenetur ferre teſtimonium.*

87 *Sindicus tenetur denuntiare maleficium durante eius officio commiſſum, licet tempore denuntiationis non ſit amplius ſindicus.*

88 *Sindici vtriuſque loci tenentur denuntiare maleficiū commiſſum in confinibus, & locis limitrophis.*

89 *Sindici conſtituti ad denuntiandum maleficia tenentur etiam denuntiare delicta, licet ſint impunibilia.*

90 *Gabella licet non debeat ſolui, aebent tamen res denūtiari, & conſignari, aliàs incidunt in commiſſum.*

91 *Vniuerſitas, ſi ex forma ſtatuti teneatur capere malefactorem ſub certa pœna, an teneatur capere eum, qui occidit bannitum, vel alium, qui poterat impunè offendi.*

92 *Vniuerſitas, ſi vnum ex pluribus malefactoribus dūtaxat præſentauit, an & qualiter teneatur; & an omnes de vniuerſitate inſolidum teneantur ad pœnam comprehenſam in ſtatuto; & an ſolutio vnius liberet alios.*

Solutio

93 *Solutio vnius vbi plures tenentur ex maleficio, an liberet alios; & quid in quaſi maleficio.*

94 *Statutum, quod vniuerſitas teneatur capere malefactores ſub certa pœna, non habet locum, neq; intelligitur de clericis malefactoribus & delinquentibus.*

95 *Vniuerſitas, ſi ex forma ſtatuti ſub certa pœna teneatur capere malefactores, ſi plures fecerunt aliquod delictum, & vniuerſitas non cepit eos, an teneatur pluribus, & tot pœnis quot ſunt malefactores, an verò vnica pœna tantùm.*

96 *Vniuerſitas, ſi ex forma ſtatuti teneatur ſub certa pœna capere malefactorem, excuſatur ſi non cepit malefactorem, qui deliquit in confinio, ſeu locis limitrophis, ita vt ſtatim tranſierit ad aliud territoriũ.*

97 *Vniuerſitas ſi ex forma ſtatuti teneatur ſub certa pœna capere malefactorem excuſatur, nec in pœnam incidit ſi malefactum ſit factum clam, vel de nocte, ita vt delinquens aufugerit; dummodo nulla culpa poſſit ipſi vniuerſitati aſcribi.*

98 *Statutum quod vniuerſitates teneantur, & obligatæ ſint reſarcire damna data in earum territorio, quomodo intelligatur, & an & quando locum habeat.*

99 *Damnum datum, an poſſit probari per iuramentum damnum paſſi, an verò requiratur alia probatio, & quid ſuper quantitate, ſeu æſtimatione damni.*

100 *Statutum, quo cauetur vniuerſitatem teneri de delictis commiſſis in eius territorio quomodo intelligatur.*

101 *Vniuerſitas ſi ex forma ſtatuti teneatur emendare damnum datum in eius territorio, non tamen tenetur de damno dato caſu fortuito, puta de incendio, vel de damno dato de nocte, vel occultè, vel in multitudine hominum, vel per vim hoſtium.*

102 *Vniuerſitas ſi ex forma ſtatuti teneatur damnum datum in eius territorio emendare, ſi poſt condemna-*

tionem ſequutam. is qui damnum dedit fuit captus, & inde furca ſuſpenſus, an vniuerſitas remaneat liberata.

103 *Vniuerſitas ſi ex forma ſtatuti teneatur damnum datum in eius territorio emẽdare, ſi damnum datum eſt in via communi inter duas vniuerſitates qualiter teneantur ipſæ vniuerſitates.*

104 *Collecta pro ſoluenda æſtimatione damni dati qualiter per vniuerſitatem imponi debeat & quanã perſona in ſolutione ipſius collectæ contribuere teneantur, & an, vno de vniuerſitate ſoluente æſtimationem damni dati, alij omnes cenſeantur liberati.*

AGgredior quartam partem principalem
huius noſtri tractatus, nempe de deli-
ctis; vel quaſi delictis vniuerſitatum.
1 Primò igitur diſpiciamus † vtrum vni-
uerſitas verè, & propriè poſſit delinque
re. Pro parte affirmatiua adducitur pri-
mò textus. in l. metum. §. animaduertẽdũ, cum ſua, glo.
2 ff. quod metus cauſa, vbi † vniuerſitas poteſt metum in-
3 ferre, & per conſequens, delinquere; † metus enim illa-
tio ſecum trahit de neceſſitate delictum. toto tit. ff. &
C. quod metus cauſa. Secundò, pro hac opinione, ad-
ducitur glo. in l. ſicut, in ver. non debetur. ff. quod cuiuſ-
que vniuer. nom. & glo. in l. aliud. §. refertur. ff. de regul.
iur. vbi dicitur, vniuerſitatem poſſe delinquere. Tertiò
pro hac opinione, eſt textus in l. vſusfructus. ff. quibus
mo. vſusf. amitt. vbi, ciuitas poteſt puniri, & aratro ſu-
bijci, vt fuit in Chartagine, ergo poteſt delinquere, aliàs
4 non puniretur; quia † vbi nõ eſt delictũ, ibi nõ eſt pœna.
l. ſancimus. & toto titu. C. de pœnis. Quartò quemad-
5 modum † vniuerſitas contrahere poteſt, & ſe obligare
ex contractu. l. ciuitas. ff. ſi certum petatur, & ſuperius
de hoc latè diximus; ita etiam poteſt delinquere, & ex
6 delicto obligari. Nam † bonum eſt argumentum de con-
tractibus ad delicta, & è contra. l. omnem. cum glo ff. de
iudicijs. Quintò, pro hac opinione affirmatiua, adduci-

tur

tur Auth. item quæcunque communitas. C. de epiſc. & cler. text. in cap. 1. §. ſi quis verò auſu temerario. de pace tenenda: & iuram. ſir. In vſib. feudor. cap. Romana. §. in vniuerſitate. extra de ſentent. excommunic. in 6. vbi,
7 † vniuerſitas poteſt & excommunicationis, & banni pœna mulctari; ergo poteſt relinquere. Sextò; pro hac opinione adducitur text. in conſtit. ad reprimendum verſ. ad hoc ſi qua communitas, & ibi etiam Bart. in ver. corpus, hoc expreſsè notat. quom. in crim. læſæ maieſt. proced. Et hanc opinionem, vniuerſitaté poſſe delinquere, & delinquendo obligari, tenet Bart. in l. ciuitas. in princ. ff. ſi cert. pet. & in d. l. metum. §. animaduertendum, num. 2. ff. quod metus cauſa, & in d. conſtit. ad reprimendum, num. 3. & in conſtit. 1. tit. qui ſint rebelles. in verbo, rebellando, num. penult. & vlt. Couarruuias variar. reſolut. lib. 2 cap. 8. num. 9. Bald. in l. 6. §. 2. num. 3. & 4. ff. de his, qui not. infamia. Iul. Clar. in ſua pract. crim. quæſt. 16. num. 7. Albericus de Roſate in l. ſi quis in tantam. colum. 3. verſ. quidam dicunt C. vnde vi Pariſ. conſ. 16. num. 30. lib. 4. Iaſ. in d. l. ciuitas. num. 2. Bald. in d. Auth. item nulla communitas. C. de epiſc. & cler. Contrariam autem ſententiam vniuerſitatem ſcilicet propriè, & verè non poſſe delinquere multa ſuadere videntur. Primò, textus in l. ſed & ex dolo. §. 1. ff. de dolo malo. vbi contra vniuerſitatem non datur actio
8 de dolo, quia † dolum committere non poteſt, ergo non poteſt delinquere. Sed ad hoc reſpondetur, vniuerſitatem poſſe metum, & dolum committere, & alio modo delinquere, licet non cum eadem facilitate qua ſingulares, & particulares perſonæ. glo. in d. l. ſed & ex dolo. §. 1. in ver. facere poſſunt. ff. de dolo. glo. in d. §. animaduertendum. in verbo, collegium. in fine. ff. quod met. cau ſa. glo. in l. vnica in ver. non poſſunt. ff. de libertis vniuer ſitatum. glo. in l. aliud. §. refertur, in fine. ff. de reg. iuris. glo. in l. 1. §. vlt. in verb. non poſſunt. ff. de acquir. poſſeſſ.
9 Secundò, pro hac opinione adducitur, quia † vniuerſitas eſt nomé iuris, & non perſonarum; & eſt quoddam corpus intellectuale, carens animo, & intellectu. cap. Romanæ. § in vniuerſitate. extra de ſentent. excommun. in 6.

10 in 6. ergo † non poteſt delinquere. l. j. ff. ſi quadrupes pauper. feciſſe dicatur. l. infans. ff. ad l. Corneliam de ſicariis. Ad hoc ſecundum argumentum reſponderi po-
11 teſt, † vniuerſitatem legitimè conuocatam, & congregatam ſuſtinere vicem perſonæ, & per hoc poſſe delinquere, & ex delicto obligari; & hanc negatiuam opinionem videtur tenere Innocentius in cap. grauem. ext. de ſenten. excommunic. Quid igitur dicendum? Bart. in l. aut facta. §. nonnunquam. num. 2. 3 & 4. ff. de pœnis, diſtinguit circa hanc quæſtionem hoc modo. Aut loquimur de delicto quod cōmittitur in omittendo, quod cadit in vniuerſitatem, & hoc caſu, ſi ipſa vniuerſitas tenetur aliquid facere, & omittat, licet hoc contingat per negligentiam & culpam adminiſtratorum ipſius vniuerſitatis, tamen ipſa vniuerſitas dicitur negligere, & ſic verè, & propriè committit delictum. l. iubemus nullam nauem. C. de ſacroſ. eccl. iuncta l. ſi procurator. §. tutoribus. ff. mandati. Aut loquimur de delicto, quod committitur in faciendo, & hoc caſu, quædam ſunt, quæ tantum fieri poſſunt per ipſam vniuerſitatem, vt facere ſtatuta, dare iuriſdictionem, imponere collectas, & huiuſmodi alia, & iſto caſu poteſt vniuerſitas delinquere. Auth. item nulla communitas. C. de epiſc. & clericis; nec poteſt dici quòd aliquis priuatus hoc faciat, ſed hoc facit ipſa vniuerſitas, in qua eſt illud ius, & poteſtas: quædam ſunt, quæ non reſpiciunt iſta iura reſidentia penes vniuerſitatem, vt committere homicidium, dolum, inferre vim, & metum, & alia huiuſmodi generis; & tunc vniuerſitas propriè, & verè hæc delicta committere nō
12 poteſt, quoniam iſta requirunt perſonam veram, † vniuerſitas autem non eſt vera perſona, ſed ficta, & repræſentata: ſed dicuntur hæc delicta committi impropriè per adminiſtratores & rectores ipſius vniuerſitatis. Hanc diſtinctionem Bart. ſequuntur multi Doctores. Bald. in l. 2. num. 6. C. de his quibus vt indignis. Caſtren. in l. 7. num. 5. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. Myſingerius obſeruat. 78. per tot. Cent. 4. vbi dicit hanc Bart. diſtinctionem eſſe communiter approbatam. Gaill. de pace publica. lib. 2. cap. 9. lib. 1. & 2. fol. 326. Boerius in tract. de

ſeditio-

13 ſeditioſis.cap.vlt.num.6.&7. 13. 14. † An autem, ſi inquiſitio generaliter eſt commiſſa contra quoſcunque delinquentes, & malefactores, intelligatur etiam commiſſa inquiſitio contra vniuerſitatem, quæ deliquit. vide Bart. in l.9.§.animaduertendum, & ibi in addit.ff.de eo quod metus cauſa. Vidimus hactenus an vniuerſitas poſſit delinquere; nunc videndum eſt quomodo & quando vniuerſitas dicatur delinquere, & quæ requirantur ad hoc, vt vniuerſitas dicatur deliquiſſe, & an, qualiter, & quomodo vniuerſitas pro delicto per ipſam
14 perpetrato puniri poſſit. Dico igitur, q̃ † ad hoc vt vniuerſitas dicatur delinquere, & ex delicto teneatur, requiritur vt vniuerſitas delictum ipſum ſimul, & deliberatè commiſerit; ſi enim omnes de vniuerſitate delinquunt excepto vno, vniuerſitas non diceretur deliquiſſe, ſed particulares ipſius vniuerſitatis. Benintẽdus deciſ.Auenionenſi 128.num.6.requiritur igitur, vt omnes de vniuerſitate, & populo concurrant ſimul, & conſentiant in delictum, ad hoc vt vniuerſitas dicatur delinquere. Didacus Couarruuias variar. reſolut. lib.2. cap.8.num.9.& vt clarius, & apertius dicam, ad hoc vt vniuerſitas dicatur delinquere, & vt ex delicto teneatur, & obligetur, & probandum eſt vniuerſitatem illud delictum commiſiſſe concilio generali per capita domorum congregato, conuocato, & communicato; & deliberatione præcedente ad delinquendum; aliàs non ipſa vniuerſitas tenetur, ſed ſingulares perſonæ, quæ deliquerunt; & hoc adeò eſt verum, vt etiamſi leuato vexillo, & campana pulſata omnes de vniuerſitate iuerint ad delinquendum, non tamen dicetur vniuerſitas deliquiſſe; neque poterit puniri, ſi collegialis deliberatio non præceſſit, ſed potius dicentur illæ ſingulares perſonæ delictum commiſiſſe.glo.in l.aliud.§.refertur.ff.de regul.iur.& in l.ſed & ex dolo.§.1.ff.de dolo malo, & in l. ſicut.§.1. in ver. non debetur. ff.quod cuiuſque vniuerſ. nom. Bart. qui ad hoc ſolet communiter allegari, in l. aut facta.§. vlt. num.9.ff.de pœnis. cuius doctrina communiter eſt approbata, vt dicit Ozaſ. deciſ.88.num.3. Boer. in tract.de ſeditioſis, num.8.cap. vlt. Nec ſine cauſa di-

ſa dixi requiri præcedentem deliberationem factam per concilium generale ipſius vniuerſitatis; ſi enim vniuerſitatis concilium ordinarium, ſeu ordo decurionum aliquod delictum faciat, nō debet attribui toti vniuerſitati, ſed duntaxat decurionibus, qui deliquerunt: Nam
15 † in generali poteſtate conſiliarijs per vniuerſitatem, & populum data non includitur poteſtas delinquendi, niſi hoc expreſsè in ipſa conceſſione poteſtatis dicatur, vel poſteà ratificetur. Cagnol. in d.l.aliud. §.refertur.num. 20.& vlt.ff.de regul.iur.pro hoc videtur text.apertus in d.l.ſed & ex dolo.§.1.& §.2.ff.de dolo malo. vbi, ſi decuriones dolum, & ſic delictum committunt, non datur actio de dolo contra vniuerſitatem, ſed contra ipſos decuriones, qui deliquerunt. Prædictorum autem ea
16 poteſt eſſe ratio, quia † ſi paſſim vniuerſitas puniretur multi inſontes, & innocentes indignas & immeritas pœnas paterentur, ob factum, & delictum aliquorum particularium, quod ſanè iniquum, & iniuſtum eſſet. l. ſan-
17 cimus. C. de pœnis. † aliud eſt enim vniuerſitas, & aliud ſinguli de vniuerſitate. l. in tantum. §. vniuerſitatis. ff. de rerum diuiſione. l. ſed ſi hoc. §. qui manumittitur. ff de in ius vocando; non debet igitur ſingularium perſonarum delictum vniuerſitati aſcribi, nec è contra; ne ex delicto vnius alter grauetur, vt dicit glo. in d.l. ſicut. §.1. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. quare ad hoc vt vniuerſitas dicatur delinquere, requiritur vt omnes de vniuerſitate, & populo, præcedente ſimultanea deliberatione, delictum committant; nam in actibus, qui fiunt ab vniuerſitatibus non ſufficit illos de vniuerſitate conſentire, ſed oportet, ꝙ ſint tanquam collegium congregati, & collegialiter ſimulque conſentiant, adeò vt non ſufficiat ſi ſeparatim conſentiant homines vniuerſitatis tā in delictis, quàm in cęteris negotijs, vt plenè ſuperius in prima parte tractauimus. Niſi igitur præceſſerit totius vniuerſitatis, ſeu populi, vel concilij generalis per capita domorum conuocatio, deliberatio, & ſimultaneus conſenſus ad delinquendum, non dicetur vniuerſitas deliquiſſe, nec ipſa vniuerſitas punietur, ſed punientur duntaxat illi particulares, & ſingulares per-

ſonæ

ſonæ de vniuerſitate, quæ deliquerint. Maſchar. concluſ. 1420. num.1. cum plurib. ſeq. Hyppolit. de Marſilijs, in ſua pract. crim. §.conſtan. num.47. vbi expreſsè dicit, vniuerſitatem teneri, & obligari ex delicto, quando omnes de vniuerſitate, communicato conſilio, & præcedente ſimultanea deliberatione, iuerunt ad delin-
18 quendum, aliàs ſecus; † lex enim quod maior. ff. ad municipales. non habet locum in delictis. Boer. in tract. de ſeditioſis, cap. vlt. num. 11. Cagnol. in l. ſi quis maior. num.23. C. de tranſact. Ioannes de Lignana, in Clemen. j. de pęnis. vbi dicit ſe aliàs maximo cum honore defendiſſe ciuitatem Bononiæ coram Papa, vt non poſſet ciuitas illa tanquam rebellis puniri, etiamſi homines ciuitatis feciſſent rebellionem, ex quo non apparebat, ꝙ de hoc præceſſiſſet collegialis, & ſimultanea deliberatio; quem etiam refert Hyppol. de Marſil. in loco ſupra allegato. Hanc eandem opinionem ſequitur etiam Iaſon in l. ciuitas. num.2. & 3. ff. ſi cert. pet. Afflict. deciſ. 376. num.1. Marcus deciſ.126. num. vlt. volum.2. & deciſ.776. num.2. & 3. volum.1. Ozaſ. deciſ.128. num 27. & num.32. Rolandus conſ.66. num.32. cum plurib. ſeq. & num.63. 64. cum ſeq. volum.2. Gaill. obſeru.79. num 1. 2. & 3. cent.4. & de pace publica, lib.2. num.4. fol.326. Innocen. in cap. grauem, num.1. de ſentent. excommun. Caſtren. in l. j. §.1. num.11. ff. quod quiſque iuris, & in l. 7. num.5. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. Bald. in l. 9. §. animaduertendum, num.1. ff. quod metus cauſa. Alexand. conſil.13. num.9 volum.6. Curt. iunior. in l. ſi familia. num.20. & 21. ff. de iuriſd. omn. iud. Clar. in ſua pract. crim. quæſt. 16. num. 8. quibus in locis apertiſſimè ſcribunt prædicti Doctores, ꝙ, ad hoc vt vniuerſitas dicatur delinquere, & obligetur, puniaturque pro delicto per ipſam commiſſo, requiritur de neceſſitate, ꝙ ſolemniter, moreque ſolito fuerit ipſa vniuerſitas tota congregata, fiatque propoſitio ad delinquendum, & ſubſequatur deliberatio communis, ſimultanea totius vniuerſitatis; nam, etſi omnes de vniuerſitate iuerint ad delinquendum, non propterea diceretur vniuerſitas deliquiſſet, niſi probarentur iuiſſe ad delinquendum ex

propo-

propoſito, & deliberato conſilio; tunc enim demum dicitur vniuerſitas delinquere, quando homines ipſius vniuerſitatis delinquunt, vt vniuerſi, & tanquam corpus, præcedente concilio, & deliberatione; ſecus ſi vt ſinguli delinquunt, nullo habito tractatu præuio, nec communicato conſilio: nam hoc caſu vniuerſitas ex delicto non tenetur, neque punitur, ſed puniuntur duntaxat illæ perſonæ ſingulares, & particulares, quæ deliquerint tanquàm incitatores perſonarum, & ſeditioſi. toto tit C. de ſeditioſis. Hæc autem concluſio communis, vt ſcilicet requiratur communis, & ſimultanea deliberatio, & conuocatio totius populi ad hoc vt vniuerſitas dicatur delinquere, teneaturq; ex delicto, limitatur ſecundum Doctores noſtros multis modis. Primò,
19 vt † procedat quando delictum eſt momentaneum, vt homicidium, & huiuſmodi alia, ſed quando delictum habet tractum & cauſam ſucceſſiuam, vt bellum, rebellio, & ſimilia, tunc non requiritur probatio huiuſmodi communis, & ſimultaneę deliberationis, cum propter tolerantiam cenſeatur vniuerſitas ratificare. Bart. in l. aut facta. §. nonnunquam. num. 10. ff de pœn. Hieronymus de Monte in tract. de finib. regund. cap. 72. num. 13.
20 14. & 15. ſatis enim † factis ipſis declaratur intentio vniuerſitatis, & euidentius declaratur voluntas hominis factis, quàm verbis. Boer. in tract. de ſeditioſis, cap. vlt. num. 9. & 10. Rolan. conſil. 66. num. 32. cum ſeq. vol. 2. Innocent. in cap. grauem. num. 1. extra de ſentent. ex-
21 communic. vbi dicitur expreſsè † vniuerſitatem poſſe puniri ex delicto facto per homines de vniuerſitate tanquam ſingulos, ex delicti ratihabitione ſequuta; veluti ſi aliqui particulares de vniuerſitate per vim expulerint me de caſtro, & vniuerſitas illud ſibi retinet; nam ex huiuſmodi actibus ſucceſſiuis, & continuatis præſumi-
22 tur † ratihabitio, quæ mandato, etiam in delictis, com-
23 paratur, l. fin. C. ad S.C. Macedonianum. nam iſta † patientia vniuerſitatis habetur loco mandati. l. qui patitur. ff. mandati; pulchrè Ozaſ. deciſ. 138. num. 4. & 5. vnde per ratihabitionem efficitur, & dicitur actus vniuerſitatis; nam factum à ſingulis, cenſetur factum ab

Vniuer-

vniuerſitate, quando vniuerſitas ſciuit, & paſſa eſt, nec contradixit, & factum non erat momentaneum. Benintendus deciſ. Auenionenſi 70. num. penult. & vlt. Maſcard. concl. 1420. num. 16. Iaſ. in l. ciuitas. num. 3. in fine, ff. ſi cert. pet. Afflict. deciſ. 376. num. 2. 3. & 4. Ozaſ. deciſ. 138. per tot. Myſingerius obſeru. 79. num. 4. 5. & 6. Cent. 4. vbi, ex ratificatione delicti tacita, vel expreſſa, tenetur vniuerſitas; etiamſi delictum nullo communicato concilio, & precedente deliberatione ſit perpetratum. Gaill. lib. 2. de pace publica. num. 5. & 31. fol. 326. Decius conſil. 486. num. penult. & vlt. nam ratificatio non ſolum verbo, ſed etiam facto fieri poteſt. l. Paulus reſpondet. ff. rem ratam haberi. quinimò, plus eſt aliquid facto facere, quàm verbo. cap. dilecti. col. 1. extra de ap-
24 pellat. l. de quibus, in fine. ff. de legibus. Hinc † vniuerſitas, quæ ſoluit expenſas factas in lite per ſindicum non legitimè conſtitutum, videtur geſta per eum ratificare, vt ibi dicit Decius. Verum, huic concluſioni, nempè in delictis cauſam, & tractum ſucceſſiuum habentibus, non requiri communicatio concilij, & deliberationem præcedentem, poſſet quis obijcere id quod ſcriptum reliquit Ioannes de Lignana in Clemen. j. de pœnis, de quo paulò ſuperius mentionem fecimus, ſcilicet ſe aliàs ciuitatem Bononiæ defendiſſe, vt non poſſet ciuitas illa tanquàm rebellis puniri, etiamſi homines ciuitatis feciſſent rebellionem, quia non apparebat, quod de hac præceſſiſſet collegialis, communis, & ſimultanea delibe-
25 ratio; quia reſpondetur poſſe ita diſtingui; † Aut ex ipſo delicto peruenit vtilitas ad ipſam vniuerſitatem, vt ſi res peruenerunt ad ipſam communitatem, ex traditione delinquentium, & tunc vniuerſitas poteſt videri ratificaſſe delictum, & ſic procedere, & intelligi poteſt prima opinio; aut nullum commodum peruenit ad vniuerſitatem, & hoc modo poteſt intelligi dictum Ioannis de Lignana. Hieronymus de Monte in tract. de fin. regun. cap. 72. num. 15. Maſcard. dicta concluſione 1420. num. 18. & 19. Myſingerius dicta obſeruat. 79. num. vlt. vbi, dicit opinionem Lignani procedere, & habere locum, quando illi de ciuitate, vel alia vniuerſitate com-

mit-

mittunt delictum tanquàm ſinguli, & poſteà per actus ſequentes non poteſt detegi tacita voluntas vniuerſitatis approbantis, & ratificantis delictum per ſingulares, & particulares perſonas eiuſdem vniuerſitatis factum, quando ſcilicet aliqua vtilitas non peruenit ad ipſam communitatem ex delicto illo per particulares commiſſo. Idem tenet Roland.conſ.*66*.num *68*.& *69*. volum.2. Aliud præterea ſignum, & argumentum euidentiſſimũ eſt dictæ ratificationis delicti; quando ſcilicet vniuerſitas fuit negligens in puniẽdo delinquentes; tunc enim per talem taciturnitatem, & conniuentiam delicti particeps redditur vniuerſitas, etſi ipſum delictum nullo communicato conſilio, nullaque ſimultanea, & communi præcedente deliberatione ſit patratum. Myſingerius dicta obſeruat.*79*.num.vlt. cent.4. Cagnol. in l.j.nu.*60*. C.qui admitti ad bonorum poſſeſſ. Boer. in tract. de ſeditioſis. cap.vlt. num.12. Secundò, ſupradicta concluſio,
26 † vniuerſitatem ſcilicet non poſſe dici delinquere, nec ex delicto teneri, niſi præceſſerit collegialis deliberatio, & conuocatio, intelligitur, & procedit in delictis, quæ conſiſtunt in faciendo, ſecus in delictis, quæ conſiſtunt in omittendo, in quibus vniuerſitas tenetur, licet non præceſſerit communis, & ſimultanea deliberatio. Gaill.lib.2.de pace publica, cap.*9*.num.*6*.Maſcar.d.concluſ.1420.num.20. 21.& 22. Boer. in tract. de ſeditioſis, cap. vlt. num.8. & *9*. Hactenus vidimus an, & quando vniuerſitas dicatur delinquere ita vt ex delicto teneatur, & obligetur; nunc ſupereſt, vt diſpiciamus an, & qualiter vniuerſitas delinquens puniri poſſit. Dubi-
27 tant igitur Doctores noſtri † an & qualiter vniuerſitas delinquent poſſit puniri, Innocentius enim in cap.dilectus.col.2.verſ. item vniuerſitas. extra de ſimonia, & in cap. grauem.extra de ſentent. excommunic.tenet, vniuerſitatem delinquentem non poſſe, nec debere criminaliter puniri: nam ſi vniuerſitas puniretur criminaliter, ergo punirentur pupilli, infantes, & multi alij, qui non conſenſerunt, neque deliquerunt, quod eſſet iniquum, & abſurdum.l ſancimus.& toto titulo. C.de pœnis. Pro parte verò affirmatiua, & contra Innocentium addu-

adduci poteſt hæc ratio ; quia ſi vniuerſitas poteſt de-
linquere , vt ſupra latè oſtendimus , ergo etiam poteſt
28 puniri, aliàs † delicta remanerent impunita , quod eſſe
non debet. l. ita vulneratus. in fi. ff. ad l. Aquil. l. j. ff. de iu-
ſtit. & iure. Secundò, pro hac opinione adducitur tex-
tus in tit. feudor. de pace tenen. & iuram. firm. §. 1. vbi ſi
ciuitas, vel alia communitas delinquat rumpendo pa-
cem punitur; idem conſtat ex Auth. item nulla commu-
nitas. C. de epiſc. & cleric. vbi , vniuerſitas delinquens
punitur, & excommunicatur, & banno imperiali ſubijci-
tur Bart. circa hanc quæſtionem in l. aut facta. §. nonnun
quàm num. 5, 6, 7. & 8. ff. de pœnis, ſic diſtinguit ; aut lo-
29 quimur vtrum † vniuerſitas poſſit pro delicto conueni-
ri ciuiliter de eo, quod ad ipſam peruenit , & de hoc nulli
dubium eſſe debet ; quin ciuiliter teneatur. l. metum. §.
animaduertendum. ff. de eo quod metus cauſa. l. ſed &
30 ex dolo. §. 1. ff. de dolo malo. Aut verò quæritur , † an
poſſit vniuerſitas pro delicto criminaliter puniri, & hoc
31 caſu quædam ſunt delicta , in quibus † filius punitur
propter delictum patris, vt in crimine læſæ maieſtatis,
& in crimine hæreſis. l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſtatis.
glo. in l. crimen. ff. de pęnis. cap. ſtatutum; extra de hęret.
lib. 6. cap. filius ext. de pœnis in 6. & iſtis caſibus vniuer-
ſitas poteſt criminaliter puniri, vt fuit factum de Char-
tagine , quæ paſſa eſt aratrum. l. ſi vſusfructus. ff. quibus
modis vſusfructus amitt. & Bart. in d. §. nonnunquam.
numer. 6. dicit ſe vidiſſe ſententiam diffinitiuam Impe-
ratoris Henrici, quam protulit cõtra ciuitatem Brixiæ,
propter rebellionis crimen in ipſum Imperatorem cõ-
miſſum, in qua dicebat illam ciuitatem eſſe ſubijciendã
aratro, quam tamen pœnam ex miſericordia remiſit.
32 quędam verò ſunt delicta in quibus † filius non punitur
propter patrem, vt eſt regulariter, exceptis ſupradictis,
& alijs caſibus à iure expreſſis. l. crimen. ff. de pœnis; cri-
men paternum, vel pœna paterna nullam maculam filijs
33 infligere põt; namq; † vnuſquiſque ex ſuo admiſſo ſor-
ti ſubijcitur , nec alieni criminis ſucceſſor conſtituitur;
& in his caſibus vniuerſitas delinquens punitur crimi-
naliter. In modo tamen puniendi eſt differentia, nam

ſiquidem pœna cadit duntaxat in vniuerſitatem, & non in ſingulos de vniuerſitate, vt ſi publicanda veniat aliqua res vniuerſitatis, tunc ipſa vniuerſitas punietur. l. iubemus nullã nauem. C. de ſacroſ. eccl. ſed ſi eſſet talis pęna quæ æquè caderet in vniuerſitatem, & ſingulos de vniuerſitate, vt eſt pœna pecuniaria, tunc, ſiquidem vniuerſitas eſt parua in numero perſonarum, non punientur omnes de vniuerſitate, ſed tantum illi, qui conſenſerunt, & deliquerunt. l. j. ff. de magiſt. conuen. ſed ſi eſſet vniuerſitas magna, diffuſa, ſeu magnus populus, & magna cõmunitas, tunc, quia diſcernere conſentientes à non conſentientibus eſſet difficile, tota vniuerſitas punietur. Auth. item nulla communitas. C. de ſacroſan. eccl. d. §. 1. de pace ten. & iuram. firm. Boer. in tract. de ſeditioſis. cap. vlt. num. 15. cum plurib. ſeq. vbi multa de modo puniendi vniuerſitatem, quę deliquit. De iure tamen
34 † ſi vniuerſitas tota condemnetur per ſuperiorem in pœna pecuniaria, illi, qui non deliquerunt non debet contribuere in ſolutione collectæ, quæ imponitur pro ſoluenda condemnatione, vt dicit Bart. in d. §. nonnunquàm. num. 8 & vlt. vbi etiam ponit an hoc caſu pro ſoluenda condemnatione, & pœna pecuniaria collecta imponi debeat per ſolidum & libram ideſt ſecundũ vires, & quantitatem patrimonij, & pro modo ſubſtantiæ vniuſcuiuſque, an verò per capita, quæ doctrina Bar. eſt communiter approbata, vt dicit Iul. Clar. in ſua pract.
35 crim. quęſt. 16 num. vlt. Sed quid † ſi vniuerſitas eſt punita pro aliquo delicto, an poſſint adhuc pro eodem delicto puniri aliqui homines ſingulares de ipſa vniuerſitate, qui etiam delicto perpetrato interuenerunt? Vi-
36 detur ꝙ non, quia ſecundum hoc † pluries de eodem delicto quæreretur, quod de iure eſt prohibitum. Alex. tamen conſ. 13. num. 9. & 10. vol. 6. tenet contrarium, & dicit expreſsè, ꝙ, licet vniuerſitas ſit puita, adhuc tamen poſſunt pro eodem delicto puniri ſingulares perſonæ de eadem vniuerſitate. Bart. circa hanc quæſtionem in d. §. nonnunquam. num. pen. ſic diſtinguit, quædam ſunt delicta, quæ dicuntur fieri verè & propriè per vniuerſitatem, de quibus ſupra diximus, & in illis ſola

vniuer-

vniuerſitas poteſt puniri, tanquàm ipſa ſola delinquẽs; alij autem ſingulares, & particulares de vniuerſitate po terunt puniri, tanquàm inſtigatores, & fieri facientes; ſed in delictis, quę non fiunt propriè per vniuerſitatem, erit totum contrarium; quia facientes punientur de delicto, vniuerſitas verò punietur tanquàm fieri faciens, vel tanquam ratum habens ſuo nomine. De qua re vide Iul. Clar. d. quæſt. 16. num. vlt. Vnum tamen nolo
37 omittere circa † modum, & qualitatem puniendi vniuerſitatem delinquentem; nempè quòd, aut ſæuiendo in multitudinem delinquentium ſcandalum generatur, & tunc indulgendum eſt, vel ſaltem mitius agendum cũ multitudine, ne multorum ſtrages contingat, vbi enim multorum ſtrages verſatur, ibi ſeueritati iudicantis detrahendum eſt. text. eſt elegantiſſ. in l. penult. ff. ad l. Corn. de ſicarijs, Curt. iun. in l. ſi familia, num. 18. ff. de iuriſdict. omn. iudic. & ideò, licet auxiliatores, & fauentes delinquentibus regulariter ſint eadem pęna puniendi, ſi tamen ſit multitudo auxiliantium, non puniuntur eadem pœna; & ita videmus quotidie obſeruari, quia principales, & corporales factionum & ſeditionum ciuitatis puniuntur aſperrimè, reliquis autem auxiliantibus & fauentibus mitigantur pœnæ; aut verò nullum ſcandalum futurum eſt, & non parcitur multitudini. glo. in cap. latores, in ver. multitudinem. extra de cler. excomm. min. quam dicit eſſe communiter approbatam Igneus in l. j. §. hoc reſcriptum. num. 13. ff. ad S. C. Sylanianum. Boerius in tract. de ſeditioſis. cap. vlt. num. 23. 24. 25. 26. Clar. quæſt. 60. num. 30. pulchrè de hac materia. Gaill. lib. 2. de pace publica. cap. 9. num. 33. cum ſeq. vſque in finem, & num. 18. vbi multa de modo, & qualitate puniendi vniuerſitatem delinquentem ſcribit. Circa quam materiam illud quoque ſciendum
38 eſt † aliquando ciuitatem, auctoritate ſuperioris, ob delictum damnari ad murorum deſtructionem, quo caſu perpetuò debet remanere ſine muris. Bartol. in l. 10. num. 2. C. de pœnis. aliquando verò, quòd maius eſt, ſine ſpe reædificandi deſtruitur, ſoloque æquatur,
39 † quo caſu omnia ſua iura, & priuilegia amittit, puta iuriſdi-

riſdictionem, merum, mixtumq; imperium, ſtatuta, con
ſuetudines; aliaq; priuilegia exemptionis, & immuni-
tatis; quia hoc pacto maximam patitur capitis diminu-
tionem, & per conſequens omnia iura eius in totum cō-
ſumuntur, deſtructo enim principali, deſtruitur etiam
acceſſorium l. ſi vſusfructus ff. quib. mod. vſusfr. amitt.
nam ciuitas ad aratrum, ſuperioris auctoritate, cum cau
ſæ cognitione ob delictum damnata, aut perpetuò ban-
nita, mori dicitur, & omnia priuilegia amittit; & ſi re-
ſtauretur, ſeu reædificetur, ipſa priuilegia antiqua non
40 recuperat; niſi † ciuitas ſit reſtituta à Principe; quia
tunc omnia recuperat, & ciues quos perdiderat, & pri-
uilegia, & ſtatuta. Innoc. in cap. cum ex iniuncto. num 2.
extra. de oper. noui nunc. Bald. in conſtitutione Federi-
ci Imperatoris, de pace conſtantiæ. in ver. nos Roma-
norum Imperator. Gail. lib. 2. pract. obſeru. 61. num. 1. &
per totam. & lib. 2. de pace publica. cap. 9. num. 27. 28.
29. & 30. Hyppol. de Marſil. in l. vnica. num. 120. C. de ra-
ptu virg. Verum non ſolum vniuerſitas delinquens pu-
niri pōt ſupraſcriptis pœnis temporalibus, ſed etiam
pœnis ſpiritualibus, puta excommunicatione, & inter-
dicto. De cuius tamen articuli veritate diſpiciamus.
Textus in cap. Romana. in fi. extra de ſentent. excōmun.
41 lib. 6. dicit, † non poſſe in vniuerſitatem excommuni-
cationis ſententiam proferri, ne innoxij puniantur, id-
que propter innocentes pupillos, minores, mulieres prę-
gnantes, & naſcituros infantes, qui non deliquerunt, &
ideò puniri non poſſunt: pœna enim ſuos auctores te-
nere debent. l. ſancimus. C. de pęnis. de iure igitur cano-
nico vniuerſitas excommunicari non debet, ſed tantùm
illi, quos culpabiles, & nocentes eſſe conſtiterit, ita ſcri-
ptum reliquit Innocentius in cap. grauem. extra. de ſen-
tent. excommun. & in cap. vlt. num. vlt. extra de procu-
ratoribus. & hæc opinio communiter eſt approbata per
Doctores noſtros, vt dicit Gaill. lib. 2. de pace publica.
cap. 9. num. 17. & 18. Iul. Clar. quæſt. 60. num. 30. Bald.
in l. 9. §. animaduertendum. num. 2. ff. quod metus cauſa.
Textus tamen in Auth. item quæcunque communitas,
& ibi Bald. in princ. C. de epiſc. & cler. dicit vniuerſita-

item poſſe excommunicari, ſed illud eſt de iure ciuili, aliud de iure canonico, vt ſupra diximus, cui in hac materia ſtandum eſt; ſi tamen aliquando contingeret vniuerſitatem delinquentem excommunicari, ſubrogati in locum mortuorum, non intelliguntur etiam excommu-
42 nicati; quia † excommunicatio continet pœnam inſeparabilem à perſona, & ideò ad alium tranſire non poteſt; quia pœnæ delictorum non tranſeunt, ad huiuſmodi ſucceſſores. Bald. in l. 22. num. 2. ff. de lega. 1. & ibidem Caſtrenſ. num. 3. & 4. & Alex. num. vlt. Iaſon in l. quod in rerum. §. etſi nauem. num. vlt. ff. de lega. 1. Aliud ta-
43 men, & diuerſum eſt in † ſententia interdicti, quæ poteſt cadere, & proferri in vniuerſitatem, & ob id non extinguitur, licet mutentur perſonæ; ſed ſententia excommunicationis ligans animam non cadit, niſi in ſingulas perſonas. Caſtr. in l. 76. num. 7. & in 2. lect. num. 2. ff. de iudicijs, etſi omnes de vniuerſitate eſſent excommunicati excepto vno, totum ius vniuerſitatis remanet apud illum non excommunicatum. Caſtren. in l. 7. §. vlt. num. 2. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. de hac tamen materia, an ſententia excommunicationis, & interdicti poſſit ferri in vniuerſitatem, vltra ſupradicta, vide Barth. Socinum in l. cum ſenatus num. 8. ff. de reb. dubijs. Iaſ. in l. quod in rerum, §. etſi nauem. nu. 7. & vlt. ff. de lega. 1. & in l. j. §. vlt. num. 1. ff. de acquir. poſſeſſ. & in l. inter ſtipulantem. §. ſacram. num. vlt. ff. de verb obligat. Didac. Couuar var. reſol. lib. 2 cap. 8. num. 9. Cagnol. in l. ſi quis maior. num. 2. C. de tranſact. Vidimus an, quando, & qualiter vniuerſitas delinquens puniatur pœnis corporalibus, pecuniarijs, necnon ſpiritualibus, ſeu cenſuris
44 eccleſiaſticis; nunc ſupereſt vt videamus † an, & quando vniuerſitas delinquens, infamiæ pœna plecti poſſit?
45 † omnes enim pœnæ, aut ſunt pecuniariæ, aut corporales, aut reſpicientes, & concernentes famam, dignitatem, & exiſtimationẽ alicuius l. cognitionum. in prin. ff. de varijs, & extraord. cogn. Quærunt igitur Doctores noſtri, ſi vniuerſitas eſt condemnata pro aliquo delicto, ex quo infamia irrogatur, vt puta pro furto, an efficiatur infamis, pœniſque infamibus conſtitutis puniatur?

Videtur ꝙ non. Ad quod probandum altius rem repe-
tam; & præmitto certiſſimam eſſe iuris concluſionem
46 † in cauſis criminalibus, in quibus agitur de pœna cor-
porali procuratorem interuenire non poſſe; ſed quem
teneri perſonaliter reſpondere, & in iudicio compare-
re. l. penult. §. ad crimen. ff. de procurat. ratio autem hu-
ius concluſionis eſt; quia quilibet reus mitteret procu-
ratorem qui pro ipſo compareret, & vbi eſſet condem-
nandus pro delicto in aliquam pœnam corporalem non
poſſet fieri executio condemnationis, & ſic omnia iudi-
cia criminalia redderentur eluſoria. Iul. Clar. quæſt. 32.
num. 1. 2. 3. & per totam. Hoc autem non habet locum
47 in vniuerſitate; nam † in cauſis criminalibus in quibus
agitur de pœna corporali interuenit procurator, ſeu ſin-
dicus vniuerſitatis, quia impoſſibile eſt totam vniuerſi-
48 tatem per ſe poſſe litigare, & in iudicio ſtare, & ſic † ne-
ceſſitas facit licitum, illud quod aliàs eſſet illicitum. ita
ſcriptum reliquit Bald. in l. 6. §. 2. nu. 3. ff. de his qui not.
infam. & in l. 10. §. vlt. ff. de in ius vocando. & in l. 2. nu. 6.
C. de his quib. vt indignis, & in l. 3. num. 27. C. de accu-
ſat. Caſtrenſ. in l. 1. §. 1. num. 2. ff. quod cuiuſque vniuer.
nom. Gaill. lib. 2. de pace publica. cap. 9. num. 3. Myſin-
gerius obſeruat. 76. per tot. Cent. 4. Marcus deciſ. 701.
per tot. volum. 2. Bart. in l. 18. num. 1. C. de re milit. lib. 12.
de hoc eſt textus elegantiſſimus in d. l. 18. §. vt autem
omnifariam. C. de re milit. lib. 12. Bart. in extrauaganti
ad reprimendum. quomodo in læſæ maieſtatis crimine
procedatur. in verbo, legitimè; circa finem. quibus in lo-
cis apertiſſimè ſcribitur, ſindicum vniuerſitatis, non ſo-
lum in cauſis ciuilibus, ſed etiam in cauſis criminali-
bus, & capitalibus poſſe nomine vniuerſitatis interueni-
re, tàm in agendo, & excipiendo, quàm in accuſando, &
defendendo. Hoc præmiſſo, & præſuppoſito pro vero,
vt eſt veriſſimum, venio ad ſolutionem quæſtioniſs pro
poſitæ, & dico vniuerſitatem condemnatam ex delicto,
ex quo infamia irrogatur non effici per hoc infamem;
49 quia † alieno nomine condemnatus de delicto ex quo
infamia irrogatur, non efficitur infamis, nec is cuius
nomine condemnatur. l. 6. §. 2. ff. de his, qui not. infam.

ergo

ergò vniuerſitas condemnata, etiam ex delicto, ex quo infamia contrahitur, non efficitur infamis, cum per ſe non poſſit litigare, & ſtare in iudicio, ſed per procuratorem duntaxat, ſeu ſindicum. Secundò, hæc opinio
50 probatur, quia † pœna infamiæ perſonam deſiderat, ſed vniuerſitas, propriè loquendo, non eſt perſona, nec animatum corpus, ſed eſt quoddam corpus intellectuale, vt ſupra in prima parte huius noſtri tractatus ſatis ſuperque docuimus, ergo infamiæ pœna non poteſt cadere in vniuerſitatem. Pro contraria autem opinione
51 adducuntur multa. Primò quia † vniuerſitas dicitur perſona, & vicem perſonæ ſuſtinet, dummodo ſit legitimè conuocata. l. mortuo. ff. de fideiuſſ. item, propter infamiam inquiritur contra vniuerſitatem cap. per inqui-
52 ſitionem. de elect. præterea, † vniuerſitas habet animã, & in animam vniuerſitatis iuratur. cap. præſentium. extra de teſtib. lib. 6. poſtremo, vniuerſitas poteſt delinquere, & per conſequens puniri, vt ſupra vidimus, ergo et infamiæ pęna, & crimen pôt in ipſam cadere. Veritas eſt, vniuerſitatem condemnatam de furto non effici infamem, vel de alio delicto, ex quo infamia irrogatur, per rationes ſupra adductas; nam iſta pœna infamiæ, eſt pœna perſonalis, quæ in vniuerſitatem propriè cadere non poteſt. Non obſtat dictum cap. per inquiſitionem
53 vbi dicitur ꝙ † contra vniuerſitatem inquiritur pro-
54 pter infamiam, quia reſpondetur, † infamiam poſſe conſiderari duobus modis. Primò enim modo dicitur infamia alicuius, ideſt ſtatus eius maculatus l. cognitionum. §. 1. ff. de varijs, & extraord. cognit. ſecundo modo, dicitur infamia de aliquo, ideſt publica vox, & fama contra aliquem. Primo modo vniuerſitas non eſt infamis; ſed ſecundo modo ſic; quia vniuerſitas poteſt laborare infamia, ex qua deuenitur ad inquiſitionem, ideſt pôt eſſe publica vox, & fama cõtra vniuerſitatem ipſam, ſcilicet commiſiſſe aliquod delictum; & hæc ſecunda infamia appellatur infamia de homine; quæ non ineſt ipſi homini, ſed de ipſo homine dicitur, & extat apud bonos, & graues viros; & de hac ſecunda infamia loquitur dictum cap. per inquiſitionem. Prima autem infamia, quę

non poteſt cadere in vniuerſitatem, appellatur infamia hominis, & ipſi homini ineſt, & de iſta loquitur I. C. in d.l. cognitionum. §. 1. & per totum titulum. ff. de his qui not. infa. & per tot. titul. C. ex quibus cauſis infamia irrogatur. Bald. in d.l. 6. § 2. nu. 3. & 4. ff. de his qui not. infamia. Hactenus vidimus de delictis vniuerſitatũ nunc
55 videamus de † quaſi delictis ipſarum communitatum nempè de ijs, quæ in earũ territorio fiunt, quæ propriè non poſſunt dici delicta ipſarum vniuerſitatum, cùm ab ipſis non committantur, ſed ab alijs; ſed quia aliqua culpa poteſt aſcribi ijſdem cõmunitatibus ratione huiuſmodi delictorum, quæ ab alijs in earum territorio perpetrantur, ideò ex quaſi maleficio tenentur, & obligatæ intelliguntur. §. 2. & §. penult. Inſtitut. de obligat. quę ex
56 quaſi delicto naſcuntur. Videamus igitur † an vniuerſitates ex diſpoſitione iuris communis teneantur denũtiare maleficia, quę in earum territorio committuntur, teneanturq; capere malefactores, & delinquentes, necnon emendare damna data in earum territorio; & quid ſi lege municipali, & particulari hæc omnia ſint diſpoſita, & introducta. Bar. in l. ne quid. num. 2. ff. de incendio, ruina, naufragio. tenet, vniuerſitatem teneri in ſimplũ, ſi delictum factum ſit, & damnum datum ipſa vniuerſitate ſciente, & prohibere valente. l. culpa caret, & ibi ẽt glo. ff. de reg. iur. & hoc eſt mirabile; quia aliàs, ſola ſciẽtia non facit quem teneri de maleficio, niſi interueniat iuſſus, vniuerſitas autem tunc intelligitur hoc ſcire, quãdo maleficium eſt factum ita palam, & publicè, vt ſciuerit maior pars vniuerſitatis. l. quod maior. ff. ad municip. cum l. municipes. ff. eod. municipes intelliguntur ſcire, quod ſciunt ij, quibus ſumma reipublicæ commiſſa eſt. l. aliud. §. refertur. ff. de reg. iur. ſequitur hãc doctrinam Bartoli, Marcus deciſ. 556. num. 1. volum. 2. Iaſon remiſſiuè, in l. ſi quando num. 42. C. vnde vi. Ozaſ deciſ. 138. num. 24. & num. vltimo. vbi dicit prædictam doctrinam Bar. in d.l. ne quid num. 2. communiter à Doctoribus noſtris eſſe approbatam; & hæc procedunt ſecundũ diſpoſitionem iuris communis. Sed quia in multis partibus Italiæ, aliarumque prouinciarum extant ſtatuta

diſpo-

diſponentia, vniuerſitates ſeu ipſarum ſindicos teneri
denũtiare maleficia, capere malefactores, & propria cu
ſtodire territoria, aliàs teneantur ad emendandum dã-
nũ datum; ideo operæpretium eſſe duxi aliqua de hac
materia frequenti,& quotidiana ſcribere, vt nihil eorũ
ignoretur,& omittatur, quod ad hanc materiam perti-
57 net. Primò igitur diſpiciamus † an huiuſmodi ſtatuta
tanquàm iuſta, rationabilia, & æquitati conſentanea
valida,& firma ſint, an verò tanquam iniqua viribus nõ
ſubſiſtant. Prima fronte huiuſmodi ſtatuta tanquam
iniuſta,& iniqua videntur eſſe,& per hoc nullam firmi-
taté,& robur habere. Pro qua opinione adducitur tex-
tus in auth. vt nulli iudicium §.quoniam verò cõtingit.
in illis verbis, aut damnum eorum inferre vicis. vbi, Im
58 perator vult † delinquentes poſſe dumtaxat puniri, neq;
vnum pro alio caſtigari poſſe, & glo. ibid. in verbo, vicis,
inuehitur in magiſtratus punientes vniuerſitatem pro
aliquo delinquente. pro hoc ſunt textus infiniti. l. crimé
ff. de pęnis. cuius verba hæc ſunt. crimen paternum, vel
pœna paterna nullam maculam filio infligere poteſt: nã-
que vnuſquiſq; ex ſuo admiſſo ſorti ſubijcitur, nec alie
ni criminis ſucceſſor conſtituitur. Idé dicitur in l. ſanci
mus. C. de pœnis, quo loci Imperator ſcribit hæc verba,
ſancimus ibi eſſe pęnam, vbi, & noxia eſt; propinquos,
notos, familiares procul à calumnia ſubmouemus, quos
reos ſceleris ſocietas nõ facit, nec enim affinitas, ac ami
citia nefarium crimen admittunt: peccata igitur ſuos te
neant auctores, nec vlteriùs progrediatur metus, quàm
reperiatur delictum. huc pertinét tituli. C. ne filius pro
patre, vel pater pro filio, vel libert⁹ pro patrono, vel ſer
uus pro domino cõueniantur,& tit. C. ne vxor pro ma-
rito, vel maritus pro vxore, vel matèr pro filio conueniã
tur. & tit. C. vt nullus ex vicarijs pro alien. vic deb. tenea
tur lib. 11. l. 4. C. de exequutoribus,& exactoribus lib. 12.
idẽ tenet Bal. in d. l. ſancimus. C. de pęnis. vbi dicit, ſta-
tutum quo cauetur illos de domo teneri pro conſorte,
eſſe contra ius diuinum,& humanum, & in cap. cogno-
ſcentes. col. 1. circa medium. ext. de conſtit. aſſerit hu-
59 iuſmodi ſtatuta plerumque eſſe iniqua,& iniuſta: † vbi
enim

enim non eſt delictum, & culpa, ibi regulariter non debet eſſe pœna.cap.2.de conſtitut.d.l.ſancimus. iniquum pręterea videtur, alterius odio, alios prægrauari cap.nō debet.de reg. iur.in 6. Ergo huiuſmodi ſtatuta tāquam iuri, naturaliq; rationi, & ęquitati aduerſantia non debent valere. Contrariam tñ opinionem de iure veriorem eſſe exiſtimo, ſ. huiuſmodi ſtatuta, vt vniuerſitates pro delictis aliorum teneantur in pœnis pecuniarijs, etiamſi nihil verè, vel præſumptiuè commiſerint valida eſſe, & iure ſubſiſtere poſſe. Pro qua opinione adduco textum in terminis, in § 2. iuncto §.pen. Inſtit.de oblig. quæ quaſi ex delicto naſc, vbi, is ex cuius cœnaculo ſiue ædibus in quibus habitat deiectum, effuſumq; aliquid eſt, ita vt alicui noceret, quaſi ex maleficio obligatus intelligitur. Ideo aūt non propriè ex maleficio obligatus intelligitur; quia plerunq; ob alterius culpam tenetur. Non obſtant modo in cōtrarium adducta; quia illa procedunt regulariter, ſecundum diſpoſitionem iuris communis, quando nulla culpa poteſt imputari ei, qui pro alio conuenitur, ſiue in committendo, ſiue in omittendo; ſecus ſi eius culpæ aliquid poteſt aſcribi d.§.2. & §. pen. & iſta ſtatuta eſſent iniqua, & iniuſta ſi eſſent ſine cauſa, quod dici non poteſt: iuſtæ autem cauſæ ſunt, vt magis à delictis abſtineatur, reprimaturq; ſceleratorū hominum audacia, nevè depopulationes, & deprædationes fiant, quæ omnia publicam reſpiciunt, & concernunt vtilitatem, & commodum. Ozaſ.deciſ.88. per to-
60 tam. Ceterum, licet huiuſmodi †ſtatuta ſint valida, vt diximus, ſtrictiſſimè tamen tanquàm odioſa, & exorbitantia debent intelligi, & reſtringi, vt ſcriptum reliquit Iaſ. in l. de quibus. num. 57. circa finem.ff. de legibus. Ozaſ.d.deciſ.88.num.4.& 5.Pręſuppoſita igitur validitate huiuſmodi ſtatutorum, aliqua in ſpecie de ipſis dicamus; & primò de ſtatutis, quibus cauetur, & diſponitur vt vniuerſitates, ſeu earum ſindici teneantur denuntiare maleficia in proprio territorio cōmiſſa. Præmitto
61 itaq; † poteſtatem, & auctoritatem conſtituendi iſtos ſindicos, & officiales ad denunciandum maleficia, quæ in proprio cuiuſq; communitatis territorio committūtur,

tur, reſidere duntaxat penes ipſas vniuerſitates, ſeu decuriones, & conſiliarios, ita ſcriptum reliquit Angelus
62 in l. vnica. C. de irenarchis, lib. 11. † nec poſſe iſtos officiales ſic deputatos vti, & exercere officium, niſi prius iurauerint benè, rectè, & fideliter ipſum officium exercere, & adminiſtrare. Bald. in l. 5. num. 2. C. de bonis va-
63 cantibus lib. 10. † quo in officio tenentur de dolo, & lata culpa, imò in eis requiritur exacta diligentia, ratione ſuſcepti officij, ſiue mandati; ſiue enim eos æquiparemus procuratoribus. tenentur de leuiſſima culpa; ſiue tutoribus, vel curatoribus tenentur de leui culpa. Bald. in l. 5. num. 15. C. de epiſc. & cleric. Marcus deciſ. 556. num. 5.
64 volu. 2. Vnde ſi † ſindicus deputatus ad denuntiandum maleficia accipiat pecuniam, vt aliquem falsò denũciet punitur pœna falſi. l. 9. §. 1. & ibi etiã Bart. ff. ad l. Corn.
65 de falſis. Et etiam è contrario † ſi huiuſmodi ſindici, & officiales communitatis, qui tenentur ex forma ſtatuti denuntiare maleficia ſub certa pęna ad inſtantiam malefactorum pecunia accepta, non denuntiant, puniũtur; & ſi fecerunt ſibi caueri de indemnitate, ideſt de ſoluendo omnem pęnam, quam ſindicus propter hoc poſſet incurrere; iſta promiſſio nihil valet, nec poſſet à promiſſore peti, ſi quam pęnam ſindicus ſolueret. Caſtrenſ. in l. 71. §. illud quod vulgò num. 4. ff. de fideiuſſoribus. Alex.
66 in l. 7. §. 1. num. 5. ff. de pactis. † Tenentur igitur huiuſmodi ſindici deputati ad denuntiandum maleficia de dolo, & ſic de euidenti calumnia, ſecus de præſumpta ca-
67 lumnia; licet enim regulariter † denuntiatores teneantur probare omnia ea, quæ denuntiant l. diuus. ff. de cuſtod. reor. & non probantes incidant in S. C. Turpilianum, & calumniari pręſumantur l. ab accuſatione. §. nũciator. ff. ad S. C. Turpilianum. hoc tamen locum non habet, & de iure, & de conſuetudine in huiuſmodi ſindicis, qui ex neceſſitate officij tenentur denuntiare male-
68 ficia, † non enim tenentur probare contenta in denuntiatione, ſed ſolum nomina teſtium dare iudicis; neque deficiétes in probatione præſumuntur calumniari; quia quicquid faciunt illud agunt ex neceſſitate officij; ſimi-
69 liter enim videmus eſſe in tutoribus, & curatoribus, † q.

non

non tenentur de præſumpta calumnia,ſed dumtaxat de euidenti; & hoc propter officij neceſſitatem, textus eſt elegantiſſimus in l.2.C.de his, qui accuſare non poſſũt. cuius hec verba ſunt. nec enim facilè tutores vel curatores, qui ex officio, & periculo ſuo res pupillorũ, vel adoleſcentium adminiſtrant ſententiam notantur; niſi euidens eorum calumnia iudicanti apparebit; & hoc, quãdo ſumus in dubio, iſtos ſindicos denuntiantes maleficia carere dolo, & euidenti calumnia, ſecus ſi de illorum calumnia euidenti, & dolo conſtaret, quia tunc ceſſat præ-
70 ſumptio innocentiæ, & † incidunt in S.C.Turpilianum, vel extrà ordinem puniuntur. Maſchardus conclu. 506. per totam. l. diuus.§.fi.ff.de cuſto.reorum. Bar. in l. 6.§. nuntiatores.n.2.ff.ad S.C.Turpilianum. Hinc fit, vt hu-
71 iuſmodi † ſindici communitatum denuntiantes maleficia ad alterius inſtigationem excuſentur, ſi iſti inſtigatores sũt perſonæ, quibus veriſimiliter credi debet, aliàs non. Bar. in l. 24. num. 4. ff. ad legem Corneliam de falſis,
72 cùm enim † eis ex neceſſitate officij conueniat denuntiare maleficia, quelibet colorata cauſa, & ſic huiuſmodi inſtigationes excuſant, & releuant eos, à præſumpta calumnia. l. tutorem. ff. de his quibus vt indig. l. poſt legatum §. aduocatum ff. eod. titulo, & ideò nõ tenentur, niſi de euidenti calumnia. tex. eſt notabilis in l. 6.§. nuntiatores & ibi etiam Bar. nu. 1. ff. ad S.C. Turpilianum. Idem
73 eſt ſi de tali maleficio erat publica vox, & fama; † excuſantur enim etiam hoc caſu, cùm ſit iuſtus error; ſecus ſi temerè procederent ad denuntiandum. Bal. in l. 30. §. j.
74 num. 5. ff. de acquir. hæred. & † debent denuntiare maleficia taliter qualiter ſciunt, & non aliter. Bald. in l. 1. §. poteſt autem ff. de oper. noui nunciat. Hinc etiam ſequi
75 tur; vt † ſi huiuſmodi officiales deputati ad denuntiandum maleficia neſciant neq; legere, neq; ſcribere, vt plurimùm accidit, & faciant ſcribi ab aliquo notario denũtiationem, ſcilicet nomen delinquentis, & locum, & notarius errauerit vel in nomine delinquentis, vel in alia re; certè index non poterit punire tales ſindicos; quia talis error ipſis nocere non debet; niſi conſtet eos falſam feciſſe relationem. Hippol. de Marſil. in d. l. qui ignorãs,

76 num.9. licet enim extet † ſtatutum, quòd denuntiationi maleficij factæ per ſindicum communitatis, & relationi ipſius ſtetur; hoc tamen debet intelligi, niſi contrarium probetur, vel contrarium appareat. Caſtrenſ. in l. 2. nu. vlt. ff. ſi ex noxali cauſa agatur quemad. caue. Præterea in multis alijs caſibus excuſantur huiuſmodi ſindici, & officiales vniuerſitatum maleficia non denuntiantes, in quibus non tenentur, nec puniuntur: quorum primus
77 eſt, † ſi ſindicus fuerit præuentus per accuſatorem, vel à principali offenſo, vel à iudice, qui inquiſiuit; his enim caſibus non tenetur denuntiare maleficia. Bald. in l. 10. num. 1. C. de his quibus vt indignis & ibid. Bar. nu. 1. idē Bar. in l. 1. §. eleganter. num. 2. ff. de liberis agnoſc. Secun
78 dò, † ſindici qui tenentur denūtiare maleficia excuſantur, neque tenentur denuntiare clandeſtina, quæ ſciri non poſſunt: tempus enim ſtatutum ad denuntiandum maleficia non currit à die commiſſi delicti, ſed à die publicati delicti, ex quo ſindicus ſciuit, vel ſcire potuit: ſi enim maleficium ſtetit occultum, vel non ſunt inuenti malefactores, non debet ſindico imputari. Barto. in l. 6. nu. 1. ff. de calumniatorib. & in l. 15. §. hoc interdictum. num. vlt. ff. quod vi aut clam. Barto. in l. hæredem. nu. 1. ff. de his quibus vt indign. Hyppolitus de Marſil. in l. qui ignorans. num. 14. ff. ad l. Corn. de falſis. & in l. qui falſam monetam. num. 74. ff. eodem titu. Bald. in l. j. §. occiſorum. num. 1. & 2. ff. ad S. C. Syllanianum. Marcus deciſ. 556. num 4. vol. 2. à die igitur ſcientiæ delicti, tenetur ſindicus denuntiare malefactum etiamſi tempus à ſtatuto præfixum ſit lapſum; ſecus ſi ſindicus habuit ſcientiā delicti poſtquàm reus præſcripſerat; quia hoc caſu amplius non tenetur denuntiare. Bald. in l. 8. num. 2. ff. de
79 his qui not. infamia. Tertiò, † non tenentur denuntiare maleficia de nocte, vel alio tempore commiſſa, in quo impoſſibile eſt ſindico ſcire malefactorem. Hippolyt. de Marſilijs in l. in criminibus. §. præterea. num. 95. ff. de quæſtionibus. Marcus deciſ. 556. per tot. vol. 2. Quartò,
80 † ſtatutum ſi dicit ſindicos teneri denuntiare percuſſiones ſanguinolentas, non tenentur denuntiare percuſſiones in quibus eſt leuis cutis ſciſſura. Hyppol. de Marſilijs

liis in l. ſi vt allegas. n. vlt. C. ad l. Corn. de ſicarijs. Quin-
81 tus caſus eſt, † ſi iudex eſſet abſens, & per hoc ſindic' nõ poterit intra tẽpus præfixum à ſtatuto denuntiare maleficium, hoc enim caſu excuſatur, nec incidit in pœnã: cautela tñ traditur hoc caſu quando iudex abſens eſt, ꝙ compareat ſindicus intra terminum, & tempus præfixum à ſtatuto ad tribunal, & proteſtetur. Bart. in l. 2. §. item ſi n. 9. ff. ſi quis in ius vocatus non ierit. Sextus eſt
82 caſus in quo excuſatur à pœna, † ſi denuntiauit compulſus à iudice, & hoc eſt verum, ſi huiuſmodi ſindicus nõ differebat denuntiare, & ſic non erat in mora, quo caſu licet compulſus à iudice denuntiet, excuſatur, neq; incidit in pœnam; ſecus ſi procraſtinabat, & differebat denuntiare maleficium; hoc n. caſu, ſi compulſus à iudice denuntiauit, tenetur, & punitur. Bart. in l. 2. §. quid ergo. ff. ad S.C. Turpillia. Quid autem ſi plures commiſerunt
83 vnum delictum, & † ſindicus omiſit denũtiare vnum ex ipſis delinquẽtibus? an teneatur ad integram pœnam in ſtatuto comprehenſam, ac ſi nullum denuntiaſſet? vide
84 Alex. in l. 6. n. vlt. C. de his quib vt indig. Similiter, † ſindicus communitatis, ſi teneatur ſub certa pœna denuntiare maleficia, & publica vox & fama eſt, ꝙ ipſe ſindicus commiſit aliquod maleficium, & ipſe eſt certus de contrario, non tenetur denuntiare ſeipſum. aliud & diuerſum eſt ſi publica vox, & fama eſt de alia perſona, licet non commiſerit, & ẽt ipſe ſindicus credat, ꝙ nõn cõmiſerit. Caſtr. in l 30. §. 1 n. 7. ff. de acq. hær. Sed quid ſi ipſe ſindicus verè commiſit delictum? an teneatur ſeipſum denuntiare? dic ꝙ non. Caſtr. in l. 16. §. Diuus quoq; n. vlt. ff. de publ. Alex in l 30. §. 1. n. 12. & 13. & n. 14. ff. de acq. hær. Bart. in d. §. diuus quoq; & ibi in addit. & in l.
85 cùm quidam. §. 1. n. 6. & vlt. ff. de acq. hær. Prætereà † ſi ex forma ſtatuti ſindicus communitatis debeat denuntiare maleficia intra certum tempus, ſub certa pœna, & aliqualis antequàm eſſet creatus ſindicus denuntiauit, certè poſtquã eſt creatus ſindicus non habet neceſſe iterum denuntiare. Caſtr. in l. 18. n. 2. ff. de iniuſto, rupto, &
86 irrito teſt. Poſtremò, † ſindicus non tenetur denuntiare maleficia commiſſa per perſonas, cõtra quas nõn tenetur

netur ferre teſtimonii. Alex.in l.30.§.1.n.pen. ff.de acq.
hær. E contrariò autem multi ſunt caſus, in quibus li-
cet aliqua ſit dubitatio, & difficultas; tenētur tñ huiuſ-
modi ſindici ab vniuerſitate conſtituti denūtiare, & in
dicare maleficia in ipſius vniuerſitatis territorio perpe
87 trata: aliàs puniuntur & mulctantur: ecce enim † ſindic⁹
tenetur denuntiare maleficium durante eius officio cō-
miſſum, licet tēpore denuntiationis non ſit amplius ſin-
dicus; inſpicitur.n.tempus delicti perpetrati, & non tem
pus denuntiationis. Bald.in l.22.§.vlt in 2.lect. ff.de neg.
88 geſt. Secundò, † ſi delictum ſit commiſſum in confinib.
vel in locis limitrophis, ſindici vtriuſq; loci tenebuntur
denuntiare maleficium. Bald. in l.2.n.1. C. vbi de crimi-
89 nib.agi oport. Tertiò, † tenentur iſti ſindici denuntiare
maleficia, ėt ſi ſint impunibilia, puta ſi quis occidit ban-
nitum, qui de iure, & impunè potuit occidi: quemadmo
90 dum enim † res debet denuntiari, & conſighari, licet de
ea ſolui nō debeat gabella, aliàs incidit in commiſſum. l.
16.§ diuus quoq; ff.de public. eodem modo videtur di-
cendum q debeat ſindicus denuntiare maleficium, licet
ſit impunibile; maximè cùm non pertineat ad ſindicum
cognoſcere an delictum ſit punibile vel non, cùm non ſit
niſi merus executor. ita tenet Bar.in d. §. diuus quoque
n.vlt. & in l.1.§.accuſationem.n.5.ff.ad S.C.Tupillian.&
in l.3.§.ſi maritus.n.2. ff.ad S.C. Syllan. & hęc opinio eſt
veriſſima; licet contrarium teneat Alex.in l.2.num.6.C.
vt nemo priuatus. Explicatis his, quæ pertinent ad ma-
teriam denunciationis maleficiorum, nūc aliqua de his,
quæ ſpectant ad capturam malefactorum, & delinquen-
tiū dicamus. Diſpiciamus itaq; quomodo ſtatutū iſtud
vt vniuerſitates teneantur capere malefactorem intel-
91 ligendum ſit; & an, & quando locum habeat. † Vniuer-
ſitas igitur quę tenetur ex forma ſtatuti capere malefa-
ctorem ſub certa pœna, non tenetur capere eum, qui oc
cidit bannitum, vel alium, qui poterat impunè offendi.
92 Bar.in l.3.§.ſi maritus.num.2.ff.ad S.C.Syllan. † Quid
ſi vnum ex plurib.malefactorib. duntaxat præſentauit?
an & qualiter teneatur? vide Bart.in l.3.§. vlt.in addit.
ff.de public. & an omnes de vniuerſitate inſolidum te-

tean-

neantur ad pœnam comprahenſam in ſtatuto? & an ſo-
93 lutio vnius liberet alios? Videtur quòd non; quia † quã-
do plures tenentur ex maleficio, ſolutio vnius non libe-
rat alios, & vno exacto alij non liberantur. Item mela.
§. ſi plures. ff. ad l. Aquil. l. ſi quis quod, in fi. ff. de iuriſd.
omn. iud. Contrarium tñ eſt verius; quia iſti de vniuer-
ſitate tenentur quaſi ex maleficio, cùm de facto alterius
teneantur, & ideo ſolutione vnius alij liberantur. l. 3. ff.
de his, qui deiecer. vel effuder. l. 4. §. is quoq; vbi Bart. ff.
de act. & obl. aliud igitur eſt in maleficio, aliud in quaſi
maleficio, in quo multa ſunt ſpecialia, per tex. in d. §. is
94 quoq; & ibi gl. Præterea iſtud † ſtatutum quòd vniuer-
ſitas teneatur capere malefactores ſub certa pœna, non
habet locum, neq; intelligitur de victicis malefactorib.
& delinquentib. Hypp. de Marſ. in rub. ff. de fideiuſſ. nu.
95 118. Et † ſi plures fecerint vnum homicidium, vel aliud
delictum, & vniuerſitas nõ cæpit eos, an teneatur pluri-
bus, & tot pœnis, quot ſunt malefactores, an vna tantũ;
Dic quod tenetur vnica duntaxat pœna; quia ſtatutum
quod loquitur indefinitè æquipollet vniuerſali: & ideò
illa verba ſtatuti, ſi nõ cæpit malefactores reſoluuntur,
id eſt, ſi oẽs malefactores non cępit. Hypp. de Marſ. in l. ſi
in rixa. n. 6. ff. ad l. Corn. de ſicar. Bar. in l. 3. §. vlt. ff. de pu
blic. & in l. 17. n. 4. ff. ad l. Corn. de ſicariis. Bald. in l. 16. n.
96 4. C. de his qui accuſ. non poſſ. † Excuſantur tñ vniuer-
ſitates, nec incurrunt pœnam ſtatuto comprahenſam ſi
non cęperunt malefactorem, qui deliquit in cõfinio, ſeu
locis limitrophis, ita vt ſtatim tranſierit ad aliud terri-
torium, & non potuerit capi, ẽt ſumma diligentia adhi-
bita. Bald. in l. 1. §. occiſorum. n. 2. ff. ad S. C. Syllan. Eodẽ
97 modo † excuſantur ſi maleficium ſit factum clàm vel de
nocte, ita vt delinquens aufugerit. Marc. deciſ. 556. n. 2. &
3. vol. 2. & deciſ. 555. n. 1. vol. 2. dũmodo nulla culpa poſ-
ſit vniuerſitati aſcribi. Ang. in l. 4. nu. 1. C. de nauicul. lib.
11. Nunc ſupereſt vt pro complemento totius pręſentis
quartæ partis huius tractatus noſtri, ſ. de delictis, vel
quaſi delictis vniuerſitatum aliqua tractemus de ſtatu-
tis, quib. diſponitur, vniuerſitates de delictis perpetra-
tis, & damnis datis in earum territorio teneri, & obli-

gatas

gatas eſſe de proprio reſarcire ipſa damna; quæ materia eſt frequens, & quotidiana, & indies in foro, & palatijs
98 verſatur, & tractatur. Primò igitur ſciendum eſt † huiuſmodi ſtatutum non debere intelligi quando ſcitur à quo fuit illatum damnum, & eſt ſoluendo; quia tunc nō debet quis grauari odio alterius, ſed debet intelligi in duobus caſibus, ſcilicet quando ignoratur à quo damnū fuerit illatum, vel ſcitur, ſed is qui damnum intulit non eſt ſoluendo. Ozaſ. deciſ. 88. n. 31. Papienſ. fol. 136. nu. 5. eſtque neceſſarium, vt conſtet verè de damno illato, & non per contumaciā. Hypp. de Marſil. in l. de vnoquoq;
99 n. 174. ff. de re iudic. & † damnum, ſeu intereſſe eſt probandum liquidè, nec ſufficit iuramētum damnum paſſi; vbicunq; n. non agitur directò contra doloſum; ſeu delinquentem, ſed contra tertium, qui ex dolo, & delicto commiſſo per alium tenetur, iuramentum non ſufficit. Cagn. in l. vnic. n. 126 127. 128. C. de ſent. quę pro eo quod intereſt. Bart. in l. 1. n. 2. ff. quando ex facto tut. & in l. 7. n. 3. ff. de incend. rui. & naufr. Iaſ. in l. ſi quando n. 37. 38. 41. 42. & 58. C vnde vi. probato tñ liquidè damno, ſuper quantitate, ſeu ęſtimatione damni, ſtatur iuramēto dānum paſſi. Bart. in l. 9. n. vlt C. vnde vi. & in l. diuus Traianus. n. 2. ff. de milit. teſtam. verè igitur, & concludenter debet probari de damno dato, aliàs ſtatutum non habet locum. Alex. conſ. 47. n. 1. & 2. vol. 6. ſed qualiter damnū datum probetur, vide Gaill. lib. 2. pract. obſer. obſer. 64. per tot. Et per hoc, ſtatutum quo cauetur vniuerſitatē teneri de homicidio cōmiſſo in eius territorio, nō habet locū, niſi prius probetur homicidium fuiſſe commiſſum in territorio illius vniuerſitatis, quæ pro hoc conuenit; nec ſufficit ad condemnationem ſi aliquis occiſus reperiatur in eius territorio, quia potuit eſſe occiſus alibi, & portatum eſſe corpus ibi: nam, nō probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe. l. non hoc. C. de probat. ita Caſt. in l. 5. §. docere añt debet. n. 4. ff. ne quis eum, qui in ius
100 vocatus. Prætereà, † hoc ſtatutum intelligendum eſt, vt ita demum locum habeat, ſi aliqua culpa ipſi vniuerſitati poſſit aſcribi, ratione dāni dati in eius territorio;
101 ſecus ſi nulla culpa. Hinc fit, vt † cōmunitas non tenea-

R tur

tur de damno dato caſu fortuito, puta de incẽdio. Hyppol. de Marſ. in l. lege Cornel. n. 118. ff. ad leg. Corn. de ſicar. nec de damno dato de nocte, vel occultè, vel in multitudine hominum, vel per vim hoſtium, cuius violentię vniuerſitas non poterat reſiſtere. Bal. in l. 5 nu. 10. C. de epiſ. & cler. Hypp. de Marſ. in d. l. lege Cornel. n. 118. ff. ad l. Corn. de ſicar. Bal. in l. j. §. occiſorum. n. 2. ff. ad S C. Sillan. Ozaſ. deciſ. 138. n. 25. & vlt. & deciſ. 88. nu. 31. & 32. Marc. deciſ. 555. n. 1. & 2. vol. 2. & deciſ. 556. nu. 4. eo. vol.
102 vel † ſi poſtquam vniuerſitas fuit condemnata propter damnũ datum, malefactor, & is, qui damnum dedit fuit captus, & inde furca ſuſpenſus; nam vniuerſitas remanet liberata. Bal. conſ. 203. lib. 1. Bart. in l. 3. §. vlt. & ibi in
103 addit. ff. de public. Sed quid † ſi damnum datum ſit in via, quæ eſt communis duarum vniuerſitatum? Certè vtraq; villa inſolidum tenetur; ſed per ſolutionem factã ab vna, altera liberatur. Alex. in l. 5. §. j. n. 7. ff. de leg. 1. Ce-
104 terùm, † quando vniuerſitas tenetur ad emendandum damnum datum in eius territorio, & pro ſoluenda ęſtimatione damni dati imponit collectã, nulli dubium eſt imponi debere per ſolidum, & libram, ſeu pro quantitate patrimonij, & non per capita. Bart. in l. 7. n. 5. ff. de incend. rui. naufr. & in ſolutione iſtius collectæ de iure cõmuni non tenentur contribuere, & concurrere minores, mulieres, clerici, ſenes, infirmi, & abſentes. Borgn. deciſ. 68. n. 12. cum plurib. ſeq. is tñ cui damnum datum eſt, ſi ſit de eadem vniuerſitate, contribuet in ſolutione huius collectæ. Caſtr. in l. 107. §. ſi Titio ita legatum fuerit. nu. 2. 3. & 5. ff. de leg. 1. Bart. in l. 39. §. j. n. 6. ff. de excuſat. tut. in 2. lect. fol. 97. & vno de vniuerſitate ſoluente æſtimationem damni dati, alij oẽs liberantur, cùm de delicto alterius teneantur. l. ex maleficijs. §. is quoq; ff. de actio. & oblig. Bar. in l. 7. n. 4. ff. de incẽd. ruina. Et ex iſtis remaneat expedita iſta quarta pars pręſentis noſtri tractat⁹.

Quartæ Partis finis.

TRA-

TRACTATVS DE IVRE

Vniuerſitatum.

PARS QVINTA, ET VLTIMA.

De ſucceſsionibus, quę tàm ex teſtaméto, quàm ab inteſtato competunt, & debentur Vniuerſitatibus. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitates omnes, collegiaque licita, & approbata poſſunt ex vltimis voluntatibus hereditatem, ſideicommiſſa, & legata capere.*

2 *Hæreditas, legatum, & fideicommiſſum, nedum põt relinqui toti ciuitati, ſed etiam vni parti ciuitatis.*

3 *Hæreditas, legatum, & fideicommiſſum relictum vni parti ciuitatis, tanquam ſectæ non valet.*

4 *Legatum factum ciuitati, vel alij vniuerſitati valet, ſiue conſiſtat in commodo pecuniario, ſiue ſit relictum ad honorem, vel ornatum ipſius vniuerſitatis.*

5 *Legatum factum parti ciuitatis, vel alterius vniuerſita-*

uerſitatis, an poſſit peti per ipſam partem vniuerſitatis, ſeu eius ſindicum, an verò ſpectet ad totam vniuerſitatem petere huiuſmodi legatum.

6 Vſusfructus poteſt relinqui ciuitati vel alteri vniuerſitati.

7 Vniuerſitas repræſentat perſonam viuentem & idcò eſt capax vſusfructus.

8 Hæreditas iacens repræſentat perſonam mortuam, & ob id vſumfructum acquirere non poteſt.

9 Vſusfructus relictus ciuitati, vel alteri vniuerſitati, quibus modis, extinguatur.

10 Legatum annuum factum ciuitati, vel alicui alteri vniuerſitati, an finiatur centum annis, ſicut legatum vſusfructus.

11 Legatum ſi ſit factum alicui Reipublicæ ad certum vſum, ſeu ad certam rem faciendam, an poſſit illa pecunia legata vniuerſitati expendi, & conuerti in alium vſum.

12 Falcidia an poſſit detrahi de legatis reipublicæ relictis.

13 Hæreditas, legatum, vel fideicommiſſum relictum ciuibus alicuius ciuitatis indefinitè, an cenſeatur factum, & relictum ipſi vniuerſitati, an verò ſingulis de vniuerſitate.

14 Indefinita æquipollet vniuerſali.

15 Ciuitas quid ſit.

16 Ciuitas repræſentatur per ciues.

17 Hæreditates & legata regulariter relinquuntur ob benemerita præcedentia.

18 Vtilitas publica præferenda eſt priuatorum vtilitati.

19 Hæreditas, legatum, vel fideicōmiſſum relictum particulariter quibuſdam ciuibus, non cenſetur factum ipſi ciuitati, ſed ipſis ciuibus, tanquàm ſingulis.

20 Legatum, hæreditas, vel fideicommiſſum relictum ciuibus expreſſis nominibus proprijs ipſorum ciuium an, &

an, & quando cenſeatur relictum ipſis ciuibus, an vero ipſi ciuitati.

21 Legatum, hæreditas, vel fideicommiſſum relictum ciuibus non cenſetur factum ciuitati, quando ciuitas eſt incapax, ſed videtur factum ipſis ciuibus tanquàm ſingulis.

22 Legatũ, hæreditas, vel fideicõmiſſum relictũ adminiſtratoribus alicuius ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis an, & quando cenſeatur factũ ipſi ciuitati, vel ipſis adminiſtratoribus tanquàm ſingulis.

23 Legatum relictum omnibus hominibus alicuius ciuitatis an videatur factum ſingulis, an verò ipſi ciuitati.

24 Seruus vniuerſitatis, hæres inſtitutus, ſi antequàm adeat hæreditatem manumittatur, vel alienetur, an poſſit adire nihilominus hæreditatem.

25 Fideicommiſſum tàm vniuerſale, quàm particulare poteſt relinqui vniuerſitati.

26 Fideicommiſſum vniuerſale relictum vniuerſitati tranſit ipſo iure in vniuerſitatem abſque aliqua reſtitutiene, verbali, vel reali.

27 Fideicommiſſum tàm vniuerſale, quàm particulare poteſt relinqui ab vniuerſitate.

28 Vniuerſitas aliud eſt, & quid ſeparatum, & diuerſum à ſingulis de vniuerſitate.

29 Vniuerſitas fideicommiſſo grauata detrahit quartam Trebellianicam.

30 Vniuerſitas, ſi eſt in mora præſtandi fideicommiſſum, vel legatum, tenetur ad vſuras, à die moræ.

31 Legatũ vel fideicõmiſſum ſi ſit relictũ reipublicæ, & hæres extiterit in mora præſtandi ipſum legatũ, vel fideicommiſſum, tenetur ad vſuras à die moræ.

32 Vniuerſitates non ſolum de iure ciuili poſſunt capere, & acquirere relicta ex teſtamento. & alijs vltimis voluntatibus, ſed etiam de iure prætorio.

33 *Bonorum poſſeſſio ex teſtamento duntaxat defertur ciuitatibus, & alijs vniuerſitatibus.*

34 *Bona vacantia debentur Fiſco & non ciuitati.*

35 *Vniuerſitas ſuperiorem non recognoſcens eſt Camera, & Princeps ſui ipſius.*

36 *Bonorum poſſeſſio ab inteſtato competit vniuerſitati in bonis liberti ipſius vniuerſitatis ab inteſtato decedentis.*

37 *Vniuerſitas ſuccedit proprio liberto ab inteſtato decedenti.*

38 *Collegium an, & quando ſuccedat collegiato ab inteſtato decedenti.*

39 *Ciuitates non ſuccedunt ciuibus ab inteſtato decedentibus.*

40 *Ciuitates aliaque reſpublicæ ſuperiorem recognoſcentes, licet poſſint habere bona communia, fiſcum tamen nec iura fiſcalia habere poſſunt.*

41 *Collegium, vel ordo decurionũ ſuccedit decurioni ab inteſtato decedenti ſine hærede, fiſco excluſo.*

42 *Collegium, ſeu ordo decurionum debet habere quartã in bonis decurionis, ſi extraneus ipſi decurioni ſuccedat.*

43 *Collegia omnia licita, & approbata ſuccedunt collegiatis ab inteſtato ſine hærede defunctis, excluſo fiſco.*

44 *Collegium, ſeu corpus alicuius magiſtratus ſuccedit ſuis officialibus ab inteſtato ſine hærede decedentib. excluſo fiſco.*

45 *Collegium quibus in caſibus non ſuccedat collegiato ab inteſtato ſine hærede defuncto.*

46 *Vniuerſitates, collegia, aliaque corpora illicita non poſſunt, neque ex teſtamento, neque ab inteſtato ſuccedere, & relicta capere.*

47 *Legatum, hæreditas, vel fideicommiſſum relictũ alicui collegio, ad hoc vt valeat neceſſe eſt probare ipsũ collegium*

collegium eſſe licitum, & approbatum.

48 *Collegium omne in dubio præſumitur illicitum, niſi licitum probetur.*

49 *Collegium omne in dubio cenſetur incapax hæreditatis legati, & fideicommiſſi.*

50 *Collegium iudæorum non poteſt acquirere hæreditatem, legatum, vel fideicommiſſum.*

51 *Collegium iudæorum non eſt reprobatũ rõne ſectæ.*

52 *Legatum, hæreditas, vel fideicommiſſum poteſt relinqui ſingulis, & particularibus perſonis de vniuerſitate, ſeu collegio illicito.*

53 *Legatum factum ſingulis de collegio, non dicitur factum collegio.*

54 *Legatum factum iudæo, an valeat.*

55 *Legatum, hæreditas, vel fideicommiſſum relictũ particularibus perſonis de vniuerſitate & collegio illicito, quando non valeat.*

56 *Legatum factum iudæis alicuius loci, vel omnibus alicuius collegij illiciti, non tamen ratione ſectæ, an cenſeatur relictum tanquam collegio, vt ita non valeat, an autem vt ſingulis, vt ita valeat.*

57 *Actum debemus interpretari, vt potius valeat, quàm pereat.*

58 *Teſtator nõ cenſetur elegiſſe viam, per quam iudiciũ ſuum impugnetur.*

59 *Coniecturis eſt locus in incertis, non autem in claris, & certis.*

1 VNiuerſitates† omnes, collegiaq; licita & approbata, ex vltimis voluntatibus poſſe, & hæreditatem, fideicommiſſa, & legata capere certi, & indubitati iuris eſt, vt conſtat ex l.8.C.de hæred.inſt.l.25.§.j.ff.de acq.hær.l.j.C.de ſacroſ.eccl.l.ſi quis à filio.§.ſi parti.ff.de lega.1.l.ſi hæres.§.vicis.ff.eo.l.vnica.ff.de liberis municip.& aliarum vniu.l.cum ſenatus.l.2.

ff.de reb.dub.l.j.§.ſi autem collegium.ff.ad S.C.Trebell. l.j.& 2.C. de hæred.inſt.l 3.C.ad S.C. Trebell. l.omnib. l.recuſare.§. item municipes.ff.eod.tit. ad S.C. Trebell. glo.in l.j in verbo, aliorum. l.penult.cũ l.vlt. ff.quod cuiuſq; vniuer.nom.l.ciuitatib.l.ſi quid 120. ff. de legat.1. l.vlt. C.de ſacroſ.eccl.l.3.in fin.C. de compenſat.l. municipib.ff.de condit.& demonſtrat.l.2.C.de adminiſt. rerũ public.lib.11.l.vlt.in prin.vbi etiã glo.1.C.de vend reb. ciuit.lib. 11. neque relicta vniuerſitatib. approbatis vitiantur,tanquàm relicta incertis perſonis, vt ſcriptum reliquit Bart.in l.j.n.2.& ibi etiam Cagnol. nu.20.23.& 24.C.de ſacroſ.eccl.facit l.id quod pauperib. C. eod. tit. ciuitatib. igitur,caſtris,villis,alijſq; vniuerſitatib.licitis

2 hæreditas,legata,& fideicõmiſſa relinqui poſſunt. † nec ſolum legatum factum toti ciuitati valet,ſed ẽt legatum factum vni parti ciuitatis.l.ſi quis à filio. §. ſi parti.ff.de leg.1. licet.n.illa pars ciuitatis nõ repręſentet totam ciuitatem,ſed duntaxat totus populus, cui ideo legari poteſt,repręſentat tñ ſaltem partem,quę poteſt acquirere toti ciuitati. Caſtr.in d.§.ſi parti.n.1.2. & 3 & hoc pro-

3 cedit , † niſi legatum ſit factũ vni parti ciuitatis tanquã ſectæ,quia tunc non va et,cum ſit vniuerſitas illicita,& reprobata ; quoniam per huiuſmodi ſectas in damnum reipublicæ contenditur. l.ſi quis ingenuam. §. in ciuili-

4 bus. ff.de captiuis. Barto.in d.§.ſi parti.num.2. † ciuitas itaq; vel alia quælibet vniuerſitas approbata petere poteſt legatum factum, ſiue conſiſtat in pecuniario commodo , ſiue ſit relictum ad honorem vel ornatum ipſius vniuerſitatis,puta ad conſtruendam, vel ornandam eccleſiam,ad alimenta pauperum,& huiuſmodi generis; quibus caſibus ſindicus vniuerſitatis poteſt petere hæc legata ,cùm tendant,& pertineant ad honorem, ornatũ, & ad decorem ipſius reipublicæ, publicamq, vtilitatem concernant,& reſpiciant. d.l.ciuitatibus . vbi de hoc eſt text. & ibi etiam Bart. num. 1. cum ſeq & in l. ſi quid. 120.ff.eo.tit.de legat.1 vbi de hoc eſt tex elegantiſſimus

5 Bar.in tract.de alimentis.num.39.Sed † an pars ſola vniuerſitatis , ſeu eius ſindicus poſſit petere legatum factũ ipſi parti vniuerſitatis, an verò ſpectet ad totã vniuer-

ſitatem

ſitatem petere huiuſmo di legatum? Bart. in d. l. ſi quis à ſi lio. §. ſi parti. tenet poſſe parté ipſius reipublicę cui factum eſt legatum petere ipſum legatum, ſeu eius ſindicum. Sed Cynus in d. §. ſi parti tenet contrarium, ſcilicet totam communitatem, ſeu ipſius ſindicũ petere debere, licet id quod legatum eſt particiuitatis debeat expendi in ornatum, honorem, & decorem illius partis ciuitatis cui relictum eſt. Alex. media diſtinctione, conciliat has opiniones, in d. §. ſi parti. aut, inquit, ſimpliciter relinquitur ad ornatũ partis ciuitatis, & tũc procedit opinio Cyni; aut relinquitur certæ & determinatæ particiuitatis, & tũc procedit opinio Bart. quia ille, cui
6 legatur, & non alius ad legatũ agere poteſt. Prętereà † legatum vſusfructus, factũ ciuitatibus, caſtris, villis, vicis,
7 & alijs vniuerſitatibus licitis, valet, & ſubſiſtit; † vniuerſitas enim repræſentat perſonam viuentem; & ideò eſt capax vſusfructus. Bart. in l. 26. num. 5. ff. de ſtipulat. ſeruorum. Iaſon in l. j §. municipes. nu. 9. ff. de acq. poſſeſ.
8 † ſecus in iacẽte hæreditate, quæ repræſentat perſonã mortuam l. mortuo. ff. de fideiuſſ. & ob id vſumfructum acquirere non poteſt. Alex. in d. §. municipes. num. 5. valet igitur legatum vſusfructus factum alicui vniuerſitati, quia poteſt extingui. l. Mæuius. §. fin. ff. de legatis 2.
9 & ibi etiam Bart. & in l. 8. ff. de annuis legatis, vbi † vſusfructus legatus ciuitati extinguitur ſi ciuitas patiatur aratrum, vel ſi homines inde diſcedant animo deſerendi ciuitatem, & ſic per non vſum. l. vſusfructus. ff. quib. mod. vſusfr. amitt. l. ſi vſusfr. municipibus, vbi etiã Bar. ff. de vſufructu legato. Nec ſolum vſusfructus relictus ciuitati extinguitur, & finitur modo ſupradicto, ſed etiã ſpatio centum annorum: periculum enim eſſe videbatur ne huiuſmodi vſusfructus ciuitati legatus perpetuus fieret, quia neq; morte, neq; facilè capitis diminutione periturus eſt, qua ratione proprietas inutilis eſſet futura, ſemper abſcedente vſufructu; ideò ſancitum eſt vſumfructum ciuitati, vel alteri vniuerſitati legatum finiri centum annorum ſpatio, quia is finis vitæ longæui hominis eſt. l. an vſusfructus 56. ff. de vſufructu. Bart. in l. 26. num. 5. ff. de ſtipulat. ſeruorum. Caſtrenſ. in l. 68. §. vlt. ff.

10 vlt.ff.de lega.2. Sed an idem ſit in † legato annuo facto reipublicæ, vt & ipſum ſicut legatum vſusfructus finiatur centum annis? Bart. in d.l.ſi vſusfructus municipibus.ff.de vſufr.legato.allegat,& adducit opinionem aliquorum, qui tenent non eſſe idem, ſed diuerſum inter vſumfructum legatum, & annuum legatum. per l.annuam. l. annua. in fine. l. antepenult.ff.de annuis legat. concludit tamen idem eſſe in legato annuo, ꝙ in legato vſusfructus, vt vtrumq; finiatur ſpatio centum annorum, ſi ciuitati, vel alteri vniuerſitati relictum ſit: nam legatum annuum,& legatum vſusfructus æquiparantur & eſt ſimilitudo, niſi in his, in quibus expreſſa diſſimilitudo apparet. l. & in ſingulis.2.ff. de annuis legatis. & hęc opinio probatur in l.penult.cum glo.ff.eo.tit.de annuis legatis. vbi dicitur, legatum annuum, ſeu cõtinens perpetuam præſtationem, relictum ciuitati extingui centum annorum ſpatio. idem dicit gloſ. in l. ſi vſusfructus municipibus.ff.de vſufr. legato, ergo idem erit in vſufructu legato ciuitati, & annuo legato eidem ciuitati facto.neq; obſtant dictę leges in contrarium allegatæ, quę dicunt perpetuò legatum annuum deberi; quia illud verbum perpetuò intelligitur, & ſatis verificatur in ſpatio centum annorum, quod eſt longiſſimum vitæ tempus.l. fin.C.de ſacroſ. eccleſ. iura namq; ciuitatum, & aliarum vniuerſitatum præſumuntur eſſe centum annorũ, ſicut vita hominis longæui; & hæc eſt communis opinio, vt dicit Alexan. conſ.60. per totum vol.1. Sed quid

11 † ſi legatum factum eſt alicui reipublicæ ad certum vſum, ſeu ad certam rem faciendam, an poſſit illa pecunia legata vniuerſitati expendi, & conuerti in alium vſum? Circa hanc quæſtionem ſic poteſt diſtingui; quãque pecunia ciuitati, vel alij vniuerſitati relinquitur, vt fiat aliquod opus, quod fieri non licet; & tunc poteſt conuerti in alium vſum auctoritate ſuperioris, cauſa cognita, vocatis his, quorum intereſt. l. legatum.ff.de vſufr.legato. l.5. & 6.ff.de admin. rer. ad ciuit. pertinen. l.13.& ibi etiam glo. in verbo, non debere.ff.de pollicitatio. Si verò poteſt illud opus, ad quod eſt deſtinata pecunia legata, licitè fieri, tunc, aut pecunia ad hoc relicta ſufficit,

& non

& non poteſt conuerti ad alium vſum, niſi auctoritate Principis.l.j.& 5.in princ.ff. de adminiſtrat. rer. ad ciu. pertin. aut non ſufficit,& tunc poteſt conuerti in alium vſum, etiam ſine auctoritate Principis. d. l.5.in fi. vbi etiam Bart. & l. vlt.ff.de oper. publicis. De qua materia, vide Caſtrenſem in rubr.ff.ad l.Iuliam pecul.num.2. vbi dicit, regulariter pecuniam legatam reipublicæ ad certum vſum, & ad certam rem faciendam, non poſſe conuerti in alium vſum;niſi cum auctoritate & mandato Principis. Fallit in tribus caſibus, in quibus ſufficit ſolus conſenſus illius vniuerſitatis, cui legatum factum eſt Primus, ſi vſus ad quem pecunia reipublicæ legata deſtinabatur,erat vel illicitus, vel impoſſibilis.d.l. legatum.ff.de vſufr. legato. Secundus,ſi ad illum vſum non ſufficiebat.d.l.j.& 5.ff.de adminiſtrat. rer. ad ciuit. pertin. Tertius, caſus eſt, ſi magis expediebat reipublicæ in alium vſum conuerti.l.fin.ff.de oper.publicis.l.3.ff.de
12 pollicitationib. Sed † an de huiuſmodi legatis reipublicæ relictis detrahi poſſit falcidia? Certè ſic.tex.eſt in l.j. §.ad municipium, & ibi etiam Alex. num.1.ff.ad l. Falcidiam. l.2.§.vlt.ff.eod. l.5.ff.de adminiſtratione rerum ad ciuit. pertinen. glo. in rubr. C.de iure reipu. lib. 11. Sed qualiter detrahatur falcidia de huiuſmodi legatis, vide Caſtren.in l.3.§.1.ff.eod.tit.ad l.Falcidiam. Sed hic
13 circa hanc materiam quærunt Doctores noſtri, † nunquid hæreditas, legatum, vel fideicommiſſum relictum
14 ciuibus alicuius ciuitatis, cum † indefinita æquipolleat vniuerſali, an omnibus ciuibus, cenſeatur factum,& relictum vniuerſitati, an verò ſingulis de vniuerſitate? Hanc quæſtionem decidit text. in l.2.ff.de reb. dub. cuius verba hæc ſunt. ciuibus ciuitatis legatum, vel fideicommiſſum datum,ciuitati relictum videtur Ripa in l.
15 ſi ſe non obtulit. num.25.ff. de re judic. † Ciuitas enim nihil aliud eſt,niſi ciuium collectio, ſeu vnio; vnde ciues à ciuitatibus denominantur;& ideò legatum ciuibus & municipibus factum, cenſetur factum ciuitati, & vniuerſitati; alij dicunt hoc eſſe,quia tale legatum non eſſet alicuius vtilitatis,ſi inter omnes ciues diuideretur,quod tamen non eſt vniuerſaliter verum, ſi fieret paruæ vniuerſita-

uerſitati; vel, licet magnæ fieret, legatum foret amplum; & ſi hoc diceretur, & hæc ratio admitteretur, eſſet contra l. ſi quid.l.ciuitatibus.ff.de leg.1. vel poteſt dici, ideo legatum factum ciuibus alicuius ciuitatis, cen
16 ſeri factum ciuitati, quia † per ciues, ciuitas repræſentatur.l.Lucius.§.ciuibus.ff.de lega.2. vel alia ratio poteſt
17 adduci, quia cum † legata, & hæreditates relinquantur regulariter ob benemerita præcedentia.l.nec adiecit.ff. pro ſocio. ideò legatum potius cenſetur factum ciuitati, in quam cadere poſſunt merita præcedentia, quæ in omnibus particularibus ciuibus conſiderari non poſſunt, maximè quia in dubio fauendum eſt reipublicæ,
18 † cuius vtilitas, priuatorum vtilitati eſt præferenda.l. de pupillo.§.ſi quis riuos, & ibi etiam glo. in ver.ſecuritatis.ff.de oper.noui nunciat. l.vnica.circa finem. C. de caducis tollen. Auth. de non alienan.§.quia verò veriſimile eſt. verſ. oportet enim.l.j.& ibi DD.ff. ſol.matrim. Hæc autem concluſio, legatum ſcilicet factum ciuibus alicuius ciuitatis cenſeri factum ipſi ciuitati, limitatur multis modis. Primò, vt procedat quando indefinitè
19 ciuibus eſt factum, ſecus † ſi particulariter quibuſdam ciuibus; quia hoc caſu per illos ciues particulares non repræſentatur ciuitas, & ſic non videtur factum ipſi ciuitati, ſed ipſis tanquàm ſingulis. Secundò limitatur,
20 † quando factum eſſet legatum expreſſis nominibus proprijs ipſorum ciuium, quibus factum eſt legatum; niſi adiectum etiam eſſet nomen appellatiuum, quia tunc illud attendi deberet; & hoc quando teſtator legans non habuiſſet notas perſonas; ſecus ſi habuiſſet notas, quia tunc ſeruaretur diſtinctio.l. ſi communis ſeruus. ff. de ſtipulat. ſeruorum. Tertiò limitatur, vt procedat quando iure poteſt relinqui legatum vniuer-
21 ſitati, ſecus ſi non poſſet relinqui; hoc enim caſu † legatum factum ciuibus, non cenſetur factum ciuitati incapaci, ſed ipſis ciuibus tanquàm ſingulis. Barthol. Socinus in d.l.2.num.8.ff.de reb. dubijs.& ibidem Caſtren. num.2. idem Caſtr. in l.96. num.vlt.ff. de condit. & demonſtrat.de qua re paulò infra latius dicemus. Sed
22 quid † ſi legatum factum ſit adminiſtratoribus ciuitatis, vel

tis, vel alterius vniuerſitatis, an cenſeatur factum ciuitati, vel ipſis adminiſtratoribus tanquàm ſingulis? Certè dicendum eſt cenſeri factum ipſi vniuerſitati d. l. 2. ff. de reb. dub. ſecundum alium intellectum. ita tenet ibi Bart. num. :. & etiam Caſtr. num. 1. quæ concluſio limitatur multis modis. Primò, vt non procedat ſi legatum fuiſſet factum ob bene merita habita ab adminiſtratoribus, vel ratione conſanguinitatis, vel amicitiæ. Secundò limitatur, niſi legatum fiat huiuſmodi adminiſtratoribus expreſſis eorum proprijs nominibus. Tertiò limitatur, quando legatum eſt factum non omnibus adminiſtratoribus, ſed quibuſdam duntaxat. ratio eſt, quia cum penes illos particulares adminiſtratores non ſit tota adminiſtratio, & inſolidum, non cenſetur illis, vt adminiſtratoribus factum legatum. Quartò & vltimò limitatur, niſi ex qualitate & quantitate rei legatæ aliud ſit præſumendum. Barthol. Socinus in d. l. 2 nu. 7.

23 Quid verò † ſi teſtator dixit, relinquo omnibus hominibus de ciuitate Taurini, an videatur legatum factum ſingulis, an verò ipſi ciuitati? Certè videtur factum ſingulis, l. j. in fine. ff. de colleg. illicitis. Nec obſtant. l. 2. l. cum ſenatus. ff. de reb. dubijs. quia illæ leges procedunt, quando relinquitur legatum, hæreditas, vel fideicommiſſum per aliquod nomen deſignans vniuerſitatem, vt eſt quando legatum fit ciuibus, quia iſtud verbum ſignificat vniuerſitatem. Alexand. in l. omnibus. num. vlt. ff. ad S. C. Trebell. Barthol. Socin. in d. l. 2. num. 2. de reb. dubijs. Vniuerſitas igitur approbata poteſt & hæreditatem, & legata ex vltimis voluntatibus capere. Sed

24 quid † ſi ſeruus ipſius vniuerſitatis ſit hæres inſtitutus, & antequàm adeat hæreditatem manumittatur, vel alienetur, an poſſit adire nihilominus hæreditatem? vide Iaſonem in l. 25. §. ſeruus municipum. ff. de acqui-

25 ren. hæredit. Nec ſolum † communitates poſſunt capere hæreditates, & legata, ſed etiam fideicommiſſa & vniuerſalia, & particularia, omniaque iura transeunt in vniuerſitatem, per reſtitutionem; quę iura exercentur per actorem, ſeu ſindicum ipſius vniuerſitatis, l. omnibus. vbi etiam Bart. Caſtrenſ. Alexand. num. 1. ff.

ad

26 ad S. C. Trebell. quinimò † fideicommiſſum vniuerſale relictum vniuerſitati tranſit ipſo iure in vniuerſitatē, & rempublicam; abſq; aliqua reſtitutione verbali, vel reali. Iaſ. in l. vlt. num. 8. cum ſequen. C. de ſacroſan. eccleſ. Nec ſolum ipſi reipublicæ poteſt relinqui fidei-
27 commiſſum, ſed etiam † ab ipſa vniuerſitate poteſt relinqui fideicommiſſum particulare, & vniuerſale: nam reſpublica poteſt grauari per fideicommiſſum de reſtituenda hereditate alteri, vel eius parte, vel certa & particulari rē eiuſdem hæreditatis; & hoc procedit, ſiue grauata ſit reſtituere extraneis perſonis, ideſt quæ nō ſunt de ipſamet vniuerſitate, ſiue vni, vel pluribus ſingularibus perſonis, vel etiam omnibus de ipſamet vniuerſi-
28 tate, † aliud enim eſt vniuerſitas, & aliud ſinguli de vniuerſitate. l. j. §. ſi autem collegium. ff. ad S. C. Trebellianum. vbi etiam Barth. Socinus. num. 1. Ripa ibidem num. 1. & vlt. Alexand. num. 1. Iaſ. num. 1. & 2. quo caſu
29 † vniuerſitas grauata poterit detrahere quartam Trebellianicam. l. omnibus cum glo. l. regulare. §. item ſi municipes. ff. ad S. C. Trebell. gloſ. in rubr. C. de iure reip.
30 lib. 11. & † ſi ipſa reſpublica extiterit in mora præſtandi fideicommiſſum, vel legatum, tenetur ad vſuras à die moræ, quas repetet ab adminiſtratoribus, qui poſt ſententiam iudicatum ſoluere ſuperſederunt l 80. §. 2. ff. de
31 leg. 2. quemadmodum etiam † ſi relictum eſt legatum, vel fideicommiſſum reipublicæ, & hæres ſit in mora ad ſoluendum ipſum legatum & fideicommiſſum, tenetur reipublicæ ad vſuras. l. 17. §. fin. ff. de vſuris. l. 5. ff. de oper.
32 publicis. Nec ſolum † vniuerſitates de iure ciuili poſſunt capere, & acquirere ex teſtamento, & alijs vltimis voluntatibus relicta, ſed etiam de iure prætorio. nam
33 † bonorum poſſeſſio, ex teſtamento duntaxat defertur ciuitatibus, & alijs vniuerſitatibus. l. 3 §. à municipibus.
34 ff. de bonorum poſſeſſio. quia quando † bona ſunt vacantia, debentur fiſco, & non ciuitati, l. j. C. de bonis vacan. lib. 10. vbi, quando quis decedit inteſtatus, ſine legitimo hærede, eius bona tanquàm vacantia fiſco, & non ciuitatibus deferuntur, non obſtante quolibet priuilegio ciuitatibus conceſſo. Bart. in l. 2. num. 2. ff. de iure fi-

re fiſci. & in d.l.j.num. 1. 2.& 7. C.de bonis vacant. lib.
10.& ibi etiam Angel.num.1.& 5.& hoc eſt verum in ci-
uitatibus alijſque vniuerſitatibus, quę principem,& ſu-
35 periorem recognoſcunt,ſed † ſi vniuerſitas ſuperiorem
non recognoſcit, tunc ipſa eſt Camera, & Princeps ſui
ipſius.l.apud hoſtes. ff. de captiuis & ſic bona vacantia
eidem quæruntur. Quod autem ſupra dictum eſt,ciui-
tates, municipia, & alias vniuerſitates non poſſe habe-
re bonorum poſſeſſionem,niſi ex teſtamento,eſt verum,
36 niſi habeant † libertum, cuius hæreditas ab inteſtato
ipſis vniuerſitatibus poteſt quæri. Bart.in l.3.§. à muni-
cipibus.num.2.ff. de bonorum poſſeſſ. vide totum titu-
lum.ff.de manumiſſ. quæ ſeruis ad vniuerſ. pert. l. vni-
ca.ff. de libertis municipum, & aliarum vniuerſ.vniuer-
ſitas igitur non tantum de iure ciuili, ſed etiam de iure
prætorio, tam ex teſtamento, quàm etiam ab inteſtato
ſuccedit; vt quando libertus vniuerſitatis ab inteſtato
37 decedit nullis liberis relictis, ipſi † ab inteſtato defun-
cto vniuerſitas ſuccedit l.3 §. ſi municipes.ff.de ſuis, &
legit.hęred.d.l.vnica.ff.de libertis municipum.l.j.& 2.ff.
de manumiſſ. quæ ſeruis ad vniuer. pertin. Præterea,
ſunt alij caſus, in quibus vniuerſitates, & collegia ap-
38 probata ſuccedunt ab inteſtato; † collegium enim ſuc-
cedit collegiato decedenti ab inteſtato ſine alio hære-
de, excluſo fiſco: diuerſum tamen eſt in ciuitate, muni-
39 cipio, aut alia communitate, † quæ non ſuccedit ſuis ci-
uibus ab inteſtato. l.3. §. à municipibus.ff.de bonorum
poſſeſſ. l.j.C.de bonis vacan. lib.10. & ibi etiam glo. in
ver. legitimo. gl vlt.in fine.l.vnica. C.ſi liberal. Imper.
ſocius. lib.10. Bald. in l.j.C.de hæred. decurionum. Pe-
40 regrinus in tract.de iure fiſci.lib.4. tit.3.num.11.† ciui-
tates enim, aliæq; reſpublicæ ſuperiorem recognoſcen-
tes, quamuis poſſint habere bona communia, fiſcum ta-
men nec iura fiſcalia habere poſſunt, & per conſequens
non ſuccedunt in bonis vacantib. cum hoc ſit de rega-
libus. Peregrinus in loco ſupra allegato num.19.& 20.
41 Similiter videmus † decurionum hęreditatem ab inte-
ſtato decedentium ſine alio hærede, non deferri ciuita-
ti, neque fiſco, ſed curiæ, ordini, & collegio ipſorum de-
curio-

curionum, vt conſtat ex toto tit.C.de hæred.decur. glo. in d.l.j in ver. legitimo.C. de bonis vacan. lib.10.gl. vlt. in fine.in d.l.vnica.C.ſi liberal. Imper.ſocius lib.10.Peregrinus in loco ſupra citato. num.12. Bart. in l.2. num. 2.ff.de iure fiſci.& in l.j.C.de hęred.decur.glo.in d. l.2.in
42 verbo, reipublicæ. ff. de iure fiſci; & † ſi extraneus ſuccedat alicui decurioni, debet ipſa curia, ſeu ordo decurionum habere quartam in bonis, & facultatibus ipſius decurionis. tex. eſt in l.j. 2.& 3.& ibi etiam Bart.in prin. C. quando & quibus quarta pars lib. 10. & ibidem etiã Bald. tex. eſt in l.vlt. C.de his,qui ſpon. pub.mun. ſube.
43 lib.10. Præterea omnia † collegia alicuius artis approbata vel à iure communi, vel à principe ſuccedunt collegiato ab inteſtato defuncto ſine alio hærede, excluſo fiſco. toto tit. C.de hæred.decur. adeò vt ſi mercator ſine hærede deceſſerit collegium mercatorum in quo defunctus verſabatur, & cui erat aſcriptus ei ſuccedit, excluſo fiſco, ſcilicet in bonis,quæ habebat ibi, non tamen in alijs bonis,quæ habebat in alijs locis. arg.l.Diuus Cõmodus.ff.de iure fiſci.Bald. in l.2.in fine.C.de conſtit.pe-
44 cun. Similiter etiam † corpus alicuius magiſtratus ſuis ſuccedit officialibus ab inteſtato ſine alio hærede decedentibus, excluſo fiſco.l.fin.C.de apparit. præfect. præ-
45 tor. lib. 12. † præterquàm in liberalitate Imperiali; in qua ante collegium artis,vel quodcunque aliud corpus præfertur, & ſuccedit collega, ſeu ſocius, qui in eadem liberalitate, poſt parentes defuncti ſocij,& coniugem, vocatur immediatè, fiſco excluſo.l.j.C.ſi Imper.liberalit. ſocius ſine hærede deceſſerit.lib.10. glo. in l.j. in ver. legitimo. C.de bonis vacant.lib. 10.Benedictus in repet. cap. Raynutius. fol.126.num.815. & 816.Peregrinus in tract.de iure fiſci.lib 4.tit.3. per totum. Vidimus hactenus vniuerſitates licitas & approbatas poſſe hæreditatem, legata, & fideicommiſſa capere,& ex teſtamento, & ab inteſtato, & de iure ciuili, & de iure prætorio ius ſuccedendi habere, & eis competere. Nunc aliqua de alijs collegijs illicitis, & reprobatis circa hanc ſucceſſionis materiam dicamus. Regula igitur iuris eſt cer-
46 tiſſima, † vniuerſitates collegia, aliaque corpora illicita,

cita, & quibus coire non licet, non poſſe neque hæredi-
tatem, neque legata, vel fideicommiſſa capere; nec ab
inteſtato ſuccedere. l. 8. C. de hæred. inſtit. l. cum ſena-
tus. ff. de reb. dub. & ideo legatum factum arti, ſeu col-
legio mercatorum, vel calligariorum non valet; quia ta-
lia collegia, exceptis quibuſdam, ſunt reprobata. l. j. ff.
quod cuiuſque vniuer. nom. vnde non poteſt eis lega-
tum relinqui; ſed ſi talia collegia eſſent approbata per
Principem, vel à ſuperiore, vel à ciuitate, quæ ſupe-
riorem non recognoſcit, tunc poteſt eis legari. Bart. in
47 d. l. cum ſenatus, nu. vlt. † vt ergo legatum factum col-
legio valeat, neceſſe eſt probare eſſe inter collegia lici-
48 ta & approbata, cum † in dubio omne collegium præ-
49 ſumatur illicitũ, niſi licitum probetur; & per hoc † om-
ne collegium cenſetur incapax hæreditatis, legati, & fi-
deicõmiſſi. Iaſ. in d. l. 8. C. de hęred. inſtit. Barth. Soci-
50 nus in d. l. cũ ſenatus, n. 1. ff. de reb. dub. Hinc fit vt † col-
legio iudæorum non poſſit relinqui hæreditas, legatum,
vel fideicommiſſum. tex. eſt, & ibi etiam Bar. l. j. C. de iu-
51 dæis, & in repetit. l. j. num. 3. C. de ſacroſ. eccleſ. † licet
huiuſmodi collegium non ſit reprobatum ratione ſectę.
glo. in d. l. j. C. de iudæis. Licet autem vniuerſitas, vel col
legium, illicitum non poſſit aliquid, tàm ex teſtamento,
52 quàm ab inteſtato capere, & acquirere, † cuilibet tamẽ
de illo collegio illicito particulariter poteſt in vltimis
voluntatibus aliquid relinqui. Bart. in repet. d. l. j. nu. 2.
53 & 3. quia † legatum factum ſingulis de collegio, non di-
citur factum collegio. l. j. §. ſi autem collegiũ. ff. ad S. C.
Trebell. l. ſed ſi hac. §. qui manumittitur. ff. de in ius vo-
54 cando, & ideò † cuilibet iudæo poteſt legari. l. ſpado-
nem. §. iam autem & iudæi. ff. de excuſat. tutorum. glo. in
d. l. j. C. de iudæis. Bart. in l. cum ſenatus. nu. 2. ff. de reb.
dub. Nec obſtat. l. 4. C. de hæret. vbi quemadmodũ non
poteſt aliquid in vltimis voluutatibus relinqui collegio
hęreticorũ, ita etiam nec ſingulis de ipſo collegio; quia
reſpondetur, quod ſupradictum eſt, ſingulos de collegio
illicito poſſe hęreditatem, legata, & fideicommiſſa ca-
pere, intelligendum non eſt de collegio illicito ratione
55 ſectę. † Si enim ratione ſectę collegium eſſet reproba-

tum, vt collegium hæreticorum, tunc nec ſingulis de collegio poteſt aliquid relinqui.d.l.4. C.de hæret. ſecus quando collegium non eſt reprobatum ratione ſectæ, prout eſt collegium iudæorum d.§.iam autem & iudæi. l. generaliter. in fine.ff.de decur. l.circuncidere.ff.ad l. Corn. de ſicarijs;vel quando collegium eſt reprobatum ex eo ſolo, quod non reperitur expreſſè à iure communi vel à Principe approbatum; quia tunc, licet huiuſmodi collegijs nihil poſſit relinqui, ſingulis tamen de ipſis collegijs licitè poteſt hęreditas,& legata,& fideicommiſſa relinqui,& ita procedit d.l.cum ſenatus. vbi Bart. & Caſtrenſ. hoc declarant. num.1.ff.de reb. dub. & ſi dicatur, hodie collegium iudæorum videri reprobatum ratione ſectæ, & per conſequens ſingulis de ipſo collegio iudæorum relinqui nihil poſſe,per l. finalem.C.de iudæis.vbi, ab omni officio & adminiſtratione remouentur iudæi, & ideò videtur extendi ad iſtũ caſum regula d.l.4.C.de hæret ad hoc reſpondet Salycetus in d.l.j.C. de ſacroſanct. eccleſ. ſi collegium eſt reprobatum perpetuò,& ſecundũ omnes,prout eſt collegium hęreticorum;tunc procedit.d.l.4. C.de hæret. ſi autem non perpetuò, & ſecundum omnes collegium eſt reprobatum, prout eſt collegium iudæorum,qui iudæi habuerunt legem à Deo, tũc licet huiuſmodi collegio nihil póſſit relinqui,ſingulis tamẽ iudæis poteſt relinqui. Sed an hoc procedat,& locum habeat de iure canonico, vt ſcilicet ſingulis iudæis poſſit & hæreditas,legatum, vel fideicõmiſſum relinqui? vide Barth. Socinum in d. l. cùm ſena-

96 tus.num.3.Sed quid † ſi legatum fuit factum iudæis alicuius loci;puta iſtius ciuitatis Taurini,vel omnibus alicuius collegij illiciti,non tamen ratione ſectę, vtrum videatur,vt collegio relinqui,vt ita non valeat;an autem vt ſingulis,vt ita valeat? Certè videtur factum tãquàm

97 ſingulis;quia in dubio † actum interpretari debemus vt potius valeat, quàm non valeat. l. quoties.ff.de reb. dubijs. maximè ne contra legem actus factus eſſe videa-

98 tur. arg.l.meritò.ff. pro ſocio. & † ne videatur teſtator viam elegiſſe, per quam iudicium ſuum impugnetur.l.ſi miles, qui deſtinauerat. ff.de milit.teſtam.& quia teſta-

tor

tor cenſetur velle, vt actus valeat, eo modo quo poteſt valere. Supradicta autem procedunt quando ſunt verba, quæ multipliciter poſſunt intelligi; ſecus ſi, de proprietate ſermonis, & verborum, oſtenderetur, & con-
59 ſtaret actum factum eſſe contra legem; nam † in incertis, & non certis, & claris locus eſt coniecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. oblig. Bart. in d. l. cum ſenatus, num. 3. Barth. Socinus ibidem num. 4. cum ſequentibus. Et ex iſtis ſit expedita hæc quinta, & vltima pars huius noſtri tractatus Beatiſſima, ac pijſſima ſemper Virgine, & Matre Maria auſum noſtrum benè iuuante, Deoque Optimo Maximo cogitationes præparante, & perficiente, qui bonorum omnium largitor eſt, & vniuerſorum Deus in ſæcula.

FINIS.

S 2 IN-

INDEX MATERIARVM,

Quæ in hoc Tractatu continentur.

A

ABſens poteſt à qualibet perſona, etiam extranea defendi, dummodo caueat de iudicato ſoluendo. parte 2. cap. 1. numero 8. 83

Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. parte 3. cap 13. numero 6. 170

Acceſſorium non influit in principale. ibid. num. 22. 174

Accuſatores, ſeu denunciatores, an & quando teneantur probare ea, quæ denunciant. par. 4. cap. 1. nu. 67. 247

Actio, & paſſio non poſſunt ſtare in eodem ſubiecto. par. 1. cap. 1. numero 37. 13

Actio de dolo cũ alia non concurrit. par. 3. cap. 4. nu. 16. 123

Actio redhibitoria habet locum in venditionibus rerũ ciuitatis. eadem parte 3. cap. 5. ntm. 24. 131

Actio redhibitoria habet locum tam in rebus immobilibus, quàm in rebus ſe mouentibus. ibidem num. 25.

Actio ex pacto nudo non oritur. ead. par. 3. cap. 6. n. 11. 133

Actor conſtituitur ab vniuerſitate, ad lites tantùm. par. 2. cap. 1. numero 27. 89

Actor conſtituitur ab vniuerſitate ad vnam cauſam dumtaxat, & ſic habet tantum ſpeciale mandatum. ibidem numero 29.

Actor non ſolùm poteſt conſtitui ab ipſa vniuerſitate, ſed etiam ab antianis, prioribus, ſeu conſulibus ipſius vniuerſitatis. ibidem numero 31.

Actor conſtituitur à tutore vel curatore. ibidem num. 32.

Actor, quando conſtituitur non ab ipſa vniuerſitate, ſed ab eius adminiſtratoribus, requiritur decretum iudicis. ibidem numero 34.

Actor conſtituitur ab vniuerſitate ad lites præſentes tantùm, & non ad futuras. ibidem numero 36.

Actor

Actor quare non poſſit dari niſi ad lites præſentes ſindicus autem ad præſentes,& futuras, ibid.num.37.
Actori ab vniuerſitate conſtituto, ſeu ſindico non datur actio iudicati, nec ſimiliter contra eum, ibid. nu.57. 92
Actus aliqui an fiant ab vniuerſitate, ſeu ab hominibus vt vniuerſis, an verò à pluribus vt à ſingulis maxima eſt differentia, par.j.cap.1.num.11. 8
Actus omnes noſtros facimus, quibus auctoritatem noſtrā impartimur, ead. par.j. cap.3.num.101. 70
Actus ſequens præſumitur factus in executionem tractatus præcedentis, par.3. cap.4. num.20. 124
Actum debemus interpretari vt potius valeat, quàm pereat, par.5.cap.1.num.57. 271
Adminiſtratores publici in duplici ſunt differentia, aut enim ſunt adminiſtratores bonorum, aut iuſtitiæ, par.j. cap.3.num.3. 49
Adminiſtratores publici poſſunt debitum vſurarium remittere, ibid. num.117. 74
Adminiſtratores publici quando plures ſunt conſtituti, quilibet eorum tenetur inſolidum, & alter pro altero, ibid. num.119.
Adminiſtratores publici an habeant beneficium diuiſionis, & ordinis, ibid. num.120.
Adminiſtratores publici qualiter propter negligentiam puniantur, & ad quid teneantur, ibid.num.121. 74
Adminiſtrator legitimus pro vniuerſitate quis dicatur, par.3.cap.3. num. 14. 116
Adminiſtrator vniuerſitatis an, & quando poſſit alienare bona publica, num.16. 117
Adminiſtratores, ſeu ſindici ſi plures ſint ab vniuerſitate conſtituti, an vnus ſolus poſſit obligare bona vniuerſitatis, ibid. num.17.
Adminiſtratores,& ſindici publici, in dubio officiũ,& adminiſtrationẽ inſolidum habere dicuntur, ibid. num.18.
Adminiſtrator vniuerſitatis non habens ſpeciale mandatum, ſed ſimplicem duntaxat adminiſtrationem, ſi pecuniam mutuam accepit, nec conuerſa eſt in vtilitatem reipublicæ, qua actione teneatur, & poſſit conueniri, ead. par.3.cap.4.num.14. 123

Adminiſtrator publicus, ſi pecuniam publicam minus idoneo crediderit, qualiter teneatur, eadem par.3. cap.6. num.25. 136
Adminiſtratores publici tenentur reipublicę, ſi locauerint publica res nulla exacta cautione à conductoribus, ead. par.3. cap.7. num.4. 138
Adminiſtratores publici locantes publicas res, an finito officio, ſeu adminiſtratione teneantur de euictione, ibidem num.12. 139
Adminiſtratores vniuerſitatis dicuntur habere legitimam adminiſtrationem, ead. par.3. cap.11. num.3. 162
Adminiſtratores omnes regulariter tenentur conficere librum rationum & in eo data & accepta ſcribere, finitaque adminiſtratione rationem adminiſtrationis reddere cum reliquatus reſtitutione, eadem par.3. cap. vlt. num.1. 211
Adminiſtratores publici poſſunt compelli per ſuperiorem ad reddendum rationem eorum adminiſtrationis, & ad exhibendos libros rationum, & impenſarum, ibidem num.14. 212
Adminiſtratores publici an, & quando præſumantur locupletati ex publica adminiſtratione, & quando non, ibidem num. 16.
Adminiſtratores publici non exhibentes librum rationum an, quando, & qualiter teneantur, ibid. num.18. 213
Adminiſtratores publici, ſi dicant libros rationum non habere, vel amiſiſſe, an eis credatur, ibid. num.20. 214
Adminiſtratores publici tenentur pręſtare fideiuſſores reipublicæ de rectè adminiſtrando, ibid. num.24. 214
Adminiſtratores publici ad quid teneantur reipublicæ, ibid. num.30.
Adminiſtrator publicus electus ab vniuerſitate, an poſſit ab huiuſmodi nominatione, & electione appellare, ibid. num.31. 215
Adminiſtratores, & officiales publici tenentur erga rempublicam de negligentia, ibidem num.32.
Adminiſtratores publici differentes ſolutionem publici debiti ad quid teneantur, ibidem num.33.
Adminiſtratores publici, ſi publicam pecuniam mutuo

alicui

alicui minus idoneo dederint, an, quando, & qualiter teneantur; & quando liberentur, ibidem num.34.

Adminiſtratores publici negligentes in exigendis publicis debitoribus an, & quando teneantur ſi nomina debitorum facta ſint deteriora, ibid. num.35. 216

Adminiſtratores publici qualiter propter negligentiam puniantur, ibidem num.36.

Adminiſtratores publici tenentur de dolo, ibid.num.37.

Adminiſtratores, & officiales publici retinentes, & vſurpantes pecuniam publicam qualiter teneantur, & puniantur, ibidem num.38.

Adminiſtratores publici, ſi quid dolo malo in adminiſtratione geſſerint, puniuntur in quadruplum, ibidem numero 39. 217

Adminiſtratores publici, ſi plures ſint, & delinquant in officio, & adminiſtratione, an pluribus pœnis, an verò vna duntaxat teneantur, ibid.num.40.

Adminiſtratores publici, ſi aliquid de facto, & iniuſtè exigant ab aliqua particulari perſona, & indebitè exactum peruenerit ad ipſam vniuerſitatem, ſeu eius Theſaurarium, qualiter conſulatur ei, à quo indebitè exactum eſt, ibidem num.41. 217

Adminiſtratores publici tenentur de lata culpa, & leui, non autem de leuiſſima culpa, vel caſu fortuito, vel vitio naturali, ibidem num.42.

Adminiſtratores publici an teneantur ſi nomina debitorũ ſint facta deteriora, ibidem num.43.

Adminiſtratores publici quando cenſeantur liberati à dolo, lata, & leui culpa, & à præſtatione damnorum, & intereſſe, ibid. num.46.

Adminiſtratores publici quando plures reperiuntur, an vnus teneatur pro alijs, ibidem num.47. 218

Adminiſtratores publici an, & quando teneantur pro officialibus nominatis, ibidem num.48.

Aedificans in ſolo publico debet ſoluere debitam penſionẽ pro ædificio, ſi hoc expediat reipublicæ, aliàs ipſum ſolum cum ædificio vendicatur per ipſam rempublicam, parte 3.cap.1.num.2. 107

Aedificia non reficiuntur vento, ſed cum magno ſumptu, & ope-

& opera, eadem par.3.cap.4.num.19. 124

Alienatio rerum publicarum, ad hoc vt valida ſit, quæ requirantur. ead.par.cap.5.num.4. 127

Alienatio rerum publicarum ad hoc, vt valida ſit, debet obſeruari forma à conſuetudine introducta, ibid. num. 6. 129

Alienatio rerum vniuerſitatis, ad hoc vt ſit valida, requiritur vltra decretum curię, iudicis etiam decretum, ibidem num.7.

Alienatio rerum publicarum, ad hoc vt ſit valida, emptor tenetur probare pretium verſum fuiſſe in vtilitatem reipublicę, ibidem num.8.

Alienatio rerum publicarum ad hoc vt valida ſit, debet præcedere ſubhaſtatio, ibid.num.9. 129

Alienatio bonorum mobilium ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis quas ſolemnitates requirat, ibid.num.10.

Alienatio bonorum mobilium pupilli, an requirat decretum iudicis, ibidem num.11.

Alienatio rerum publicarum facta Tiranno poteſt reuocari, quaſi facta iuſto metu, ibid.num 19. 130

Alienatio rerum publicarum non venit in mandato vniuerſitatis, quantumcunque generali, ibid.num.21. 130

Alienatio rerum publicarum, facta ſeruatis ſolemnitatibus requiſitis, non poteſt retractari, licet alius offerat meliorem conditionem, ibid. num.23.

Alienatio rerum publicarum non poteſt fieri, niſi ſeruatis ſolemnitatibus à lege introductis. eadem parte 3.c.17. num.6. 197

Alienatio bonorum pupilli, & minoris regulariter eſt prohibita, ibid. num.8.

Alienatio bonorum dotalium regulariter eſt prohibita, ibid. num.10. 197

Appellationis beneficium regulariter nemini denegatur, eadem par.3.cap.6.num 9. 134

Argumentum de contractibus ad delicta, & è contra validum eſt in iure, par.4.cap.1.num.6. 228

Digitized by Google

B

Beneficium Principis latiſſimè eſt interpretandum, & ad pertinentias rei conceſſæ eſt extendendum, par. 3.cap.13.num.9. 172
Bona particularium non poſſunt capi pro debito vniuerſitatis, par.3.cap.9. num.7. 145
Bona vacantia debentur fiſco, & non ciuitati, par.5. cap.1. num.34. 266
Bonorum poſſeſſio ex teſtamento duntaxat defertur ciuitatibus, & alijs vniuerſitatibus, ibid.num.33.
Bonorum poſſeſſio ab inteſtato cõpetit vniuerſitati in bonis liberti ipſius vniuerſitatis ab inteſtato decedentis, ibidem num.36.
Burgus eſt nomen vniuerſitatis, par.1.cap.2.num.46. 33
Burgus, tanquàm pars ciuitatis, dicitur vniuerſitas à iure approbata, ibidem num.73. 38

C

Caſtrum, villa, oppidum, vicus, burgus, & huiuſmodi ſunt quid vniuerſale, & quædam vniuerſitatis nomina continentia in ſe iura vniuerſitatis, parte 1. cap. 2. num.35. 31
Caſtrum quid ſit, & vnde dicatur, ibid. num.36.
Caſtrum poteſt eſſe ſine vniuerſitate, ideſt ſine diſtrictu, territorio, & iuriſdictione, ibid. num.37. 31
Caſtrum habens ius territorij, ſeu vniuerſitatis iiſdem vtitur priuilegijs, & iuribus, quibus ciuitas, vel alia vniuerſitas, ibid.num.38.
Caſtrum, ſeu villa, an, & qualem iuriſdictionem habeant, ibidem num.49. 34
Caſtrum de neceſſitate non eſt ciuitati ſubiectum, ibidem num.51. 35
Caſtra, villæ, & terræ adiacentes ciuitati veniunt acceſſoriè ad ipſam ciuitatem, par.3.cap.13.num.2. 170
Caſus fortuitos nullum humanum conſilium præuidere poteſt, ead.par.3. cap.vlt. num.44. 218

Caſus

Caſus fortuiti periculum an, & quando pertineat ad adminiſtratores publicos, tutores, negotiorum geſtores, & procuratores, ibidem num.45.

Cautio de damno infecto debet preſtari per vniuerſitatem pro publicis ædibus, quę minantur ruinam, aliàs vicinus mittitur in poſſeſſionem ipſarum ædium. eadem par.3. cap.17.num.11. 198

Citatio eſt principium, & fundamentum omnium iudicio rum, par.2.cap.1.num.62. 93

Ciuitas eſt nomen vniuerſitatis perſonarnm, & domorum congregationem in ſe continens, necnon iuriſdictioné, honorem, diſtrictum, & territorium ſub ſe complectés. par.1.cap.2.num.13. 24

Ciuitas quid ſit, ibidem nu.14.& par.5.cap.1.nu. 15. 263

Ciuitas vnde dicatur, ibi. num.15. 25

Ciuitas an dicatur, licet non habeat epiſcopum, an verò de eſſentia ciuitatis ſit, & requiratur vt habeat Epiſcopum, ibidem num.16.

Ciuitas eſt, quæ muris cingitur, & circundatur, & an de eſſentia ciuitatis requiratur vt habeat muros, ibidem num.17. 26

Ciuitas, habens muros veteres, & nouos, dicitur eſſe quę eſt intra muros nouos. ibid.num.18.

Ciuitatum antiquitus tres fuerunt ordines, ibidem num. 20. 27

Ciuitas metropolitana quæ dicatur. ibidem num.21.

Ciuitas an habeat merum, & mixtum imperium, ibidem num.22.

Ciuitas an, & quando poſſit confiſcare bona, ibidem numero 23. 28

Ciuitas & vrbs vnum & idem ſunt, ibidem num. 24.

Ciuitatis & vrbis appellatione non continentur caſtra, & villæ, ibidem num.25.

Ciuitas, vrbs, & pàtria vnum, & idem ſunt, & æquiparantur; verbum tamen patriæ ponitur latiùs, quam vrbis, vel ciuitatis nomen. ibidem num.30. 28

Ciuitas vel Caſtrum non poteſt ædificari ad ęmulationem alterius, ibidem num.69. 37

Ciuitas non conſtituitur, niſi à ſolo Principe, ibid. nu.70.

Ciuitas eò ipſo conſtituitur quod Princeps, vel alius ſuperior ſibi reſcribit tanquàm ciuitati, ibidem nu.71. 38
Ciuitates plures, caſtra, & villæ dominum, & ſuperiorem recognoſcentes, inuicem ſimul fœderari, & colligari ſine ipſius ſuperioris auctoritate non poſſunt, ſecus in ciuitatibus liberis, & dominum non recognoſcentibus, ibidem, num.72.
Ciuitas tenetur reficere omnia damna legatis data, par.1. cap.3.num.58.59.
Ciuitas, & quælibet alia vniuerſitas ex cauſa mutui obligari poteſt, par.3.cap.4.num.3. 119
Ciuitas, & eccleſia æquiparantur, ibidem num.4.
Ciuitas vel alia vniuerſitas an gaudeat beneficio, & priuilegio tacitæ hypothecæ, eadem par.3.cap.6.nu.21. 135
Ciuitates regulariter vtuntur iure priuatorum, ibidem num.22.
Ciuitas vel alia reſpublica eſt priuilegiata in actione perſonali, ibidem num.23. 136
Ciuitas eſt caput totius territorij, eadem par.3. capit.13. num.4. 170
Ciuitas & caſtrum non differunt, niſi ſicut parua ciuitas à magna ciuitate, & caſtrum eſt membrum ciuitatis, ibidem num.7.
Ciuitas & vrbs vnum & idem ſunt, ibidem num.13. 172
Ciuitates habent multa priuilegia, quæ non competunt terris ſubditis, & adiacentib. eiſdem ciuitatib. ibid.n.19.
Ciuitas vel alia vniuerſitas an poſſit per proprium ſtatutum, auferre dominium, vel quodlibet ius alterius, eadem parte tertia, cap.15.num.8. 182
Ciuitas vel alia vniuerſitas poteſt contra ciuem vel ſubditum aliquid facientem extra territorium ſtatuere, ibidem num.26. 187
Ciuitates omnes poſſunt dici reſpublicæ, eadem parte 3. cap.18.num.15. 203
Ciuitas auctoritate ſuperioris ob delictum damnata ad murorum deſtructionem perpetuò debet remanere ſine muris, parte quarta cap.1.num.38. 239
Ciuitas vel alia vniuerſitas an, & quando propter delictа amittat priuilegium, ibidem num.39.

Ciuit-

Ciuitas propter delictum condemnata,& poſteà à Principe reſtituta an recuperet priuilegia, ibidem num. 40.
Ciuitas repræſentatur per ciues parte 5.cap.1. nu. 16. 264
Ciuitates non ſuccedunt ciuibus ab inteſtato decedentib. ibidem num.39. 267
Ciuitates aliæque reſpublicæ ſuperiorem recognoſcentes, licet poſſint habere bona communia, fiſcum tamen,nec iura fiſcalia habere poſſunt, ibidem num. 40.
Clericus iurans epiſcopo & capitulo,iuxta textum in cap. cùm clerici.de verb.ſignifi. non eſt ſingulis canonicis ſubditus, ſed omnibus, vt vniuerſis , & tanquàm capitulo. parte 1.cap.1.num.24. 10
Collectam poteſt quælibet vniuerſitas imponere,pro ære alieno ſoluendo, alijſque neceſſarijs publicis negotijs expediendis etiam inconſulto ſuperiore, parte tertia cap. 9.num.1. 143
Collectarum impoſitio regulariter eſt de regalibus Principis, ibidem num.2.
Collectam imponere quibus in caſibus non poſſit vniuerſitas ſine expreſſa licentia ſuperioris, ibidem num.3.
Collectam imponere tam ex cauſa neceſſaria, quàm voluntaria poteſt vniuerſitas ſuperiorem non recognoſcẽtes, ibidem num.4. 145
Collectam imponere ita demum vniuerſitas poteſt ſi nulla habeat bona, ibidem num.5.
Collectam imponere nedũ poteſt vniuerſitas vbi nulla habet bona, ſed etiam cogitur officio iudicis ad imponendam collectam, ibidem num.6. 145
Collecta qualiter imponi debeat per vniuerſitatem,ibidẽ num.10. 146
Collectæ impoſitio debet fieri per vniuerſitatem cum conſenſu oĩum, de quorum præiudicio,& intereſſe tractar, vel ſaltem cũ conſenſu maioris partis eorum, ibid.nu.11.
Collectæ impoſitio facta per vniuerſitatem debet notificari populis, & omnibus poſſeſſoribus, vt præparent ſe ad ſoluendum, ibidem num.12.
Collectæ imponi debet per vniuerſit. æqualiter,ibid.n.14.
Collectarum liber, ſeu impoſitio debet cuilibet petenti edi, ibidem num.15.

Collectę vtrum imponantur ab vniuerſitatibus pro facultate patrimonij, & modo ſubſtantiæ cuiuſque ideſt, vt vulgò dicitur, per ſolidum, & libram, an verò per capita, ibid. num. 16.

Collecta in dubio imponitur perſonis pro virib. patrimonij, ibidem num. 17. 147

Collectæ naturaliter ſunt onera rerũ, ſeu patrimonij, ſed formaliter ſunt onera perſonarũ ſubiectarũ. ibid. nu. 18.

Collecta, quando imponitur per vniuerſitatem pro ſoluẽda condemnatione ſequuta ex cauſa delicti, vel quaſi delicti, vtrum per capita, an verò per ſolidum, & librã fieri debeat huiuſmodi impoſitio, ibidem nu. 20. 147

Collecta quando imponitur per vniuerſitatem pro ſoluenda condemnatione ſequuta pro delicto, vel quaſi delicto, qui nam teneantur contribuere in ſolutione dictæ collectæ, ibidem num. 21.

Collecta quando imponitur per ciuitatem, caſtra, villæ, & aliæ terræ adiacentes ciuitati ſoluunt collectam cũ ipſa ciuitatẽ, ibidem num. 22. 149

Collectam impoſitam ab aliqua vniuerſitate, non ſoluunt pauperes perſonæ, & an alij teneantur pro ipſis ſoluere, ibidem num. 23.

Collecta, ſi eſt impoſita per vniuerſitatem pro debito iam contracto, an venientes de nouo ad habitandum in illa vniuerſitate teneantur contribuere in ſolutione collectę ibidem num. 25. 150

Collecta, ſi ſit impoſita ab vniuerſitate, an recedentes ab ipſa vniuerſitate teneantur concurrere in ſolutione huiuſmodi collectæ, ibidem num. 26.

Collecta an poſſit per vniuerſitatem imponi ſubditis pro bonis exiſtentibus extra territorium ipſius vniuerſitatis, ibidem num. 27.

Collecta an poſsit per vniuerſitatem imponi forenſibus pro bonis, quæ habent in territorio eiuſdem vniuerſitatis, ibidem num. 28. 150

Collectæ impoſitæ ab vniuerſitate an habeant executionẽ paratam, ibidem num 29.

Collectarum exactores habent eadem priuilegia, & eodẽ modo poſſunt procedere contra debitores particulares quemad-

quemadmodum poteſt ipſamet vniuerſitas, ibidem nu-
niero 30. 151
Collecta impoſita à ciuitate debet etiam ſolui à villis, caſtris, & terris eidem ciuitati adiacentibus. eadem parte 3. cap. 13. numero 11. 172
Collecta ſi imponitur per vniuerſitatem pro ſoluenda cõdemnatione ex cauſa delicti ſequuta, quinam debeant contribuere in ſolutione dictæ collectæ, & qui non. parte 4. cap. 1. numero 34. 238
Collecta, pro ſoluenda æſtimatione damni dati, qualiter per vniuerſitatem imponi debeat, & quænam perſonæ in ſolutione ipſius collectæ contribuere teneantur, & an, vno de vniuerſitate ſoluente æſtimationem damni dati, alij omnes cenſeantur liberati. ibi. num. vlt. 254
Collegium quid ſit, & vnde dicatur. par. 1. cap. 2. nu. 53. 35
Collegia multa nomina habent. ibi. num. 56. 35
Collegium conſtituitur ex tribus perſonis de iure ciuili. ibidem numero 57.
Collegium quare in duobus conſiſtere non poſſit. ib. n. 58.
Collegium an de iure canonico cõſtituatur ex duabus dũtaxat perſonis. ibidem num. 59.
Collegium ſimplex an & qualem habeat iuriſdictionem. ibidem numero 66. 36
Collegia, an & de quibus rebus poſſint condere ſtatuta. ibidem num. 67.
Collegia ſimplicia, an & quando cenſeantur approbata, licita, & permiſſa. eodem cap. 2. nu. 74.
Collegium omne eſt reprobatum eo ipſo quòd non eſt ſpecialiter approbatum à iure, vel à principe. ib. nu. 75.
Collegium cuilibet permiſſum eſt facere ad ſuam iuſtitiã conſequendam, ibidem numero 76. 39
Collegium omne quod fit pietatis cauſa, & religionis intuitu eſt approbatum de iure communi, ibid. nu. 77.
Collegium cauſa religionis, an & quando poſſit inſtitui ſine auctoritate ſummi Pontificis, ibidem num. 78.
Collegium licitum poſſunt facere plures ſimul habitantes, & ſic poſſunt conſtituere ſindicum, ibid. nu. 79. 39
Collegium plurium perſonarum facientium vnam, & eandem artem, & profeſſionem in aliqua ciuitate, vel

loco

loco eſt approbatum de iure communi, ibidem nu.80.
Collegium Doctorum, & vniuerſitas ſcholarium eſt approbata de iure communi, ibidem num.81.
Collegium pauperes perſonæ poſſunt facere ad ſuſtentationem eorum vitæ, & eſt approbatum de iure communi, dum tamen non conueniant plus quam ſemel in menſe, ibidem num.82
Collegium, congregatio, ſeu curia decurionum dicitur vniuerſitas licita, & approbata, ibidem num.83.
Collegia illicita facientes qualiter puniantur, ibidem numero 84. 40
Collegium illicitum & reprobatum ſi diſſoluatur, bona communia eiuſdem collegij ad quos deuoluantur, ibidem numero 85.
Collegium an & quando ſuccedat collegiato ab inteſtato decedenti, parte 5.cap.1.numero 38. 267
Collegium vel ordo decurionum ſuccedit decurioni ab inteſtato decedenti ſine hærede, fiſco excluſo, ibidem numero 41.
Collegium, ſeu ordo decurionum debet habere quartam in bonis decurionis, ſi extraneus ipſi decurioni ſuccedat, ibidem numero 42.
Collegia omnia licita & approbata ſuccedunt collegiatis ab inteſtato ſine hærede defunctis, excluſo fiſco, ibidem numero 43.
Collegium, ſeu corpus alicuius magiſtratus ſuccedit ſuis officialibus ab inteſtato ſine hærede decedentibus, excluſo fiſco, ibidem numero 64. 268
Collegium quibus in caſibus non ſuccedat collegiato ab inteſtato ſine hærede defuncto, ibidem numero 45.
Collegium omne in dubio præſumitur illicitum, niſi licitum probetur, ibidem numero 48.
Collegium omne in dubio cenſetur incapax hæreditatis, legati, & fideicommiſſi, ibidem numero 49.
Collegium iudæorum non poteſt acquirere hęreditatem, legatum, vel fideicommiſſum, ibidem nu.50.
Collegium iudæorum non eſt reprobatum ratione ſectæ, ibidem numero 51.
Confeſſio ſindici, vel alterius adminiſtratoris publici, an

an & quando præiudicet vniuerſitati. parte 1. cap. 3. numero 116. 74
Confeſſio ſindici facta in iudicio an noceat vniuerſitati. parte 2. cap. 1. numero 75. 98
Confirmari nequit, quod nullum eſt, confirmatio enim præexiſtentiam iuris quæſiti præſupponit. parte 3. cap. 10. numero 18 157
Commodo & vtilitati propriæ vnicuique licet inuigilare, licet ex eo damnum alijs proueniat, modò id nō faciat, vt alijs noceat. eadem parte 3. cap. 15. num. 19. 184
Communitas quid comprehendat, & vnde dicatur. parte 1. cap. 2. numero 33. 29
Communia communiter ſolent negligi. parte 3. cap. 7. numero 1. 138
Compenſatio an poſſit reipublicæ per debitorem publicū opponi. parte 3. cap. 6. numero 24. 136
Compromiſſum ad ſimilitudinem iudiciorum pertinet, necnon ad finiendas lites. parte 2. cap. 1. numero 80. 102
Compromiſſum factum ab vniuerſitate an finiatur, ſi ipſa vniuerſitas diminuatur, ibidem numero 82.
Compromiſſum ſi fiat per vniuerſitatem, an requiratur decretum iudicis in compromiſſo, an verò in laudo, ibidem numero 84. 102
Congregationem duo homines faciunt, & conſtituunt. parte 1. cap. 2. numero 60. 36
Congregatio cuiuſcunque caſtri, ciuitatis, vel villæ, an & quando cenſeatur permiſſa, & approbata, ibidem numero 63. 37
Coniecturis eſt locus in incertis, non autem in claris, & certis. parte 5. cap. 1. numero 59. 271
Conſenſus requiritur in contractibus. parte 3. cap. 3. numero 2. 111
Conſiliarij, ſeu decuriones iuſtum pretium frumento, & alijs victualibus ſtatuere poſſunt. parte 1. cap. 3. numero 63. 59
Conſiliarij ciuitatum ſcientes ordinationem factam à concilio, vel de proximo fiendam, concernentem pretium frumenti, ſi proprium frumentum cariori pretio vendiderit, certè reſcinditur huiuſmodi vēditio, ib. n. 65. 60

Concilium ciuitatis ad hoc, vt legitimè cõuocetur, requiritur auctoritas iudicis, magiſtratus, vel alterius ſuperioris, ibidem num. 66.

Concilium ciuitatis, quando congregatur, debet interuenire, & eſſe præſens in ipſo concilio iudex, ſeu magiſtratus ipſius loci, vel alius ſuperior, niſi de ipſius intereſſe tractetur, ibidem numero 67. 61

Concilium ciuitatis quando non extat magiſtratus, vel alius ſuperior, poteſt conuocari, & congregari de auctoritate antiquioris decurionis, ibidem numero 68.

Concilium ciuitatis an, & quando poſſit cõſtituere ſindicum, parte 1. capit. tertio, num. 52. 58

Concilium ciuitatis poteſt eligere omnes officiales, qui ſunt neceſſarij pro adminiſtratione rerum publicarum, ibidem numero 53. 58

Concilium ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis ad hoc, vt dicatur legitimè conuocatum, requiritur vt congregetur in loco publico, ſolito & conſueto, ibidem nu. 71. 61

Concilium ciuitatis ſi propter aliquod impedimentum, puta belli, peſtis, & huiuſmodi non poteſt conuocari in loco ſolito, & conſuetu permittitur ei ſe alibi congregare, ibidem numero 72.

Concilium ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis ad hoc vt dicatur legitimè congregatum, requiritur vt omnes conſiliarij vocentur, & vt duæ partes ex tribus interueniãt. ibidem numero 75. 62

Concilinm ciuitatis an, & quando poſſit negotia publica expedire, licet non interueniant duæ partes ex trib. totius ordinis decurionum, ſi modo omnes conſiliarij vocati ſunt, ibidem numero 78. 65

Concilium ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis poteſt expellere eos qui non ſunt de concilio, ſi ipſi concilio velint adeſſe, ibidem numero 81. 66

Concilium ciuitatis ſi dat arbitrium, ſeu poteſtatem prioribus, vel alijs circa alicuius negotij expeditionem, an ipſi priores vel alij, quibus datum eſt arbitrium poſſint alteri perſonæ committere, & transferre in alios auctoritatem ſibi ipſis conceſſam, ibidem numero 105. 71

Concilium ciuitatis ſi committat aliquid prioribus, antianis,

nis, ſeu alijs intelligitur vel maiori parti eorum, ſi alij ſunt abſentes, ibid.num.106.

Concilium ciuitatis ſi aliquid prioribus, vel alijs perſonis committat, an poſsint huiuſmodi deputati contra ſtatuta, & reformationes vniuerſitatis prouidere, ibidem num.107.

Concilium ordinarium, ſeu ordo decurionum non poteſt publicos debitores dimittere, eoſque gratis à ſolutione liberare, parte tertia cap.6. num.20. 135

Conſuetudo ciuitatis non ſolùm afficit, & ligat ipſam ciuitatem, ſed etiam villas eidem ciuitati ſubiectas, eadẽ parte tertia, cap.13.num.10.

Conſuetudo poteſt induci per vniuerſitatem, eadem parte tertia, cap. 14. num.1. 175

Conſuetudo poteſt induci per certam partem vniuerſitatis, ibidem num.2.

Conſuetudo an poſsit induci ab aliqua vniuerſitate, citra ſuperioris confirmationem, ibidem num.4. 176

Conſuetudo ciuitatis an habeat locum, & extendatur ad terras, & villas eidem ciuitati adiacentes, & ſubiectas, ibidem num.5.

Conſuetudo ciuitatis an habeat locum in terris, & alijs locis eidem ciuitati poſteà vnitis, & eius iuriſdictioni ſubiectis, ibidem num.6.

Contractus omnis, qui ſit ab eo, qui habet poteſtatem legis condendæ habet vim legis, parte tertia, c.3 nu.7. 112

Contractus vnius perſonæ non extenditur ad aliam perſonam, nec alteri poteſt præiudicare, ibidem nu.11. 115

Cõtumacia ſindici, an & quando noceat vniuerſitati, parte ſecunda, cap.1.num.74. 98

Corpus quid ſit, parte 1.cap.2.num.55. 35

Curator ad lites conſtituitur minori, etiam inuito, par. 2. cap.1.num.6. 83

Curatores ad lites tenentur ratione adminiſtrationis reddere cum reliquatus reſtitutione, parte tertia, capitulo vltimo num.7. 211

Digitized by Google

D

Damnum datum an poſſit probari per iuramentum damnum paſſi, an verò requiratur alia probatio, & quid ſuper quantitate, ſeu æſtimationi damni, parte 4. cap. 1. num. 99 253
Damnum, & præiudicium quod venit ſecundario, & in conſequentiam non attenditur, parte tertia, capit. 15. num. 21. 184
Debitores publici, an & quādo poſſint conueniri, parte 3. cap. 6. num. 1. 133
Debitores publici poſſunt cogi ad ſoluēdum ante tempus, ſi hoc concernat vtilitatem, & neceſſitatem publicam, ibidem num. 2.
Debitor publicus non gaudet appellationis beneficio, ibidem num. 8. 134
Debitores publici poſſunt cogere vniuerſitatem ad conſtituendum Theſaurarium, cui poſſint ſoluere, ibidem num 13.
Debitor publicus ſi pro ſolutione debiti alienauit reipublicę maiorem partem alicuius proprietatis, cogitur eidem reip. ſiue vniuerſitati alienare minorem, & reliquā partem, ibidem num. 15.
Debitores publici non poſſunt habere in ciuitatibus, vel alijs vniuerſitatibus aliquem honorem, & dignitatē, niſi prius debita ſoluant, ibidem num. 18. 135
Debitores publici qualiter liberentur, ibidem num. 19.
A decretis decurionum, an quando, & ad quem poſsit appellari, parte 1. cap. 3. num. 97. 69
Decretum ſecundum non interponitur contra pupillum, parte ſecunda, cap. 1. num. 72. 98
Decretum ſecundum interponitur contra vniuerſitatem, ibidem num. 73.
Decuriones quare fuerint conſtituti, & creati, parte 1. capit. 3. num. 10. 50
Decuriones vnde dicantur, ibidem num. 11.
Decuriones hodie dicuntur conſiliarij ciuitatū, aliarumq; communitatum, ibidem num. 12. 51

T 2 Decurio-

Decurionatus olim erat principium onerum, & munerũ municipalium, ibidem num.13.
Decurionum nomina ſcribenda ſunt in albo, ibidem numero 14.
Decurionatus eſt dignitas & honor, ibidem numero 15.
Decuriones non debent exercere officium tabellionatus, nec etiam officium procuratoris, cùm ſint officia vilia, ibidem numero 16.
Decurionatus honorem & dignitatem libertus, qui ius aureorum annullorum adeptus non eſt, vel natalibus ſuis non eſt reſtitutus, non poteſt adipiſci, & multò minus ſeruus, ibidem numero 18.
Decurionatus officium an ſpurij, & inceſtuoſi poſſint exercere, ibidem numero 19.
Decuriones plures eſſe pertinet ad publicam vtilitatem, & concernit etiam vtilitatem, & commodum priuatum ipſorum decurionum, ibidem numero 21.
Decurionatus officium an iudæus poſſit exercere, ibidem num.22.
Decurionatus habet in ſe honorem, & onus, ibidem numero 24. 52
Decurionatus officio miles fungi poteſt, ibid. numero 25
Decuriones non poſſunt torqueri, ibidem numero 31. 54
Decuriones non poſſunt ad mortem damnari inconſulto Principe, ibidem numero 32. 54
Decuriones appellantur principes ciuitatis, ibidem numero 33.
Decurionum res & bona immobilia non poſſunt de iure communi ſine decreto alienari, ibidem numero 34.
Decuriones poſſunt res proprias, etiam immobiles donare, & omnes alios contractus, excepto venditionis, celebrare, ſine decreto iudicis, ibidem numero 35.
Decuriones ſi lapſi ſint facultatibus, alimenta eis de publicis bonis, & redditibus decerni debent, ibidem nu.36.
Decurionum ordo ſuccedit, fiſco excluſo, decurioni ſine hęrede ab inteſtato decedenti, ibidem numero 37.
Decuriones habent immunitatem ab extraordinarijs muneribus, ibidem numero 38.
Decuriones habentes duodecim liberos excuſantur ab oneri-

oneribus patrimonialibus, ibidem numero 39.
Decurionum officium quod ſit, ibidem numero 42.
Decuriones non poſſunt aliquod officium extra ciuitatem acceptare, nec à ciuitate diſcedere, ſine licentia ſuperioris, ibidem numero 43.
Decurio, ſi reliquit ciuitatem, & iuit ad habitandum in villa, cogitur redire ad ciuitatem, ibidem num. 44. 56
Decuriones non poſſunt priuata, vel publica prędia conducere, neque pro huiuſmodi conductoribus fideiubere, ibidem numero 45.
Decuriones maximam habent poteſtatem, & auctoritatē circa regimen, & adminiſtrationem rerum publicarum, ibidem numero 46.
Decurionum ordo, ſeu concilium ciuitatis an habeat eandem poteſtatem, quam totus populus, & adunantia generalis, eodem cap. tertio numero 49. 57
Decurionum ordo qualiter gerere ſe debeat circa electionem officialium, ibidem num. 54. 58
Decurionum ordo poteſt eligere legatum, & mittere ad Principem, ibidem numero 57.
Decurionum ordo poteſt Doctoribus, & medicis concedere immunitatem ab oneribus, & muneribus, alijs verò perſonis non, ibidem numero 63. 59
Decuriones non coguntur frumentum vilius ciuibus vendere, quàm annona exigit, ibidem numero 64. 60
Decuriones abſentes an, & quando ſpecialiter vocandi ſint, ibidem numero 79. 65
Decurionum maior pars præiudicat minori, nec dignitas ipſorum eſt attendenda, ſed maior numerus, ibidem numero 83. 66
Decuriones debent communiter, & ſimul in loco publico, non autem ſeparatim conſenſum præſtare, ibidem numero 84.
Decuriones & conſiliarij in rebus, & negotijs publicis, maximè arduis tractandis cautè, prudenter, & maturè debent procedere, ibidem numero 93. 69
Decurionum decreta debent eſſe honeſta, iuſta, & rationabilia, aliàs non valent, ibidem numero 94.
Decurionum decreta ambitioſa non valent, ibid. num. 95.

Decurionum decreta, an & quando poſſint reſcindi. ibid. numero 96.
A decretis decurionum, an quando, & ad quem poſſit appellari, ibidem numero 97.
Decuriones debent expreſsè contradicere quando in vniuerſitate, ſeu ipſius concilio aliquid damnoſum, & illicitum tractatur, aliàs tenentur, & puniuntur, ibidem numero 98.
Delictum non poteſt committi ſine animo, & voluntate delinquendi. par. 4. cap. 1. num. 10. 230
Delicta non debent remanere impunita, ibi. nu. 28. 237
Delictum ſi ſemel punitum fuerit, an poſſit iterum puniri, ibidem numero 36. 238
Delictum commiſſum per multitudinem hominum qualiter puniatur, ibidem numero 37.
Delictum vbi non eſt, ibi non debet eſſe pœna, ibidem numero 59. 245
Dictio alius, alia, denotat ſimilitudinem, & inducit repetitionem præcedentium. parte 1. cap. 1. nu. 41. 14
Dictio non aliter, & dictio niſi, inducunt formam. parte 3. cap. 15. numero 16. 130
Difficile igitur, quod cum labore, aut multo tempore fit. parte 1. cap 3. uumero 5. 50
Digniora & frequentiora ſunt præmittenda, & vberius pertractanda. parte 3. cap. 4. numero 2. 119
Dolus quid ſit. eadem par. cap. vlt. nu. 19. 214
Donatio remuneratoria poteſt fieri per ordinem decurionum. parte 3. cap. 10. numero 10. 155
Donatio remuneratoria multa habet priuilegia, & multa ex cauſa remunerationis à iure permittuntur, quæ aliàs non concederentur, ibidem numero 11.
Donatio, an & quando poſſit fieri per vniuerſitatem, ſeu ipſius concilium ordinarium ead. parte 3. c. 11. nu. 2. 162
Donatio poteſt fieri per vniuerſitatem per capita domorũ congregatam, ſeu per concilium generale, ibi. nu. 4. 163
Donatio propter benemerita, & ex cauſa remunerationis poteſt fieri per ordinem decurionum, ſeu per conciliũ ordinarium vniuerſitatis, ibidem numero 5.
Donatio remuneratoria poteſt fieri per tutorem, & curatorem

tore m

torem nomine pupilli, & minoris, ibidem num.6. 3
Donatio remuneratoria habet multa priuilegia, ibidem numero 7. 163
Donatio remuneratoria facta ab vniuerſitate, ſeu ordine decurionum, ad hoc vt valeat, an aliter conſtare debeat de meritis, quàm per aſſertionem ipſius vniuerſitatis, ſeu ordinis decurionum, ibidem numero 8.
Donatio remuneratoria, ſeu facultas & poteſtas remunerandi benemeritos, an tranſeat ad ſucceſſores, ib. nu. 9.
Donatio in Rempublicam fieri poteſt, & eſt valida. eadem parte 3. cap. 12. numero 1. 165
Donatio facta reipublicæ recipit illas conditiones, quas vult donator, niſi publicę vtilitati contrariæ ſint; ibidem numero 2. 165
Donatio facta reipublicæ non poteſt pœnitentia donatoris reuocari, ibidem numero 3.
Donatiô ſine cauſa in rempublicam facta non valet; & quę ſit ratio differentiæ, quòd facta donatio priuatæ perſonæ etiam ſine aliqua cauſa teneat, & tamen facta reipublicæ ſine cauſa non valeat, ibidem numero 5. 168

B

ECcleſia ex cauſa mutuî obligatur. parte 3. cap. 4. numero 5. 120
Eccleſia quando præſente capitulo, & prælato accipit pecuniam mutuo, creditor tunc non habet neceſſe probare pecuniã verſam fuiſſe in vtilitaté eccleſiæ. ibi. n. 9. 120
Eccleſia & minor non obligantur ex mutuo recepto à tutore, curatore, & œconomo, niſi probetur tale mutuum verſum fuiſſe in eorum vtilitatem, ibidem nu. 13. 121
Electio officialium publicorum fieri debet ſecundum leges, ſtatuta, & conſuetudines cuiuſque loci. parte 1. ca. 3. numero 55. 59
Electio ſi eſt commiſſa aliquibus, ſi deputati elegerunt perſonam inhabilem, an poſſint iterum eligere, ibidem numero 103. 71
Error calculi quando poſſit opponi in redditione rationum facta per adminiſtratores publicos. parte 3. cap. vlt. numero 23. 224

Excommunicatio continet pœnam inſeparabilem à perſona, & ideo ad alium tranſire non poteſt. parte 4. cap. 1. numero 42. 241
Executio pro debito vniuerſitatis qualiter, & quo ordine fieri debeat. parte 3. cap. 9. numero 9. 145
Executores teſtamentorum regulariter tenetur conficere librum rationum, & in eo data & accepta ſcribere, finitaque admiuiſtratione rationem adminiſtrationis reddere, cum reliquatus reſtitutione. ead. parte 3. cap. vlt. numero 15. 212
Executores ſententiarum regulariter tenentur conficere librum rationum, & in eo data & accepta ſcribere, finitaque executione, rationem dictæ excutionis reddere, cum reliquatus reſtitutione. ibid. numero 6.
Expenſas litis, an & quando vniuerſitas iniuſtè litigans, reficere, & ſoluere teneatur. parte 2. cap. 1. n. 77. 99
Extenſio legis per identitatem rationis eſt permiſſa. parte 3. cap. 18. numero 11. fol. 203

F

FActum à concilio ciuitatis, an & quando cenſeatur factum à toto populo, & vniuerſa ciuitate. parte 1. cap. 3. numero 48. 56
Factum ab his, qui habeant auctoritatem à concilio vniuerſitatis, videtur factum ab ipſomet concilio ibi. numero 100. 70
Falcidia an poſſit detrahi de legatis reipublicæ relictis. parte 5. cap. 1. numero 12. 263
Fœminæ non poſſunt fungi officio decurionum, nec alijs virilibus officijs. parte 1. cap. 3. nu. 30. 53
Feriæ meſſium, & vindemiarum non ſeruantur in cauſis vniuerſitatum. parte 2. cap. 1. numero 47. 91
Fideicommiſſum tam vniuerſale, quàm particulare poteſt relinqui vniuerſitati. parre 5. cap. 1. num. 25. 265
Fideicommiſſum vniuerſale relictum vniuerſitati tranſit ipſo iure in vniuerſitatem, abſque aliqua reſtitutione verbali, vel reali. ibid. numero 26.
Fideicommiſſum tam vniuerſale quàm particulare poteſt relinqui ab vniuerſitate, ibidem numero 27.
Fideiuſſores conductorum publicarum rerum tenentur vni-

vniuerſitati, etiam in vſuris, niſi aliud ſit expreſſum, parte 3.cap.7.numero 5. 138
Fideiuſſores adminiſtratorum publicorum ad quid teneã-tur.eadem parte 3.cap.vlt.numero 25. 114
Fideiuſſores adminiſtratorum publicorum non poſſunt conueniri, niſi exceſſis bonis principalis ibid.nu.26.
Fidelitatem iurans, ſeu promittens defendere contra omnem perſonam, vel omnem hominem mundi, an teneatur etiam defendere aduerſus vniuerſitatem, & collegium.parte 1.cap.1.numero 39. 13
Filijfamilias poſſunt eſſe decuriones, & an pater pro eis teneatur, parte 1.cap.3. numero 26. 53
Filiusfam. poteſt conſtitui procurator, parte 2.cap.1. numero 58 92
Filiusfam. poteſt ab vniuerſitate conſtitui actor, & ſindicus, ibidem numero 59.
Filius naturalis datus curiæ decurionum efficitur legitimus.parte 1.cap.3.numero 40. 55
Filius, ſi volente & conſentiente patre, adminiſtrationẽ reipublicæ ſuſcepit, in ſolidum obligatur pater pro filio, quaſi eius fideiuſſor.parte 3.cap.vlt.numero 28. 115
Filius in multis delictis à patre commiſſis punitur. parte 4.cap.1.numero 31. 237
Filius regulariter non punitur propter patrem, & è contra, ibidem numero 32.
Fiſcus regulariter eſt magis priuilegiatus, quàm reſpublica, parte 3.cap.6.numero 6. 134
Fiſcus non poteſt ante tempus agere contra ſuos debitores, ibidem numero 7.
Fiſcus ſi habeat aliquam rem communem cum aliquo priuato, cogitur ille priuatus vendere fiſco ſuam partem, ibidem numero 16.
Forma & materia faciunt vnum totum. eadem parte 3.c. 9 numero 19. 147
Frater, qui exiſtens cum fratribus in communione adminiſtrauit bona communia, tenetur reddere rationẽ adminiſtrationis, cum reliquatus reſtitutione. eadem parte 3.cap.vlt. numero 11. 214

G

Gabella licet non debeat ſolui, debent tamen res denuntiari, & conſignari, aliàs incidunt in commiſſum, parte 4.cap.1.num.90. 251
Gens verificatur in quatuor, vel quinque hominibus, parte j. cap.2.num.64. 36

H

Haereditas aliud eſt, & quid diuerſum à rebus hæreditarijs, parte j. cap.1.num.7. 7
Hæreditas iacens non poteſt poſſidere, parte 3. cap.16. num.4. 192
Hæreditas iacens repræſentat perſonam defuncti, & ideò non poteſt dominium, neque poſſeſſionem acquirere, ibidem num.9. 193
Heredes grauati per fideicommiſſum regulariter tenentur conficere librum rationum, & in eo data & accepta ſcribere, finitaq; adminiſtratione rationem adminiſtrationis reddere, cum reliquatus reſtitutione, eadem parte 3.cap.vlt.num.9. 211
Hæreditas, legatum, & fideicommiſſum nedum poteſt relinqui toti ciuitati, vel alteri vniuerſitati, ſed etiam vni parti ciuitatis, parte 5. cap.1.num.2. 260
Hæreditas, legatum, & fideicommiſſum relictum vni parti ciuitatis tanquàm ſectæ non valet, ibid. num.3.
Hæreditas iacens repræſentat perſonam mortuam, & ob id vſumfructum acquirere non poteſt, ibid.num.8. 261
Hæreditas, legatum, vel fideicommiſſum relictum ciuibus alicuius ciuitatis indefinitè, an cenſeatur factum, & relictum ipſi vniuerſitati, an verò ſingulis de vniuerſitate, ibidem num.13. 263
Hæreditas, & legata regulariter relinquuntur ob benemerita præcedentia, ibidem num.17. 264
Hæreditas, legatum, vel fideicommiſſum relictum particulariter quibuſdam ciuibus, non cenſetur factum ipſi ciuitati, ſed ipſis ciuibus tanquàm ſingulis, ibid.num.19.

Homi-

Homines faciles ſunt ad diſſentiendum, parte j. cap.?. num.8. 50
Honos vbi eſt, ibi eſt & onus, par.j cap.3.num.41. 55
Hoſpitalarij, & œconomi regulariter tenentur conficere librum rationum, & in eo data, & accepta ſcribere, finitaque adminiſtratione rationem ad miniſtrationis reddere, cum reliquatus reſtitutione, parte 3. c.vlt nu.8. 211

I

IMmunitas à collectis & alijs oneribus, an poſſit per vniuerſitatem particularibus perſonis concedi, parte 3. cap.10.num.1. 154
Immunitatis decreta, & reſcripta cenſentur eſſe ambitioſa, & contra vtilitatem publicam, & ideo non valent, ibidem num.2. 154
Immunitatis conceſſio eſt ſpecies donationis, ibid.nu.4.
Immunitatis decreta facta ab vniuerſitate an ſint ipſo iure nulla, an verò valeant, ſed poſſint & debeant reſcindi, ibidem num.7.
Immunitas ex cauſa remunerationis, & propter benemerita poteſt concedi per ordinem decurionum, ibidem num.9. 155
Immunitas quando per vniuerſitatem conceditur alicui perſonę particulari, ob eius benemerita, an ſtetur aſſertioni ipſius vniuerſitatis, ſeu decurionum circa benemerita, an vero alio modo probari debeant, quam per ſimplicem aſſertionem ipſorum decurionum, ibidem num.12.
Immunitas ab oneribus poteſt particularibus perſonis concedi per ordinem decurionum, quando ſcilicet extitit in poſſeſſione, ſeu quaſi à tanto tempore citra cuius initij non eſt memoria in contrarium concedendi huiuſmodi immunitates, ibidem num.13. 156
Immunitas nulliter per vniuerſitatem conceſſa, an poſſit per Principem confirmari, & approbari, ibid.num.15.
Immunitas ab oneribus poteſt per Principem, vel alium ſuperiorem concedi, ibidem num.16.
Immunitas conceſſa per vniuerſitatem qualiter intelligatur

gatur conceſſa, & ad quæ onera extendatur, & porrigatur, ibidem num.22. 157
Immunitas à muneribus ſimpliciter conceſſa compræhendit duntaxat munera perſonalia, & non patrimonialia, niſi aliter ſit expreſſum, ibid. num.23. 157
Immunitas à muneribus ſimpliciter conceſſa non compræhendit, nec intelligitur conceſſa ab oneribus, niſi ſit dictum, ibidem num.24.
Immunitas ſimpliciter conceſſa ab oneribus intelligitur duntaxat de extraordinarijs, nec compræhenduntur ordinaria, niſi ſit expreſſum, ibid. num.25.
Immunitas ſimpliciter conceſſa à muneribus non porrigitur ad honores, niſi fuerit expreſſum, ibid. num.26.
Immunitas ab vniuerſitate conceſſa an trahatur, & extendatur ad onera militaria, ibid. num.27.
Immunitas conceſſa ab vniuerſitate, quando extendatur ad onera bellica, & militaria, ibid. num.31. 160
Immunitas conceſſa per vniuerſitatem particularibus perſonis an, & quando poſſit per ipſam vniuerſitatem reuocari, ibid. num.32. 160
Immunitas conceſſa per vniuerſitatem, & confirmata à Principe an poſſit per ipſam vniuerſitatem reuocari, ibidem num.33. 161
Immunitatum conceſſio eſt ſpecies donationis, ead. par 3. cap.11. num.1. 162
Incerta, & inopinata plerumque turbant populos, & actus impediunt, par.3. cap.9. num.13. 146
In concilijs ciuitatum, & aliarum vniuerſitatum quis ordo, & quæ forma debeat obſeruari in faciendis reformationibus, & decretis, par.j. cap.3. num. 86. 68
In electione officialium, qui ſunt neceſſarij pro adminiſtratione rerum publicarum, debent interuenire duæ partes ex tribus ordinis decurionũ, par.j.c.3.nu.56. 59
Indefinita æquipollet vniuerſali, par.5. cap.1.nu.14. 263
In re propria quilibet eſt arbiter, & moderator, par. 3.c.5. numero 2.
Infames repelluntur à dignitate decurionatus, par. j. c.3. num.17. 51
Infamis non efficitur is qui alieno nomine condemnatur,

nec is cuius nomine condemnatur, par.4.c.1.nu.49. 241
Infamia duobus modis poteſt conſiderari, ibid.num.54.
Inquiſitio ſi generaliter eſt commiſſa alicui contra quoſcunque delinquentes, & maleſactores, in intelligatur etiam commiſſa contra vniuerſitatem, quæ deliquit, par.4. cap.1. num.13. 231
Italia progreditur, & extenditur vſque in Galliam, & Siciliam, par.j.cap.2. num.4. 21
Italia non dicitur ſimpliciter Prouincia, ſed Prouinciarũ domina; & princeps, & eſt immunis à ſolutione tributorum, ibid. num.5.
Iudæis omnes ſunt interdictæ dignitates, parte j. cap.3. num.23. 52
Iudex appellationis quando non eſt in ciuitate poteſt appellari à ſententijs Iudicis ordinarij, ad ordinem decurionum, par.j. cap.3.nnm.50. 57
Iudex delegatus, qui tulit ſententiam nullam an poſſit iterum iudicare, & quid de Iudice ordinario, ibidem num.104. 71
Iudex ordinarius an, & quando poſſit agere pro vniuerſitate cui præeſt, par.2.cap.1.num.15. 84
Iudex ordinarius, vel alius magiſtratus an, & quando poſſit agere pro ſingulis collegijs exiſtentibus in vniuerſitate cui præeſt, ibid. num.17.
Iuramentum calumniæ hodie tàm actores, quàm rei tenentur ſubire, ibid. num.66. 97
Iuriſdictio omniduntaxat penes Principem reperitur, & poteſt illam prout vult alteri communicare, par.j cap.2. num.50. 35
Iuriſdictio cohæret territorio, par.3. cap.13.num.3. 170
Iuſgentium dicitur naturale, ſaltem ſecundariò, ead.par. 3 cap.15.num.24. 187
Ius omne potentius eſt in cauſa, quàm in cauſato, eadem par.3.cap.18.num.15. 203

Lau-

L

Laudum eſt tranſactio, par.2. cap.1 num.85. 103
Laudum fundatur ſuper compromiſſo, ibid. num.86.
Legationis munus, quis cogitur acceptare, cum ſit munus neceſſarium, par.3.cap.3.num.59. 59
Legationis officium iuſtam petendæ reſtitutionis cauſam inducit, ibidem num.60.
Legatum factum de eo quod eſt in vrbe, non extenditur ad ea, quæ ſunt in caſtris, & villis, parte 3. cap.2. nu.26. 28
Legata recipiunt plenam interpretationem, par 3.cap.13. num.15. 173
Legatum factum de eo, quod eſt in vrbe, non extenditur ad ea, quæ reperiuntur in alijs locis extra vrbem poſitis, licet ſint eidem vrbi adiacentes, ibid.num.16.
Legatum poteſt relinqui nedum toti ciuitati, vel alteri vniuerſitati, ſed etiam certæ parti ipſius vniuerſitatis, ead. par.3. cap.14. num.3. 176
Legatum factum ciuitati, vel alij vniuerſitati valet, ſiue conſiſtat in commodo pecuniario, ſiue ſit relictum ad honorem, vel ornatum ipſius vniuerſitatis, parte 5.cap. 1.num. 4. 260
Legatum factum parti ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis, an poſſit peti per ipſam partem vniuerſitatis, ſeu eius ſindicum, an verò ſpectet ad totam vniuerſitatem petere huiuſmodi legatum, ibid. num.5. 260
Legatum annuum factum ciuitati, vel alicui alteri vniuerſitati an finiatur centum annis, ſicut legatum vſusfructus, ibidem num.10. 262
Legatum ſi ſit factum alicui reipublicæ ad certum vſum, ſeu ad certam rem faciendam, an poſſit illa pecunia legata vniuerſitati expendi, & conuerti in alium vſum, ibidem num.11. 262
Legatum, hæreditas, vel fideicommiſſum relictum ciuibus, expreſſis nominibus proprijs ipſorum ciuium, an & quando cenſeatur relictum ipſis ciuibus, an verò ipſi vniuerſitati, ibidem num.20. 264
Legatum, hæreditas, vel fideicommiſſum relictum ciuibus,

bus, non cenſetur factum ciuitati, quando ciuitas eſt incapax, ſed videtur factum ipſis ciuibus, tanquam ſingulis, ibid. num.21.

Legatum, hæreditas, vel fideicommiſſum relictum adminiſtratoribus alicuius ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis, an & quando cenſeatur factum ipſi ciuitati, vel ipſis adminiſtratoribus tanquam ſingulis, ibid. num.22. 264

Legatum relictum omnibus hominibus alicuius ciuitatis, an videatur factum ſingulis, an verò ipſi ciuitati, ibid. num.23.

Legatum vel fideicommiſſum ſi ſit relictum reipublicæ, & hæres extiterit in mora præſtandi ipſum legatum, vel fideicommiſſum, tenetur ad vſuras à die moræ, ibidem num.31. 266

Legatum, hæreditas, vel fideicommiſſum relictum alicui collegio, ad hoc vt valeat, neceſſe eſt probare ipſum collegium eſſe licitum, & approbatum, ibid.nu.47. 269

Legatum, hęreditas, vel fideicommiſſum poteſt relinqui ſingulis, & particularibus perſonis de vniuerſitate, ſeu collegio illicito, ibid.num.52.

Legatum factum ſingulis de collegio non dicitur factum collegio.ibid.num.53.

Legatum factum iudæo an valeat, ibid. num.54.

Legatum, hæreditas, vel fideicommiſſum relictum particularibus perſonis de vniuerſitate, & collegio illicito, quando non valeat, ibid.num.55. 269

Legatum factum iudęis alicuius loci, vel omnibus alicuius collegijs illiciti, non tamen ratione ſectæ, an cenſeatur relictum tanquam collegio, vt ita non valeat, an autem vt ſingulis, vt ita valeat, ibid.num.56.

Leges, ſeu iura parum eſt eſſe in ciuitate, niſi ſint magiſtratus, per quos ius quotidie in melius produci poſſit, par.3.cap.3. num.2. 49

Lex ſi quis maior. C.de tranſact. an habeat locum in ciuitate, vel alia vniuerſitate, ibidem num.115. 74

L.ciuitas.ff.ſi cert.pet. diſpoſitio non ſolùm habet locum in ciuitate, ſed etiam in omnibus caſtris, villis, collegijs & alijs vniuerſitatibus, quæ per alios reguntur, par 3. cap.4.num.6. 120

L.ciui-

L.ciuitas.ff.ſi cert.pet.an habeat locum duntaxat in contractu mutui, an verò etiam in cęteris contractibus, ibidem num.7.

L.vltima.C.de vend.reb.ciuit.lib.11.habet locum nõ tantum in alienatione rerum ciuitatis, ſed etiam vendicat ſibi locum in caſtris, villis, & alijs vniuerſitatibus, quæ per alios reguntur, ead.par.3.cap.5.num.12. 229

L.vlt.C.de vend.reb.ciuit.lib.11.habet locum non ſolum in venditione, ſed etiam in qualibet alia alienatione, ibid.num.13.

Legibus prohibentibus, ſeu earum ſolemnitatibus non poteſt renuntiari, ibid. num.15.

Legibus dantibus ſolemnitatem, & formam nõ poteſt renuntiari, ibidem num.17.

Lex debet eſſe communis, & vniuerſalis, ead. par.3. c.15. num.10. 182

L. vlt.C.de ſacroſ. eccl. an habeat locum non ſolum in ciuitatibus, ſed etiam in caſtris, villis, & alijs terris, ead. par.3. cap.17.num.13. 198

L.vlt.C.de ſacroſ. eccl. quemadmodum eſt correcta in eccleſia, an etiam cenſeatur correcta in ciuitate, ibidem num.14.

Legum correctio in dubio præſumi, & admitti non debet, ibid.num.18. 199

Legum correctio ex identitate, vel maioritate rationis induci non debet, ibid. num.19.

Legis verba debent intelligi ſecundum propriam ſignificationem, ead. par.3.cap.18.num.9. 203

Lex generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda, ibid. num.10.

Legis mens nihil aliud eſt, quàm ratio, ibid.num.12.

L. vlt.C.de vend.reb. ciuit. lib.10 non ſolùm habet locum in ciuitatibus, ſed etiam in caſtris, villis, alijſque terris, ibid. num.17. 204

L.vlt.C.de ſacroſ. eccl.& l.ciuitas.ff.ſi cert. pet.locum habent non ſolum in ciuitatibus, ſed etiam in caſtris, villis, & alijs terris, quæ per alios reguntur, & adminiſtrantur, ibid. num.18.

L. quod maior.ff.ad municipales. non habet locum in delictis.

liſtis, par. 4. cap. 1. num. 18. 233
Liberatio facta vniuerſitati non afficit ſingulos homines vniuerſitatis, nec è contra, par. j. cap. 1. num. 12. 8
Liber rationum qualiter per adminiſtratores publicos conſici debeat, par. 3. cap. vlt. num. 15. 212
Libri rationum confecti per adminiſtratores publicos finito officio, vel adminiſtratione cui reſtitui debeant, ead. par. 3. cap. vlt. num. 21. 214
Locatio rerum publicarum debet fieri de conſenſu totius ordinis decurionum, vel ſaltem maioris partis, par. 3. cap. 7. num. 2. 138
Locatio rerum publicarum quando fit, debet præſtari per conductorem fideiuſſor, ibid. num. 3.
Locatio rerum publicarum ad hoc vt valeat requiritur, vt in ea interueniat ſubhaſtatio, ſicut requiritur in venditione, ibid. num. 6.
Locatio perfecta non poteſt reſcindi prętextu maioris penſionis per alium oblatæ in locatione rerum publicarum, ibid. num. 7.
Locatio rerum publicarum facta ad certum tempus extinguitur finito tempore, ibid. num. 8.
Locatione rerum publicarum finita prefertur primus conductor, ſit tantum offert, quantum nouus, ibidem numero 9. 139
Locatio rerum publicarum quando fit debent ſeruari omnia pacta inita circa remiſſionem penſionis propter ſterilitatem, ibid. num. 10.
Locatio rerum publicarum, etiam ad modicum tempus facta, transfert vtile ius in conductorem, ibid. num. 11.
Lucri ceſſantis non habetur conſideratio, ead. par. 3. cap. 15. num. 20. 184

M

MAndatum ſpeciale non eſt neceſſarium ijs perſonis, quę habent publicum officium, par. 3. cap. 18. numero 26. 207
Manumiſſio cum ſit actus pius & fauorabilis poteſt fieri in Eccleſia coram antiſtite, & populo, par. j. cap. 3. numero 74. 62

Membra non debent diſcrepare à capite. parte 3. cap. 13. numero 5. 170
Metum inferre eſt delinquere, & delictum importat metus illatio. parte 4. cap. 1. numero 3. 228
Minores viginti quinque annis, an & quando poſſint ad decurionatus officium aſpirare. parte 1. cap. 3. numero 29. 53
Multitudo hominum in quo numero verificetur. parte 1. cap. 2. numero 62. 36
Municipium & ciuitas vnum, & idem ſunt, latius tamen ponitur municipium, quàm ciuitas, quia municipium poteſt etiam accipi pro caſtro, & villa. parte 1. cap. 2. numero 31. 29
Municipium, ſeu municipes vnde appellentur, ibidem numero 32.
Muri, & mœnia ciuitatum, & municipiorum ſunt quaſi diuini iuris, parte 1. cap. 2. numero 19. 29
Mutui contractus eſt cæteris frequentior, multaque ſingularia, & ſpecialia habet parte 3. cap. 4. numero 1. pagina 119

N

Natus in vico, ſeu territorio ciuitatis cenſetur habere domicilium in ciuitate, & iiſdem priuilegiis gaudet, ac ſi natus eſſet in ciuitate. parte 1. cap. 2. numero 42. 32
& par. 3. cap. 13. numero 8. 171
Neceſſitas facit licitum illud quod alias eſſet illicitum. parte 4 cap. 1. numero 48. 242
Negotiorum geſtores regulariter tenentur conficere librum rationum, & in eo data, & accepta ſcribere, finitaque adminiſtratione rationem adminiſtrationis reddere cum reliquatus reſtitutione, eadem parte 3. cap. vlt. numero 3. 211

Obligari

O

Obligari ſine ſua voluntate alter per alterum non poteſt. parte 3.cap.3 num.12. 115
Obligatio, ſeu hypotheca bonorum eſt ſpecies alienationis.ibidem,numero 15. 117
Obligatio non obligat vltra animum, voluntatem, & intentionem contrahentium. eadem parte 3.cap.4. numero 15. 122
Oeconomus duntaxat ab Epiſcopo conſtituitur, & in rebus eccleſiaſticis. parte 2.cap.1.numero 41. 90
Officialis electus ab ijs, qui fuerunt deputati à concilio ciuitatis cenſetur, ſpecialiter nominatus & electus ab ipſomet concilio.parte 1.cap.3.numero 102. 70
Oppidum quid ſit, & vnde dicatur.parte 1. cap.2. numero 44. 33
Operi publico, an & quando liceat proprium nomen inſcribere.parte 3.cap.12.numero 6. 168
Oppidum largè, & generaliter dicitur quælibet ciuitas præter Romanam vrbem.ibidem numero 45.
Onera militaria nullus quouis priuilegio ſuſtultus poteſt detrectare. parte 3.cap.10 numero 28. 159
Ordo decurionum poteſt iuſtum pretium frumento, & alijs victualibus ſtatuere. parte prima.cap.3. numero 63. 60
Ordo decurionum, ſeu concilium ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis, an & quando repræſentet totum populum, & totam ciuitatem. parte prima. cap.3. numero 47. 56
Ordo decurionum, an & quando poſſit tutorem pupillis conſtituere. ibidem numero 51. 58
Ordo decurionum habet auctoritatem eligendi medicos pro ciuitate neceſſarios, ſalariaque eiſdem conſtituere poteſt.ibidem numero 61. 59
Ordo decurionum, ſeu concilium ordinarium an poſſit alienare bona publica, an verò hęc facultas alienandi competat concilio generali per capita domorum.parte 3.cap.5.numero 5. 128

Ordo decurionum, ſeu concilium ordinarium alicuius ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis poteſt ex iuris communis diſpoſitione concedere immunitatem ab oneribus, Doctoribus, & Medicis. eadem parte 3. cap. 10. numero 6. 155

Ordo decurionum, ſeu concilium ordinarium vniuerſitatis poteſt ex iuris communis diſpoſitione concedere immunitatem ab oneribus perſonis grauibus, & in dignitate conſtitutis, ibidem numero 8. 155

P

PAria ſunt aliquid non fieri, & perperam, ſeu nulliter fieri. parte 3. cap. 10. num. 19. 157

Pater filius, & plures fratres poſsũt eſſe ſimul decuriones, & alter alteri poteſt dare vocem ſuam, & ſuffragium. parte 1. cap. 3. numero 28. 53

Pater licet non teneatur reddere rationem filijs, de bonis, in quibus habet legitimam adminiſtrationem, tamen quando non eſt legitimus adminiſtrator, & gerit negotia filij tenetur reddere rationem. parte 3. cap. vlt. numero 12. 211

Pater non tenetur cauere pro filio publicam adminiſtrationem acceptante, nec filius pro patre, ibidem numero 27. 115

Pater, an & quando teneatur pro filio, ibid. nu. 29.

Patientia habetur loco mandati. parte 3. cap. 16. numero 14. 144

& par. 4. cap. 1. numero 23. 234

Patria poteſtas non curatur, neque attenditur in his, quę ſunt publici iuris. parte 1. cap. 3. numero 27. 53

Pecuniam verſam eſſe in vtilitatem vniuerſitatis cui incumbat onus probandi, & qualiter hoc probetur. parte 3. cap. 4. numero 17. 123

Pœna præſupponit delictum, vbi enim non eſt delictum, ibi non eſt pœna. parte 4. cap. 1. numero 4. 228

Pœnæ ſuos auctores tenere debent, ibidem num. 33. 237

Pœnæ omnes aut ſunt pecuniariæ, aut corporales, aut reſpicientes & concernentes, famam, dignitatem & exiſtima-

ſtima-

ſtimationem, ibidem numero 45. 241
Pœnæ non debent egredi ſuos auctores, ibid. num. 58. 245
Plebs ineſt in populo. parte 1. cap. 3. numero 7. 50
Plus petere dicitur, qui ante tempus petit. parte 3. cap. 6. numero 3. 134
Pollicitatio facta reipublicæ, an & quando valeat, & cogi poſſit is, qui pollicitus eſt promiſſionem adimplere. eadem parte 3. cap. 12. numero 4. 166
Populus conſtat, & conſtituitur ad minus ex decem hominibus. parte 1. cap. 2. numero 63. 36
Populus & gens an vnum, & idem ſint. ibid. numero 65.
Populus vbi maximus eſt, ibi difficilis eſt eius congregatio. parte 1. cap. 3. numero 4. 50
Poſſeſſio longiſſima habet vim priuilegij, parte 3. cap. 10. numero 14. 156
Poſſeſſio non acquiritur ſine animo, & conſenſu. eadem parte 3. cap. 16. numero 6. 192
Poſſeſſio per quas perſonas nobis acquiri poſſit, ibidem numero 12. 194
Poſſeſſio nobis per liberam perſonam ſine mandato ſpeciali non acquiritur, ibidem numero 15. 195
Poteſtas generalis ſi alicui data fuerit, non per hoc includitur poteſtas delinquendi, niſi expreſsè in ipſa conceſſione poteſtatis dicatur, vel poſteà ratificetur. parte 4. cap. 1. numero 15. 232
Præfationes quid operentur. parte 1. cap. 1. nu. 1. 5
Præſcriptio ſine poſſeſſione non procedit. eadem parte 3. cap. 16. numero 1. 192
Præſcriptio, & vſucapio ſine bona fide non procedunt. eadem parte 3. cap. 17. numero 2. 197
Præſcriptio, & vſucapio an procedat contra vniuerſitatẽ & reſpublicas. ibidem numero 4.
Præſcriptio non habet locum in his rebus, quæ alienari non poſſunt. ibidem numero 5.
Præſcriptio non currit contra pupillos. ibid. numero 7.
Præſcriptio, & vſucapio rerum dotalium eſt prohibita. ibidem numero 9. 197
Præſcriptio, & vſucapio quanto tempore contra vniuerſitates currat. ibidem numero 12. 198

Præſcriptio centenaria requiritur contra Eccleſiam Romanam, quadragenaria autem contra alias Eccleſias, ibid. num.15.

Priuilegia etiam inualida, ſi ſint ex certa ſcientia Principis confirmata valent, par 3. cap.10. num.21. 157

Priuilegium generaliter conceſſum, non includit caſum publicæ vtilitati contrarium, & ſi includeret non valeret, ibidem num.30. 159

Priuilegium conceſſum alicui vniuerſitati an, & quando trahatur, & extendatur ad caſtra, villas & terras adiacentes, & ſubiectas eidem vniuerſitati, parte 3. cap.13. num.1. 170

Priuilegium conceſſum Romanæ Eccleſię circa præſcriptionem centum annorum, extenditur ad omnes Eccleſias, quæ ſpecialiter ſunt ſub Romana Eccleſia, ibidem num.12. 172

Priuilegia ſunt ſtrictiſſimè intelligenda, ibid. num.17. 173

Priuilegium præſcriptionis centum annorum, de quo in l. fin. C. de ſacroſ. eccl. an dabeat locum in caſtris, villis, & terris à ciuitate dependentibus, ibid. num.18.

Priuilegium conceſſum alicui vniuerſitati, an extendatur, & porrigatur ad terras, & villas eidem vniuerſitati ſubiectas, variæ afferuntur diſtinctiones ibid. num.20.

Priuilegium conceſſum comitatui, territorio, ſeu diſtrictui an extendatur ad ciuitatem, ibid. num 21. 174

Priuilegium conceſſum à Principe alicui vniuerſitati, an, & quando poſſit reuocari, ibid. num. 23

Priuilegia omnia cōceſſa pupillis, & minoribus, cenſentur etiam conceſſa vniuerſitatibus, quæ per adminiſtratores reguntur, ead. par.3. cap. 18. num.6. 202

Procurator conſtitutus ad agendum contra quamcunque perſonam an intelligatur conſtitutus, & dicatur habere mandatum contra communitatem, collegium, & vniuerſitatem, par.1. cap.1. num. 42. 15

Pro vniuerſitate quis poſſit agere, par.2. cap.1. nu.14. 84

Procurator propriè eſt ille, qui à perſona ſingulari conſtituitur, ibid. num.39. 90

Procurator & ſindicus in multis pari paſſu ambulant, ibidem num.44. 91

Procu-

Procurator conſtitutus à ſingulari perſona vtitur in procedendo iure communi, tàm in agendo, quàm in excipiendo, ibid. num.48.

Procurator quis non prçſumitur, niſi probètur mãdatum, ibidem num.50.

Procurator non poteſt eſſe teſtis in cauſa, in qua extitit procurator, ibid. num.52.

Procurator poſt litem conteſtatam reuocari non poteſt, niſi cum cauſæ cognitione, ibid.num.54.

Procuratori non datur actio iudicati, nec contra eum, niſi in rem ſuam datus ſit, ibid.num.56. 92

Procuratores ad lites, & negotia regulariter tenentur conficere librum rationum, & in eo data, & accepta ſcribere, finitaque adminiſtratione, rationem adminiſtrationis reddere, cum reliquatus reſtitutione, ead. par.3. cap.vlt.num.4. 211

Procurator non poteſt interuenire in cauſis criminalibus, in quibus agitur de pœna corporali, & quæ ſit huius concluſionis ratio, parte 4. cap.1.num.46. 248

Procuratoris officium eſt voluntarium, & non neceſſariũ, par.3. cap.5.num.30. 131

Prouinciarum diſtinctio, & conſtitutio quadruplex eſt, par.3. cap.2.num.2. 21

Prouinciæ appellatione principaliter intelligitur de Italia, ibid.num.3.

Prouinciarum diſtinctio de iuregentium introducta, non poteſt tolli, vniri, ſeu confundi per Imperatorem, ibid. num 6. 22

Prouincia qualiter de iure ciuili conſtituatur, ibid.nu.7.

Prouinciæ à iure ciuili introductæ, & conſtitutæ poſſunt per Principem tolli, diuidi, & vniri, ibid.num.9. 23

Prouinciarum diuiſio, & conſtitutio qualiter emanauerit à iure canonico, ibid. num.10.

Prouincia dicitur quælibet ciuitas habens diſtinctum, & ſeparatum regimen, & territorium, & quæ ſuperiorem non recognoſcit, & ſic per conſequens habet merum, & mixtum imperium, ibid. num.11. 24

Prouinciæ verbum ſimpliciter prolatum qualiter intelligi debeat, ibidem num.12.

Pupillus quando conuenitur in iudicio actor debet petere vt conſtituatur eidem pupillo tutor, par.2. cap.1. numero 5. 8
Pupillus ſi non habet tutorem iudex ſupplet, ibidem numero 16. 84
Pupilli, & minores ſunt conſtituti ſub regimine, & adminiſtratione tutorum & curatorum, parte 3. cap.18. numero 3. 202

Q

QValitates nullæ ſunt non entis, par.j.cap.1.nu34. 12
Et par.3.cap.10.num 20. 157

R

RAtihabitio mandato æquiparatur, parte 3.cap. 16. num. 16. 195
Etiam in delictis, par.4.cap.1.num.22. 234
Ratio eadem, vel maior vbi eſt, idem ius eſt ſtatuendum, par.3.cap.17.num.16. 199
Ratio edi debet à capite, ead. par.3.cap.vlt.nu.17. 113
Reformationes, quæ dicantur, par.j.cap.3.nu.85. 67
Reformatio, ſeu decretum factum à concilio ciuitatis, an valeat, ſi non appareat de propoſitione facta, ibidem numero 88. 68
Reformatio vel decretum factum per vniuerſitatem, ſeu ipſius concilium an valeat ſi propoſitio fuit facta per perſonam inhabilem, ibid. num. 89.
Reformatio, ſeu decretum factum à concilio ciuitatis, an valeat, ſi propoſitio fuit facta ſuper materia prohibita, ibid. num.90. 69
Reformatio, ſeu decretum antequàm fiat à concilio ciuitatis, debet ante præcedere propoſitio, ibid. num.91.
Regalia Principis quanto tempore præſcribantur, par.3. cap 8. num.3. 140
Religionis cauſa eſt priuilegiata, & fauorabilis, ead. par.3. cap.17.num.17. 199
Reorum proprium eſt fugere, par.2.cap.1.num.70. 98

Reipu-

Reipublicæ nomen multis modis in iure noſtro accipitur, par.j.cap.2.num.34. 19
Reipublicę intereſt quamplurибus ad defendendam ſuam cauſam admittere, par.2.cap.1.num.9. 38
Reſpublica reperitur aliquando magis priuilegiata quàm fiſcus, par.3.cap.6.num.5. 134
Reipublicæ appellatione propriè intelligitur duntaxat de republica, & ciuitate Romana, eadem parte 3.cap.18. num.8 203
Reipublicę appellatione largo modo veniunt caſtra, & villæ, ibid. num.19. 204
Reſtitutio in integrum quemadmodum competit pupillis, & minoribus ita & vniuerſitatibus, ead. par.3. cap. 18. num.2. 202
Reſtitutio in integrum competit minoribus, & pupillis aduerſus præſcriptionem, contractus, pacta, & rem iudicatam, ibid. num.5.
Reſtitutio in integrum vtrum competat duntaxat reipublicæ, & ciuitati Romanę, an verò omnibus alijs ciuitatibus, ibid. num.7. 202
Reſtitutio in integrum competit legatis ciuitatum, ibid. num.14. 203
Reſtitutio in integrum vtrum competat villis, terris, caſtris, & alijs locis ciuitatum inferioribus, ibid. num.16.
Reſtitutio in integrum intra quantum tempus ab vniuerſitate peti debeat, ibid. num.20. 206
Reſtitutio in integrum an competat vniuerſitati læſæ contra aliam vniuerſitatem, ibid. num.21. 207
Reſtitutio in integrum competit priuilegiato aduerſus alium priuilegiatum, ibid. num.22.
Reſtitutio in integrum an poſſit peti per ſindicum vniuerſitatis nomine ipſius communitatis ſine ſpeciali mandato, an verò requiratur ſpeciale mandatum, ibidem numero 24.
Reſtitutio in integrum poteſt peti per legitimum adminiſtratorem ſine ſpeciali mandato, ibid num.27. 207

Satiſ-

S

Satiſdatio, ſeu cautio rati firmat perſonam eius, de cuius mandato dubitatur, par.2. cap.1. num.10. 83
Sententia non tenet niſi ſuper re certa, ibid. num.38. 90
Sententia lata contra vniuerſitatem an, & quando teneat, ibid. num.87. 103
Sententia lata contra vniuerſitatem, quę tranſiuit in rem iudicatam an poſſit citra remedium appellationis retractari ex inſtrumentis de nouo poſt latam ſententiam repertis, ibid. num.88.
Sententiæ execntio non poteſt fieri contra ſindicum actorem, vel contra ſingulares perſonas de ipſa vniuerſitate, ſed tantum contra ipſam vniuerſitatem fieri debet, ibid. num.90. 104
Sententia lata contra vniuerſitatem, qualiter contra ipſam mandetur executioni, ibid. num.91.
Sententia lata contra particularem, & ſingularem perſonam, qualiter, quo ordine, & modo mandetur executioni, ibid. num.92.
Sententia lata contra vniuerſitatem, an poſſit mandari executioni in vijs publicis, & alijs rebus ſimilibus, ibid. num.93.
Sententia lata contra vniuerſitatem, an retractetur propter inſtrumentum de nouo repertum, parte 3. cap.18. num.23. 207
Sententia quo caſu poſſit contra abſentem proferri, ead. par.3. cap. vlt. num.22. 214
Seruitus non præſumitur, cum quælibet res præſumatur libera. par.1. cap.2. num.52. 35
Seruus manumiſſus ab vniuerſitate non eſt libertus ſingulorum de vniuerſitate, ſed ipſius duntaxat vniuerſitatis, par.1. cap.1. num.19. 10
Serui, & ſocij regulariter tenentur conficere librum rationum, & in eo data & accepta ſcribere, finitaq; adminiſtratione rationem adminiſtrationis reddere, cum reliquatus reſtitutione, par.3. cap. vlt. num.10. 121
Seruus vniuerſitatis hæres inſtitutus, ſi antequàm adeat hære-

hæreditaté manumittatur, vel alienatur, an poſſit adire nihilominus hæreditatem, parte quarta, capitulo 1. numero 24. 265

Sindici, procuratores, & actores poſſunt intentare, & mouere actiones ipſi vniuerſitati competentes, parte prima, capitulo tertio, numero 108. 72

Sindici vniuerſitatum dicuntur habere liberam, & generalem adminiſtrationem, ibidem numero 109.

Sindici vniuerſitatum poſſunt vendere rem vniuerſitatis ſine mandato, ibidem numero 110.

Sindici vniuerſitatum æquiparantur tutoribus, ibidem numero 111.

Sindici, & adminiſtratores publici, an & quando poſſint ſuper re ipſius vniuerſitatis tranſigere, & an & quando teneat huiuſmodi tranſactio, ibidem numero 112. 73

Sindici, procuratores, & adminiſtratores publici non poſſunt ius reipublicę, & debitum liquidum remittere, nec in præiudicium vniuerſitatis alicui gratificari, ibidem num. 114.

Sindici, & alij adminiſtratores publici, quando plures ſũt ſimul conſtituti ab vniuerſitate, quilibet eorum habet poteſtatem, & mandatum inſolidum, licet hoc expreſſum non fuerit, ibidem numero 118. 74

Sindicus vniuerſitatis ſi de eius mandato, ſeu decreto dubitatur, admittitur, cum cautione de rato, parte ſecũda, capit. primo num. xj. 83

Sindicus, ſeu actor elegitur ab ordine decurionum, ibidē numero 12.

Sindicum quælibet vniuerſitas approbata poteſt facere, ibidem numero 13.

Sindicus vniuerſitatis qualiter conſtituatur, ibidem numero 18. 84

Sindicum certa pars vniuerſitatis poteſt conſtituere, ibidem num. 19.

Sindicus an poſſit conſtitui ab antianis, vel cõſulibus, ibidem numero 20.

Sindici conſtitutio ad hoc vt teneat, & valeat, quæ requirantur, ibidem numero 21.

Sindici conſtitutio an requirat de neceſſitate decretum, & aucto-

auctoritatem iudicis. ibidem numero 22. 85
Sindici conſtitutio, ad hoc vt ſubſiſtat, an requiratur, vt in inſtrumento ſindicatus deſcribantur, & exprimantur nomina omnium decurionum, qui ipſi conſtitutioni fuerint præſentes. ibidem num. 23. 87
Sindici conſtitutio illegitima poteſt per vniuerſitatem ratificari verbo, vel facto, ibidem num. 24. 89
Sindicus conſtitutus ab vniuerſitate ſi appelletur procurator, an iſta nominatio habeat vitiare actum conſtitutionis, ibidem num. 25. 89
Sindicus conſtituitur tam ad negotia, quàm ad iudicia, ib. numero 26.
Sindicus habet mādatum generale cum libera adminiſtratione. ibidem numero 28.
Sindicus conſtituitur ab ipſa vniuerſitate. ibidem numero 30.
Sindicus conſtituitur ab vniuerſitate & ordine decurionū ſine decreto iudicis. ibidem num. 33.
Sindicus conſtituitur ad lites præſentes, & futuras. ibidē num. 35.
Sindicus propriè ille dicitur, qui eſt conſtitutus ab vniuerſitate, & collegio. ibidem numero 40. 90
Sindicus & procurator in effectu vnum & idem ſunt, ibidē numero 42. 90
Sindicus eſt nomen græcum, & defenſorem ſignificat, ibi. num. 45. 91
Sindicus, vel actor conſtitutus ab vniuerſitate vtitur iure communi in agendo, niſi autem expreſſum ſit, licet in excipiendo vtatur iure ſingulari. ibidem num. 49. 92
Sindicus quis non præſumitur, niſi conſtet de mandato. ibidem num. 51.
Sindicus in cauſis in quibus pro vniuerſitate interuenit non poteſt eſſe teſtis. ibidem num. 53.
Sindicus ſiue actor ab vniuerſitate conſtitutus non poteſt lite conteſtata ſine ſuperioris auctoritate reuocari. ibidē numero 55.
Sindicus conſtitutus ab vniuerſitate vſque ad certum tēpus, an finito tempore, & lite conteſtata, teneatur litem proſequi. ibid. num. 60.

Sindi-

Sindicus ab vniuerſitate conſtitutus cũ auctoritate magiſtratus,ſeu alterius ſuperioris, an & qualiter poſſit agere contra ipſum magiſtratum,& ſuperiorem. ibi. nu.61.
Sindicus vniuerſitatis agens quod nomen debeat in libello ponere,& qualiter libellum concipere debeat tam in ciuilibus,quàm in criminalibus. ibidem num. 65. 96
Sindicus vniuerſitatis reſpondet poſitionibus cum iuramẽto calumniæ. ibidem num.69. 97
Sindicus vniuerſitatis an,& quando poſſit deferre aduerſario iuramentum litis deciſiuũ,vel ſuper aliquo emergenti. ibidem numero76. 99
Sindicus,procurator, ſeu adminiſtrator vniuerſitatis an, & quando poſſit alienare rem publicam. par. 3. capit.5. num.20. 130
Sindicus,procurator,vel adminiſtrator vniuerſitatis, ad hoc vt poſſit vẽdere res, & bona ipſius reipublicę,quid requiratur. ibidem num. 22.
Sindici,officiales,ſeu adminiſtratores publici, qui vendũt bona publica an teneantur de euictione, finito officio, & adminiſtratione,ibidem num. 26. 131
Sindici & adminiſtratores publici officium eſt neceſſariũ, & non voluntarium. ibid. num. 29.
Sindici vniuerſitatum dicuntur habere publicum officiũ, & ſic ſpeciale mandatum.ead.par.3.cap.18.nu.25. 207
Sindicus vniuerſitatis æquiparatur legitimo adminiſtratori. ibidem numero 28.
Sindicus, actor, & quilibet alius adminiſtrator public[9] tenetur reddere rationem adminiſtrationis,cum reliquatus reſtitutione. eadem par 3.cap.vlt.num. 13. 212
Sindicus,ſi legitimè nõ fuerit conſtitutus,videtur vniuerſitas geſta per ipſum ratificare, ſi expẽſas per ipſum ſindicum in lite factas ſoluat. par.4.cap.1.num.24. 235
Sindici& officiales ad denuntiandum maleficia ab ipſis vniuerſitatibus eliguntur. ibidem num.61. 246
Sindici electi ab vniuerſitatibus ad denuntiandum maleficia non poſſunt exercere officiũ,niſi pri[9] iurauerint benè,rectè,& fideliter ipſum officiũ exercere.ib.n.62. 247
Sindici, & officiales electi ab vniuerſitatib. ad denũtiandũ maleficia, tenentur de dolo, lata culpa, & de exacta diligen-

diligentia, ibidem numero 63.
Sindicus deputatus ad denuntiandum maleficia, ſi accipie pecuniam vt aliquem falsò denũtiet, punitur pœna falſi, ibidem numero 64.
Sindici, & officiales deputati ad denuntiandum maleficia, ſi ad inſtantiam malefactorum pecunia accepta, non denuntiant, puniuntur, ibidem numero 65.
Sindici electi ab vniuerſitate, ad denuntiandum maleficia tenentur duntaxat de euidenti calumnia, non autem de præſumpta, ibidem numero 66.
Sindici deputati ad denuntiandum maleficia nõ tenentur probare contenta in denuntiatione, ſed ſolùm nomina 247
teſtium dare iudici, ibidem numero 68.
Sindici, & officiales electi ab vniuerſitate ad denuntiandũ maleficia, ſi reperiantur in dolo, & euidenti calumnia, qualiter puniantur, ibidem numero 70.
Sindici deputati ad denuntiandum maleficia an, & quando excuſentur ſi ad alterius inſtigationem falsò aliquẽ denuntiauerint, ibidem numero.
Sindici, qui ex neceſsitate officij tenentur denuntiare maleficia, excuſantur à præſũpta calumnia, propter quãlibet coloratam cauſam, ibidem numero 72.
Sindici deputati ad denuntiandum maleficia, excuſantur ſi maleficium denuntiauerunt, de quo erat publica vox, & fama, ſecus ſi temerè procedant ad denuntiandum, ibidem numero 73. 248
Sindici, & officiales electi ab vniuerſitate ad denuntiandũ maleficia, debent ipſa maleficia denuntiare taliter qualiter ſciunt, & non aliter, ibidem numero 74.
Sindici deputati ad denuntiandum maleficia excuſantur, ſi notarius per errorem in ſcribendo relationem errauerit in nomine delinquentis, vel loco, ibidem numero 75.
Sindicus conſtitutus ad denuntiandum maleficia ſi fuerit præuentus per accuſatorem, vel à principali offenſo, vel à iudice, qui inquiſiuit excuſatur, neque tenetur denuntiare ipſa maleficia, ibidem numero 77.
Sindici, qui tenentur denuntiare maleficia excuſantur, ſi maleficium ſtetit occultum, & clandeſtinum, ibidem nume-

numero 78.

Sindici conſtituti ad denuntiandum maleficia, non tenentur denuntiare maleficia de nocte, vel alio tempore cõmiſſa, ſi impoſsibile eſt ſindico, ſiue malefactori, ibidem numero 79. 249

Sindici ſi ex forma ſtatuti teneantur denuntiare percuſsiones ſanguinolentas, non tenentur denuntiare percuſſiones, in quibus eſt leuis cutis ſciſſura, ibidem numero 80.

Sindicus excuſatur ſi propter abſentiam iudicis non potuit intra tempus præfixum à ſtatuto denuntiare maleficia; cautela tamen traditur, vt compareat intra terminum, in loco tribunalis, & ibi proteſtetur, ibidem numero 81.

Sindicus ſi denuntiauit maleficia compulſus à iudice, an, & quando excuſetur à pœna, ibidem numero 82.

Sindicus, ſi omiſit denuntiare vnum ex pluribus delinquẽtibus, an teneatur ad integram pœnam in ſtatuto compræhenſam, ac ſi nullum denuntiaſſet, ibidem numero 83. 250

Sindicus conſtitutus ad denuntiãdum maleficia, an teneatur ſeipſum denuntiare, ſi verè delictum commiſit, vel ſi non commiſit, extet tamen publica vox & fama ipſũ tale delictum commiſiſſe, ibidem numero 84.

Sindicus communitatis ſi ex forma ſtatuti debeat denuntiare maleficia intra certum tempus ſub certa pœna, & aliquis antequàm eſſet creatus ſindicus denũtiauit, certè poſtquàm eſt creatus ſindicus, non habet neceſſe iterum denuntiare, ibidem numero 85.

Sindicus non tenetur denuntiare maleficia commiſſa per perſonas contra quas non tenetur ferre teſtimonium, ibidem numero 86.

Sindicus tenetur denuntiare maleficium durante eius officio commiſſum, licet tempore denuntiationis non ſit amplius ſindicus, ibidem numero 87. 251

Sindici vtriuſque loci tenentur denuntiare maleficium commiſſum in confinibus, & locis limitrophis, ibidem numero 88.

Sindici conſtituti ad denuntiandum maleficia, tenentur

etiam

etiam denuntiare delicta, licet ſint impunibilia, ibidē numero 89.
Societas quid ſit,& qualiter differat a collegio, par. 1.cap. 2.numero 54. 35
Solutio particularis multa affert incommoda,& diſpēdia, parte tertia, cap.9.numero 8. 145
Solutio vnius, vbi plures tenentur ex maleficio, an liberet alios,& quid in quaſi maleficio. parte quarta, capitulo 1.numero 93. 252
Statutū indiſtinctè compellens perſonas ad compromittēdas differentias, & controuerſias, an habeat locum, & comprehendat controuerſiam, quæ eſt cum vniuerſitate, vt de illa debeat fieri compromiſſum, & an huiuſmodi ſtatutum ſit fauorabile vel odioſum. parte 1.capit. 1. numero 46. 14
Statutum vel conſuetudo, vt in actibus gerendis non ſtetur maiori parti,non valeat,par.1.cap.3.num.77. 64
Statuta condita à ciuitate,ſeu ipſius cōcilio ſunt ſtricti iuris,& quare. ibidem num.87. 68
Statuta dicentia quòd prius aliquid debeat proponi in cōcilio minori,antequā proponatur,& terminetur in concilio maiori ſunt rationabilia. ibidem num.92. 69
Statutum cōditum ab vniuerſitate,ad hoc vt validum ſit, debet eſſe generale, aliàs ſi factum ſit contra ſingulares perſonas non valet. par.3.cap.3. num.10. 114
Statuta an, & quando poſſint fieri, & condi per vniuerſitates. eadem par.3.cap.15.num.1. 180
Statuti condendi poteſtas dependet à iuriſdictione. ibidē numero 2.
Statuta de quibus rebus poſſint fieri per vniuerſitates, ib. numero 3. 180
Statuta non ſolùm tota vniuerſitas,ſed etiam vna,& certa pars vniuerſitatis poteſt facere. ibidem numero 4. 181
Statuta an fieri per totam vniuerſitatem,vel partèm ipſius vniuerſitatis,ſi expulſa ſit à proprio territorio, & alibi ſe congregauerit. ibidem num.5.
Statutis non poteſt vniuerſitas carens iuriſdictione pœnā & mulctam adijcere,niſi adſit conſuetudo in contrariū. ibidem numero 6.

Statutum conditum per vniuerſitatem, vt certæ duntaxat perſonæ poſſint aliquam artem, negotiationem, & profeſſionem exercere non valet, tanquàm iuri naturali, diuino, publicæque vtilitati contrarium. ibi. nu. 7.
Statutum an, & quando poſſit fieri per vniuerſitatem in odiũ ſingulariũ, & particulariũ perſonarũ. ibi. n. 9. 182
Statutum, ſi fiat per vniuerſitatem in odium particularium perſonarum non valet, poteſtq; ab ipſius iniquitate appellari, & doli exceptio opponi. ibidem nu. 11.
Statutum licet per vniuerſitatem fiat verbis generalibus, ſi tamen poteſt probari legitimis coniecturis factum fuiſſe ſpecialiter in odium particularium perſonarum, poteſt ab eo appellari. ibidem numero 12.
Statutum poteſt per vniuerſitatem fieri in odium ſingularium particulariumque perſonarum, vbi cauſa ſubeſt, & publica vtilitas requirit. ibidem numero 13.
Statutum an poſſit fieri ab vniuerſitate habente furnos, & molendina, vt particulares, & ſingulares perſonæ eiuſdem vniuerſitatis cogantur ire ad molendum, & coquendum in furnis, & molendinis ipſius vniuerſitatis, in præiudicium ſingularium perſonarum habentium in eadem vniuerſitate furnos, & molendina. ibid. numero 14. 183
Statuta cõdita à laicis non ligant eccleſiaſticas perſonas, ex defectu iuriſdictionis, & poteſtatis. ibidem nu. 15.
Statuta laicorum condita contra libertatem eccleſiaſticam, nullius ſunt momenti. ibidem numero 16.
Statutum debet eſſe ſanctum, & honeſtum non concernẽs propriã vtilitatẽ, cum incõmodo alterius. ibi. n. 18. 183
Statutum quando cenſeatur eſſe factum contra libertatem eccleſiaſticam. ibidem numero 22. 184
Statutum cõditũ ab vniuerſitate, ne quis ſubditus eidem vniuerſitati negotieť, & mercaturã exercẽt extra territoriũ eiuſdẽ vniuerſitatis an valeat, & ſubſiſtat. ib. n. 23.
Statutum non extenditur, extra territorium ſtatuentium. ibidem, numero 25. 187
Statuta ciuitatum, vel aliarum vniuerſitatum an, & quãdo extendantur ad caſtra, villas, & alias terras iiſdem vniuerſitatibus ſubiectas. ibidem numero 27.
X Statutum

Statutum ciuitatis an habeat locum in caſtris, & villis ciuitati poſt ſtatutum conditum vnitis, ibi.nu.28. 188
Statuta vniuerſitatum an egeant cõfirmatione Principis, vel alterius ſuperioris, an verò de per ſe, ſine alia confirmatione ſint valida, ibidem numero 29. 188
Statuta condita ab vniuerſitatibus an ſint annalia, vel perpetua, & an actio ex ipſis ſtatutis competens ſit annalis, & perpetua. ibidem numero 30. 190
Statuta ſunt ius ciuile. ibidem num.31.
Statuta diſponentia vniuerſitates teneri denunciare maleficia, capere malefactores, & propria cuſtodire territoria ſub pœna emendationis damni dati an ſint valida, & iuſta, an verò tanquam iniqua ſeruari non debeant. par.4.cap.2.num.57. 236
Statuta quibus diſponitur vniuerſitates teneri pro delictis in proprio territorio commiſſis, ſtrictiſſimè ſunt intelligenda, ibidem num. 60. 246
Statutum quod denuntiationi maleficij factę per ſindicum communitatis, & relationi ipſius ſtetur, qualiter debeat intelligi. ibidem num.76. 249
Statutum quod vniuerſitas teneatur capere malefactoré ſub certa pæna non habet locum, neque intelligitur de clericis, malefactoribus, & delinquentib.ib.nu.94. 252
Statutum quòd vniuerſitates teneantur, & obligatæ ſint reſarcire damna data in earum territorio, quomodo intelligatur, & an, & quando locum habeat, ibi.n.98. 253
Statutum, quo cauetur vniuerſitatem teneri de delictis cõmiſſis in eius territorio, quomodo intelligatur. ibidem num. 100. 254

T

TErra quid comprahendat, & vnde dicatur. parte 1. cap.2.num.47. 33
Territorium, diſtrictus, comitatus curia, iuriſdictio, diœceſis, & parochia quid ſint, & quid comprahendant. ibidem num.48. 34
Teſtator non cenſetur elegiſſe viam, per quam iudicium ſuum impugnetur. par.5.cap.1. num.58. 270

Teſtes de vniuerſitate an, & quando poſſint deponere, & probent in cauſa ipſiuſmet vniuerſitatis par.2. capit.1. num.79. 99
Theſaurarius, ſeu maſſarius ciuitatis, vel alterius vniuerſitatis ſi eſt debitor eiuſdem reipublicæ, debet à ſeipſo exigere, aliàs tenetur, & punitur. par.3. cap.6. n.14. 134
Tranſactio requirit ſpeciale mandatum. par.1. capitulo 3. num.113. 73
Turba hominum, ſeu cœtus hominum ſunt vnum, & idem & ſiunt ex centum hominibus. par.1. cap.2. num.61. 36
Tutor non tenetur de euictione finito officio. par.3. cap.5. num.27. 131
Tutoris officium eſt neceſſarium, & non voluntarium. ibi. numero 28.
Tutor & curator nõ poſſunt rem pupillorum, & minorum donare, neque debitum liquidum remittere. ead. par. 3. cap.10. num.3. 154
Tutores & curatores tenentur reddere rationem adminiſtrationis, cum reliquatus reſtitutione. eadem parte 3. cap. vlt. num.2. 211
Tutores & curatores non tenentur de præſumpta calumnia, ſed duntaxat de euidenti. par.4. cap.1. nu.69. 247

V

VEctigalium generalis impoſitio eſt de regalibus Principis. par.3. cap.8. num.2. 140
Vectigalium publicorum conductor vel emptor nõ poteſt ab emptione, vel conductione repelli, ſi pretium ſtatuto tempore ſoluit, ibidem num.4. 141
Vectigalium publicorum conductores habent eadem priuilegia, quæ habet ipſamet vniuerſitas. ibidem numero 5.
Vendere rem ſuam nemo cogitur, fallit vbi tractatur de vtilitate publica. par.3. cap.6. num.17. 135
Verborum geminatio arguit, & oſtendit enixam voluntatem, & actus, qui geritur validitatem. eadem par.3. capit.10. num.17. 156
Vicus quid ſit, & vnde dicatur. par.1. cap.2. num.43. 33

Villa quot modis accipiatur,& vnde dicatur. par.1.cap.2. num.39. 31
Villa conſiſtit ex quinque hominibus patribusfamiliàs. ibidem num.40. 32
Villa vnde ſumat principium,& finem.ibidem num.41.
Viſus teſtimonium eſt excellentius omni alio teſtimonio. par.3.c.4.num.18. 124
Vniuerſitas quid ſit.par.1.cap.1. num.2. 5
Vniuerſitatis nomen eſt generaliſſimum, & extenditur ad vniuerſitatem rationabilem,& irrationabilem. ibidem num.3.
Vniuerſitas verè & propriè nihil aliud eſt , quàm ipſimet homines vniuerſitatis collectiuè ſumpti, ibi.num.4. 6
Vniuerſitas ſecundum fictionem iuris repræſentat vnam perſonam , quæ eſt qnid aliud diuerſum ab hominibus vniuerſitatis, ibidem num.5.
Vniuerſitas mortuis omnibus de ipſa vniuerſitate, & populo,& alijs ſubrogatis,eadem cenſetur vniuerſitas , & idem eſt populus,ibidem num.6. 7
Vniuerſitas eſt nomen iuris, & nõ perſonarum, non habẽs animum, intellectũ,conſenſum, nec etiam corpus.ibi. numero 8.
Vniuerſitas legitimè congregata,& conuocata vicem perſonæ ſuſtinet, ibidem numero 9.
Vniuerſitas conſideratur duobus modis, vno modo in abſtracto,& alio modo in concreto, ibidem numero 10.
Vniuerſitatis lis non dicitur ſingulorum,nec è contra , ibi. numero 13. 9
Vniuerſitatis compromiſſum, non eſt compromiſſum ſingularium perſonarum,nec è contra. ibidem num. 14.
Vniuerſitatis bona non ſunt,nec dicuntur bona ſingulorũ, nec è contra, ibidem num.15.
Vniuerſitatis vaſſallus,non eſt vaſſallus ſingulorum , nec è contra, ibidem num. 16. 9
Vniuerſitatis vaſſallus non præſtat ſeruitium, & fidelitatem omnibus & ſingulis de vniuerſitate , ſed duntaxat ei,qui vniuerſitati præeſt ſindico ſcilicet, vel cõſuli,aut ẽt procuratori ad id ſpecialiter electo.ibid. num.17.
Vniuerſitas vaſſalla qualiter teneatur ad præſtationẽ ſeruitij

uitij & fidelitatis, ibidem numero 18.
Vniuerſitatis libertus ipſi vniuerſitati tantùm, & non ſingulis de vniuerſitate debet reuerentiam. ibidem nu.20.
Vniuerſitatis libertus non poteſt in ius vocare ipſam vniuerſitatem ſine venia, ſingulos autem de ipſa vniuerſitate ſic, ibidem num.21. 10
Vniuerſitatis actor non dicitur actor ſingulorum, ſed vniuerſitatis, ibidem num.22.
Vniuerſitatis ſeruus non dicitur ſeruus ſingulorum, ſed duntaxat ipſius vniuerſitatis in cuius eſt poteſtate, & ideò ipſi vniuerſitati tantùm & non ſingulis de vniuerſitate ſtipulari poteſt, ibidem num.23.
Vniuerſitati, ſeu reipublicæ ſubditus, eſt ſubditus omnibus vt vniuerſis, & non ſingulis ipſorum. ibidem nu.25.
Vniuerſitatis debitum non dicitur debitum ſingulorum, nec è contra, ibidem num.26.
Vniuerſitatis bona non debent capi pro debito particularium perſonarum, nec è contra, ibidem num.27. 11
Vniuerſitatis cauſa alia eſt, & alia particularium perſonarum eiuſdem vniuerſitatis, ibidem num.28.
Vniuerſitas eadem manet licet mutentur perſonæ, ibidem num.29.
Vniuerſitatis ius, & nomen conſeruatur in vno ſolo, ſi vnus ſolus remanſit de vniuerſitate, ibidem num. 30.
Vniuerſitas conſtituatur ex tribus perſonis, ibidem numero 31.
Vniuerſitas hominum conſeruatur in vno, & etiam omnibus de vniuerſitate defunctis, ſecus eſt in vniuerſitate corporum, ibidem num.32.
Vniuerſitatis priuilegia non cenſentur extincta mortuis omnibus de vniuerſitate, ibidem num.33. 12
Vniuerſitas quando deſtruitur caſu fortuito citra ipſius vniuerſitatis delictū, retinet omnia priuilegia, & iura, ſecus ſi auctoritate ſuperioris propter ipſius delictum vniuerſitas ddſtruatur, quia tunc amittit omnia priuilegia, ibidem num.35.
Vniuerſitas, ſeu collegium poteſt hæres inſtitui, & grauari de reſtituenda hæreditate vni, vel pluribus vel étomnib. de eademmet vniuerſitate, & collegio.ib.n.36. 13

Vniuerſitas an propriè & verè ſit & dicatur perſona, & an veniat, & compræhendatur ſub nomine, & appellatione perſonę, eod. cap. 1. num.38. 13
Vniuerſitatum ſpecies quatuor ſunt, par j.cap.2.nu. 1. 21
Vniuerſitas prouinciæ habet merum, & mixtum imperiũ, ead.par.j.& cap. 2. num.8. 23
Vniuerſitates parum eſt habere bona, res, priuilegia, & alia iura, niſi ſint officiales, qui ipſas vniuerſitates regant,& adminiſtrent, par.j.cap. 3. num.1.
Vniuerſitas conſentire non poteſt, par.j. cap.3. nu.9. 50
Vniuerſitas an, & quando cenſeatur legitimè conuocata, licet non fuerint obſeruatæ ſolemnitates à iure requiſitę, ibid. num.70. 61
Vniuerſitas, ſeu ipſius concilium an poſſit in Eccleſia conuocari, ibid. num.73. 62
Vniuerſitatis pars maior, an & quando præiudicet minori parti, ibid. num.76. 64
Vniuerſitas an,& quando pręſumatur legitimè congregata, ibid. num.80. 66
Vniuerſitas ad hoc,vt legitimè dicatur cõuocata, requiritur vt maior pars omnium decurionum congregatorum conſentiat, ibid. num.81. 66
Vniuerſitas poteſt agere, & conueniri, parte 2. cap.1. numero 1. 82
Vniuerſitas non poteſt per ſe in iudicio ſtare, ſed per ſuos ſindicos, ſeu actores, ibid. num.2. 82
Vniuerſitas poteſt cogi ad conſtituendum ſindicum, ibid. num.3. 82
Vniuerſitas ęquiparatur pupillo, ibid. num.4.
Vniuerſitas ſi nullum ſindicum habeat, per quem poſſit defendi, admittitur quilibet, etiam extraneus ad defenſionem eiuſdem vniuerſitatis, ibid. num.7.
Vniuerſitas non ſolum ſindicum, ſed etiam procuratorem conſtituere poteſt, ibid.num.43. 91
Vniuerſitatum cauſę eo ordine tractantur, quo cauſæ ſingularium & particularium perſonarum, ibidem numero 46. 91
Vniuerſitas qualiter citari debeat, ibid. num.63. 93
Vniuerſitas corã quo iudice conueniri debeat, ib.n.64 95

Vniuerſitas an, & qualiter teneatur de calumnia iurare. ibidem num.67. 97
Vniuerſitas caret anima, & eſt nomen iuris, & non perſonarum, ibid. num.68. 97
Vniuerſitas ſi eſt contumax qualiter contra ipſam procedatur, ibid. num.71.
Vniuerſitas ſi litigat cũ aliquo eiuſdẽmet vniuerſitatis, & fuerit condemnata in expenſis, an is, contra quem litigat vniuerſitas teneatur contribuere in expenſis litis per vniuerſitatem factis, ibid. num.58. 99
Vniuerſitas an poſſit facere compromiſſum, ibidem numero 81. 102
Vniuerſitas eadem manet, licet aliqui ex ipſa vniuerſitate deficiant, ibid. num.83.
Vniuerſitas ſi habuit ſententiam contra debitorem ſuum, vel eius hęredem poteſt petere ſe mitti in poſſeſſionem rerum tàm hęredis, quàm hęreditariarum, ibidem numero 89. 104
Vniuerſitas condemnata ſi nulla bona habeat in quibus poſſit fieri executio ſententię, debet, & cogitur collectã imponere, vt de eius exactione ſoluatur condemnatio, ibid.num.94.
Vniuerſitas ſi nolit imponere collectam, iudex citatis ipſis de vniuerſitate eam imponet, ibid.num.95. 105
Vniuerſitas quęlibet licita & approbata poteſt habere bona, & res in communi, par.3.cap.1.num.1. 107
Vniuerſitas poteſt habere rem emphyteuticam, ibid.nu.3.
Vniuerſitatum bona nõ ſunt bona ſingulorum ſeparatim, ſed omnium, & vniuerſorum de vniuerſitate, ibid.nu.4.
Vniuerſitatum res, & bona, qualiter differant à communibus & publicis rebus, ibid.num.5.
Vniuerſitatum paſcua, & nemora an, & quando ſint propria ipſarum vniuerſitatum, vel etiam communia ſingularibus perſonis, ibid.num.6. 108
Vniuerſitatum paſcua & nemora quando ſunt communia ſingularibus perſonis de vniuerſitate, qualiter vnuſquiſque de ipſis, paſcuis, & nemoribus vti debeat, ibid.nu.7.
Vniuerſitatum paſcua, nemora, & alia bona quando ſunt communia ſingularibus perſonis, tunc nec vſum, nec

vſumfructum dicuntur propriè in huiuſmodi bonis publicis habere, ſed quandam duntaxat facultaté, ib. nu. 8.
Vniuerſitas per proprium ſtatutum introducere poteſt, vt paſcua, & nemora communia in certa parte anni ſint prohibita, & in alia parte, anni conceſſa, ibid. num. 9.
Vniuerſitas poteſt & per ſe, & per ſindicum contrahere, & alia publica negotia expedire, eadem parte 3. cap. 2. numero 1. 109
Vniuerſitas an, & quando poſſit cogi ad conſtituendum ſindicum, ibid. num. 2.
Vniuerſitas poteſt contrahere non ſolum cum exteris, & qui nó ſunt de ipſa vniuerſitate, ſed etiam cum iiſdemmet de ipſa vniuerſitate, ibid. num. 3. 110
Vniuerſitas ex proprijs contractibus obligari poteſt, ead. par. 3. cap. 3. num. 1. 111
Vniuerſitas conſentire non poteſt, ibid. num. 3.
Vniuerſitas legitimè congregata vicem perſonæ ſuſtinet, & ob id contractus aliaq; negotia ad rempublicam pertinentia expedire poteſt, ibid. num. 4.
Vniuerſitas poteſt conſentire, licet non cum eadem facilitate, qua ſingulares perſonæ, ibid. num. 5.
Vniuerſitas an, & quando vel per ſe, vel per ſindicum legitimè conſtitutum poſſit obligare ſingulares perſonas, & bona particularium ipſiuſmet vniuerſitatis, ipſi particularibus non conſentientibus, ibid. num. 6.
Vniuerſitas eſt quid aliud ſeparatum, & diuerſum à ſingularibus, & particularibus perſonis ipſius vniuerſitatis, ibid. num 8. 112
Vniuerſitas an, & quando poſſit, & perſonas, & bona ſingulorum & particularium de vniuerſitate obligare, alia traditur diſtinctio, ibid. num. 9. 114
Vniuerſitas, quando obligat ſingulares perſonas, an intelligatur eas obligare inſolidum; an verò tantum pro virili parte, ibid. num. 13. 115
Vniuerſitas legitimè conuocata, ſeu eius concilium ſi accipit pecuniam mutuò, tunc vniuerſitas indiſtinctè obligatur, ex ipſa mutui datione, neq; creditor tenetur probare pecuniam verſam eſſe in vtilitatem reipublicæ, ead. par. 3. cap. 4. num. 8. 120

Vniuerſitas circa alienationem, & adminiſtrationem rerum ſuarum eſt domina,& moderatrix, & poteſt liberè de his facere legem quam vult. ibi.num.10. 121

Vniuerſitas quando nõ accipit pecuniam mutuò, ſed eius adminiſtrator,& ſindicus habens ſpeciale mãdatum ab ipſa vniuerſitate ad accipiendam pecuniam mutuò in certam cauſam vel in genere, tunc ipſa vniuerſitas obligatur indiſtinctè, ibidem num.11.

Vniuerſitas obligatur ſi ipſius adminiſtrator, vel ſindicus non habens ſpeciale mandatum, ſed ſimplicem duntaxat adminiſtrationẽ pecuniam mutuò accepit ſi in vtilitatem ipſius reipublicæ conuerſa ſit,aliàs ipſe adminiſtrator duntaxat obligatur, ibidem num.12. 121

Vniuerſitas an,& quando poſſit propria bona alienare.eadem par.cap.5.num.1. 127

Vniuerſitas circa adminiſtrationem,& alienationem rerũ ſuarum poteſt facere legem quam vult. ibid. num. 3.

Vniuerſitas an poſſit renuntiare ſolemnitatib. concernentibus alienationem rerum publicarum, ibi.nu.14. 129

Vniuerſitas ſuperiorẽ non recognoſcens, & ſic habens poteſtatem legis condendæ poteſt facere ſtatutum circa formam & modum alienandi reſpublicas, & valet, licet diſcrepet à forma iuris communis, ibid. nu.18. 130

Vniuerſitas an,& quando poſſit noua vectigalia imponere eadem par.cap.8.num.1. 140

Vniuerſitas ſi aliquos immunes, & exemptos faciat à ſolutione collectarum an hoc debeat accreſcere alijs,an verò defalcari, & diminui debeat illa pars, quæ ſpectabat ad huiuſmodi exemptos.eadem par.3.c.9. n.24. 149

Vniuerſitas minoribus,& pupillis æquiparatur. ead. par. 3.cap.10.num.5. 155

Vniuerſitas eadem manet,licet mutentur perſonæ.eadem par.3.cap.11.num.10. 164

Vniuerſitas an propriè dicatur poſſidere, eadem par. tertia, cap.16.num.2. 192

Vniuerſitas eſt perſona repræſentata. ibidem num.3.

Vniuerſitas dicitur non poſſe conſentire. ibidem num.5.

Vniuerſitas habens bona cõia, ſeu publica iudicatũ in illis bonis tanquam priuatus.ead.par.3.cap.15.nu.17. 183

Vniuer-

Vniuerſitas per ſe propriè poteſt poſſidere, vel etiam per ſeruos, vel per perſonas liberas, puta per ſindicos, vel alios adminiſtratores, ead. par. 3. cap. 16. num. 7. 192
Vniuerſitas repręſentat perſonas viuentes, ideo poteſt & dominium, & poſſeſſionem, & vſumfructum ſibi acquirere, ibid. num. 8. 193
Vniuerſitas dicitur poſſe conſentire, licet cum aliquid difficultate, ibid. num. 10.
Vniuerſitatem non poſſe poſſidere, ſed duntaxat adminiſtratores vniuerſitatis falſum eſſe demonſtratur, ibid. num. 11.
Vniuerſitas qualiter dicatur poſſidere, & an ex actibus poſſeſſorijs particularium perſonarũ vniuerſitatis acquiratur poſſeſſio eidem vniuerſitati, ibid. nu. 13. 194
Vniuerſitas pręſcribere, & vſucapere non poteſt, ead. par. 3. cap 17. num. 1. 157
Vniuerſitas non poteſt incipere pręſcribere donec aliqui de vniuerſitate viuunt, qui habent ſcientiam rei alienę, & ſic ſunt in mala fide, ſed illis mortuis poterit ab alijs initium ſumere pręſcriptio, ibid. num. 3.
Vniuerſitas pupillo, & minori æquiparatur, eadem par. 3. cap. 18. num. 1. 202
Vniuerſitas per eius adminiſtratores, ſeu rectores regitur cuſtoditur, & gubernatur, ibid. num. 4.
Vniuerſitas an propriè & verè poſſit delinquere, parte 4. cap. 1. num. 1. 228
Vniuerſitas poteſt metum inferre, ibid. num. 2.
Vniuerſitas poteſt contrahere, & ſe ex contractu obligare, ibid. num. 5. 228
Vniuerſitas poteſt mulctari pœna banni, & excommunicationis, ibid. num. 7.
Vniuerſitas an poſſit dolum committere, ibid. nu. 8. 229
Vniuerſitas eſt nomen iuris, & non perſonarum, & eſt quoddam corpus intellectuale carens animo, & intellectu, ibid. num. 9.
Vniuerſitas legitimè conuocata, & congregata vicem perſonæ ſuſtinet, ibid. num. 11.
Vniuerſitas non eſt vera perſona, ſed ficta, & repręſentata, ibid. num. 12. 230

Vniuer-

Digitized by Google

Vniuerſitas ad hoc vt dicatur delinquere,& ex delicto teneatur quid requiratur, ibid. num.14. 231
Vniuerſitas non debet puniri propter delictum aliquorũ particularium, ibid. num.16. 232
Vniuerſitas aliud eſt,& quid diuerſum à ſingulis de vniuerſitate, ibid.num. 17.
Vniuerſitas quando committit delictum momentaneum vt homicidium,& huiuſmodi alia,tunc ad hoc vt teneatur de delicto, requiritur probatio communis, & ſimultaneæ deliberationis factę ad delinquendum,ſecus quãdo delictum habet tractũ, & cauſam ſucceſſiuam, ibid. num.19. 234
Vniuerſitas quando poſſit puniri ex delicto commiſſo per particulares homines ipſiuſmet vniuerſitatis, ibidem num.21. 234
Vniuerſitas quando videatur ratificare delictum per ſingulares, & particulares perſonas factum, ita vt ex ipſo delicto teneatur, ibid.num.25. 235
Vniuerſitas ad hoc vt teneatur de delicto,an ſemper ſit neceſſaria probatio communis, & ſimultaneæ deliberationis factæ ad delinquendum, ibid. num.26. 236
Vniuerſitas delinquens an puniri poſſit, ibid. num.27.
Vniuerſitas poteſt pro delicto conueniri ciuiliter, de eo, quod ad ipſam peruenit, ibid.num.29. 237
Vniuerſitas an poſſit pro delicto criminaliter puniri, ibid. num 30.
Vniuerſitas ſi eſt punita pro aliquo delicto, an poſſint adhuc pro eodem delicto puniri aliqui homines ſingulares eiuſdemmet vniuerſitatis, qui etiam delicto perpetrato interuenerunt ibid.num.35. 238
Vniuerſitas, an poſſit excommunicari, ibid. num.41. 240
Vniuerſitas an poſſit interdicti pœna puniri, ibid.num.43. pagina 241
Vniuerſitas committens delictum,ex quo infamia irrogatur, an efficiatur infamis, ibid.num.44.
Vniuerſitas tàm in cauſis ciuilibus, quàm in criminalibus non poteſt per ſe in iudicio ſtare, ſed per eius procuratorem, ſeu ſindicum, ibid.num.47. 242
Vniuerſitas propriè non eſt perſona, nec animatum corpus,

pus, ſed eſt quoddam corpus intellectuale, ibidem numero 50. 243

Vniuerſitas legitimè congregata, & conuocata ſuſtinet vicem perſonæ, ibid. num. 51.

Vniuerſitas habet animam, & in animam vniuerſitatis iuratur, ibid. num. 52.

Vniuerſitas an poſſit inquiri de delicto, ſi publica vox & fama extet vniuerſitatem ipſum delictum commiſiſſe, ibid. num. 53.

Vniuerſitas, quando ex quaſi delicto obligari, & conueniri poſſit, ibid. num. 55. 244

Vniuerſitas an ex diſpoſitione iuris communis teneatur denuntiare maleficia, quæ in eius territorio fiunt, teneaturq́, capere malefactores, & delinquentes, necnon emendare damna data in proprio territorio, ibid. nu. 56.

Vniuerſitates ſi ex forma ſtatuti teneantur capere malefactorem ſub certa pœna, an teneantur capere eum, qui occidit bannitum, vel alium, qui poterat impunè offendi, ibid. num. 91. 251

Vniuerſitas ſi vnum ex pluribus malefactoribus duntaxat præſentauit an & qualiter teneatur, & an omnes de vniuerſitate inſolidum teneantur ad pœnã compræhenſam in ſtatuto, & an ſolutio vnius liberet alios, ib. n. 92.

Vniuerſitas ſi ex forma ſtatuti ſub certa pęna teneatur capere malefactores, ſi plures fecerunt aliquod delictum, & vniuerſitas nõ cepit eos, an teneatur pluribus, & tot pœnis, quot ſunt malefactores, an verò vnica pœna tantum, ibid. num. 95.

Vniuerſitas ſi ex forma ſtatuti teneaẽ ſub certa pęna capere malefactorẽ, excuſatur, ſi non cępit malefactorẽ, qui deliquit in confinio, ſeu locis limitrophis, ita vt ſtatim tranſierit ad aliud territorium, ibid. num. 96. 252

Vniuerſitas ſi ex forma ſtatuti teneatur ſub certa pęna capere malefactorem excuſatur, nec in pęnã incidit ſi maleficium ſit factum clam vel de nocte, ita vt delinquens aufugerit, dummodo nulla culpa poſſit ipſi vniuerſitati aſcribi, ibid. num. 97.

Vniuerſitas ſi ex forma ſtatuti teneatur emendare damnum datum in eius territorio, non tamen tenetur de dam-

damno dato caſu fortuito, puta de incendio, vel damno dato de nocte, vel occultè, vel in multitudine hominum, vel per vim hoſtium, ibid. num. 101. 254
Vniuerſitas ſi ex forma ſtatuti teneatur damnũ datum in eius territorio emendare, ſi poſt condemnationem ſequutã, is qui damnum dedit fuit captus, & inde furca ſuſpẽſus, an vniuerſitas remaneat liberata, ibi.nu.102. 254
Vniuerſitas ſi ex forma ſtatuti teneatur damnum datum in eius territotio emendare, ſi damnum datum eſt in via communi inter duas vniuerſitates, qualiter teneantur ipſæ vniuerſitates, ibid.num.103.
Vniuerſitates omnes collegiaq; licita, & approbata poſſunt ex vltimis voluntatibus hæreditatem, fideicommiſſa, & legata capere, par.5. cap.1. num.1. 259
Vniuerſitas repræſentat perſonam viuentem, & ideo eſt capax vſusfructus, ibid. num.7. 261
Vniuerſitas aliud eſt, & quid ſeparatum, & diuerſum à ſingulis de vniuerſitate, ibid. num.28. 266
Vniuerſitas fideicommiſſo grauata detrahit quartam Trebellianicam, ibid. num.29.
Vniuerſitas, ſi eſt in mora præſtandi fideicommiſſum vel legatum, tenetur ad vſuras, à die moræ, ibid. num.30.
Vniuerſitates non ſolum de iure ciuili poſſunt capere, & acquirere relicta ex teſtamento, & alijs vltimis voluntatibus, ſed etiam de iure prętorio, ibid. num.32. 266
Vniuerſitas ſuperiorem non recognoſcens, eſt Camera & Princeps ſui ipſius, ibid. num.35.
Vniuerſitas ſuccedit proprio liberto ab inteſtato decedenti, ibid. num. 37.
Vniuerſitates, collegia, aliaq; corpora illicita nõ poſſunt neque ex teſtamento, neque ab inteſtato ſuccedere, & relicta capere, ibid.num.46. 268
Vocem primam habere quis debeat in concilio ciuitatũ, par.1.cap.3. num.99. 70
Voluntas hominis melius, & euidentius declaratur factis, quam verbis, par.4. cap.1.num.20. 234
Vrbs ſimpliciter poſita intelligitur de Romana, par.1.cap.2. num. 28. 28
Vrbs vnde dicatur, ibid. num.29.

Vrbis

Vrbis appellatione non continentur caſtra, & villæ eidem vrbi adiacentes, par. 3. cap. 13. num. 14. 172
Vſuræ citra ſtipulationis vinculum, non debentur, par. 3. cap. 6. num. 10. 134
Vſuræ debentur ciuitatibus ipſo iure, & nudo pacto, ibid. num. 12.
Vſusfructus poteſt relinqui ciuitati, vel alteri vniuerſitati, par. 5. cap. 1. num. 6. 261
Vſusfructus relictus ciuitati, vel alteri vniuerſitati quibus modis extinguatur, ibid. num. 9.
Vtilitas publica pręferenda eſt priuatorum vtilitati, par. 5. cap. 1. num. 18. 264
Vtilitas publica facit, & operatur, vt etiam inhabiles admittantur, par. j. cap. 3. num. 20. 52
Vtilitatis publicæ gratia multa introducta ſunt, quę aliàs adinuenta non fuiſſent, par. 3. cap. 6. num. 4. 134
Vtilitas publica eſt cuilibet priuilegio præferenda, ead. par. cap. 10. num. 29. 159
Vulgus facilè ſolet diſſentire, par. j. cap. 3. num. 6.

FINIS. B.8.

ANT 1318979

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

9781

Digitized by Google

A 1.

Digitized by Google

X.X
33